

పండురీ భాగవతము

[ద్విపద కావ్యము]

రచన

పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులు

ప్రతులకు

పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులు

కడప.

తెలుదటి ముద్రణ
మార్చి, 1978

ముద్రణ

త్రాంతి ప్రెస్

12, ఫ్రాన్సిస్ జోసెఫ్ స్ట్రీట్

మద్రాసు-1

పీ రి క

“మీ రేదియు పెద్ద గ్రంథమేల వ్రాయలేదు? ఇది చాల యేండ్లుగా - చాల మంది నన్ను వేసిన ప్రశ్న ప్రశ్న వేసిన వారే కాని-నా యుత్తరము విన్నవారే లేరు ఈ “పండరి భాగవతము” వ్రాసి దాదాపు ముప్పది యేండ్లకు పైగా నైనది ఇరువదివేలకుపై చిలుకు ద్విపదలను వ్రాసియున్నాను కాని వీనిని గడ్డకు తెచ్చుకొను మార్గము! కాలము గడచుకొనిది-నా నిరాశ యెక్కువైనది, నిరాశతో వ్రాతప్రతి యందుపేక్షయు జెరిగెను ఆ ద్విపదలలో గొన్నిటిని చెదలు దిన్నవి కొన్ని నీటిలోఁ దరిసిపోయినవి ఇప్పుడు ప్రచురించిన ద్విపదలు యీ ప్రమాదములకుఁ దప్పి నిలిచినవి కొందరి రచనలను ద్విపదలని చప్పరించిరి వారికి కేసేమి బదులిత్తును? ఛంద పద్ధతిని జూచి రచనలపై రాగ ద్వేషములు పెంచుకొనువాడు-రసిక బ్రువుడు - అంతే

తెలుగు దేశములోని ప్రకాశకులు నన్ను దోచివేసిరి నే నిప్పటికి వ్రాసిన పుస్తకములు వంద కాని, వానితో ప్రకాశకులు ధనవంతులైనారే కాని - నా దారిద్ర్యము పోలేదు కాగా పోయిన సంవత్సరము - ఐదారు పుస్తకములు స్వయముగా వేసితిని వానిని కర్చు పెట్టుకొనుటలో కడపజిల్లా కలెక్టరుగారైన వి చంద్రమూళిగారు యెంతో తోడ్పడిరి వారి యుదార హృదయమునకు నా నమస్కారములు జిల్లాపరిషత్తు డిప్యూటీ సెక్రటరీగారైన యానంబాక వెంకటేశ్వర్లుగారు సాహసముతో నాకు సహాయపడిరి వారిది పెన్నవంటి మగసు సెక్రటరీగారు తోడ్పడిరి కడపజిల్లా పరిషత్తు చేర్మన్ సూర్యనారాయణరెడ్డిగారు యీ ప్రయత్నమునకు తన చేయూత నిచ్చిరి పై యిర్వరి యుపకారమును స్మరింతును

అనంతపురం జిల్లా డిప్యూటీ సెక్రటరీగారైన పులికల్లు రామచంద్రపిళ్ళెగారును, విద్యాశాఖాధికారిగి కుమారి సంద్యాల లక్ష్మీదేవమ్మగారును, పుస్తకములు కర్చు పెట్టుకొనుటలో సాయ

పడిరి అనంతపురము-కర్నూలు-కడప మండలముల యుపాధ్యాయులందరును దోడ్పడిరి కర్నూలు జిల్లా శాఖాధికారి అనుపూరు నాగభూషణరావు నాకండగాఁ నిలిచెను వీరందరు నా కింతకుముం దొనర్చిన యుపకారఫలమే - యీ గ్రంథప్రచురణము

సాహిత్య అకాడమీ కార్యదర్శి దేవులపల్లి రామానుజరావు గారు నాకుఁ జరకాలమిత్రులు సాహితీపరులు ఉదారులు వారు అకాడమీ పత్రమున మొదలు “పండరీ భాగవతము” నకై వేయి రూపాయలు మంజూరు చేయించిరి మరల నా కష్టములు చెప్పికొనగా సాహసించి రెండవ వేయి నిప్పించినారు వారికి నా నమోవాకములు అకాడమీ అధ్యక్షులు డాక్టరు బెజవాడ గోపాల రెడ్డిగారు నాకు చేసిన సాయము మరువరానిది వారి సహకారము లేనిచో అకాడమీ సాయము లభించి యుండెడిదిగాదు వారికి నా నమస్కారములు

సహృదయ కవి పై సి వి రెడ్డి నా “పండరీ భాగవతము” వ్యాసప్రతిలో నుండగనే పలుచోటుల చదివి దాని ప్రచారమునకుఁ దోడ్పడెను అట్లే మరికొందరును బాగుటయై నిలచిరి వారి యుపకారమును మరువ జాలను

సింగి కేటు (అనంతపురం) బ్యాంకుమేనేజరు సంద్యాల వెంకట సుబ్బయ్య నాకభిన్న మిత్రుడు అతనికి నిండు దీపెనలు దీనిలో కొంత భాగమును తిరుపతి దేవస్థానము వారు ‘సప్తగిరి’పత్రికలో చాల కాలము ప్రచురించిరి వారికి నా నమస్కారములు మా పాఠశాలలో నున్న వాటోకిక్లా సర్వాంగ సుందరముగ ‘విరలుని’ బొమ్మ గీచి యిచ్చినాడు వానికి నా యాశీర్వాదములు శ్రీ ధనికొండ హనుమంతరావుగారు యెన్నో కష్టముల కోర్చి గ్రంథమును సుందరముగ ముద్రించి యొసగిరి వారికి నా మనఃపూర్వక నమస్కృతులు

ఇది భక్తి కావ్యము జరుగగల సర్వమునకును విర్రలేళ్వరుని దయయే ప్రధానమై నడిపించును

“పుట్ట పర్తి”

విషయ సూచిక

—o—

1	పుంజరిక చరిత్ర	1
2	చోళామూర్తిని కథ	218
3	నామజీవ చరిత్రము	287
4	గోరాకుంభారు కథ	457
5	సరళూరి చరిత్రము	568

—————

పుండరీక చరిత్ర

పండరీభాగవతము

(పుండరీక చరిత్ర)

ఓంకార వనజ పీఠోద్భవమాను
 శంకారవాత భక్తజనహృదాసీమ
 నవికృతనందాను నతి సుఖాదాను
 నవగుణగణపీను, వభిరప్రదాను
 విశ్వవిదాను, నంవిత్సుభాను
 విశ్వనమాదాను విశ్వావదాను
 విశ్వప్రదీపు, నిర్వేలప్రతాపు
 విశ్వైకరూపు, విభిన్నోపతాపు
 విశ్వరవినుతు మువిశ్వరహృదయ
 భాస్వన్నభోంగణ బాలార్కమూర్తి
 బోధావతారు, దుర్వాదనికారు
 బోధైకసారు దుర్బోధక్షప్రకారు
 గళిత వికారు విక్రమకళాధారు
 నలలికకృంగారు - శమితావదారు
 క్షుత రాక్షసవీరు సరసవిహారు
 విష్ణుల యశోహరు - విశ్వనిస్తారు
 నాగమతాసార హంస నిధాన
 సాగరామృతము గోపిగణోరోణ
 గంధిలవజ్జీ - వికచనేత్ర వనజ
 బంధుర వీల దివ్యకటాక్ష పాత
 సందలితామరీ సముదయ - విబుధ
 వందతుఁ గటితటి వందేక హస్త

5

10

నకల ప్రశస్త్రు, కాశ్యకు, నజా, నగుణు
చక చక వృద్ధుహాస వంశయోత్పుల్ల
లలిత గండస్థలు లావణ్యమూర్తి
పరితాపతారునిఁ బండరినాదు

వన్యన్విదానంబు, నతి భక్తిఁ గొలిచి,
విన్యయాపహమూర్తి విమల సత్కిర్తి
విదళితార్థార్థి సంవిత్పురిస్సూర్తి,
మద భరణననేత్ర మంజుల గాత్ర

15

పద్మమందరసేటి, పద్మప్రదాత్రి
పద్మనాథుని రాణి, భావించి వేద
పద్మీకృతాంభోజ పసునతుర్వక్రు
త్రిదళ భాగ్యవిధాత త్రిభువనతాత,
పదమల మునిజాత శరణప్రదాత
భక్తనందయ వేత, భవభయత్రాత,
వక్తమాననమున శతధృతిఁ దలఁచి—
కవికుల మానస కలహంబు భావ

నివహమాల్కాందిత సిరదపార
దానదాత శరీర పశుల పవిత్ర
పాపవగాత్రి, నల్లనమాన వేత్రిఁ
జంపకనాన నిలింపవిభూష,

20

కంఠాఽజ్ఞాన, వంకనారాఽధిరావ
జ్ఞానప్రదాయుని, జ్ఞానైకమూర్తి
మౌని నిద్యాన వభోదీరదమ్ముఁ—
దొలి మినుకుల నేర్చి కల కలఁ బలుకు
జీయవారు చిలుకతోఁ జెలఁగెను దానిఁ
గవి వహృదయతాఖ్య కనకహర్ష్యమున
విప్లంబుదాని ఫిణియచెక్కు గీట
వరికిందుదాని ముష్ణులసానునంక్షి

25

లలితహస్తాబ్ధ పాటల కాంతిఁ జేసి
 తన యక్షమాల జొత్తును నింపు దాని—
 వనజగర్భుని తవనలము మద్బిత్త
 పరికంఠనను నిల్పి భారతీదేవి—
 నెలవంక పూవు మిన్నేటి నెట్టెంబు
 రుదురాకపోగులు మృదుల కటాక్ష
 మధుర నేత్రములు వాహంగాయమాన
 వామాక్షి వాసుకి వలయంబు - హస్త
 భీమ త్రిభులమ్ము మృదు స్వరరాజ
 పట్టబంధం - తొవవరియైన నగవు
 నెట్టన ధరియించి - నిమిడామకంప
 పొడవయి నిల్చిన పోల్కిఁ జూపట్టు
 మృదుహూపు లోఁ జూపు నిడి వరికించి,
 నాయానలకు గిము నా నేయు నోము
 నా యూర్పు నా చూపు, నాదు జీవనము
 నా వకలంబైన నగవుల బరజి
 నా నవ్విత్తి విదీత నా కేశమకుట
 మణిమృత ప్లేఖిత మంజాల పాద -
 నణిమాదివిద్యా మహాబౌధ కలిత
 కేశి క్రూపధ్యస్థనీలోలమూర్తి
 బాలికవ మతి భ్రమరిది యోగ
 విద్యావిదాన సంవేద్య మునీంద్ర
 తోధ్య పహస్రాత పుష్కరశోభ్యఁ
 గుండలివీక్తి, గుహనిఁ జామండి
 బండేందుధర మనః కనుల సౌరభము
 మద భరాలనహాన, మంజాల భూష
 మదిరావిమూర్తిత మృదితాక్షి మంజ
 కంజాన మంజీర చిన్మయమూర్తి

30

35

గుంజావిభూషిత, భూమి మాతంగి
 మరకతకాశ్యపు, మధ్యతరాజ్యలక్ష్మి,
 గిరిరాజపుత్రికః గీర్తించి మ్రొక్కి—
 తక్కిన దేవతాతతి పద్మక్తి
 వెక్కిన దలపించి నిలలంబు వంచి—
 రామగుణగ్రామ రమ్యకాంతర
 పీఠ విహార రవికులై న యట్టి
 పర కపీశ్వర కపీశ్వరుల భూపంచి—
 యరుదార వేదమ్ము లటు విభాగించి
 జగతికి నొనఁగి పాఞ్చద్యుష్టఁడనగ
 వెగడి . బంధమవేదముగ పెయంగొంద
 భారతమ్మునరించి భాగవతమున
 పారవేదాంత విజ్ఞానమ్ము గుప్ప
 కృతకృత్యుఁడయన నుక్తిర్తి, మౌనీంద్ర
 మతమూర్తి, సంవిద్విదుత మనుజూర్తి
 విభులు వేదవ్యాసు" విమతిఁ గావించి—
 కమవీయ కవితా వికాసంబులకును
 మన వనంకంబై న నానార్థ భవ్య
 కవికులగురు పరోగతిఁ గీర్తి సేసి—
 భావసౌమిల్లక-బాణ దిబ్బాగ
 భాసుర భూద్రక ప్రముఖ నక్క-పుల
 లరికవాణి కమాలతికాంతివీరి
 పులకాయమాన హక్కుప్పుల నెంచి
 దారుణీకలముఁ బూత మొనర్చు కొఱకు
 భారతీదేవి పుంభావమ్ము పూని
 పుట్టినట్లుల, రసమూర్తియై నిరుడు
 గట్టన కపుల సంస్కారమే కదల
 రభవ సేనవ మహారసక కోటికుఁ

40

45

50

బ్రహ్మర నాటక కర్త భవభూతి నెంది
 ప్రవరసీనాదిక ప్రాకృత మకవి
 నివహంబు మదిలోన నిలిపి కేటోద్భి—
 తులసీ నమిత్ర భాషల రామభూతి
 నలిపిన ¹ తులసి కంజలి ఘటియించి—
 నుడి గంజము బూని వండరీశ్వరుడె
 నుగొని లిఖియించ భక్తి క్రమముగ
 గవిత లలిత పూత భవుల జిద్దగన
 రవుల ² దుకా ది నత్కవుల పేనింది—
 తొలుదొల్లఁ దెలుగునఁ దొలకరివేశఁ
 బలుకు గోయల గ్రోత్ర వగ నస్తు కవిత
 నక్షర రమ్యత నఖిల సూరులును
 బక్షంబు పేయంగఁ బరిశీన యట్టి
 భట్టారకుని —నిరవద్య పాండిత్య
 వట్టిభద్రుని గుణభద్రునిఁ దలఁచి,
 తెలుగు కొలంబు నోములు వండఁ బుట్టి
 తెలుగు బియ్యంబు తీపి తెట్టువ గట్టఁ
 దలు పెన్నెల చల్లఁదనము లేఁజిగురు
 నెఱువ జిగి ప్రయాతరుజాధరంపు
 జని మలయానీల సారసౌరభముఁ
 తెని కింపయిన వివందీకల క్షణం
 మొకచోటఁ హాడ భావుకులు తూగాడ
 నకలంకమగు కై కలల్లవ యట్టి
 విక్రంపు యోగి, విద్విద్రామరాగఁ
 దిక్కవామాత్యు ³ నాదృతిఁ గీర్తి పేసి—
 మల్లి కాపరిమళం బలి కొన్నట్లు

60

65

1 తులసీనాథు

2 తుకారాముడు మొదలైనవారు

లలి దెమ్మెర లలి వల్లన వీను
 కరణి - రచన సేయు ఘమఁడు ప్రబంధ
 వరమేశ్వరు"వకుఁ నప్పన మంజులింది—
 యవికలావేళ విజ్ఞాభ్యులై - దేశ
 కవికఁ బరీమళం బవఘళింపంగ
 జానుఁ దెనునఁ గూర్చి చనిన కళా ని
 ధానుల - శివకవికతిఁ బ్రస్తుతింది—
 వలికిన పలుకెల్లఁ బరమేశ్వరనెదుట
 నిలిపిన దీపంబు కళికగా వెలయఁ
 దలడింప విమతపంక్తులు వచోదాటి
 కలఘు కవిత్వంబు లల్లిన కాపు
 వరితాపా గంధబంధురుడైన పాల
 కురికి సోమున ' కేటికోళ్ళు చెల్లింది—
 దిననాథు నవతు నాచన సోమనాథు
 మనమునఁ బలు మెప్పు మలయంగ నొప్ప—
 రాజాలకును గృతిరత్నంబు వీక
 రాజరాజగు రఘురాము శ్రీ చరణ
 వలయంబులో మాటి, వరిగొన్న మేటిఁ
 దలఁచి పోతన్న' నతండ్ర మానసుని
 మరి యద్యతన కవిసరళ క్తి ర క్తి
 గుఱుతింది - వావి విజ్ఞానఁ గు న్నరింది
 భక్తుల దాసుండ భక్తుల లెంక
 భక్తుల పడిగావు భక్తిజీవసుండ
 భక్తిగోత్రుండ - నద్భక్తి వంశ్యుండ
 భక్తిచాపయ్యుండ భక్తిబంధుండ
 విదితాష్ట భాషా కవిత్వ నిర్మాణ
 మదబంధురుండ కళా మూత రాహస్య
 సేవది - నవదాన చిత్రపాండు

70

75

80

భావుకు లెల్లరుఁ బ్రహదంబు నొంది
 'భరి భరి' యని మెచ్చు భక్తకుటుంబ
 ములు దల లార్చి కన్నులను మోడ్చుంగ—
 భక్తభండారంబు వందరిశ్వురుఁడు
 రక్తి దుల్కాడ సంక్రమితుఁ డాచేత
 మున పుల్ల మలు పుల్ల మని వలయుములు
 వినదీంపఁ జ్రేంకణంబునుఁ జొన రనము
 యమకంబు గమకంబు • నమరిన జాతి
 గ్రమ వాతాన్వయముఁ గారకముల సౌంపు
 మడులలోఁ దూగు నామడులలో బాగు
 వడకవి గతియుఁ, జొన్నదీనట్టి మితియు
 ద్వని యలంకార, ముత్తమ శైలి, పాత
 మనవద్య మౌదితి యర్థవిన్యాస
 మప్పుడప్పుడు గుప్పు గుప్పన వెడలి
 ముప్పరిఁగొన జేయ మోదంబు విబుధ
 కోటికి రచియింతు హైర దుర్లభ్య
 పాటన ప్రవణుఁడౌ వందరినాథు
 గుణవరీమళములు గుణులుకొనంగ
 నెనిమిది దిక్కుల నెంతయు వేడ్కఁ
 బరమంబుఁ బందరీ భాగవతమ్ము —
 నరు దరు దనఁడగు వా పురాణంబు
 పరు మొదలెట్టి దన్నునుఁ బవిత్రంబు
 సకల మునీంద్ర సంక్రయమైన యట్టి
 నై మిళంబనెడు గణ్యారణ్యమందుఁ
 డామన రవాతులు దత్తవృక్షాన
 నవాతులు నమ్మెద మహాతులు • సుజన
 చివాతులు మునులెల్ల విశ్వేశ్వరునకు
 నాకత వేదవిద్యావ్యయాపునకుఁ

85

80

బ్రితిగా వక్రంబు పేల్వఁ దొడంగి
 గుమి గూడి విప్పించి వివల పురాణ
 వముదయ గూఢార్థ నముసేతు వతి వి
 పీతుఁ దోషిత బుధవ్రాతు విభ్యాతు
 మాతునిఁ జూచి విస్ఫుటవాక్యములను
 వని రిట్లు లో సూత! వివయాధినేత!
 మునిజన గీత! మా పున్నేంబు వలనఁ
 గలిగిన దీనాదు గలిమలావహము
 దిలకింపఁగా భవదీయ దర్శనము.....
 నీ పెనుఁగని యట్టి నిఖిల పురాణ
 భావంబు లెవ్వెయు లేవు రూపం
 వ్యాపాదులగు మునిశ్వరులును నీవు
 భావం వలతురు బహు దర్శములను,
 గావున మాపై నీ గనికరం బుంచి
 నే వినరీంపుము విస్ఫుట ఫణితి
 దైవతక్షేత్ర తీర్థమ్ములు పరమ
 పావనంబు లయిన శానెద్ది గలదో!
 అని యిట్లు మునులెల్లఁ దమఁగూర్చి యడుగ
 వివమితమస్తురై వనశోపమములు
 గరములు మొగిచి-సంగళఁబా భార
 పరిణతకు, వారిధరసీలదేహ
 కాంత కాంతిచ్చటా-౨౭కలిత దిగంతు
 దంతుర మృగవర్మధరు, మహాకాంతు
 దండమండితు, మహోద్ధండ పాపౌచు
 అందన కుశల శిక్ష కటాక్షపాతు
 పాత్యవరీయు నిశ్చల భక్తియుక్తి
 మత్స్యవనాతుఁ జేస మనపారఁ దలంచి
 చిలువవ్యవ మోమున జెరయంగఁ బలికెఁ

95

100

5

బరమ పూరుపునకుఁ బ్రాణంబులారీ
 మునులారీ విజ్ఞాన మనులారీ పూత
 తనులారీ కాంతైకధనులారీ కర్మ
 వరులారీ పరపయాకరులారీ ముక్తి
 తరుణీ వ్యయంగ్రహ భరపుణ్యులారీ
 చనపు పేయుటెగాక నకల విజ్ఞాన
 మువకు వాక్రయభూతులనఁ జనువట్టి
 మీ యెఱుంగని యది మేదిని గలదె!
 నాయందుఁ గృపసేసి నన్నడిగితిరి
 ధన్యుండనైతి మా ప్రమ్మలు మోడ్చి
 మామ్యలు మీకెల్ల మఱి మఱి మ్రొక్కి-
 సందర్శింపకు భక్తైకధమన
 కందజగమనున కతి ప్రీతి నెఱుంగి
 విపుల ధర్మవ్రాత విజ్ఞాకయైన
 యవగత కల్మషుండైన, విష్ణ్వంశ
 మైన పేదవ్యాసుఁ డర్థితో నాకుఁ
 డామ బోధించిన తత్త్వంబు నట్టి
 పలుకుదు వినుఁడు నకలవాకియౌ
 విలువ నవరత్న వితతి పీఠంధ్ర
 రోదిర్విరావ విరోధమానాంబ్ర
 యాచారక మన్మథుం డాదిదేవుండు
 ప్రమతాదినాకుండు ప్రమథరూపుండు
 ప్రమదిత రాక్షస ప్రభుగోణ గోతి
 తాల క్షతాక్ష నవ్యవదుండు నిద్రుక
 కూలుండు కలిత కంకాకుండు కాల
 కాలిండు కాత్రవాఙ్మిలుండు భయద
 పాలుండు పంప ర్తలోలుండు భువన
 పాలుండు రమణీయలీలుండు భరణ

10

15

20

శీలుండ శ్రీకడేవజానుండు నీల
 కంఠ ఘంటానాద కంఠానుండు
 లురిక భక్తార్తి, లోలార్కనేత్ర
 దతిదృష్ట పరితృప్త విశత ఎకావ
 నుత్తరక్షునివృత్తరక్షున్మృత్యోజ్ఞ
 గతుడు మహర్షివస్తుతుడు భక్తౌచ
 వాతుడు నేదాంతనస్తుతుడు నందీశ
 కృతదాటు వనమందు హతవికారుండు
 పతత కుభంకరుం దతులిత మూర్తి
 భూతిభూతుడు విభూతికోటితుడు
 భూతభావమై న భూతేశుఁ దెవుడు
 కృపతోడ పాక్షాత్కరించి భక్తులకు
 నెవమింత నెట్లక నిర్వాణ మఖము
 నెట్లన దయసేయు నట్టి యాకాశ
 దట్టురు మునులకుఁ దలమావికంఠ
 శైవాగమాచార జటిలుండు నిదిద
 భావనావిగడిత భవ్వుడు-నిపీత
 జలది గాంధీరైక జలది-యీగన్తు
 పెలువాణుమందెడి ఎద్దాశ్రమమునఁ
 దనవత్సితోఁ గూడ ఘన తపోనిష్ఠ
 బనునడ విష్ణుంచి దినములు గడవ
 వింధ్యమహీధ్రంబి వంధ్యగర్వమున
 నాంధ్యంబు గ్రమ్మిన పఖిల లోకైక
 దీవకుండైన యాదిత్యునితోడఁ
 నాననిశ్చయమునఁ బంతంబు వూని
 పెలుగంగఁ దొడఁగినఁ దలుగంగఁ దొడఁగె
 పరమ భూసుర విధి ప్రణివాళాచార
 ములు గాల గమనంబు దెలియని భావఁ

28

30

35

గళనేదె జగతి భావ్యరరుదుల్కాపె
 రిక్కలు రాలె విడుక్కులు దూలె
 దిక్కరుల్ మ్రొగ్గె, దిగ్విక్తులు ప్ర
 జలధులు దొవలె, అవలయంబు వలె
 జలిలోకమున సర్వకులవతి దనితె
 గళవళపడసాంగె గంది ఖితములు
 కలగుండు వడసాగె గ్రహమండలంబు
 దలసూచ కడగె నదాగతి వింధ్య
 కుల మహిధరకుంబు కోటి ధీకొవంగ
 అంగు అంగున దిశాకరుల కర్ణములు
 భంగంబు నొందంగఁ బలుమఱు మ్రొపె
 బ్రహ్మాండ భండ మా వట్టున బెగడి
 బ్రహ్మాది దేవతావరులుఁజిచ్చవడి
 తమలోవఁ బెనువడి తమ తమతైవ
 క్రమమున యొందించి గణిలికిఁ బడుచు
 వారును వారును వై కుంఠమునకుఁ
 బాజీ మెత్తనిపాన పరియంకమండఁ
 బనడించి దేవతా ప్రనుదలు క్రమ
 నవనవోత్సాహ వ్రసంబులు నిక్క
 పీడోపులిడంగ నంచిహ్మార్తులై న
 వాచయములు రెండు ప్రక్కల నిలిచి
 తన చెన్నుపైఁ గనుల్కవములు నిలిం
 కొని చిత్రముల విధంబునఁ బొర్పియండఁ
 గనక గర్భకసూజఁ దనురాగ భరిత
 మనమున గాత్రమ్ము మహతిలోఁ గలిం
 యాపేళ వివళవాఙ్మయుల కోడ
 భావించి భావించి వ్రస్తుతినంగ
 నిత్యము క్తులు పమున్పిడ్ర సూపసులు

ప్రీత్యతిశయమున రెండు కన్నులను
 నానంద బాష్పంబు లాపరింపంగ
 మేనులఁ బులకలు మిక్కిలి వొడమ
 మోడువుఁ జేతుల మ్రొక్కుచునుండ
 వాడి చూపుల వింత వలకంబువర
 లలిత ముగ్ధుటి మండలములు పలింప
 మలు మల్లుమని మేఖలలు నివదించ
 నురములు నిక్కఁ జూనఱకుఁ గొయ్యెక్కఁ
 దరుణ గండనల భరితస్మృతములు
 దిక్కుల పెన్నెల్లీ ఎంప జేయఁ
 జక్కని దెక్కులు విక్క లయాసు
 గతిగఁగఁ జరియింపఁ గప్రపాదమ్ము
 లతి మహాపరరీతి వద్వరలెల్లఁ
 బ్రెక్కఱమ్మునుఁ జూప శ్రీదేవిగనుల
 నెక్కొన్నచూపులు వీలములుఁజీయఁ
 దవ పాదముల వై వృదగఁ గూరుడుండి
 యనువుగాఁ బరిపర్య లాపరింపంగఁ
 గొలువు దీర్చివవానిఁ గోటిసూర్యులను
 జాలుకన పేయఁ కాంతులు గలవానిఁ
 బొడనూపఱాకున్న బొడపులవాని
 గడలేని వాని-నెక్కడ మన్నవాని
 గుణములు లేకున్న గుణములు నొంది
 గుణివోలె భూయలఁ గురియించు వానిఁ
 గలిగియులేని వకల లోకములనుఁ
 గలిగించి-వెలిగించి-చులగించువానిఁ
 జిక్కి చిక్కనివాని నెక్కటి వెలుఁగు
 నెక్కటి-నిగుతుల-దీక్షై-నవాని
 నిరుదఁ గమ్ములవాని మధురాజనేలు

50

55

80

వరువున గనువట్టు వదవంబు వాని
 నెగు భుజంబులవాని వెమ్మెదొలంకు
 వగల నవ్వులుగల వాఁజెవాని
 జిలుగు దప్పటివాని శ్రీవత్సకాంతి
 కలకల లాడు వక్షః స్థలివాని
 వెడఁద పొక్కిలివాని-విశ్వవిశ్వములు
 గడకొని రక్షించు నెడగలవాని
 సరిలేనివాని నిర్గుల మైవవాని
 సరగఁ జెక్కులజాణు జవాదీవాని-
 భువనంబు లేవియుఁ బొడలకమున్న
 భవులారి గజ్జెలు వలుకకమున్న
 జలధులు నర్జుంబు వెలయకమున్నఁ
 గలయంత జగతిఁ జీకటి రాకమున్నఁ
 గమలంబు పొక్కిలిఁ గడలక మున్నఁ
 గమలోదరుఁడు శ్రుత్యులవకమున్న
 నటమున్న నటమున్న నటమున్నమున్న
 నటవక్రకాయయై పొడనేలీ వోలఁ
 జివుకుదుఁ దానొక్క శుభవు పోలికను
 భువనంబులను బండి వన వన రీతిఁ
 దనలోనెఁ దానవ్వి, దానికినవ్వి
 తనరూపె దాఁజూచి, దానికి నవ్వి
 తనవల్కె దానిని, దానికి నవ్వి
 తనచేత దానెంచి దానికి నవ్వి
 నవ్వువట్టుకఁ జూచినవ్వి క్రిడించు
 నవ్వి శ్వకారణు వజ్రలాఁభి గమ్యు
 వేదాంత వేద్యు, సంవిన్ముర్తి, భేద
 వాదావిషయ, భవభేదన ప్రవణు
 విశ్వకు, విశ్వాత్ము, విశ్వైకవిలయ

65

70

76

కాళ్యతానంద సంక్రయ గుణాఽతీతు
 నగుణు నిరంజను నిగడితభక్తు
 నిగమాగ మాధీను నగణితకక్తి
 వవ్విష్ణుదేవుని వసలారఁ గాంచి
 చివ్వు నఁగరములుపేర్చి మున్నములు
 పంది పందించి గీర్వాణ పంపరిలు
 లంచిత మగుభక్తి నాత్మలు గరఁగఁ
 ణులకలు దనువులఁ దిలకంబులొత్త
 నిలుచున్న, నపుడింద్ర పీఠావలంబు
 చలుల నెక్కొన్న చందురుని వెన్నెలల
 తెలుఁగ్రువ నవ్వునాతెలుఁ గ్రందుకొనియె
 వవ్విష్ణుదేవున, కద్దానిఁగాంచి
 యవ్విరించి దలంచి యఖిలగీర్వాణ
 గణము విచారించి, కమలాక్షఁగాంచి
 వివయ మాధ్వీకమిఁత్రణమున మిపులఁ
 జవిఁగొల్పువాక్య సంవయములఁ బలికె
 రువవ పావనమూర్తి! పుష్కైకవర్తి!
 నదమలకీర్తి సంపదిత లోకార్తి!
 మదవినివర్తి! మమ్మద పరిఘార్తి!
 జయభక్త మందార! జయదుష్టదూర
 జయ జగదాధర! జగదీశవీర!
 జయ విత్తకల్యాణ! జయజనత్రాణ!
 జయపాల దృగ్పాణ! వద్దజాఽధీన!
 జయవార్ధి పుతీళ! కమలాఽఽమరేళ!
 జయభవ భయనాళ! జయసువ్రహాళ!
 జయ మహాత్మలనేత్ర! జయపువారిత్ర!
 జయ పీఠపృథుగాత్ర! జయమోక్షసూత్ర!
 జయభక్త సంరక్ష! జయకృపాఽద్యక్ష!

80

85

90

జయ సురకుక్ష్య భంజన దక్ష పిక్ష!
 విమల మౌషింద్ర సంపిన్నాక్ష! గమము
 గమనీయ తరములు గమ్మలనెత్తి
 మమ్ము పీ వారిని మా తొలివేల్పు!
 నెమ్మ పంబులు మోచనిభృతముల్గాఁగ
 దేవాది దేవుండ! దేవతా వళికి
 పీ పెరకకుఁడవు మా పెకలెల్ల
 పీ పెగాకింకిది నిలుకడ గాఁగ
 నేవాఁడు విని తీర్చునెక్కటి గలఁడు?
 ఆలకింపుము వింధ్యమత్యన లేన
 తోలమై ద్రిభువన పాలకుండైన
 దివన నాధునితోఁడఁ దెగమచ్చరించి
 భువనంబులన్నిటి (తొరినాక్రి) మించి
 గగనంబు చూచి భగవతోక మొరస
 తగ నాకలోకంబుదాటి నత్యంబు
 వెనుకకుఁ దన్ని నిర్వేలనరావ
 మువన మేధోండంబు మొఱుదట్టింది
 పెరిగిన దీవి యచ్చరులకు నింకఁ
 దిరుగ భూములులేవు దివననాథునకు
 గమన మార్గము లేదు గగనంబునందుఁ
 గ్రమమైన గ్రహముల గతులుమలేవు
 వెలుఁగులేదింక భూవలయంబునందుఁ
 తెలఁగవు భూసురావళి నిత్యకర్మ
 ములు చూరుతాంకుర చలనంబులేదు
 నిలయెల్ల వీడునోయినది లేదొక్క
 ప్రాణియుఁ బ్రాణంబుతోను సంపర్త
 మీనాదె దోచివచ్చెన దోదీన!
 యేనేమి గావించు నింక నా శృష్టఁ

95

200

5

గావిత్తునో! లేక కన్నులు మోడ్చి
 వనదించునో! లోకపాలకుండీనా!
 కపిస వంశ్యుండో! కమలాధినేత!
 దయపేయ మదినంత దైవకలోక
 భయ నివారకుడైన వనజాయతాజీఁ
 దలన మొగమెత్తి పుల్లంబులైన
 మొల్లలు వల్లనపోల్కినదయార్ద్ర
 మలు గహ్వములు నిలిపినవీరు
 చెలువొప్పువంతఁబఁ జిరికిందినట్లుఁ
 బలికె నీగతి జాలఁబడవేల కుఱు
 విలుచునే నాదైన నియతి వింధ్యమ్ము
 పెరిగివంతఁబన? భూమరకోటి పేర
 బెరుగంగనిత్తునే! యరంతి మున్న
 భరణి భ్రగర్షణులు దలుఁగు మపాయ
 మరుగుండు నా యాజ్ఞ, శిరముఖఁ దాల్చి
 నా యగమ్యునికడ కావండు ప్రీతి
 మీ యాచదలు దీర్చు మివ్వుక యిప్పుడ
 యని యాట్లు నచియింప వతిలాగమాంత
 పవనవాఁడరుణుండవఁ బొల్చినట్టి
 యుక్కమలాజిన కజాఁడు గేల్పొడ్చి
 తక్కిన్న భక్తి వందన మావరించి
 కదలిక వెనెనెఁబఁ గడలిరి మరలు
 మరులు నమ్మదమున మదియించి పొదల
 వంత మరశ్యేష్ఠ దతిల గిర్వాణ
 వంతతితోఁ గూడ సరవరఁజారి
 కర్కుండు దయతోడ పాఙ్కశ్కరించి
 వర్షుల విణ జూట చంద్రముఁ కిరణ
 వికర నిష్కండివంద్రికలతోఁ, దరుణ

10

15

వికటాద్రి నిభనేత్ర విగళితాపాంగ
 ములను, శారీరకమలములఁ జిత్త
 మలముల నదఁచి నివృణును రక్షిరదు
 నట్టి వారాహు నవృణు చేరి
 చెట్టు చెట్టున ప్రేలి చిందిల్లు కాచి
 గోవణంబులఁ గాంతి గుప్పెడుదా
 భావణ సంహర ప్రస్తుతి గీత
 వివదంబులనుఁ బ్రతిర్ధ్వను రీనుదాని .
 మిను గప్పకొను హోమమేవక దూను
 తతినేతఁ దాన సంకతిఁ దోలుదాని
 నతి ముగ్ధ మునితన్య కాంకతలమ్ము
 లందునఁ బండి రోమంతమ్ము సేయు
 సుందర మృగవత్త నందమోదాని—
 వటున స్యాద్యాయ వర్తంబులెల్లఁ
 బరియిందు శోకమ్ము పల్లెలుదాని
 నలునొప్పఁగా మహమ్మస్తోత్రములను
 నులియు విందిందిరంబుల నొప్పుదాని—
 అగ గర్భ నిమ్ముల గళితవీర
 నిగదిత శీవశాంతియును దానిఁ
 బరమ పవిత్రలోపాముద్రపై న
 చరణ చిహ్నముల, ముద్దరమైన దాని
 మునిగియమాన వేదనివాద నిత్యత
 తమ సమీర తరంగ తతి వీరుదాని
 ఎద్దాశ్రమముఁ జేరి, చిరతపోయోగ
 ఎద్ద కాంతివృక్షాఽఽబద్ధాఽవళునుని
 కాంతి కరండ నిశ్చల నేత్రదృష్టి
 తంతు నందానితోత్తమ కుటీకదాని
 రుద్రాక్ష భూతి వినిద్ర ముద్రాని

20

25

30

ముద్రిత కృతి నంపూతావయవని
 లలిత కిపాల పాటల జటాగ్రంధి
 కలిత హేమకీర్తి కాంతివైభవని
 ప్రతివినామ సంభవదార్ద్రపులక
 ప్రతతిని గూఢాత వత్స ప్రదేళ
 ప్రతివినామ సంభవదార్ద్రహావ
 వాతదండ్రికా విశానిత పురోదేళ
 ప్రతివినామ సంభవదార్ద్రవాప్స
 వితతి ముక్తాశీకలిత హృదాకాళ
 ప్రతివినామ సంప్రభవదుత్సాహ
 గతి తరంగిత కాయకాంతి విశేష -
 ప్రతివినామాంకురితర పావేళ
 గతనైజ రవకంఠ ఘంటానివేళ
 లోకైకరమ్య, త్రిలోకాంతిమామ్య
 భీకరమమ్య, నిర్భీక చైతమ్య
 విగత మూలిమ్య సంవిద్యాగ్య గణ్య
 ప గణితపుణ్య, దయైక శరణ్య,
 ప్రమదస్వరూపు, నిర్మలితోవతా పు
 ప్రమిత దండ్ర కలాపు, ప్రమదదాంతలాపు
 నిరమ హింతాదు, భయద హంతార
 భరవలిత విమత భాగ్యవిస్తారుః
 బంధాక్షరీ మంత్రవరు, లలాటాక్షి
 వందితనుధుర హింతాదు, నీరు
 వయ్యగస్త్యునిః గాంచి మాస్తద్యయమ్మ
 దయ్యవేద నభిష్టస్థినిః గదించి
 మ్రొక్కుదు నిల్చి నిరూపంప నీడు
 దక్కునెక్కువయమ తారతమ్యంబు
 నిరమమద్ర కాంభవనైధరీక్ష

40

50

60

నరుదారఁజొరసవ యట్టి తేజమ్ము -
 గనులెత్తి చూచె వగన్ యక్కమల
 జాని మఱి దక్కిన మరనమూహమ్ము -
 పెరింది వెన్నెలతేట గిరికొట్టువట్టి
 యెలనవ్వఁదలమ తెప్పల మ వ్రరించి -
 ప్రబోమల భక్తి నం గతపురికా?
 తపచిత తమఁడొదఁ గడువడిలేచి
 తొడరి లోపాముద్రతోఁగూడ నజాని
 యడుగులఁబడి తక్కువమరప్రవరుల
 తెరఁగి పాద్యాది సక్రియఁగావించి
 సురుచిరదర్శ విస్తరములయందు
 మననిష్ఠలనుఁ జేసి, యొక్కంత ప్రోద్దు
 విపుల నల్లావ నన్నిది పేదదేర్చి
 వివయ, మావతమైన తమవందు, నిడుఁద
 తమలందు మృదుగళ ధ్వని యందుఁజొందు
 వడగ రూపెత్తిన బిత్తియుఁబోలే
 గడఁగి బ్రహ్మమ గాంచి కలఁజాం దనియె,
 వందనం బిదెదిదానంద! గోవింద
 వందన! మరబ్బంద వంద విధాయి!
 శరణంబు లోకార్తిసంహర! మోహ
 హర! యోగిదహర వృష్కరమధ్యవర్తి!
 చిన్నళరీ బౌధళ్యంగారయావ
 వెన్నెలకోలు! నిర్వేలానుభావ!
 యేటికోట్ల! గుణత్రయేద్ధస్వరూప!
 కూటస్థ! పేద విమృఘ వరభృతమ!
 వంజతన్మాత్రరూప! వమప్కార!
 మంచిత కర్మేంద్రియాఽతీత! వంశ
 ణద్వీంద్రియాతీత!—భూమ్యాదిక ప్ర

70

75

ఎద్ద భూతాఽతీత!—ఎద్దివ్యరూప!
 విషయవ్యరూప! నిర్విషయ! విజ్ఞాన
 విషయ! మోక్షనంద విషయ! భవార్తి
 విషయంగలిత! పూత! చిత్వాఽప్రతర్క్య
 వస్తుతమూర్తి! విజ్ఞానవంశూర్తి!
 ముషమావరిష్కృత! కుద్ధకర్మార్థ్య
 తోష వ్యరూప! నిరీషణ! ముక్తి
 భూషణ! వందేహయాషణ! భక్త
 పోషణ! భక్త్యబ్జపూషణ! దుష్ట
 భీషణ! క్రుత్తితతి లాషణ! శోక
 శోషణ! మునివనమ్బుందర ఫలవ!
 యాకావ్యమయ్య! మీ యాగమనంబు—
 బహుకవంబులనైవ, బహుళయోగాది
 విహితవిషయనైవ విధి బద్ధయోగ
 మహితశ్రమలనైవ, వహరహరుదిత
 బహుజనంబులనైవ, భక్తిమార్గముల
 నైవఁ దాంత్రికములనైవ, త్యాగముల
 నైవ, ప్రతమ్ములనైవ నిఃకటులమ
 నైవ, పునఃపునఃకలులనైవఁ
 గావరావట్టి బోకడగల వీవు
 బొడనూపతివి ముందుఁబొడవయి నేడు
 గడమొట్టె వాపుణ్యకర్మంబులెల్ల
 గంగవంగువు పైవిఁగడుకొని పాణి
 భంగిగావయ్యె వర్వాత్పరాగ్రూప!
 జలదికిఁ బాద్యపూజాచితాపంబు
 నలిపి, యొప్పుంవంగఁ దలచుగునేమి!
 దివకరుషకు వికర్తృమపకు దీవ
 గణములచేఁ డృష్టఁ గలిగింప నగునొ!

80

85

90

కొండంతదేవునకునుఁ బ్రయత్నమునఁ
 గొండంత వత్తిరిఁ గూర్చఁగాగలహేళ్య
 యఖిలస్వరూపున కఖిల శక్తికివి,
 వఖిలనిదానున కఖిలై కకర్త
 కి పీకు మా పాయమెంత! మాకేమే
 పీ విషణకయెంత! చేపెడు భక్తి
 యెంత! మాపెడు క్రద్దయెంత! నన్నిష్ఠ
 యెంత! శక్తియదెంత! యెంత మాకూర్చి!
 యౌపచారికముగా నడుగుపెగాక
 తావనివర్తి! నద్వావప్రహర్తి!
 యడుగుదున్నాను, వాయడుగుపీదొనఁగు
 నిడఁబోలదయ్యె మీయెడను, నియ్యెడను
 తాలదావలముగా వగది—నక్కరుణఁ
 గీలింది—బదలివ్వఁ గృతమతి నగుదు—
 విసవట్టునో మీరు విచ్చేసనట్టి
 వని! విసఁదగునేనిఁ త్రార్పింతుమిమ్ము
 పెరివిండు! వాపీయపేన గర్భిణను
 దలఁదార్చి యానతిఁ దలకూర్తునమెచుఁ—
 దరువాత నరణిదఁదరుదు—విజ్ఞాన
 వరిపూర్ణఁదగు మఱివేఁదన్నయట్టి
 నుడువులు—నెఱికినె నుడువులు—కూర్చి
 పొడవులు—దనపొర్తి తొడవులు—నెఱుక
 కడవలు—విసయంపుఁదవలు—త్రుతుల
 మడవలు—దుష్టపొప్పడ వాలికింది—
 యెనిమిదికన్నుల విమపారి మివలఁ
 దనుపారు జూపులఁదము పీకింది—
 చెలువొప్పనప్పుడ చేయవ్వళింది
 బలు మొగంబున నిట్లు బలికె విదాత—

95

200

5

పరమధీ! రమణీయతర విషయమునఁ
 బరిగుప్తమై జ్ఞానబంధురంబై న
 వీయుక్తి పేళల వీరదాఽఽనాత
 మై, యంపునింపు సుఖాంకునిలేఖ
 వలె, వజ్రగన్ధనక లిరుల వెనుక
 వెలస తావులుమ్ము విరిగు త్తినోలెఁ
 గరము మాదిత్త మాకర్షించె—జ్ఞాన
 భరమెల్ల నిమఁజేరి చరితార్థమయ్యె—
 వదెచూడు! నమ్మిలితాకుడై, దీన
 వదనుడై తూర్పున్నవాఁడె జముండు—
 హతవహుండదెగాండు! వితతరీయండు
 గుత భుత యని బోనె తమలుచున్నాఁడు—
 శక్రఁదాతందె! నిర్వక్త విక్రముండు
 వాక్రమితుండయ్యె వలఁజిది చేత—
 వరుణుఁ దాతందె నివృ రపాకుఁ దివుడు
 వెరవేది—మినువీది—నర యుచున్నాఁడు
 యాతులాసుండదే యటుసూడు! శోక
 వీతవ్రతుండు—కచ్చువీటిఁబోయివది
 బననుఁడవ్వఁడె తీవ్రావ మానమున
 నెనమించుచున్నాఁడు నిట్టూర్పుఁ బొగలు
 వాఁడె తుజేరుండు! వనట యంతయును
 గూరు గట్టనమూర్తి—గూరుచున్నాఁడు
 నలిగిన చంద్రముఁ తళగల్గి—చు వ్ర
 మిలవంచె పిశానుఁడీతఁడే సుమ్ము!
 మణిసప్తపాద్య కిన్నరపర ప్రముఖ
 లిరుఁగెలంకులవీరె! యిడుమల జడి—
 మునులెల్ల పీఠే చిద్వసులు బవిత్ర
 తనులు—క్రియావిష్ణు దళిత మానసులు—

10

15

20

వీరెల్ల నీప్రాప్త వేదంగఁజేరి
 వారిని బెద్రగా నమ్ముఁ గీల్కొల్పి—
 యిందఱకునకార మిప్పుడు నీ వలన
 సంధిలవలె లోక పొత్తుంబగుడఁ—
 దరువుల ఫలములు దనుపారివండఁ
 దరువులు భుజియింప దొరకొనునేమి?
 జలదంబునందు నీకులు పెచ్చుపెరుఁగ
 జలదముల్లావునో జనములకికీ!
 నజనుల్గొనియె నర్వతవమ్ము
 లిజగముల పేనుమిచ్చించి గాదె!
 యటుగాన జగములకై వట్టిపేగి
 వటుబుద్ధి! నీవనివారింప వలయుఁ
 బరికించితివా లేదో! నరమర్షి! వింధ్య
 ధరణి ధరమ్ము భాస్కరునకు నరిగి
 యంతఃప్రహృదమ్ము నానందినది
 చింతింపు మొకవారి పెరిపన వింధ్య
 మదముదూరింప నమరులఁబాలింప
 ముదము పెక్కునజగమ్ములను దేరింప—
 లోక వాతంతై న యాకార్యభరము
 వీఁకున గొని ఎరువీఁకు లేకుండ
 నిర్వహించెడువాఁడు నీవు దక్కంగ
 నర్వదేవతలకు నక్కలై కనేత
 వానుదేవునకు నెవ్వరుఁ దోచలేదు
 ప్రాణితజలధి! దబ్బుజనూటగాదు
 దనుజారి పనుపుచేతనే సురౌఘమ్ము
 మునులు—నీ సాహాయ్యమును గోరినది
 రెట్లులైన నీ కార్య మీదేర్పవలయు
 కలకీర్తతత్రుతి! కమలనేత్రుండు

25

30

ననిచిన నమ్మతంత యుండవగునె!
మునిరోలంకార! బోధావతార!

35

యవ వంతఁగల శతాదల్లంత ప్రొద్దు
విమజ్జించి మమజ్జించి కమఁగవమోర్చి
యొచించి వేడి నిట్టూరుపు పృచ్ఛి
యాచితంబైన కార్యంబు పొందింపఁ
దనబాటయొ నిండుధరుఁ బాపివఁ
దనబాటయొ దెల్పు తలఁపులోఁ గలిగి

యగుమలో శాపశ్రుతి వట్టి యట్టి
యగదాట్లు వారింప నగుమ శ్రీ విష్ణు
నా పతియొనరింప నా మహాదేవుఁ
దేనమ్మ నియమింప నింకనొందేమి?

40

గాని శానందివ్యఁగాదు వింధ్యమున
శేవిష్ణు రానిదేనింతు నాయొర్చి
క్షమలేని తనము నిక్కము వికరయందు
రమనివదిత్తులై వట్టి సంయములు
మఱి వయమ్మువఁ తెప్ప మాన్పింతునన్నఁ
దరముగా దతిదర్పదళి తదిత్తులకు

సామంతుహావ్య భావనమోమ-గానఁ
జామలవలెఁ గలువకయున్ననై న
వినము గుప్పెడువల్లె బువ కొట్టవలయు
నవలార నే విప్పుదా వింద్యశిఖరి
కదలేగి' యొవత్స! వరువంగఁజాలఁ
బొడవెక్కుదగుటచే వడిఁదగ్గుచున్నఁ
దగ్గునాతఁడు భయంబగ్గరింపంగ
వగ్గిరింద్రముఁ జూచియనవలెనింక
నవఘ! దక్షిణ దేశయాత్ర గావించి
పునఃముఁ బండించినఁబోడుబోయేమొ

45

వారాణసిని నా వచ్చెడు హుతు
నీ రీతినే యుండు మీ నియమంబుఁ
దప్పతివేని దగ్ధ మొనర్తుకావ
నువ్వుడ యొవఁగి యుటందు నేమజల
లాలాడు నెనుదిగ్గి వారాణసిని
వీరీతిగా నెఱవేలు మీ వాతము

50

గాని ప్రాణములుండ అందెందుడగుని
నేను బాయఁగనోవ నిము నమ్ముగాని '
యని వల్కిన యగ్న వళిపీక్షపేస
వవజగర్బుఁడు గాఢవాత్సల్య మొనరఁ
బలికెవీగతి సుధాకరిత వాక్యములు
కులవతి! విజ్ఞాన జలధి!-నీ కిట్లు
సామాన్య మానవ సాదృశ్యమొనర
నీ మాటలాడంగ నెట్లు పెల్లనది
వైరాగ్యమున సర్వవాంఛలు గోఁ
దీరులై నదివన్నవారు మీవంటి

55

వారమోహము వొంద భావతీ నింక
నేరు మోహదుల నింకింపఁ గలరు!
యా వకువతి యఖిలాంతరస్తుండో!
వ్యావకుండేత్రవర్తి దానగునో!
యొకసారి నీ మది యోచింపనయ్య!
నకల విశ్వాత్ముండు, నకలాదినేత
నకల హృద్గ్రహవాస, నకల విషయుండు
నకల చిన్మయమూర్తి, నకల కారణుండు
లేనట్టి కాపెందు లేదంచు నేఁడు
నేను గ్రోత్తగఁ తెప్ప వికృమింపుడునో!
పెరి చూపుఁగాక రోపరిచూపుఁ బాని
తిలకింపు నీ చిత్తజలజంబువందె

60

వెలుగుచునుండు నిప్పులు దీపకళిక
 వలె మానితానంద వవకోకిలమ్ము-
 అది గాక జగములకై వ యావత్తు
 మదిగదింపకయె సామాన్యుల యెట్లు
 స్వార్థమ్ముఁ బూనిప నకలమునీంద్ర
 స్వార్థమ్ము విన్నునేవరికతోఁ గవదె!
 తీర్థభూతుఁ డవంత దెలియంగలేనో!
 స్వార్థమ్ముకంటె వరార్థమ్ము ఘనము
 గదలి రావయ్య! లోకములెల్లఁగంది
 ముదపేడినవి వింధ్యమదమునఁ జెగడి-
 విధిలలోకమ్ములు వీయఁగోగరిమ
 ముఖికులై గీర్తిండు కుభవమయమ్ము
 దనకుఁదావలది ప్రాప్తముగాఁగ నేర
 వనెదనె! దావల్యమున కోహణింది
 జడునట్లు లోకైక శరణుడై పట్టి
 మృదువకు నీ పని మిక్కిలి నేవ
 యని యిట్లువన జాతకమ జాతుఁడంతఁ
 వినునడ విజ్ఞాన నాదమ్ముపేయ
 ఘటవంశపునకు పఠంపవబాష్ప
 వటలమ్ము జటిలమై చిత్వైఁగన్వోయి
 నామింగునొకచేత నల నఁదుదివి
 తాపదీగములు పృథాకుదీర్ఘములు
 వదువులుగట్టి నిశ్శ్వానములైడలఁ
 బదరవాతెలుఁదూఱిమృదితమై విలువు
 కళనేద గాఢద్య కలితవాక్యముల
 జలజవంశపునితో వరి మీ యనుజ్ఞ
 పేకొంది వనిరెండు పేతులుమోద్య
 నాకొకసులు మ హావందంబుతోడఁ

85

70

75

దలలవల్లార్చిరి రాతయుఁజేమ
విలసతంబగు కంట విధుకేతువను
నమఁగై నమనిఁ జూచియార్య! మేనింకఁ
జనియెద మన్న వాచయమిశ్రేష్ఠఁ
డల్ల నవల్లార్చె నక్షిద్యయంబు
నెల్ల దేవతలతో నేగెనిరించి
వదవడిచొనిలో పాముద్రఁగాంచి
మదిఁజూచి వివశమైయదవదలాడఁ
గనుఁదోయి దృష్టినాకట్ట జలమ్ము
దనకరమ్ములు రెండు దలఁచున్చి పలికె

80

వినినానో లోలాక్షి! విధుసూనుజాతి
తనము మాఱియెందు దైవతగణము
దయసేసి వచ్చిన దానికారణముః
నయవికారదులెల్ల నా కాకసులును
దిష్టుఁగాఁ దప్పించికొన్నారు దాము-
నన్నేరికొన్నారు నాతి! యిప్పనిశీ-
వకలలోకాదీకులకు విబుధాః
కొక కొండ మర్చర ముడివిందు తెంత!
దురితరాక్షస మహత్తర కంఠదళవ
జరకోటి, హరికోటి, పరశతకోటి
శతకోటి సమసుదర్శనమున్న దివిజ
తతిపాలకునకు నా దామోదరునకు
సాధ్యంబుగాలేదో! విధ్యగర్వంబు
పంధ్యచిత్రమమువ వారిందుకొఱకు?
సాధ్యంబుగానెల్ల దవలాక్షి! ఎద్ద
సాధ్యాదులగు వియచ్చరనికరంబు
బడుగునావనిఁ జేరఁ బంపించినాఁడు
మరువంగవేల విష్ణునిపాడియింక!

70

75

వతని యావతి దాని వర్షంబుగాడు
 నతి! నాకుఁ బార్వతీవతికి మిత్రుండు
 హరిహరు విరువు లేకాకార మమయఁ
 బరహర్ష విదులై న పురుషుల పితవు
 గావున—విష్ణువాణ్ణను కివునదిగ
 భావించవలె ముని భావిత రీతి
 వారాణశిఖరుఁ డీ రూపమునను
 పారసనేత్రుఁ యాజ్ఞా శౌనంగినాఁడు
 నామదిలో నేమి నలుసుదోచినదోఁ
 శోహర్షధరునకుఁ జూడవే బోటి
 నేటికిఁ గాకితా నిర్మల భూమిఁ
 జోటులేదని వాని సూచించినాఁడు
 వని యెట్లు నవనెడు తవతర్క జూచి
 వనితావిభూషణ లోపాముద్ర తర్క
 చరణయగధ్యాన వరతంత్ర వృత్తి
 ధరణి జనిందిన దాక్షిణ్యగుణము
 పొలన్దలము గిలుకాడెడు వలక
 జాలమ్ము నొకచేత వవరించికొనుదు
 నొకపై పుంగును బొమ్మనున్న మితంబు
 వతీయ గానిందుడు క్షణము యోచించి
 యోచనాంతరమున నొక కొంత వచ్చి
 వాచయమిని గాంచి వదియంచె నిట్లు
 వకలవిజ్ఞానైకళరది! గాంధీర్య
 పరిధి! ఏ నెఱుంగని బహు ధర్మమలమ
 నే నెఱుంగఁగ నేర్తునే! యేటిమాట
 కాని నా దొక్కటి గలదు విష్ణువము
 దారాణసీపురిఁ బాయఁ జేయుటయే
 యారాణశేఖరు పథిమతంబై వ

80

85

అంకనేటికి అంకిపాదించుచును?
 యంకమై నిలువంగ నగునొ భక్తులకు?
 వరమేకవరుని మనోబావమ్ము నెదిరి
 తిరుగంగ నెవ్వారు దిట్టలు గలరు?
 అదిగాక జగములకై వట్టి నేగి
 వదలినవలెని తపంబు వచ్చుడుగ
 ఫలహీనమందును వరుల దుఃఖమ్ము
 నలతిగాఁ జూతురే! యధ్యాత్మవిధులు!
 వివరణఁగలేదో! వింధ్యవర్షతము
 మినుదన్ని పెరిగిన మిక్కిలి భయము
 దముఁ జొదివిన దుఃఖదళిత రిక్తముల
 క్రమఁజెంది హెచ్చుండు జనుల రోదనము!
 గదలలేదొకపిట్ట గారియుఁగూడ
 మెదలలేదీటులున్న మేదినిపైవి
 బ్రదుతంగ వోపుదురా! మర్త్యగణము!
 తదలుము నేమేగ గర్వాంధ వింధ్య
 వర్షశాలోవమ్ము భంగింపఁజేసి
 వర్షలోకములకు కాంతిదావమ్ము
 గావింపు మీ చేయు గహవతవమ్ము
 గావింపు నేఁడు విష్ణులుష! పార్థకము
 విశ్వసంపూజయే విశ్వేశుపూజ
 విశ్వాత్ముఁడతఁడు సంవిదితవిజ్ఞాన!
 యంక నుపేక్షింప నెంత కీడనో!
 శంకింప నేటి కీ సమయంబువందె
 బదఁడు బోదమ టన్న భార్యపిక్షింది
 యదవదయైవట్టి యాత్మనౌకింతఁ
 గుడఁటవఁ గొనితెచ్చి కులవతి యంక
 నుదతి! నీ విజ్ఞానమావకంబులగు

90

95

400

మాటలలోఁ గొంత మదిదేయకొనియెఁ
 బాటిగాఁ గొందు పివాక్యమ్ము-బదము
 నేఁడ ప్రయాణమై నియతినటంచుఁ
 గూడియుండెడు వటుకోటి రావించి
 తనతోడఁ గదలంగ వనుమతి పేసె
 ముని గొందఱిని దక్క- మునికుమారకుల
 నచటనే నిలచి నిష్ఠించితు లగుదు
 నదరిత తనము సేయఁగ నానవెట్టెఁ—
 దమయాశ్రమము వీడి తరణదున్నఁడు
 నమితామరేకుండు-శమదమరిశ్వుఁ
 డ య్యగస్త్వం దను నా వేడివలుకుఁ
 జయ్యవ నెవరేగి బాటివవారో!
 మునితపోమనామచే, భువవింద్యగర్వ
 జనితదుఃఖ మొకింత చవిచూడవట్టి
 యయ్యాశ్రమములోని యఖిల జీవాశి
 యయ్యవసరమువ నలమటఁగొందెఁ—
 బూరి పేయదు చింత గూరి పారంగి
 మోర పైకెత్తి ముఱ్ఱులఁ దిరికించెఁ
 గరము ముద్దినది కుంజరము-కిసాల
 పరివార మల్లవ భక్షింపఁబోడు-
 మూగవోయినది-వమ్మోదంబుతోడ
 లాగంబు వాడదు శ్రమలాంగనయను
 తెక్క-లార్చుడు మెడ నిక్కించి కనదు
 వెక్కలి ప్రూఁగమ్మవెట్టెఁ గీరమ్ము
 పరసులలోనున్న పరపిణవంత్రి
 విరహాద్ధిగమ్ము-వాతెఱవిప్పలేదు
 దలలార్చలేదు పూవులు మయూరములు
 లలితవింపన్నతముల వార్చలేదు-

5

10

15

దరుణిలోపిముద్ర దయతోడఁ బావ
 యరస రక్షించిప యట్టి వల్లీ వి
 తానంబులెల్లఁ జీంతాదీనములయి
 దీన దీనంబుగాఁ గాముంచినవి
 యంత వగ ఎ—తార్యామణి, దాను
 సంతాపహృతకౌంతి సంతాపఁడగుచు,
 జనకునికై వడిఁ దనుఁబొదికొనుచుఁ
 దనవెంట వచ్చు గొందఱు వటుత్తముల
 తోఁ బయనింపంగఁ దొడఁగె నా రాణ
 వీణంబుఁడగు శివుసేవల విడచి
 వానప్రముఖ దివ్యాంబికాంక్షితము
 తాళినివాస సౌఖ్యాతిశయమ్ము
 నెలకొల్పు నెవరుఁబొప్పులలోని దలువ
 పొలనంబు—క్రియన్నపూర్ణాకిసారి
 కరవిలసద్రత్న కంఠజ్యోతిష
 భరిత విజృంభనపరమసౌఖ్యమ్ము
 దలఁపునఁ జాతె వత్తవసతి—మదినిఁ
 గురింపఁబు గొని తెగ్రగుమ్మివల్లయ్యె—
 వణకంగఁ దొడఁగెను దమవెల్లఁ దనుకు
 దనికీ గంఠమ్ము గడ్గదమయ్యె—విట్టు
 విలుంపఁ దొడఁగెను విశ్వేశగుణిచి
 తరిఁ బాయు బిడ్డవిధంబున నతఁడు—
 బలుకరా! నాతండ్రి! ప్రసూతాధినాథ!
 నలుకరా! నానాఁడ! భక్తవిధాన!
 నలుకరా! పార్వతీపతి! చిదాకార!
 నలుకరా! వాసుదేవలయ! ఘోషే!
 ఘోషభావన! ప్రాణఘోత! భక్తకుల
 తాత! నతత్రాత! శిశుంబుమో!

20

25

30

భవరోగహరణ! దైవతగణకరణ!
 జుమూర్తి! విధుకార్తి! చిదచిదానంద!
 వదికోట్లు ప్రచురులు బలం వేష్టించ
 వదితివంభవుల యుతాయుతుల్గొలువ
 నమరు లనంత్యాకులై చుట్టియొండ
 విషమవికారులు వేవనీల్గొలువ
 భారంబుగారేదో! భారమై నావో!
 యేర దయామూర్తి! యేనొక్కరుడను!

35

రక్షించుటోపమ్ము శ్రీక్షణందెప్పు
 డక్షిణమగు దయ నన్న నమ్మకము
 నేలపాలుగఁజేసి—యాలాగు నమ్ము
 నేలరా! నా తండ్రి యెడబాసివావు!
 వారాజనీవురి! బావుటకన్న
 హేరానఁ గొని నాడు గుత్తుకఁ ద్రెంపఁ
 గూడదా! తలయొడఁగూడదా! యిట్లు
 నీదించనేలరా! విషణ్ణోదీర!

యన్నవూర్ణాదేవి యమ్మకహ ప్రమన
 నమ్మంబు పెట్టంగ వలిల చింతలను
 బాం—సుఖంబున్నందుగు—నాపై ని
 వేసితొరమ్ము—వేయఁగారానో!
 నీసుతులందొక్కదికి వారుగాక
 నీవరన మంప నేనే బాహ్యుడవో!
 ప్రళయకాలమునందు, భయదహంకార
 వలయవిఘ్నార్థితావలనముద్రాది
 గణితలోకాశిపై—సునకరాశేవ
 ముల దిక్కులను మీటి—వలయంబులందుఁ
 నిడుగులు నిగదించ నెడిదంబుగాఁగ
 వరుగులవిడి—తాండవారభణమ్ముఁ

40

45

గావించు పీఠను—నావింధ్యమదము
 ద్రోవంగరాదయ్యెనో! విరూపాక్ష!
 నీవుగావలెనేమి! నీయాన యున్న
 గావలుండగు వింధ్యుఁ ద్రోవఁగాలేదో!
 దీరుఁడై నట్టి వందీకుఁడొక్కఁడఁడు?
 మారమారకుఁడ! బ్రమధకుమారకుఁడు
 జాలఁడా! యొక్కఁడు తైలగర్వమ్ము
 దూలింప—జగములఁ బాలింప నిపుడు
 వరమూర్తి! నే నేడ దొరకితి నీకు!
 వెరవునఁ జూచి మోపెత్తిందు కొలుకు!
 బోయివచ్చెదనయ్య భుజగభూషణుఁడ!
 బోయివచ్చెదనయ్య! పూర్ణేందుధరుఁడ!
 బోయవత్తును గృపాపూర్ణ! పురాని!
 బోయివచ్చెద నన్న పూర్ణాధికారి!
 నీ యిల్లు దాటించి నేఁడు ద్రోసితివి
 నీ యాన నికరాదులే! యదునియమ!
 నా పీఠ సోఁకదులే పీఠ నింక
 భూనపై దాక్షిణ్యగుణము మానితివి!
 బోయివచ్చెద నన్నపూర్ణ! మాతల్లి
 నీయింట నుండి—నీపెట్టునన్న
 మును భుజించెడు పున్నెమును నోచలేదు
 నను వెడలించెనే! నాగారి నేఁడు—
 పీన్ద్రవఁ తెప్పవే! కిలింపవత్రి!
 భావజారితి నాడు పరిదేవనమ్ము!
 వినునో! వినుడో! చందనగంధి! పీఠ
 ననుఁగూర్చి యేటికే న్యాయనిపురము
 బుడుపుము—పునఁకే గడయైతి నింక
 దొడుకొన నెవ్వరితోనేమి నాకు!

50

55

మఱవకునే నన్ను గిరిరాజపుత్రి!
మఱుల ని న్నను నవనరము లేదమ్మ!
కాలభైరవ! శీత్రపాలక! నెవరుఁ
దారిది—నీవైన దయసేయవయ్య!

80

తై పల్కమఱికర్తి కా! మఱికర్తి
కా! నచ్చెదను దల్లి! కనికరంబుందు
మనిజనలక్ష్యంబు! ము క్తిమంబునను!
నను మఱ్ఱుఁబోతు మనమ్మునయందు

దుర్గ! పశీకృతభర్గ! దత్తావ
చర్గ! నే నికఁ బోయినచ్చెదనమ్మ!

లోలార్క! వీమెగసాలలో కాంతిఁ
దాండు పుణ్యంబు దప్పబోయినది

85

కుక్కుఁపేళ్వర! వీరుఁ గొడలేని పేయ
మ్రొక్కులు ననుమఱ్ఱుఁబోకయ్య! తండ్రి!

వరకృపాకర! దండపాణి! వీ చెల్లిమి
మఱవను! ప్రేమనే మఱెదనోయేమో!

వెడలించితివిగాని—యెడఁదరో! బ్రేమ
పెడనూకరోయి! గాశీవిశ్వనాథ!

వెడలినత్తును యురివిష్ణుశమూర్తి!
యెడవిన్నరించకు మెప్పుడు నాకండ్రి!

గంగ! యభంగతరంగ! ఎఱాంగ
పంగళ్యంగారిక! పకలై కథాత్రి!

70

జలపక్షితుల కల కల మృదురాగ
శరికనున్నోళ్ళ శీతలజలభరిక!

నీయంకతలముపై నిలచి—తానమ్ముఁ
దాయక లావించు వరమధాగ్యమ్ము

దీక్షిత దీనాడు—దీర్ఘినాదమ్మ!
యారాజుకోటియఁదతి దయాపరుఁడు!

వోయవత్తును మఖ్యఁదోకమ్ము! సౌఖ్య
దాయకీ! యేనాఁడు దరిసెనం బగునో!
గలహంబ! నాతోడఁ గదలిరావమ్ము!
నిలిచిన వచ్చెదవే! నెమ్మినుండి!

75

తదశికాకాంతర! గదలిరావోయి!
యెదనెతారమున నీవేల వచ్చెదవు!
శ్రీవికాలాక్షి! విచ్చేయు నాతోడ
నీవేలవత్తు! గాళివిఘ్నఁజాల
వటుకనాథా! నీవు వత్తువా! స్వామి!
యెటువత్తు నందువో! యీపురిఁ జాల

హరపదవివశమన్యురులార! దోడఁ
బరతెంతురా! యేలవత్తురు మీర
లని యిట్లులేర్పుడు నలఱడితోడఁ
బనవినమాటయే వనవుడు సారెఁ

80

దల మల్పియూనుఁడుఁ దద్దయుఁ జాద
తలములు వడకంగ నిలుచుడు నిలిచి
కూలఁబడుదు భూమి సోలుదుఁ దాల్చి
దూలుచుఁ దనదై న తోలాక్షిపైని
నొఱఁగుదుఁ బ్రాణమ్ములురుగ కౌటిర
చరణస్థలంబునఁ బరిజాణి నిలిపి
తను తనుమాత్రుడై తరలె ముసీంద్రుఁ
డనునరించుడు రాగఁదనభార్య-వేద
పురుషుని పెనుపెంబఁ బొల్పెనలార
నరుదెంచు శ్రొతక్రియామూర్తి వోలె
లలితసాక్షరి జటావలంకమూర్తి
కులవతి యారీతిఁ గులసత్త్వితోడ
నెలదె వతముల కేటికోశ్చిహ్ను
చెల్లతీర్థమ్ముల నెలమిఁ గ్రుంకుడును

85

చనములు దాటి వర్షతములు దాటి
 మననరిక్తులుదాటి జనవదంబులను
 దాటి లోకావన తత్పరత్వమునఁ
 బాటింపకేసాటి వధిఁ బ్రయాసమ్ము
 సవతికాలమున వింధ్యాఽదిత్యకలనుఁ
 బనుచడ దరింపఁ బర్యవేంద్రంబు
 దూరంబునందుండి భారజీతల వి
 హార తౌతుకపదిప్రేరేప రూపు

80

పడఁబ యేతెంచు శబ్దబ్రహ్మవోలెఁ
 గరుమించుమునిని పెక్కునుఁబూతమైన
 వాక్కునుఁ బొంది లోపాముద్రఁగాంచి
 నెక్కింపు తత్త్విచే నిలుపు పఠంత
 పఠాఁతుఁ దనువునందుఁదొనకంగఁ బులక
 లమరాగ ముచి గొంత యెచ్చుకం సింత
 నంతపం బొక గొంత సరళత గొంత
 వంతయుఁ గొంత వంతంతఁ బొంగార

85

నేపార మానవరూపంబు దాల్చి
 యాపుణ్యనకు నెదురై వచ్చి నిలచి
 విషయంబుతోడుత విసతి గాచింది
 తనకరంబునఁ జల్లికొని పదదూళిఁ
 గరముల మార్గంబు గానుంపురును
 పరమునిఁ దోడ్కొనివచ్చెడు నపుడు
 జలజల రాల్చెఁ బూవుల లతానివహ
 మలనల్ల లేతగొమ్మలు దూగియాడఁ
 సింపగుచ్చమ్ములు విప్ప వర్తింబె
 నందితగతి మయూరావళి, ముందుఁ
 బలికెఁ గోయలనడుపులు రక్తగాత్ర
 ముల నెత్తి వీణాసమూహమ్ము వోలె

500

మారుతాపూరిత మంజులవంశ
వారమ్ము మ్రోసె నవార్యశీతిగను
జలధరమ్ములు ఎతవృత్తమ్ము లగుదు
నలనంబుగా పెంబవంటి యేతెంచెఁ
జమరీగణంబు వుచ్చ సుమగువృముల
రమణింపఁగాఁ జామరలు పీవఁ దొడఁగె

వీరీతి రాజోపచారంబు లొనర
దారుణేద్రముతోడఁ దవస యేతెంచు
రును దప్పవటు నేలపోలి తూర్పున్న
పవజాతనేత్ర లోపాముద్ర గూడ
నధరకు క్రికనవ్వు లల్లెలనాడ
నదిరిపాటున నేల నధివసందినది

మునిశేఖరుండంతఁ గనుబొను లెత్తి
యనె వింధ్యశిఖరితో ననఘః యుత్తుంగ
తనుఁడిపు దుర్బల తపసిని నేను
నిను గమియింపగా నేరఁ గావునను
పామాన్యై లంబు లీమనా నొప్పు
నేమంబుతోఁ గ్రుంగు నేలకు విపుడు
గాదంటవా! నే నగ ముమ్మందు!

నారాజుడదరుం డల్లలనాడఁ
జేతమ్ము దుఃఖనంపీతుఁడై గడు వి
నితుఁడై శాపమ్ము నెత్తి పైఁ బరునొ!
ఎదుగుబోలిత యని నీతిల్లి మౌని
కొడఁబడి తనగర్వ ముత్తుతగాఁగఁ
జేరిమి విడచి కుశీరంబు చోలె
దారుణే గ్రుంగె దుర్వార తపోధ
మలకు నసాధ్యంబు గలుగునే! పుడమి,
జలజావుఁ డంతఁ దీక్షకతాళి తెరయ

5

10

15

వలువుగా గగనంగణమున మెలుపె-
 బలభేది ముఖ్యదేవా విమాన
 పదగతులై విట్లు బలికిరెన్నుండ్రుఁ
 జడలు మార్చియంగ సాధునాడంట
 లచ్చడగల్గి చింతాద్రుతి నభక్తి
 నవ్వనం బొనరించి నట్టి సేవలను
 గైకొనినీరమంటి కరము దీపించి
 నాకిత సిదక్షిణాశకుఁ బోవ

వలయును దీర్ఘయాత్రలు దీర్ఘకౌఞ్జలఁ
 గుణమహీధర! నముజ్జ్వలతుంగదేహ!
 నావచ్చునంతతగ్గి నీవిచ్చె యుండఁ
 గావలె నామాటఁ గాదనకుండ

20

నవి ధీరముగ నన్న నాఁబ్బుఁ గూడఁ
 గొనియె కావలయుమ్ము గూరి వింధ్యమ్ము-
 యారీతి వింధ్యమహీధరాహంత
 దీరిచి దయఁజూచి ధాతుజ్జై న

నెగులు దప్పుంచి మునిండుండ వింధ్య
 నగపతి సాగనంపఁగ వర్తితులము
 లటవీపలములెల్ల ననువదించంగ
 జటలు గుఱియచు నరిఁజనుదేలి

25

పెడలి నానాశీర్ష విసరములనుచు
 మడఁకుకతో స్వామిచులపేరికార్తి
 శేయు నశేయు దై శేయు నీదాయ
 కాయనత్పురషాహాయ నీక్షించి
 సర్వాంగములతోడఁ జాగిరి మ్రొక్కి-
 పర్వినభక్తి నీశ్వరునకమంగు
 మునినిల్చినంత నమ్మాదంబుతోడఁ
 దన నాహునిమిద బంధమ్మునయందుఁ

గదియించికొనె నీలకంఠ వాహనుడు-
 తడువరి భామివీ తతి తరళమ్ము
 పరమపవిత్ర లోపాముద్రగూడఁ
 గరము భక్తినిమైక్కైఁ గార్తికేయవతు
 నాతిత్యమునుఁదీర్చె నా దంపతులకు
 నాకతనుతి గిరీకార్యైశాండంత
 మునిఁజూచివరికె శంభునికుమారుడు
 దనతోడనొక కొన్నిదినములుగడవ
 లెన ననిఁకులవతి వల్లె యిటుండుఁ
 దలనార్చెనునయు సాంధ్రానందమొందఁ
 బ్రతివాసరంబు తీర్చి మాహాత్మ్య
 మతి వతురకమ నన్నుతిసేసి చెప్పఁ
 దొడఁగె మహాసేనుఁడడకునతోడ
 జడదారి వినుచుండఁనతితోడఁగూడి
 యొకనాఁడు గార్తికేయుఁడు దనతోడ
 నకలంక తీర్థమాహాత్మ్య పర్వనము
 నలుపుచునుండెడి నమయంబునందుఁ
 గులనతికొరుక కలిక చిత్తమున
 దేవసేనావిభుద్యుతభక్తిఁగాంచి
 యీ విధంబునఁబల్కె నిర్ద విజ్ఞాన!
 యీ పెంబుంగనిగాధలేవియు లేవు
 టూవలయుంబునఁ బురుడు వీకెప్పు?
 రొక్కటి నందేహమున్నది నాకు
 నిక్కంబుగాఁజూడ మీవు దక్కంగఁ
 దెలియఁ తెప్పఁగ వలంతులు మఱి లేరు
 విలంక పేదార్ద సేత్తలొ వార
 లది యేమిటువో! యువకు! యాధరణి
 నదమల తీర్థముల్పాలఁగఁగలవు

30

35

40

మూర్తులు గలవును మోక్షదామములు
 గీర్తనీయమ్ములు శ్రేతముల్గలవు
 గాని-తీర్థంబున్న కడమూర్తిలేదు
 కానము శ్రేత సంకలిత తీర్థమ్ము
 వీరెండఁగలిసిన నెనయదు మూర్తి
 యారయ నదియన్న నమర వీరెందు
 నొకచోటఁ దీర్థవత్సవ్యుతిఁగాంచు
 నొకచోట దైవతంబొవడుఁ బెక్కువను
 నమరు నొక్కట శ్రేతవదిక మాహాత్మ్య
 విమలమై యాగతి వివిధప్రదేశ
 మలు దమయంతనఁ బొలునుడు మండఁ
 గలంబ యేకద నున్ది గానంగరాదు
 దైవత శ్రేతతీర్థంబులొక్కటను
 నీవసుధాస్థలి నెనస-మాహాత్మ్య
 కలితంబులై నెడగలదో యెఱుంగ
 వలయునో కరవజ్రభవ! డీనిఁదెలిసి
 చిరకాలముగ నున్నయరగలిచీర్పు
 ముచుడుగ ననిమనియవ్పంతఁగమ్ము
 లఱమాతవెట్టి-మిన్నంకనీక్షించి
 ధరణీతలము గాంచి యరస దిక్కులను
 యోచించి యోచించి యోరంతఃప్రొద్దు
 దోడక యాచూనితోఁగుమాదుండు
 వలికె మునీ! మంచిప్రశ్నమేసితివి
 దలఁపున నేమియుఁదట్టంగలేదు
 బదులు నాకునుఁగూడ నిదివందియమై
 వదనద లోదము ప్రశితవిజ్ఞానుఁ
 దైవ నామనోది యంతికంబునకు
 డీనావప్రతాఁ దీనుండు దాసు

45

50

55

మననందియమ్ముమమాన్సు పీక్షణమ
 యవి కుమారుండవ్వు నతీలపీరు
 గుదిగొనె మౌనికీఁ గోటి భావములు
 మదిజిర్రదిరిగె గద్దద భద్రాంత
 మగు కంఠముననుండి-యపుడూర్పుతోడ
 విగుడెఁ గానిమ్ము' మదివృరవాక్కు-
 గదలెఁ గుమారుండు గై పేస యంత
 ముదిర పీలంబై న మదదిగ్ధబ్ధి
 నెక్కి యిర్వంకల నిండినరాతి
 లక్ష్మణంబుగఁ జామరాళి పీవంగ
 శివపరిచారికల్పెలువొంద భావ
 భవుపడగలు-దమ్మపడి గమల్వబ్ధి
 మదను త్తకుద విజ్ఞంభణముతో యక్ష
 నదమలాంగులు ఎతచ్చక్రముల్వత్తు
 ఎద్దసాధ్యాదులు ఎద్దనై వినయ
 నద్దులై-సావళోనినాదముల్పేయఁ
 గిది కీట మని కొను లటునిటుఁ దూఁగఁ
 బటు కళత్రమ్ముల భాగమ్ముతోడ
 పులుపులుమను మేఖలలతోడఁగూడి
 వలుక పీఠెలవలె గిలుకు మెట్టియులు
 నొక్కింత వగలును నొక్కంత ఎగు
 నొక్కింత మదస్పత్తి యొక్కంత దాల్చి
 యొక వింతశృంగారమొదిగింప నమర
 వికఎకవదనలు విమలకర్పూర
 వరిగంధిలములై న బాగాలుబూవి
 యరుదేర మనుజారాధ్య దేవతలు
 తొలయు గుగ్గులు భూవములును దిక్కుల
 ములందవ్వు-రత్నమంజాలహాసంతికలు

80

85

70

గొని యక్షకాంతలు మునుముందు నడువఁ
 గమల వెల్వడు నల్లగడవలు నిండ్ర
 నీల తృంగారవికాల రోమలును
 మేలంబులాడ-విష్మేరంబుతోడ
 నొకయెడ మదదిగ్దబద్ధైతి రాగఁ
 జితక కారకటాక్షశాలమ్ముగండ
 ఫలకకాంతులు గూడఁబడి యొక క్రొత్త
 బొలుపునఁ బరివరంబుల నాత్రమింప
 జలదవీణలు గొండరలవయానములఁ
 గులుకుచు బుక్కాముగొంచును రాగఁ
 బలు పావలచుట్ట లెలమి గుల్కంగ
 వెలఁది వెన్నెల పూపులలర మస్తముల
 నొనరి మిక్కిలి కన్నులెనఁగ-ముమ్మొనల
 ననలాకు కూలంబులభ్రంబు నొరయఁ
 బునుక తమ్ముంటులు బునుకపాత్రములు
 గనుఁగవలకు విందుఁ గావించుచుండఁ
 జర్మాంబరంబులు మర్మరింపంగఁ
 గర్మపంహార! కాలకాల! గిరీశ!
 హర! మహాదేవ! యంచాఁడైర్పడింపుచును
 బరిజాటికొనిరాగఁ బ్రమథనాయకులు
 దేవతానివహంబు దివినుండి గాంచి
 యీ విభవంబున కిభ్రలోఁగరఁగి
 ప్రస్తుత విదులు వివ్యసాంజలులయి
 వ్యవనాదమ్ములఁ బ్రస్తుతింపంగ
 వీరీతిఁతోపు కుమారుతోఁగూడ
 పారలిచారుండు వర్వమునిండ్ర
 వారవండ్యఁడు పెంబు వటువమూహమ్ము
 గూరివ భక్తిదనౌదురుచురాగఁ

75

80

జై నమైవచ్చె లోపాముద్రతోడ
 దీనావన ప్రతాపదీనుడగన్
 దరింరంతట వారు భవకూటాఘ
 వరీదుందితాంబరుఁ బ్రమధనాయకున
 కనుఁగె మూఁద్రితోక వినుతుని, మౌని
 జనకరణుని, దేవవనితాముకురము
 మేనామనోహరు మేదినిధర వి
 తానంబులకునెల్లఁ దనయాజ్ఞ పూవు
 దండగాఁనున్న యకంబ్రప్రతాప
 మండితు తుంగవినున పంశోభి
 దేవతావరీబృథసీవితు విబుధ
 తావితు వామవంతు వజ్రవభావంతు
 నాతుషార మహీధ్రమందు వికార
 శివలక్ష్మి లాన శివరంబుపైనిఁ
 గొలుపుదీర్చిన వానిఁ, గోరుభక్తులకుఁ
 దలమున్నులుగ వరంబులనిచ్చు వాని
 ముక్కన్ను గలవాని మ్రొక్కుపేల్పులకు
 దిక్కు రక్కసుల మర్దించెడు వాని
 వాడని తలపూవువానిఁ బెక్కువకుఁ
 గూడలి మిమకులు గొనియారు వానిఁ
 జిక్కి చిక్కనివానిఁ, జిన్నయాకారు
 నెక్కటి ఋషులకు నెక్కివవాని
 వెల్ల తత్తడివాని సుల్లమందెల్ల
 మొల్లమై యనుకంప బొలిచెడువాని
 గిరిజామనోహర-మరగ ఖూషణుని
 మరరాజవందితు శోభితాకారుఁ
 గనుగొని తనువెల్లఁ గనులుగా విమల
 మనమెల్ల భక్తి నమ్మర్పంబు గాఁగ

85

80

85

వెలయుఁ గుమారుండు వివయంబు దొలుతఁ
దలవంచి పాదముల్దాఁక నర్వాంగ
పరిరంభణముపేసి పార్వతీశ్వరుఁడు
శిరముమూర్కొని తురులైమ్ముగాఁదడవి
చెక్కుగిటిమఱి నక్కున్జేర్చి
చిక్కుని నెనరునవఁజూచియునియె

800

వీఁడె నీమామండువెలఁది! బృందార
శేడిత విక్రమాఽఽనా తహా తవహారు
వీక్షింపు మనినంత విశ్వేశ్వరియును
నక్షిణవాత్సల్యమమరఁ గుమారుఁ
గృతవచుస్కారు సమ్మతగుణాఽఽదారు
వితతవందిద్వారు, విగతవికారు

5

లోకై కళూరు నాలోకించి ప్రేమ
దూఁక బాహులతోడనాఁకట్టికొనియెఁ
దదవంతరం విందుధారి దూరమువ
మది మదిలో లేక నలఁగుదుమన్న
, వాని నోడికలెత్తు బాష్పముల్గఁగు
వానిఁ, దావమ్మివ ప్రమథేకుపై నఁ
గోపంబుఁదావంబుగుదిగొవఁమోము
సూపక తారాదున్నట్టి వాని
ముదిసగ మ్మనిజూచి ముసవవ్యపెదవి
కొవలందుఁ గమలందుఁ గొవలుపాంగం
వీకుండు వాత్సల్యభూతుం డగుదుఁ
జేనన్నఁగను నన్నఁజీరె వీ గతివి
రార! నా భాగ్యమందారభూంబు!
రార! కై వపురాజ రమణీయభావ
సార వీరది! జగత్సంరక్షణాఽఽతి

10

వారసన్నుత! మదాభరణ! నాయూర్పు!

రారబ్రహ్మాది నిర్వరళోకతే త్త!

భాకాపురినీవు పావనగోరె

వీనమంత్రై నను వేడుకలేదు

వీరూపు నాకంటనిలువనిగోరె

యేరూపుగూడ నాకిందుకేలేదు

వీనయ్య! పెపులధ్వనింపనిగోరె

యేనయ్య! వినడచియింపదు వదిలి

వీతనుస్పర్శంబు నిలచినగోరె

యేతగులముగూడ వింపదునుమ్ము

యా నాఁడు వీక్షించి తింకమద్దుక్తు

మానసం బానందమయమయ్యోనోయి!

భక్తులఁజూడనిభవుఁడు సంతోష

రిక్తుండఁటందుఁబాళి ముపింద్రుఁగమిది

గడపాయమేను నిర్గతమోదబాష్ప

భరితవేత్రములునై పరివృత్తకరుణఁ

బరిరంభణమునీ. బాలేందుకుంద

పరిభూషణంబై ప కిరమ. నువంది

మునివరుమ ప్రమ్మమూరుకొన్నంతఁ

దొనఁజెఁబ్రచిమండితోరమ్ముగాఁగ

నమ్మకకణాపళి యతిరమ్మహిమ

తమలసువాసనాశలిత జలమ్ము

మనమందుఁదనునందు మధురశీతలము-

మునీనాయకునకంతమెల్లఱ్ఱా చి త్త

వృత్తి తాపమ్ము శరీరతాపమ్ము

న త్తమిల్లివ పమ్ముదాఁజుచ్చూర్ణుఁడగుదు

నటరాణపాదపందన మాపరించె

నిటలతటంబును ఘటియించి-మౌది

15

20

25

వదవడివచియంచె పాలలోచవఁడు
 మృదుఁడుదురంఘగా మిక్కిలివగవు
 గూరినప్రతిఁజూచి గుఱములప్రోత!
 వారాఁపిపురిఁబాచితి నందు
 వేదమ్ము నొందకు...మేదినికై న
 బాదలఁదీర్చుచే బహుతపఃఫలము
 ధనము సంపాదించి...తానునుఁదివక
 పవరుడు నొరుఁలకివ్వకప్పదా...యాన
 తలికుఁడై చెడిపోవుతావుదునునకుఁ
 దులయగుఁ దవములు దొడ్డగాఁజేసి
 బావిఫలంబు దీనానాదరఁజే
 టునినెద్దింపక ముక్కుదురు తనిసి
 నిగమాగమంబుల నిశ్చితంబిద్ది
 యగునుఁ గార్యము జగదారాధనంబు...
 తక్కులేనాప్రాపు తక్కులేప్రోవు
 తక్కుల విదనాదీ బ్రదుకంగఁజాల
 నొక్కఁజ్జఱం బిదియున్న నత్యంబు
 చిక్కంబు దావంగ నేరనునేను-
 తాని జగమ్ముల కష్టమ్ముదలఁచి
 నే నియమించితి విమ్ము శ్రీవిష్ణుఁ
 డనుపేర నీవిరహంబునయందు
 పునము నాసేగి నీకన్నవోయమ్ము!
 గరువంబుగన్గప్పు క్రమమునుఁడప్పు
 పెరిగినవింధ్యంబు పెంపునుఁ దెంపు
 మాయించి జగములమాయదప్పించి
 యాయర్కునకుమార్గమమరఁగావించి
 యతికృతార్థుఁడవై తివదల నేలెంక!
 మతితెల్గు- నీభక్తి మోచితంబగుదు

80

85

40

వంతనవరుమంతు శర్వండు మునిఁ
 వంతఁ దొలంగించెఁ బార్వతీదేవి
 పరమపవిత్ర లోహముద్రనర్త
 సరససంభాషణాదాతురీ దేవుఁ—
 తరువాత బండెందుదరుఁడునుఁబ్రముద
 పరివారమిర్వంత బలం విల్వంగ
 గిరిరాజపుత్రి సంబరమున నొక్క
 యురురత్న పీరిపై నుపవిష్టగాఁగ
 పండితుఁడెదుట పానందుఁడై నిలిచి
 మందస్యవంతున మనవులు సెప్ప
 యక్ష రక్షణకాదాదులు—భక్తి
 లక్షింపఁగార్యముల్లరి పేమెయనుచుఁ
 గాలతై రవుఁడు ప్రోత్సాహ శేతా
 జాలంబుతోన్ద్ర వందనసేయ
 మగరాజుగిరిల మిగులుముత్యాల
 జగిలెపై మందిన శార్దూలచర్య
 పరికోలితంబై న పరమానందనమున
 సరసవికంఠి నీచానురాగలోలి
 కుంతలుండగుచునుఁ గొలువొప్పఁడిర్పి
 కాంతస్మృతమ్ము వక్త్రమునఁదొల్కాడఁ
 దనయు మహాపేనుఁ దన కుడిపై పు
 దనదు హేమానవంతున నున్నవాని
 వీక్షించి—దంతవక్షవంద్రికలు
 నక్షికాంతులు మొత్తమై దిక్కులెనయఁ
 బలికి మహాపేనుఁ ప్రధితాభిదాన
 లరిమిఱుగా పామిమలనున్నయట్టి
 పరివారమువల్లెల్ల భద్రదండెగదర
 దురుసునిర్బంధి యెవ్వరితోడనైన

45

50

నదృంబుగాఁజెప్పి పుష్పఁగారాదొ
వచ్చెడువార్త రవంతముందుగనె!
యున్నదున్నట్లుగా నులికిపడ్డట్లు
కున్న! దూకెడు దానికన్నను—వచ్చి
తైవ నేమాయె—నీ యడుదెందినట్టి
దాని—కేమైన నిదానంబు గలదొ!

55

తెలియఁజెప్పుమనిన్నఁ దలవంచి నుతుఁడు
వలికె—వార్షకమేనులిత మంద్రముగఁ
దను నగస్త్యుం డడిగిన ప్రశ్నవిధము
దనకుఁ దోచుయె—నాతండునుఁ దానుఁ

దనసాలదానికు తరమును దెలియఁ
జనుదెంచినట్టి యాదాద్యును—నంత
వకలజ్ఞుడైనట్టి కర్వుండు—హావ
వికసితముఖుఁడౌచు విత్వైకమాత
దెనఁజూచి వలికె వింటివె నుత్పప్న
మనదృశాంగి! భవదభ్యర్థికంబు

80

నదిగాదె! యిప్పుడ ముదముతోఁ జెప్పడు
మది సంశయమ్ములు మఱిగిపోవంగ

నవరావమున విసుంధని కనుల్కూల
శౌచము—నందరివాఱు కుద్ధరూపంబు
మనముల ద్యానించికొని—మహానంద
జనిత పులకనంపు సంభిన్నదేహఁ
డగుదుఁ బల్కెను శంభుఁ దాచికొలమున
వగణితవిక్రమం దభిలగ్నిర్వాణ
గణదూమకేతువ నిర్వగర్వండు
జనియించె దిండిరుఁడనెడు రాక్షసుఁడు
వాడుగ్రతవముచే బ్రహ్మనొప్పించి
వారిమిగల భుజిలము గాంక్షించి

85

వడస యనహపీయవ ర్తమం ధగుడఁ
 గడు నిడుమలు గూర్చెఁ గలిఁ ధారుణికి
 వచ్చుడు బ్రహ్మాదులైన దేవతలు
 గుచ్చవఁ జాటి నైకుంఠమ్ము దతిం
 కమలాక్షిఁ గమఁగొని—తమ గోడు దెలిసి
 నమితులై నీ కరణంబు నేడ
 నెలనవ్వు పెదివియందుల గిలుకాడ
 దళితాబ్జ మధుర నేత్రంబులయందఁ
 గడుజామధువు దొట్టఁగా—మూరనైరి
 యరస దేవతల విల్లునియె భయమ్ము
 విడువఁదో నురలార! విశ్వదుఃఖమ్ము
 పొడమిన నద్దానిఁ బొడ వడగింది
 తెలుఁచుచే మా పని దీనితై యంత
 దెలుపంగవలయునే దీవత నిట్లు!
 దిందీరుడను రక్కసుండు లోకములఁ
 జందించి జాధింప కరణంబు గోరి
 వచ్చితి రవ్వాని వర్తవంబులును
 మచ్చరంబును మాకు మదికెక్కినవియ—
 యడగింతు మేమింకఁ బుడమి జనించి
 యడజడి బడనేటికయ్య మీకిట్లు—
 పొందు నిర్మితగా ముండుండు మీరు
 దిందీరు, దీపైని దిలినయట్లు
 యని యాట్లు పదియంప నతని వాక్యములు
 విని దేవతలు మహా వినయనంభ్యులు
 ధృతవమ్ములు పరిష్కృతదుఃఖు లగుచు
 నతిసేప మగిదిని నాకంబు గుణించి—
 నకియ! యత్తణిని శ్రీ చంద్రాభిరామఁ
 దొక రాజు ననుగూర్చి యుగ్రతవంబు

70

75

80

కలిసిన యా జేని సంతకసవ్వఁ
 గరికి! లోకమ్ము లాకులత నొందంగ
 నాతటి నేను బ్రత్యక్షమై నిలిచి—
 యాతని పీడించి యడుగుమా! కోర్కె!
 యన్నను—శ్రీచంద్రఁ డత్యంత వివయ
 వన్నమితాంగ దై శర్వ లోకే!
 శ్రీమహావిష్ణు నదృశ నొక్క పుత్రఁ
 గామించి తీ కోర్కె గాదనకుండ
 నిమ్ము నాకన్నఁ గానిమ్మురా వత్స!
 యమ్మహావిష్ణుం డ, యాత్మజాం డగుచుఁ
 జనియించు నేటికి నందియనడగఁ
 వని వర్కి వచ్చితి వతివరో! నేను
 దిండిరు ననురువి అందింఁ బూను
 పుండిరీకాజీని పుడమి పుట్టుకకు
 నా వరమొక పాదసంబయ్యెఁ జంద్రు
 దేవేరి కడుపులో దీపకంబయ్యె
 నా మధు మథను సంకానతారంబు—
 కామిని కంతటఁ గనునంబు దగ్గ
 నెఱిగెను బలుపెక్కి నరచులు విక్రె-
 చిరిసెను గోర్కులు వేవిక్కు బెరపె
 వీరీతి దృతగర్భభారయై, వికట
 పారపాక్షి నవమాసమ్ములు మోస
 కనియె సంతకఁ గుమారునిఁ బూర్వదిక్కు-
 గనినట్లు - వానరకరుని - శ్రీకరుని—
 వినియె శ్రీచంద్రుండు విమల పీఠాన
 మున కెనయగు దన పుత్రజన్మంబు
 మిక్కిలి సంజ్ఞి మిన్నంది'పనుతీ
 కెక్కి యాచారసమీపాత్తునై

85

80

ధారుణీసురుల వాదరముగఁ దిల్చి
 వారికి దురగాది వస్తువంపదల
 వవ్వారిగా నిచ్చి యంతన బోక
 యవ్వసుధావతి యన్యులై నట్టి
 వారికి నెల్ల ము వాంచికంబుల న
 పారంబుగా నిచ్చి ప్రమదంబు నించి-
 కడు ముదంబున మల్లికార్జునుం డనుడు
 నిదె సుతునకు నాను మెడద నుట్పొంగి—
 పుత్రుండు దృఢతరగాత్రుండు = కీర్తి
 పాత్రుండ కాత్రవద్రాతుండ కమల
 నేత్రుండు సాగ్ధకజ్జాతుండు మజన
 మిత్రుండే నస్తమోఽమిత్రుండు పెరిగె
 గ్రహముగా శ్రీదండ్రు ఘనపుష్పాశాల
 మమరరూపయ నిల్చినట్లు ధారుణీని
 తదజదండ్రునిఁ బోలు తన తనూజాతుఁ
 దొఱపుఁ జాక్కులతోడఁ బురుడించు నట్టి
 యాడు బాలకులతోఁగ్రదించునపుడు
 పేరుక బొంగార పీడించి కాను
 గావించినట్టి దుష్పురతవంబెల్ల
 పీవిధిగా ఫలియించె నేడనురు
 జల జల రాల్చు శ్రీదండ్రుండు బాష్ప
 నలిలంబు వనజాక్ష వరజపాద్యంబు—
 ప్రేమనరస్సుతో వికసించినట్టి
 హేమాంబుజము మితి యెప్పంగరాని
 మురువుల తొలిపెంకి మోక్షగంధమ్ముఁ
 బరగించు నరి క్రొత్త పన్నీటి చెంబు
 వల్ల వింపఁగ లోక భాగ్యంబులెల్ల
 మల్లికార్జునుండు గ్రహమ్ముగా నెదిగి

700

5

10

కరితురగాది కిక్షలయందు కాక
 కరవాల బాల స్త్రమములయందు
 వికత ధనుర్బాణ విద్యలయందుఁ
 బ్రతిలేని వృషధర్మవద్దతులందు
 పక్షివాణీకల్పవాఽభ్యాసఘందు
 పక్షిబాతురి నార్జించి మల్లి
 కార్జునుం డమిత విక్రముఁడందు నించె
 నర్జునకీర్తి దిగంతమ్ములందు—
 నొక్కనాఁ బాశేటనోద్యుక్తులై న
 యొక్కటి వీరులు నిరుపంకలందుఁ
 బరగి పేదించ శబరులు మృగవ్య
 పరికరంబులతోడ బాలభానునకు
 జోరై న మల్లికార్జునుఁడు బా పేఁట
 లాడంగ నేఁగి మహారణ్యమునకు
 వదియ దిండిరుని యావాసమగుట
 మదదురుద్ధరుఁడై వ మానుషాదుండు
 కలిగిన యాయల బలము పీక్షించి
 చెలరేగి పీర్చివెప్పిలి వోలె నార్చి
 రూక్షకేశములు విద్రుచి-మహాఘోర
 పీక్షణమ్ములఁ జిచ్చు పెటులుడు సుండ
 వెవ్వరురా! నేటి కివ్వనంబునకుఁ
 జివ్వనఁ జనుదెంచి పేగి గావించు
 నేరలో కాక దిండిరుఁ డి నసము
 పేరినాఁడని గర్వచిక్కణ చిత్తు
 లడగింతు పీఠింగు, నడకింతు లోక
 మడఁగివని దిశలదరంగఁ బలికి
 పదనదంబువయందుఁ బ్రతివదించంగ
 పదపదీ సవాత్మనైవ సమధాతలము

చనుదెంచి యూతేట జనులున్నచోటి
 కనువమరోషరూఢుడై నోరు
 వప్పరించుచుమింగఁ జనుదెంచునంత
 పుష్కళాశను నల్లంత దూర
 మువఁజూచి చల్లికార్డునుఁడు రోసమ్ము
 పెవఁగొన నోరోరి! మనుజుడొ నిలుము
 నిలుచునుచు నెహ న నిర్భృతమైనట్టి
 బలువింట నరిసోన కులిశమ్మువోని
 బాజమ్ముబరఁగింప వాని చర్మమ్ము
 నేనియు భేదింపఁగా నోచదదియు —
 వదవడి డిండిరుఁడ దలించితనకు
 నెడరుగా నిలువంగ నిన్నేంద్రకౌతఁడు
 గలిగెఁటో! యనుకున్న కలిగెనయేని
 నిలుపునఁ జెందాడనే! యప్పుయనము
 బలువిడిగిఱికింపఁ బరిసరస్థలిని
 నెలకొని నాబుదిక్కులు బారసాచు
 వట్టి వృక్షంబొందునెట్లన వెఱికి
 యాటలమగు రోసమెనయెంగఁ దాఁకు
 దెంచిన క్రూరుటిదీర్ణ చాపంబు
 సంచారికములొక్కసారిగ పంగ
 వానివట్టిపి వృక్షభంగమ్ము పేసె
 బాజంబుఁదోడి నీమబాహు విక్రముఁడు
 చల్లికార్డునుఁ డంత మానుషభాది
 యుల్లంబు సూక్ష్మకొరొల్లననంబు
 వొందంగ మైవెంచిఁబొరినిగిరించి
 గంధసంధురమట్లు గదిప వేఱొక్క
 వృక్షంబు విసరిన నాక్షణమందఁ
 త్రుక్షణముగఁ జేసె రాజసుతుండు

25

80

95

నడుగుడుగున యందఁబడమి గ్రక్కదలఁ
 గడు బెడిదంబు హంతారంబుతోడ
 దిండియఁ దంతఁబఁ జండించి నాహు
 భండనంబునకుఁ బైఁబడవచ్చునంతఁ
 గుండలీకృత బవదండుఁడై కౌర్య
 ముండితుండై నట్టి మల్లికార్జునుఁడు
 వదిఁబడి గుడులుగా నాఁజంబులేయ
 వదలించెనవియెల్ల హస్తచూతమున
 నారక్కనుఁడు గృహిణంబూచివైవ
 వారఁజ రాజం బనారఁజరీతిఁ
 దరు కాఁబొడుచు విధంబున నొడిచి
 దురుసునద్రుంచె మద్ధరముళుఁమ్ము
 నలుపుళ్ళు నేనె హస్తాగ్రమ్ముతోడ
 నతిముఱివీరీతి నాయుధచయము
 దావపుఁదాకి శృతమ్మునియందు
 మానుగాఁగొనించును మూతోవకార
 మట్లు వికథమైన నా రాజపుత్రుఁ
 డెట్లు నంపఁగఁగాంతునే వీని ననుడుఁ
 దలవోయుడను లోహదండమన్నేర
 పెరియుగదాదండమలవడఁ బట్టి
 యంకించి వివరిన నర్కనవృన్
 నంకాదీప్తులు జడలఁదన్నంగఁ
 జీటచిట ముఱుముఱుఁ జటులొగ్గితఁజము
 లటునిటుఁ బెదరంగ వలుగులపుట్టి
 యఖిల దిక్పాలకు లాక్రోశభరిత
 ముఖులయి దిక్కులమొదకులకఁబక
 దిగ్గజంబులు వ్రగ్గ దిక్కులుమొగ్గ
 వగ్గిరులుమదగ్గ వసురులువ్రగ్గ

అలఘులు దెవల నాకులు వెలువలఁ
 గళవళనడి యహకులనతి బెదర
 వరుదెంచి దిండిగు మరఁజాపాధనము
 శిరమునఁబోస, మువ్వరమువతెగపె
 జలున రక్తమ్ము వంధ్యారుఁజమ్ము
 మొల్లమై విలుధులుమోదించ మృత్యు
 నరినాపిదాల్చుకోఁజుమణి విశాన
 కలితమైనట్టి ముక్కఁజుయనుబోలె
 నాదెబ్బతో శిరమదరి దుర్గర్వ
 మేదిన దిండిరుఁదిలమీదఁబరుదుఁ
 దనక క్తి దళియించఁ దగినశౌర్యమ్ము
 మనవిష్ణునకుఁ దక్కఁగఁజగదెవ్వరికి
 వగునీతఁ డభిలలోకానవనశిఁ
 డగణితక క్తియైనట్టి వైకుంఠఁ
 డని తలబోసి యయ్యకపుషికరుఁ
 దష్టగ్రద్దుకొన్న దుర్దమ మాయదలఁగఁ
 గరయుగమ్మునుమోర్చి శిరమునువంచి
 హరిహరి యని పరజాఁబ్దముల్లాటి
 దేవ! దేవాఽతీత! దివ్యాఽవతార!
 తాననందనవనవన! బ్రహ్మాదు
 లకుఁ గానరాని దుర్లభుఁడ వీహక్కు
 వికట రాక్షసుఁజూడ వీరుకవదితి
 పెంతయద్భుతము! నాదెంతయద్భుష్ట
 మంతమ్ము నొందవీ సాస్త్రంబునందు
 నిఁకఁజింతలేదు నాతెప్పుడోవచ్చె
 వరలంకమోక్షమనంత! నీపీక్షఁ
 గరుణాద్రి! తామసాశ్రాంతుండ నాకు
 మఱపీకు మఱుంచి యెఱుకనిచ్చితిని

55

60

65

మనయొగివద్యులకవిలియఁజేర్చి
మనఁగరి నీకెంత మరుమురా! యనుచు
వినుతింపఁ దొడఁగిన విశ్వేశ్వరుండు
దననిజహంబు దయతోడఁజూప

యోయదానవ కోరుమొక్కవరమ్ము
నీ యలిమతమేమి! నెఱిసి ద్దు నన్నఁ
లలికె డిందీరుం. పరమసొందర్య
జలధి! నా కన్నులు ఫలియింప ముందు
నిలిచికొంటివి వెన్నెలం బ్రోవ! మునులు

70

జలవాయుభజిలై యలుగుల మొందఁ
గనరాని నీదు బోకడగంటి ముక్తి
ననితాన్వయంగ్రాహ భాగ్యమ్ము గంటి
మృదునదనూపురీకృత వేదనిదయ!
కొదయున్నదే యింక మదికి గోరంత!
యయినఁ గోరుమొట్ట నరుగక యున్న
దయద్రోప నటు లొనొ, దానికి వెఱుకు

గోరికొందును దేవ! ధీరాఽనుభావ!
దారుణంబగు నీగదాదండమునకుఁ

75

జిక్కి నే మోక్షంబు పేకొంటిఁ గాన
నిక్కాననమునకు నిరుము న న్నంబ

నట్టి గదకుఁ బెట్టి నట్టి యలిఖ్య
కట్టంపు మిచకు శృంగారమ్ము గాఁగ

నగరమొక్కటి యందు పగదారి నీవు
నెగడి భక్తులనెల్ల నిత్యాఽనుకంప

రక్షింపవలయుఁ దీర్థం జొందు నెఱు
పక్షింద్రవాహన! ప్రతికంబు గాఁగ

మన్నామమునను దన్మధ్యంబునందుఁ
బన్నుగా వాపైనిఁ బరంప యట్టి

80

గద్రెత్తింపుము కలికాల పావ
 గదఁ జిక్కి యెవ్వఁడేగాని యో తీర్థ
 మున ముని యాగడమెగిఁ గొగిలింపఁ
 దనపావమెల్ల ను దలఁగంగవలయు
 నిదియ కోర్కె యటన్ నుదిరాజాని
 మది మెచ్చి యిచ్చితి మహా విచార!
 పనుమందు దేవతాజనము లాశ్చర్య
 మునఁ జూడ నై కుంఠమునకును బంప
 దశపావఁడ, లోహదండవన్నేరు
 చెలువొప్పఁ గానన సీమకుఁ బెట్టి
 పురిగట్టి భాగ్యనంతులము దివిజా
 లరుదండఁ బై పేర నద్దానిఁ బిలచి
 తీర్థంబు నిర్మించి ధృతి భువనఁ
 నార్థంబు దనగద నందఁ బాపించి
 మల్లికార్జునదేవుఁ దల్లన మగిడె
 పుల్లార్జునోత్తముఁ జూచి దేవ
 తలు జయ జయ నాదములను గావించ
 పెరియుదు శబరులు పేదించిరాఁగ
 నని యిట్లు గజకందుఁడతి భక్తి లోక
 వినుతమో నై కుంటి విక్రమగాథఁ
 దెలియంగఁ జెప్పి వెన్నెలలు పొందఁ
 దలపూవు గదలాడఁ దలనల్ల నార్చి
 పలికెఁ జార్వరఃజూచి యరికులవేణి
 కలిమలాఁవహము, శ్రీకాంతు జన్మము
 దెలిపెనేగదా దీనిఁ దెలువఁగరాదు
 కలితగర్వలకు బాపులకు రాగాంధ్య
 బలిత వర్తనులకు గలిపేకులకు
 జలజాఁక్ష పాదపూజా వర్జులకు

85

90

వక్షిణమైన రహస్యమ్ముగాఁగ
రక్షింపవలెనుమ్ము - రమణీయగ్రతి!

86

యధికారులగు వారలాశాంక్షిపేయ
నిది పెచ్చకున్నచో నెనయును జావ
మని వచిమించిన నార్య సంతనము
గవదోయినాన, నోంకారపంజరున
కంజలించినఁ గుమారాదులు గూడ
నంజలించిరి భక్తి వఖిలేశ్వరునకు
ననియిట్లు సూతుఁడభ్యర్థితంబై న
వనజనాథుని పురావర్తనం బెల్ల
మునులకు నెఱింగింప మనములఁ గరఁగి
యనిరి సూతునిఁ గాంచి యతిధీనమేక!

800

జ్ఞానవిఖ్యాత! కర్ణామృతంబై న
యా నలినాజిమాహాత్మ్యవర్ణనము
వినఁగ వినఁగ మాకుఁ దనివోవలేదు
వినింపు మీ వ్రతవిధి గృతార్థముగ
నన నప్పు డా సూతుఁ డకులముల్లాస
మెనయి దేవాది దేవున కంజలించి
యా రీతి వచియిందె పారవిజ్ఞాన
వీరభులార! మువ్వీశ్వరులార!

వినుఁడంతఁ జార్వరి విభుఁగాంచి మధుర
వినయకుందికనేత్ర వనజయై వలికె

5

పావనదార్శిత! భవలతాద్రుత!

భావితవాది! దుర్విభావ్య మాహాత్మ్య!

పాండురంగం డందుఁ బ్రతగ్గర్గ మేతు
వుండెడుఁటో! యొక్క ట్కర్ణ్యలంఘగుడు
నా కారణంబేమి? యది వివరింపు
మాకాంక్షగల్గిన దాదరింపంగ

ననుచు వర్ధించిన ననారాజ్యహుషః
దనువమంబై నట్టి యమం న వౌదలఁ
బలికె బావ్యతిఁబాచి ప్రాణవదంబా
విలసతంబుగ నది వినిపింతు విసుము

10

లోహదండపురంబులో వసయిండు
నీహావిపర్ణికుం డిందిరావసు
వదన క్షుద్ధి నిర్వైరుఁడజ్ఞాన
గదపహీనుఁడు దయాపదదిత్తుఁ డలిల
భూతనమ్ముతుఁడు సంపూర్ణసంతుష్ట
పీతహిషుఁడు భక్తవిహితధర్మాను
యాయ యాతిభ్యసంధాయనమ్మద ని

దాయ సజ్జనులకుఁడాక్షిణ్యవార్ధి
యపునపునని జను లభినుతినంగ
నవ నీనుదుఁడు జహ్నుఁడను పేరు గలిగి

15

యాతని సతికి పాత్యకియనునామ
మాతలోదరి పతికనురక్త పరమ
కరుణాచికన్వర కనునీయ భర్తృ
చరణవిధ్యాపకత్పర-చుంజామూర్తి--

యనుభవించిరి వార లర్ధకామమ్ము
లనుగతికమ్ముగా నాత్మధర్మమున
కిట్టలెంతయు కాల మేగెనే గాని
పుట్టలే దొక్కడై నఁ బ్రతుండు వారి

కా కొద దన్న సాత్యకి మదియందు
నే కొఱంతయుఁ గూడ నిసుమంత లేదు

20

గమనించినాడు కాంక్షవిపర్ణితుఁడు
కమలాక్షి మదిలోన గలిగిన కొఱంత
జహ్నుం డెఱుంగని చాయగా భావ
నిహ్నువం బొనరించి నియకడతోడ

సున్నాడు సాక్షాదీయార్వరేదింకఁ
 దిన్నఁగా నొక్కనాఁ డమ్మవ వలికె
 పలికేవ! లోకనమ్మకము నాదైవ
 మతినున్న కోర్కె నీ మనమునయందు
 భాంపఁగాలేదో! భాంపనైవ
 నాకావిహీమండ నై పట్టిదాన
 వరకునేయచో గ కి మఁపుత్రములము
 నరయు నంతకు నాకు నానందమేది?
 చెప్పఁగా నెంచితి జీవితనాథ!
 యెప్పుడో నీతోడ నీ చిన్ని కోర్కె
 చెప్పనివ్వదు పాడు ఎగ్గింతవఱకుఁ
 దప్పదీ నాఁడు యధార్థంబుగాఁగఁ
 బలికితి నాదగు వరము మన్నించి
 కులభూషణం బొక్క కొడుకుఁ గావింపు
 నాయందటన్న సమ్మలునాట నవ్వి
 మాయావిహీనుండు మధురాంగి కనియె
 నిజము వర్జితివీపు నీరేణునేత్ర!
 సుజన వ్రాజితుఁడొక్క సూనుండు వలయు
 గమనించినాఁడ నీకాంక్ష నేనాఁడొ
 గమనింపవట్టులే గడపుయన్నాఁడ
 నకలై కనాథు విచ్చాప్తకారంబు
 సుకముఁ జూతురును పయ్యను మావపులకు
 వలసని కోర్కెల వలఁబడి శాంతి
 దలఁగి వర్జ్యశ్వులుఁ గొలువంగ మఱచి
 వికళంబుగాఁగ జీవితమును గడవ
 నతి! యది ముష్కర జన్మకారణము
 యను యదృచ్ఛాభావంబు మౌని
 జననినుకంటై వ సారమార్గముగఁ

25

30

35

బుత్రుండు లేదంచుఁ టొగలకు వనఱ
 నేత్రఁడున్నాడ యన్నికిఁ బాకుదురు
 పని యిట్లు టోధించు దన భర్తఁ గాంచి
 వనజాక్షి చుటి యేమి వలుకక యుండెఁ
 గావి చిత్తంబులోఁ గాంక్ష రవంత
 మానలే దు గ్రమమ్ముగా నది పెరిగె
 మఱి యొకనాఁడు సుందరి భర్తతోడ
 నెఱిగించెఁ దన కోర్కె నరసమ్మదూక్తి
 నానాఁడుగూడ విజ్ఞానబోధసము
 చే నతివకు కాంతి చిగురింపలేదు
 మఱి యొకవరిఁ జెప్పె మగనితో నతివ
 దఱుగని యిచ్చ నాఁడు దుష్ట వాగదె
 వలుమాఱుఁ బనవును బడఁతి జహన్నందు
 వలుమాఱు విజ్ఞాన వాదమ్ము పేయుఁ
 జెప్పెరుకొలఁదియుఁ జిగురొత్తెఁ గోర్కె
 యివ్వరంధ్రికి నింక నడగింప రాక
 యేకాంతమున నుండి యేడ్చు న ప్పొలతి
 యా కంటి పిఱలో నగవడుఁ గోర్కె
 యూరుదు మాటికి సుమరుస్సరమదు
 నీరేజముఖి దాననినదించుఁ గోర్కె
 వలుకక మౌనంబు వలువును మగువ
 నలువు మౌనంబులోఁ బలుకును గోర్కె
 శకునంబు లడుగును నకియ యా యడుగు
 శకునంబులను దొడ్డ శకున మికోర్కె
 వ్రతములు పట్టు సువ్రత దాను బట్టు
 వ్రతములెల్లఁ గారణమిదే శోర్కె
 కనులనుఁ గోర్కె నెప్పువమునఁ గూర్కె
 తనువునఁ బులక సంతతులలోఁ గోర్కె

40

45

50

పలుకులకు నొనంగు బడుటనఁ గోర్కె-
 తఁజులలోఁ గోర్కె గలలెల్లఁ గోర్కె-
 నిలుపునఁ గోర్కెలై నెలకఁ యున్నంతఁ
 దిలకించె భవుఁడు గోర్కెలబండియైన
 తన బ్రయురాలి వల్లన యిట్లు పలికె
 పనిత! నేనెంత పెప్పనను పి మనసు
 కాంతింపలేద నిచ్చాఁ ధీనమగుచు
 వింత వీడఁగలేదు ప్రతిభావమందు
 నినదించుచుండె నుతునిదైన కోర్కె-
 తనుచుధ్య! పుత్రుకై తపము సేయుదము
 హరిఁ గూర్చి యాదేవు ననుకంపతోడ
 నురుచిరగుణఁడైన మానుండు వొడమఁ
 గాక లోకపుఁబాడిగా నుత్తఁ బడయ
 పీతును నాకఁ జన్నే! యందు నొడువఁ
 దల నార్చి మోదించెఁ దరుణి తపమ్ము
 పలియించి పుత్రుండు గలిగిన యులై
 యాపై నిదంపతు లఖిలేకు గుఱిచి
 తాపమ్ము దలఁచక తపము చరింపఁ
 దొడఁగిరి నిష్ఠావిదూ నళరీరు
 రెడవక జనులెల్ల దెంతయుఁ బొగడ
 పలిలంబు గ్రోలివపతి యెలగాలి
 పలుపు భక్షివి నిశ్చలక మగండు
 మగఁడు జలము గ్రోల మోనినీసుణియు
 వగరుకారాకులఁ బ్రాణమ్ములోము
 దిసముల తరబడి దీవఁడైది మఁగరు
 తనుచుధ్యగను దెర్వ దనువనుద్దాన
 యోగంబునందుండి యోరన్నినాళ్ళు
 బాగు బాగని సురలో ప్రస్తుతింపంగ

నలనలఁ దెరలు నెండలను జవ్వాండు
 అలము పందాగ్ని మధ్యంబున నుండి
 తపమొవర్చివ లతాకన్విపీతువుల
 నెవము వెట్టతయ చప్పిటిలో మునిగి
 కావించుఁ దపము నిష్క్రలుపుండు వాఁడు
 గావలెనని యొంటికాలిపై నిలచి
 కరములు మొగిచి యాతాళంబుజేసి
 యరుణు నీక్షించుచు నటు నిష్ట బట్టి
 నలివేణి చిటచిట నలియు నివ్వకలు
 పెరియుహసంతిక దలపైని నూని
 పంచేంద్రియమ్ముల నళములై చిదియఁ
 బంచవాయువులను బంధించిమించి
 యొంటికాలినై నిర్వి యుగ్రకపంబుఁ
 బంటింపకొనరించుఁ బదునాల్గు భువన
 ములు నబగుబలో చుఁ జలియింప దేవ
 తలు శబలిక భావతతు లొదనోరి
 నీగతిఁ దంచుతులెవలేని తపము
 సాఁగింపఁగా వారి నద్వక్తిమెచ్చి
 వ్యాసాంబరీష రుక్మాంగదాదులును
 భాసురముఖ లిఖవ్రక్కలఁ గొలువ
 అగ్రాణా నతమస్తకస్యస్తపాస్త్రఁ
 దగుచు నన్నాపాస్త్రై యాజ్ఞ నీక్షింప
 పముచితరీతి విష్యశ్చేనుఁడాన
 గమనింపఁ గరబంధకలిత శస్త్రుండు
 ధృష్టస్తనాఽఽభోగలిష్ఠంబుతోడ
 నష్టద్రులు చామరాః పీఠంగ
 మణిమయ కింకిణీ మంతీరకాంతి
 గణవికస్వరపాదకమలయగ్నుండు

వారి కలలఁ బూతపట్టిన కోర్కె-
 కోరిక లివ్వంగఁ గొమ్మ పొదినటు
 వారి సర్వస్వమ్ము వారి ప్రేమమ్ము
 వారి నిష్కాపూర్తి వారి తపస్సు
 ఫలియించినది ముందు నిలిచిన దరులు
 జలికించినది వింత పెలుగు పూన్చినది
 రమణీయ పీనదీర్ఘ ములోయ భక్త
 శ్రమమడంచెడు బాహుళ్యంతోడ,
 భుజిగాలించునఁ బొలుచు వందెన్న
 యజపూజితం బాయుధావశితోడ,
 తఱిసి వెన్నెలల దిక్తటలఁ గుప్పించు
 సరిలేని హాసగుచ్ఛమ్ములతోడ,
 హాసగుచ్ఛమ్ముల నందంద పొలు
 మాసరంబగు దృష్ట మధుపాశితోడ,
 దలఁచు భక్తుల కోరికలను గొల్లలుగ
 లలిఁ దీర్చు విష్ణుకల్పకము దోదినది
 యాతఁ జిహ్వాఁ దత్కాయతానంద
 శీతలహృత్సముపేతుఁడై, తెచ్చ
 లక్తి విలోకించె నిందిరాచమణు
 హత్తిన భక్తి యుద్వృత్తిపైఁ బొదల
 నావిలోకనముతో నప్పుడు గుచ్చ
 లై పలుగొనె దృష్ట లాక్ష్మీకుపైని,
 వసంతునకుఁ జాట్లు భ్రమరించు శేంట్ల
 యనుపునఁ జాట్లిన నతని పాదవమ్ము,
 లకని యంఘ్రుల దోయ నలరారు మధువు
 నతిప్రేమమునఁ గ్రోలి యుటనె చొక్కినవి
 కటిమండలం బంతఁ గదియఁ బాఠినవి
 కటికటంబున యందు పలుపులు మనుచుఁ

96

900

5

బలుమాలు పలుకు గంటల యెలపాట
చలువల బొలపంబు బొలయఁ దూఁగినవి—

వక్షస్థలంబును వలచి పాతినవి
వక్షనివాని శ్రీవత్సకాంతులకుఁ
గమలను జీకటుల్ గ్రమ్మిన వోలె
వెనుకాడి యుచటనే విరిసి నిల్చినవి—

యధర నింబమ్మున కంత దూకినవి
యధరనింబములోని యదుకాంతుతతుల

10

కనురాగభరితమ్ములై నవి వోలెఁ
దనివిదీఱక యుచ్చటనే పెనఁగొన్న—

వచ్చ పెన్నెలఁ జిల్లు వట్టి యా వగవు
ముచ్చటచడి యాన మొనస నుగ్గినవి ,
చంద్రకాంతమ్ములై సాంద్రానురాగ
తంద్రమ్ములొడు నత్తఱఁ గరఁగినవి ,

పలుకులు పలుకంగవలచె జహ్నుండు
పలుకులు—నలుకులై భావబంధములఁ

గరఁగి కన్నుల నోడికలుగ నిల్చినవి ,
చరణంబులను దాక జరగెను జహ్ను

15

కరములు, బెనుచుత్తుగ విసఁగవోలెఁ
దరము దప్పినవి ముద్రతి సౌక్తి సౌక్తి—

యారీతినే యువచారంబుఁ దీర్చ
నేరక యవకుఁడై నిలుచున్న వానిఁ

బులకలు గులకరంబులు గొను పేద
కలితమౌ కుంచిత కాయంబువాని

నిలువెల్ల భక్తియై నిలచినవానిఁ
దలఁపెల్ల వానఁ జిత్తడిగొన్నవాని

నువమెల్ల నిత్యతనమ్ముదమైన వానిఁ
దవకన్న మేలు పమ్మునివాని జహ్ను

20

వునుఁ గాంచి కరుణ యుప్పొంగు కన్నులను
దనుపార విద్విశ్రాముండు వలికె

ఐళిర జహ్నుకుమార! ఐళి భావదీర!

ఐళి చిత్తుభాదార! పావకురార!

ఐళి గళితవికార! బంధనిసార!

ఐళి గుణమందార! భక్తికాపార!

కోరుకొమ్మాయి వీ కోరిక యేని

గోరెదవో యన్న కోటికాలార్క-

కాంతులు దనుఁ గన్వఁ గమలైత్తి యతుల

25

దాంతులై నట్టి వేదాంతులకెల్లఁ

గనుఁగప్ప తిరుగు శ్రీకాంతునిరూపు

గనుఁగొనఁగారేక కడలొత్తికొనెడు

గరడులకొఁ బై నిఁ గనయు మదాబ్ది

తెలుఁగున దూకు నా వరమవూరువుని

వలుకుల మునిఁగి చిక్కులు దోచకుండి

తెలిసి కొంతవడికిఁదలనల్ల యెత్తి

వలికె జహ్నుండు జూపులఁ తిత్తముననుఁ

బులకిత కరయుగంబుల సంజరించి

యెల్ల కోరికలకు నెల్ల పీవగుట

80

నల్లలితాదార! చక్షులు వంద

నిన్నుఁ జూచిన యుష్పనిండికొన్నదిర

నన్నుతరితి నివ్వానవందంబు-

మణియడుగుఁగ నేది వరము దక్కినది

నురుదిరదేహ! నా చూపులు వీరు

పాదపద్మమ్ములపైఁగూర్కనిమ్ము

నాదైవ హృదయం బనవరత మవిధిఁ

బోకుండ చిత్తుభాద్యుత్మైన యట్టి

శ్రీకాంత! వీప్రాప్తుఁ జేరఁగనిమ్ము

నాకరములు కుఠాఁడకరములై భక్త
 లోకములకు కుఠాఁడలోకములై వ
 నకవనందనముఖాఁడవికల విజ్ఞాని
 నికరసుఖాఁడదావ నిపుణులై వ
 తావక పదములఁ దరిసి పూజించి
 పేవిందుటందె మచ్చిగఁ జెందనిమ్ము
 నా పదములు పేదనాదాఁడవతార!
 పీఠాజితై వస్తువివహంబుదెన్ను
 టందె చరించెడువట్లు గావించు
 వందనందన! సుధాకంద! గోవింద!
 బృందారకాశంద! వినుల! ముకుంద!
 చందనాఁడనిల మృదుస్పర్శలకన్న
 మందరీపరిరంభ సుఖములకన్నఁ
 జుండు చందులువారు చంద్రుల కన్నఁ
 జలనై యనితరసౌఖ్యంబుఁ గూర్చి
 యుల్లంబు సొగ్గియిందు సున్నతంబులగు
 తావక కథలు మోదంబునఁ బాడ
 నే! వక్త్రమునకెప్పు డిద్దగ్రావించు
 పీఠ లేనిది నన్ను నిలువకు మోయి!
 భావంబునకు పీఠే వట్టుగా వోయి!
 యని యిట్లు భావించ వరవిరికంఠ
 పనుకంప దొలుకంగ నాజహ్న్న శిరము
 నిమిరి తతాస్త్ర ని వీరశేషుఁడు
 తమిదొక్క నగవులు దరశింపుచుండఁ
 దరకాక్షి నపుడు సాత్యకిఁ జూచి బొలఁతి
 పరము గోరుము త్యాగభరితమైనట్టి
 పీ తబోనిష్ఠకు నెదలోప మెచ్చి
 ప్రీతి వచ్చితి నన్నఁ గ్రీగండ యందు

85

40

45

లలిత లజ్జాశంగములు వాని వెన్న-
 దులకిండు గోరెయ్యం దోబుడు లాడఁ
 గొడుగు గావలె వనె గోమరి, మడఁతి
 కొడుకునిచ్చితిఁ దీంకొను మనుషలుకు
 వినువచ్చె వార్డుకవపద నినాద
 మున తెవయయి పొల్లి మొక్కి కన్నెత్తి
 చూచెఁ జూచెడులోన సొగసులనెల్ల
 నాచికొన్నయది-శ్రీనాథురూపమ్ము
 గనులకుఁ జూచుకొని గడలెల్ల వెలసె
 పసఱాషిమదికి పక్కువ నవ్వివట్లు
 అప్పుడు అప్పుడ డయ్యెతివనుఁ గాంచి
 తప్పవేమితిగదే! తపమెల్ల నేలఁ
 గరిమి గదవె! నాకై వట్టి వట్టి
 ఫలమంతయును వితవరచి గదవె!
 పొరపాటు నడితినే! చూచితిగదవె!
 పొరిచి విజ్ఞానంపుఁ బుట్టుమాల్పితివె!
 భవబంధములు మాన్పు ప్రభుఁడు నిల్చుండ
 భవబంధములఁగూర్చు వరము గోరుదురె!
 విషయాఽతిగుండైన విభుఁడు నిల్చుండ
 విషయ సుఖంబుల వెలఁది వేరుదురె!
 వేదాంతవేద్యుఁడొ వెలుఁగునిల్చుండ
 జాతాకరము లోక వత్తము గోరుదురె!
 మునిజనంబుల మనోధనము నిల్చున్న
 మనఁజు మరులుగొన్న తమజాఁ గోరుదురె!
 మోక్షంబొనఁగు వరమూర్తి నిల్చున్న
 మోక్షంబు విడిచి యేమోగోరికొండ్రె!
 యున్నదే యుమ్మతంబులన్నఁ గలుగు
 లెన్నులు విడనాడి చున్నగుదురె!

50

55

60

మందారవాసన ల్మలయుదు మన్న
 నుందరి! దత్తూర సుమము లాంత్రి,
 బెరిపీరు విలసలు పెరిలఁ బోవిడిది
 జలముల కెండమావులను జేరుదురె!
 నా దురదృష్టమో! నీ దురదృష్టము
 మోదందడిగి నిట్లు పుత్రునడించె
 రమ్మికనందు నారమణితోఁ గూడి
 యమ్మహితాత్మకుం డఱగూరి లోహ
 దండపురమ్మును దడయక చేరె
 నండజయానుఁ దా వర్ధించినట్లు
 సుదక్షిరోనుజేయబాల్చినది
 మది మదిలో లేదు మగున కానంద
 మదిరాఁనుభూతితోఁ మగనికిఁ గూడ
 మది మదిలోలేదు మాయాఁనుబద్ధ
 కింసార నంసార నంన క్తివదలి
 కంసారి పేవినఁగాఁ దప్పెనమచు.
 కడచెఁ దొమ్మిది నెల ల్బడఁతికి నంతఁ
 గడుపు భారంబయ్యె గమనంబు దగ్గఁ
 జెక్కులు దెలుపెక్కె, నెక్కె క్రమంబు
 దక్కెను రుద్రులు గాంక్షలు మేర మీఠెఁ
 జన్ములు బలిపె నిశ్వాసములైలంపెఁ
 గన్నుల ముఖాంక్ష గణవయ్యె పరులు
 గమనదనయ్యె-విచ్చిన బొన్నపూవు
 కెనయైననాథి యంతన విరుపెక్కె-
 పకల గ్రహంబు లున్నంబై నగతులు
 ప్రకటించు నొకనాటి ప్రాభాకవేళ
 మందమారుతములు మధయ్యై లేండ్ర
 డందన గంధ సంబంధమ్ముతోడఁ

66

70

75

జలువలై బొలయుచు నకల లోకముల
 కలఁతలఁ బోకార్చు పట్టి కాలమునఁ
 గనియె సాత్యకి యొక్క కవశాపదాత
 తనుఁడై నవానిఁ జక్కని కుమారకునిఁ
 గొడుగు గల్గెనటంచుఁ గొండంతలయ్యె
 బడఁతియానలుగాని భగవత్పదాబ్జ
 నన్నివాతేంద్రియ సంబయించై న
 తన్నాకునకు పమ్ముదంబేమి లేదు
 వారు వీరునుఁ జాటుఁ జేరి ధన్యుడవు!
 దీర! ఘోరంచై న దృఢతనం బుని
 వనజనేత్రుని దొడ్డ మనచు నెక్కి
 తనుజాఁ గాంచితి వంచుఁ దనుఁ బ్రస్తుతింప
 మస్తక విన్యస్త హస్తుఁడై దుఃఖ
 గ్రస్తుఁడై - యూర్పు లక్కఁజముగఁ జిమ్ము-
 తన ప్రయవత్పి చిత్తాబంబు జ్ఞాన
 వనజాఁబై ప్రతిరతి సంస్కర్పంబుచేత
 నెన్నుండు విరివి గోళించునో! యావ
 లెన్నుండు గోయునో! యింక పటంచుఁ
 దలబోయు పుట్టివ తనయు చిత్తమ్ము
 కలిపానబంధ సంగ్రహంబుగాక
 భగవంతునందు నద్భుతీచే విరివి
 నెగడునో! నెగడదో! యిగవంచు వందు
 నా జహ్న్న విట్టుల ననవరతమ్ము
 నోజు పేవేలుగా యోచించికొనుచుఁ
 గలగంచుఁ దనపుత్రుఁ డిలసెని సుగుణ
 కలితుఁడై - నెత్తవ్వివలె విరియంగ
 వలె నందు శ్రీపతి పాదమ్ములందు
 లలితపూజాకమలంబిట్లు వ్రాల

80

85

90

వలె నందు మధుధార వనజంబు, భ్రమర
 కులముల రప్పించికొనునట్లు మధుర
 గుణములచేత వజ్రమల గణంబు
 బనునడ రప్పించవలెనందు సూర్య
 కిరణనంపర్కంబు నెఱువ యంత
 విరియు తమ్మియుఁ బోలె-విజ్ఞానశాంత
 మకులఁ గన్గొనినంత నకుల వద్యక్తి
 నతిసేఁ మోదమందగవలె నందుఁ
 దమ్మిలో శేఁకులు దమకర్ణి కమఁ గ్ర
 మమ్మునఁ జాపెడు మాడ్కి-లోకమునఁ
 జరియించునన్న నేమఱక శ్రీశాంతు
 చరణయుగ్మమ్ము లానక్తి భజింప
 వలె నందు, మనమున దులరేని తలఁపు
 లెరియించికొని చెవి కింపుగుల్మంగఁ
 బుండరీకుండని పుత్రునిఁ బిలిచెఁ
 దందిరి విజ్ఞాన ధన ధనదుండ.

85

పుండరీకా! యని పుత్రునిఁ బిలిచె
 పండరీకా! సాత్యకి దన కమల

వెలుగులు గ్రుమ్మంగ వెల్లుల వెనుక
 వలిరేఁగుదుండ నానందబాష్పములు

1000

పుండరీకా! యన్న పూర్ణనామమ్ము
 నిందు గొంతుకతోడ నినదించె దీక్షలు

పుండరీకా! యన్న పూర్ణనామమ్ము
 అంద నంప్రీతితో అగమములు నాడె

'పుండరీకా! యన్న పూర్ణనామమున
 మండితగతిఁ దరుల్ని ప్రమ్ములారె

'పుండరీకా! యన్న పూర్ణనామమ్ము
 గండరోమాంబముల్నిమ్ముకొనంగ

భోరు భోరుమహింబు భేరులు మ్రోయు
 పొరవంతానము ల్పివిగొని పలికె
 పుండరీకా! యన్న పూర్ణానామంబు
 దండిపేడుకతోడ దా మాలరించి
 యనదృశవాసవ లలిమికోసంగ
 మిన మిన మధుధార మేదినిఁ గురియ
 జల జల రాల్చెఁ బూవులఁ గల్పకములు
 దల లార్చి యార్చి మిన్నులతోఁబలందు
 మలు మలు మందుఁ గంకణములెల్లివ్వ-
 చలిత ద్విరేఫమంజులై కృ యగుదు
 చలితాబ్జవములు చలిత తరంగ
 లలితాంబలము, పముచ్చలిత చక్రాంగ
 కుల కలకల పముష్టిలసారిపర్య
 కల నికృణమ్ములు చలితాబ్జ నాళ
 కరములు...నెఱ పోయగమ్ములు గురియ
 పరమూర్తి-దిక్కుంభ భరిత పత్కి-ర్తి
 అగడేకద్రాత్రి యద్వాసంప్రద్రాత్రి
 గగనవీధులను గంగమ్మయాడివది
 కలకంఠ కలకంఠ కులములఁ బోలి
 లలిమీల నవ్వరః కలకంఠులెల్లఁ
 వాడిరి పల్లకీకృణనము భ్రీల
 వాడిరి మేఘాటూడి మ్రోయంగ...
 పుండరీకునిదై న పుట్టుకలోన
 గండరించెనో లోక కల్యాణమెల్ల!
 కనులెత్తుదునుఁ జూడఁగా నేర్చె కుపు
 గనులందుఁ గలువల కాంతులే దూయ
 పెలపులువాయి నవ్వులు నేర్చె కుపు
 నెలవగవుల పెన్నెలే గిలువాడ

తలనెత్తి దుట్టువక్కలఁ గాంచె శిశువు
 దులలేని పీలాల యలకలే దూఁగ
 కరదుహంబుల నానఁగా నేర్చె శిశువు
 కరదుహంబుల సుధాకణికలే చిమక
 వడముల పల్లార్పుటినేర్చె శిశువు
 వడవడ్డములఁ దాలె బయలెల్లఁ బ్రాఁత
 కలకల మని కీకినలు పెట్టె, శిశువు
 లలిత వీణావాదములై పలుకంగ-

20

నలకలు మడుటిపై వటు నిటుఁ దూఁగఁ
 గళనించు బాలు వత్త్రమ్మును గాంచి
 నవుడు పున్నమ వచ్చినట్లె భావించు
 నవగళితరథావ యా మాతృదేవి

కర కంకణమ్ముల కాంతులు బయల
 నెఱయ శిశువు కరపీఠంబులనుఁ

25

గదలించినప్పుడు కాంతకు దిశలఁ
 గడుడు మూర్ఛుని వేయికరములే దోడు

వలికించు పొరెముద్దుఁగార జనని
 పలుకును శిఁఁగుచూపులలోనె నాఁడు

గిరిగింత పెట్టుమ గెరలించ జనని
 సుకుపుగ నవ్వుఁ గమ్మలతోనె నాఁడు

శిశువన్న నా తల్లికిఁ కుళంకరుండు
 వసుదేవసుతుఁ డిద్ద వాత్సల్యభరము

బాలుఁ డబన్న నా ప్రమదకు భువన
 పాలకుం డిచ్చిన వత్రాల మూట

30

వట్టియటన్న నా వడఁతికిఁ గనులఁ
 గట్టివ విమల మోక్షవందభూమి

కూన యటన్న నా గోతికి తన్న
 మూనిన జ్ఞానవిద్యా నిధానంబు

యొక తమాజుడు దన కుద్భవంబందె
నికలేడు మడఁతి, కీ రేడు లోకములఁ
గోరఁ దగినదేది కోరిన కోర్కె—

గూరె సర్వేశ్వరు కారుణ్యమహిమ

రార! నా పనవుల రకనాల బరణి!

రార! నాకమలఁ బొంగారిన కోర్కె—!

రార! నా జీవన రమణీయదీప!

రార! నా భాగ్యంబ! రార నా జీయ్య!

రార! నా యింక వెల్లారు పంధ్రుండ!

రార! నా హృదయ కాంక్షరామ ఎకమ!

రార! నాయూర్పు! రార! తపఃఫలమ!

రార! రార! యని రమణీయనేత్ర

యెలుఁగెత్తి సుతుఁ బిల్చు ఎలుపులో భక్తు

దెలుఁగెత్తి హరిఁబిల్చు సొలపులే దోఁచు

నెలుఁగెత్తి సుతుఁబిల్చు ఎలుపులో వగలు

దలకొన్న ప్రయరాలి ఎలుపులే దోఁచు—

నెలుఁగెత్తి సుతుఁబిల్చు ఎలుపులో కరుణ

బొలయు గద్గద నాదముల తీరు దోఁచు—

నెలుఁగెత్తి సుతుఁబిల్చు ఎలుపులో హృదయ

తలము గప్పినది నాకృత్యమ్ము దోఁచు—

నెలుఁగెత్తి సుతుఁబిల్చు పిలుపులో వాని

పలననే బ్రదుకు దశ భయమును దోఁచు—

సర్వ రసంబులు సంఘీభవించి

యొర్వర వృక్షైఁ బానొక్క మానుండు—

నిరుదఁ గమ్ములు మూల నిదురించు నపుడు

గడలేక చూచు నవ్వడఁతి గుమారు—

మినుకుఁ గాటుక నెట్టి కనుదోయి బెరుగు

వని యందు రేపాటి యయ్యెనో! చూడ

85

40

45

వలె నందుఁ గనులు చేరలఁ గొల్పు ఎల్లఁ
 దెలవవ్వ వవ్వ వెన్నెలఁ దానుఁ గరఁగి—
 వడుపాదఁ దొడఁగెఁ గన్నయ్య కోమలికి
 వడుపాదఁ దొడఁగె నానాకాంక్షలు హృది—
 వలుకంగ నేర్చెను బాలుండు నతిశీఁ
 బలికెఁ గాంక్షవల్లకులు మధురముగ—
 వాడంగ నేర్చె సాత్వకికొడు శంత
 వాడె నామెకు హృదయంబునుఁ గూడఁ
 బొరుగిండ్ల కెల్లనుఁ బో నేర్చె సుతుఁడు
 వరగాత్రికోర్చె భూవలయమే జూపై—
 వీరికిఁ బెరిగెఁ గుమారుండు తరుణ
 మార రూపుఁడు తూర్పు మరువంపు మొలక
 యంతట వక్షరాభ్యాస మహమ్ము
 కాంతియు క్తుండై న జనకుండు దీర్చె—
 మవపీఠఁ గావించె యుక్తకాలమునఁ
 గృవతోడ సర్వకత్తి, నిగమమాత,
 గాయత్రి బోధించెఁ గలిమలావహము
 నా యాత్మజానకు బ్రహ్మనుబోలు దండ్రీ—
 చదివించెఁ గౌమరుని జహ్నుండు వేద
 మధిక శ్రద్ధాయుక్తి నకఁడు పల్లించె
 పల్లందు ఓవనేమి! వరుసగా వచ్చె
 నెల్లవేదములు బాపి వాని పంపి—
 వదకాష్టమందు దుర్బరవై కనాద
 వదము వాక్యమ్మున వరమ ప్రమాణ
 మందు వైశేషికమందు సాంఖ్యమ్ము
 నందు యోగమ్మునయందు ననేక
 మంత్ర తంత్రాది కర్మమ్ములను స్వ
 తంత్రఁ డయ్యెను జహ్నుతనయుఁ డహ్నిని

50

55

80

స్మృతులెల్ల నేర్చె విక్రత ధర్మకాఠ
 తతిన్లె తెదికె, వంతతనివ్వతోడ
 సువనిషత్తులు పార మొనరించె రోక
 వివదంబుదుల దాట విజ్ఞాననౌక
 నలరించు వేదభాష్యములు నదివె—
 లలిహిణ వాని కొనలు దాకె వివిధ
 మూత పురాణముల్ మదిసాకళించె
 మూనిద్యుకుం దెండు మణిలే ధనంగ—
 గానంబు, జుత్ర విధానంబు, తాన
 మానప్రాధానముల్ మర్దకప్రముఖ
 భర్మవాద్యముల మర్మముల్ నేర్చె
 మర్మజ్ఞాఁ డీతఁడే మణిలే ధనంగ—
 వివిధ నృత్యంబుల వేత్తయై వెలపె
 వివిధ కళలయందు విక్రతుం డయ్యె—
 పుండరీకుండన్నఁ బుండరీకంబు
 పండితులక. మహా ప్రతిభాప్రభావ
 విరచనాదరులు కవీశ్వరతతికఁ
 గరమర్దిఁ బుండరీకము పుండరీకు
 డెల్లసఖలయందు నెనఁగెను సాంధ్య
 మల్లికార్జునుల నిర్మలమైన కీర్తి
 యెల్లగోఘలయందు నెనఁగెను సుకవి
 తల్లజుం డనెడుమదారయశస్సు
 నకల సంగీత సంస్థలయందు వెలపె
 నిఁక_పుండరీకున కెనలేదటంచు
 నకల నాట్యవిచార సందర్భములనుఁ
 బ్రకటమయ్యెను వాని బంధురరక్తి—
 చిన్నతనము-మిన్ను దన్నివ బుద్ధి
 పన్నుత రూపంబు-నదమల యశము

85

70

వినుత నదాచారవిధి వినయమ్ము
 గనుఁగొనియిటువంటి ఘనుని నల్లనిగఁ
 బడయు భాగ్యంబు మాపాల నున్నదియె
 బొడఁగవలె నని భూసురు లెంద
 రెందరో గవ్యల నివ్వఁ గౌతుకము
 నందడిగొనఁగ విచారించుచుండ
 నతిల భూసురమణియైన జహ్నుండు
 సుఖవృత్తి నొకనాఁడు శుద్ధ విచారఁ
 దన ప్రాణనతిఁ గనుఁగొనితుమారునకు
 ననురువ బాంధవ్య మమర వీక్షించి
 పరిణయం బొనరింప భావంబు గలదు
 అరస చెప్పఁగదె! నీ యభివృత్తం బిన్నఁ
 గ్రిఁగండ్ల వేయి కోర్కెలు గుమిగూడ
 నా గణగమన మందాఁలనరీతిఁ

75

80

గానిండ నుడుఁ బుత్రుఁ గనుఁగొనె వాని
 మౌనమేయందు నమృతముఁ బొంది
 నంత జహ్నుండు విద్యానముద్రుండు
 కాంతచిత్తుఁడు-నదాచారవ్రతుండు
 గులమును, రూపంబు, గుణమును గలిగి
 నరిత లక్షణోజ్జ్వలయగు నొక్క-
 కన్యాలలామమ్ము కాంత సౌభాగ్య
 దవ్యమ వీక్షించి తన కుమారునకుఁ
 బరిణయ మొప్పరించె బంధుజాలమ్ము
 వరుని బారికఁ గాంచి నరమ నమ్మోద
 భరితులై పార్వతి పరమేశ్వరులకు
 పరియందుఁ బలుమాఱు సంస్తృతింపంగ
 నత్యంత సుధురభావాఘమ్ముచేత
 పాత్యకిచిత్తంబు శబరితం బయ్యె

85

వర వధూవరులు సుందరహాసములనుఁ
 జరింపఁబడి పాష్టాంగము సేయ
 తరువాతఁ గొన్ని వత్సరములు గడువ
 వురుషపుంగవుఁడైన పుండరీకుండు
 నవయౌవనోద్భిన్న నవ్యలావణ్య
 ప్రవిమలతను యుట్టుఁ జరగెడు దాని-
 కాతకారకటాక్ష జాలమ్ముచే న
 చేతనునకు మరు ల్పిమ్మెడు దాని
 లలిత గండస్థల పలకమ్ములందుఁ
 తెలఁగెడు శోణికాంతులు గలదాని
 నలకావళి పరికలిత నిహరి
 తలముచేఁ జంద్రుఁడైన న్నరీసేయుదాని
 నరుణమై యాన నాఽఽభరణమైనట్టి
 తరుణాఽఽధరమ్ముచేఁ దగ నొప్పు దాని
 మదధిగ మాతంగ మలకుంభములు
 చదియఁగఁజాలు కుచద్వయ దాని
 ననుభవించెఁ గుమారుఁ దానందసాంద్ర
 మనముతో వికసిత పనఁబంపఁ దేటి
 యనుభవించినయట్లు లక్ష్మంత ముదము
 తెనఁగొనఁ జక్రంబు పెంటి జక్రవనుఁ
 గలనవయట్లు ఎచ్చరిత తీర్పుఁ గొది
 దలపట్టి మదనాగ మొలపెడునట్లు
 కాయంబు గాయంబు గలిపి వర్చమ్ము
 నోయన నమరతి నొనరించునట్లు
 వీరీతి సుఖములఁ గూరి యాత్మజాఁడు
 సారసనేత్రి స్ఫుష్యయును గృహమ్ము
 జీవవంతము పేయఁగా వీక్ష సేసి
 భావమ్ముననుఁ బొంగెఁ బడఁతి సాత్వకియు

80

85

1100

నిటులుండ నొకనాఁడు విటుమనఁజేటి
 వటు మువ్వతాఁడ గను పొండిత్యపాటి
 రతి మగంధికాటి రతిరాజాబోటి
 తత క్రమ కటిపీఠి, తారుణ్యహేటి
 పువ్వెల్లుదెస యోజనదూర మఖిల
 భువనైక మోహన పుణ్యఫలమ్ము
 హృదయమల్లాటి యౌ వృతవల్లపులకు
 నదరక, నెదరక, యలఱి రేక
 లలిత విభ్రమకళా లలితయ బోలెఁ
 బొలవంబు సూపు మిమ్ముల మెల్లబోలె
 మదనదీందిమ మూను మదహత్తి వోలె
 మదనైస వలరాజా వంకిటి వోలె
 సొలపు గ్రమ్ముగ వచ్చు కలహంబు వోలె
 పొలసు లార్చుచు నొచ్చు గల మీను వోలె
 కడి నొని వలఁజేని కిడు దండవోలె
 నదపాడు ప్రత్న రత్నకలాక వోలె
 వెలయంగ నిలుచున్న వెన్నెల వోలె
 వలు గ్రమ్ము-జువ్వాది వానవవోలె
 రమణీయ మగు సాంధ్యరాగమ్ము వోలె
 కమనీయ మగు కన్నె కలయమ బోలె
 తొలి రతిలో వింత సొలపును వోలె
 కలరాగమునఁ గ్రొత్త కళయును బోలె
 నమరతిలోని యుత్సాహంబు వోలె
 క్రమపీఠ మణిత విభ్రమరేఖ వోలె
 వృష్టంబు గాఁగ-నవృష్టంబు గాఁగ
 విష్టంబుతోడ నమీమాత భావ
 ములనుఁ గుప్పించునుఁ గిలకిల మనుచుఁ
 దలిచుఁ గోయిల వరువులు వోలె గంట

5

10

16

బలియంగ మేఖలాశలితమూర్తి, దీక్షలఁ
బొలపొడఁ జూపులు, పూలసవ్యలును,
మదపృష్ఠ గురియంగ-మదనా-త్రిషేక
సదమల జలకుంభ పద్మకంఠు లైవ
జీలుఁగు గుబ్బలు-నాటి గల ముత్తియముల
బలుహారములు స్రుక్క-వగలును విక్ర-

నా విటులకు మనోహరమైన తన్ము
తాచి గల్గిన కాచి మోచి పరించ-

20

కరకంకణములు గల కంఠములనుఁ
బరఁగింప రతికళాప్రౌఢ ప్రబంధ
ములు-వడ్డముల దోయి పలఁచిన తొగరు
జీలుఁగులత్తుక, కాచి నెలకట్టు గట్టు
నిలపై ని వప్రంపు నెఱికలు దూల
పరియము ల్వలుకంగ ఘట ఘట్ట మనుచు
వివిధహస్తములు వివిధ భంగిమలు
వివిధ తాళములు వెరవునఁ గూర్చి

వివిధ ప్రబంధముల్ నెలమించి మించ
చవినింది యొక్కతె పక్కెరబొమ్ము

25

చదురు సూపుడు మున్న నభిమఁ గూర్పున్న
చదురు లెల్లరు మహాశృంగంబతోడ

కాళి దునాళింప పశము గాకున్న
నా లేమ నెనునెంట నంటు చిత్తముల
నల్లవో! మృదుగాత్రి యువ్వు కళాదాత్రి!
యల్లవో! సుఖదాత్రి యల్లవో! యువతి!
కాపురే! పీయూష పరిపూర్ణవరస!
కాపురే! మదమత్త పల్లవమహాను!

కాగు కాగవి పెద్ద పలుకుడుఁ బాల్కి
పీఁగుడు చురులలో లోఁగుడు దైర్య

30

మాగుడు పలువుటి తూంగుమఁ గదియ
 నేగుడు నెఱకొంగు లాగుద బాళి
 సోలును నుండంగ కుద్దనిత్తుండు
 పాలితాచారుండు బహుశాస్త్రవేత్త
 కీర్తి నర్పరివేషమూర్తి విజ్ఞాన
 పూర్తి మహాపూర్తి పుండరీకుండు
 పుండరీకాక్షునిఁ బూజింపకొఱకు
 మండితనద్యక్తి మధురఁ బాలయము
 పంకఁ బోవుచునుండి బలవద్దిరాతృ
 సంకల్పబలమునఁ జననమూహమ్ముఁ
 గాంచి తద్విశ్వాసాంక్ష నెదిరిగి
 పంచాస్త్రనిభుండు సభాస్థతిఁ జేరె
 చేరివ యంతటఁ జేరివ జనము
 ధీరుని సుగుణమందాడునిపుండ
 రీకనిఁ గాంచియుద్వృత్తిఁ బోవిడిచి
 పీకున నల్లంత వెనుకకు నొడుగ
 విరీపెను మునుమునుండర నీలవేణి
 తరుణ పుష్కరోజి పరమృదుపాణి
 చకిత చకితనేత్రి సొందర్య సార
 ముకురంబు, విక్రమ నికరంబు గూడఁ
 గ్రీఁగంటికోఁ బుండరీకునిఁ జూచి
 యాగునప్పున వచ్చనట్లుగా నవ్వి-
 తటకామలము వట్టి నటముల్లాబంధ
 ముటనంబుకోడ- మత్క-టకాతకార
 మగు దృష్టఁజిమ్మి వాట్యాంతరంబందు
 నగపుల బరజేయె విగుషఁ జన్ములనుఁ
 గ్రుమ్మెడు గతి మృదుగుమ్మ దగ్గరుమఁ
 గమ్మకస్తురి వింత కడిమమ్మటందుఁ

35

40

గ్రమ్మంగ నలుజార్చి కలుడున కొంగు

45

బొమ్మల వల్లార్చి బొయినదాని

యెడమేని నెత్తాని నుడిమనైర్య

మెడలివ యెడనున్న యెడ నెడలేక

మరుఁడు లేఁ దలిరాకు కరవాడియైన

కరవాలు మా యక్కటికంట ద్రోస

కరించి మించి యుగలిక నివేక

టరమెల్ల నొక ప్రేటఁ బదిబొవ నలుకఁ

జిడిముడివడి మ్రోడువడి నేలువడి నె

గడువడి తొడిఁబడి తడఁబడి పెఱఁగు

వడి పెనుబడి పెఱఁబడి పెడగువడి

50

పెడఁబడంగనే నెరవును దప్ప

యతినేల విక్రమమైన మోహమ్ము

మతిగ్రమ్మ తావమ్ము మనసును గ్రమ్మఁ

దోరంటులగు నేడియూరువు లొడల

మోరమైనట్ల వికారములైదలఁ

గన్నులఁ జీకట్లుల్లప్పుడునుండ

వప్పలివాఁజీ మాయాశాలమునకఁ

జిక్కిన చిత్తంబు పేరువరాక

స్రక్కి నాట్లొండెల్లఁ జూచియదాని

యన్నువ వప్పునునన్నువ వరుము

55

నన్ను గ్రమ్మించెడు వట్టి లే జూపు-

తొగరువాతెఱ, జిగి దొలఁకుఁ గుదంటు

లగఱిత మదదిగ్దమైన సుక్రోజీ

నిటలపలక వత త్కుటిలాలకములుఁ

గుటిల చంద్రునిఁ గేరు కొమ్మ నెన్నుదురు

పెడఁదఁ గన్నులు జొత్తు లడరుఁ జెక్కిళ్ళు

బొడవయి కోపిరుఁబోలివ నావ

యద్యోత్తిసప్టులై యాత్మలో నిలువ
 నచ్చవలాఁగి మీం దానించొనుడఁ
 తొరి గృహమ్మును జేరఁ బొందరికుండు
 సరసవాక్యాచ్యుత సంసేవమున
 నెదురుగాఁ బఱింపె నెలవఁగభార్య
 పదముల మృదుగతి వలయుంబు బలియ
 చిలువవృత్త వచ్చె నెచ్చెరిఁ గాంచి తర్త
 యజుమనస్సేవిచ్చె నానవృత్తండుఁ
 దలఁచు నేదియొ బరధ్యానంబుతోడఁ
 దలవంచి, తలనెత్తి తవలోనె వాడు
 నప్పళించెడు నెదో యాకాశమందు
 గుప్ప చూపులుగుంపు గొన్న తుమ్మెదలు
 నలుకఁ దాలో నేమొ! బలికిన యంత
 నకుకు నెవ్వరును విన్నారేమొ! యనుచుఁ
 గప్పిరు గార్చుఁ జిక్కఁగ భార్య పొంచి
 కొన్నదో! యని కొనగోటవే చిమ్ముఁ
 జిట్టమిడుడు నింకఁ జిక్కెనే యనుచు
 గుట్టు రట్టుకునెక్కు నెట్టొకో! యనుచు
 నంతలోననె నవ్వ, వంతలో మార్పు
 నంతలో వెలుగందు నంతలో మిరుకుఁ
 బలుకఁడు భార్యతోఁ బలికింపనై నఁ
 బలుకు వలుకనట్లు వలవల గాఁగఁ—
 జదువఁ దేదియొ గాని చదివివస్తైవ
 మది మదిలో లేక ముఱువనఁ జదువు
 వాడంబు పేయందు వాడింపనైవ
 తేదంబుతోఁ బ్రతివాదికిఁ జిక్కు
 ముకు నెచ్చెరిలక, నకుకు గోయలకు
 బెకుకు వారామ నంకులవాసులకు—

80

85

70

వీరీతిగా బాళిగూరి యానార
 వీరజాషిని మది నిల్పి యిక్కెట్లు
 బారంబు లేక యా వలరాజు ముందుఁ
 దీరి మార్గము జూచ దీనామ్యుఁ డగదదు
 నొకనాఁడు దుర్వచనోద్యుక్త భండ
 నికర నివీడికంబు నిష్ఠురద్యుత
 కలహచరాయణ కలితమ్ము నార్చి
 పలకండతోరణాఁడైవళి పరీవృతము
 తాంబూల నిష్ఠివతారకితమ్ము
 శంఖరశత్రు పసంత హర్యమ్ము—
 కాదంబరీ పూతిగంధజాష్టమ్ము
 పాథునంబాద ప్రసక్తి దూరమ్ము—
 తుక్కటినాద నిజ్జిబకర్తమ్ము
 తుక్కట కలహ సంక్షోభసంజాత
 రణబద్ధ దుర్విటాఁడై రావనంతులము—
 ధన వరిగ్రహణక్రద్ధాయుక్తజరర
 మాతృనానావిధ మధుర వల్లావ—
 మాతత పావస్యపాఁడైస్థావతలము
 చోరై కనిలయమ్ము- సురతాఁడిరేక
 హైర గదాఁడైత్రాంతవారాంగనంబు
 పటనటీకటిలమ్ము-వటుకామకావు
 పరస పారవయుక్త భవనాంగణమ్ము
 నానావిధాఁడైకోద్యనాద కాంతంబు
 నానావిధవిలాస నవ్యకామాఁడు
 నదృశమత్తాంగనా సంసయాంకితము
 వదిలమ్ముగా వేళవాటిలోఁ జొచ్చె-
 నావేళయందు బాహ్యకింధమందు
 నావెలంది యలంది యమిత లాపణ్య

75

80

85

పేనది యగుఁ కువసేమఁ బందనము
 తావిపూవులు జాటి తమకంఠు మెట్టి
 చెలువారు మదునీపైఁ తిలకంఠు పెట్టి
 జిలుగు పై రాణిపూవుల చీరఁ గట్టి
 కులుకు గుబ్బులకుఁ గొంకుమఁ గొను వడఁక
 గిలుకు మెచ్చెలు జిలివెలిగ గిలుక్కు—
 గిలుకు మనంగఁ బంజాలకమ్మల జిగి
 తలిరులఁ బూయఁ జెక్కులదోయిపై ని—
 విడు కమంగొనల నాగెడు కటాక్షములు
 దడఁబడి తెప్పిగదందలై పొదల
 సందంద ముత్యాలవందమై క్రొత్త
 యందంఠు జిన్ను స్వేదాంబుకణంఠు
 లలిమిస నిట్టూరు—వలసభావంఠు
 నలఁతి ఎగ్గను ద్రోసి కలనూపు విచ్చ—
 రతికాంత రణికాంత రమణీయమైన
 వితము వోలింప—నున్నత కవంఠులకు
 నెత్తు వచ్చెడు నందు నెంతయుఁ గిన్న—
 హ తినవోలె—హస్తాంఠుల తోడ
 బంతిగొట్టుదు మన్న బయకారి—యంత
 లంతలఁ బండరీకాజీనిఁ బండ
 రీకునిఁ గ్రీఁగంటఁ గ్రీడగాఁ జూచి
 పాకూత మృదులహాసము తాచి పెదవి
 యందుల నొదిగి—ముత్యము వోలె నాడ
 మిందు విధాన— నాశించితగ్రీవ
 రమణీయమైన వ క్త్రంబుతో—జడయు
 భ్రమియింప మదమని రతవక్రమట్టు
 మణిమయమేలిలా మధురకళత్ర
 మనభారవహాన డుఁఖ తరాహతమ్ము—

90

95

1200

గమనంబు గడు చెమ్మ గలిగింపగర్వ
 తుముల తువద్యయ దొనకఁ గంఠము
 లెలుగింపవలయుంబు బులియ జూర్చెను
 వెలయ వెన్నెల గాయఁ దల మల్పిమాడు
 చూపులలోనె యా సొజగుని హృదయ
 మామొర్చి తెగఁ గ్రుమ్మియటు మాయమైన
 తనువెల్లఁ గన్నులై తడయక చూచి
 చువవెల్లఁ గోర్కెలై వఱపుట్టి నిలచి
 తలనార్చి పంకదొమ్మల నార్చి-తఱుఁ
 దళుకు తెప్పల నార్చి తత్తర బేర్చి
 నడికొర్చి తన నడవడి దీర్చి-యెల్ల
 నడి నార్చి పుండరీకఁడు లోని తేగి
 నిలువ జరద్విపంపుల పరీరంఠ
 నిలయ కార్కశ్యపందిత సమాలంబి
 తువయుగ లాలాత్త గుడదంతనాన
 నిచిత కాదంబరీ విప్రురంగుచి
 పలిత కిరవ్వు—విపరితాతిహాస
 జలపూర్ణనేత్ర—దుర్లభ్యనికార
 గతి—సమాశ్రితవిజతతి—వేశ్యమాత
 యతనున తెనయైన యా పుండరీకుఁ
 జేవెలుంగునఁ గాంచి—చి త్రజువెనయ
 నా వెల మార్చి—భాగ్యము భాగ్యమనుచు
 నటు నిటుఁ జూచి—మాయాయత్నపటు వి
 తటహాసమున నెద గంపించుచుండ
 రండు రం దీనఁడు—రాజీవగంధి
 పండు—ఘటించు — నా భాగ్యంపుఁ బంప
 యెట్టిది నాన, మి మీక్షించె నోటు
 నట్టి—యీవాటికి ముఖ్యులు గూడు

5

10

మదతి దాకడు మూర్ఖునడు పూవు, బెదవి
 గడుర లేయెండ వన్నడు—వదురాడ
 దాడఁ జాడదు నడపాడడ నతులఁ
 గూడదు—మఱుమాటలాడదు దిగులు
 పీడదు నొక పాట బాడదు.. వీడె
 పోడిమి గుల్కంగఁ బానదామిమ్మె
 గమలను జిత్రించికొని వగఁ జక్కి
 వనపుడున్నది జింగఁ బాన పెంటి
 కడకు నేటి నేను గారింప నెటులొ
 గడి యొక్కటి గొని సావడి-యొక యంత
 గయి పేలకొని నిన్నె గమల నిల్పికొని
 కయికొన్న దా కందుకం బేమి పాలు
 పోక మా బాబులు పున్నెండు వంద
 వాకిటికే నేడు పచ్చి నిల్పితిరి!
 రండందు నా దండి వుండరీకుని న
 అండమో మర్కాద గలయది వోలెఁ
 దొడుకొనిపోయి వొప్పడిన కప్పురపుఁ
 గిడు వానలు గ్రమ్మి మమ్మనుచోట
 నుత్తరిత్తర పున్న మిత్తరాశిమల
 చిత్తరువులు చుత్తు హత్తిందు చోట
 వానవానక నరకంక రత్న
 భూషణై విటమనస్తోషంబు లిగురు
 లలితవల్లవ తామ్రములు-యావకాత్త
 ములు బాద ముద్రలు గలచోట
 శయనమందిరమున వండ్లకుఁ జేసి
 యయగారు వచ్చినా రకుకేల రావె
 యోలమ్మి ' యని ఎల్ల-నొకనైపు నింత
 దూచిన పైటతో రిలమై చురుని

15

20

25

బటువు వీల్లలఁ బోని పొలిండ్లు మంత
 పుటమార పైరిణిపూజై క దన్ని
 నిడువారు గల కీలు జడతోడ-బడుగు
 నడుమడు గడుగున వడకంగ వడిగ
 జిలివలి నవ్వు తెక్కుల దూఁగ-వచ్చి
 తలువోరఁగా నిల్చి నరుణి వీక్షింప
 నా వెన్నెలలవాఁక యలమినుఁ జిత్త
 మాజేశతము గాఁగ నత్తివయత్నమునఁ
 గుదియంచుచున్న దుర్బదమనోజాత
 విధుత దైర్యునిఁ గాంచి వేశ్యావప్రితి-
 యొకచేత నిలుచున్నయువిడఁ జూపించి
 వికటహాసమున నీ విధముగాఁ బలికె

90

ననుభవించితిమి మేమును జాలి కా?
 చింతనమునఁ గాచి చిత్రమీమరులు
 కనివినితాన పెక్కడ నీజగాన
 మనసుమార్చితిరేమొ మరులుమాతంగి
 దినిపంది చుంతర తీరత మిచ్చి
 యనరాదు గాని మాయమ్మితో నవఁగి
 పెనఁగంగఁ గోరి యా పెదపెట్టిగారు
 మనసు వచ్చిన యన్నిమాడల నిత్తు

95

నీ పొందు నిమ్మ ని నిలుపున వేడ
 పాన-నీ పొందానపడి చుకీ దప్ప
 చూడ దాతని సుంత చూపులు ద్రిప్ప
 మాడ లెన్నైనను మరులున తెచ్చె?
 చెప్ప చూచితి నెంత జెప్పిన నిమ్మ
 దప్ప యొచ్చినదఁ దలిరాకఁబోడి
 వగకాఁడ! వీరునై వగఁజిక్కి తఱుఁ
 దెగ కమ్మలందు నిండుగ వీరు నింది

40

వీవు వత్తువా? యందు వీవున్న దిశకుఁ
 దీనిలు వాణింది తెలువ జూపులను-
 వెలితిత్తోపలు గాంచి-పెదవి చిట్లించి
 కళవళపడును అక్కవ పక్క వోలెఁ
 చూడుమా పీఠియ గోడు మన్నెల్ల
 గూడు గొట్టను కొనగోరు దాకించి
 వలికించలేదు తంత్రులు నందుపాట
 వలె వేయలేదుఁ గోయల మూగ వోవ
 పచ్చితివింకలే? వగలాడి కడకుఁ
 దెద్దికొన్నది నిమ్మ తెగ తయింది
 చిలుక గోరంతలవలెఁ బూవుఁదాని
 వలెఁ బాలు పీరునువలెఁ జందమామ
 వెన్నెలవలెఁ జెనగొన్న కోర్కెలనుఁ
 గన్నెయి వీవునుఁ గలిప వేయేండ్లు
 మనియిండవలె నంచుఁ దనబిడ్డ జూచి
 కనుఁగవ వచ్చి చక్కఁగ విష్కరిమింపఁ
 దేనె బూస వాలు బోని యా వేళ్ళ
 దా -విజమైన శాంతాశమ్ము-మరులు
 గలిగినయదివోలెఁ గవట బాష్పములు
 గలిగిన కనులఁ, తెంగటికి నేతెంచి
 కలహంప బోలిక నిలిచి యన్నాళ్ళు
 లలచి యీ నాటికి వసుకంప గలిగి
 యరుదెంచితిరొ! యందు ' నంతలోపలనె
 కరకంకణమ్ములు గడు రవళింప
 మెఱుఁగుఁబోడియు వాని మెడఁ గొగిరించి
 తలుచుఁ జూపులనుఁ జిత్తమ్ముఁ గ్రుమ్మిననుఁ
 గరమెత్తి తుమ్మెద గఱులతో నెనయు
 వెజ్జుకురులనుఁ దీర్చు చరయుదు బానిఁ

45

50

55

బలికె మించులమూట! బప్పిటికేట!
 గులుకుచూపుల చావ! కోర్కెలకోవ!
 తొలిచూపులోనె నా వలనెల్ల దోవఁ
 గలిగిన చెలి! నిన్నుఁ గనుల పీషించి
 యంటి కేగితిఁ గాని యం దదేదియునుఁ
 గంటికి—పీ మూర్తి గనులకుఁ దట్టి
 వడఁతిరో! నీ వేయి జడతోడు జవిక
 నడఁగని గుబ్బులయాన నీవలఁడు
 లక్తుకసాక్షిగా లలిపీఱఁ గన్ను
 లెత్తి పీషింప లే దిల్లాలి నేటి—
 కడుగవే! యీ గుండె గడియార మలఁత
 బడనేల! దాఁ జేయు వ్రతవలనమునఁ
 బలుకు "పెవ్వరి పేరొ! వద్యాయతాక్షి!
 నిలువనివ్వని కోర్కె నిలుపునఁ బట్టి
 వదిలిని వెఱచి—రాఁజాలకపోతి
 మెడబంటి యయ్యె నిక్కడికిఁ దానమ్ము—
 యాలసించిన నింక నాపలేదందు
 బాల! యీనాఁడు వీషాలికేతెంచి
 తని పుండరీకుండు దన యెడ హత్తి
 కొనియె వామాక్షిని గుబ్బవన్నులను
 హత్తిందె వామాక్షి గుత్తంబు గాఁగ
 నత్తరుణుని విరుపై వ గుండెలకఁ—
 బలుకు బుత్తరములు గిలకిల నవ్వు
 లొలయించుటలు గోపములు చీదరించు
 టలు దనిముద్దులు నకుకులు జుకుకు
 లలరుట తెచ్చిన యాలింగనములు—
 నింకలో మదదృష్టకాంతాకుచాక్త
 కాంతకుంకుమ నదృక్షంతై వ కాంతిఁ

80

85

70

బెరస వల్లమ భరా భరశృంగమందు
 వరుణుండు నిలిచె సంధ్యాకాల సూచి
 వుండరితుండ పూటోడి మైపూత
 గండరించెడు నెద కంపువోఁ గడిగి
 బవలాక్షి వగతోడ సాఁగసంపుచును
 గృవ దప్పదురె! యందు నెప్పరింపంగ
 నకుటుచు నులుకుచు నా మ్రుచ్చు గోర
 దలఁకుచు నెటొ దొడ్డిదారి వీధిఁ బడె
 నిటు దండ్రి దనకొడు తెన్నుదే గాని
 పటుబుద్ధి యలుపిడి బైఁకవోవండు
 పోయిన వోరంత ప్రొద్దుండదేమొ
 సాయంతవంపై న సరగ రాఁడందుఁ
 అంతిండుచుండంగ నింతలో బుణ్య
 వంతుండు దయపేసె వరకుమారుండు
 వాయనా! సాయంతవంపై న సంధ్య
 పేయపుగాకేమి! చిత్తంబు కాంతి
 ముందునే గద! యెట్టులుండివనైవఁ
 దందరి! నెఱవొనె ధర్మలోపంబు!
 వండితుండవు గ్రియాచరుండ పీవిట్లు
 బండనై తివి.....నగునాటు గల్గెరునో!
 యని యవ్వు నొక గొంత నజ్జియా వార
 పనికాచిలాన సంవదలె భావించి
 కొను చెట్లో సంధ్యవారెను బుండరికుఁ
 దననేల! ధర్మక్రియాన క్తి దలఁగె--
 నమృతపూర్ణంపై న యట్టి భాండంబు
 రమణీయ యౌపవరాశ్వాఽధినేత్రి--
 పొలఁది యేతెంచి-కమ్మలఁ బెదవులను
 జిలుకు వప్పలముందు నిలిచె నా భర్త

75

80

దల యెత్తి చూడండు తల్పంబుపైని
 దల ద్రిప్పకొని వందె-కలిలమాననుడు—
 వెడవెడ గప్పిరు వెడలంగ—మనసు
 దడఁబడ దృతి గీడు పడి పరితాప
 భరమునఁ బ్రాణేశుఁ బరికింపఁ టోయి
 యరవాయ గొని యూర్పులదర, నవ్వాని
 పరజవీరంబున భరముంచి వందె
 దరుణి యుల్లుదునుఁ జింతాకంఠపులను—
 దెలతెలవాడె—దిక్కులఁ బక్కిగుంపు
 లెలుఁగిచ్చె—విరులు మాతులు విచ్చెఁగారి
 హెచ్చె జగంబెల్ల నెలమి గుల్కంగ
 వచ్చవలుండు వేదాధ్యయనంబు
 నలుపుదునున్నాఁడు స్వరనందయమ్ము
 జలిలిలి మ్రోయు-వన్నెల వెలయాలి
 మొలనులి జలుఁగు గంటల మ్రోతతోడఁ
 బలకలు గ్రమ్మంగఁ బోలింపకొనుదు
 ముగిపె భోజన మంతఁ బుండరీకుండు
 ముగిపె యిండిచ్చు కాంబాలంబు ననులి
 కనుముఁకొనెఁ దన కనుఁ గప్పడియె
 మనసఁ రాజన్య పడహత్తి వోలె
 నలసా-లనములై న యాలోకనములఁ
 బెలుపు బండించి దిక్కులనెల్లఁ గండు
 కము నాడుదుండిన కలికిరూపమ్ము—
 తమకమంకటిలోనెడలమితె-దర్శ
 కుఁడు కో యనుచు నార్చి పడి వాలుబావి
 జడించి పేర్చి నెవ్వడి నెడఁ గ్రుమ్మె—
 మఱునిమునంబె భూసురకుమారకుఁడు
 బరుగిడి సానింబఁ బ్రత్యక్షమయ్యె—

85

90

85

మిడిగల వజ్రంపు మినుకుఁ గమ్ములును
గడియము ల్మిప్పులఁ జొక్కపు హారములును
ధరియించి గుఱరాకు జరజాజీ వీర
నెఱకలు మీగాళ్ళ నెఱు యాడంగ—

1800

మొసలు నిక్కిన కుదమ్ములు గంబుకంఠ
మును—మందవలితము బుద్ధులు గురియఁ
గలహంసవలె వచ్చి కమ్ముల కాంతి
పలువరుసలకాంతి పరిధవిల్లంగఁ
గై దండ యొనఁగి చక్కఁగ కయ్య జేర్చి
యాదినంబును వింత యందము ల్పెఱపె
నంజకు విలు పేరె నరవవతంసుఁ
డంజాను నంజాను నానాఁడఁగూడ

జనుకుఁడు బ్రక్కించె జాగేల ననుచుఁ
దనయు భారం బనత్యముతోడఁ దీతె—
మఱుదినంబునుఁగూడ మధ్యాహ్నమందు
సరిగ సానింపఁ గాపురమయ్యె— రోయి
వెలఁదియు వివిధ మాయలను విలాస
ములను ము తెక్కించెఁ బుండరీకునకు—

5

నంగ దట్టపుఁ గాంతి చెంగలింపంగ
వంగవ దెలివీర వలరాఁగ గట్టి
మువ్వంక దీరి, సొంపుగ నిలుచుండి
నవ్వుఁ బరీరంభణం జొనరించుఁ

జెంగావి ధరియించి—చుంగులు దీర్చి
రంగారు మేలిముసుంగు ధరించి—

10

మొలకట్టు జిలుగు గంబులు మ్రోయ వచ్చి
తెలిగన్ను లంబుము కిల కిది నవ్వి
పలివంపు తె క నమ్ముల గదిమించి
కులుకు గడ్డవహస్త జలంబులు జేర్చి

నిలచి నా పగకాడ! పీఠఁ జిక్కిరి
 నిలికొమ్ముమచు బొమ్మల వింత వన్య—
 జడదీర్చి విప్పి క్రొమ్ముడి గయసేస
 యడిగెడు నిది మేలో! యది మేలో! యందు
 పరిగ జైత నడల్పి చమకట్టు గట్టి
 యరసెడు నిది మేలో! యది మేలో! యందుఁ
 దిలకంటు దుడిచి యమ్ములఁ జొక్క మొన్ని
 యలరించు నిదిసొంపొ! యదిసొంపొ! యనుచు
 విరిదండలను జాణిసరులనుఁ జట్టి
 యరికట్టు నివివల్తో! యవి వల్తో! యనుచు
 మడులు గండమ్ముల వదిలి ముద్దిడుచు
 వదిగొప్పొ! యదిగొప్పొ! యనుచుఁ బ్రశ్నించు
 నెద విట్టు గ్రుమ్మి పయ్యెద దీని కనులు
 గదిల ముద్దిడి మోవి కంచోప వరుగు
 నది యోగో! మిది బాగో! యది లతాతవ్వి
 గొదలేక చెక్కుఁ జెక్కునఁ జేర్చి కనుల
 నజి మూల కల యూది యతితి జాహువులఁ
 జరిరంభజము సేస ప్రశ్నించుఁ దరుణి
 యది బాగో! యది బాగో! యందు నీ రీతి
 వదన సామ్రాజ్య నమ్మదమునఁ జిక్కి
 జహ్న్ననిసుతుఁడుండ జనులలో విరిసె
 జహ్న్నకుమారు నిచ్చా ప్రవర్తనము—
 నా చెవి కీ చెవి కంటి తండ్రికిని
 జాదాయఁగాఁ దెల్పె సుతువర్తనమ్ము
 దలమీదఁ బిడుగు చిటిలివట్టులెవ
 వలికజిగ్ముండ పావిత్ర్యమూర్తి
 యలపరించుచును సాత్యశీఁజాని— వరము
 ఫరియించెఁ గాంచే! వారకాంతలను

15

20

25

మరఁగినవాఁడు గుమారుండు కందు
నెఱుఁపె గురింబున నిస్తురువలన
వీనాటో కని పల్కి యిలపైనిఁ గూలఁ
దా నమ్మనేరక దాన కోడలిని

లక్షింప బాష్పజాల మ్ముఖకంగ
నక్షిణ పతిభక్తి యమరిన పనిత

యిది కాద గిట్టక యెవ్వరే బలికి
నది గాక నా ప్రాణనాథుండు సుగుణ
శేవధి యనుచు వనించె నాలోన
భావణమదమత్త భద్రగణంబు
నడతెంచెఁ బుండరీకుఁడచిక్కులందు
నడరిన నంజ దాయల విలోకించి—

వానిఁ గాంచివయంత మానన మధిక
దూనమై దీనమై తోయజన్త్రీ

చూచితే! నాయన్న! చూచితే తండ్రీ!
జూచితే! యతివేల సుగుణమందార!

గిట్టనివారు ని వ్విట్టట్టు బలికి
రట్టు దెచ్చిరి-ప్రేమరాశి యైనట్టి
మీ తండ్రీ యిలఁ గూలి మిడుకఁచున్నాఁడు
నా తండ్రీ! నిజమని నమ్మి యా వాడు—

వాదంబులందు విజా భేదింపలేక
సాధింపఁ జొచ్చి రీవడలు గల్పించి
త్రిమృటకాండ్రేమి దేఱునో! వీటి
గుమ్మమ్ము వదలకు-కోట్యవవాద
ములకు నే బదులిత్తుఁ దలనెత్తి నిలిచి—
కలదు ధనమ్ము బుష్కలముగా-విద్య
గలదు పురాణార్యుఁ గలవంగనై న
గలదు రాశ్యమ్ము-గలదు విలాస

30

35

40

మలకెల్ల నెల్లముద్దులగుమ్మపొలఁతి—
 కలరింఁటఁ దల్లిదండ్రులు—గావురంఁ
 నిజప వాగోగులు నిర్ణయంపంగఁ
 గలుగ విడేమి పీ కిలపైవి గొడుకీ
 వరదేశముల నుండి వండితుల్పచ్చి
 పరికించి నీ ప్రజ్ఞ బ్రస్తుతింపంగ
 నా రాజు నీ రాజు యంపన కావ్క
 లారం పీ తండ్రి యతి మోదమంద—

యథిల కావుమ్ముల నత్యానమునకు
 సుఖికులై నినుఁ గొల్పి చుండ కిన్యులును—
 ఐందుగు లెల్లరుఁ ఐరితోషమంది
 యందంద నినుఁ గూర్చి యంకింపుచుండ—

నరుదొంద నొక్క మహారాజు వోలె
 వరపుత్ర! గొల్పి దీర్చుగవలె గాక
 యాయంటి కీయంటి కరుగంగఁ బోలు
 నా! యెల్లనారు వి వ్వునదుగాఁ జూడఁ
 పోయితి పో! యంత ప్రొద్దుండఁ దగున!
 నాయన! చిన మిదీ పడవడి దగున!

జూరుమా! పీ తండ్రి గోడందఁ గనుల
 నోడికల్గొన్న బాణ్ణిదళములను
 బలికిన తల్లి విశ్రాంతఁడై జూచి
 తల వంచి లజ్జ చిత్తము నాచికొనఁగఁ
 జరణంబులకుఁ జిక్క సాగిలి మ్రొక్కి
 పరితాపమున నిట్లు వచియంచె మతుఁడు
 పోనులే తల్లి! యెప్పుడఁగూడ నింక
 రానివ్వలే! యిట్టి రక్షణ లొక్కటియుఁ
 గలం బావుమ్ములు గ్రమ్ము వేరునకు

45

50

నను వలంపడు మంచు నాతి, సంతుష్ట
యయ్యె నుతుని గాంచి యనియె జహ్న్నుండు

55

న య్యవసరమందు వలమటఁ జిక్కి

కొడుక! లోకపు నడవడి జాల దుడుకు

గడు నేర్చి యొడలెల్లఁ గన్నులు గలిగి

నడచివఁ దప్పపు వలును లెన్నుటలు—

వడుదఁ బ్రాయంబు తోనదు మేలుఁ గీరు

నవనవగాఁగఁ బ్రచారమైనదిర!

చనిగాని మాట వత్స! పురంబునందు

నినుఁ గూర్చి—నే వింటి నిన్నునే దాని

మనపెల్ల మండిచుమ్ములు జాటైనయ్య!

సామాన్యమనుజు నాచారంబునందు

80

నేమి గవ్వట్టిన నెవ్వరుఁ గూడఁ

గన్నుచేయదుర! యోగ్యత గలవాని

కున్న లోపంబెంత చిన్నదే గాని

వదిమంచి గుమిగూడి, వ్యాకృతులల్లి

యది సత్యమందు ఎద్దాంతించి దాని

జాటిందెదరు బహుజనుల వాక్యమ్ము

పాటికెక్కును దండ్రీ! ప్రతియొక్కరుండఁ

బ్రతి దావ సత్యనిర్ణయము సేయంగఁ

బ్రతివఁ బూనఁడు—దావఁ బని గూడ లేదు

నదిగో! పురి యటన్న నిదె తోక యనెదు

85

చదురులు లోకంపు జను లెదచొమ్ము—

బుండరికుండు దొడ్డ మిండఁదై—సాని

ముండల మరఁగెనుటో యండఁ బలుకు

దున్నాడు వారిపైఁ గొన్న రోషంబు

కున్న! రవయు నొడఁగూడదు లాభ

మది లోకసతము గార్యం బాత్మకిత్—

మది మందికొనర! యీ మాట లటంప
జనకుమాటలకుఁ బశ్చాత్తాపమంది
తననింక వెలయాలిఁ గనులె త్రియనుచు—
నెడడఁలోఁ దా నిశ్చయించి ప్రేమంపు
మరుఁగై న దన పతిమఁజే గుప్తరించి
తొలిసాళ్ళఁ బోలెఁ గోర్కెలు గెడఁ గూడ
వలెవేయ దొడఁగె విద్యల నెల్ల నతఁడు
ఇటు రెండు మూఁడునా శ్రే గివయంతఁ
గుటిల విదార నిష్క్రుంఢమున నుండి
యెగిరి పోయి ఎఱుల నేతెంపనట్టి
అగమునకై పొంచికడువెతలొందు
ప్రబల గృధ్రంబు కరణి వెలయాలు
నివిడ నిరాశచే నిలుపునఁ గూలి
మఱుల నెత్తి న భూసురకుమారకుని
మరగింపఁదలచి కా మాతతోఁ గూడఁ
దలపోసి మఱునాఁడు తగులంబు గూర్చు
'తెలవంబులందు నిగ్గులు దేరినట్టి
తనమాటనట్లు కుంపెనక తైఁ జీరి
కొనకొని యా యింటి గుఱుతులు సెప్పు
దానతో—నంగమచ్చము లెఱింగించి
వానితో లాఁపందువగల్గెలఁ దెలిసి
తరుణి మాడను నంపకరునిచ్చి-కార్య
మరయుము బహుమాన మఱివేయ ననుచు
మఱి యాప గొల్చి ముమ్మరముగా వాడి
శిరసు వందిన యొక్క- యరవింద పుష్ప
మును జేతి కొనఁగి పంపన నది వోయి
మును ఎంటి గుఱుతులు పోల వీక్షించి
తల యూచి-మానవ తనువు పేకొన్న

70

75

80

వలరాజుపోర్కి పోగులు చలియంప
 వట యెంటిఁ గూర్చుండిఁట పెప్పుడున్న
 వటుధివలు మహానుభావు వీక్షించి
 కనులతోఁ విల్పి-క్రీఁగండల్లతోడుతనె
 చవజాక్షి వెలయాలి వాలకంబెల్ల
 నెఱిగించి గుఱుతుగా నరవింద మొనఁగి
 వరనర నేఁగె నెవ్వరు గానకుండ
 విడురవోయన యాన తెదికించి మరుఁడు
 పదమెత్తి-విరివింట మదిగాడనేయ
 వయ్యవపీసురుం డదరుఁడుఁ బున్న
 మెయ్యన గ్రవాయించి యువికఁ దలంచి
 మెలమెల్లఁ దిమ్మిరేకులు విడదీయు
 చలలుగాఁ గడుచు కలలెల్ల రేగ
 పీనాఁడ బొయి యూ యంతి కై చార్చి
 మానాస్తునకుఁ జిక్కి శౌక్యక యుండ
 గరఁగించి కరఁగి పౌఠ్యరవంపు నిట్ట
 నరుదెంతునని నిశ్చయము పేనకొనియె
 కుటిలకుంకల నిల్పికొందుఁ జిత్తమున
 పటు యటు వార్చి మాధ్యాహ్నాక వంధ్య
 సరగఁగా పేన భోజనము బాగాలు
 గరమున యందె వెల్గ-వలిపంఱు
 జంగాళముగఁ గప్ప పకియ వీక్షించి
 యంగన యొక గడె యటు బోయి వత్తు
 నమ్ముతోఁ తెప్పవే యని పడఁబాటె
 నమ్ముగ్గుఁ డింతల వంతల మన్న
 కొదెకాండెల్లరి జాడ బోలించి
 వాఁడె! బోవుదునున్న వాఁడు-ప్రయోలి
 నిలువీడి వెలయాలి తళుకులకొడి

85

90

95

తలవంపులమదును దప్పనలాడ
 వంతకుమున్న మీఠ్యామయ్య జేతు
 లంతలు పాలిండ్ల నానింబ యొత్తి
 తలదవారమునకు నిలచి యాత్రోవె
 దిలకించుచున్నది వెలయంగఁ జూచి
 కిమనై గఁ జెడచినవ్యవఁ దల్లఁ దెలిపి
 మనవియోగభరంబు గప్పనవోలె
 నిట్టార్చుచున్నంత నెట్టన వచ్చె
 దట్టుఁ దయ్యోడ వసుధామరసుతుఁడు
 కణివంక బొంతులు ఒక్కఁగ ముడివడఁగ
 నరసీజములి నాని చాయ వీక్షించి
 కృతకకౌముదులు గ్రేటుకొనంగఁ
 గృతకకౌముదు గ్రీక్రియంగ లోని
 జేగిన ననురాగమినుమడింపంగ
 నాగు మాగు ముకుందు వతఁడు నెన్దవిలె
 వలుకదు చెలి నవ్వు జీలుకదు మరులు
 గొలువదు పేవలు నలువడ జూపు
 నిలువదు దనపైని నిలువెల్లఁ గోవ
 మెలవన సొంతలే గళ గదలివని
 గన్నుల బాష్పము ల్గదలాడి వాడు
 కన్నీయ నిద్దంపు గడ్డువ బట్టి
 బ్రతిమాలె దానికిఁ బలుకలేదాపె
 యతి మనోహరములొ నత్తన్వి గండ
 పలకమంల్ నివిరియొత్తిలి ముద్దు పెట్టి
 పలుకరించెను దానఁ బలుకలే దాపె
 యడరుఁబెడచితోడఁ బెడచి గదించి
 మదిరాక్షి కన్నుల మధువును గ్రోలి
 యెలవవ్వె-దానికిఁ బలుకలే దాపె

1400

5

10

యలకల నొత్తి కుంకలములు దీర్చి
 తలపై ని నుదుట ముద్దులు పెట్టిపెట్టి
 గిలిగింత లిడె-దానఁ బలుకలే దాపె
 మొగమెత్తి తూర్పున్న ముద్దుజక్క-వల
 జగడించు చనులు పక్షమ్మును దూయఁ
 బరిరంభణము పేసెఁ బలుకలే దాపె
 గరము భరంబయ్యెఁ గాంతకోపమ్ము
 పుండరీకున, కంఠఁ బొగిలి-త చ్చరణ
 పుండరీకమ్ములుఁ బొరయించి కరము
 చండి! దండించనే త్తమియింపకున్న

15

మందన భూతముల్ మాకులు వరికి
 పలుకకుండిన నాయువులు నిల్వ వనుదఁ
 బలవరించిన వారామాయుఁ బ్రణయ
 కోపంబు నొందిన కోవలి తీవ్ర
 తాపక్షప్తండు బదంబులం బడిన
 పగకాఁడు శమియింపవలయు లేకున్న
 పగల నుదాసీన భావంబు నందు
 సతఁడ న్న కూచిమూరాదిక గ్రంథ
 మత మెంచి మతిలేని మమక జొప్పించి
 తగ లేవనెత్తి-లేఁ జిగురుల కాచి
 జిగి దొలంతెడు కండ్ల నగలించి మనసు
 బలికి వామాక్షి- నేర్పుల కేమిలేర!
 పలికెడు పాండిత్యవాసన ల్గిమ్ము
 యేచిత్రమింతు నే నింతకుముందు
 గాచించినవో! గ్రొత్త గాచిండునవియొ
 దొనఁగులు పెన్నరా! యొనవడివాఁడ!
 గుఱు ము బడెద వాకక్షణంబునకె
 విరహంబునకు-నన్ను జేరించుకొలుకుఁ

20

శిర విరహంబు నోర్చితివి గాదోటు!
 పీకేమిలే! యింక నిడివి కన్నులది 25
 బోక చప్పుదిల సౌంపులగు పన్నులది
 గలదుగా! కన్నియ గొగిలింపంగఁ
 గలుగరుగాక మా కిల నెవ్వరైన
 కలిగినవారెల్ల గానివారట్లు
 దొలఁగిన మఱి యెట్లు గలుగుదునోయ!
 పైపై ని పలపుల బ్రతుక—మోహంబు
 జూపుదురే గాక! అర్థమ్ము గాఁగ
 మనసులు దూఁచెడు మగవాఁడెవఁడు
 గనుపడలేదు—నిక్కము—గాకయున్న
 మఱిది యుండునె! నిమ్ము మఱువంగలేని 30
 తరుణిని—నీ వొక్క వెరవానిఁ బోలె
 పనుదు జంకించిన యతివ పీక్షించి
 కనులార—వెరవార—మనమారఁ దిగిది
 కవుగిటఁ జేర్చిన—కామిని కన్ను
 గవ పవ్వి—వాని యంకంబునఁ బండి
 నెనులి కమ్మల రంగు లనురీప దృష్టి
 సముదయ మతని వక్త్రమునఁ దుల్కొడ
 నిడివి కన్నులబొమ్మ ల్బుడుచుడు—గిలు
 జడకొనవాని యచ్చపుఁ గబిలమ్ము
 లలనల్ల ప్రేయసు పనియె లోకమున 35
 పలననుకే చెడ్డ వస్తువు సుమ్ము!
 గడు నిర్దయుఁడు బ్రహ్మ—కడలేని యడలు
 పడరించు పలపు నిప్పుడమి పృష్టించె—
 నదిగాక! కామిమీ హృదయంబులందెఁ
 గదియించె మితిలేని కన్నీటివఱద
 అక్కఱగండ! యందామీదఁ జెదవి

నొక్కింది నొక్కి తై పెక్కి యిట్లనియె
 జిలుగు సంజలయ తెక్కల నార్చి యేగు
 చిలుకవడువుతోడఁ జెప్పి పంపితిని—
 వారె సారెఁ గోర్కెలుఁజ నర్పించి
 గోరంకలను నిన్ను గుఱించి పంపితిని—
 మలయసుందర లతావలి రఙ్గాండు
 పలిగారితో నాడు పలవు పెప్పతిగ—
 గగనాన నీ యింటి కడకయిబోవు
 మొగులు కన్నెగు నాడు మెల పెప్పకొం—
 లారేదో! యొక్కరై న రవణీయమూర్తి!
 లారేదు! లారేదు! రాను! యెవ్వారు—
 అని యుత్తరం నిచ్చె నతఁ డంకఁ—గొమ్ము
 దన వాణుడ నుంచికొనిన పూ వొకటిఁ
 గయికొని—ముడిసెట్టి కఱి నంకటోమలు
 దయమున వాని యురమ్మున ప్రేసె—
 ప్రేసిన తన యెడఁ జెనఁచె బాహువుల
 నాసొదిగుఁడు—మేలిలాలంకృతంబు
 నలిపంబు జాతె నప్పించితి జాతె
 నెలంగు చూపుల మీలపంబు జాతె
 కల కలరుతిజాతె—కలకలాపంబు
 లిల జాతె—నిర్మల మంజుల కలాపంబు
 దలపంచి—కేసంకతి విడనాఁడఁ
 లలిత మనోజకలాపంబుతోడఁ
 బురుడించు తొడలు నదరె—ముత్తియముల
 పరులును జెరలాడె—శయనించె వపుడు
 గనుదోయి—యలపన తమవుతోఁ దూగె
 పనితపక్షమనందె వగకాఁడు—బ్రియుఁడు
 కలకల వక్షిగుంపులు వల్కె—సాంధ్య

40

45

50

జలకాక్షి చాల్చిన మొలకట్టు వోలె—
 ఇంటఁ బ్రత్యక్షమయ్యెనుఁ బుండరీకుఁ
 దంటిన యలఁకతో—నలమనితోడఁ
 దన తండ్రియొడుగఁ బడమ భయం బంది
 తనయుఁ దుండెను—నాడు దప్పందికొనియె
 మఱునాఁడు భుక్త్యనంతరమునఁ దండ్రి
 యరసె సుతుండేడ యరిగెనో యందు
 కెక్కఁడున్నాఁడు వాఁ డక్కఁచులాక్షి
 న్నక్కనఁ గదియించి యలరుదున్నాఁడు—
 బలికె జలజనేత్రి— పండితులందు
 నిలిచికొంటివి నీవు విశదవిభాతి
 గరుమదమున పలంకారశాస్త్రముల
 కడగంటి పెందైనఁ గానవోగాళి
 భావణ భావనివాసంబు రతుల!
 సేవనీయంజేది తెప్ప ముటందు
 బదులిచ్చె వాఁడు నీపెదవి వామాక్షి
 పదిలంబు సురతనర్వన్యంబుమోవి—
 యదిగ న్ని దొకటి నిన్నుడుగుచున్నాను
 జదువుల దొర! పట్టు పరిగాఁగఁ జూచి—
 సోగలై—ప్రేమంపుఁ దీగలై—మరుని
 తూఁగులొ—నీ చూపు తూపుల తీ—
 యదిగాని దొకటి నిన్నుడిగితివోయి!
 మది మదిఁ జేర్చి—నెమ్మదిగ యోచింపు—
 సారమై నవసుధా—సారమై భోగ
 సారమైనట్టి నీ పరిరంభణంబు—
 అదిగానిదొకటి నాయాకాంక్షికంబు
 బదురుగాఁ బడరక—పరిగాఁగఁ బయతు—
 యందాల దీవి—యానందాల క్రోవి

55

60

65

సుందరీ! నీ నీవి! సొబఁగులదీవి—
 యదిగానిదొకటి ని వ్వుడిగినావోయి
 బదులిమ్ము—వడుపులోఁ జవులెల్లఁ జూప—
 కడిమీలు పూవులవడవయై—మరులు
 మడువై న—నీదవు తడిముద్దుతన్ని!
 యదిగాని దొకటి—సొంపలరు నీవవ్వు
 యదిగానిదొకటి—నీ యమృతంపుమాట
 యదిగానిదొకటి—నీయక్షివిభ్రమము
 యదిగాని దొకటి—నెయ్యఁపుదిమ్మిపీవె
 తాదోయి! తాదోయి! తైలాటతాఁడ!
 వాదించ నిది శాస్త్రవాదమ్ము గాడు!
 యొప్పుకొమ్మోయి నీయోటమి నిపుడఁ
 తెప్పెడఁ జిత్తరువప్పుకొనంగ—
 వోడిమి యుడివోయి—పుండరీకుండు
 యోడితి నేనన్న నువిద పల్కినది
 యుదినుద్య మానంద నదనంబు సుమ్ము—
 గడురదయ్యదిలేని కలయికఁ దీప
 నుదిరమూచాదని మంతు—లోకమున
 బ్రదుకనివాఁడు—మరతపందితుండు—
 నవకివలయఖండ శువలయఖండ
 నివహమండితమౌదు నీరేణునేత్రి
 కనుచూపు బ్రతిపలించిన పాత్రఁగల్గి
 ననుపుగావపుడప్పుడతివతెమ్మోవి
 నొక్కి నంజాదుఁడ్రావనోనవనాని
 కక్కిలుయన్నదే! యాస్వర్గభూమి!
 మాయంటిలోనున్న మదిరకు దీటు
 నేయగంబులయందునేయింటలేదు—
 పదరుటగాడు—నా పెదచిలివెచ్చు

70

7b

80

మదిరలోరనము నామరులు మన్నించి
చవిచూడుమింత! యౌచవిచూడునట్టి
యవసరమునఁ గ్రొత్తలై పీకునెక్కు
నావిప్రమంబులు నానావిధములు

భావజనిభ! యేలవర్తింపనిప్పు
డమమతించితివో! దెక్కున! రతిమఖముఁ
దనిచి దీరఁగఁగ్రోలు తమకంబుగలదో
యనినంత దానివచనమాలింది

తనది తమందు మద్యమురుచి జూడ
వానరేత్తి నక్షిణాలనము

85

తో నకియకఁదెల్పెఁదోడ నమ్మతిని—

'చిక్కెరావీడు నాచేతుల' తన్న

విక్కు, గతికిఁ గ్రొత్తదెక్కుగల్పించ
మదనుని తరవారిమానినివోయి

నదమలంబులయిన చషకంబులందు

నానావిధిత్ర గండద్రవ్యవాన

నానిచితముఁ బరాజింపై న మధువు

నిండిందికొని—హేమనిదికవ్రజ

తందమండితమైన తట్టలోనుంచి

కొని—క్రొత్తయ్యెయ్యారమునఁ గొనువడఁకఁ

90

గమదోయి బెళుకులు గడలప్పుళింప

గిలుకుమెట్టెలుగిల్కు గిలుకనిమ్రోయ

జెరుకుకంఠమునపొక్కులు సొంపుదీర

నలనల్ల వచ్చి—చేతులనున్నతట్టఁ

దలిమంబుపైఁబెట్టి తనజాచూయుగము

బెనపై చినానికిఁ గనులలోఁబూని

తనుసండునట్టియౌకాంక్షలఁజిదివి—

చిలునవిక్కు—చషకంబుబెలుచేతఁబూని

మరులునకువజీర! మదపురస్కార!

నాజేడి నాసామి! నావగితాడి!

86

రే జేనికినిజోడ! నారంతునీడ!

చవిచూడరాద! రసంబులమూల

భవనంబు—మద్యంబు భావజాతార!

యనిచీరి—చదభరెక్షణములనీడ

లెనని చిత్రితమౌనింకమై

మడుగువు మదిరాక్షి తెదవికందించి

చదుర్కొల్పగమ్మలపైగ పేయంగ—

నొకగుక్కఁగ్రోలుచు మొకముణిబింప

నకియ నాతెఱగొంక చవిచూ మరల

నొకగుక్కద్రావింది చకచకలాడు

1500

వికపిగండ తలంబుపేడ్కఁజొనించి

యొకగుక్కద్రావింది యదుకుగుప్పలనుఁ

గితురించి యెదగుమ్మి కింకిలనవ్వ

యొకగుక్క ద్రావింది యువిదయారీతి

ఋకముల సొక్కించి సురవఁగ్రోలింపఁ

గనులెర్రవాఱు నింగములుదూగఁడ

మనసువారాడ—నే యనువుమఁగాక

శయ్యపైఁదూఁగివఁజియ్యన నప్పు

డయ్యబ్రములి మద్యమదియొమఁగ్రోలి—

మదభరాఁలన హానమంజాలమూర్తి

5

యదలిండ్లియొని నమ్మడముజేరేన

మగననితెలం సంప్రమమువఁగర్త

యొగళతాటంకంబులుయ్యాలలాఁగఁ

గదలగవెతీకురుల్, వదలంగ విరులు

పైదరంగఁదిలకంబు, ప్రిదుల హారములు

నీరుంప వలకలు చిలులమైఁబూఁత

గణకముల్ బ్రాయ్ సుత స్కముగాశ్వాస
 ములు గుదరంగం గన్నుల మెఱుంగార
 జీలుగుమాడిగములు పలుపులు పువంగ
 రమియించువలెత నంగములు దూలంగ
 గమలాక్షి వాని పక్షమున నేబండె—
 గడచెను కాలంబు గన్నులు గప్ప
 పడమటనీరేణు బంధుండువారె
 గరికిపొలిండ్ల యొత్తులతోడ విపుల
 నలంగినయెడ—క్రొత్తతరుగులనీవ
 పొలంబొక్కలవిగుమ్మలు—కాచిమోవి
 దలసూపు నగవుఁ ద్రవ్వరికి దన్నంగ—
 వానకి మైపుఁతలంట్లవైర
 వానమ్ము—పుమ్మవి వానస్థివృత్తి
 లలితాంగివంటినొక్కలు—జెక్కిలివయ
 మలయు పోగులకాంకిఁ దళతళివఁ
 జీలుపుత్తుతోడుతఁ జరలుక్రవములు
 చీలుదలియంప—భూసురకుమారకుడు
 పడతెండె నింటికి—పెప్పులుపెంట్ల
 బడిరాంగ—దారిఁబోయెడుకోడెకాండ్రు—
 చూచెను జనకుండు సుకుని వాలకము
 గ్రాంధదేహమ్ము గక్కనముదానమ్ము—
 బలుకరింపఁదలంచె—బలుకుగొంతుకనె
 నలనలగ్రాంగెనపహ్లామ్ములేత—
 పంతలోఁ దల్లిపాత్యకి వచ్చి యేద!
 యెంతజెప్పినగాని సుంతయు వినవు!
 గట్టిపకడపెల్లఁజాట్టి వచ్చితివి
 దట్టఁడవైతివి! తండ్రి! యప్పుటికి
 బడవడ! యంటిలోవలికని పలుఁ

10

15

20

బిడుపుగా నాయంటివై ఓ నిల్చున్న
కొమరులెల్లరుఁ దుడ్చికొనర! నీమేవ
గమగమలాడు నాగందంఢఁబాఁత
నని కేడుమనుఁబోవ, నాహాస్యమునకు
మనసునఁబాములు మలిన నేర్పెవఁ
విత్త కంఠగర్తంబుజెకలిందీ కొనుదు
నతికరోరములు వాక్యములిట్లువెడలెఁ
గులనాళనుఁడ! యేలగలిగితి వీవు!

25

కులగౌరవమునకు గుద్దలిఁగొంటి
తవమొనర్చిన దానఁ దనయందుగల్గి
తవనయైనది తీవితంబెల్ల మాకు—
మాపూర్వజన్మకర్మములు—బుద్ధిదము
లై పుత్రదూపంబులై గానపేసెఁ
బరమేశ్వరుఁడు దాను వరమిచ్చినట్లు
గరమిచ్చినాఁడు—దుష్కరప్రతికార—
మెల్లబుద్ధులయట్లు లలిలశాస్త్రార్థ
కల్పితకుచివేక కలితులై నట్టి
వారు—మారవికారవశవర్తులైన
వారిపాండిత్య మేపాటికి నెక్కు?
నానుతుండు చివేతభూతుండగుదు
భూసురాఽఽవళికెల్ల భూషణం బగుదు
వివిధయజ్ఞములువేర్చి—లోకేకు
నవిగతగతి—దృష్టఁడవునట్లుజేసి
జ్ఞానప్రకాశుఁడై నవితకు దీటు
గా—నిలుచునటందుఁ గరము నమ్మితిని
గాని పఠ్యాంగనా కలుషకటాక్ష
దూపవేకుఁడై దూరితలోకుఁ
డై యిట్లవగదెచ్చు ననియెందనైతి

80

85

నాయుల్లమిట్టులనంతదుఃఖంబు
 బొందదీడుపుండుపుట్టివనాడ
 బొందిబాసవనై నఁ బురుషోత్తమండు
 మననిచ్చి నాకై న మరణంబునీక
 మననిచ్చి పరకయాశన లిచ్చినాఁడు
 నని యిట్లు విలపించు జనకునిఁగాంచి
 తనయుఁడాపానరక్త విరోధసుండు
 గలకలనగుచు నవ్వలఘోరంబుఁ
 జెలిచానుఁగొలికియిచ్చిన తెలనాకు
 మరుపులతమ్ముముమ్మరమైనకావి
 గడలుకొనంగ నీ కరణిగద్దించె
 నెవ్వరోబలికిన చివ్వమాటలకు
 నివ్వధంబుననుల్కియేలయేడ్చెదవు?
 నాలయధ్వజమంట లట్లులోకమునఁ
 గూళలనోకులు గొఱమాలివలుకు
 ననవరతంబువానినిఁ బాటిగాఁగ
 వినిప్రజ్ఞగలవారు వెలగట్టికొండె
 యింటినుండినఁ జెడు, నిలమగనాఁడు
 నింటనుండకజెడు నింతియటన్లు
 పలుకు నేనై న్నన్లు నలినానేమి
 బలుకుదునోరికి వచ్చివయట్లు
 అని సరసరజన్లు పంతకుముమవు
 దనయుఁడెవ్వఁడుఁ గూడఁ దప్పునారీతి
 గద్దించియెఱుఁగని భారణంబుననుఁ
 దద్దయుఁ గోపంబు దావంబు బొదల
 నొకమాటఁ బలుకకయుండె జహ్నుండు
 అకలంకమతి భూషణాఽఽభూషణాంగి
 పుండరీకునివత్తిపూపత్రాయమున

40

45

50

నిందినకుండలై నీటు దుల్కాడు
 కుచయుగమ్ములు సారెకున్నటుమెగయ
 నదలిక ప్రేమపూజ్యంబై నహృదయ
 మున భుజియించి కయ్యమణిది వార
 వనితావలన విభ్రమములతెలుగు
 తాపించుచున్నట్టి ప్రాణేశుడరిం
 తావణ మదదంతి పాటిగానిలువ
 తలనె త్తిహించి కన్నులఁజీదరించి
 తలమల్చి పండినఁ దరుణాయతాక్షి
 వివరకప్రముగాఁగ విభునరీప్లవియెఁ
 కనులె త్తిహదరు గానంతగాని
 నాపై ఎదేమి యన్యాయంబు నాళి
 తావాఁనుగుణమైన వ ర్తనలేదో!
 నాయందు! గాక దిన్నఁగలేదో హృదయ
 మీయెడ మీఁకఱులేమైన నాకుఁ
 తెప్పంగఁబోలదో చింతయెయ్యదియో?
 దబ్బి వాక్రవ్వ? నర్థాంగిని గానో?
 పందికొనఁగరాదో? వంచన దగునో?
 పంచాప్రనిభి యేమి పల్కి పటన్న
 మదిరానిపాన ప్రమత్తుండు వార
 సుదక్షినికృపలాఁకుద్దవలన
 మదిరాప్రమత్తుండు మదకలియండు
 గెదికించఁబడిన యగ్గియఁబోలె లేచి
 తలముడి వీడి శిఖరువోలె వెండ్రు
 కలు వాల్చి దిక్కులఁ గంపించుచుండఁ
 గలకలమని వెణ్ణిగా నవ్వి కోవ
 కలిల వీక్షణములు గమ్మలఁ బొదలఁ
 బలికెఁ జాలుమలేపె! పొందిత్యమెల్ల

55

80

యెలుక వోసతివి నీయోరంత బ్రొడ్డు
 వద్దాంగివట! మోనమట! ధర్మవత మ
 పార్థకమట! నీవె యఖిల ధర్మములు
 నేర్పితివో? మేము నేర్వఁగాలేదో?
 జర్పింతువో, యీడ, కాపువాదమ్ము!
 దినదినంబునుఁ జూచినదియెగాదోటు!
 కనులార నీడుముఖమ్ము? నేడేమి
 గ్రోత్రవింతలు వచ్చి హత్తికొన్నవియో?
 గుత్తులై మాకను లోరగింపంగ!
 నిరకఁ జాలు బ్రొడ్డు వోయినది-మానిదుర
 సుకమాచికోనకుము సొదిలు వలికి
 పండుకొమ్మనినంత రెండుగన్నులను
 నిందినాన్నమ్ములు నిగనిగ మెలు
 లలిత గండస్థలంబుల దిగజాతే
 పొలుపాడఁ గునములఁ బుట మెగయంగ
 లలితాంగి భూమితలమునఁ గూర్చుండి
 విలంబించుచుండెఁ గన్నులుమూపె మగఁడు
 గడచెను రేయి యుత్కటకోకమృగనై
 వడఁతికి జక్కవపడతిఁ బోలెఁ
 దెలవాణెఁ దారకాసళి మింబ జాణెఁ
 గలకల రుతిమీణె జగగఱంబులకఁ
 గమలబాంధవుఁడు లోకంబునేత్రంబు
 గ్రమముగాఁ బూర్వధరంబును దాటె-
 నానాఁడు బహ్నుండు వాత్మజానౌన్పు
 దాన బరీక్షింపఁ దలఁచి యుండంగ
 బోజనావంతరంబునఁ బుండరీకుఁ
 దాజవరాలు మనోంతరంబుందు
 నిలువంగ గామశంకుల మానసుండు

65

70

75

దశకళలాదంగఁ దరిరాకుమోవిఁ
తమ్ములవుందావి దమ్ముంటు మోయ
వమ్మదనునిబోలి యటు బ్రయాణింప
జనకుండు వెనుకనే జనె గమనింపఁ

80

దనయుండు దనయుండు నాకండ్రి తెఱఁగుఁ
జని చని వాఁడు వేళ్ళావాటిఁ జొచ్చె
జవకునిమదిలోని సంశయం బివ్వడు
ఎద్దాంతిశంబయ్యెఁ జిత్తంబు మివ్వఁ
గ్రుద్దమై నిశ్వాసవద్దమై మోము—
రుద్దమై గతి యనంబద్ధండు సుతుఁడు
ఎద్దించెఁ గలకీర్తి జీర్ణింపఁజేయ
దైవమా! యనుచు బాదావనకుండు
నావసుధామయం దభుకంకి పైని
సుతుతోడఁ బోవక కుద్దమానసుఁడు

85

నతమ ప్రకమనఁ దివ్వఁగఁ జేరె గృహము
నటఁ బుండరీకుని వట్టాడి గాంచి
తటుకున నేగి తైదండ యొనంగి
తెంపుముక్కుల నింపు నింపు రాచిల్క
గుంపులు తెక్కిన కోళ్ళతోఁ జాణి
గల ముత్తియముల మేల్కొట్టుతో వ్రజ
ములజాలరుంతోడఁ తెలువంబు గులుకు
రవలమంచమున విభ్రమము దొల్కాడ
మవిద, వన్నెల రాజా మవవిష్టఁజేసి
రంగుల చిలుక, ఎఱంగుగఁ దాను
తెంగట నిలుచుండి చిలువవృత్తి బొడల
జిలువాలు చెక్కిఁటఁ తెయి జేర్చి మత్త
కలహంపకూజితంబులను పోమించు
మలుకుల చుద్య పేవనముఁ గావించఁ

90

దలకుఁదో! యన్నంకఁ దరణాయతాక్షి
 కలికిచూపుల కోడి కల వివేకంబు
 దొంగి కానిమ్మ నె నెలనవ్వి వాఁడు—
 చిగురుల జిగి గేలి సేయు వాస్తముల
 వగలాడి యందివ్వ వనమణి మనసు
 దానిలోఁ బ్రతిఫలితంబై న యట్టి
 మీనాక్షి కన్నుల మెఱుంగులు ద్రావు
 కరణిఁ దమకమెత్తి గడుద్రావె మరుఁడు
 విరివిలు సారింది వేదతైత్తివ—
 బలుకులు గవురంపుఁ బలుకులు మోవి
 కళకుఁబఁ బంటి నొక్కలు జాంబవంతులు—
 దెలియనేలేదు బ్రోద్దులు వారి కంక
 విలదెఁ బ్రమదర విరేణిమిత్రుఁ
 దటు దనయుని మదోక్త్యున్నవృత్తిఁ జూచి
 చిటిలిన మనసుతోఁ జింతావధూత
 భావనంతతితోడఁ బరమ పవిత్రుఁ
 డా విగతవికారుడై వ బహ్మంతు
 గృహమటు సొచ్చి దుష్టహయఃఖిలాష్ట
 ఎవాతనేత్రుఁడు సముద్యుగ్మహావసుఁడు
 దన ధర్మగృహిణి సౌక్యకిఁ గూచి పొత్తి
 వనకుమారుఁడు ధర్మమండితుం దనుమఁ
 బొరపడితిమి కాము దొంగి బడినాఁడు
 మరగినాడే వారమదిరాక్షసేవ
 కులము బొలిపెఁ గీర్తి యలపె ధర్మంబు
 పొలపె పెద్దటికంబు దలఁగెనాకింక
 వలదంటి మకుఁగోరవలదంటి వరము
 వలదంటి యీ లోకవాననావళత
 వివపుగా కల్లాక్షి! గమము నేఁ దాత్మ

85

1800

5

జనిఁ బొంది పీపు తెందివ మహా సౌఖ్య
మిది కలగాదు గా తెవ్వరే తెప్ప
వదిగాదు గల్పించినదిగాదు నాదు
పేనువఁ గాదు నేనే నతి! నేఁడు
నామతు వెన్నెంటి వంటి బోయితిని—

కొంచిత పీనాదు కన్నులతోనె

బంచాప్రళితభల్ల భగ్నుండు వాఁడు
వెలయాలియింటికై వెడలివ తెఱఁగు

10

కలికి! విశారంబు గమ్మలఁ గప్ప
యట నెన్నిరీతుల నార్జించికొనునో

చటులపావము వాఁడు నదతి దలఁగి
యేమిపేయుదు! వాని నెట్లు మరల్చ

గా మనకగు! మనకప్పుఁ బాముకాటు
దాకినఁ బడమి మంత్రమ్ములు గలవు

గాక వేశ్యావిషకలిత కటాక్ష

పాకమ్మునకు పేయఁ బ్రతిలేదు సుమ్ము!

నాతి! యాత్మజుఁడు మనకు దక్కఁ దింక—

15

తొనకు లేఁ బ్రాయమ్ము తొంగలిజెప్ప

అను దొంగినూచెడు అలితప్రేమమ్ము

గలిగి పీయాశ నిస్తులభాండమట్లు

లరిరు పీకోడలి యలమటకేర్తు

వా? యవ్యయము జెడెవందు శోకింతు

వా? యశముడిపోవు వంచని వగతు

వా? వండితుం డయ్యు నతి పీవ కామ

కాపితుఁడై వాఁడు భర్మంబు దప్పె

వని యావదీంతువా? యాకవః ఫలము

వనజాక్షి! దీటులు నూపునె! యెందు గాం

నొందుదువా? యేమియుమె! దోవ కిటులఁ

20

గందితి నీదై న కందువ దోవఁ
 గందిందుగ వగలుఁజక్కఁగ దీర్చునట్టి
 వందంబు నెఱిగింపు మిందీవరాక్షి!
 యని విలంపన సొత్తకి గుండె లదరఁ
 దన మాతృగర్వంబు దలఁగంగఁ గనులఁ
 జెనఁగొన నీరు గంపనమొందఁ దనువు
 గనులెత్తి పుల్కు పుల్కునఁజూచి యవుడు
 బలికి తొలఁచె నంధ్రమమున గంటి
 రొ! తగునొ మన కితరులుతోలఁ గల్గ
 నిజమవి యొంచక-నీతిఁ దొఱంగఁ
 గుఱనుఁడందును గన్నకొడుకు దూఱంగ?
 యే నమ్మ నేరనయ్యెద నేను గన్న
 నూనుండ నుగుఱనిధానుండు బుఱ్య
 తానుండు మన్నదదూనుఁడై ధర్మ
 దీనుఁడై-గతనద్విరానుఁడై సాని
 వంపజేరునొ! లోకవతి విష్ణుఁడిట్లు
 వంపన పేయునో! వరమొక్కటియి!
 యనుచునె దోడ నా యల్లాక్షి గోడ
 లినిఁ గాంచి ప్రేమలాలికరీతిఁ బలికె
 వినకునే యీ వాడు! వివయైకమాన్య!
 కనకు పే, కొఱత యొక్కటి ధవునందు
 ధీరుండ-సుగుఱమందాకుండు వాఁడ
 పార విద్యానిధి పరిణతబుద్ధి
 నీపుణ్య ఫలము బందించినరూపు
 నీపతి వేరొక్క నెలఁత గోరెరునె!
 దెలియదే నీకు! మజ్జలమైన వాని
 తలఁపుతి రే బూని తెలువంగవలెనొ!
 చందరునందై వ గందొక్క టుండు

25

80

మందరి! నా వృత్ర కుద్ధ మానవము
 వందొక్క-కొలుక యెన్నటికై న లేదు
 బందెంబు నలుగు విశ్రాంతిలో ముగ్ధి
 తలిదువోడిరా! తప్ప దలఁవకుము!

తలిరుఁ బ్రాయఁపుఁ బొంగు దలఁగింపకమ్మ!
 యని నద్దయరడంగ నంతలో వచ్చె
 పునుఁడు వారంగనా తరివకుటత్త
 గంధబంధురితానమనుఁడు మైలేయ

మందరగతి—నమున్నుడును సుతుండు—
 వాని నిరీక్షించి వనితానుతల్లి
 మానంబు మరి యభిమానంబు దుఃఖ
 తానంబు పావనంతానంబు—తీవ్ర

కోసంబు మరి యనుతానంబుఁ గన్న
 కూరిమి—బోరామి—నేరిమి—దాన
 నేరమి యొందొండ నివిడంబు లగుదుఁ
 జిత్రంబునాత్త యుద్వృత్తి బాష్పంబు
 లొత్తికొనంగఁ బెల్లదరుఁడు దండ్రీ!

వచ్చితివా! పెచ్చువచ్చెరా! విరుదు
 పెచ్చితిలే దల్లికచ్చిరాఁ గొడుక!
 దయసేయు మన్న నాతఁడు పెరినవ్య
 గయసేయుదుండ వక్రమ్మున—ధనువు
 వలఁ దూఁగ దేహ మన్నప్రభాషలను

బలుకుదు దగ్గరినంగ—వాని వారి
 కము గాంచి—నన్నాళిరా—కృతి యగుచు
 ధనుధుమలాడుదుఁ దోడ్తోడఁ గలుము
 లగలంగ—హృదయమ్ము బొగులంగఁ గనలు
 మిగులంగ జహ్నుండు తెగదుదుఁ బలికె
 వోరి తామాండుండ! యో యభాగ్యుండ!

35

40

45

యోరి దురాచారపూరిత బుద్ధి!
 యోరి లజ్జాహీను! యోరి పాండిత్య
 భారగర్వగ్రంధి! పరమ పాపపుంధ!
 వెలయాళి మరగి యెంగిలిఁ మ్రొంగి దుష్ట
 పరిలంబు బుజియింది—పరమ నికృష్ట
 సురఁ ద్రావి యంటఁ జొచ్చెదవెట్లు! సుంత
 యరగలి లేక మిథ్యాజల్పసుండ!
 పుట్టక పుట్టక పుట్టినా నొకఁడ
 విట్టలమగు బాపమెత్తిన బొడవు
 కులము పెద్దజీకంబు గూలంగఁ ద్రోవ
 నలుగురిలో నమ్ము నగువాటు కీడ్చి
 నా యెద దబాయించినాపురా! జాలు
 లే! యింక బుక్రని లీలానిలాస
 ములు నాకు నీ ముఖమ్యుమ జూపవలదు—
 వెలయాళియంటనే వెలయుము పోయి
 పరమవతివ్రతఁజేయరణంబు కొంటి
 శరణంబు, మత్స్యేపతరణంబు బుట్టి
 నింటికి పెట్టినయింటికిఁ గొఱక
 యంటనివ్వక—దొడ్డ యశము గూర్చినది
 శివురాజితనయైన యువిద మీ తల్లి
 యవగుణగ్రంధి! తత్ప్రవినులోదరము
 జిచ్చుఁగుంపటిగఁ జేపితివి నీ మేలు
 వచ్చెఁ జదువుకొన్న దివ్యరి గొట్ట!
 కడవద్రొక్కకుము మాకడుపు ద్రొక్కకుము
 వెడఁగి బెట్టును పోర వెలయాలె నీకు!
 అటు జూడరా? యౌవనఁజేద్యతదేహఁ
 గుటిలకుంతల నీడు కోమలివై నఁ
 బలుకరా యేమిలోపమో! గొఱయైన

50

55

80

యలుపడియో! గుణమెవడుదో! బ్రేమఁ
బలుకదో! వన్నెలు తిలుకదో! మనసు
వలరింపదో! సేవ నలుపదో! నీకుఁ
బరులు గన్నమ్మ నిప్పుగిడిఁ గారింది
దురుసున, దివ్వరి మరగితి నీవు
మఱివీతి గోమి మఱివచ్చి ధర్మ

85

వరుడవై నాయుండు దిరుగనేర్చెదనో!
గదలు మిచ్చటినుండి గదలని మాయ
పదలుము బొంకంగ వలను లేదోరి!
నేనఁ జూచితిఁ గండ్ల వీనఁడు నిగత
మామండవై నీవు మధ్యాహ్నమందు
దానింబఁ జొరఁబాటు తరుణంబునందుఁ
గానరంబును బొంకకుము వేతొక్క
పాపంబుసేయ కి పాపంబె జాలు

నీ వరసౌఖ్యంబు నిలుపునఁ గూల్చు —
నని వల్కుచునె రోష మగ్గరింపంగఁ
దనయుని దరిపెడు ధవుని వీక్షించి
కన్నని సుంగువైఁ గనికరంబుంది
యన్నున సాత్వకి యద్దంబు నిలిచి—
క్షుణ్ణము జరింపంగఁ గరము శోకంబు
బరిగొనఁ గన్నుల గిఱిగొన జలము—
లన్నున నరుము దూఁగఁడఁ, తెమ్మటలు
గ్రన్నునఁ గ్రమ్మవత్త్రమ్మునఁ బలుకు
లడుకులై వెడలంగఁ బదములు దూఁగ
వదనదనడి యిట్టులనె నాధుఁ జూచి—
క్షమియింపు బలిదేవ! నదనులభావ!

70

దమియింపు గడిది క్రోధమ్ము జీత్రమున
వమరేంద్యవంద్యుడౌ యాదిపూరుషునిఁ

76

గ్రమమునఁ బూజించి కన్నాను లేక
 లేకొక్క కొడుకు నా యాకాంక్షద్రుంగ
 నీ కరణిని వెలియింపకు వానిఁ
 జేయరో యాత్మజు లేయెడ దొనఁగు?
 బీయలఁ దరిదండ్రు లెందైన నయము
 భయమునుఁ గొల్చి నత్పథముఁ జూపించి
 కయికొనరో వారి గవలెత్తి, బోవఁ
 ద్రోతురో? గూఢిమినే తునఁ ద్రుంది?
 నీతి దప్పనవారు నా తనూజాతుఁ
 దొక్కఁడే గనుపించె మారితంతటికి
 నక్కఱ! యిదియేమి యార్థాటమయ్యె?
 బొలఁతి యీ రీతి భవుని నొత్తిపలికి
 యలుకమాయించి యేకాంతంబునందుఁ
 దనయని దృష్టించి యనే నెచ్చిసార్లు
 బవనిన మామాటఁ జాటిగాఁగొనవు
 వలదరా! వెలయాలి చెలిమి! వర్షంబు
 ములుచలై యెవలె న ముద్దుపెట్టెదరె!
 మారితో వరనంబుఁ గోరి యాడెదరె!
 మూరితోవఁగ వగ్గి బొమ్మను గొగి
 లింతురే! విషవరిలి ప్రపుష్పంబు
 నెంతది మూర్ఖుండురే! మతి దలఁగి
 పెడఁగవే! యురుగవే! పరుచవే! నీవు!
 మిదుకుచున్నాఁడురా మీ తండ్రి! ధర్మ
 పత మటరా! పౌత్యవద్దతి యటర!
 వాతమటరా! గీర్తి యెడబాదుదటర!
 జదువున కీరీతి నత్పలమటర!
 చదురటరా! క్షేమనంగతియటర!
 మరియూద యటర! శ్రేమవుఁదెర్వులటర!

80

85

90

భరమైన వయసు కావరమదిగాక
 నీవంటివాడు సంభావిత వృత్తి
 గావించునదియె యిక్కడిది కార్యంబు!
 నాకొమరుండు విజ్ఞానహరుండు
 నాకొమరుండు గీర్త్యకల్పమండి
 తుండ విసీతుండు సత్తుండు ధర్మమందు
 గడుఁ గూర్చువాడు మాకని చెప్పకొండు
 నటనకు నవియెల్ల నజఁగి పొల్ల యెఱ్ఱ
 గుణల విచార! నీ కొలుగమివిపురు
 పదివితినే! యెట్టి కామ్రమందైన
 మదురుమిడుక! దండ్రినొప్పరికించి
 తల్లిఁ గలంచి మదతి గానెట్టి
 యెల్ల గుల్లయిబోవ నెక్కడే నొక్క
 వంచనఁ బడునట్టి పద్ధతి ధర్మ
 మందుఁ జెప్పర! జాత మాకామ్రమైన!
 బంగారుపంటి దా పడఁతి నీకేల
 తంగింప దాని తీవ్రంబైనప్రేమ!
 వలదురా! వెలయానివలుతులు నమ్మి
 కులనతి నలగింపకుము దాని కార్పు
 కన్నీరు నీ ఎరిగదలించు నీరు
 యెన్నిక నగరిండ నెడఁగదయించు
 నగవులు విగువలు నగలు బెండగులు
 జగిలిగి మురిపెంపు నరపంపుమాట
 మురకంబు తరకంబు మురువును హరువు
 విరితూపు వెలిదూపు వీఁగును బాగు—
 తిరచును కొనకు దిప్పరిదాని మనసు
 నజడఁ బోయెడునట్టి విరిమమ్ము కొడుక!
 వినుము నామాట! బో విడువుము చెనటి

85

1700

మనసుపట్టినయట్టి మరలా, నిర్మల్య
 మును బోలెఁజగతిపైఁ గొనుము యశము
 గనము ధర్మకము పౌఠ్యము వవిగూడ
 నని యిట్లుఁ దల్లి బల్కిన పెడపెడగ
 విని యూకొనియె మనంబున కంటివీడు—
 యా రాత్రి భుజియింది యా నేళపై నిఁ
 దీరని తమకంటు గూరి చిత్తమునఁ
 దములంటు నమలుపే దడవుగాఁ దనదు
 కమలాక్షి తమక మొక్కింతయుఁ దలఁప
 కయఁ జాటుకొనె మోహగందిల బుద్ధి
 భయము నయము వీడి వందిత బ్రువ్వెడు—
 సాక్షాత్కరించె వేశ్యాగృహంబందు—
 పక్షిఁజై తప హాస నిర్మల
 చెనట్టి వేశ్యావర్చిణి నెనడుగ్గలు
 దాని బోలిక మరఁ ద్రావించి రతులఁ
 దేరించెఁ జాతుర్యధీయు క్తి బొదల—
 దాల కుటిల కేళజాల సంత్యక్త
 మాల గమ్ములు నీటఁ దేల హస్తమునఁ
 గీరించి తనదు చెక్కిలి వుండరికు
 సతి గాచికొనె ప్రతిక్షత్ప్రియౌ—గనున
 వతనివాణాఁ ప్రభాకంబునఁబు—
 మఱుదినమ్మున వేశ్యమాక వెచ్చంటు
 భరమయ్యె రొక్కంటు దొరకదయ్యె
 నని గొఱ్ఱెఁ బుండరికుని దారలంచి—
 కని—తన ప్రేరియుంగరము నాకండు
 నిచ్చె మనంబందుఁ బొచ్చెంటు లేక
 యచ్చిన నేమి లేదంతయు నెనడు—
 మరి రెండు మూఁడు నాళ్ళరిగిన యంతఁ

5

10

15

గుఱు దాచెను పేళ్ళకాంత నొక్క
 జీర గావలె నాడు కోరిక దీర్చు
 పేద! యటంచు గతించెనే తొక్క
 యంగుళీయక మంత నా పేళ్ళమాత 20
 హంగునఁ గైకొనె నడిగి చొకటులు
 యింటఁ దండీరి బల్కుఁ జెప్పరింపఁడును
 గంటగిందును దల్లి కమలాక్షి భార్య
 గప్పిరు కావేరి కాలువై తింత
 నున్నది బలుకఁ దయ్యుచిదతోఁ దాను
 దీన దీనం బది యిది యని పేళ్ళమాత
 దనచేయఁ జూచుఁ గ్రొత్తఁగ నెశవియ్యఁ
 గికవులతోఁ దన కతి చతురముగ
 మతి యాద్యు నక్షమర్చము దెలియంగ
 మడుదువు లేకున్న మది మదినుండ 25
 దది లభింపదు ధనై కాయ త్రమగుట
 బిలువరుఁ దన్ను నభల తెందు వార
 జరిజాక్షి మరగెన న్పడివిక్క విరిపె
 గనుఁదోయి నంటిచ్చిన యొక మాడ
 దనతోడఁ బల్కువ యొక మాడ
 యనుచు నారంభించె నా వారకాంత
 దనకోడ, గ్రొత్త దండనలేమి పేయ
 ననువు ఎక్కడ దొంగతనమభ్యుపచై
 బొనుగువడ గుఱులు బుండరీకుండు
 గాడ్డు వచ్చినయట్లుఁ గ్రమముగాఁ గదలె 30
 నెల్లభూషణములు నెల్ల వస్తువులు
 పెరియంతి యంటికిఁ విత్తపాదుఁడై వ
 యలజహ్నుఁ డేమియు వనఁడు గర్మంబ
 పళ్ళతో క్తవ్యమన్వాత్మంబు దలఁచి

వశ్యచిత్తుడు ఐరవ్రహ్మంబునండఁ
 దలఁపులు జక్కొల్పి—కలిలనంసార
 పలములెంపక దుఃఖబాహ్మ్యఁడై యుండె—
 దల్లి సాత్యకి—శోకదళిత—గుమారు
 నల్లన బోధింతు పెని యెంచుచుండెఁ
 గోడలు—విరహ విఘ్నార్థితహృదయ
 బ్రోది దప్పఁగఁ బొట్టుపారలగుచుండె—
 నిటులుండ నొకనాఁడు—గుణిణిచార
 చుటితకూటవిలాస గణిత యా వృంధ
 రీతుని ధనమెల్లఁ గ్రుచ్చిన విధము
 నాకళించి—యెఱ్ఱెన నల వాని బొందు
 విడువ నూహించి—దుర్విధఁ దన తల్లి
 వడచి పాటున నెల్ల యాట లాడంగ
 నెనకొల్పి—తానేమి యెఱుంగనియల్లె
 విసువక యుండ—నవ్వెకలి బ్రాహ్మణుఁడు
 దినమునుఁ జనుదెంచు తెఱఁగున వార
 వనితాన్వయంగ్రాహ వరచు ముఖంబు
 నూహించికొనుచు నా యూహలతోను
 పావాతమగు నవ్వె బరిభవిల్లంగ—
 నలెవాటు గాలి కల్లలనాడఁ గడలఁ
 బోలయుఁ గర్పూర కాంబూరి వాసనలు
 భరమైన యుద్ధాల మొరవంబు వింత
 యొజ్జు గల్పింప వ య్యొరకు గృహంబు
 సొచ్చునంతటిలోన మ్రుచ్చును గణప
 వచ్చు తేచునుఁబోలి—వడిఁ బైకి దూకి
 కనులు సేతులు ద్రిప్పుకొనుచును నదరు
 లనుఁ బోలు నిడుదలొ జనులు ప్రేలాడఁ
 నిలుదులు గంపంప నణపొలుడై న

85

40

45

గొఱచువంతులు దోష బలిక పెండ్రుకలు
 తుఱుము నీదంగ వంకరచింకరై న
 చరణముల్లదల నివ్వలును జొల్లుబుకు
 బుగ్గలో పెదవుల బుడిబుడి విఱచి
 యగ్గజీకామాత యదలించి పలికె—
 బాగాయె లేవయ్య! బడవావనయ్య!

చాగంబు గుప్పించి సాని నేలితివి!
 నీనొకండవె యేలిచావించ నొరులు
 లావుగలరె యేల నీవంటివారు—
 దిశ దిశంబునుఁ గ్రొత్త తీరుగా-బూపె
 లనువు పడంగ-వచ్చినవాఁడు వోలె
 వచ్చి-తీసారెడు పలుకుల జేలు
 వుచ్చి-మాదివదాని వచ్చిప్రాయంబు
 వదవదసే-యే యయ్య గగ్గోనిన
 వదలునో! యిటువడి యందును జంకి
 వెదరఁజూపుల నిల్లు వీడుచే గాని
 వదిలొకలిచ్చిన పాపమేలేదు—

విరులు ముద్దిన వింతయొలుపులు జిమ్ము
 పరసిజములి కీలుజడ-వల్ల వల్లఁ
 దదవి చూచుచుగాని-దయగల్గి యొక్క-
 తదనై నఁ దెచ్చితో దావిష్టావులను?
 గులుకు గుల్లులఁ గీలుకొలిపనముతై
 ముల వరులనుఁ జూచి మురియుచే గాని
 కొనితెచ్చితివా! దాని కోర్కీ దీరంగఁ
 జనవరి! నీవొక్క-వరమైనఁగాని—
 చెలువుగుల్లు-బవంతి దీరఁగై సేస
 తరిరాకుటోడి వీదండనిల్పిననుఁ
 జొక్కి-చూపుల నిల్పి చూచుచే గాని

51

85

80

యక్కటా! యొక్క గోక్షై నదెప్పితిన్
 ఎరిగందమును బాపచెంగుచు నవ్వఁ
 గరమూర్చి యూర్చి-యొక్కటఁ దార్చికొనెనె
 గావించేనాఁడైన గావి వెచ్చింది
 దానికిఁ దెచ్చితో! దావిగందనాడి
 గట్టియించితివి లేని కలకేకవిద్య
 యెటు దాపురించితో యిన్నాళ్ళుబోక
 కలటి! మా యిల్లెల్లఁ గొఱిగితివింక
 దొరకఁటోదర! నీకు దొల్లింటి చూడ—
 నడు నడు! నీ కల్లనగవుల వేలు
 పడములే! ముందటి భంగి నటించుఁ
 దఱిమిన గుండెలో దైర్యంబు దఱిగి
 శుభవృక్షఁ బొక్కుచుఁ బుండరీకుండు
 దలవంచికొనుచు-చువృక్షకథల్ల
 దళితచిత్తుండు సానితల్లినిఁ గాంచి
 ఒకసారి విలుపుమా! యొలుపులదీవి
 మకరకేతను రీవి-మరులు లేమావి
 కలఁపుల తావి-గోర్కెలకెల్ల నీవిఁ
 దిరికింది మా నేత్రములు పార్థకముగఁ
 బరికి వర్కించి-కెంపులు తిర్కి-వట్లుఁ
 బురికింది-నెనరై న మ్రొక్కఁ జెల్లింది
 పోదుమటందు నా భూసురుండన్న—
 నాదికొనఁగఁ గోప మావేశ్యమాత
 వికటంబుగా నవ్వి-వెకలి కన్నొమలు
 మొకము తిట్లించి-పో పోనయ్య బోద!
 చెల్లిందితివి లెమ్ము-జెల్లింపనియవి
 జెల్లింపదము-నీవు జెల్లిందినట్లె—
 దలయేరు గదిరినఁ దలకట్టు గట్టి

66

70

చెలువ బండినది భూవలయమే మఱచి—
 వినుఁబోలు దొర్మగ్గునే స్తంభుతోడ
 పనితే ముద్దుపెల్లును! దలయేరు
 గాకందుఁ గవరింపఁ-గరినానవమాన
 శోకదగ్గిత్వత శోభుఁడై-యేమి
 బలుక నోరాడక-బాష్పములనులఁ
 బొలయ గృహము పేరఁ బుండరీకుండు—
 చేరి-దుర్వారుడై మారుండు-కలిశ
 సారంబులగు శరణాతములొడిగి
 కోయందు నెలుగించి—క్రొవ్విచేపీచి
 పాయక జిత్తంబు చఱియలు సేయ—
 నంగనవెనువెంట నంటిన భావ
 భంగులెప్పురునునఁ బట్టున బరువఁ
 బోలక—వానిచొప్పుననే బోవుదును
 బేలయై, యా యంతి పెక్కు-వమెట్టు
 తవులంబు మానాందుఁ, దలఁపుఁ దలందుఁ
 బవదంపు మోచి జాబ్బిన జాబవలదు—
 మాటబొం దూనాందు—నురులు యోచించు
 పీటు గోటు దలందు—నేర్పులు దలఁచుఁ
 గణింపక బొనుల చక్కఁదనము మెచ్చుఁ
 దఱిసి వెన్నెలఁ జిల్చు-దరహానమెంచు
 విరిసిన నెత్తమ్ముఁ దొరయు మే నెంచుఁ
 గరయుగ కంకణస్ఫురితము బైడ్చుఁ
 గరములు మెచ్చు శ్రీకరము లటంచు
 మరము మెచ్చునుఁ బ్రణాకరమందుఁ దాచి
 వలచెడు జడ మెచ్చు—వగలను మెచ్చుఁ
 గురుకుఁ జిన్నుల మెచ్చు—నలిపెంబులోనఁ
 బటువయి శోభావ్రవాహమ్మ జిమ్ము

75

80

85

గుటిలాక్షి జనునంబు గొమరు దలంబు
 మొలకట్టు రవళిపొంపుల సూహసేయుఁ
 గలిగి లేనటులున్న శౌనుదలంబు—
 రతిమెచ్చు—భావ సంగతి మెచ్చు—మధుర
 గతిమెచ్చుఁ గురులసంతతి మెచ్చు—జతుర
 మతిమెచ్చు—బంధనమ్మతిమెచ్చు గునుమ
 హతిమెచ్చు—భావసంహతి మెచ్చు జాంబ
 నాద్యతిమెచ్చుఁ ద్రపా—౨౨ద్యతిమెచ్చు
 జాదరంబును మెచ్చు పలనక మెచ్చు
 నీతి భావనాశారంబునందు
 మూరిబోవఁగ లజ్జ—మునుకలు మీ
 కనునీరు నింది—నెక్కెర మూర్పునింది
 పొనుగు వడఁగఁ గాంతి—పుండరీకుండు
 విలంబుచుండంగ వినువీధియందు
 జలజలంధుడు గ్రుంకె జీలిలిలి యరులు
 గవిసె వివేకసంగతి వీడినంతఁ
 గవిపెడు కామాంధకారంబు నోలె—
 నిక నిల్వలేడు గాముకడు మరుండు
 గితురించి దైర్యంపుఁ గీలెల్లఁ దొలఁచెఁ
 కనకంబు లేదింబఁ గానెవఁ గాని—
 వనజాక్షి తన ధర్మవత్ని హస్తములఁ
 తెలుపొందు గంకణంబులుగాకీ వీరక
 గిలుకాడవలె వానిఁ తెలువను దువ్వి
 యని చిత్తమందు యోచనమే యెన్న
 డును లేని గొంగ్రొత్త నెవరు పండ్లిల్ల
 దరిం కలిరుబోడి కవ కలికొప్పు
 మురిపెంబు దొలుకంగ మునిశ్రేష్ఠఁ దడవి
 యటు విటు గొంతనే వలరించి హస్త

90

95

1800

కపిరిలు లడిగినఁ గంజాక్షి వాని
 యిచ్చకంటలు నెల్ల నెఱిగి చిత్తమ్ము
 బెచ్చుగవలవంత ప్రీతిబోపంగ
 నాథి నా హృదయాధినాథి మహ్యగ్య
 బోశంబ! యేటి కీ మునిఘ్రుచ్చు విద్య
 వెలయాలి శిష్యుఁడఁ దలఁచి వచ్చితివి
 జిలుగు కంకణములఁ జేకొనుమిచ్చడ
 వలదందునే! ధర్మవత్తికి మగని
 తలఁపువ కన్నను దలఁపు పేటన్నె?
 యని వచ్చి గంభీరమైన చిత్తమునఁ
 దన కంకణమ్ములు దడయక దీసి
 యర్పించఁ దక్కిరా! యని చిట్టమిడిచి
 దర్పంబుగదురఁ గందర్పుని నింకఁ
 తెంగించినట్టులే! చింతాతివయము
 భంగించినట్టులే! భాను! నీ బోదు
 బోయి వలఁపుఁ జిల్కి పువ్వారుబోడి
 మాయలపెంజఁ బ్రేమమ్మునఁ గదిసి
 బాక్షిణ్య మనురక్తి దయయు, విశ్వాన
 నుక్షిణ బాంధవ్య మమరినభక్తి
 నేస్తమ్ము, బోలామి నెనడఁ బ్రేమమ్ముఁ
 గుప్తరింపును కల్పకోటదనమ్ము
 తెలివి. నత్యంబు మంచితమము మైత్రీ
 యలరింపు నుల్లాస సుంతఃకరణము
 చల్లదనంబు-వాత్సల్యంపుమాట
 దెల్లంబు తెయ్యుల తీపుఁ జాట్టిత
 మిచ్చకమోలాకు నెచ్చినబా?

6

10

15

సౌలయించి సౌలం కోర్కెల నిట్టదేల్చు
 నీ రాత్రి రతిపుణ్యమెల్ల నీయదీయ
 టో! రమణీ యంచుఁ బుండరీకుండు
 నతివ బదులుకై వ నాగక దృష్ట
 గతి శంఖరముచోరె గంతి కన్యాపె
 మణిలవచ్చిన భూమిసురకుమారకునిఁ
 బరికించి జటిలకోవగ్రంచి వేళ్య
 తల్లి వెలికివచ్చి తరుమంగఁజాడ
 నల్ల నఁజూపించె నా పుండరీకుఁ
 డపుడు దాఁదెచ్చిన యాభరణమ్ము
 గవళంబులకుఁ దొలిగని వానిఁ గనుమఁ
 గనుచూపు మార్చి కక్కనములో టొమలఁ
 తెనతిన వల్లపు మార్చి గళస్వనమ్ము
 మార్చి యన్నవ నవ్వు జేర్చునుఁ బ్రేమ
 గూర్చు మాటల వల్లకొని వచియించె
 నాదగుఁ జెఱుగులు నే లెల్లజాటి
 గాలించినను వింకొకఁడు నినుఁబోటి
 జేల గవ్వరునే! యంచాల తెన్నెలము!
 యేలాగు బ్రదికెదో! యీ టువిపైని!
 యూనిడగూడ యమామటరాలు
 నేవిషయము మంత యెఱుంగ వేరదును
 యిట్టి యిద్దఱు నొక్కయెడఁజేర్చె బ్రహ్మ
 వట్టఁ బ్రేమపాళములతోఁ జెనఁచి -
 యెటుబ్రదికెదరో! మీ యిద్దఱు వట్టి
 యటమటకొండ్రున్న యవనిపై వింక
 గలకాలమును మనఁగలవ నే నిట్టె!
 విలుడుడున్నది చావుతెలవఁ గూర్చుండి
 సతతమియ్యదియె యోచన జేస చేస

20

25

30

మతిగుందినది వాకు మరులుకు తేడ!
 బరిహానమన్నదే యెఱుంగవో! యెప్పుడో
 బరువై త్తితివి నోటఁ బలుకుండఁగానె!
 యని దమ్ము గు న్తరించిన వేళ్యమాతఁ
 గని కృతార్థుండై వకరణిగా వచ్చి
 వుండరీకుఁడు వెలమొలఁతి చనవల
 దండ నానంద సాధన తేయఁదొడఁగె
 నిటులుండ నొక్కవాఁడేతరి వాఁడు
 జటిల పాపగ్రంథి సానింటియందుఁ
 దల మొల మఱువంగఁ ద్రావి మద్యంబు
 వకుకింతయును లేక యంగంబులెల్లఁ
 దూరఁ గన్నులఁ గావి దొశకంగ వచ్చి
 మ్రోలనిల్చిన వంశమూలంబు తెఱువ
 గుద్దరిఁ గొన్నట్టి కొడుకునీక్షించి
 తద్దయపేగి చిత్తమ్ముఁ గ్రుమ్ముఁ
 బలికె అహ్లాంధోరి! పాపఫలంబ!
 కులకలశము! నిష్ఠు గుఱిచి మాతెల్లఁ
 దలవంపులయ్యె నీదారుణియందు
 ఫలియంచె నేమితవంబు! విసంపుఁ
 బందువుట్టివని దొర్పగ్యమ్ము వలవఁ
 బుండరీకుఁడు జ్ఞాన వుండరీకమ్ము
 కులమోము వసుకొంటిఁ గులవృత్తి విడచి
 కులమెల్ల బూడిదఁ గలిపిమేతిచి!
 చదివిన చదువెల్లఁ జవిటిలో వత్తి
 నదియయ్యె నేమియున్నది యమకౌశలఁ
 గానిమాటికి నీముఖమ్ము జూపించి
 మానసంబెరియింపఁగా నీతి గాదు
 పోర! పానింబినే బ్రొద్దులుగడప

నోరారఁ జప్పరించుము దానిమోవి
 నని కనరిందిన నా కండ్రివల్లు
 విని మధుపాన సంవిష్కృతచిత్తుఁ
 దనురాగమును బత్తి యుకుతును జతుకుఁ
 దనయుని ధర్మంబు దలఁగి బోమఱిది
 మదమెత్తి ఎత్తదేవు వదలింది వలితె
 వదరెద నే లిట్లు ముది వెట్టి యెత్తి
 రజ్జినంతనఁ బెద్ద యొజ్జనై తేమి!
 మజ్జారె! క్రొత్త ధర్మములు పెప్పరివి!
 వదిలితిలెమ్ము మాచడువది క్రొత్త
 వదువులెప్పియు లేవు జగములయందు—
 చడుడుడనై నన్నుఁ జక్కదిదెదనో!
 వదరు మీమాట దేవతలను గుఱిచి—
 ముప్పుట మీచేతఁ మ్రొక్కులు గొనెడు
 గొప్ప దేవతవెల్లఁ గుఱిలరై యచ్చ
 రల మధురాఽధరంబులకుఁ గావుండు
 కలువలుగారో! నిక్కమ్ముగాఁ బలుకు
 మనియిట్లు వచియిందు తనయునిఁగాంచి
 కనుఁగవ మీఱఁగఱు లిఱుదులు గట్ట
 జనకుండదల్పె దుష్టాత్మ! దుర్గర్వ
 ఫణిదంతదష్ట! దుష్పాండిత్య బధిరి
 తక్రుతి! తారుణ్య దళితవివేక!
 విక్రతులై నట్టి పేల్చులనెల్ల
 నాజేవణము పేయునంతవాడవుర!
 దక్షిణ విబుధులు ధర్మైకజీవు
 లేవిధిఁ బోయిరయేని—నన్నుతుల
 గావుపెఱుంగవే కలిమిలార్దితుఁడ!—
 యిటు మిన్నురాకిన యాతవిమేర

45

50

55

యెటువంటి దనుడుఁ బ్రార్థించివరీతి
 యల్పబుద్ధులు మనమాచిలుదాఁడెఱి
 వల్చిన కార్యముల బర్చయినేఁతఁ—
 పాంసులుఁడా! వారు వనఃసాగునకు
 సంశాపతారంబులని యెఱుంగవుర!
 చదివిన చదువులీవరణఁ బండినవి
 గదర! యెఱుంగునే గమ్ములనిండ
 నా గుఱు గొన జలం బా బ్రాహ్మణుండు
 దీగెడిసనగతి దీవంబు గాఁగ
 నేడువఁ దొడఁగిన నింతి పాత్యకియఁ
 బాడిదొఱంగిన పాపాత్ముఁ జూచి
 వదియించె నోరీ! దుర్బాసపాంసులుఁడ!
 బ్రదుకరుయ్యెను నేఁడు పొందిత్యమెల్ల
 వింటిలోఁ దిరిగెడు నీశ్వరుం దిశఁడు
 చంబనై, తండ్రివదల్చునే! చిన్న
 పెద్దయు లేదె! నా చేసిన నోము
 వద్ద వద్దన నిట్లుఁ బాపమై వెలిపెఁ
 గవటాత్మ! జిహ్వాదీం గట్టనయట్లు
 నిపుణక నీ యవినితినే దెలిస
 ననుఁ దెలియనియట్లు నటియించి తండ్రి
 కినిఁ దెలువక దాచితిని దానిఫలము
 గొమ్ములై రెమ్ములై కొనకట్లునుమ్మి
 మామ్మని యడలించ నుక్కురంబయ్యెఁ—
 బో పోర! యిలుదాటి పురులు దూరంగ
 నాపె వంపనె బడి యా మహాసాధ్వి
 యడుగులె శ్రీరంగమై దాని వెకలి
 మడుగులె గావేరి మడుగునై—యీదు
 మిక భార్యయని తల్లియని తండ్రి యనుచు

80

85

70

మొకము జాపంపకు మ్రుచ్చురిగోర!
 నావుడు వారకాంతాడుర్విలోప
 బావనోపాసనా పరిటాక నకల
 మర్యాదుడగు వాడు మదిరావపాన
 ధుర్యండు కవకప దురుసుగా నవ్వి
 గణితా వదాణలాజిరాగములకు
 ననువైన శోత్తునెక్కొనిన కన్నులను
 ద్రివృద్ధునెడ నెడ రొప్పుచున్నలికెఁ
 జెప్పతి లే ధర్మశిర్షంబులెల్లఁ
 జాలింపుమిక నాల్గుజాలు వాగుతుము—
 వీరిల ధర్మముల్ నేర్వలే దొరులు—
 దానట! యంటిలోఁ దారాడు దైవ
 మౌనట! యున్నెన నేమగానేమి!
 నాకేమిదక్కన్నై నది విద్య లేదో!
 బోకడలేదో! యహార్యంబు రూప
 సంపదలేదో! యుజ్జ్వలమైన వయసు
 జొంపరివోనదో! పువుబోంట్లుతారె
 పరిచిపచ్చిన నెట్టివాఁడై నగాని
 తలదాదికొనిలేని ధర్మముల్ ద్రవ్య
 యంటఁ గూర్చుండునో! యీ వయ్యవారు
 గంట కింపై నట్టి కలికి తా పరిచి
 వచ్చిన వలదందు నెప్పురించెదరొ!
 న్యవృంబుగా ధర్మవృత్తము జేవట్టి—
 యందనిమాని పండ్లవి పులువన్న
 చందము సామాన్యజనముల వాక్కు-
 లి తండ్రి వయసులో నెన్నదేగాని
 చేతము జలియంచఁదో! తత్కముగను?
 చలియంచకున్న వాతలఁపు లిగతిగ

76

80

86

పలవనివలలలోపలఁ జిక్కికొనునో
 తండ్రితో బుతుడై ధరగల్గననుట
 గండ్రలో! వైదికాక్షరములుగాక!
 యనియట్లు తుదృఢాషణము లొనర్చు
 తనయుని ధర్మములు తల్లిదండ్రులను—
 వలుకలే కా మాత బాష్పము ల్గొమ్ము
 పరిగెరియై యేడ్వ—నాథు వీక్షించి
 పనకాక్షి యొకమాట పలికెనో లేదో
 గనలే తొకొది వాడు గమి కొప్పివి
 నేలపైఁ జొరలించి పాలసుండగుడఁ
 దారిని దిగఁద్రాచి—తన్నే నిల్లారి—
 నప్పుడు పాత్యకి యనమావధరము
 ముప్పరిగొన వత్తమును వంచి—దాల
 వాకారు తొనున వారిక కనులఁ
 దొణఁకు బాష్పములతో నొప్పుదాని
 వన్నెదక్కిన యట్టి పొరిండ్లపైని
 గప్పిదు బూరిందు దున్నట్టి దాని—
 వినమునొలిప మనోవేదనతోడఁ
 గులలి కులలి యేర్చికొప్పున్న దాని
 ధూళి పరిష్కృత ధూసరాంగమలఁ
 తోలింపరాక—యొప్పులు దగ్గినట్టి
 దాని దూజంతతతిఁగూడి—చూడ
 రాని నిటాలంబు దాని—నిట్టూర్పు
 లానివదాని—మోడై వ పల్లకముఁ
 తోని దాని—విపండ్రయైనట్టి లేయిఁ
 తోనిదాని—వికంఠియైన పల్లకిని
 తోనిదాని—గళితమైనట్టి భావ
 మును దావులేదిన పూరి పరమ్ము

80

85

1800

మనమైన యనకీర్తిఁ గలఁగిన కీర్తిఁ
 బోలినదాని పహార్యవమాన
 బాలికమ్మగు నాదికాత్యమ్ము వోలె—
 వరసకజన మహా హంకారభార
 భరణ శాడికమైన నక్కతి వోలె—
 దీనయై నిలచినదానిఁ గోడలినిఁ
 దా నిరీక్షణపే—తనయత్ను మేమి
 పొగ దీ యంట నిశ్చప్రవంబిండు
 లోఁగలంగియు—నంతలో దైర్యమాచి
 చుటచుచుని చూచి సుతుని సుందరిని
 గరమాచి—కనుదాటు గై కొనిపోయె
 ప్రతి దినమింట పొందుటయేగాని
 ప్రతిదిన మొనెనో! వాఁడు వలకనటించు
 నతికోడఁ దార్చి నమ్మతిగూడ—దాని
 మతి సుమింపఁగ నొక్కమాత్రమైన లేదు—
 తెలిగంటి—దా బ్రోద్దు తిరుగుడు పూవు
 వలె—ధవుముఖమందె వాల్చాపులుంచి
 యెటఁబోవ ననునరించుచెగాచి—కనుల
 నటు జూడఁదా పొత్తి గటకటఁ బడుచుఁ
 గన్నీరు కావేరి కాలుపై పార
 నన్నంబు గుడువడుఁ గన్నార నిదుర
 వోవదు—నొక కాచి పూవుమూర్కొనదు
 రేవగలుమ కోకమై—వాడుబట్టి
 నది జహ్నుఁడేమి యనఁడు మవనెల్లఁ
 జెదరి లోలో నేమొ జింతించు చుండు—
 నెప్పుడు వచ్చునో! యెవ్వార లెఱుంగ
 రప్పురుపురి దెప్పు డన్నంబు దినునో!
 వకతంబు గామ శాస్త్రాభ్యాస పరత

6

10

మతిపాది—వర్షంబు మఱచెఁ బాలసుఁడు
 మాయల గని—వేళ్యమాత—యా నాఁడు
 నేయి పొచినది మందడికై—వాఁడు
 రొక్కమెక్కెడఁ దెచ్చు మ్రొక్కినఁగాని
 చిక్కని యొక కాసు జిక్క దా యూర—
 జను లెల్లరకును నవహ్యమే—బుడి
 గనులఁజూడక యింటి కడవ ద్రొక్కింప
 దాగఁజామాత—యత్కంత తుటిల
 యాగని కోపంబుతోఁ గట్టు వచ్చు—
 నెటు బాటుబోవక యింటి శేతెంచెఁ

15

బుట్టుకుగాఁ జింత—పుండరీకుండు—
 దిన్న యన్నంబును దెలియనేలేదు
 గన్నుమూస నిద్రగాఁ బట్టలేదు—
 వెక్కి వెక్కిర్చి యా వెలది—యల్లాట
 బ్రక్కన నేలపైఁ జవళించినదియు—
 హతచిత్తవృత్తి సామాత్యకి—దలబోస
 మఱఁగూర్చి—యొక మూఁ కోపిల్లనదియు
 జ్ఞానకూపారంబు జహ్నుండు—గన్నుఁ
 గోవల నజమూస—తుండు బోఁ ద్రోస
 నేయి తేకులతమ్మి విరియంగఁజేసె
 పాయక వచనంపుఁ బట్టుబింబి
 పృథ్విగదిమి—యందృష్టి త్తిఁబోనదిమి
 చిత్తమేకాగ్రమై—చిత్తరువెనయ
 ద్యానిందు చున్నాఁడు—దళితేంద్రసింహ
 మానితాతారు, రమాహృదాధారుఁ
 గృహకుఁ గూడలి—దేవకి తరక్తంబు—
 చవలుండు—నిడుర సొలింపలేది
 ముఁగితి యెలెలఁ బాఠాడి—మడికి

20

16

కవచముబడి—యేమి గతిఁగొనకుండఁ
 జేతికందిన వాల్చు చెంబులు గొనుచు
 వీతమర్యాదుండు వెలిఁగింపుండె—
 భక్తిభక్తి యని మెచ్చెఁ బాపవిఘ్నము
 నలిపవనికి—వేశ్యాజనయైతి—
 కొఱవెలతోపాటి—యఱవవ్యధనికి
 మెఱుంగె న దనమోచి మెఱత యందివ్య
 మదిరా—ను నందాన మదదిగ్గుడగుచు
 మదహ—త్తివలె వాడు మదవతిఁ తెనఁగె—
 తెల తెలవాటె—రోపెలది విత్తరము
 దులకింప మేల్కొల్పెఁ దొడలెచ్చరించి—
 గణికాన ఖంపద స్తన పరీరంభ
 సువవై భవా—కాంత కనదురస్కుండ
 వచ్చెనింటికి వాడు—నవ్వుననేమి!
 రచ్చకెక్కినవాడు—రామన్న నేమి!
 ముగిసె భోజనమింక ముగియనిదేమి!
 వగకాడు మఱిలెండు బాత్రముల్గొనుచుఁ
 బయనమైనాడు—దుర్బరకోకదగ్గ
 భయపడి యెచ్చరింపఁగ—మాతృదేవి
 యాపేత గమనింప నట్లెయిందినది—
 పోపరంబెక్కిన పుండరీకువకు
 దిన దినంబును నిదే పనియయ్యె—వార
 పనితయిందిని గూర్చి వలసగట్టినది—
 సంపాద—మీబాధ సైరింపలేక
 మాంసలితమ్మమాంసానమ్ముతోడఁ
 దలమొల మెఱుంగని తనయుని గుఱింది
 పలికె నాత్మ—యోభ్రష్ట నాకడుపు
 పుండుగాఁ బట్టితి! బోనిమ్ము! వట్టి

80

85

40

దండుగ నీలుగాఁ ద త్తటవరుట—
 గరిధనంబుల నెల్లఁగాఁజేసినాఁడ
 వలయరుంధతి సాటియైన యాజేరి
 నగలన్నియును దుల్చి—తెగవమ్మినావు
 తగవరి! యాసాని తడిముద్దు కొఱకుఁ—
 గడువునిండెనో లేదో గణితకు! నెత్తు
 వడినవాఁడమృందు వరపుడమోల
 జతపడలేదో! నీశనికొల్గలేదో!
 పతిపత్ని పృథ్వింబు వందనే లేదో!
 తఱిద్రొక్కియున్నట్టి యడుగురువులకు
 నరల యేయవచారమందింపలేదు
 తొనఁచనికుండ యాతొయలి—దాని
 మనసేమి యౌవన్నమాటయేలేదు—
 నరినారు—చెడిననీనరణేందర్కింది
 పరిహాస మొనరింపబండపై సాని
 ముండయాయెంగిలి మోచితై లజ్జ
 ఖండించి జీవింపఁగాఁజాటువడితి
 వాసానికొంపనే యల్లాడరాదో!
 యాసు మీరికమాటికక్కడికిక్క
 డికిఁ జుట్టనేల! గామకుఁగఱపై న
 పెకలివై మావంబవెదకి వచ్చెదవు—
 మది మదిలో లేక చుల్లారు చెడిపె!
 యదిగూడ సానినేయడుగఁగరాదో!
 కొంపలపై నివ్వగూర్చుట దెలియు
 సంపాదన మొనర్చుకాదలు దెలియు
 మతిమాన్యునింతలోమందులు దెలియు
 పతిసతుల తెడల్పు భంగులు దెలియు
 బాకరింపులు—వింతమీకలు—మూతి

45

50

55

నాకుటలలవోక నాగరికతలు—
 జీదరింపులు—వింతలగులునెగ్గు
 లాదరింపులు ద్రోపులన్నవనపు—
 జికింపు నెయ్యంబుతులకింపు—గల్ల
 తలకింపు—గొగిలింతలనింపు—దెలియు
 దనజొల్లు విరజ గాదలంచితాపువ్వు
 తనవానికొక కానుదయ పెట్టి యొనఁగు
 మెలమెలుంగదా! మెలమెలులదీవి
 పెలమెల్లి! యింకనేలేకారనీకు!
 బ్రతికినంబొక్కొక్కసాత్రగా—దాని
 వాతఁబెట్టిన నింకబ్రదికేదిమాకు!
 నావుండు కనులెల్లనై గోవభరము
 గావఁగలేక చిక్కఁగనవ్వి—చేత
 నదలించి సుతుండీట్లు బెదరించె—మేలు!
 నదరనిమ్ము నియోర్పుబాటంపనింత
 నజుకువచ్చితివా! యెవ్వరిసొత్తులివ్వి?
 నెఱిగఁగఁబుట్టుము—నేమిట్టలేదో
 మీయంబుసుతుండుగా—నేత్రీయనై న
 జేయుదు, నేవాడుపెప్ప వలంతి?
 వినుచుండె జహ్నుండు విగతవిసేతుఁ
 దనయుండు—దనయుండు జననితోనాడు
 బెడిదంబు, లాతనియెడఁదపిలిపది
 యదజిది భరమై న దామహాయోగి
 యొకనిమునందై న నూరటనొంది
 యింకనిల్వఁ జాలఁదాయంబు—సాత్యకిని?
 గాంచివదించె నెక్కడిప్పిదీకు!
 పంచాక్షరరూపుర విషాగ్నులకు
 మండున్నదే? వట్టిమనకారమునకుఁ

80

85

70

జిందిలవడిచెప్ప చెప్ప—యేనలము
 మూలగట్టితి? రమ్మబోదము! వయసు
 దాచిననేటి బంధమ్ములు మనకు!
 కొడుకుగొడుకబంధఁగుమిలెదవేటి
 కొడుకు! దుష్టుండవీ కడుపువే దతిగ—
 నేనింకగడెయైన నిర్వఁగాలేను
 మానంబుదతికిన మపఱమీయంబు
 గాకి—మోక్ష—మృతరాసు—నంకబవి
 నాశనంబులకెల్ల నడుమగట్టివది—
 యాశ్వానమూర్తియా విశ్వవాదుండు
 విశ్వలంచినవారి పెన్నుబలంబు
 నేఁబోవ విశ్వయించితి—వచ్చితేని
 నాబుద్ధివిని రమ్మ—నగుబాటుగాక
 వీవు రాకున్న నేనేలయనింతుఁ
 ద్రోవబట్టివ నర్వమావిశ్వనాథు
 భారమే—యాకొంపఁబడ్డెడుకూడు
 నేరను భుజియింప—నీరంబునై నఁ
 ద్రావనునుమ్ము దధ్యంబు తధ్యంబు
 నావినిసుతుఁడు దిన్నఁగనప్పి—రిగ్గు
 మెప్పుడుందితివనె—నింకేమియెడఁద
 విప్పులుగ్రమ్మరించిన యట్టులయ్యె
 అనకువ కిప్పుడే యేని యిల్లుదాచె
 గనుఁగవ దడిగాఁగ మనపెల్ల మండి
 నుండునుగా అహ్నా దపమెత్తికొనుట
 బునకొట్టె వేడిగాఁ బుండరీకుండు—
 దనకండ్రి విడిబోవు తలఁపును గూడ
 మనసున కంటించికొనక హావ్యంబు
 నదవు నూనుని గాంచి, అల అల రాల

75

80

వలిలంబు రెండు గమ్మలమందు హృదయ
మున వేయి భావముల్ ముప్పరి గొనంగ
జనని సౌత్యకి యిట్లు జనవే వర్సంబుఁ
బెంచివట్లయ్యె నీ పెంపక మింత
వంచించునే నన్నుఁ బరమేశ్వరుండు!
తెలుపార నెత్తిన దీవమై కులము
వెలిగించుఁ గొడుకంచుఁ దలఁపులు మించి
నేలపై నడువంగనీక రేవగలు
నాలరి! యీ వక్షమందె బెంచితిని
ఫలికవృక్షముఁ గూర్చు బాలపు పొం
వలెఁగడ సొని నా భావవృక్షమ్ము
నిలుపునఁ గూర్చిన దలఁత లే దింక!
వెలయాలిఫంచనే వే యేండ్లు సేవ
వలుపుము చదివిన చదువుఁ బండించి—
తొలఁగెద మీ నాటితో మేము కొడుక!
యని కోడలిని జూచి యాయావ మొదవి
కనుదోయిఁబడిచి చిక్కని ముద్దుపెట్టి
చెక్కిలిపై నేమి చెప్పంగరాక
పెక్కి పెక్కిల్పి యోపెలంది వన్నెంత
దిట్టికొందువా! యిట్టి కట్టి మగనిఁ
గట్టిబోయినది రాక్షసులందు దీవ
వలిసాక్షి! దోనమ్ము వాది లేదమ్ము!
గలనైవ వీనమ్ము కళఁ గల్గువాఁడు
జదివినవాఁడు వంశపు వెల్గునియపు
నెదగలవాఁడు భూపది తెడురూప
వంపదగలఁ, డమాచాపమాచార
వంపదఁబెడపిని చతురుండఁబండు
దంబోస వాడ మ చామోదరుపతుఁ

85

90

95

గరికి! వీనాక లక్ష్మీవలె నుండఁదగుదు
వని చేసితిమి నేటికై న నిక్కముగ
వనిత! వీనేమి మా పాలి శ్రీదేవి—
తనయుండుగలేదు దామోదరుండు—

2000

పొవరేది నా మోము పుచ్చిపోయినది
యింక నిల్వఁగాదువే! యెలనాఁగ నాకు
మఖ దుఃఖములకై న సుకృతంబుకై నఁ
జిత్రశాంతికినై నఁ శైలిమికినై న
హృత్తివ దైవమైవట్టి మగందె
దోపుచున్నాఁడట! పూదోఁటి! యెట్టి
వానితో వీయింట నే నయింతు?
నదెదూరు నీ మగందావంకయైనఁ

గొదయున్నదే! వాని, తెదరేగి తండ్రి!
దురుకు మన్నింపు మీతోయంబు ముందు

5

నడవడిలో మంతనయము దగ్గింప
నని వల్కఁగరాదో! యరవిందములకు
ననుఁగులై నట్టి యాతని పాదములకుఁ
బ్రతిమిల్లఁగరాదో! పావమో! బాష్ప
కణములఁ జరణములడుగఁగరాదో!
తండ్రికి వందింపఁ దనయుండు దోష
మంద్రె! యెవ్వారై న నవవీరతావ!
నవనీసుదుండుగా భువిఁబుట్టిపెల్ల
లవళుళిందిన యెట్టిఁడై —నడువెల్లఁ
జివిటిలోని త్తివ భంధమైపోవఁ
బవయనురేలు—రూపాశీవ పాద
జలజమ్ములందు న న్నమోవర్చి మన్త
మరివిమీళన దోషమందురే గాని!
లలితాంగి! వాని వాలకము జూడమ్ము!

10

కలువోలె మెకయగ్గుఁ గదలకున్నాడు—
వాడేలఁ గదలులే! వానిఁ తెంచినది

కోడల! యీ యరు గురువులు గారు—

పాలఁబడ్డట్టిదే పరమాన్న మమ్మ!

పాలవంటివి లెండు వంశమ్ములమ్మ!

వట్టినింటికీఁబోలె మెట్టినింటికీని

15

జెట్టరానివ్వక పేచింపు మమ్మ!

యాడఁజమ్మముకన్న నడవిలోఁ బుట్టఁ

గూడును జెట్టుగాఁ గొదలేదటందుఁ

బలుకుదురే గాని—కలకంఠి లక్ష్మి

యలుదీర్చ వడినార్చ నింగ పేఱలేదు—

మగవాఁడు మగువతో మనుజుఁడై తిరుగు

మగున వోలనిదె న మగనిదే బ్రదుకు?

చలిది నేతనుబోలు పొల్లముల్నిమ్మి

కలవంటి యీ పుట్టుకల నమ్మి—మగని

నాఁబ దూఱును పేయనట్టి వారలకుఁ

20

దీఱునే! పాపంబు! తిపాదుబోడి!

వాఁడు పాలసుఁడందు వానిపైఁ గిన్న

గూడి వీ ధర్మంబు గోల్పోకుమమ్మ!

ధర్మంబు—పుత్యసాధనము—జీవితపు

మర్మంబు—దీని నేమారతేయమ్మ!

యచ్చి పుచ్చుకొవంగ నింతి! జేహరునా!

యచ్చంపు ధర్మమాద్యాక్తికంబమ్మ!

యెన్నాళ్ళులిటు నటియందులే వాఁడు!

తెన్నునఁబడు—నోర్పుదినవతేయమ్మ!

యొక రెగ్గుపేస నొకరై వఁగాని

25

కొకిరింపతే—నరుకోవలెనమ్మ!

యేదారి యన్నచోఁ గోదారియందు

సాధింపనింక సంసారమేమమ్మ!
 బ్రదుకఁ జూడడుగాని—సాదై వ—గతి
 యదె! యదె! యని నవ్వలాడునో యమ్మ!
 మంచిదానివి! పిన్న—చుమత వుట్టింది
 పొంది—భర్తయెడంద నొంపికోపమ్మ!
 యనుదున్నదింక సాత్యకి—వచ్చాడపుడె
 యనువుగాడందు దేహి దాటివాఁడు—
 దడవేమిలేదు సాత్యకికి—వేయార్లు
 మరువులు—మదిలోనె యడఁగింకొన్న
 దంతమామకు మ్రొక్కెనతివ—వాల్పొను
 దంతురికములు నేత్రములతోఁ జూచి—
 గంగాతరంగ రింఖిలటా జూచి
 సంగతుండై వ యీశ్వరుఁబోలు అహ్నా
 వనె నిట్లుఁ గోడలా! యారాటమేల!
 వనదప్రజంబులు వఱుగొని తురియుఁ
 గురియునే! యేప్రొద్దు! గుదికిలఁబడక
 మఱువాటి కాకాళమార్గ మప్పమ్మ
 గాదో! లేయెండదారాదో! తైత్త్యమ్మ
 బోదో! కాలావమార్పులు పాఱుచున్న!
 యొక కందుకముపీడ—నొకటిఁ జేకొనును
 కకుదమైనట్టి యీ కాల వాగమ్మ—
 వర్షునెన్నడో మేలు—వనరకు మింక
 వచ్చెదనే! బోయి—వంక గౌరవము
 వ్రాసెంబుగా నెంచి—నడ్డుయఁబోలే
 మా నోము ఫలియించి—మగువలకెల్లఁ
 దలకట్టుగా విల్చి యిలుఁదీర్చవమ్మ!
 కలిమిలేముల మదిఁ గలఁగకుమమ్మ!
 అత్తగారికి మ్రొక్కెనతివ—యొప్పొంగి

30

31

40

యుక్తలసా టామె—యువిదత్తై వట్టి
 శిరము మూర్కొని యంకపీమ గదింది
 కరమర్థి వాలారుఁ గనులలోఁ జూచి
 తన దూఱమును మ్రొంగికొని—రిణకంబు
 మనసారఁ దడవి—చెంపల ముద్దువెట్టి
 రణములో పెన్పుకు రాఁకమున్నుండె
 కనుగల్గిబోవు పీచునివోలె—రాజు
 దండనంబునకింత త క్తఱనడక
 దండి దైర్యముతోడఁ దడయక యేగు
 దీచునిబోల్క నంసార గౌరవము
 పీఠనాదిగ నిల్చి వెలియింపవచ్చు
 యని వల్కు నడచె పాత్యశీ, జహ్నుఁ దగ్ర
 మునఁ జోవ నందీశ్వరుని లోడులేని
 హరుఁడుగా—నా కోడ లావు విధాన
 నఱచిన దహశయై—యవనిపైఁ ద్రెళ్ళి—
 యే కోశమునఁ బ్రేమలేచెనో! బండ
 రీకుని కన్నుల నాఁకపై జలము
 మలచిన జాతిలోఁ జొలపెనో! యూర్పు!
 పెరుదేమొగము దన్నె వేడి నిట్టూర్పు—
 గాని యుద్ధమువోయి శాదండు వారిఁ
 దానయి గొనివచ్చు దైర్యమ్ము లేదు—
 మనసులో నిలు గట్టికొనిన రోపిలంది
 తొణకునప్పుల నాపు త్రోవయే లేదు
 కరుణ మిక్కుటమయ్యెఁ గాంతపై—గాని
 యరుదార నోదార్పు నర్పిలి లేదు—
 యుజ్జ్వలగాఁ బుట్టె నకుకేమి గాని
 యుజ్జ్వలక దుర్వృత్తు లఱఁగింపలేదు
 గుండు బిరుదు నేకాంతంబుఁజేరెఁ

45

50

పొవ పొవ మతి దుప్ప పుండరీకుండు—
 మగండు వోయినతోనె మగనాలు గనుల
 నెగదిన బాష్పమ్ము లెగఁజిమ్మికొనుడు
 వారు వోయినయట్టి దారులే చూడు
 దారని కోకాన ననురుసు రనుడుఁ
 దలపోయుచుండెఁ గమ్మలమీద దూగు
 నలకల మఱి మఱి యవలఁబోఁ ద్రోసి—
 ముందేగె జిహ్వాండు—ముక్త్యన్ను లేని—
 నందీశ్వరుండు లేని—నానా ప్రమథులు
 లేని—జటా జాట రీలావిదూతి
 లేని గిరీకుండు—మౌనా—తి దీన
 వదనుఁడై—దలనంబు లదుకక—గుఱుకు
 వదలక—కీసంత ప్రదులక—తాటు—
 వదక—కీర్తనక—తప్పక—తాటునోక
 వరు నరు వదక—నలి వలి గాక
 పులుగడిగిన ముత్తెములు నిట్టచూపు
 లొలయంగఁ బొడవు తెప్పలమండి పొంగి
 భ్రూమధ్యమున యుండుఁ బొలఁతి సాత్యకియ
 నా మహనీయుని యందనే నడనె
 వడవకెలుండు? నామ్నాయ మాతండు
 వడలని యాదార వరణి యాదేవి—
 క్రతుమూర్తి యాతండు—క్రతువునవై న
 తత ధర్మవర్తిత దక్షిణ యాపె—
 జగదలంకారంబు చంద్రుఁ డాతండు
 జగదేకమందరి చంద్రుఁ డయాపె—
 హరుఁబాష్ప ననువై న యరవిరి యాతఁ
 దరికట్టు నప్పుంపు నడితావి యాపె
 యింద్రాదులనుగూడ నెకవక్త్ర మూడు

55

80

85

నింద్రయేంబులు వాహినీశ్వరు లైరం
విషయంబులు జ్ఞానముతముల్ గర్వ
రసకంబుతో నైవ్య మెవరేగి రాంగఁ
గందర్బుఁ దమ పెద్దగాఁ జేసికొనుచు
మందులై యార్చురు మానవాధిపులు
తనపై నికె తివఁ దనినోని శౌర్య
మున వీర కేదారమును గట్టి యెఱుక
యను బద్ధమును బట్టి మునుము జేవట్టి
వివతుల విదళించు విమలనై రాగ్య
దివ్యులహాసనాధీశ్వరుం డాతఁ
దవ్యయమోక్ష మహానందమామె
యూరిలో నున్నట్టివారు దిగ్భ్రాంత
లైరి డామెనుని యనఁగఁ నలారు!
పుండరీకునితోడఁ జందించి నీది
దుండగమ్ముని వల్కు దొర యెవ్వరుండు!
వాడు సామాన్యుఁడా! వనజాక్షి కరుణ
గూడి జన్మం బెత్తికొన్న మర్త్యుండు
యాతని చదువేమి యలఁతియా? కావు
జాతమ్ము వానిచే సాంగు జౌంగరము—
వాని కళాప్రీతి వాని నై దగ్ధ
మూనివ నై వృణ్య మూనివ రసక
తాగుణం బెవ్వారు దవ మొవరించి
యే గాని పొందఁగా నిల నళకన్యంబు—
కలిగిన ఫలమేని కడసాని మఱఁగి
యెలసన గుణమెల్ల నిలిగులింకె—
మరగదవ్వుని మేన నున్న శోభితము
నరియయ్యెఁ జదివిన చదునెల్ల గూడ—
తీగలు పోగలై సాంగిన దృష్ట

70

75

80

పూగమూర్త కడతెల్ల పొరిష్టగింది—
 మనసువఁ జెవఁగొన్న మమతను గోప
 కొనకొని వుండరీకని ధర్మవత్ని—
 తఱుము—నెన్నున దూలి తుంపు లాఁడ
 వఱగొను చరియింప—నటు నిటు దూఁగఁ
 బియ్యెద—చెక్కిళ్ళపై జాలువాఱ
 ముయ్యెఱులై జాప్సములు—చూర్ణకుంఠ
 లములు నెన్నుదుటిపై లావ్యమ్ము లాఁడఁ
 గొనురొందుచున్న కంఠవము జలింపఁ
 బిన్నీరు చిరికిన పడ్డమ్ముచోలెఁ
 జిన్నారి పదవంబు జెవరిందు దుండ—
 వరగవుసెనయూర్చినట్టి యద్దములఁ
 దొరయఁగ పోలమూర్త—దూశీష్ణకములు—
 కళలనేదినదొక్కకళగాఁగ—మందు
 నెలకొన్న కమలమ్ము వలెఁ దోచి—లేచి—
 తఱుచుటూర్పులు మోవి దందడింపంగ
 కరకుహంబులు మోడ్చి కలికి మ్రొక్కినది
 యత్తమాములు చన్న యట్టి దిక్కునకుఁ—
 జిత్తంబు జాయి పేసకొని—పెద్దిరిఁగి
 జవ్వాది యుడిచిన జవ్వాదిపల్లి
 మువ్వంబు దఱికిన మాధవీవ్రకతి
 శృతిలేని గావమ్ము మతిలేని రక్తి
 కతి గూరు త్యాగమ్ము తఱుగై వ ట్లి
 కదిలేని మమము పక్కని చాయ లేని
 గదితంపు వలువ దిక్కారవిహూన
 మైవ పడంక పై యాత్యపొలాగ్య
 మానవి శృతి దీనయై వుండరీకు
 పతి—జీవరత్నము చరియించినట్లు

85

90

95

పతి నెయ్య నింటిలోనరికిఁ బోయినది
 వడచుచున్నాఁడు జహ్న్నాఁడు వీడవోలే
 వడచుచున్నది యాత్మనాథుని బడిని
 ధర్మంబువట్టి సాత్త్వికీ హృదయంపు
 మర్మములన్నిన మమకఁ బోఁ ద్రోసి
 తరము గావట్టి శుశ్రూషలై విడచి
 పరమాత్మునెనునెంటఁ బడఁ జాణుకొని
 కావమూర్చితుఁడైన జనుఁడట్లు మంత
 దోషక తన చేయు దుడుకుతనంబు-
 కడ సాని చూపు చుక్కానిగా మకుఁడు
 వడిఁ బోవుచుండె నీ భవవార్తిఁ బడుచు
 తల్లిదండ్రుల వీడి దలఁగిన కతలు
 చల్లఁగా వినె వార జలజాక్షి దాని
 యుల్లాసమున కింత యెల్లయే లేదు
 కొల్ల దక్కు వటంచుఁ గులుకులు చెకుకు
 లలికొనఁగ మాయలబామెలాచి
 కల్లనవ్వలు నవ్వి కరిగొప్ప విసము
 కపటమోహము గుప్ప కనులు దేరించి
 నిపుఁజంబు గాఁగ వాని ముండి యిల్లఁ
 గరగించి యొక సాకు గనిపెట్టి వాని
 బరిభవించఁగ మందెఁ బాపంబు పొడవు
 సాత్త్వికీ జహ్న్నులు శమదమయకులు
 మత్స్యవనాత చంద్రమణికోటిభూష
 ణులు విగ్రహాకులు నలలితభక్తి
 ఫలిక వివేకవంపస్త్రిణితాక్రి
 తులు దమ మెట్టివ యలయెల్లఁ బంట
 లొలయించి వున్నెంబు-లొలికించి కరుణ-
 వార వాణీభవద్విహార వృక్షు

2100

5

10

దూరిత లోక సంహారముల్ ముద్దు
 రత్నోత్తి నేత్ర నిర్వృద్ధిపూర్వ చిటచి
 ఓ త్పాదపములు హరాదుర్బలత్వ
 రక్షణభీకముల్ తరనదృప్తవంశ
 కాక్షిణరచనమాహారముల్ ఎంహ
 ఖరనఖరాగ్ర విక్షత జరద్దంతి
 జర ఆత్మనౌక్తి కాభరణముల్ ప్రప్త
 రప్రసవాంతి సౌరభ భరాకృష్ట
 విప్రయాశ్శద్విషవద్విషలవిషాణ
 నిగ్రహోద్భిన్న ధ్వనిస్యూతముల్, న
 మగ్రజాగ్రన్యదోష్మత్తమాతంగ
 తుండ తుండీత చండ కాండ కాళాప్ర
 కాండ ద్రుతండ ప్రకల్పితోత్తుంగ
 తైలభ్రమమ్ములు చకచకమ్మనున
 పిలాంతిపేల దృగ్బలజాలక వి
 హాయన చంక్రమద్ధరిణముల్, భీక
 రాయత తమరేలిహాసముల్ గహవ
 ముల దాటి జలంబండిలనదుల్లాటి
 మల బుక్తరించి పల్లెలనుదరించి
 జగదదృశ్యాఖండ శర్వైకగేహ
 నగరమర్వీక్షించి నానావిధములు
 పొలంబంబు గల బేడి నలపీట—దూట
 లలిత కటాక్షజాలంబునై పొదల—
 జలపక్షిల కల కల వినాదములు
 కలంబంబు బులియు మేలలతిరు గాంగ—
 వాగుబ్బు గొన్న కల్హరముల్—కమల
 ప్రేగై న కుదములరితి వదంప
 కవియ మూంగివ బలాకావళి—తెల్వి

15

20

కవరై న నవ్వలకరడురై వెలయ—
మధుద్గ మ త్రులంభర వివాదములు
మదనాత్మికయ లనన్మణితముల్లాంగ—
పాలు పీరమ్మలు పట్టున పలున
మాటొడ్డి ప్రవియందు మదదార గాంగ—
నెలకాల్పు కంట పెన్నెల దదయింనఁ

25

దలఁపు దువాళిందు తరళాయతాశీ
రేవాతరంగితే సేవింది—యామె
పావనంబులగు వంభస్సుల నాడి—
సంధ్యాకషాయతాన్వన్మందహాస
వింధ్యవాని భక్తి వెలయ నుతించి
వెయినాచుములనాగు ప్రేతలతోడ

80

మెయి కొని చిట్టంట్లు మెలయించినట్టి
నేలలు జూచి—గోపాలనాలకుని
జోలించికొనుచు—నేవో యూహ లల్లి
కొనదుఁ, బాణక పాణ—కూర్పుల చెలమ
దిననాథ కనుజాత దీనెన లంది—
తక్కినక్షేత్రముల్లరించికొనుచు
నక్క మలాజి మాహాత్మ్యముల్—పులిక
లోలియింప—నతము కతలు పెప్పకొనుచుఁ

దలఁపుల మఱిది యధ్యశ్రమంబెల్ల—
యన్నపూర్ణాదేవి—యథిరై కమాత
గన్నవి సుంగులుగాఁ జూచి—తావ
సులకుఁ బీయూషభిక్షలు పెట్టు నెనట—
నల భగీరథుని పుణ్యమ్ముల పంట
మధుసూదనుని పాద మధుపై న దేవి
విధుశ్రేయని కిదోపిదియ న్నింట
వెలియు రాయంప—పావులశెల్ల రక్ష

85

వరినాడి దివిజ గంగ నిరంతరమ్ము
 గలిగెఁ బుణ్యంబుని కావుండు నెవట—
 కలిమలసంత్రాసకరమైన యట్టి
 గౌరీమనోహరు గాదిరిసాని 40
 వారణాసిపురిఁ జేరిరి వారు—
 పుండరీకుఁడు దినంబును దప్పకుండ
 గండఁడై —యా వారకాంతాకటాక్ష
 ములకు జీవము లమ్మి ములుపయై తిరిగె—
 చెలువపదమ్ములు జేరితో నెత్తి
 యంకాన ధరియించి యలసాఁలనముగ
 జంక కొనర్చు లాజెరచనమ్ము—
 లలిత కబోలకలమ్ముపై తూరి
 కలుగొని చిత్రకమ్ములు లిఖియించు—
 వా నెత్తి కుంకుమ కద్దంబు నిలుపు 45
 వానిన కలు ద్రావు నాహ! యటంచు—
 గరికి కన్నులయందుఁ గాటుక నలందు
 జిలుఁగుగ్రోవ్వెడకుఁ గంపుల పూలు ముడుచు—
 గనుబొమ్మఁడుఁ జిక్కని నవ్వు జూచి
 మన ముప్పి మేలు జన్మంబుంచుఁ దలంచు—
 దానిమొగంపు విత్తరమె మాయాజ
 మైనది వాని మహానందమునకు—
 వాని నెలంక యెవ్వరివను కాంతి
 గానదు—జన్మంబె కప్పిటిజాలు—
 ఆడవిఁ గాఁచిన వెన్నెలయ్యె జవ్వనము 50
 ముడికాఁడు వలుకండు పుండరీకుండు—
 అన్నంబు వడ్డించునప్పుడే గాని
 కన్నారఁజూడండు—కసిగాటు గుడుచు—
 చ్చిన నవ్వండు నవ్వివనైవ

కవివ్రత తల పూర్తి కంటిగా నవ్వె—
 పలుకరించిన ప్రతి వలుకండు—దారి
 యలఁతపై యొకసారి యుమాట వలుకు
 తరళాక్షి యూర్పుల పలువయ్యె—తఱుము
 విరుల క్రొత్తానికి నీడుకోలయ్యె—
 ఎలనాఁగ పారాడు కలయయ్యె—కవలు
 కలఁత నిద్దురకై న నలవడవయ్యె—
 పెలుకఱు బొమ్మంచు పెదవులపై వ
 కలికినవ్వులు సుద్దై గండవడంబు—
 అలరు తల్లకుల వీణ మమన హొన్న
 జలపోనవపు వీణదాయగా—మగని
 కరవద్దుముల నాడఁగానై న పగలు
 కలుతయాబరిచేతఁ గరకరలయ్యె—
 కారాకుఁబోలిన కడసానిదై న
 యారజంబే తలిరాకుగా నయ్యె—
 తలిరాకుఁ బోలిన తనదు ప్రాయంబు
 కలలేని కారాకుగావయ్యె మగని—
 కింక నెన్నాళ్ళు వేయించునో బ్రహ్మ
 పంకజముఖిఁ దీవ్రబాహులమున!—
 ఇటుఁ గొన్ని మాసంబు లేగిన—సావ
 కుటిలాశయంబుల గూడు రోవెరించి
 పుండరీకునిదనమ్ములుగ్రిప్పినంత
 బండతనమ్మున బరులఁ గాంకించి
 యుడి దేనె యయి మయదరని పూవుఁ
 దొడరు తత్సంగతి తదివ్రాలు వ్రాయ
 వగది తల్లికిఁ జెప్ప తెగఁజారు మనుచు
 వగవులు మలఁగించి—సౌగంధులు దించి
 వానితో వర్తింప వలవనిభంగి

55

60

85

తోన నింగితములఁ దోవఁ జేయుదును—
 యింపులేనట్టి బిగింపుల—నట్టి
 అంపుల—వెలిసోగింపులతోడఁ
 గాలంబు గడవన—బోలించి చూచి
 జారి విప్పేర్చిన—బూలమ్మనట్టి
 తావులనే కాస్త త తివమ్మువేళ
 లే వచ్చునా! యందు నింతలింతలుగ
 కడిదప్పెఁ బుండరీకుఁడు—వారకాంత
 మడివిన మడువదు—ముడిపెట్టి నారి
 కన్నబొమల్ పీక్షించుఁ గడు కరోరముగ—
 తనతోడ గడెయైన తాముంపడును—
 వృకముఁ బోలిన యట్టి వేళ్ళానవిత్రి
 యొకవాఁడు బావని యొద్దిక యొక
 చాలయ్యో! నని యోది! సావానగాడ!
 బోలించ వినువంటి వుణ్ణుండు లేడు—
 అడిగిన రొక్కమియ్యపుగాని—వలపు
 ముడివడ నిరతంబు మూతి నాకెదపు!
 పుడిలేనిదె పేల్చు వడఁకిని బోలు
 మిమిగుల్పులది నీ వనవదు నేమి!
 పొమాడి! యిన్నాళ్ళు బ్రదికిపోయితిఁ
 కామిని పీమిద కై పెక్కియందీ—
 బో! బొమ్ము! చాలు నీ వుణ్ణంబు పండె
 లేవటినుండి మా ప్రాపుఁ గోరకుము—
 వచ్చినట్లెత్తివా! బావడ పీపు
 హెచ్చుకుండె న నీదే తోన మందుఁ
 గవరి మాకివ—గుండె గడగడ వడకి
 యనమింకి—నిట్టార్చు లలమి—దైర్యంబు
 గిటగిటనై—వంత పుట పుట నగరు

70

76

80

కటికగుండెది వారణాంక యా నైపు
 తల సూపకుండిన—దన గోడు సుంత
 దెలుపంగలేక—యుద్ధీర్థావమాన
 దళికుడై—యెలు సేరి—దాని వల్లంత
 వలజడి వడి—రాత్రి యటువైచ్చి—సులయ
 మలయ వాయువులకు సుతి దప్ప—నేగు
 జొలసనంతన రోయ వెలంది గృహమ్ము
 దరి జేర—వాకిటఁ దల నాన్నినట్టి
 సరసిజముఖి—వాని జాడఁ జోలించి
 మెఱుంగు బోలిక యంటఁ జొరఁజాటి తల్లి
 సరస కన్గిరిసన—నది దయ్యమట్లు
 దాపురిందిన—ముఖద్వారంబునందె
 యాపెదర్చనము దైర్యము దూలపుచ్చ
 గ్రుక్కి—కుల్పింగుడు—నక్కి—త్తికొనుచు
 నొక్కొక యడుగ నేయుచు పచ్చ—పుండ
 రీకుని నది జూచి చీకొట్టనైవ
 పీకు ఎగ్గున్నదే! వి వ్వుటఁ జెప్ప
 నో! రాకుమండు! నేమో యెచ్చినట్టి
 గారాబుదాకనై కదప ద్రొక్కె—దవు
 బో బొమ్ము! వచ్చితివా! పుట్టుట్రుంగ
 నా వద్ద జెల్లించి—నా నోటఁ బుక్కి
 రించిన కల్లు జిందించి పీ తలను
 పంచల సున్నట్టి సజవలు నెవ్వ
 పొంగనంపెదనందుఁ జిందించి పయక
 మూగయై వాఁడూర్పు ముమ్మరమగుచు
 వచ్చినతోపనే బట్టి గేహమ్ము
 జొచ్చి—కోష్టాక్రమేత్ జొన్నియ కంఠ
 వన్నులు ముట్టక—కమ్మ మూయకయు

85

90

వచ్చువ తలబోత నా రాతి గడపె—
 ముఖవాఁడు వంత దెప్పరమయి—వాని
 చరణంబులకు నమస్కరణం బొవర్చి
 యైన నొక్కంకనే పాత్యమలమ్ము
 బావంగఁ దలంచి దబ్బున గెంతి వచ్చు
 వది చూచి గణిక యే యమకంప దాకి
 నదియొ చిత్తము—వాని యదవద గాంచి
 తలవాకిటనే నిల్వ—దన తనస్సులకు
 నెలవై వ యా యంతి నెలమి పీక్షించి
 యరుగులతోడ దురక్షరంబులను
 దురువుచున్నట్లుగాఁ దోయఁనేత్రి
 వదములపాలంబు గదియించి మ్రొక్కి—
 గుదిగొను కప్పిరు గుప్ప—వెక్కెడ్చి
 కై వట్టి దీపంబుగాఁ జూచి యూర్పు
 లావటించి వచించె నల పొంగి! నేటి
 కలరింపు లేచి పూపై తినో యేమ!
 యొలికి బాడిద యయ్యెనో! వలసెల్ల
 కలరెల్ల గడచెవో! తనకంబుఁ గమ్ము
 వలచినట్లున్న నీ వాలకంబెల్ల
 మన్నయ్యెవో నేడు మాయెడ! ముడి
 యున్న నే మనసొ! యీ జన్మియ గొన్న
 రాంక్యమున కెన్ని రత్నమ్ములై వ
 పీనమ్ము నరివచ్చునా! వదికోర్చి
 కులమమ్ము—యంబు బోకులు తెక్కరించి
 వెలకమ్ము—తల్లిదండ్రుల విసర్జించి—
 యంక పేయని దేమి యంతి! నీ కొఱకు!
 అంకిందు నీ టెప్ప లవ్యయావంద
 మై యున్న నాకు—నీ యతిసేవి విరహ-

95

2200

5

మే యుర్వి పాదై వ యో దోంబె
 వదలింపకే వన్ను వలఁతిగఁ జూచి
 మదిరాక్షి! నీ మృదువదములకై వ
 లలిత లాజరవంబులు పేర్చుకొఁకుఁ
 కొలుపుకొఁడుగ నన్ను గూర్చుకో! యడవ
 మును బట్టమంచికో! పూవుతెత్తులను
 తనికంపు వీడక—తనకలికొప్పు
 నను గూర్చ మంచికో! నవ్య లావణ్య
 మునకు నేరుగదై వ మొగమున బొట్టు
 దీరిదికొనువేళ—నేరుగా ముతుర
 మారణంబుగఁ బట్టు వట్టి నా పేవ
 దిలకింపవే! రోయి వెలఁది! నిరాఁ
 గలుదై వ నా యూర్పు గావంతగాని
 తోవనివ్వను లెమ్ము '—తోడోడఁ బుతు
 నా పుండరీకుని యువదతనమ్ము
 జూచింది వేళ్యయు ఫక్కున నవి
 జూచి తమ్ములమున దళకారు పెదవి
 విజింది— కాపుమ్ములు కడముట్ట వీది
 మెఱుగఁబుడోడి చిత్తరపు మనస్సు
 చదువై తివిగాక—సానికి నొక్క—
 మది యుండునా? యున్న మనికి పొంగెడునా!
 వది బాటు జరిమువ కొడలెల్ల నోళ్ళు
 కడిదియాపాజీవ కొడలెల్ల మనసు
 లొకమదితోఁ జూడ—నొక మదిఁ జూడ
 దొక కంటి జూచిన నొక కంటిఁ జూడ
 దది నర్వతోముఖమైవట్టి రక్తి
 యది నర్వతోముఖమైన విరక్తి—
 తకుఁకు కమ్ములఁ బట్టి తాళిండు నవ్వె

10

15

20

పొలవంబు వలదు చూపులు—లేని మరులు
 కప్పిరు విరహంబు కల్గ కోపంబు
 వన్నిదంబులు—తార్కి—బ్రతిమారుటలును
 వదియవెట్టును మాకు భావసంకతులు—
 విడి ముడి లేకున్న భ్రేమమ్ము లేదు—
 వుడిలేకున్నచోఁ బ్రద్యుమ్మునై వ
 గుడిమాలయుఁ బోలెఁ గాల దన్నెదము—
 వీడింతవాఁడని—వీని భవమ్ము

25

తోడ మనితిమని—కూడదు విడువ
 నని —ధర్మశాస్త్రముల్ మనసున్న యితర
 జనములకే మాకు మనసులునున్న—
 కిలలకుఁ బోలునే గిరిగింత లిడఁగఁ
 దలయేరు గాక మీ ధర్మశాస్త్రములు
 జాలిమాటలు గృతజ్ఞతలు మాయెదలఁ
 చాకునే? మా జార ధర్మావపంపుఁ
 బోక లే నేమి—పో పొమ్ము వే రొకఁడు
 నాకుఁ గై వనమయ్యె—వీకింక వివటఁ
 జోటు లే దింట నాబోడి—యెన్నాళ్ళు

80

కాటుక దిగజాలు కప్పిటితోడ
 కంకటిపై యిందు కకవోలెఁ బండి
 యంకిరి గుడిచెనో! యా ధవళాక్షి
 కై వట్టితివె గాచి—కడ కొక్కసారి
 భావించి సుకముల వట్టులంటివా!
 మననరి! వీవు నా మనసు లెంచెదవు!
 మనితికపాశీల ములుము—నుడి
 దొలకెనా రమ్ము! చక్కెరమోవి నొసఁగి
 యరసెద నొక్క మహారాజా బోలె!
 నావుడు దీన దీపంబులై—వీటి

95

ప్రోవులొ కనులతోఁ బుండరీకుండు
 తనవైపు జూచినదగదింక పిని
 యనునయ మందఁ దా నాత్మలోఁ దలంచి
 పడవుకత్తియ గొప్ప పనియున్న వోలె
 నడి జన్మ—నెంటినే వచ్చెను వేళ్య
 మాత సురాపాపమదకలితాంగి—
 యాతెంబ యింకేమి—యాడువో! వయము
 భయమెఱుంగక యందుఁ బామును గన్న
 తయవడి పడఁ జాలి కాముకుం డచట
 జాతి—యింటికి వచ్చి—బోరన నేర్చు
 యూరాడు లేక నిట్టూరుపుల్ గ్రహమ్ము
 తను నమ్మి చెడితి నం చను మాయ మనసు
 తనకను, నై న నద్దాని జూటమ్ము
 రనజూటమను మదిరకు వారె మోచి
 వనపడు నెట్లది వనరు నవ్వది
 దురవస్థ జూచి—దుర్మరదుఃఖ మొది
 ధరణికి నెవరైన తరుణి యా భార్య
 దరిం మాటాడిందు దైర్యమ్ము లేక
 తెలుఁ గేది దోపక పొలుపుగాఁ దాల్చి
 యల్లంత దూరంబుపండుండి చూచు—
 పల్లగాఁ బయకరింపఁగ నెందు సేవ
 నలుపంగ నెందు నా జాన్ముందు దాని
 పల నొక్కసారె నె ఐవండు దృష్టి—
 తనలోనె వాదించికొనునేమి వాడు
 తనలోనె భావించికొనునేమి వాడు
 తనలోనె యూరాల్చికొనునేమి వాడు
 తనలోకమే భిన్నమయి—యన్న మన్న
 కనులెత్తి పీడించి గండదపట్లు

40

45

50

కనులు దిండును గాని-కరము సాచుండు
 పలిలంబునన్న వెన్నుని యూర్చు గ్రమ్ము
 చలియింపఁ గెమ్మోవి చాలు చా లం' చు
 నిరసించు ఎగ వీడి నిర్మి మేషముగఁ
 బికించు రో పొల్లి బ్రదికియేగాని
 దయ్యమై వట్టి సంతకము వన్నాని
 డయ్యించుచున్నది-డగరంపు గొంటు
 గడచెను రెన్నాళ్ళు కడి యంబలేదు
 కడగండ్ల వుండరీకుఁడు దాని వలను
 బోవంగఁ దలఁచుఁ దాఁ బోయిననై న
 కాపరించినయట్టి గణికావప్రితి
 పైఁబడునే యందుఁ బ్రాల్పాలు దాని
 యాబలలో వింక యంబునంబున్న
 దలువంబు వలుకు నేశ్య పురాకృతంబు
 చెలిమి గతిందిన కలయయ్యె వూత
 వీరయ్యెఁ బుడి తిండిఁగూడ నింఱు
 భారమైనది యెంత వనికత్తె గణిక!
 ధనమూర్చి తిన్నది తనుపూర్చి తనదు
 మనికొల్చి తెగడె నిర్మూల్యము నోలె—
 కప్పురంబునదాడియున్న చేకొన్న
 చొప్పుగ-ధర్మైకకోవిది గృహణి
 తనకుఁగానిది గాఁగ-కానేమి వార
 వనితాస్వయంబ్రాహ్మణ్యుడై గడపె—
 అడిదన్న దాయంతి యాత్మ ధర్మంబు
 నెడఁదలో నీ భావ మెవని చలించెఁ
 బుండరీకుఁడు దవ పొల్లి భాషంప
 పండఁజేరిన తల్లి పల్లటఁ జాచె
 తనయంబుఁ జారారు తరుణేందుధరుఁడు

55

80

జనకుండు గొరికి నెనమైన తల్లి
 యున్నురుమని పోయి రోగై న కాను
 దిన్నువారఁగ వచ్చు దీర్చి మోస
 నిరిహించుటె గానిపాప! మందవఁడు
 వరమాత్ముడగు తల్లి పాదముద్రలకు
 నవఁగని యిల్లుతెప్పన హారమట్లు
 లనువు దప్పవది యీ యనరు గప్పవది
 వాని మొగంబుపై పరి పరి విధుల
 వాన లక్ష్మితాప మాతఁడున్నాది—
 నంజనేయ పుష్కరమప్పనట్లు
 కంఠాక్షి యా వారకాంత చిర్మగవు
 తాచుచు వాని భావనయంద వెంట
 నీనడించి మరల్చు నెదవాఁడు మెఱుఁగు
 సు యున్న నేమి! పాపాజాన లుడి—
 మిస మిసలాడు నమ్మేది క్రొంజూత
 లెనలాడుదలఁపులో నెంతైన నేమి
 చినమంటిన వధూ! యనువులు జాచు—
 నా పొత్తి నయ్యాట లల దాని పలుకు
 లాపెనఁకువలు న్నయంగ్రాహమలము
 లెలగాలిపోలిక నలసల్లనంటు
 దలఁపులు లోన వాతఁడు దెప్పరిల్లు—
 చూడలే దీ భార మదతి నిట్టార్చు
 గూడఁగఁ బుల్కు న్నూచు వాఁడు
 నిలుకరించునో యంచు పరిత వ్రదితుఁ
 దల వాఁడు నిడుదకన్నులనెత్తి పలుకఁ
 దలఁవఁడుముందటి తవ వికారములు
 దలఁచి లజ్జానమాకలికుఁడై యుడువు
 దాక్షిణ్యపూర్తి నదాచారమూర్తి

65

70

75

శ్రీక్షణునకు బోడు తెలివికి వీరు
 తన తండ్రి యుప్పురుమని బోయినాడు
 దనపుణ్యములు కావడగం బొనర్చి
 నెనరునఁ జెమటయే నెత్తురఁ తల్లి
 తన దౌష్ట్యగాఢచూచిన చూడవట్లు
 మూరిబోయెడు నది ముగ్ధచిత్తమున
 మూరిబోవాత్సల్యము నితాంతదుఃఖ
 వలిలాపగాహ కళ్యణమూర్తి రాను
 వలనవోయినది పూవులతోటవంటి
 యిల్లు పొదీల్లుగా నిలుగురుపులకుఁ
 దల్లడంబునుగూర్చి కానేమి మంచు
 కుంఠంబులకుఁ దెచ్చి కొల్వంగఁ బూను
 కొంచెగఁడునుబోలె కొమరుఁ బ్రాయంపు
 నెలయాలి వలసేలఁ దలఁచె పీడెల్లఁ
 గలకల నవ్వంగఁ గల్గెలు మోసె
 బావు లమ్మినచోటనేనాం దలఁగి *
 యావిద్య లన్నియు వారకూటమున
 మాటిన మణులయ్యె మాటయు మనువు
 నేటి పాలయ్యె నిం తెక్కడి బ్రదుకు!
 తలపోత నెదరి తన్నులు మూయు వాడు
 వలవలఁ దొరఁగు తాపములతో గొరి
 తెవయినే దన తల్లి యనువుగా నిలచి
 వనదినట్లులు బోడు బ్రహ్మ కన్దెఱుదు—
 ఖండేందుధరు ననుగలమైన తండ్రి
 యందను నిల్చి వీవా! యెట్లు చెడినె
 నై తినన్నట్లొను నా తాపభరము
 నాకలఁ ద్రోవ తార్యను జూచు వాడు
 ఆమెకన్నులు ధర్మమా! యిది నీకు

80

85

80

పామేను గద భార్య చర్మింపఁ బురుషు
 వంగంబులో నట్టి వాకుఁ గన్గొన్న
 భంగింది కాసువ్వుచువలెకెల్ల
 మంటావభుంబై న కడసానినెంటి
 నంటి దర్శితరంబై నట్టి ముఖము
 ననుభవించఁగ నన్న యటొను వగలు
 గొనసాగి వుండరీకుఁడు మోము మాన్త
 తలవలకంబున నిలిపి వీరారు
 తెలికన్నుగవంతో-తెక తెక నురుకు
 చినదినమ్మును గ్రొత్త తీరుగా వంత
 మన మెరియించె చిక్కని నెలసాని
 పైనున్న వలనెల్ల వలవల నయ్యె
 దాని దుర్బావంబు దాని పేరార
 దాని బుక్కలు దాని తరిగొన్న వగలు
 కాని చావులు దోచెఁ గవరఁగా-నపుడు
 దనయారి మేనియందము చందమెడఁదఁ
 గనునట్లుఁ దొడఁగె చిక్కపు దూపుతోడ
 గవునెన యూడ్చి ప్రజ్ఞాతంబై న
 నవరని ముకురంబున వలె-వా వెలఁది
 నలికిన జాలు దెప్పరమైన కాని
 కులుకు కమ్మరిపీఠె గోన వరణి-
 తెరలి యావిడ గటాక్షించిన జాలు
 విరవాది బొట్లంబు విడిచివూడ్చి-
 యాపెకపెడుటఁ జారాడిన జాలు
 తె పెక్కి కార్మిగుల్ గదలాడినట్లు
 లావుండరీకున కాత్మవిష్ణుమ్ము
 లేవున దులకించు నెల్ల భావములు-
 తల్లిదండ్రులు లేక తన మనుగడకె

95

2800

5

యొల్లఁబోయెను కాంతు లొద్దులు పెదవి
 వదలు దలంగించెఁ బ్రతినిషేషమ్ము
 ముదపేది పొరాడు పుండరీకవతు—
 కోరి మున్నదిమూఁడు కోట దేవతలు
 తారల్లి యఖండ దయఁబూని యంట
 నిలచినగాని కమ్మలనిండ దీపే
 వలతోడ నడుగడ్డునను సుధా ధార
 గురియించి వాత్సల్యభరము గుప్పించి
 పెరవాణఁ దన్నోము ఎత్తుదై నమునకు
 పరియోదురే! పూజ నలువనేగాని
 కరుణ జూపించరు కలుగు నిర్దయ—
 పూజానికమ్ముల బోరాని లేక
 పాపంబుగా, దయాఁడదరణుండు దండ్రీ—
 యరకాసు పేయని యట్టి నాకమ్ము
 కరమర్థితో నిష్ఠఁ గలరేమొ గాని—
 మలినంబుగాని బ్రహ్మవందన ఖము
 కొలఁదులే యవ్వంగఁ గోటి దేవతలు!
 వారె వోచనియట్టి వరమ ముఖమ్ము
 పేరుతురే! భక్తవివహంబు కిడగని
 జనకపాదఁడు దన దరణిపీఠేఁ
 జనిత దరాధూళి చమరివ యంత
 వదె వత్తు విదెవత్తు నమదఁ జేరెముగ
 మది గణియించి బ్రహ్మవంద ఇక్ష్మి
 ఎత్తుభక్తఁ దై వట్టి మతుని గట్టెదుట
 వతిపేస నిరతంబు నట్టువుల్ ద్రొక్కు—
 పదిపేల యేడులు బాటిగాఁ బూని
 మదిని గామాదుల మద పుడిగించి
 యా త్రిమూర్తుల పెన్నులందఱ్ఱా నంది

10

15

20

భాతిని జరియించు ధర్మదేవతలు
 వరమర్చు లక్ష్మణాంతరావృతై తండ్రి
 భరణములడుగు నిశ్చల ధర్మమూర్తి
 యగునట్టి సుతుఁడొక్కఁ డవనిపై గలుగ
 వగువాఱు లేదందు వా తపోమయిని
 వరపుడ యెవరింతు బ్రహ్మాదులెల్లఁ
 గురియింతు వానిపై గోటి వరమ్ము—
 లేయిసాయమ్మున నేమి కోసమ్ము
 జాయగిల్లగఁ జేస వరదైవతముల
 తాతపాదులఁదెచ్చి-దత్తావధాన
 చేతమ్ముడై పేన జేస తరింప
 వలెనందుఁ గాంక్షించె భావంబునందుఁ
 బొలుపారఁ బుణ్యంబు పుండరీకుండు—
 తనవత్పి నీక్షించి తరువాతనురాగ
 వినినాత దిత్తుఁడై విగళితానందఁ
 దా పుండరీకుఁ డిట్లనియె బొలంతి!
 చేవడు మోక్షమ్ము ఎద్దాన్నచుట్టి
 తల్లిదండ్రుల పేన నొల్లమి సేస
 యుల్లంబులోన విద్యుల్లతావల
 మైనట్టి వెలయారి యరుదు చేనట్టి
 ప్రాణమై నను గొల్పు వరమ వచ్చిత
 మైన వీహృదయంబు నదృశ్యపుచ్చి
 కావనివాడనై కడగంధువోయి
 తిని నేఁడు కడకు విచ్చివది యీ యోజక—
 తనుమధ్యఁ యెటులై నఁ దలిదండ్రులింక
 మణివచ్చి-దేవిదేవరవోలె దృష్ట
 పలుపులైఁ జారాడవలె నంతవఱకు
 వన్నమిందడు వాఁడ గవ్వెరి వారి

25

30

మన్నన గొనివత్తు మణి నే వత్తు
వారాణసిపురి వారుండు రండు
దీరహృదయ పీఠఁ దెలియునే గదవె
పోయివత్తున! తాల్మి బూని యొకంక
పాయక యీ గృహవ్యవహార మెల్ల
వరిదిద్దుకొని-నాడు విరహాంబు పైచి
వరమార్థ మెంచి-దెవ్వర మమకొనక
యందుము ఎలుగుల నోర్చినా పెన్నె
అందేండుపూరి! యీ కావంత తాల్మి
ధరియించి నను దేర్చు నహపేయ కనివ
వరవిరి బాగులై దరహావభరము
పెదవి దొల్కొడ నవ్వెలఁచి వచింతె

35

40

నదమలభావ! నా నర్హంబు పీపు
పీయాన బాలింప నేర్చుటకన్న
నాయాన పృష్ఠంబు నాకు వే తెద్ది!
యత్తమామల దరజాంబులములకు
నత్తమిల్లెరుపుష్కమదిసాకుఁగలుగ
వలదందునే! భక్తివతుఁడౌదుఁగోర్కె-
లరింపుగా నిచ్చు నట్లు కోటియ
మలిరుపుగాదె! మా మామయ్యగారు!
చలిమలకూతురే అగతికి దిగివ
చందంబు మీ తల్లి నందేహమేరి!
అందరగాఁ బోయి తోకొనిరండు
రం-పీయంబు వారుండనై శ్శః
'రికతోఁ బదికోట్ల దేవతలు
నతోడ మవ్వల్లె-మనుగడ నవల
మణెందినల్లె నత్యంబుగాఁ జూడ
రివ వాతస్వంగి వలవడఁ జూచి

45

కనుల నమ్మోదమ్ము గాఢవ ల్లాఁగఁ
 యందరీతుఁడు దన రెండు జాహువులు
 నిండుగా జూచి పెన్నిదిని గన్నట్లు
 లిటి కౌగిలించినఁ దరుణి మేనల్ల
 గిరికొన్న వులకలైఁ గిరికిల వన్దె—
 వాపుండరీకుని యంగంబులెల్ల
 వాటియే నమ్మకంబునం దోలలాడి
 తెలతెల్లవాణ్ణి చీకటులల్ల జాణ్ణి
 మలయమారుతయాన మధురీచుర్ మీతె
 దెవలఁ దెల్పులు నేరె ననమై తి యొడలు
 విన విన జూడించితిరునుగా వీల్చి
 చాలింక మాన్మధ పంగరంబనుడుఁ
 దాలిమిన్ దర్శదారలు వచ్చెఁ
 కొక్కొక్కో కో! యని కుక్కుటవ్రణము—
 దిక్కుడుంగమ్ములు దిగ్గురు మనఁగఁ
 గంచు గీసనగతి అగగణంబులును
 మించి యెఱంగించె—మింటిపై నేగ
 దొరకొన్న దివరాజు వరదంబునందుఁ
 గరడులు గొని చుంటికలు మ్రోసవట్లు—
 కమ్మికాపులు విచ్చెడదమకంబు హెచ్చెఁ
 గ్రమ్ము తుమ్మెదలకుఁ గడసారి గాఁగ
 జీసరాతు తాత్పర్య మెనగించి పంపఁ
 గుంపుంపులుగఁ గాముఖిలు మోచి సొబగు
 గరువంబుపెడఁ గండ్లు గాటుక బైదర
 విరులు పీడంగఁ గ్రొవ్వెడజాణ నదియ
 పందమై నడపాడె నప్పరోగణము
 చందమై నణ్ణయోషాకదంబమ్ము—
 బుద్ధి మక్కినయట్టి పుండరీకుండు

50

55

80

దద్దయు భక్తి సంధ్యావందనాది
క్రియలెల్లఁ దీర్చి వర్షివ విష్ణు నింఱ
సయముగా వేదమంత్రములు వల్లించె—
కారదాతంకఱవ్వసములేవదువు

గూరెను ఐండరీకుని గాత్రవీణ—
పుండరీకునిభార్య మోదకాష్టములు
నిండిన కనులతో విజవిభుఁ జూచు
వా మీర్తి వీక్షింపు నతఁడు ధర్మమ్ము
రూపెత్తినట్లు నిరూపించి మార్పు—
లోహదండపురంబులోని జనమ్ము
దోహరితాశ్చర్యదూతమానసులు—

మాణినాడివంశమండనుండింకఁ
బూరిందుఁ దవము నర్పణగమ్మువండు
నితనికొనము వేదనితతి కోటిర
వికతాంబ్రయుగఁడైన విష్ణురక్తవైరు
దమి పీఠ సూక్ష్మవేషము చాల్చి భువన
కమవీయములు గ్రోత గాతలు గూర్చి
నిలుచుఁటో పైకుంఠనిలయంబు విడచి
తలదింప నమము చుర్యమలోకమందు
నను దేవవాక్యంబు లత్రంబునందు
నమనమంబగు రీతి నా గుబ్బు గొనియె—
తందిరి విజ్ఞానధమదుని దేగఁ
ఐండరీకుం డంతఁ బోవంగ నెంచి
చెలువకు బుద్ధులు పెప్పెసాయంబు
నలువంగఁ దగువారిఁ జర్చింపి విరిసి
వేగవత్తు నటందు వెలది మారాల్చి
తాఁ గడుకొని, కోని, చారిల తైంబు—
ననుకూలదివమున నట బ్రయాణించె

85

70

75

జనకదర్శనభాగ్యవహ్నివిశమ్భు
 మన మనుక్షణము పేరణము సూపంగ—
 వనజాయతాక్షి-పావనవృత్తి మగని
 తెన్నులే సూచునుఁ గన్నుల నిండఁ
 గొన్నట్టి కోర్కెలై కోమలి యుండె—
 పుణ్యంబు వండిన పుండరీకుండు
 గణ్యతైరిక జనగ్రామంబుకోడ
 దినమున కొక కొంత తేకున నడచు
 దును దారివెం బరి కోర్కెలు నత్ర
 ముల పేదదేదచు-ముప్పటిండుచును
 గొలఁది మానములకుఁ గొఱ నెంతాబ్బు
 తై వల్య దామంబు-భావనాతీత
 మావిష్కృతానంద మస్తమితాత్మ
 భవగర్వభారంబు ప్రమదమండితము
 జనరూపమైవట్టి చిత్కళ వెలుగు
 వారణాసీపుర ప్రాంతమ్ము పేరె—
 నూరినెల్లరి నున్న యొక నత్రమున
 విడిచి దైవికభార్యవిధులెల్లఁ దీర్చి
 కడుకొని యా రేయి గడచి యుప్పటినె
 తోడమఱుచును బుద్ధి జనింప
 పాదమొండఁగ శ్రమ-కయవించి యుండె
 శయ్యించుచే గాని వరనకు రాదు
 దయలేనిచ్చిత్ర నితాంతమ్ముఁ గువిక
 యైన నాయక వలె నహరహస్తప్త
 మానసునకు నిద్ర కేనాటి వాని
 యజ్ఞనిల దరిపె మూకావళికంఠ
 నరశహంకార విప్రవాసము బృథగ్గె
 బ్రహ్మరాక్షస పేదపొరన జరన

80

85

90

శిష్యాగర్వములు చెప్పెను పెద్ద పెద్దగె—
 ప్రవతవాయక వీరభద్రాక్షహాస
 మును ముచితము లయ్యె గూరింకపములు—
 చందీశాండవౌద్ధందసేతాశ
 తండు తమ్ముడు వాద్యధంధలు ల్విరిపె
 వాయవనరమున నల్లంత మేర
 ప్రాయంబు వలిగిన వడఁతులు మూవు
 రరుదెంచి రతి వికలాంగము ల్గల్గి—
 కలుకుచువులు కండకమ్ములు కళలు
 దఱికిన పెదవులు తప్పెడు మొగము
 లిడిన చెవులు గ్రక్కిడిన కురులు—
 యల మృత్యుదేవి వాహ్యశిక్షై పెడలఁ
 బెళవెళి నివదించు విగువు వన్వలన
 పరిణందపూగివిధానతంతై న
 పరితక్కిన సుధాబంధురంతై న
 కా శంకిధరియిందు కలకలధ్వాన
 చారితాళలు నయవ్యలనంది వారు
 బందిచక్రమ్ములఁ బగటించు వారి
 దండిపన్నులు-చిందు దంష్ట్రలు-కాల
 పూరుషశంఖముల్ బొలు కంఠములు
 దారుణ హాసముల్ దైర్యమ్ము గలఁడు
 అమనఃకూటమ్ములు-సంతవాకితుల
 విఘటించు నెడల దా వీక్షించి వుండ
 గీతుడు దైర్యంబు ప్రదిలిత-వీర
 వాకట్టి పూర్వవృత్తాములు గల్గినను
 బ్రదుకు క దీనాఁడు కాన వాయు
 నద నద లేటికంచెద నిశ్చయించి
 గమనించు దుండె వా కాంతలు మూగు

85

2400

రమిత మాలిన్యపీఠాశక్త్యమైన
 యాననంబులతోడ వల్లంత మన్న
 మాదితంబగు నొక్క మౌనియౌక్రమము
 సేరుచు వినయంక్రితరీతి మొక్కు
 దీరిచి రచిమన్న చివ్యతావనున
 కాతఁడు మందమౌ హానమ్ముతోడ
 నాతతంబగు దయ నాశీర్వదించె
 అంతట నా మూపు రత్నంత మోద
 దంతురితాళయల్-దడయక యవలఁ
 బరితర్య లొనరింప దొరకొని లొకతె
 వరక సేవట్టి యూర్జ్వదౌడంగె-నాకతి
 కడివల్లుగందంపుఁ గలయంబఁ జల్లె
 మడుగక మూడవ యవిద యందంబు
 లత్తమిల్లఁగ మ్రుగ్గు లందందఁ దీర్చెఁ
 జిత్రరువెనయంపఁ జేతిలో మెలఁపు
 వారివికారముల్ వారింపఁబడియె
 దారున నొక్క మంత్రముచేతఁ దోలె
 పంకట నామూపు రంతి వచ్చెలమ
 దంతురితములు బెదవులు గర్జములఁ
 జొరఁజాటు గమ్ములు పోగ చూపులమ
 గరమరుదైవ మొగంబులు బిటువు
 లై నట్టి అపునంబు లిన్నున నరుము
 లా వీరివృదులై క్త్యములు సర్వాంగ
 విస్తారి లావణ్య విభవంబు కాంతి
 నిస్తులభునములు వీరేఅములకు
 నన్నదమ్ములు వోనియట్టి పాదమ్ము
 లిన్ను గ్రమ్మించెడు పంపలఁ నడలు
 నై దోవ నెడఁద మహాశ్చర్యమునను

5

10

15

బూదోట బోలికఁ బలికింప వెంట
 మొల్ల మై భక్తి పట్టిల్లఁగా నొడలు
 జలన బాష్పముల్ జల జల లాల
 బుడ బుడ బరువెత్తి వుండరీతుండు
 కడు పేగమున వారి యడుగుల కిరము
 మోలఁబాత్పర్యమ్ము నూ యాత్మర్య
 మో వుజ్జ్వలతులార! యారంత ప్రొద్దు
 నుండి మీవృత్తంబు నుల్లంబు పేర్చి
 గంధారపుం బొమ్మ కరణిన్ కంటి
 నతి విశారదులైన యాత్మతు ల్గలి
 యతివలు వచ్చు పెట్లంతలోపలనె
 సురుచిరరూప సుందరు లగు పెట్టు!
 లరుదయ్యె వచ్చు! మీ దైవవృత్తమ్ము
 ధరణిపై నువాణు జరియింపవచ్చు
 తెఱగైన తెఱగంటి తెఱవన! మీరు!
 పరమేష్ఠి దివ్యభావన రూపమెత్తి
 పరితృప్త నడపాడు భంగులా! మీరు!
 మదనుండు కాంతిమంత్రమ్ముచేతఁ
 బదను గూర్చినయట్టి ప్రమదలా! మీరు!
 రతిదేవి మదనసంత్రుమహానమునకుఁ
 బ్రతికృతులై నట్టి వరువులా! మీరు
 శ్రీ విశ్వనాథుని చెంగట వెఱఁగు
 దీవియ లలనోక దివ్యరూపములు
 ధరియించి మెలపాడు కరణులా! మీరు!
 తరణులారా! వాఁక దగఁజెప్పరమ్ము!
 యీ యాశ్రమందేది! యందుండనట్టి
 యాయతేశా దివ్యాఽభిధానంబు
 దెలుపంగఁ గూరునో! దివ్యుల! మీరు

20

25

30

లల మౌనిసేవ పేయగ హేమమేమి?
 దేవతావసుదలో మీ వికారములు
 ద్రోవంగఁ దా నెట్టి దొడ్డ తపమ్ము
 వలిపెనో! యా యోగి తెలువదేమమ్ము!
 కలుముల చెలికి హెగ్గడిక జైలార!
 యనవుడు నవ్వాని నతిగంట జూచి
 తనుపారు దరహాసధాకధకములు
 క్రొమ్మరుపులకాంతి గుప్తరింపంగఁ—
 బ్రన్ననో చూపులు, పారారు వాలు
 గలజాలు బుడదించ క్రమకపోల
 తల కాంతి వగడాల తటకులు శిమ్ము—
 నెత్తమ్మి మొగడల పొత్తలో కుదురు
 గుత్తంపుఁ జిమ్ములు గున గున లాడ
 మూపురయం దొక్క ముద్దియ వలికె
 కావరమాది చిక్కని వంశగౌర
 వము ద్రోచి యిల్లాలివలపుల రోప
 క్రమహీనమైనట్టి గణకాచిలావ
 ముల నాచి తల్లిదండ్రులఁ దెగఁ ద్రోప
 వలుగాకినై నట్టి త్రాహ్మజులుపుఁడి!
 యడగితిగాక మా యాత్మవృత్తంబు
 నుడినెద విను మిఁకమండియే గాని
 తలఁగుము పావవర్తన మటు సూరు
 మలసాలసారోల చలితకటాక్ష
 వరమ మందరమూర్తి, ప్రజవల్లభునకు
 నెరవాలు నెత్తెలి తరుణార్కురునాత
 శమనుసోదరి యాపె సరసాంగయన్తు
 యమునా తరంగిణి యటువై పు గమము
 లలిత లజ్జాభంగదుకుకితాపాంగి

35

40

45

వలమగా బంగారునన్నె వృద్ధులు
 గట్టిన యది హేమగర్భునికై వ
 వృద్ధులవురాజీ భావాంబరాలోల
 రసకళామూర్తి వరవృత్తి యాసే
 తనుకు లే లింక వక్యము నేను గంగ
 మూడు లోకమ్ముల మ్రొక్కు లందంగ
 గూడిన పావిత్ర్యగుణ మగలింది
 మా మువ్వరకునై వ మాన్యురౌ నమ్ము
 ధీమహాతుం డిందుఁ దీరిన మౌని
 ప్రతిదినమ్మును రహ పావముల్లంగు
 మతిబాని నేలాది మర్త్యులు మమ్ము
 దరిం తానములాడి తరలెడుదాన
 భరియింప బరునై వ వారిపావములఁ
 గూరును మా కిట్టి హెర రూపమ్ము
 లాహువముల తాఁచి యువ్వంబులైన
 మారూపములఁ జెంద మౌనియాశ్రమము
 సేరి యా సేవలు సేతుము మేము
 పోయినక్తుము నీరు పూర్వపుణ్యమున
 జాయక మాడు రూపమ్ములు జూడఁ
 గంటి వటించు నా శాంతలు కమరు
 గంటలు మ్రోయంగ కరకుశీయము
 లందుఁ గంకణము లానందలావ్యంబు
 జిందింపఁ బెదవులఁ జిలువవ్వ లొలుక
 యలబోక నేగు రాయంబలనై వ
 చెలువంబు గులుకఁ, బుష్పితము లై వట్టి
 జంగమలతలట్లు సాగిపోయినను
 పొంగులువో ఖత్తి వుండరీతుండు
 కరములు మోడ్చి యా శాంతలు చన్న

50

55

80

హరిదంతరంబుల కటు నంజరించి
 కన్నుల నావంద కమలంబు జులుక
 దిన్నఁగా నరుదెంచి తెలవాటుపెనుక
 నా మౌని దరిసింది యాతని వృత్త
 మేమో! యెఱుంగ మానాంచుదు కల్ప
 మున మేను పేర్చి యుండిన వంతలోన
 మనములు జిగురింప మాలేయ గంధ
 వాహముల్ వెదపల్లె-వరితన్నుగంధ
 దోహలై లా రజోదూకిదయంబు
 చూడఁ జూడఁగఁ దోచె సూర్యుండు జగతి
 చూడంబుపై నొక్క మావకంబుట్టు
 బ్రొద్దువోవక మున్నుఁ బుండరీకుండు
 దద్దయనానక్తిఁ దల్పంబువిడచి
 కాలకృత్యంబులు గడువదీసి
 వేళాను గుణసాంధ్య విదియెవరించి
 కరదిందు కోటిరవంద్రికాస్తంభక
 వరిహృతభక్త తానమనగదునకు
 గోరి ధవునకు-విష్ణు-బుష్ణమౌత్తి
 పేరెముల్వారంగ వినుతు లొనర్చి
 మునియాశ్రమముపేరి-ముక్తిమొమ్ము
 గొనకొని కరిగట్టు కొన్నట్టులున్న
 యా మహాతుని గాంచి యజ్ఞలయందు
 తామరతంపరై తమవునయందు
 వినయంబుదట్టాడ విధియతంబుగను
 దనగోత్ర మెఱిగించి కలవంచి మొక్కి-
 నిలచిన నామౌని యెలనవ్వుగనుల
 నిలువంగవీక్షించి నెలయాలి పలవు
 గడచెనా! ఎత్తులుగడగంటఁజూడఁ

65

70

బొడమె నాచి త్తంబు? పుణ్యంపుఁ బ్రోవు
 పతితోడి వంగతి పహ్యమయ్యెనో? వి
 తకవిద్యల పలంబు ద్దైన్యో మదికి!
 రారమ్మటందుఁ గరమ్ముటదాచి
 యేరాళముగ వాని విజిగొగిలించి
 యొకయాసనమ్మున నుపవిష్టుఁజేసి
 మొకమున నాదరంబులు తొంగలింప—
 నుండిన గరుపాణి పుండరీకుండు
 నిండినభక్తిఁ దానిత్యంబు గొలుచు
 కళేశఖండఁడు దయనన్నిధిపేసి
 వకుఁడౌదుఁ గూర్చున్న వరువున నున్న
 పరమర్షిఁజూచి యానగిది భావించె—
 వరుల పాపమ్ములు నాకమ్మెవర్చు
 దివ్యవ్రసంతులు దీనమును వచ్చి
 యవ్యయమంగళాఽఽయతనమైవట్టి
 మీ పదంబులుగొల్చి-మెయికొన్నభక్తి
 పాపంపు రూపుల ప్రాచిఁబోఁద్రోచి
 తనురూపములు వాల్చి తరలుచే గంటి
 కనువిది! మీ తపస్యావరివస్య
 తైదేవతలు వడిగావులుగాయ
 వాదేమిట్రాఁతి! విజ్ఞానహీనునిది
 మీరన్నయట్టులే మితిమీలుకాను
 భారంబుగను గుప్ప-కంపలఁబడ్డ
 కాకినై నేటికిఁ గన్నులు దెలుచి
 శ్రీకరులై వట్టి బుడూపులై న
 పితరులగొనిపోవ వెళుతివచ్చితిని
 తతితోడ మీదగు దరిసెనంబు
 వాయువుమ్ములునేఁడు పాయంగఁ గలిగె

75

80

85

మాయని యజ్ఞానమాలిన్యమత్త
 మిల్లె దన్యుడనైతి మల్లంబునందు
 వల్లవ నొక కోర్కెయొవిర్పవించె
 మనవిపేతువ యన్న మౌనివశంసుఁ
 డను వసుంఠగు తూర్ణియాగుబ్బుగొనఁగ
 నందేహమేల సేవ్యుగఁ జెప్పవన్న!
 విందును వీనుల విందుగా వన్నఁ
 గరములు జోడించి కన్నులయందుఁ
 తొరలంగ బాష్పముల్ పుండరీకుండు—
 చలికె కావక నామ భాగ్యంబునోది
 చలిత జన్మములైన వర్తములేవి?
 ఏకాలముననైన నేనుహృషణ్య
 లేకృత్యముననైన నెనగంగఁబొంద
 గారాని యే దైవ గలిగె మీకెట్లు!
 కారుణ్యమునఁ జెప్పఁగాఁ దగు వన్న
 నామౌని శిరమల్ల నంకించి కమలఁ
 గామితంబులు వల్ల కల్పకాశీకలు—
 తల్లవి చూపులు శ్రుశ్శింతలాఁడ
 మెల్లవ వదియించె మేదివీనురుఁడఁ
 పేదెమి పెట్టిన పేర్మిదానేమి!
 తీర్థోక్తమేగాక తెలివికి గుఱుతు—
 కుక్కుటుండంచు వాకొందురు నన్ను
 నెక్కారణంబువ నీయభిధాన
 మొనరెనో! యే నెఱుంగను వాయొనర్చు
 మనతవంబేనుని గలడువర్ణింప!
 వన్నివేదంబులు వన్ని కాత్తంబు
 లెన్నినయాదైన మేలోకమందు
 మన్నాఁడొ వానికేనొక్కపారైన

80

85

2500

కన్నదీండుటెగాని కై మోడ్చియెఱుంగ—
 కాళి, కై వల్లవారాళి యటంచుఁ
 గాళి దిక్కుక పావరాళియటంచుఁ—
 గాళి ముక్త్యంగవా కర్ణమౌరంబు
 కాళి విశ్వేశుని గాదిలియమచు
 బహువురాణంబులు వర్ణింపనై న
 విహితధర్ములు వేసవేలకు యాత్రి
 కులుచివంబును గోరి కోరి దర్శనము
 పలువంగ పీ త్రోవఁ జనుచునేయున్న
 నొక్కపారై న నాయల్లంబునందుఁ
 దక్కానియాకాళి దరింపఁ దలవఁ
 విశ్వనాథుండెట్టి విధమునవాడొ!—
 విశ్వేశ్వరి భవాని వెలువడుచు
 చానెట్టిదో! లేకమై ననేనెఱుంగ—
 వానెమ్మనంబు విశ్వానందమందుఁ
 దేలిందిపాలించు దివ్యదైవములు
 మ్రోలనే గలరట ముక్కోటిదేవ
 తలతోడ వాకేమి తెలనంబు! నరుడు
 జలంబు విడచి వత్తల నేజికొనునె!
 యన్నంతకహృదయంబునందు వచ్చెరువు
 పెన్నదీంపగ, మౌని విధుతోడఁబలికె
 బుందరీకుడు - మీరు ముఖ్రొద్దుఁ గొలుచు
 దండదైవతములు చామెట్టివారొ!
 యరయంగవచ్చునే! యందు, వాక్షజము
 యరమర లేటికి! యవనరంభివుడ
 రమ్మంచుఁ జిన్నవ నమ్మునిలేవ
 నమ్ముని పెనువెంటవరిగనుచ్చుండ
 రీకుడు మోదంబు ప్రదులునుల్లంబు

5

10

15

నాకట్ట నాశ్రమాభ్యంతరమ్మునకు—
 నదివోవనొక్కటవతి వృద్ధులగుట
 గిట గిట నై చూపు క్రిష్ణ బలమ్ము
 కేవలమాకృతా పేవలతోన
 భావంబు తనువంగుటదుకుసుమమ్మ
 వారి పందాక్షరీ పరనైక పరుల
 దారితాములఁ దల్లిదండ్రులఁజూని—
 యనియెఁగుక్కుట మహాముని పీఠేహారు
 మనఁచు! నాచేయు నత్యమపమతపము
 పీఠేనాదైవంబు పీఠేనైవల్య
 పారంబు నకలకాశ్రయత విశ్వ
 నాథునిరూప మృనంతపుణ్యమ్ము
 చైతన్యమును దాల్చిదరియందువడుపు—
 వీరిసేవలతోన, విశ్వంబుమూచి
 యోరంత బ్రొద్దు శరీరంబుమూచి
 యుందుషగాని పేజొక్క మంత్రంబు
 పందెంబునకు నై నవరియింపనేర!
 వీరి వల్కులె నాకువిమలపేదములు
 వీరిదూపులు నముద్వేలకై నల్య
 వారా! భంగముల్ వీరిసాన్నిధ్య
 మారాజకోటేరు సంకంబు వీరి
 పరణవద్యమ్ము లేనకలమ్మునాకు"
 భరమైన భక్తితోవలగొందువారి
 కాకుక్కుటందనె నమరాఽఽపగోఽది
 లోకదుర్లభ, దేవలోకంబు నమ్ముఁ
 గొలుచుట నాతపస్సులమెచ్చికాదు—
 తలపై ని వీదేవతలరతో భరము
 ధరియింపదావనేశద్లిదండ్రులకు

20

25

30

వరపుడ యొవరిండువానిక ప్రావ్య
 మైవట్టిసుఖమేది! యఖిల దేవతలు
 వానిదాకాలిసేవకులు కైవల్య
 మవ్వని కింటిలోనావు విజ్ఞాన
 మవ్వనికడఁగంట నాడెడుచెలువ
 వుండరీకా! టూమిఁబట్టి తానేమి!
 చందించినెల యాలిసరసమ్ము నమ్మి—
 కులదైవములు ఎకరులనెక్కనూకి
 పలపల విజ్ఞాన వాదమొనర్చు,
 పోహమ్ము! నీతంద్రిపుణ్య లోకముల
 దీపంబు తను వెత్తిదీపించు శివుఁడు
 కమనీయమణికరీ కామబ్ధిమండు
 శ్రమమేడునొక్కయశ్వ త్థంపునీడఁ
 బొడవు తెప్పలతోడి నెడఁదలొకమలు
 గడుపూన్కి బొమ్మలనడుమఁ గిల్కొల్పి—
 పెలపులయందుఁ గ్రొన్నెల పెన్నెలలను
 గిలుకాదు చిలునవ్వెవెలది గాఁగాయ—
 తాను గూర్చున్నాఁడు దవములోమనిగి
 దీనిది! యామౌనియానిన దీక్ష
 తనకొఱకై గాదు తనయొకై వుట్టి
 వివరంబుదొలిచి నేవేలపోకలను
 మరగిన నీబుద్ధిమాన్వేదకొఱకు—
 పరమేశ్వరునితోన భాసల్లగొరి
 నీమాత యతని సార్విద్యుడుదనునె
 శ్రీమహాతంబుగాఁ జెలఁగుచున్నదియు—
 విడచితిమేగాక పెడదారిఁబట్టి
 విడచునే! వారలవిశ్వహుండు *—
 కుక్కుటబుఁబయెన్నయొక్కొక్కహుట

85

40

యొక్కొక్క భూలమైయుల్లరిలుకుడువ
 నాకని ఎకరుల కాకతభక్తి
 పాతత్యమనువొంద సాష్టాంగ మెఱుగి
 కుక్కుటువకువలగొని వడఁబాఱెఁ
 బొక్కుచు మదిలోనఁ బుండరీకుండు
 వారాణసీమార్గవర్తియై తండ్రిఁ
 జేరెడు వఱింక దీరునేవెకలు!
 కా! బ్రచేశించికవపద్దధారి
 నానతోఁ బ్రాప్తింది యటునిటుదిరిగి
 మఱితర్జి కాపుటమునుజేరికుక్కు
 టుని వల్కుబడిఁగనుగొనెకాకపాదు
 నాకనినవిధంబునందె గూర్చున్న
 వఱిఁదనకల్గి చ్చిక్రాంతిదామమ్ము—
 పులికలుదనువెల్లఁ దిలకంబులోత్త
 జలజలగనుల బాష్పములులాంఁగ
 కడువడి నెదయెల్లఁ గంపనంబొందఁ
 దడఁబరుచుండఁ బాదమ్ములు పుండ
 రీకుండు పెవగొన్న కోకంబు పశుకు
 నాకటుకంకు నాహదంబు—రిజ్జ
 వదిపేరి భావముల్ ప్రాముఖ్యంసంగ
 మదినెల్ల—పేయనే మార్గంబుదోవ
 కటునిటు దీరుగ—పాత్యకిగునుంది
 పుట పుటనై యున్న పోలికలాది
 తవసుతుండే' యన్నతలఁపులోఁగరిగి
 చనవునఁ జేరఁనిర్పివ—నరువెత్తి
 కిరమంబుమొక్కి నాదురుసుతవమ్ము
 మఱచి—నాసేమమ్ముచుదిధివ్పగిరి
 తిరిగి రావలెమీరు—దేవి, శేషభయము

45

50

55

విదుల పాన్పువఁ జెట్టవరపుడిదీర్తు—
 గడచిన కతలెల్లఁగడువఁబోకమ్ము!
 యెడ చెఱునై బోవు నింతలోఁగమలు
 దెఱువె బహ్మండు తపోదీక్షచాలించి
 ధరణిపై దేహంబుదాల్చినయెఱుక—
 కనులు విప్పవతోన గడువడినేగి
 జనకుపాదమ్ములు జడిగొనదడిసి
 పొదివి యాలోననఁబుండరీకుండు
 మదిఁగూడఁ దెచ్చి యామాడ్కిఁ బ్రార్థించె—
 జనకరూపంతై సాక్షాత్కరించి
 నను దనియించెడి నాగకోటిర!
 యాకాశమున కన్నవతి విపులమ్ము
 వీరై వడిఁగూంపలేక సామాన్య
 మానవబుద్ధితో మదితీరుదలఁగి
 కావని కన్నులఁ గామమ్ము గప్ప
 వెడఁగనై వేవేల విధులఁబోయితిని
 విడిముడి కొఱుకునై వెలయొఱుఱిలుఁగు
 నవ్వెలువవ్వ మానంబుడిపుచ్చి
 యవ్వెలంది మెఱుంగులామతింబుచును
 శిరసుండమో కాలవేసలు పెట్టు
 బరవిడి మిమ్మునొప్పరికించి బాని
 దరణ లాఱరాగ ధరికమైబ్రదుకు
 పఱుకనై తినినేడురావమ్ముమాఱె
 ఎతరుల కన్నకు వేఱెద్దిలేదు
 బ్రతుకు దీర్పుఁగ మోక్షవదనివివ్వంగ
 నాచేసినట్టి యన్యాయముల్కాని
 నాచేతి వేవలవందితో ధలఁది
 రండు! దేవతలాళి కహిగుల్మమిటు

80

85

70

పుండరీకుండింక పుట్టువుమాతె
 నదియొకజన్మ, మాయాఽధీనమలిప
 మిదియొక్క జన్మ, పమీవాత ధర్మ
 మనియేర్చుకొని చెప్పనా పుండరీకుఁ
 గనులారఁజూచి బొంగివదయాభావ
 ముననవిజ్ఞప్తాన్నిట్లనె మార్గమధ్య
 మున—కుక్కులుని దబీ—మార్తిజూచితివా!
 యామవాతునియట్లులని తరసార్థ్య
 మో—మహాత్వము నీవునందంగ నలయు
 వదము! బోదమునేఁడ భవ్యమైనట్టి
 వదముకెందఁగనీకుఁ బ్రాతియేమన్న!
 యని పల్కనాకండ్రి కంజలించుచును
 జనని పాదములకు వమ్మతిమొక్కి—
 శ్రీవిశ్వనాథునిఁ జేరివందించి
 యాచిధుశేఖరు ననుగులంజెన
 శ్రీవికలాక్షిఁ జేయెత్తి మొక్కి
 భావజాంతకు జటావాటికినెక్కు
 పగలు గల్గినదేవవాని తెజఁగి
 విగువు నవ్వలతోన పృథు పాపములను
 గడగడనడకెందు కఠికంఁపాని
 వడిగాపు—శ్రీవీరభద్రుని గొలిచి
 తక్కుదేవతలకు దండంబునెట్టి
 నెక్కొన్న భక్తితోనిలువెల్ల వడఁక
 నందలంబునయందు వాతల్లిదండ్రీ
 వందంబుగామందియతినినయమున
 వడచెమ పుండరీకుఁడు వారికోన
 యొడలు చాల్చినట్టి వడదినయట్లు—
 ఆకలిదప్పుల వరసయవ్వారి

75

80

85

నేకాంత నివృత్తనెలమి గొల్చుచును
 దినమునకొమడతీరుగానడచి
 జనకుల కాయానమును దోషవీక
 దందీతేంద్రియవృత్తి తత్కడుభనుఁడు
 వుండరీకుండాత్మ పురమును దఱిపె—
 తలవీలమునయందె బర్పించి కొంద
 రలఘువేగమ్మున నా యూరఁ జొచ్చి
 వుండరీకుఁడు వచ్చెఁ జుండరీకుండు
 రండు రండో! చూడరండంచుఁ బిలువ
 తరుణులునుగలును దందడిగాఁగ
 బరిగట్టి యెదురుగాఁ బరతెంచు చుండ
 దననాడుఁ డరుదెంచె నను వార్త చెప్పులఁ
 దనినెన మధురమధా భారయగుచు
 నెన్నుఁ చెన్నుఁడు వచ్చు వికనంచు వాని
 తెన్నులే నూచుచు దినములు గడపు
 చున్నది-విరియు క్త కోటనా-చార
 నన్నయ నమ్మతరాతర్యమూర్తి
 జుండరీకునివతి బొంగారుచుండ
 రెండుకన్నులు జుల్కరింపులు దనువు
 దనియింపఁ, బై పెచ్చుదట్టాడు కుతుక
 మనకుఁ బాలిమి యను నెనుకట్ట వేటి—
 తలనాకీటనె నిల్చి తరళితాపాంగ
 ములతోన నాకుని ముందెర్పవ్వందఁ
 గలువడంబులు గట్టి యెలవవ్వై ముతై
 ములఁజల్లదయపేసెఁ జుండరీకుండు
 దర్శిదండ్రులతోడ మొల్లమై గమల
 జల్లిండుకొన్న బాష్పమ్ములతోడ—
 బొలఁచి వచ్చుఁగలేదు బాజ్యంబులిట్లు

80

85

2800

పలియందునే యందు పలినాక్షి వమ్మ
 కుండమలేదు నాకొన్నట్టి కమలు
 రెండను దీర్ఘ దీర్ఘ కృతమ్ములుగ
 మొకమెల్లఁగాఁ జూచె మోక్షవలమ్ము
 లకలంక మతివచ్చినట్లున్న వారి—
 పకలదేవతలయంకము లొక్క యిద్వ
 ర కుటిలమానసులై నట్టి వారి
 సత్తమామల వంతరానందమునకుఁ
 జిత్తంబుదునికిల్ల శ్రీమంబుగాఁగ
 నెదురేగుదెంచి కా నిలఁ జొగి మ్రొక్కె
 గుడురు గుబ్బలు భూమిఁ గునియ యాడంగ
 మ్రొక్కిన కోడలి ముదమారఁ గాంచి
 యుక్కమలాక్షి సాత్యకి సుపసార
 దీనించెఁ గులమేలు దేవుండు జహ్ను
 నా వికాలాక్షిసీసై ఖండరీకు
 నభవుఁగావింపు మందాదె నక్షిణ
 విభవమ్ము దశము దీవెన గ్రమ్మరించి
 యంక నా ప్రయవత్నియనురాగభార
 దంతురికాపొంగి దన మనోనాధు
 దరణంబులకు మ్రొక్కె సరనంబులై న
 జిణునవ్వుకుంపురుల్ చిందులాడంగఁ
 సత్తమామలదై న యడుగులదోయి
 సత్తమిల్లంగ భక్తి యర్పిలిఁ గడిగి
 తత్తీర్థమును శిరస్థలముపైఁ దాల్చి
 చిత్తమ్ము చిగురింపఁ జిగురాకుఁదోడి
 త్రోవఁ జూపించినఁ దోడ్తోడ నడచెఁ
 తెవల్యకామిసీ తర్ల తల్వార
 కమనీయ తరకటాక్షములతో జహ్నుఁ

5

10

దనమలిస దిత్తసాత్వకి వెంట వడువ
 తల్లిదండ్రుల పెన్మఁ దా వచ్చె వారి
 వల్లలిశాంఘ నిశ్చలదృష్ట యగుదుఁ
 జొడవైవ వినయంబు బుండరీకుండు
 వుడమిలో నింక నా వుత్తన తెట్టి
 దలఁపును లేదు, శ్రద్ధాబంధుదముగఁ
 గలకాల మాఁ తరులఁ గొల్చి వారి
 పాదమూలములఁ గై వల్యసుఖమ్ము
 సాధించుకే దక్క శమదమనిదికి
 దినములు గతియించె దివ్య విజ్ఞాన
 భనుఁడై న గొమరుండు దాను సాధించె
 బిదిబడిఁ గ్రొత్తతపమ్ము దేవతలు
 గరు వెఱుగందఁ జొక్కపుట క్తి విలిపి
 జనకుని మొగముపైఁ జిజ్జవు ల్పిలిపి
 తనలో నెగరఁగు శ్రద్ధామూర్తి సుతుఁడు
 ఎత్తుపాదముల విష్ణు వీక్షించి నాచ్చ
 తతివజ్రసమ్ము సందానించుఁ గొడుకు,
 జనకుండు భాషంప నరవితో వమ్మత
 మునఁ దోగివచ్చె న మోద వర్షంక
 షం బెనహృదయంబు జలజలిఁ నాఱు
 వింబుగా వీక్షించు, ఎత్తమెంది సుతుఁడు
 దల్లియంద్రుల చెంతఁ దలవాన్చి సుఖము
 మొల్లమై రోమాంబములఁ దోగుఁ గొడుకు,
 తెలితెలవాఱు నెత్తులు వోవ భక్తి
 తలిదండ్రులకు మ్రొక్కి తత్పరత్వమునఁ
 దానంబు లాడించు, దనినీట వారి
 మానసంబులు మోదమత్తముల్కాగఁ
 బ్రవ్వుచి కుత్రాంబునమ్ము బ్రదిందఁ

15

20

25

గ్రన్థనఁ దనికంపు గలిగిన పూలు
ముడుచు, నాయానంబు గడమగా వినదుఁ

దడయక తాళవృంతమ్మును బూని
గడచెఁ గాలంబిట్లు ఘనతపోగదిమ
బొడవైన తనయుండు మండరీకువకు
ఎకరుల పేవయే గతియైబోయెఁ

30

నితరుల నామమే విధిమంత్రమయ్యెఁ
దల్లిదండ్రుల పూజ దవద్రుడుకయ్యె
నెల్లసౌఖ్యంబుల కెల్లఁగా నయ్యె
నేమి వచించునో! యేదిక్కుఁ జూడు

నో! మావనంబున నేమి యూహించు
నో! యెట్టిపేవఁదా నొగి నిర్వహించ
నై యున్నదో! యందు ననిమేషదృష్ట
వఱుం జహ్నువుపై ని ప్రవళేశ్వరునకు

35

పరియైన దండ్రీపై నర్వకాలమ్ము
లతిజాగరూకుఁడై యాయానమనక
మతినేవగింపక మాండ్యమ్ము లేక
గండరువునుబోలెఁ గాపుండు మతుఁడు,

దిండితీర్థమ్ములు దినింబుఁ ద్రావు
నేర్వేఱు రుచులెల్ల వివరించి జలము
వార్వఁగా విక్రమింపఁగఁ జేసి యెల్ల
నల్లఁ జాదములొత్తు నానందబావు

పుల్లవర్తాక్షుఁడై పుండరీకుండు
నిదురగూర్చిన తండ్రీ నెలమి పీడించి

40

మది బొంగి యంఘ్రుల మస్తమ్ము వంచి
తల్లిదగ్గఱి ఖక్తి దట్టాడుచుండ
నెల్ల పేవలు దీర్చు ఋజామూర్తి మానుఁ
దాకొమరుని గాంచి యెద్దుతానంద

శివరాజపారవచ్చిలమూర్తి మాతృ
 దేవి లోలోననే దీవింతు గోటి
 దీవెనల్ ప్రేమంబు దీగెలు పొంగ—
 మతిఁ జొక్కి రుతి దక్కి, మధులిహు యన్లు
 శతవక్రములు వోలెఁ జిత్తివల్లగిని—
 యనుకూలవతిప్రేమ కాత్మలోఁ గరంగు
 పనిత లోలికణహృద ర్దనల్యులు—
 గురుదిష్ట మంత్రంబు వరశిష్యుఁ డెల్లు
 హరు మూర్తిఁ దనలోన నై క్యం బొసర్చి
 పరమ భక్తుఁడు దన ప్రాణలింగమ్ము
 విరివోటు లేకుండ పీడించునట్లు—
 జహ్నుమూర్తినిఁ దన వరపార్శ్వచిత్త
 నిష్పాతం బొసరించి నిట్లక నిలుచు
 వులకలై ముద్భాష్యకళికలై గమల—
 నలలుడిందినయట్టి జలనిధి వోలె
 జలదాప్తరేని వత్సరణియు బ్రోలె
 చలనంబు నేదిగ వలిగాడ్చు వోలె
 మూతి వివ్వనియట్టి ముకుళంబు వోలెఁ
 జేత మివ్వనియట్టి వాతియుఁ బోలెఁ
 నల్లలాదని యట్టితిల్లికవోలె
 న్లనిమదియంద్రియాన్వన క్రిదలఁగి
 గురుపాదములయందెగులుకుగానిలువ
 దరముగానట్టి యాదరగ్గులువూలు
 వదటికేయని బూమినొదవనినెట్లు
 వెదిగి, పాయుజ్యనంపదయమతావు
 లదరు నహవ్రదకాన్వంబునాన్పి—
 యొడఁగూడు ధూవధూమోద్గమంబులకు—
 తాత పాదులపాదతలములుగంది

45

50

55

చేతంబు నొచ్చు నన్తంత విజ్ఞాన
రూపంబులెనకొల్పి, తోడోడ ధరమ
బ్రాహ్మండువట్టి పీఠానశ్శోభతు
లనఁగవేడిమియంటి యదవ దలగునొ!

యనునంతవెన్నెల కనుగులంబగుదు
నలరు నాత్మశ్శోభి నశినివాళించి—

ఇలఁగల్గుదురులలో నేమిన్నదందు
నిరసంచి యెన్నుండుఁదఱుగ నిరుదులు

80

పరిడవిల్లెడు ప్రాణవదమునర్పించి—

యదరించు ప్రతిదృష్ట యాత్మదేశకుల

యదుగులకొక దీపమై మదిఁదలఁచు

ప్రతిభావనయు నొక్క పద్మరాగమూల

ప్రతిసరమై యేయు ప్రత్యుపదార

మతుల మాత్మార్పణంబై భక్తి మరలి

యతిమాత్రరక్తిఁజెప్పవలెచేపంగ

నీరేడు లోకంబు లెఱిమి నంకించ

నారణం బొల్కంగ నర్పించు మతుఁడు

ప్రమదేశభక్తుండు బాహ్యలింగంబు

85

నేమంబు నిష్ఠించి నిఖిలనద్యస్తు

తతిఁగూర్చుకొని నిహితంబుగాఁ గొలుచు

గతిఁ దండ్రి పాదముల్ గాంక్షతోఁ గొలుచు

వకలోపదారముల్ సంఘటిల్లంగ,

వకునతి భక్తిభావాఽఽవేశదివ్య

రసకుండు లోకతంత్రమ్మునోనాడి

యదుగడ్గునను రక్తి యాపవాల్లంగ

మడురాజుకోటిర! యూర్జితాచార!

తై వల్యమతిసార! కందిగంపీర!

దేవాఽఽదిదేవ! భూతేశ! వమో వ

70

మో యంచ హస్తాబ్జములు దట్టిపాడు
 భాయగా విష్ణురూపాయ దయైక
 ఎందఱే! మన్మనోబంధనే! జ్ఞాన
 వంధుక్షణాయవిశ్వాత్మనే! జహన్న
 రూపాయ! విశ్వాత్మనే! ఎత్పరూప
 తే! ఎనాకధరాయ! నిర్భృతం నమో న
 మో! యంచ నెలుగై త్రి యోరంత వాడి
 చేయై త్రి న ర్తింతుఁ తెలువొల్కు సుతుఁడు—
 గనుమోర్చినప్పడఁ గాంచు లోలోన
 జనకునిరూపు మోక్షైన్సందఱిది
 గనుదెర్చినప్పడఁ గాంచుగృహిది
 జనకునిరూపు నిల్చిన మోక్షవలము—
 గనుతెచ్చులార్చక కను జీలునవ్వ
 దనుకంగఁ జూడు ముగ్ధముగాఁగఁ జూడు
 వలఁతఁగాఁ జూడు మిమ్ములు గ్రమ్ముఁ జూడు
 నలనల్ల జూడు వోరఁలజూడు, దేహ
 మంతయుఁ గన్నులై యటుమాచు భక్తి
 దంతురితుఁడు గొడ్డు దండ్రీ పాదములు—
 జనకుండు బాండు వమయేఱులందుఁ
 దనయున కొడలెల్లఁ దనుపాడుఁ చెవులు—
 పిళ్ళపాదములను పేవించెడునవ్వు
 వాకబుద్ధి కొడలెల్ల నెవయు హస్తములు—
 మకవడ, జనకు వచ్చుతిపేయనవ్వుడు
 మితివెట్టరాకుండ మేనెల్ల నోళ్ళు—
 దలిదండ్రులకు పేవ దలకొల్పినవ్వుడు
 పెరియుఁ బో, గిజకొని మేనెల్లఁ గాళ్ళు—
 వరరూపుడై న దండిరిఁ జూచునవ్వుడు
 పెరియునే తమ్ములై మేనెల్లఁ గనులు—

75

80

దలిదండ్రుల వ్యానితాత్పర్యమతుల
 పలమైన పాయుజ్యభాగ్యపాకమ్ము—
 దొరికినట్లు జవరాలు పలిపెంబు దీప
 కలికి నవ్వల భూమిఁగాంచకమున్న—
 తొలికోడికంఠంబు నిలవంచి వీగడు
 గురికించి ముమ్మాటు గూయకమున్న—
 తొలికొండపలులపైఁదోతెంచి సూర్యుఁ
 డలరార రాగంబు నిలువకమున్న—
 తొడలెద్దురించి నేస్తులఁగూడు నతుల
 ముడివడు హంకృతుల్ ముగియకమున్న—
 పెలుఁగుల గనికరంబులు సోకి తన్ని
 చెలువ గ్రొన్న గవులు చిలుకకమున్న—
 బొరలేని భక్తితోఁ బుండరీకుండు
 పరమార్థ ఎత్తరూపభావనాదుర
 మధుద్గిగ్గనేత్ర వద్మమ్ములు విప్ప
 తడువరి వేగంబుదానంబు దీర్చి—
 బుడి బుడి యారామముల కేగి, తావు
 లడుగు వట్టగఁదేటు లంబునిబావు
 లందంబు దునికిలమందవాయువుల
 గ్రండువ శేకులు గడలని పూలు—
 మడఁచిచెక్కులపై ని మదలేఖిణీలు
 గడుతీయ్యవగు తేనెలెడలనిపూలు—
 వృంతబంధమునుండి విడిచి న పూవు
 లింతైన పందంబులిడినోనపూలు
 కోదిందితెచ్చి విహ్వరితాఽనంద
 తోధరూపుఁడ పార్వతీధవుఁడోలు
 జనకునకువదార వరణివేడిచ్చి
 జననికూడిగములునల్పి యిర్వురమ

85

80

85

మవవిష్టలనుజేయు త్తాలభక్తి
 వప్తలంబుగాఁగఁ బూజింపద్యుఁడనడు
 వడఁతితోఁగూడి కాళ్ళకమోక్షసుఖము
 బుడిచోక ఎద్దిందె వో జగవంతు—
 జనక పాదములందు సరిత్రొత్తపూలు
 మనపారనుచుచో మాధుర్య భరము
 లత్త మిలనిపూవులై యుండు మనసు—
 హత్తుకోనుద్యేగ, మావలీ సలమ
 దీపార్చన మొనర్చి తీపారుఁజూపు
 లేపారవీక్షించి యవ్వలోఁగరఁగు
 వానేలందుఁజీమంతై నగందు
 లానూర్లని దీపమైయుండుమనసు—
 వాననాద్రవ్య సర్వవ్యముల్ జలము
 లానదుల్కాడఁగఁబోన తానమ్ము
 లాడించునవుడుఁ దీవ్రానురాగమ్ము
 గూడంగ జలములై గొనురొందుమనసు,
 యది స్వాదువిదివోలునిది భేషజంబు
 నిది కోరికను దెచ్చినది, యందురుదులు
 వరికి నైవేద్యపూజితోపర్చునప్పు
 డలరారభోజ్యంబులై యుండు మనసు—
 గమలు చిత్తడిగ, శిఖ్రాగ్రంబువందుఁ
 దనిపూలుముడుచుచోఁ బాపులుచోని
 యలరుల నింతిగానై యుండు మనసు—
 యలపై వి సర్వాంగ మిరవొండ శిరసు
 వంది చుత్పుజ్య త మః పలాయ! జగ
 దందితముక్తి మహాయ! సర్వాత్మ
 నే నమోమహాపేయనింద్యయాపాయ
 దీవానవప్రతాపదీశాయ వేద

2700

5

10

పురుషాయ, సొత్తకీవరమార్దహహ్నా
 వరతమధారిణీ వాసుదేవాయ
 సోమాయురాజీవశోభినే! దివ్య
 సామోదితాయ! యంచాఽఽనేశభరము
 గిరికౌసఁ బ్రణమిర్లుతరుణంబులందు
 వరిద్రిప్రణామంబునై యుండు మనసు
 యారీతివచ్చుక్తి తోరహత్తులుగ
 దూరితాముఁడొనర్చు దొడ్డతనమ్ము
 నర్వమానపురి కాక్పర్మదంబగుఁడుఁ
 బర్వఁ దత్కిర్తి సువర్వలోకమునఁ
 వనుఁబిల్వ లేదంచునణిగెఁ బోవన్నా,
 వనుఁగొల్వ లేదంచుఁదనికెఁగుజేరుఁ,
 డనమాజీ వంశమై నట్టి యాశానుఁ
 డనమంజనమ్ము, నన్నర్థింపకుండ
 నాబోవుటనియుండె నాబోనియనము
 రూపుకట్టినవాఁడు తీపై వనింధి
 తీపులతోఁబువ్వుఁ దూపులతోనె
 యేపువఁదవమల నింకించువాఁడు—
 వంరాజా దవకేమివచ్చునో, లేని
 యలంబి ' యనినవయోనవాఽఽతోగ
 మధురిమ పీమ లున్నదకటికార
 విధుతమౌనీంద్ర నంబిద్రిక్తులంత్ర
 ఘనసార్వభౌమభక్తారముఁఁకాంత
 తనవలగ్గులు మత్తుతాఽఽగమాభ్యాస
 మధురిమాఽఽకయలు మధామందవోవ
 విధులు చాతుర్య నన్నిదులై న నార
 మదనతీరయముతో మంతవంబాఁడె—
 పదఘట పేదార్థ భర్తామదర్శి

15

20

25

కావాలాననుండా విధాతయును
 భావించితమఁగూర్చికావించునేత
 గాదనితలబోపెఁ గాలకంఠుండు
 గాదిలిసానితోఁ గలియించించి
 ననుఁగూర్చి ఎలుపుగాద నిశ్చయించి
 తనువేషఁబులకనంతతులు దట్టాడఁ
 దలనంచి మ్రొక్కెన్ నిస్తులవనమాల
 దులకించునెదతోడి తో యజ్ఞాజ్ఞపతు
 దేవతలెల్లఁ బ్రత్యేకాఽభిమాన
 భావయాపతులు విశ్వాత్మకత్వంబు
 వారితరం బొనె! నామనుం డెట్లు
 బారపొందిన నభః పటనుండుకొనునె!
 జలము తలమ్ము, దిగ్బలయమ్ము మేఘ
 నిలయమ్ము, మారుతమ్ములు, జంధ్రసూర్యు
 లఖిల వక్షత్రమ్ములఖిలలోకమ్ము
 లఖిల ఖూతమ్ములేయాత్మ స్వరూపు
 నక్షరీరమ్ము, లానందై కధాము
 నకుఁ, గూలముద్రుల నవ్య సౌరభ్య
 మనతరకల్యాణ గుణవరీతునకు
 వినమిత వేదాత్మ విహగాఽధిపాత
 వితత శిరస్సీక విమల పాదునకు
 మతితెక్క నారాయణునకునుగాక—
 జిలివిలి వేర్చులు చిలికించినేయుఁ
 జిలువాయనపుఁదనమ్ములతోడఁ గరుణఁ
 దొలుయునే! దక్కు-నిర్ణరులట్లు, లిప్యఁ
 గొలుకొనిరిదప్పనే! పరము విష్ణుండు!
 నకలజీవము ల హృత్సరసీమలము
 వికరంబుగా నిండినిల్చిన వెలుగు

80

85

40

దానొటఁ బుండరీకా పీతమైన
 మానిత ఎత్తవేనమదిని దాకినది
 పుండరీకుని భాగ్యపుండరీకమ్ము
 అండపొరభములు గమియ విచ్చినది—
 వేంచేసెవిష్ణుండు—వేంచేసెమోని
 నంచయానందంబు వర్వగిర్వాణ
 భావనావిషయంబు పద్మాకటాక్ష
 పావనానందం మళో భావనంతమ్ము—
 వేంచేసె నన కాది విణుభహృదబ్ధ
 దంచరీకము—భక్తచంద్రికామంద
 హన సాఖోగమాయా పరిష్కార
 భాసురంబాదృత భూసురంబై న
 వెలుఁగు సాయుజ్య శీతలము—మాధుర్య
 ములసీమ యనుకంపదోలఁగెడుపెంకి—
 శశవిభూషణ జటాకాలానందరామ
 విస్మయరసాటల్య విభవంబులకును
 ననుబలంబగు జొత్తులడరించి కైల
 తవయాపృథ్వానందసారతారకళ్యమలకు
 నొరవడులై యొనవడులై వగోప
 తరుణులవీఁగుచిత్తరపుఁ జమ్మలకుఁ
 దొడవులై యందాలమడుగులై నట్టి
 యడుగులతో వచ్చెనంబుజాక్షిండు—
 కాంబవోద్యప్తివిదంబికంరాగ్ర
 లంబమానాంకుమాలా కీర్తనైః
 యంతితో మాలియయట్టిట్టుదూఁగ—
 దంతర కారుణ్యతరళితాపాంగ
 చకచక ద్రోదియత్సవములు, చదల
 వికలంపఁజేయఁ గ్రొవ్వెరుల దాచుములు—

45

50

లలిత పీఠాంబరోజ్జ్వలదాదుకాంతి
 కళికలు దిక్కుడుంగములఁగై నేయ
 జలధిజా చరణలాజ్జరేఖవోలి
 కలికి వన్నెలతోడి కొస్తుభంబమర____
 జగజంపు గడితంపుజలతారుచేరి
 నిగనిగల్పిల్లింపనిందై న యెడఁద
 తీరె నకస్తూరి గీఱునాచమ్ము
 జాణిబొమ్మలతోడ సాళింపంగ____
 భ్రమరక వ్రాతంబు పొలంబుపై ని
 గుమిగుడి ప్రెక్కఁజంబులుహవజెంప____
 పులుగడిగిన ము తెములువోలెమేన
 దులకించి స్వేదమిందువులు వట్టిల్లి____
 వెమ్మిదొలంకెడు గెమ్మొదిపైనిఁ
 గ్రమ్మిన చిఱవవ్వు గలకలలాఁడ
 మళరకుండల విభాని కరంబుమలం
 ప్రకటంప గండముల్ బలియుబీరెండ____
 పుంజితకంజాన మంజిమానూన
 మంజీరములు సూర్యమకమకవేయ
 బహిరబహుః పూర్ణఁ, దవావపర్యంకుఁ
 డహరహరుదితుఁ, డ హస్కరచంద్ర
 నేత్రుండు భవలతాద్రాకుండు విమతి
 పాత్రుండు, ప్రజలోకభాగ్యభండార
 మేతెంచెఁబులుపుట నై తుండపుటము
 దొంతరల్గముద్దు దుంపెనలాఁడ
 వేదాత్ముడై నట్టి విహగాధిపాదుఁ
 డేదిదోపకయడుగెంటవేణు____
 వనియేమిగల్గెనో! స్వామిపేందేసి
 వనిసుదర్శనమూర్తి నెఱుకెఱుగఁట____

55

60

65

దీరతో దారదుర్వారభాంకార
దారురూపము బాంధవ్యంబునడువ...
వననివయ్యెదదూఁ గన నడునెన్నడుము
వినవివగాలక్ష్మిండువీ కులాఁడ—

70

పైన్యాఁఁది నేత విష్యత్సేనమూర్తి
యన్యదుర్దముఁడు దోడై నందడింప—
కంకణహంకారఘన పరిష్కార
నంకురి సంఖ్యవి శంకవిక్ర
మాటో సమైవగదాగ్యమేపాటు
వాటిలెనో! యందుదూటికొనంగ—
నగ్రజాగ్రజ్ఞానితోగ్రమై విక్ర
మాగ్రియింపగునందకాఖ్యంబుగోయ—

కవకకంకణ సముత్కంఠ యుత్కార
ఘనఘనాఘనరవాఁకర్త నోద్భావిత
వివతదై త్యాంగనావేతాళ ముగుఁడ
బిదివినుకార్దమ్ము బలఁగమైయంట—

75

వైకుంఠనాన సౌభాగ్య ముక్రీకు
లాకులంపడ వైష్ణవాఁడారయుతులు—

వందమరగమైన టద్రగజమ్ము
వంచించుగమన సౌభాగ్యంబుతోడఁ
బరతెంచె నేదాంత వరమ విద్యాంత
మరుదైవ వారాయణాఁధిపాఁడు—

అనమయమ్మువనత్యంతతక్తి
భూఁకుంఠై నద్దిష్టంఁడనీకుండు
దనటోటి గోమయమ్మున కుద్దిపేసి
కొనసాగురక్తి త్రుగుణ దీర్ఘవట్టి
వెంపున జోడుపీఠాఁజేసినుకులఁ
తెలువారఁగాముష్టికుల్లగోష్ఠి

80

కనులందుఁ, దమ నందు, మనమందు, వినయ
 మనుగతికంటె గావల్లవమ్రొక్కి—
 పునసార వాననా కలిత వీరములఁ
 బనునడభావంబు పొదముల్గిడిగి—
 యాజలంబుదులకై వ దుప్పొవ్వ
 మీజన్మమునఁ దక్కినింకేటిముక్తి
 యను భావమక్రాంత మాక్రమింపంగఁ
 గనుదోయి జలము లాకట్టగాఁ గ్రోలి,
 యలరారఁగా శిరస్థలీఁదాల్చి శాని
 దొలఁతు చందవము నిగ్గులు వారఁబూన్చి
 యక్షిణ పావనంధుక్షణా శార్య
 దక్షింపులకు వక్షతలుమే మ్రొక్కి—
 మొలతేర రాగంబు మొనలావులించి
 యెలదేటిగములెంగిలించనివూలు—
 గరువలిసుడిపి దెప్పరముగాఁగవియఁ
 బురిగొన్న వుప్పొడుల్వొలిచోనివూలు—
 తరణికూటమున మేయెరలి దళివ
 మొరపెడు మధుమదంబొలుకని పూవు
 లావటిందుడును వహస్రనామార్చ
 నాప వాతుండునై యటు సొక్కుదుండ్రి—
 ఘట ఘట్ట మనుపాదకటకనినాద
 ములు రెండు చెవులలో బోదుకలంగఁ
 దలమల్చిచూచినఁ దనయెట్టి యెదుట
 జలజనాకుండు భ క్తకులమచోధవము
 మొలకట్టు గజ్జలు జలధిజాన్మీర
 కలగితముల కమక్వజనముల్లాఁగఁ
 గరకంకజమ్ములు ములుపులుమనుజుఁ
 బొరలేని పోయజ్జమ్ముక్తిఁ గీర్తింప,

85

90

95

శివించదళ పరిష్కృతమౌ తురులు
ముఖమండలమ్మున ముగ్ధనలాఁడ
నరుదైవ రతనాల వరులచే వెలుఁగు
మరుసె రుమాలు చూపఁబొగియింప,
నొప్పై నుగమిగహాయలు గూడంగ
గొప్పముత్తయముల తుచ్చులాడంగ,
మాంజిష్ఠ వర్ణంపు మగజాలచేత
రంజిల్లుగలికి తురాయి దూగంగ
గరువంపుఁగడివింపు గరువుపై, మురువు
ముఱియింపులగుఁ గ్రొత్తమురువులు వెలుఁగఁగ
బలుగడిగినముత్తెముల జగఱగలు
యెఱిపించు నుదికించు చొక్కణమీఱఁ,
జాఱకుఁ గెంపులతోడ జోదై నగంబు
సరికంఠము నయందు సరిగఁగనొప్పఁ, —

2800

గట్టాణిముక్కలు గట్టనందాలు
మిట్టించునటవట్ట మేలిల్లుగఁగ
బంగళుగమచితావు తెగమించి యంపు
వగటు వీరాజిదుప్పటి యుకిల్ల
వలనొప్పు వజ్రాలవంకి, యుత్తరిగె
లలిమీబాజాతివన్నల చిల్కఱాళి
మెఱుఁగైన గెంపులమేర్పితకములు
గరమొప్పు వక్షతకంఠమాలికయుఁ
బంపరత్నమ్ముల బాహులపురులు
పందాఱములమేలి వజ్రాంగుళియ
కమ్ములు నొనవరికడియముల్ తావి
జిమ్మెడివరత్నమ్ముల చేవ
రమ్ములు నిరుదుపెండెమ్ము గ్రొత్తలి
ముమ్మురించెడు కట్టబొందుతోవలె

5

10

దరియించినదుముపైఁ గరములనుంచి
కరుణాకటాక్ష ముల్లంజలసారించి
ప్రత్యక్ష మైననవ్వరమహారుపుని
నత్యాదరంబుననలిపిక్షసేసి

తల్లిదండ్రులశేవఁ దరియంగఁదీర్చి
యల్లననరుదెంతు నంకకాలమ్ము
చెలువార నీలాపలకంబుపై ని
నిలిదియందు ముటుచుఁబలికిన, బుండ

రీతునిధర్మాఽతిరేకతమెచ్చి
శ్రీకాంతుఁడొకరిపై కెక్కినిలువ—

15

నాదినారాయణా! యనుపమానంద
బోధైకరూప! సంపూత మౌషిదు
నదుగు సోకినదానవడఁగె నాయపుము
లొడఁగూడె నారూపమో! నిర్వికల్ప! '
యనుప్రార్థనముతోడ నమరనాయకుఁడు
గమలంపముందు నిల్చినఁగటాక్షించి—

' పొమ్ము! దేవేంద్ర! నీవుణ్యంబువందె
నిమ్ముగానాకమ్ము నేరికొమ్ముంకఁ

బాతాళమునఁదవఁ నతమునేకొన్న
పీతవాపల్యఁ దొవ్వతాఽ సురేంద్రు

20

నత్రాయుధమ్మున ప్రచ్చివదాన
నత్రకల్పమ్ము కావమ్ము త్రాప్తింది

కిలగఁగఁబడియుంటి విలపై నిదేది
కలఁదురుదీరె భక్తాఽగ్ర గణ్యుండు

పుండరీకుని దవమ్ములతోన ముక్తి
మండవంబయ్యె నీదీందీరభూమి'

యనియో నతిద్విత్సవధాఽధిపేత
వివమితుఁడై మ్రొక్కిన నిజాభులకొల్లె

గొండాడఁదగినట్టి పుండరీకువక
అండితంబగు భక్తిగై మోడ్చియేగె—

25

గులహొళి పుండరీకుఁడు ఎత్తుదైవ
ములకు నంతపుగాఁబాటయిడిచ్చి
విశ్రమింపఁగఁజేసి వినయంబుదొలుక
నశ్రాంతయోగ విద్యానిషద్యులకు
దొలుకనివస్తువై, యులేనిభక్తి
గరగించువారికిగడి కొమ్మలందు
గడనకెక్కిన యట్టి కమలాక్షిఁజేరి
యడుగులంటినవాని నత్యనురాగ
భాసురంబుగఁజూచి వడిలేవనెత్తి
హాసపేళలము గావనియెనిప్పుండు

30

యలమీదఁ దొలిపెల్లు మొలదినదాది
కలగొన్నయంతటి కాలంబునకుఁ
నిత్యదైవతమ్ములకతిభక్తినిట్లు
నకకసేవలతోడ, నంతపునలించి
నట్టివారలులేరు దిట్టమౌతవము
వట్టినదియొర్మిఁబందెను నేటి
కటమట లేవికుక్కుటబోడ దివ్య
పటహమై దెసలెల్లఁ బ్రాంతియోగము,
మేలుపచ్చెనునుమ్ము మేలిల్లవైతి
కాలమ్ములో, బ్రహ్మకల్పమ్ము లెన్ని
గడచివఁగడివోని గడనవార్తించి—
పుడమిపైఁగల నర్వభూతమ్ములందు
నలురూపమువనున్న యాత్మనేనగుట
గుణవోడు పేరొలుగుదువులఁ గొలుచు
కొలుపు నాకెత్తివ గొలుపు గోనయ్యెఁ
దలఁపూర్చి మలుకుమ్మిఁచులయునుజేరి

35

పరమన్నదో! భక్తవయలకప్రాప్య
మిరవొందఁ గాన, మీరేఁడు లోకముల

ననియన్న విష్ణునియభిభాషణంబు

నిని వుండబీకుండు పీఠులయందు

40

నమృతంబు వట్టోడి, హస్తమల్మిగిది

కమనీయరూప! నాకన్నులయందు

పతతంబునర్పించు ఇహ్వాన్వయాచ

మతిమాత్రమాత్మఁ జిదాకారమగుచు,

భాంబు పట్టలే వ్రక్కతియైసాత్య

తీవతి, బురుషుడై గీర్తింపఁదగిన

ఇహ్వాన్వ పగుణవత్తమనఁదోంఁత్రు

నిహ్వానింపఁగనేల విగమన్వయాచ!

యామూర్తి నాకంటనాడీనయపుడుఁ

గానుదేనువుపాలు గార్చినయట్లు—

45

అనామమీచదివంటిన యపుడు

పోనలై యమృతంబు చూఁగొన్నట్లు—

నాకంఠిసేవకైఁ బ్రీతిగొన్నప్పు

దీకమపునయం, దహివ సాయుజ్య

మోక్ష సుఖమృతముఁగినయట్లు—

చక్షుశ్రవాఽధిపతయన! నాకింకఁ

గోరనేమున్నది! గోరుకొమ్మన్న

నేరకుండుటయన్న విన్నెన్నకుండు

ఁగునో! యవృట్టునననుకంప దొలుక

యగవదిలిర్చినహంగుతో పతము

50

నిలిచి నదృక్తులఁ గొలుపులుమెచ్చి

కలకాలమమఁగామ్యములఁ జిల్కినలయు

వుండబీకుచి భక్తిప్రసూనిపథ్య

దీందీర వనమింకఁ బొందబీభాగ్య

పేకానవలె, నమ్మఁ జేకొని బ్రోచి
 వాకులకందనివాఁడ! రక్షించి
 వండుతుఁ, బుండరీకారమండమయఁ
 గ్రంధున పీఠ సార్థకమైనపేరు
 పొందురంగఁడటందుఁ బ్రథమొక్కటబ్బుఁ
 బుండరీపురీ లోన జాబల్లుదాన,
 నొకతీర్థమిచ్చొట నొడికంటాగాఁగఁ
 బ్రతటంప వలయునర్వాఽనునిబర్హ
 జమ్ముగా నివి నాకు నెమ్మదిదోడుఁ
 గమ్మనికోరికల్ గమలాక్ష! యున్న
 వినినంతనంది యావెన్నుండు నల్ల
 యనిజహ్నుసాత్యకులనుఁ గటాక్షించి
 పుండరీకుని వత్తిఁబోలఁగాజూచి
 యండకుఁదిల్చి యాయమ మవంబలరఁ
 బరికి యాకీర్వాదములునించి చెంత
 నిలుచున్నలక్ష్మితో నెలమినంకించి
 తమిరులుఁ గృష్ణావతారమ్మునందుఁ
 గ్రమముగాఁ దాల్చినకళలనుబూని
 కమలోదరుఁడు దక్కుకళబుజ్జగించి
 యమలాత్మకుఁడు దైవమానాదీనుండి
 పొందురంగందన్న ప్రభుఁబూని సౌగమ
 గందరించిన బాహుగానిల్చివాఁడు
 కటితటి వివ్యక్తరూఁడొరుగరుఁ
 బాటమెగయఁగనున్న బురుషోత్తమునకు
 ననుగుణంబుగ లక్ష్మి, యాచివై దర్శి
 యనుకంపదోలుక రుక్మిణీగాఁగనిలిచె
 శ్రీకాంతకృత పుండరీక శీర్షమున
 లోకమ్ములో నహుఁసీకవిస్తార

55

80

85

చెఱుములై వెలసన పకలతీర్థములు
 గనుకని బలతెంచితలినె నప్పొట—
 పొందురంగఁడు భక్తవలకల్పకంబు
 పొందురంగఁడు రూపంబుపేకొన్న
 పరతత్త్వమీ నాదుభావమందు
 గిఱికొన్నమూర్తి యోగిని రాజపుత్రి!
 దైవపేనేగద! భక్తకులమనోధనము
 పలికావతారుండు బాంధురంగఁడు
 వెలసన విధము దఱులజ్ఞానజేత
 వెలయింపఁబడినట్టి విమలతీర్థము
 జనితాచుములవారి నమరెడఁబొప్ప,
 యనియట్లు శంకరుండానందపులక
 పరిమళిత తమందు భావించినట్టి
 పరుసున మాకుండు పరమవిజ్ఞాన
 యతులై నమునులకు నొడికంబుగాఁగ
 మతపదఁ జెప్పిన, వికతవంకోప
 వికపతి నేత్రులై యకలంకమూర్తు
 లకుటిల భావార్థమగుచీతి వంద
 వందసువకుఁ జిదానందరూపునకు
 బృందావనాచలీరబృందావనమనకుఁ
 దలవంచి మ్రొక్కి యమ్ములసూతుఁజూచి
 పలికిరి విధమునవలఁతు తొమునులు
 మాయండఁగరుణించి మానాకుఁజరిత
 దీయని పలుకులఁ దెలిపిచీప్త
 మామనంబులలరె మఱియొక్కకోర్కె
 దీనువాతా! నూత! దీర్ఘచయ్యదియు
 పండ్రెభావనోజ్ఞుంబుగాఁబారుఁ
 ఇంద్రభాగానది పతతంబుఁబండ

70

75

80

రీపురమందు, వయ్యావగయెట్లు
 బ్రాహ్మచర్యము నిరూపించు" మనగ
 మునులయో నతిదలఁబూన్పిసూతుండు
 వినయసుందరముగా వినిపించెనిట్లు—

త్రిపురంబులందున దీపించితొల్లి
 యవక ర్తలగు రాక్షసాచార్యుడు మ
 దించి వాకంబువర్తించి పేలుపులఁ
 బందారముగ విధానించి గుఱ్ఱైకల
 గద్దెగుఱ్ఱైగ్రుమ్మి, పువముగాఁగ్రమ్మి
 ఎత్తితులెగఁజిమ్మి చెలువుదొలంతు
 కట్టదంబులు గూల్చి యట్టడుర్దుల్చి
 కట్టుగ్రముగఁగేగి కాళియార్జున
 ద్రిదళులందఱుగఁడు దీనులై యెప్పుడు
 మదనాంతకునిఁబ్రోవు మంచుఁబ్రార్థింప
 వలికాఁడెవరేగి, యాదైత్యవీర
 కులములఁగూర్చుంగఁ దలఁపునఁదలఁచి

85

ధర్మజీత లంబెల్ల నరదంబుగాఁగ
 నయఁబంద్రమంబు దక్రాక్షకృతులఁగఁ
 దొలిపల్కు లనికీ గోల్లలపేయదూటి
 జగితీందు హైహయములుగాఁగ విమల
 ప్రణవంబుగవగోల బ్రహ్మసూతుండు
 ననుదతుస్సర్వరములు జాతువగ్గంబు
 లగవతివిల్లు వన్నగవతిగుఱము
 జగదేకగతియైవ తొరికాఁజుమ్ము
 గా నడచి కరోరకహకహరావ
 దూపదైత్యులగనా మావ సుందగుఱుఁ
 గల్పాంత కాళివక్రమేయూర్తి పోద
 నల్పి యాదైత్యులఁజదివ వురమ్ము

90

లఱగాల్చి యమరులయదనదల్ మూర్తి
హరుఁడుద్రోశ కంకరుఁడొదనెలపెఁ—

95

దెంపరియైనిల్చితిపురదానవులఁ
జంపనదాన దోషము వంక్రమించి—

దానిఁబావొవంగఁ దనముమబిట్టి
మానితంబుగను భీమాశంకరి యను

తలమున నిల్చిన, వెలఁదాల్చుమేన

నెలరిక చెమట నిర్వేలమైటొంగి

యావగమై భీకరాఽఽరావమెనఁగ

వావన్నఱగమ్మగమై యాపులించి

పుండరీకుని గృహమ్మును మ్రింగరాఁగఁ

జాంతురంగనియానఁబట్టి, తిత్తేత్ర

పాలకుండై యున్న భయదహంతార

శీలుండు మొగి భీమసేన భైరవుఁడు

గనుటొమ్ములార్చి యుక్కటముగానార్చి

వణఁకదిక్కరు, లేచి జాహన్నుశించి

గదఁబూన్చినంతన గడగడ పరుకి

బెదరియావదిరసావేశంబు వదలి

మొరయుటమాని—సుందరచంద్రలేఖ

వరునున నిత్యయౌవనమూ ర్తియైత

నందనందనునింటిముందట తక్కి

కందళిశానంద కలికలధ్వనులఁ

బాణుడున్నది, పావవంకనిష్కాన

నాహుధయైవరెండవ గంగవోలి,

దానిదెంగటనున్నరామ తీర్థమ్ము

దానమాడిన నళుదాన నణమ్ము

హరిఁజూచి కావంబుదొఱఁగినయట్టి -

హరిహయుఁడచ్చీటఁ బురము నిష్క్రింపు

2900

5

మనివంప, మయుఁడు దదాజ్ఞానానింది
 కనులకుఁ జిలుకలు గ్రమ్మిందులిల్ప
 మెనలార నిర్మించె నిందుమిందులను
 బనరింపఁగాజేయవండరిపురము
 ననియిట్లు మాతుఁడభ్యర్తి తులై న
 ముమలకు వినిచినటిఁకదొప్పార
 వైష్ణవభక్త నిర్వాజనం ప్రవన
 నిష్ఠాతుడేత నన్నిహితకర్తార
 భావనాచయచేతఁ బరిధరినాథ
 జీవనాశ్రయచేత జిరకాలఁ ప్ర
 భానురాష్టాక్షరీ పరమంబ్రవర్ణ
 తానత భావనిభాకృష్టచేత—
 శ్రీవత్సప్రతిభావ శ్రీనివాసార్య
 పాననుక్మోండమాంబానత్కపాద
 వందనామౌద సంభవుడేత భక్తి
 తుందిలుడేత నిర్దూతాంధకార
 వందరినాథది వ్యాంప్రసునిపేరఁ
 బండువుగాఁ గళావరిణాహమునతు—
 కారదాకింకిణీయబుధుణ్కార
 పూరపురిత శబ్దవారంబులెనఁగఁ
 బలికిన వందరిభాగవతమునఁ
 గులమౌళిపుండరితుని చరితము
 చెలువాఁబగాఁత భక్తులకుబండరువు
 కలిమలాఁహంమానకులి శోనముమ్ము

10

15

20

(పుండరీక చరితము సుమో ప్రము)

చొకామీళునికథ

పండరీభాగవతము

(చొకామీళునికథ)

అకని పండమండందరే గాని
 పాతిత్యరవాతుండు బ్రాహ్మణుండతడు—
 ఆతఁడజ్ఞానియందందరే గాని
 యాతతబ్రహ్మవిద్యావేత్త యతఁడు—
 ఆతఁడనాచారియందరే గాని
 వీతకాంక్షుండు యోగవిత్తముండతఁడు—
 ఆతఁడు మరినుండందందరే గాని
 పూత మానసుడైన వెంట్టుండతఁడు—
 అతఁడు దరిద్రుండందందరే గాని
 యతనుకై వల్య రాజ్యాధీశుండతఁడు—
 అతఁడు సామాన్యుండందందరే గాని
 యతిశయగుణుండ భక్తాగ్రేసరుండు—
 వెలివాడ కడవీధి నిలచిన గాని
 యాల నకలంబును వెలిగించునతఁడు—
 సంసార బంధనంబుకట్టె గాని
 కంసారి పదయుగాలకల్పండతఁడు—
 పాండురంగని ప్రాణపదమైనవాడు
 పాండురంగనిసేవ ప్రాణమౌవాడు—
 భక్తాగ్రగణ్యుండు భక్తిజీవముండు—
 భక్తిప్రకాశుండు, భక్తైకతనుండు—
 పరిహాసమునకైన బలుకఁడుప్పుడలు
 పరకాంతలన్న తెప్పలనెత్తి కనఁడు—
 వరుషభాషణములు వలుకఁడెన్నుండు
 వరుషవర్తనుల సంస్కర్యుడేయఁడు—

ఉపకారవరుడు ప్రత్యుపకృతిఁగోరఁ
 డవదారములు సేయఁ దాఱులయెడలఁ—
 కాంతి భూషణుఁడు వివర్ణితేషణుఁడు
 దాంతిపంయుక్తుఁడేకాంత రక్తుఁడు
 కరుణై కరికుండు పరతత్వవిదుఁడు
 పరమభాగవతుండు పరమవైష్ణవుఁడు
 పావిత్ర్యవరివేష భాసురముఖుఁడు
 దేవవిప్రార్చనాధీశీమానసుఁడు
 దండికాక్షద్వైత్తి దర్ప వర్జితుఁడు
 పండరిపురమున పుయించువాఁడు
 మెచ్చనర్హుఁడు చోరామీశ నాముండు—
 మచ్చలేనట్టి నన్యావ్య చరిత్ర—
 యర్థవగంధీర యార్థ్యవాహ్సార
 వర్ణనీయ విచార వానియిల్లాలు—
 వలుకదెవ్వరితోడఁ బలికెనయేని
 కలుషవంహార భక్తగౌరలుచలుకు—
 చూడదెవ్వరిపై పు చూచెనయేని
 చూడఁబొందుడ స్థూర్ముఖజాతు—
 తలవదెయ్యదిగూడ తలచెనయేని
 తలచునురాదికాధపుని పై భవము—
 నవ్వదెన్నుఁడు గూడ నవ్వెనయేని
 నవ్వ నంకిర్రనానందై కవళక—
 నననునందంతట మాధవు భక్తి
 కనుదమ్ములంతట గాంధీర్య భరము—
 చేతలన్నిట రంగవీరాఽఖిరతియఁ
 బ్రాతిగపెయిఁగ నప్పద్మాయతాక్షి—
 చారిద్ర్య మొకయేలంకార మైయడుక
 యొరిమి చూపెత్తియున్నదో యవఁగ

16

20

25

నిలువడిచియు నిశేతునిదేయు
 కలహానములనె నల్ల లబ్ధినింపు
 వారికెన్నడు మనోభారమేలేదు
 వారికెన్నడు వేడియూరుపే లేదు—
 తలదు లేదనుచింతకలనై న లేదు
 కలుగని దాని, కాకాంక్షయే లేదు
 సుకములను తెక్కి సొక్కుట లేదు—
 వికటాపదలఁగ్రుంగిపేగుట లేదు—
 ముఖనఁ గూడని భక్తిమూలము లేదు—
 ముఖనంగఁదగువాని దుఃఖము లేదు—
 పొందురంగఁడువారి వరమదైవము
 పొందురంగఁడువారి భాగ్యైకఫలము—
 వారిసంపారము వండరినాథ
 కారుణ్యపూర్ణ కేదారతలము—
 వారితలంపులు వండరినాథ
 దారుకాంచనమయా స్థానసౌధములు—
 వారిచిత్తములు పొందురంగఁడు వి
 హారము సేయునుద్యాన వాటికలు—
 వారిజీవితములు వరుడనుసూత్ర
 కారుఁడొందు గంభీరపుట్టములు -
 భక్తియేజనకుండు భక్తియేజనని
 భక్తియేవెరికాఁడు భక్తివద్గురుఁడు—
 భక్తియేదైవము భక్తియేరక్తి
 భక్తియే ప్రాణము ప్రాణకాంధపుఁడు
 భక్తివీడిన వారిబ్రదుకులేలేవు—
 భక్తి గాకున్న బ్రహ్మచర్యమేలేదు—
 వారిదాంతత్యదాపల్యము భక్తి
 వారిలక్ష్యమెభక్తి భక్తియేపద్ధి—

80

85

40

పాండురంగని కన్నపరుడందులేడు
 పండరిపురికన్న వానమే లేదు—
 తాని పూవియుఁబోలె కాళమ్మగాన
 మై విశ్వనాథసేవాఽఖిర క్రియును
 గైవల్యమట్లు నిష్కలుషమ్ము వివయ
 తాపమ్ము గీర్తియవలె తత్త్వచింత
 పైరాగ్యమునుబోలె పరిణతంబగుదు
 దీరమాయనురాగ పూరంబు బొదలఁ
 జరియించుచుండుదు కాంత్యైకపరులు
 పరమభక్త్యాచేత భరితమానసులు—
 విషమాక్ష పనశాక్ష భేదవాదంపుఁ
 గనటు సోకనియట్టి మనభక్తివోలె—
 వారిదాంపత్యమ్ముదూరితానుమ్ము
 సారవన్నిశ్రేయపైకపలమ్ము—
 పురికలు మల్లికా కలికలువోలె
 నిలువెల్లఁదలలెత్తి నెట్టికొనంగ—
 వర్షస్పృశకము కాన్వలభూమివోలె
 హర్షాశ్రువులను దీహముడొప్పదోగ—
 స్వేదబిందువులు, విద్ధివ తుమ్మిపూల
 మూదరించుదు, పా లమున బాడుగట్ట
 నెలుఁగురావడఁగఁ గమ్ములుమూతపడఁగ
 లలితహాసంబు జెక్కుఁగనీడఁజూడ
 మేనువఱచి చొకానీశ భక్తుండు
 రానుగానముగాఁగఁదన్నయంబంది—
 కండోలపీఠపై గరములు జార్చి
 పాండురంగనిగూర్చి పాడెడుచేత—
 అకవిభార్య భక్త్యాచేతవశఁ
 జేతంబు జల్లవఁ, తిగురించఁదనువు

45

50

కుచ్చెక్కుకువిగ్రుచ్చ గూరయై వడగ
వచ్చెరువుగఁగాలియందెలుమోయె

55

పారవశ్యంబున బై బదొలంగి
తోరంపుఁగువములుగ్రుశ్శింకలాఁడ

వడుగులుబడిబాడి తడఁబడుదుండ

మెడను గమ్మనిసోగమెలికెలుదీర

నుడులయందున వింతనొక్కులుగూర

వడుగడుగందు నెవ్వడుమువడంక

కొప్పులో దురిమిన కుసురుప్రణంబు

గుప్పకులిడఁగఁ, తెక్కులు పూతబూయ

తలకొనిచూరకుంతలములు పాల

తలమును గమించి నృత్యమ్ము సేయంగ

60

నంకురిత స్వేదవంతిలంబై వ

కుంకుమరేఖ చెక్కుల జాలువాలు

సుకుమార యగు వదీరుందరి వోలె

ప్రకృతిమనోజ్ఞ దివ్యపురంద్రివోలె

బాడును మధురభావావేశవశఁ

బాడును పాటలోఁ బాటను గలిప

పాండురంగనిపాదభజనంబు విడచి

యొండుతార్యము వారి కున్నదిలేదు

వారి నంచె రనిర్వాహంబు భక్త

భారవాహకుడై న పాండురంగనిది

65

ఈరీతి వసుధాధిరామకారి

వారిజాక్షిని భక్తిపారతంత్య్రమున

దివము లానందనందీ ప్రమోద్ గడియ

లను బోలెఁ జిటికెలోఁ, గనుమూయునంత

గతియందునుండె నేకాంత భక్తులకు

మతి లగియించునే! మాయామర క్రి!

లలిత పీఠాగవలితమౌ నెడఁద
 బలిష్ఠస్థరావంబు భావించునేమి!
 రసవృక్షసలయగ్రావా కోకిలము
 వినపుటాకులు గొన్ని మెనపునా యేమి!
 తరుణ కల్పారగంధాఽఽకర్షితాఽఽ
 బురదగుంటలయందుఁ జొరలాడునేమి!
 చాతుర్యవతిహిందు చవిచూచి సతఁడు
 మాతి విన్నది ముగ్ధఁ బొందునా యేమి!
 లలితేందుఖండకలాపని ద్యావ
 కలితుండు చిటివేల్పు కొలము గొల్పెడునౌ!
 పంచాక్షరీమంత్రపరసవరుండు
 వందతుండగునౌ కావరమంత్రములకు!
 గరుడవాహనభక్తిగాఢావరుండు
 వరికించునేమి వశ్యరచరీతములు
 ఆర్తరక్షకక్రీడి కీర్తనారతుండు
 దూర్తమానవుల సంస్తుతు లొనర్పెడునౌ!
 శౌరి నదులుగణక్రపణతత్పరుండు
 సారసీమలతోడఁ జర్పించునేమి!
 మణువఁ దెన్నుండు భక్తవరుండు గోవిందు
 మణువందు భక్తులఁ బరమకారుణ్యుఁ
 డా చౌకామీకున కండగా నిలిచి-
 కాచికొన్నాఁడు లోకై కప్రభుండు
 తప భక్తు చిత్త ముత్తలపడెనే?
 తప దొరతనము రిత్తకు రిత్త గాదె!
 యిటులుండ నొక్కనాఁ డేశాంతమందుఁ
 గటితట విన్యస్తకరుఁడై వ వాని
 రంగని దనచిత్తరంగంబునందు
 ఎంగారముగఁ బ్రతిష్ఠించికొన్నపుడు

70

75

80

మొలుగారు తొలికరి మొలుపును తోలి
 పరువెత్తె చొక్కా తావమ్ము తిత్తమునఁ
 దినదినంబునుగూడ దేవాలయంబు
 గనులు బల్లఁగఁ గాంపఁగంటినే గాని
 గుఱుఁతైన బంగారు గోవురంబునకుఁ
 గరపుటంబులు మోర్చుఁగంటినే గాని
 యిష్టదైవమ్ము దర్శించు ధన్యులకు
 సాష్టాంగపడు నదృష్టము గంటిగాని
 పరమభాగవతుల పరజరణంబు
 గర మర్థి ధరియింపఁ గంటినే గాని
 తారకమనువు సంసారబంధన నీ
 తారంబు, భజియింపఁగంటినే గాని
 తారకనామ గంభీరతాసార
 వారితరంగవిహారి హంసమ్ము
 తారకమంత్ర దివ్యాంగనాహృదయ
 పారమ్మ వనవప్రణయవర్ధనుఁడు
 తారకమంత్ర నిత్యానందదాయ
 తారదీపనవీహారకరుండు
 తారకమంత్రదుర్గారవళాయి
 తారకమంత్ర ముక్తాహారహారి
 తారకాద్వాక్షరౌతారవంశరుండు
 తారకమనువవీరరుమాధవుఁడ.
 తారకైందవకలాఽఽదరసేవతాతి
 తారక దివ్య తాగీరశీతలిధి
 తారక శుష్కగంధమ్ము పవిత్ర
 తారకమ్మదుహాపతారకితుండు
 తొలివయ్య మొదవుల వలంబువారు
 చిలి వప్పుల మగందలిమైవారు

85

80

85

పాలబుగ్గలఁ గళల్పండివనాఁడు
 పాలాక్షసకు పేణువడరానివాఁడు
 వల్లవీమానై కవళ్యతోహయఁడు
 కల్లది, చిక్కిచిక్కని మాయలాఁడు
 అర్పావతారుఁడై యమరినవాఁడు
 చర్చింప దేవతాపార్వభౌముండు
 వాని మూర్తిని జూచు భాగ్యంబు నాకు
 వినాటికిని గల్గ దేనాఁడు గలదో
 గోపురద్వారంబు దాపున తేరఁ
 గోవగించెద రర్చకులు పొమ్మటించు
 నాపూర్వజన్మ వృజ్యములెవ్వ బండి
 గోపాలదేవుండు గొలిపించికొననో!
 కన్నులు జల్లఁగాఁ గనుగొను నియతి
 యున్నదో! లేదో! నాకొక్కపారైన
 యెన్నాళ్ళు లిటు బరిష్ఠించునో గాని
 కన్నులు కాయలు గాచె నిప్పటికె
 కారుణ్యమెవ్వఁడు గణగునో గాని
 తీరని విరహంబు భారమై తోచె
 నేమిసేయుదు వింక యెట్లు పేగింతుఁ
 గామితంబొడఁ గూర్చుగలుగువారెవరు!
 పాలబొంగులువోలెఁ బై నైత్తివచ్చు
 నేలీల నీయానలింకింపఁగలను!
 పాయక నదృత్తవరుల రక్షించు
 తోయజాతీఁడె నాకు దూరమైనాఁడు
 హరి హరీ! యెంతటి యవదారమయ్యెఁ
 దరుజార్కవేత్తు నిందయొనర్చవగునో!
 తోయజాతీందేమి సేయునా విధికి!
 చేయంగ లేదేమి చిత్తమే యున్న—

100

6

10

చేయునో! నేయునో! నేతుఁ బరీక్ష
 పాయునో! దాయునో! భక్తవత్సలుఁడు—
 వండునో! యెందునో! నిండుభాగ్యములు!
 పాండురంగుఁడు గృహవరుఁడొనో! కాదో!
 కనుగొనవలె నేడు కచ్చితంబుగను—
 నను తావములు హృదయంబున దోచి—
 యెఱిగి నట్లులు చెంగున లేచి—
 యవయవంబులు తూలనగుదు పోల
 గనుగవ త్రాల్చాలగప్పిరు తాల
 దొనకంగ నెలుగును వజ్రకంగ దనుకు
 దనుకంగ మోదమ్ము బెజకంగ నెడదఁ
 బెనఁగొన్న వలఁపులు విరుపికొనరృ—
 ఎగముడి వీడి విచ్చిన కల్పవృక్షాలు
 మొగముపై వెండ్రుకల్ మొనసయాడంగ—
 దీనదీనములైన దృక్కులు మునర
 దానమాడినయట్లు దారలుగాఁగ
 స్వేదంబు గురియంగఁ జేతులనెత్తి
 యాదిపూరుపుని నాహ్వానమ్ము సేయు
 వరువున-భావంబు మీదవైనయట్లు
 నడదురుఁ దనవెంటఁ గడువడివచ్చు
 జనరాలితోనైన దర్శింపలేక
 యవకుఁడై రంగదేవా-యశవంశ
 భరమ మహాద్వార సవిధమ్ము జేరి
 వరధూళి ఫాలంబుపై మణియించి
 తోరంపు భక్తి చేతోవీధి వెలుగ
 ద్వారపాలకులకు దండంబువెట్టి—
 భవరోగహయనకుఁ బాండురంగునికి
 భవభావితుండైన పాండురంగునికి—

15

20

భక్తి జీవనుడైన పాండురంగనికి
 భక్తవత్సందైన పాండురంగనికి—
 శ్రుతి పఠాసీనులతో భావతునకు—
 శ్రుతి వ్రతంబుల చరిత్రోదారునకును—
 ధరణాగి మ్రొక్కి పాదర భక్తి యుక్తి
 కరములఁ గప్పిటి కరడులుబట్టి
 నిలఁబడి చుట్టమై యెలుఁగు పలుక
 పలుకులు వన వ.లీ వలవలగాఁగ
 పెదపులు చలియంప వదములువలక
 వదనంబువాడ నమ్ముదముటాగాడ
 నెదనాన్నికొనియున్న యల్లాలికండ్ల
 నుదయించి స్రవయించు నుష్ణభాషములు
 దలపైని బడి తారకలఁ బుడఁగింప—
 నిలకు వాల్చిన హృదయోత్సరిహృష
 దనపదంబుల డోయఁజెనఁగ నిశ్చలక
 తామవడినట్టి చూపులపూలు నల్లి
 తనదై వమైన రంగుని కర్పణముగ—
 మనసులోపలి నెగుల్పావ్వంగలేక
 పలుకఁగలేక పల్కుక యుండలేక
 పలవించె నీగతిఁ బరమ పైవైపుఁడు
 యేమిరా రంగయ్య! యేమిరాశియ్య!
 యేమిరా! నాభాగ్య భూమిగోవింద!
 లోకంబు పీఠకటిలో కాన్పు నీవు
 ఏకటి కోనలోఁ జేరినామేమి?
 నకలంబు నీవుగాఁ జరియించు విభుఁడ
 వాకమూర్తిలో నిర్మియున్నాడేమి?
 కొలచు భక్తుల మనంబులు రెన్నగొట్టి
 కులుకు తావుల గర్భగుడిలోపఁజేరి

25

30

35

దాగినాపేమిరా! దయలేనివాఁడ!
యోగిపుంగవ మానసోర్ములులేనా!
కమలామనోజ్ఞ వక్షస్థలి లేదో!
తమకింపనుమనావ తలఘంటలేదా!

40

విహగ నాయకవక్ష పీడివిహార!
గుహవంటియొక చిన్ని గుడియేమి పీఠ!
మడుగు గోవురముల మధ్యలోఁజేరి
మడిగట్టికొన్నావా! మాతండ్రి! పీఠ!
ఉరుకు వేదన తూగివరు భక్తికన్న
మరుగెక్కువేమిరా! మాధవా! పీఠ!
అతి వమిత్రము హృదయార్పణ కన్న
వికయైన ఎలుపిన విద్దలే ప్రయమె!
యెడతీర్చికొనినయ్య నేర్పులకన్న
వదలెడు కైకవ నాక్యంబులికనా!

45

మానంస్తుతులు పీఠ మనసునకెక్క-
నా! నర్వ భూతదయోద్రిక్త హృదయ!
నా భక్తిలోనె యున్నదా లోవమొకటి!
నా భాగ్యమందెయున్నదా లోవమొకటి!
కోవమ్ము లేదు నాకు ముసంద్రవంద్య!
లోవమేమిటికి నిరూపంపవోయి!

యేభక్తి జూపెనోయి! కుల్ల తొల్లి!
యేభక్తి జూపెనోయి యుద్ధవుండు!
నేభక్తి జూపెనోయి! గణేంద్రంబు!
వ్రేతల మనసులు వెలిగించినావె!

50

నాతండ్రి యేలరా! నన్ను గన్నానవు!
యెన్ని రీతులుగాఁగ విన్ను నొప్పించి
యున్నానా! దయజూపవోయి! రంగయ్య!
పీఠ గోపము పేయ నిల్చువా! లోక

జీవ కోటులు దయాపంథు! రంగయ్య!
 మావంతు దోషనమాచరణంబు
 వీవంతు పైరణ బలము రంగయ్య!
 కప్పలన్నిటఁగూడ దయనక్కఱించి
 యొప్పులుగఁ జూడవోయి రంగయ్య!
 శరణాగతులనేలు దొరపీవుగాక
 మఱి యెవ్వరున్నారు మఱిని రంగయ్య!
 శరణా22గతత్రాణ నిరుదంబుగట్టి
 వశికించవేమి వీట్రు రంగయ్య!
 కనుపంపరా! కండ్లకలుపులుదీరఁ
 గనుగొందు నిందిరాకాంతి రంగయ్య!
 కనుపంపకున్న వీక్షణమందెటోయి
 వనిబూని వీట్రు వక్షసాతంబు
 మెఱుమెచ్చులందును మేదినియెల్లఁ
 దిదిగి వాటింతు నుడురత రంగయ్య!
 కనుపంపరా! భక్త కల్పవృక్షంబి
 కనుపంపవోయి! లోకైక ప్రభుండ
 కనుపంపరావోయి! కజ్జల వీరి!
 కనుపంపవోయి! శ్రీకామివీ కమన!
 వినబడలేదో! వాసేదనాధ్వనులు!
 వెనుకాడు యన్నావో! విచ్చేయుటకును!
 గరుడదేవుఁడులోన గాచికొన్నాఁడో!
 గరుడసాహాయములేక కదలవో! ప్రియి!
 కరిమొఱవిన్నపు గరుడదేమాయె!
 త్వరవడి వీ యాయుధములు మఱచి
 వరుగైత్తివాపు శావుడ! పాండురంగ!
 యరమరలేల పేతుర! వాకుఁగాఁగి
 అలఁక గూరివదో! వీయంగ కంబులకు

55

60

65

నలకాలమ్మూర్తి! కివలఁత మెక్కడిది
 మఱియు ర్తి విద్రునే మఱితివోయేమో!
 నిఖిలసాక్షికి నీకు విద్రయెక్కడిది!
 శరణాఽఽగతుల మమ్ము మఱిచితివేమో!
 వరమ చిమ్మూర్తికి మఱివులెక్కడివి!
 మాన వమవ్యచింతానిమ్ము మేమో!
 యానందమ్మూర్తి దుఃఖాంశవంగతుడె!
 కనువడనేవలెఁ గన్నులముందఁ
 గనువడకున్ననే గదలనోస్వామి!
 రార! దీనాఽచనాఽచార భండార!
 రార! శ్రుత్యంగనారనకర్తవ్యార!
 రార! దుర్వారపంసార నిస్తార!
 రార! నిష్పారభూపార గంభీర!
 రార! భారా ధర రమణీయదేహ!
 రార! నాయూర్పు! రార! పాండురంగ!
 పసిడి గజైలు కలకృష్ణపంఠురీన
 రసమయంబగు వంశిరాగముల్పాత
 నెనులికన్నులగుత్తి నెత్తి పైగులుక
 కమపీయ దృక్కులఁ గాటుకలోలుక
 పదములు బద్ధనంపదలు జూరాడ
 బెదవిపై జీఱునవ్వు వెన్నెలేగాయ
 కలవోలె కలలోని కఠిమబ్బువోలె
 నెలవోలె నెలలోని తెలివవ్వువోలె
 నిలువరా! నా ముందు వీరేణనేత్ర!
 కలకలవవ్వరా! కఱి గొల్లవాడ!
 వత్తువో రావో! యావమ్మలయెడలఁ
 జీత్రమున్నదో! లేదో! తెప్పరా! స్వామి!
 వయకూ! నా తం డి! వందరినాథ!

70

75

80

పలుకరా! నాభాగ్యవలమ! గోపిందా!
 పలుకరా! నాకంటిపాప! నాపియ! గ!
 పలుకరా! నాపాలి పారిజాతంబ!
 కలకొనినవసుదాదార జిందెడనో!
 మదిలోని విగువెల్ల మాయమయ్యెడునో!
 యె..లోని కడితెరలింకిబోయెడునో!
 దాదియందిన లిచ్చకటిగి బోయెడునో!
 పూచిన చిలువప్పు పొల్లనోయెడునో!
 యేమి నా ప్రాణంబ! యేర! కన్నయ్య!
 కాపిశార్థములిచ్చు మనఃడివుగావో!
 పలుకనే వలెనీవు బలుకకయన్న
 పలికించు వలకు నా సంతంబునుమ్ము!
 పాండురంగని నమ్ము భక్తునికోర్కె-
 బండనేలయె నెప్పటికై నె నత్య
 మనుచు నీగతి వివిరాఁద్యుకరీతు
 లను మేనునులుచుడఁబనపెడువాని
 నెఱిఁజూచి విస్మయభరితమావసులు
 పురివారలెల్ల గుంపులు గాఁగఁగట్టి
 యపునపు నద్యుతంబని యెడువార
 లవనిలో నిట్టిడు లఱుడనువారు-
 ఖర! మహాత్మాగమనియెడువారు
 దూరంబు నుండియే దొఁగెడువారు
 పాండురంగని నమ్ము బ్రదికినవార
 లుండిరే! యని నెప్పమార్చెడువారు
 పాండురంగఁడు భక్తవరుఁడేనివచ్చి
 యుండఁ డేమనిగ్రుడ్ల సుఖిపెడువారు
 పాముకాళ్ళను గూర్చి పాపేయెఱుంగు
 జ్ఞానుపాతివ్రత్యమామెయే యెఱుంగు

85

80

నిలకున్నయోరువు నిలయే యోలుంగు
 జలధిగాంభీర్యంబు జలధియే యోలుంగు
 గగనవై కాల్కము గగనమేయోలుంగు
 నగజాతలోక్తి నామయే యోలుంగు
 రంగనిదై న యభంగురచరిత
 రంగదే యోలుంగు నిర్భాగ్యమావపులు
 దెలియుదురే! యని పలికెడువారు
 తెలిసితి పని కలకల వవ్వవార
 లగుచునాడుచునుండ సంతకంతకును
 నెగచిన వవ్వడి నింగిదట్టాడ
 ఇంతలో దేవాలయాంతర్నివిష్టు
 లంతర్గతజ్ఞాను లతి పత్రగతులు
 క్రోధ దుఃమాశులు-కుటిలకటాక్ష
 బాధిత సద్భక్తవరులు జల్పకులు
 కాంతిహీనులు లోభనంజీరహతులు
 దాంతిపర్జితలు నితాంతాఘయోతులు
 రంగవదన్యాన పంగుమానసులు
 భంగురసౌఖ్యదావల్యహుతులు
 హరిదీనిందకులు బాహ్యదారరతులు
 పరమార్థ మూర్ఖులు పరసుతివరులు
 దేవాలయార్చకులైలి యవమాన
 భావంబు వినమట్లుఁ బ్రాకవిల్వైల్ల
 బలువిడి పరుగై తి బయటికివచ్చి
 యలబడిఁ జేయై తి యదలించి నిలిపి
 వలుకు వల్కునఁ గ్రోధభరదూమ భూమ
 దలకొన వివళైతై-తరటిగతిగ
 యోరి! దురాచార! యోరి! చండా!
 యోరి! దుర్వాద గర్వ! ద్రిక్రహృదయ!

95

200

5

ఓరియన్నాది! యోరోలి బాలికుఁడో!
 యోరికపటవేష! యోరి యజ్ఞాని!
 తలకొని కన్నులు దలతెక్కి- నేమి!
 చిలిపికావరము గన్నులు గప్పెనేమి!
 మద్యంబు చేమేను చుత్తెక్కి-నేమి!
 యాద్యునిపేన నీ కబ్బునా! యేమి!
 నిత్య వ్యరూపుండు పీయంతికాపొ!
 సత్యంబు పలుకు చునత్యవర్తనఁడ!
 సక్కచేరునయేమి నాగలోకంబు!
 ముక్కిడిగనునె యామోహసౌష్ఠవము!
 కుక్క కాకిఁబోవఁ గూడునా యేమి!
 కొక్కిరనేర్చునే గుప్తధర్మములు!
 విధియందు గాన మాస్వాదించఁగలఁడో!
 యథ మాధములు ముక్తి పందంగఁగలరొ!
 భండదుర్బాషా వ్రవంపహూతుఁడు
 చండాలువకు నేటి సన్మార్గవృత్తి!
 యతినింద్యమృగవలాఽఽహారదృష్టలకు
 మతిఁగల్గనేర్చునే మాధవభక్తి!
 యానవజటిలదుర్వాసనాగ్రంధి
 యానరోజాజీనాహ్వనింపఁ గలదో!
 మలజాతదేహాఽభిమానకన్ఠండు
 మలహరునాను సంస్కరణ కర్తృఁడో!
 యంగజారితి దృష్ట కందనివాఁడు
 దొంగమ్రొక్కులతోడ దొరకునా! యేమి!
 శ్రుతివరూప్రసముల శొక్కియివాఁడు
 పతితులనుపసులఁ బనశింయనేమి!
 వేదాంతవాక్య సంపేద్యుఁడొవాఁడు
 పీడితోగులఁ గూడి నెకనొందునేమి!

10

16

20

నిత్యనూరులయెడ నిర్భివనాఁడ
 నత్యనూరుల నంటి చరియించునేమి!
 యోగీంద్రహృదయాఽనురాగియౌవాడు
 భోగులకంటికిఁ జొరనూపునేమి!
 నారదగానపానండుఁడొనాఁడు
 వీఱిపాటకు నేకారునేమి

25

భళి భళి! నేటికి పాండురంగండు
 వలచినాఁడయ్యె! వలలబిట్ట క్తి!
 వాఁడెటులో భ్రమపడినాఁడ నుండు
 చూడనేర్పితిరెట్లు నుండు మీరెల్ల!
 వచ్చునవ్వదె మీరువానితోఁగూడ
 మెచ్చి వచ్చునిపులు మేనారేమి?
 యెద్దీనె శన్నచో నిదియును కద్దు
 కద్దని గాటికిఁ గట్టుండనెదరా!
 వీనితో నిష్ఠుడు నిర్మలేళ్ళఁడు
 బూని యాభాషములు పేయనేమి!

30

వారివరతివెంట వచ్చునా! యేమి!
 చాలు చాలిక యవచారివాక్యములు
 తరలుండు లేకున్నదరలించు మిమ్ము
 పరభయంకరఁడైన పాండురంగండు
 ఓది చౌళామీశ! యొరంత ప్రొద్దు
 పారంబు లేనట్టి వాడముల్ద్రవ్యఁ
 దిరిగెగా లేము వారమేయంబు
 సేరనర్హంబొ యజ్ఞీయస్థలమ్ము!
 పూతంబు రంగగోపురమును చాకి
 త్రాఁతె! జండాలుండు బనివడి నిలువ
 రంగదెచ్చుట! పీడువంగడం బెవట
 నంగతి యేరీతి పరిచడునోయి!

35

వెలివాడలోపలఁ బరికినయేని
 వెలనచ్చు నీపాటి వెలఁతిమాటలకు-
 వెట్టితల్లుల వెట్టిమొట్టియాటలకు
 గుఱుఁదే మావాఁడు గోరిక వడఁగ?
 వంతఁగానీ వాఁడెయైనవృతాత
 మింతకుఁ బలుకకు మిట్టిమాటలను
 గదలు మిచ్చటినుండి కదలలేనేని
 గదలింతుమిప్పుడ నీకాళ్ళు బందించి
 యని యిట్లు బూజారులాగ్రహాయత్త
 మనముల బెదరింప విని చొకామీకుఁ
 దంత దిక్కుల నేత్రకాంతులు తిమ్మ
 నుంత శీర్షంబై త్తి యంతకాంతకున
 కాదివూరునునకు యజ్ఞమూ రికిని
 వేదవేద్యునకు నం విత్స్వరూపునకు,
 వంధకాంతక భావనాంబర మణిరి,
 వంధకారైక సంహర్తకు, విఖిల
 కర్తకు యోగవిహర్తకు మణి య
 కర్తకు, విష్ణున భర్తకు మ్రొక్కి-
 తనకర్పియట నిర్మి తఱుమును మన్న
 ననరుమాభవంకభవుల నర్చకులఁ
 గరమరి గమగొనికరములు మొగిది
 కరకారినవి నమస్కారంబుపే
 వరమారగంధబంధురములు వినయ
 వరజీయపీయూష వరిపూరితములు
 కాంతిశీతలములు, నరసమ్మటములు
 దాంతిపూతములు, ముక్తావ్రతములు
 వేదాంత రాహస్యవిధిదీపికలు
 బోధవారణ కర్ణమూల మంటికలు

40

45

50

తుందిలరనము లానందకందములు
 సౌందర్య సౌధశిల్పములు ముక్తి
 కాంతానునోహర కర్ణతాటంక
 కాంతములై న వాక్యములు గూర్చి
 పలికె సాయుజ్యభావానందభరము
 పలుచొప్పననుభవించిన వుణ్ణులార!
 దేవతాంజళిలు, భూదేవులు మీరు
 భావించ మీకన్న భగవంతుడున్నె?
 యాదిపూరుష ముఖంబందుద్యవించి
 వేదముల్ నేరిచి విసులవిజ్ఞాన
 బోధకులై లోకములఁ గడ తేర్చు
 సాధులు కారణ జన్మలు మీరు
 మీకపైదుట నాయమే మాకఁబల్కు-
 లోకిక సౌఖ్యవమాకర్షితులకఁ
 దానయుక్తులకు విర్వాచకదీప
 కోవవజ్రానుల కురుపావరూప
 తులకు బద్ధులకు మూర్ఖులకు మదాంధ్య
 బులిక వర్తనులకు, గలిపేవకులకు
 బహుజన్మవాసనా పరిరూపతులకు
 కమా కమా నివదహంకార బద్ధులకుఁ
 జరజరజంబుల శిరసావహించి
 యరిగెద మఱుట కన్నముందుగను
 నాదొక్కమనవి విన్నవ మాపరింతుఁ
 బాదస్థలివి బ్రహ్మవాదులు మీరు
 పహియించి దయ యనుగ్రహము పేయండు
 దహతహ నుడువు నుత్తరమొందు నాకు
 మాలనంటిరి వమ్మ మాలనే యోడు
 మాలవానికి రక్తమాంసములే నొ?

55

80

మాలఁదన్నుంకనే మమఱఁడుగఁదో!
 మాలవానికిఁ బరమాత్ముఁడు లేడో!
 మాలని హృదయంబు మడిగట్టలేదో!
 మాలని చూపులు మాలలే యోనో?
 వెలివాని కన్నీడు వెలలేనిదోనో?
 వెలివాని భక్తియుఁ గులహీనమోనో!
 నర్వటాకములందు నచముగా వెలుఁగు
 నర్వేకునకు వివాసము పేయ యోగ్య
 మోనో! కాదో! యేమి మాలని మనసు
 దీనావప్రళాదీన మానసఁడు
 దీనులందఱఁగావ దివరునే గాని
 మానునే యార్తుని మాలఁదనుడఁ
 గదలినెల్ల జలంబు గలియునో లేదో!
 గదిలికి నంటునే గళ్యణమంత?
 తానకుండన్నిటి భక్షింపఁదోలు
 తావిత్ర్యమునలోలు వాటిల్లనేమి?
 యక్షరోచ్చారణం బిందరోవర్తు
 రక్షరం బింతకు తరమాయేనేమి?
 యిలపైని చుదిసంబు నిలిచివయంక
 నలవసుదతుఁ బూజి లడుగఁపెనేమి?
 గాలి నర్వంబును గవ్వ బక్షముఁ
 గూలెనే దానితోఁ గులగౌరవంబు
 వకలంబుపై ప్రభావయముగుప్పించి
 వికలమైనదియొ నవిశ్రుని బ్రదకు
 నర్వేకునకునకు నర్వేక్వరునకు
 నిత్యరూపునకు నీ నియమ మెక్కడిది?
 కాదు కాద వ్వు వాక్యమ్ములు గూడఁ
 గాదన్నవానికి భేదమెక్కడిది?

85

70

75

ధరణి వర్షంబును దాసుగా వెలుగు
 వరమూర్తికి యేడు బందరమేమి?
 తాకుటయేదొడ తప్పుగానొ?
 తాకకయే మమ్ముఁదాముమ్ము స్పృష్ట
 జేసినాడా? యేమి? జీవేశ్వరుండు?
 యానకు పాదుదివ్యస్వయాపుండు
 నామహా మహాదర్శనై తిమయేని
 యామూర్తి పీఠింప హక్కులేదేని
 వానివ్రాణకు మేము బాహ్యులమేని
 వానిపాదమ్ములు బట్టరాదేని
 వానిప్రసాదవం పాదమనకు
 దీన మర్త్యులు బ్రయత్నింపరాదేని
 మమ్మేల స్మరియించె మహాప్రేమిదాసుఁ
 జామ్మలు చుట్టు దుఃఖమ్మున నలిగి
 కాలనెడందల కప్పించి దడిపి
 సోలియూర్పుల చింతగూరి నశింప
 వలెనందునో! భక్త వత్సలత్వంబు
 ఫలియందునో! భేదభావమేయున్న
 నేకస్వరూపుఁ డనేక రూపుండు
 శ్రీకాంతునకు నిట్టి చిన్న తిలంపు
 ఎందునా? కరుణకు భంజరమైన
 పాండురంగుఁడు భక్త చరణక్షేత్రపురు
 షురింగని యెడంద మలిపింబు గాదు
 మారంగమూర్తికి మడుగు లేసున్న
 మావాని ప్రేమకు మచ్చయే లేదు!
 మావాని లీలకు మదియాదె లేదు!
 యలనాఁడు కవియెంగిలి దివలేదో?
 వలనొప్పు రంగుఁడు వానిలోమైల

80

85

80

పెరి పురికాపులు దొలుచునాయేమి?
 యిది బుట్టిపట్టి భక్తుల నోళ్ళయందు
 నానివ రంగని నామమంత్రంబు
 ద్యావంతొనర్పంగఁ దగునయ్య! మీకు—
 మలిసంబుగాలేదో? మైలగాలేదో?
 గురిము సుచ్చేదింపఁగోరిన ద్రాఢి
 శరమును దొడిగి రోపంబున విడువ
 వలది యా యధిపమన్యవదతి గర్పంబు
 నరిది యప్రంబు శతారమ్మవోలె
 దఱుగనుద్యోగించు తరుణంబునందు
 మదరస్తుఁడగు నిడ్డఁదో కృష్ణ! కృష్ణ!
 పదయత నన్ను రక్షణ పేయుచుయ్య!
 శరణాగతుఁడవందుఁ బొరిపొరినేడన్
 ముఖవక యంగుష్ఠ మాత్రశరీర
 ముమదాల్చివెనఁదూరి జననిగర్పంబు
 చనవుదొలంక రక్షణముపేయందె?
 రంగఁడాపొత్తిగర్పంబున నెంత
 యొంగిలి యంపెనో యెవ్వరి కెఱుక!
 మనవలె నేగ్రోధమాత్సర్యలోభ
 గుణములఁ జిక్కఁసుక్కునెప్రేవఱుమా ర్తి!
 యగధారి కొక త్రోవ యన్నదేలేదు
 పగఱి మిరేలి పట్టి కట్టెదరు?
 భక్తుల భృకుటి పేవకుఁడు రంగండు
 భక్తుల కరిగావు పొందురంగండు
 భక్త వద్యకైక వకుఁడురంగండు
 భక్తులతీరని బలము రంగండు
 భక్తులహృదయమే భగవంతు గృహము
 భక్తుల భావమే పరుని భావమ్ము

95

800

5

భక్తు పంతులమే పరుని నమ్మదము
 భక్తునిదుః ఖమేవరుని దుఃఖంబు
 భక్తుల యెదలనే భగవంతుడుండు
 భక్తులువలయుండు భగవంతునందు—
 నిరువురకును భేద మిసుమంకిగాన
 మొఱి పెట్టియేరితి పరికింపనైన—
 చిక్కెడు ప్రతముల చిక్కెండుభుతుల
 జిక్కెడు మఖముల నొక్కభక్తునకు
 నిరతంబు ప్రభువు నన్నిహత్యైయందు—
 మొఱిమెప్పులకులోగి మరగఁగొరి
 భగవంతుడై భావ బంధమ్ములేక
 వెగడుపేషమ్ములు మేనయంత
 దొరకదునిజముగా, దుర్లభమైన
 వరము క్రి సామ్రాజ్య భద్ర పైభవము
 భక్తియోగము పావ పనకురార్ము
 భక్తివక్తుల కెందు బాధలేలేవు
 పాండురంగఁడు వేడువలుకునోలేదొ
 పాండురంగఁడుగాన వచ్చునోలేదొ
 జూడనిందొకసారి జూతును గాని
 చూడకలావ విచ్చురితుడొ వాని
 చంద్రభాగా మనస్వీమియొవాని
 చంద్రికామధురహాసము జిల్లువాని
 గోహాళి ధూళిత కుంతలాలి
 రాదా వనాశేన రకుఁడై నవాని
 పల్లవరతయ ధ్వజఁడై నవాని
 పల్లవేత్రముల చాపలముల వాని
 ప్రేవలైవాదల విహరించువాని
 గోపగోపి మనోగచ్ఛందవాని

10

15

20

తారుణ్య మంజరికాంతియోవాని
 తారుణ్య పరిత మంధరకైశవాభ్యు
 బంధు జీవక బంధుపాటలాధరు
 ఎందుకన్యవతి ఎందురయాను
 నది! వచ్చుచున్నవాడెడలెను దొలఁగుఁ
 డధరవింబవ్యఁగాంతి యదిగో! ముందటను
 బడముల గలకలత్వఱవంబులవిగో
 వదన వింబము నందు వలఁతి నవ్వదిగో
 పోవనిత్తురుమీరు పోవీకుఁడయ్య
 భావవారులచేఁ బట్టంగ నిండు
 శ్రుతులకందనివాడు చోద్యమౌవాడు
 పతిత పాపముఁడైన పాండురంగడు
 వచ్చుచున్నాడు నాపాలిదేవుండు
 మెచ్చికోన్నాడు నేనిచ్చువ్రాణలకు
 ననిముగ్ధుఁడగుదు దేహంబును మఱచి
 వనవుయందెడి వాని భక్తాగ్రగణ్య
 గనుకొని యర్చకుడ కలకల నవ్వి
 కమలందినాఁడయ్య కన్నులలోనె
 రంగరాముఁడు వెట్టివెంగళయ్యలకు
 నంగంబులో భక్తితోంగి పోయినది
 విమవారలున్న చెప్పెడి వానికేమి?
 నననిది మోకాలి బంటిదేయంద్రు
 నడునడురా! మూల! నవ్వలచేటు
 నడువీదిలో నిల్చి నాట్యమాడెదవు
 ముచ్చకేమిది వీని మొనల శ్రోయుండు
 రచ్చకెక్కిన నింక హెచ్చు కుండేమి!
 యని పల్కి నడుముల నంగనప్రములు
 బెన వైచి బిగియించి వీరులై నిలిచి

25

80

మొదట నా యల్లాఖిఁబున్నెంపుఁబ్రోవ
నదమంత్ర క్తి కానార వరుంధ

85

తినితోలు నాద్విని, దేవసంభవను
దనికేవ కచ్చి, ముందలవట్టి యాడ్చి
మెయిగ్రుద్దియాదాకా మీకుని దరిం
వయవయఁదడఁదన్ని బరబర వీడ్చి
యొక్కడున్నాఁడో నీ నిక్కంపుదేవుఁ
డిక్కడలేడు పొమ్మి యందఁబ్రోవఁ

గాయంబు బేరెత్తి కమిలిపోసంగ
గాయంబు లందుండి కారెడురక్త
పూరంబు జాలిట్టి పాఱ నుచ్చావ
పారావళాంగుళి పాటలనేత్ర

40

పరివరంబులనిండి బాష్పముల్ దొరఁగ
శిరమున కుంతల భరముప్రేసాడ
సంగముల్సొలంబు యుయ్యాలబాగంగ
భంగంబునొంది కోపంబింత లేక

బలవంతముగ నగ వెలియించి, వారి
కిల జాగ్రమొక్కి యుక్తమోహిగొంచు

శిరమున ధరియించి పిలులనుగొంది
వఱలని చరణముల్ వఱలంప లేక
యక్కడె నిల్చు దైర్యమును లేక

యొక్కటే వారిగ నోరంగి రంగ
కనిపించె నీ ప్రేమ కనటమే నోయి
పనిచేటు నీ భక్తి పనికొదోయి

45

నగధారి 'యనిగొంతు బగులంగనార్చి
నగనిండు కొన కన మగుపై నొఱంగి
యవకుఁడై సేరెగ్గుహంబు భక్తుండు
నవమానమున తిక్కియలమట బొందు

శౌరిభక్తుని జూత నేరక యస్త
 దారుణీ ధరమందు జేరెను నవిక—
 యర్చిక తతి హృద యమ్ములఁ తమము
 బేర్చెనో యవ బర్చె మింటఁ జీకటులు
 అక్షమ వరమథ క్రావజ్జూది
 వక్షులు గూండల్లోఁ బారాడ కడిగె
 మీరపూవులకాంతి దారాడి మింటఁ
 దారకానికరంబు దందడి వెలింగె
 విడిత భక్తయెద వికసంపలేడు
 నదవద యైన దేహంబున నుండి
 దొరఁగు శోణిత భార దరుగనే లేడు
 ధరణి ధూళిపాళి దనికిన తన్ను
 గవనిండికొని, నావకాకులు గట్టు
 నవమాన బాచ్చంబు లాగనే లేడు
 వరమార్థ భక్తిపేవలుపేయఁబూను
 తరణి చేతలు మదిదాకనే లేదు
 బుడి బుడి నడలఁజేఁ బడునానబుడు
 బుడుతల ముంగురుల్ దదవనే లేడు
 అందితమై న పృథ్వీమృదు వోరెఁ
 బాండురంగా! యందు బడినాఁడు బుడమి
 నెంతజేసితివోయి! యందిరారమణి!
 పంకంబు నాపై నె వట్టివాపేర!
 నేనుకాకుదునేమి నీ పరీక్షలకు
 హీనుఁడ బుడుఁడ దుర్భావ దూకుఁడఁ
 విచ్చుక పై ననా విధువస్తుము! నుమ
 గుచ్చంబుపై ననా గ్రూరాగ్ని శిలఁ
 వనకాళిపై ననా వ్రతాయుధమ్ము!
 గొనలు తీగెకునానా గొడ్డలిపెట్టు!

50

55

60

ముళలమ్మతోడనా బుకిలజోడు!
 ముళుంటివారిపై ప్రబలసరిక్ష!
 యవునోయ! వీవు ముక్కార్చించి నట్టి
 ప్రవిమలకీర్తిపాదక మయ్యే నేడు!
 నలలికమ్ములు తంతు నంతతుల్నేను
 తళ తళలకు లోగితియు కీటములఁ
 జలవట్టి భక్షించు సాలీడునోలె
 లిలిపి చేతలమెఱుంగులఁ జూచి భక్త
 కులముల మొగ్గ కన్నులు మోనవుచ్చి
 వలపు లేనట్టి చేతల వలించి
 పారమ్మలేని విశ్రాంతిలో ముంచి
 హెరదుఃఖమ్ముల క్రుంగ దీపెదవు!
 నిన్నునమ్మి యెవండు నిర్వాణసుఖము
 గన్నాడు గన్నార? గన్నార లేడు
 వీవుబానిస రమణీయ హారములు
 దాననవదభక్త బాష్పప్రళంబు
 వీనేఱుకంద్రవి నిర్గతరవము
 దానక భక్త నంతతి పెట్టుమూలు
 వీనదంబులను క్షణించు గడ్డియలు
 దానయాత భక్త తతిమానవములు
 నినునమ్మువారల నిఖిలంబు వాదె
 యని కొందు వెన్నఁదో యప్పుచ్చినట్లు
 యెన్ని జీవులు నిన్ను నెదల లేమించి
 కప్పితి వీపాద కంజాతములను
 గొలిచి వీకయ సుఖంబులు బలిపెట్టి
 పలియంపనట్టి యాళల గూరి, మిడికి
 మట్టిలో నై క్షమై మాయున్నారో?
 నెట్లన లెక్కింప నేర్తురెవ్వరు?

65

70

75

కరుణావిదూర! పీనదికంఠులందఁ
 బరమాణువంత బ్రేమరసంబెలేదుఁ
 నిన్నునమ్మిగృహంబు నిజనతిసతులు
 నన్నల దమ్ముల, నందఱవిడచి,
 మానుగా నీయలి మానంబునకును
 బ్రాహ్మనములు పీరాజనమిచ్చి
 యున్నారె! కిద! గోప యువతులు మున్ను
 గన్నారె! పౌత్యంబు గప్పిరుగాక!

కడవచంకను బూని గాళింది శేరి
 కడుమడలేర్చి నికయి కాచితాచి
 తడఁబడినట్టి రాధా నతీమణికి
 నొడగుదెనే పౌత్య మూర్ఖులుగాక
 ధర్మవిహీన! నీ కర్మంబులందు
 ధర్మలేఖంబు తథ్యంబుగాలేదు—
 బనులన్ని దీర్చి సంబంధమ్ములేని
 మనుజుని పోల్కి భాషణములాడెదవు
 వాతులవాతులని లేకెవ్వరికేని
 నతతంబు న వక్కతి నల్పు చుండెదవు

వీధిత్సమైగము దప్పందిదంభమున
 పొట్టద్రఁగల నిలోఁ జంపంవలేదో
 ధరలోవ గడ్డరథమ్ముగ్రుంగించి
 కరముల నరునిచే మరిగింపలేదో?
 తఱివిఁజింది ముందరనిల్చి ధర్మ
 నరుఁడు గవ్వడికి సుపాయంబుపెప్ప
 మరవదీసూను నడిగింపలేదో
 నమ్మెంబులో గడ్డక కిక్కి నడ్డు
 వారలెన్నడు లేరు బాధ్యమింగెడునో
 గొరపులఁబీర్చుఁ గలుగువారెవ్వ

80

85

90

రమభయంబున భీమ తనయునిరేమ
కొనికొని శక్తిచే గూర్చింపలేదొ?
పాండవులను మాత్రమొండవో? తేర్చి
పాండవేయులను వశ్యత్తామచేత
గొఱమాలి గొంతులు గోయింప లేదొ?
యజ్ఞకాలిలోఁగమ్ము నడుమగాలేదొ?
భృగుమౌని చరణముల్ వినికెడువల్లె
తగవరి! పీకింక ధర్మమేదోయి!
నిన్నన నేటికి పీప్రేమ నమ్ము
కొన్నవారినిఁ డట్లుఁ గూడఁనుగాక!
దినమరాత్రియు నేక దీక్షతో నాడు
మనమున నమ్మి కొల్పిన గాని, పీకు
కరుణగల్గకపోవఁ గారణమేమి?
వరవాతాచరణ సంఫలితావతార!
ఈనాఁడు దర్శనం మీకున్నవాడు
మేనుదొఱంగనే మిక్కిలి ప్రతిపః
యని కృతనిశ్చయఁడై నట్టి వాని
కనుగవయెదుట రంగఁడు కాంతిపూర
పూరితనకల కుటీర భాగఁడు
దీరమందన్మృతహారి నేత్రుండు
మదుకరకుల వశంకర శాకవక్ష
మదురిమసిమ నమ్మావ్యవశంగ
వానఁడు భువనై క కోకోదరుండు—
శాసరదేవతా సార్వభౌముండు—
వల్లపీహృదయదీపమ్ము! కటాక్ష
వల్లవోల్లాస సంపాదిత మరలి
మురళి మధాభవ్య వరస వేదోండ
ఖరళికామణ్డు, డక్రూర నిన్యాన

95

400

వనభూమ్యవల్ప కల్పక పాదవమ్ము
వనమాలికాదామ వాననాయుతుండు—

5

తెరచరాజన్మట్టి దేవుండు మౌని
వరతపఃఫలదివ్య పాదవద్ముండు—
తులుతులుక్వణవ సంకుల రత్నరౌచి
రనుబద్ధ మంజీరి, డవ్యయానంద

భామాంగుళిదాను దామ శ్రవకల్పి
తామేయ కృతక పాంద్యస్ఫూర్తి దేవ
కీతరక్తమము, రాధికాకనూపల్లి
కాశంధ్రసురత రేఖబద్ధమూర్తి

రానవండితుండు—దిగ్గానుఁడై వట్టి
వాసుకీ భూవణు పాలిదైవమ్ము

10

వరకత్తవైదుది సంత్రముమననిల్చి
కరములుదట్టి చౌకామీతువీరవ

నిలువెల్ల పులికల పొలములురేగ
తలఁపెల్ల నానంద తరళంబుగాగ

మొగమెల్ల వగవులు మొనసకొనంగ
వగవెల్ల గరువంపు వగలుగారంగ

గన్నులు నిలువెల్లఁగప్ప కొనంగఁ
గన్నులఁ గప్పియై శాల్యలుగట్ట

శ్రవణముల్ మెయినిండ జనియింది విక్ర-
శ్రవణంబులను మఱి న్వవములు మ్రోయఁ

14

బదములు నిలువెల్లఁ బరిభవిల్లంగఁ
బదములలోఁ దొఱ్రు పాటుపంధిల్లఁ

గదములు నిలువెల్లఁ గవిసకొనంగఁ
గదతలంబులు వమత్కృత చలియింపఁ

జలితాంగములు క్రమవదితముల్ గాగ
వలంబులో మాత్మభావముల్ డేగ

గారిలోఁ దిదిగెడు తరణిగాయంబు
 బీరిపమ్మదమున దేరియాడంగ
 పరిపుల్లనేత్రముల్ నిరగిర దిరుగఁ
 దిరుగు కన్నులవెంటఁ బ చుట్టఁ గాంతి
 మదియెల్ల నంతోష మదమునఁదూగి
 కదలి కదలికపై ని గడ్డకట్టంగ
 పవనియంతటను బ్రహ్మవందవార్తి
 కవి నృత్యముపేయు తగ్గణిదోపంగ
 ధరణి సర్వంబును దానయైనట్లు
 ధరణిసర్వముగూడఁ దామగానట్లు
 దనదన్నభావమే దఱిఁగినయట్లు
 దనదన్నభావమే బెనగొన్నయట్లు
 దానెరంగనియందు బీనమైనట్లు
 బూనిరంగఁడు దనలోనె యున్నట్లు
 దఁఁపులంతంతకు మెలికెలు దిరిగి
 తలమేది వేగ తంద్రములొడు మడుగ
 దనచుట్టునొకపేయి తరళ తారళలు
 గమగొనలందు పవ్వెవయించి కూడ
 తనమేన పేయి సొదాచువీ లతలు
 గనకన వెలుగులఁ గడగి ప్రాకంగ
 తనయొడ శత ఘనాఘనములు విరివి
 కొనకొని యమృతంబు గుండలగుఱియి
 చూచి కాంతుల దారి చూడగాలేక
 పూచిన భావముల్ దాచుకోలేక
 పలుకఁగఁజోయి పల్కులు గొంతులోనె
 గలకలనది యించి గడ్డకు రాక
 నిలువెల్లవలక చేతులు దాచి యాశ
 ఫలియంప వాళ్లకపారిజాతంబు

20

25

30

వదములు గమిచి పేరెదహత్తికొంచు
 వదలిండుకొనరాక బాహులువిగిచి
 వడియన్నవానిని భక్తాగ్రగణ్య
 గడుతార్చి మొగముగంగులీనుచుండఁ
 గనులందుదొరఁగు కుభాశ్రుతెప్ప
 అనునప్పళించును అనమానపులక
 కంటికి తాంగియైకొంతుని యెరుగు
 లంటిలొగ వంక ముందున దాల్చి
 కనులుగూర్చివ కనుగండలవైపు
 గనుద్రిప్పయెడనెడఁగను దున్నదాని
 విజనాశుడరణ వీరజపు తమైన
 రణము భాంచు శిరస్థలిదాని
 మనసు మాయనిదాని, మానవత్తెక్క
 మును జీర్ణ వీరయఁ బూనినదాని
 వితిసేవసేయఁజే ప్రతమైనదానిఁ
 వితిజీవలకు మేలు వింతియోదాని
 దరుణి, చౌకామీకు ధర్మపురంద్రిఁ
 గరమర్థిగనుగొని పురుషోత్తముండు
 చిలిపి నవ్వుల నిగుడెలఁగియాడంగఁ
 వితికి నీగతి బావబందురంబుగను

35

40

మెలఁక! చిత్తకి మెచ్చినానమ్మ!
 పరియుక్తోద్కృత విండవచ్చినానమ్మ!
 పరజీయమగు బ్రహ్మవదనీ గోరెదరొ
 పరసుఖాకరమింద్ర వదనీచేకొండ్రొ
 ధనదునకున్నంత ధనముగావలెనొ
 వననిధికున్నంత వసుమతీలాభ్య
 భరమగోరెదరొ? వేగిరము పదింపు
 మరమర లేక మీయావదీర్చెదమ?

45

వరము భక్తులుగోరు వరము చెల్లించు
పరిపాటి మాప్రాణ పదమైన దలల!
యని వల్కలవదనంబు నడ్డంబుద్రిప్పి
మనసులో పలియనమ్మతి నా భక్తి
పరిమళభారబంధురములు కృష్ణ
సురుచిరములు ప్రేమ సుఖకలములు

నై రాగ్యవాటికా వనవగుచ్ఛములు
దీరతాగుణ పరిస్ఫోరకంబులగు

50

వలుకుల సీరితి వదియించెఁ బదఁతి!

తొలి మినుకులుగూడ వెలకట్టలేని

పీచేకలకు టీక నిర్మించుటకును

నాచేకవోనా? నానాచితప్పత్తి

వెలయంతునెన్నియో వింతవేనములు

చిలికింతు పెన్నియో చిన్నెలు వన్నె

లలింతువెందరో యార్త భక్తులను

వలికింతుపెన్నియో తావణంబులను

నీమాయలకు జిక్కినెగడులోకములు

నీమాయలను దాట నేరరు ఎరలు

55

నాకథయే బ్రాహ్మనాపతార!

లోకమ్ములందు నాలోకమ్ముడింది

చీకటియాక్రమించినవేళలందు

వేకమై వెలుగు పీకిచ్చ జనింది

సృష్టించితివి లోక చిత్రనాటకము

నష్టస్వభావంబు విష్టపాధార!

జెరును నిదౌజుండు జెడవరమ్మె

జెరును లోకములు గిడ్డరు గుణేరుండు

జెడవివారొక్కరే జీవే! నిమ్ను

విరువ నేరవి భక్తపీఠలోకమ్ము!

60

పారదరవఁచి వ్రవమైన సుఖము
గోరడు వీధి క్షోటియెప్పుటికి
వీచడవంకఱ నిర్మలభాస
జూపారభంగదోలాపారవళ్య
నరవసౌఖ్యములేళ ముఖోలునెట్లు
ధరణి నై భవములు దత్తవ్వయూవ!
నన్నేటికాళలు బిన్నిలోలింప
మన్నావు పలమేమి? యోపాండురంగ!

నాతుల కిల ప్రాణ నాధుఁడైనర్వ
మాతని భావమేనా తలఁపొయి!

85

మెచ్చిభ ర్తకు కాంతి నిచ్చిన నాకు
వచ్చినట్లే సర్వవరములు తండ్రి!"

తదనంతరంబు తత్తావన పరుఁడు
మదతి నల్కెడి ధీరసూక్తులకలరి
తలబోప తలబోప తడవకు మెచ్చి
కలగనుచున్న చొకామీకు జూచి

లేవవోయీ! దివ్య భాషై కనంగ!
లేవవోయీ! భక్తిరీలాసుషంగ!
పరమభాగవత శేఖర! యంచునొడిసి
కరములదట్టి లేపె రమాధవుండు

70

తొలితాకు గురింప తొలకరివావఁ
బులకిందు నిలుపు గమ్మలై మొగమెల్ల
యైగమంగొని యంతరావందమువతుఁ
త్రాఁడిదవేరవి బాఁకత్తంబు

దలకొవ నెట్టులోదొలఁగించి నిలిచి
నలరికమగురీతి పాష్టాంగ మెఱఁగి
నేనునేనని ముందు నిలచి భూకంగ
బూనెరు దనకలంపులునిగ్గ బట్టి

విషయంబు, నయమును వేకారితమము

దనవాడనె వ్యతంత్రతనిపురకయ

75

భక్తియు వ్రేను సంబంధంబు నిండు

రక్తి సంభాషణా సక్తియుగూడి

వదనదంబున యందుఁ బరువువెట్లంగ

పెదవులే నవ్వలై వికసంప సాదు

వరుఁడు చొకామిశ భక్తుండు వరితె

కరుణగల్గినదేక! కంజాకనేత్ర!

వెలవచ్చెనేమిరా వెట్టి పాటలకు

ఫలమిచ్చె వీనాఁడు గులహీపభక్తి

కడజాతివాని యా కాంక్షగూర్చింది

గడవద్రొక్కితి వేర కమనీయదేహ!

80

యరుణాంబుజముల కొయ్యారమ్ము దిద్దు

వరణముల్గండెనో! ననుసెనో ప్వామి!

కరుణకై నర్వంబు ముఖనెడునిమ్మ

వరమహుఁడునింతవఱకు రప్పించి

కొన్నాను వేనెంత క్రూరుఁడనోయి!

యన్న! నాయునువ కవధిలేదోయి!

తరనదుర్గంధ బంధురమైనదాన

నరుణోజిత ఎత్త ధరణియౌదాన

విశంకమ్మగ చర్మ ఎకువ మౌదాన

బిళుకరోటివ్యాహ భరితమౌదాన

మైరేయపాన దుర్మత్తనండాం

పెారవరస్పరాక్రోశమౌదాన

కలుషంబాది కాకరమైనదాన

వెలివాడలోనెట్లు పెడలివచ్చితివి

క్రూరినతీ హృదయసంస్తుతుఁడై వసివు

వతితుల ప్రేమకు వలచినావేర!

85

క్రుత్తిరః కోటిర కోటియోపీషు
 గతిలేనియింటికిఁ గడలినావేర!
 భవమనశ్చయ్యలఁ బవళిండు పీషు
 భవబంధిజనిఁ జూడవచ్చినావేర!
 కలిమి పొలంతి చూపులఁదేలు జేఁడ!
 గులకరానేలను నిలిచినావేర!
 తలఁపులతోట కావలీసేయింగ!
 తలబోఁతలకుఁ జిక్కి దక్కినావేర!
 నానావికవ్వరనాదాఁపతార!
 నానోటి పాటకు మామందితివో!
 కామితపూర్తి! సత్కారుణ్యమూర్తి!
 నామూఁగ వోములు ప్రేమించినావో!
 జలధితై వనుఁ జెరియలికట్టగలదు
 కలుషమారకము పీకదుజుకు లేదు
 ప్వాటు! పీదైవ దర్శవసుభృగ్గాని
 యేమి పీతాతిధ్యమే నివ్వఁగలను!
 బదుగు వచ్చడమైనఁ బరువంగలేదు
 గుడిపెలో నిన్నెట్లుఁ గూర్చుండఁజేతు!
 వర్షింప నొక వుష్ణమైవనుఁగావ
 మర్చి స్వయాపువ భృగ్వింతు నెట్లు!
 అని దీనవ దనుఁడై యలఱిడినొందు
 దనభక్తుఁగనుఁ గొని భామోదరుండు
 భక్తాగ్రగణ్య! వద్మక్తిపై మన్న
 రక్తి వా కితరమార్గములందులేదు...
 వరమభక్తికి నేను పశుఁడౌదుఁగాని
 బరికింపఁదర్శివ్వువ ర్తనంబులను
 రమ్ము తోడము డెవళమ్మువ తనివ
 వమ్మోదమున మేను చతుశ్శమునుగ

80

95

500

మెలఁతఁగనొనఁ జొరఁగిమీశభ క్షుండు. —

దెలిగన్ను గవయందుఁ దులకింపఁగాఁతి

వనజవంశపుని తొడువఁగన్నవాఁడు

కమలాకుచ స్వలాఽఽతిర్పమావాఽఽఽ

శవదనుయుతులై క నంయమీశ్వరుల

భావపుష్పములపై వ్రాచుదేఱి—

5

భావజహరమ స భానురంజె స

జలముగవ్వుటి యంఘ్రులవాఁడు గొల్ల

చేతనబ్రతుకు సంఘటింపఁగఁ దీవ్య

మొరళీనినాద భాసుడుఁడు శ్రుత్యంత

తరుణీవిదగ్గర తాత్పర్యపాద

భూగర్భకళలోకపాణి దుర్జేయ

శేరి వంద్రవణికి రి సౌరభము.

దేవర్తి విమలవీణావాద్యగీతి

కావార్తయనించు గంభీరమూ రి—

కాస్మా-మగత పదాధార దుర్వార

10

నిష్ఠుర విదేశీ విభజనాపత్తి

దివ్యబై భువ భ క్తి దీక్షాచర్యనీమః

దవ్యయోగి పేమలరాపూరా-వతారము —

వరభావధన వరాశరవృంధరీక

కరిరాణి మునిరాణి ఖగరాణి, రాణి

రాజీతప్రముఖ వీరాజితచరణ

రాజీవుఁ దతి కిరొడతముఖాఁగ

ఖండితదశతంత్ర తంత్రఘంటాప

దుండు—దుర ంఘపాతోడి గూఁడ

కారతిరస్కార కరినహంతారుః

15

దారణ్యమాన పేషానక హనుమ

దాదివానర తోషణ తనిరాకు

లాదీవ్యదక్షిణోణాఽపాంగరోవి
యునిరి చూపులు విరియఁబూఁదేనె
పెరవోని నగపులు వెడవిపై తేర
విరువురకునుఁ జాటుదిరిగి మొగిడ్చి
కరయుగమ్ములు ముస్కారంబుపేసెఁ
బ్రమదాశోమణి భక్తునిల్లాలు—

యమృత నిర్వాణాఽఽప్తరస్త నిదీనె
నలపూలు గురిపెదీ నాఽవనశీలి—

20

యలపాండురంగనిఁ గొఱచుభక్తులకుఁ
బడయంగ రానట్టి వరములు గలవే!
వడఁతి! వాఙ్మృతఁ దొడపునీవండుఁ
బలికెఁ జొకామీశ భక్తుఁడీల్లాలిఁ
దెలివప్పు బొంపె బొమ్మలయందునతికి—
పైశమరమ్ము! బోవలె ననుచున్న

శ్రీలాలితాకారు జిత్తమ్ము దెలిసి
కనునన్న పేసెఁ జొకామీశు మడఁతి
గనునన్నతోడనే గదలెభక్తుండు—
భక్తునివెంటనే పాండురంగండు—

25

ముక్తిరీలాపతి మోహంకరుండు—
నిరాడఁ గమ్ముల నిలచినకరుణి
వారిదాయలగనంబడు సంతమేఱ
దెలిచూపుమల్లె పూవులఁ బూజిసేసి

పులికరించెడు జిత్తమున వెన్నములి
యావందమే లోకమై పాదుయందె
దీనాఽవనాఽఽధారునివ్యగీతములు—
వరమ భాగవతుండు పరశ్చేక్షరుండు

వరిగిరి చీకటు ల్లివదారి—
వనకాదులకు మనోధన్యమైనవాడు

30

ఈరేడు లోకంబు లేలెడువాడు
వారిజాక్షిఁడు వెలివాడలో లలిత
చరణముద్రలువై చి చనియెడువేళఁ
దఱితోడలేచి యొక్కయఁగాని బాణ
సేయవోపర మోహజీర్ణబుద్ధులకు
పాయఁబల్ల కియేదాడ్పునఁగలుగు
పులకించె భక్తుండు చలివెల్గువెన్న
లలిసోనయఁగఁగమలాధపువ్వర్కఁ
దలిరించెహరియు భక్తస్వర్ణచేత
నిలపులించె నీయిద్వారి చరణ

85

రాజీవములు సోఁకఁబ్రతిని వేషమ్ము
శేషస్వరూపముల్ దివినున్నతార
కలు నేత్రములు విచ్చి కనియెననంత
పలదపప్పటి భగవంతులీల
వీరితి నాలయద్వారమ్ముసేరె
వారిజాక్షిఁడు భక్తవరునితోఁగూడి
విరిసెదఁబువులట్లు విచ్చెనాకికులు
బరమేశ్వరవకు దెప్పర మైనదేది
యమలవిజ్ఞానదివ్య ప్రభానియళి
తము మోరవరసారతారతమగునుఁ
గొమరొందు నాగర్భగుడిలోవఁజేరి
యమరంగఁ బ్రతిమలోనై కృమైనిలచి
భావించె వీగతిఁ బందరినాధుఁ
దీప్తలలతహాసకూఁకాఁ ధరుఁడు
ఫలియించె నేమిగోర్కులవంట! భక్త
కులదీప! చూడరా కులదై వతమ్ము—
పాండురంగఁడెనీకు వరపుడమోసె
బాండురంగఁడు భక్తజానై తవర్తి”

40

యనియెచ్చరించిన నజీలనీరు
 దనువున కమృతసేవనముఘటింపఁ
 జాంధురంగ! యంచుఁబడియెఁబాదముల
 యండ నవ్వాయు, దేహమువిన్నరించి—
 కలఁగఁ జోలిన భావములు చిత్తభూమి
 నొలుకంగఁగడిచిన దోరంకబ్రొద్దు—
 ప్రమదా మదోల్లాసపాణింధమంబు
 రమణీయ రతిరాజరతులతన్మృత
 మమరనాథాంతః పురాంగనా లలిత
 సుమరణః పరిపూర్ణ కుద్ధమంజూష
 వానవాళాకై శక్యభరపారితథ్య
 ప్రాకృతాంధంతమోహార్థి తంద్రీనిఁ
 గన్నుల పలమైనగారిలిసుకుఁడు
 మిన్నను గోలఁనిలో మించురాయంబ
 కించిదాయజ్య నమందితపాండిత్య
 పంపలాఁక్షి దంతనమకాంత కాంతి—
 దణిపెన్నెఁబింగి ధరణిపాలించి
 యపునపునితఁడంబు జానసుండవఁగ
 పరియైవ పన్నార్గ పరణిచేమించి—
 టువిగీర్తి వించి విస్ఫూర్తికుండగుఁడు
 వ్రాయంబుగై వ్రాలి పదమణిపలులఁ
 గాయంబు జార్చెదాజ్ఞయజీధపుఁడు—
 చందనాఽచలసముక్తుల పుష్పవల్లి
 కాందోళికాతల్ప పూర్వాఽతిసేరి
 రతిమల్ల సుఖసు వ్రాజక్తిరాత
 వికతపక్షః కూట చిక్రుకాఽఽమోత
 తితిచేత ఘుమఘుమాయతమౌదు శబద
 శతపత్రదృక్పరివృంగ నమోద

45

50

55

మదభారవిష్టల తృదమౌదు వీరే
 మదిగగుర్చుగఁ జేయుమయమారుతము
 దెలతెలవాజె దిక్కులఁ గాంతిసేరె
 దలఁగెరిక్కడ పెడల్దాచి త్రిభంగి
 నెఱఁగించెగుక్కుటంబులు తెక్కలాల్చి—
 కొలఁతులలోని కల్లులుమూతిముడిచె
 గలకల నదియించెఁ బుణఁగుల గమన
 నెలకొనెదమ్మల నిండుగొతుము
 ముగురుమూర్తులకునుమూలమౌవాడు
 జగతీ నతికిఁదెల్పి నపరించువాడు
 పెగుడుఁ దమ్ములఁజిక్కుమగఁజేటిగముల
 వగమాన్చి యుంకార పరిపాటిఁబూన్చి
 శార్వరమగ్నవాసరరమాశ్రీల
 సర్వతోవ్యాప్తబిసాళింపఁజేసి
 పక్రవాకాంగవాసంపదమ్ములక
 పక్రనమ్మోదమ్ము వరదానమొనఁగి—
 కాంతిదారిఁద్ర్యదుఃఖాఽఽక్రాంత హరిదు
 పాంతంబులకునెల్లపసుపులుగురిసి—
 జరరహర్యక్ష శీఘరకాంతికాంత
 వరమయూఁజమ్ములవాడు శృత్యంత
 కామినీ కఁచ్రమేఘలవోలు మేని
 గోమలవాడు దన్గొలుచు భక్తులకు
 దివ్యమాహియి దుర్నినభేది హవ్య
 కవ్యాత్మకుఁడఁ జగత్కరణంబు గర్మ
 సాక్షి మందేహాదిరాక్షసవృక్షా
 విక్షేపణుండక్షి తాక్షేయమూర్తి
 జగతీ సుపర్వనిష్ఠామూర్తి పూత
 నిగమతమండు నన్నివాతరామైక

80

85

70

రాముండ గర్వాఞ్జతపంద్యమాన
రాముండ గమలాజీ దాక్షిణ్యపృష్ట—
తొలి ఏడువులు మేనవలచినవాడు
నెలుఁగులగని—ప్రొద్దు వెందివవాడు
గలనిలోఁబొలియు వీరులకొలిపెంతి
తొలికొండచటియఁ దోచెను పవిత—

75

ఁదఁడివందవాడులై వనారు
వఱునిపూదన భక్తిమార్గవర్తితులు
చఱునడిందున పురజాతి పీఠు
దళకొత్తువేషమ్ము పలవఱఁబాని
పులుగడిగిన ముతైములువోలెవచ్చి
తలుపులు దీనిలోపఁబ్రవేశించి
బొడ గాందిరచ్చటఁబడియున్నవానిఁ
గడలేనివాని బోకడఁగన్నవాని—

భవబంధములకెడఁబాసనవానిఁ
బ్రనిమల భక్త్యైక భాగ్యమౌవాని—
ధరణికి శ్రగ్గఞ్జావతంపమౌవానిఁ
సురలకువై ఁఁబూజ్యుండై నవాని—
జండాలుఁదై వసు నవకాదిభక్త
మండలికెల్ల నమ్మాన్యుఁడౌవాని—
బండరినాకుఁదే ప్రాణమౌవానిఁ
బాండరంగని ప్రాణపదమైనవాని—

80

గని విష్ణుయాఽఽకృష్ణమతములఁ గలఁగి
క్షణములోనన యహంకారము ప్రింగఁ
కటములుచిట్లుఁబ్రూకుటి సంచలించ
నిటలకటంబున నెరయఁ జెమ్మటలు
గన్నులలోఁ బొగల్పకొనంగ
మిన్నంత కోవంబు మిడిగాళ్ళునిభావ

85

బెడరించి భరణిపైఁ బడములుగొట్టి
రడములు గొఱికి గర్జలుచెలఁగించి —

తమలోన నందఱు దండుగాఁగూడి
కమిచివెండుకబిడ్డి కాళ్ళతోఁదన్ని

రంగని గుడిలోకి దొంగపై వచ్చి
భంగంబునొందిన భ్రష్టుఁడ! లెమ్ము!

కడజాతివానికిఁ గావరమధు
వడినదందును వాని బయటికిపిడి

దారిఁ బోయెరువారిఁ జీరిరప్పించి
చేరిచి యవ్వారిఁ జెప్పంగఁ దొడఁగి

రవునవు నివుడు భక్త్యైఁ ౨ నేళమెల్ల
నువిదితంబై నది జూరుండుమీరె —

జగతి కమ్ములు మూఁ నంతమనంబు
మగులుగా నిల్చిన మాపటినేళ

గుడిలోనికెట్లుఁ దిమ్మఁడుదూకినాఁడో!
యడుగుండు మీరె నాయంబు చర్చించి —

యనివల్కు విస్త్రెలయా భాషణములు
విని చాళామీతుండు వినమితుఁడగుభుఁ

బరమహురువు దయావనముల్పించి
భరమైనయాఘాత కాధ దొలంగ

వలఁత దీరిన హృదయంబునఁ బల్కు
పలుకునఁ గ్రొత్త కాపులు వెలయించి

చరిత్ర పీఠితి భక్తిభావబంధుఁడు —
కలిసాయలకుఁ జిక్కి కానరుగాక

గలదె! వర్షేళు చేతలకుఁబారంబ!
కలహానములను దిక్కులు వెలిగించు

మొలపులు దీర్చనేర్పరియైనవాఁడు
చిలువీకలులను నిర్ణీత లేదేమి!

80

95

800

యెవ్వని వెలుగుని నవ్వేను జంద్రుఁ
 దెవ్వని కుడికంట వెలుగుఁజూర్చుండు—
 యెవ్వని దయ నింగిఁబువ్వులు వెలుగు
 నెవ్వని తెలివితే నెనయు లోకమ్ము
 లెవ్వని కనుమాయ నింకు నర్థమ్ము
 నెవ్వని కరుణచే నింద్రాదిమరులు
 నివ్వబోలుఁ దలంతు లెవ్వఁడవంతు
 డవ్వని కలఁపుల కాటంకమేది?
 దీక్షటికావల నేకమై వెలుగు
 లోక పాలకున కాలోకంబు గొఱయి!

కాలశ్శయమునఁ గన్నుగావరుగాక
 కాలమొక్కటి పోలుగదె కలంపి
 కాలస్వరూపంబు గాదె రంగండు!
 వీల వీరద రమణీయ దేహండు
 మాయానతిఁ గన్నుమఱిగిందువాఁడు
 నాయంటి కేవచ్చి, నాపూజమెచ్చి
 కోవెలకునునన్నుఁ గొనివచ్చినాఁడు
 గావలివారధఁగలరె దైవమును!
 వీరీతివదియంపఁజేరినవారు
 దారు రంగని కథల్లరివోల భక్త
 వరుఁడౌట జర్చించి భక్తులక్షణము
 లరిచి చొకామీకునందుంబ గాంచి—
 పాఱులకెదుర్కొడ్డి భాషందురై ర్య
 పారంబు గొఱవడి సానువయముగ
 జలికి రీగతి విప్రవరులార! యేల
 గులహీనుతో వాదములు పేయమీకు
 కాంతిభూషణలకు నందదీమేరె!
 బంకంబుతో భక్తిబింబింపఁబడునె!

5

10

విడచుట లగ్గగు వీనినటన్నఁ
 జిడిముడి వడుచు-వచ్చినవారిభావ
 ముద్రలు గమనించి పొమ్మురా! మూఢా!
 భద్రమెప్పటికి రావలెదందునుమ్ము
 వందరి నాథ దైవము నీకులేడు
 వందరి పురిలోన వానమ్ము లేదు
 పరమ పూతము చంద్రభాగకాపై పు
 జరియింప వలెనిది నమయింపటన్న
 వందలు వల్లె యెండనిరి విజ్ఞాన
 మందులకి భక్తు కుండేమియెఱుక!
 పదవడి యంతిమ స్వర్గదోషమ్ము
 పదలించికొనయుత్త వర్తనల్పలువఁ
 జనిరి బ్రాహ్మణు లెల్ల జనములుగూడ
 వివేచిత కరుడైన విష్ణుభక్తుడు
 తలయై తిరంగనిఁడలబోసయూర్చి—
 చలవలఁగమ్ముల బాష్పములురియ
 పాష్టాంగముగ నమస్కారంబొనర్చి
 యిష్టదైవంబ! నీవంతచేసతివి
 తానిమ్మటం బానబానిగోవిందు
 దీనప్రతాపాదు దివ్యరీతిలను
 స్మరియించికొను చపకాత్ముడుడువోలె
 వరగఁ బ్రవేశించెఁ జండాంబాటి—
 వల్లంత దూరంబునందె వీడించి
 యల్లాప పశమున నుబ్బొంగమేను
 విల్లలుదన విడవెంటనే బాజ
 నిల్లాలు లక్ష్మియైయెడురేగుడెంచి
 క్షతజ్వారితగాత్రుఁగని యంధ్రులంటి
 వెతగూరిజరిగిన పృథ్వాంతమేమి

15

20

25

యని మాటికినిఁ గ్రుచ్చి యడుగవదించెఁ
 దననతికెల్ల గాధయువిప్రతముగఁ—
 దరుణియు నాయుదంతము నాలకించి
 మురలకునై వ భూసురులకునై వ
 నియతి బాటంగూనిదని గ్రహించి
 భయనివారకుఁడైన పాండురంగండు
 గతిగల్గినావదల్గులుగవటంచు
 మతిసమ్ము వారెట్లనానిమల్లె వ
 పాటులు మాన్యులకా భావంబుచూచి
 వారిజాఁజుడు భక్తివరులందెక
 మెఱచోట వెలయునేవింగడంబుగమ
 దెరువేదియనియించి దేవునిపేచ
 వఱఁగిన ఫలమేమో! యందునూహించి
 వఱఁగిపైవమొవర్చు భర్తృఁజెప్ప
 వనితవమ్మతిగొని దివములోవలనె
 బసువడ నా చంద్రభాగకాపై పు
 గుడిపె నేర్పఱచె ప్పభూరనన్నియఁడు—
 కడఁగంటికొలుకులఁ గారుణ్యములఁ
 దననిసుంగులఁబూని తరళాయతాక్షి
 వెనువెంట వడువంగ విదితభక్తుండు
 చంఛాల వల్లకి పారెపారించి
 పాండురంగనిఁగూర్చి పాడంగఁబోయి
 యెలుఁగు వలింపంగ నెదవట్టుకొనఁగ
 నిలువెల్ల వఱకంగ నిలువంగలేక
 పాండురంగాయందుఁ బడిలేచియూర్చి
 పంచరిఁ పురితోడ వాసంబు దీఢ
 భాగ్యహీనువతంబు లాపురుషునఁగ
 యోగ్యవాక్యమ్ముల మూలాఝైఁబిత్తి

80

85

తరువాత రంగ గోపురమును గాంచి
 ధర పాలములు సోకదండములైట్టి
 ప్రమదావళియుఁదానుఁదన ని మంగులును
 గ్రమముగా నొనట ధరా దూకిదార్చి
 పలుమరుఁగమ్ములు మలం చూడుదును
 దలఁపులు వెనుకకువరలంగఁ బాద
 మలముందు కీడ్చుచుఁబరివై భవంబై
 పలనవోయిడునట్లు భక్తరత్నమ్ము
 పురిసాధు జనులయూర్పులె దోడుగాఁగ
 నరిగె సాయుజ్యభాగ్యమ్మునుటోలె—
 జరిగెను గొన్నిచానరములు చింత
 మఱవెను భక్తుండు మానరంబుండు
 వీరజాఁబుండు నన్నిధిపీఠ వాని
 తూటలు గలిగించియున్న విధంబో!
 చెలఁగె భక్తుని గీతములు ముందటివలె
 నరినాక్షరనమగ్ధవాక్యములైవలె
 నొక్కనాఁడతండు నిక్కంపు భక్తి
 నెక్కొనమననుండు నేత్రముల్కొగిచి
 తనకుటియెదుట కీతలకాఠివీర
 నొవరఁగూర్చుండి లోకోత్తరుగొనెచి
 ప్రణతి గీతములను బాడెడువేళ
 చివమితమ స్త దేవేంద్రకోటిర
 మణికొంకి దంతురమంజులపదుఁడు
 దనయొర మాపుచేతనె జగంబులను
 తలిగించి నెలయించి పొలియించువాఁడు
 తలఁపులుగుచియించి తనవోఁతలెంచి
 తనుపునీడించి నెట్టనవివ్యమునులు
 వనములఁ దనమును పెట్టిన దొరికి

45

50

55

దొణకక యవద భక్తులవెంటఁబడుచు
 దొణకెడు వాడఁ దిత్తిరునై నవాడు—
 నారాయణాఖ్యఁ జెన్నారీదేవతల
 తీరుని కోరికల్ దీర్చెడువాడు—
 తొలిమిమ్మువీడె తంతులనదియందు
 మొలకనవ్వల రాగముల నిగ్గువాడు—
 గలిమలంబులనెల్లఁ దొలఁగించువాడు
 జిలుగుమువ్వంక నేర్పులయూటబావి—
 కటి కట విన్యస్తకరముతో లలిత
 కుటిలంబులగుఁ జూపుకొనలతో ఘల్లు
 మలుమందుఁ బలుకు గజ్జెలతో నెనంగి
 పెలపులఁ బొదుగు నవ్వలతో నటించు
 నెఱిగొన్న ముగుద ముంగురులతో కాంత
 కరపీఠుడంద వంగంబుతో వడకు
 నడుముతో చెన్నారు బెడగుతో నెమ్మి
 తొడవుతో మదరేఱతోఁజీనలాడు
 నడుగులఁబెన గొన్నతడబాటుతోడఁ
 గడుముచ్చటగ నిల్వఁగనుదోయితార
 కలువిచ్చికోనఁగఁబుల్కలు గ్రమ్ముదేరఁ
 దలఁపులుగమును సురులఁ జిక్కి హృదయ
 ననఁబు దిరుగుడువడగ నంతోష
 మునఁ దోగితమపు కంపనమొంద బాపు
 జలపాద్యమునఁజేసి పరఁజులదిగి
 తలవంచి మ్రొక్కి ముగ్ధమనోహరములు
 బలుకులుగొంతులోఁ బారాడఁదిగిది
 పలికె నీగతి భక్తివండినదేనా
 'యేమిరా! రంగయ్య! యేమిరా! తండ్రి!
 యేమిరా! వాణగ్యమింత వండివది!

60

65

70

తరువాదులొద్దకుండరములు ముక్తి
 వరిమళభారబంధురములు భక్తి
 స్రోతో వికన్యర కుక్తి పేటికలు
 చేతస్సమాదానజీవ నౌషధులు____
 వరమ భాగవత జీవంతీవ జీవ
 ధరజై కవటువులార్చ్యశోక్సన్నిలు క్రుతి
 రీలాపతి క్రపిలసౌధములు
 పాలాక్ష చిరతపావలములు భాగ్య
 కాలముద్రుణములు హెరనంసార
 కీరితమాద్యక తృపణ జీవులకు
 దొణకనియవి భవచ్చరణముల్ నేటి
 తెలుకలేనట్టి వాకొలకయివూని
 యెంతదూరములాగ నిచ్చగించినవి
 వంతతభక్తైకవంగి వారంగి
 యిన్నాళ్ళు వసుపీడియెట్లుండితివి
 కన్నులఁ గవ్వరంపుఁగాల్వలుకాణఁ
 జేయు వీడర్యనంబాయె నీనాటి
 కాయాచమెల్ల మాయంబై నదోయి
 వరమ వమిత్ర! వీరరణరజంబు
 శరముపై ఎరివోలెదుఱుముకోఁగలిగి
 వురుగై వసుదిశఁ దొందరలేదు కాంత
 నిరవధికానంద వీరధి! ప్వామి!
 నీవులేకున్నచో నిఖిలంబులేదు
 నీవున్న లేనివి లేవులా! రంగ!
 దీప్రకాశంబు దివిరి వీక్షించి
 త్రోవడికలభంబుమాకి నఁబడు____
 కలుషముల్ లోకికాళలు వానినెంబ
 నలిగి విజ్ఞానంబుమలచునుజీవి____

75

80

వామదియొప్పుడా నందకందంబు
 శ్రీమానిషీవామదిహ్న చిహ్నకము
 పతితై క కరణమ్ము పతికపావనము
 వకమోనిమ స్తమందార దానమ్ము
 శ్రుతికామిసీమగ్ధమంది నాశ్రయము
 కళద్యుతి కల్పనాసంధ్యాంబరమ్ము
 వీయదుగురిదోయి నిలుచునుగాఁక
 వీయదుగురియందెమాయును గాఁక
 యని పల్కి కనుదోయిఁగొనకొని పాణి
 వినయ భాషములర్హ్యవిధి దీర్చుచుండ
 లలిత దృష్టజీవములు రత్నదీప
 ములనిల్చి నగవుల బొందకొనూరె
 లలిరించి పాలంబు నిలవంచిమొక్కి
 చెలువెల్లదనయందె నిలిపినాని
 చెలువు కందోయి నానలు దీఱఁగ్రోలి
 పులుకలుదనువెల్లఁ బొలయుదుమండ
 లాలితా కారవిల్లారివిఁజీరె
 కాలుష్యరవాకదోకామీకుడవుదు—

85

80

చూడవె, నవనీత చోడఁదావాఁడు
 పీఠెడదర్శన మివ్వవేంచేసెనిప్పు
 దనివల్కనమ్మతార్తమైనట్టిమాటఁ
 దనునెల్లశ్రవణముల్ దలకొననిమచుఁ
 దనకీరందెల్ల మనములుబూయ
 మనముల యందెల్ల మమకటాంగారఁ
 దనదేహమెల్లఁబాదంబులై నట్లు
 ననజాక్షియవఁడై బయగిదివర్చి
 మొగమెల్లఁగమ్ములే మొనుకొనంగ
 నగనెల్ల భక్తియెవృత్తమాదంగఁ

95

బులకనన్యంబులు ఫలించియున్న
 యలదోలి యోర్పెరూపై తివయట్లు
 నిలిచి-రంగనిపాదకలములయందు
 కలవంచి మ్రొక్కిన తలనూచి కప్ర
 ట్తజీవమందై న పొందురంగడు
 రక్తిదొల్కాడ శారదదండ్రకలను
 బురుడించు చూపులు దొంగిలినోవఁ
 బరమపైష్ఠపురి దంపతులను జూచి
 తాను టత్తైకనందాచి తుండగుట
 తానువిచిత్ర వర్తనుఁడునునగుట
 ట్త క్తి పరీక్షణాన క్తుండునగుట
 ట్త క్తునోరథ ప్రదుఁడగుటయునుఁ
 బ్రకటించఁ దలఁచియిచ్చగిచినచింతె
 వికలంపకాదర విష్ణేరమైన
 మొగముపై నొకవింతముగుడ తనమ్ము
 ముగుడ తనమ్ములో మొనయు గ్రొత్తాచి
 పరమ బాగవతుఁడ! పరతత్త్వవిదుఁడ!
 పరమ పాతివ్రత్య బాగ్యైకపేట!
 సంతసందితిని మీసద్భరితము ది
 గంత విశ్రాంతమై కమలివీనాథ
 యామివీనాథులున్నంతకు వెలుఁగుఁ
 దో! మహాకవి బావపూజాచిరావ
 దామమై కృతజ్ఞగణైమమై సుజన
 కామమై త్రిగుణనిష్ఠానకంబగుచు—
 పక్షులితత్యాగ లక్ష్మీకమగుచు
 లక్ష్మణుండుగుమీకులాగ్రీయ చరిత
 నదులెల్ల విని ట్త క్తిమరణితులగుచు
 విరవమ్ము సంసారవిధముదలంగి

700

5

10

పరమార్థ మౌ నిష్ఠ భక్తిసాధించి
 పరమపదంబును బడయంగఁగలరు
 కనుగవల్గురుళించి తనువుబుచ్చించి
 మనసురసాపేళ మాంద్యమ్ముదాల్చి
 మహత్పై మిగిలదురుగావముగ
 రూపేర్పరింబ నారదుఁడు గీర్తించు 15
 చిరకాలముగఁదానుజేసిన తపము
 గరకట్టి పద్మినై వది మీరు
 బుట్టినదాచవీలుమనాకమ్ము
 ధర్మించు ధన్యతఁదాల్చెనత్యముగఁ—
 బరమ భక్తులు నాకుఁబ్రాణమ్ములోయి!
 పరమభక్తులయింటి పరవుడనేను—
 నను మఱువకమనంబున నెంచువానిఁ
 గనులఁజూడక పూటగడువదునాకుఁ
 బదునాల్గిలోకముల్పాలింతునేను
 విదిత భక్తుఁడునన్ను వేడకఁజాలించు— 20
 వాని కాపదవచ్చునట్లుననేను
 బూచిరక్షింతును మోసరినిరిది
 పండరీపురిఁజూచి పద్మినయంతఁ
 జాండురంగఁడునిన్ను వదలలేదోయి!
 వీవేడనుండిన వీవెనునెంత
 వేవచ్చి నిల్చెదనిక్కఁమీవలుకు—
 పాండురంగదేవమండెడునదియె
 పండరి యిప్పుడిదే పండరియయ్యెఁ
 జాండురంగఁడులేకఁ బండరిలేడు
 దండిభక్తుఁడనివు ధన్యునివోయి! 25
 పాండురంగనియంత వానిని విలిది
 యుండఁజేసితివొక్కఁయుట జంబువీడ—

పీపు ధన్యాత్మవనిర్విన్నాంతి
 దేవతవైనిండు దీవెనలొనఁగి
 వడఁపించినా వాత్సనాథుని మనసు
 చెడకుండ మోక్ష లక్ష్మీ భద్రవనికి
 నిఁకఁజోపవచ్చునేయింతి! మఱచితి
 నకనకలాఁడునున్నది యుదరమ్ము
 గడువడివడచిన కతననో కలికి!
 ఎదిరెడన్నము దెచ్చిపెట్టమా! జాత
 మనివల్క ననజాయలాక్షి శిరమ్ము
 వినయావనతముగాచించి మొగమ్ము
 ముఁముఁసగవులమురిపెమ్ముగులుకఁ
 బకువతి వందితపాడపీరునకుఁ
 జలిదియన్నములోనఁ జల్ల మఁజేర్చి
 తలఁపులలోని శైత్యమ్ము బూరించి
 తెచ్చి-లక్ష్మణరాఁదీన మానసము
 వచ్చియావలెడందవాడు లాడంగ
 నిలిదిసరంగండు బొలఁతిపీచుగఁడు
 పలనొప్ప భుజియింపవలె సుమ్ముముందు
 భుక్తశేషమునేను భుజియింతునన్న
 భక్తుని కనులలోఁ బలవలగారె
 వారి చారలు దీనవత్సలుండై న
 వారిజాతుండొక్కప్రక్కఁ గూర్చుండె
 బలవంకమునఁజేయబడ్డై భక్తుండు
 లలనయర్పించెనుఁ దొలుకటిముద్ద
 వదనడి నకలశీప్రవాకములకు
 మదిలోని కోర్కెలు విదిరెడువాఁడు—
 నానాజగన్నేత వారాయుండు
 దానప్పు దరుణహస్తకలమ్ముదాచెఁ

30

35

40

జలిదికై భక్తవాత్సల్యమెంతటిదో
 యిల బలకించె వీక్షించి దృశ్యమ్ము
 చంద్రభాగాభంగవయ ములు మధుర
 మంద్రధ్వనులఁ బాడె మంగళగీతి—
 తరుబాయెఁ తల్లి ప్రముఖుడవలె
 బోవిచ్చినవ జలధరములాఁడినని—
 నకలదిబ్బలయందునొక క్రొత్తతలివి
 నకల తీర్థములందునొక క్రొత్తవపులు
 నకల పుష్పములందునొక క్రొత్తతావి
 నకలజీవులయందునొక క్రొత్తభావ
 మానరించినది మాయాబ్రహ్మచారి
 భావనాతీతుండ సాండురంగండు
 మాలవియొచ్చిష్ట మధురాష్ట్రమునకు
 మాలత తల్లిప్రేమకు నిచ్చగించి
 వపులెంచి భుజియించు సమయంబునందు
 దివినుండి వీక్షించి దేవతలెల్ల
 రానంద బాష్ప పుష్పావళిల్చి
 యానంద వందనునరిగొన్నవానిఁ
 బరమ భాగవతశీఖరుడై నవానిఁ
 గరమర్దితోడిఁ జూకొనుటఁబూజ
 గావించిరంతట గంజాక్షదర్శ
 బావేశమునఁజేయఁబులుపాఁచి
 కనుదోయి చెమరించ గలుగునుమించ
 మనసులుగాయ్యెక్క- మాంద్యము విక్క-
 లలితకషాయకినలనం క్తిర క్తి
 మలుగూడ దీర్ఘపాండ్రమ్ముగాఁ బాడఁ
 దొడఁగెను బక్షినందోహమ్ము స్వామి
 మరులు వృక్షముగ విస్తృతకుండునట్లు

45

50

అంతఃకౌశామీశుఁ డంతరంగమున

కాంతి దొల్కొడ శీర్షంబై తివరికె

55

ననకాదిమునిమనస్సంచరియైన

పనజాణి దర్శించు సరమథాగ్గంబు

నడిగికొన్నట్టి మహామహాలార!

పుడమిపై విదికడవృట్టవ్వాఁగ

మోక్షంబుగైకొను పుజ్యాత్మలార!

వృక్ష సంస్థులైన విహంగమ్యులార!

వలుకుచున్నాడేమొ సరమాత్ముఁడిపుడు

వలుకు వల్కున సుధాభరమును చేసి

విననిందు భాషలు వినఁడుమీరెల్ల

మనములానందైకమగ్నుమల్లాఁగ

60

నను వల్కుతోన విహంగమ్యులెల్ల

ననుమతించివని భక్తుని దై నయాజ్ఞ

నానమయంబున నర్చకుండోకఁడు

పాశవమతి చంద్రభాగలోమనిఁగి

మడిదోవతులుగట్టి వడిఁబోవుచుండఁ

బడివని తెచ్చిల నీ వలుకులు కూల

ములువోలె హుమ్మని మొనుగర్జించి

కలకలనగి కండకావరమెంత

మాలవాని కబంబు మదిలోనఁ గలఁగి

పాలంబు ప్రస్వీదభరమునఁదోఁగఁ

65

దనువుగంచన మొండఁగమదోయింది

మునుకొని విప్పులుమునరంగుంగయు

ముడివీడ భీషణమూర్తియై వేగ

నడుగడుగున భూమి పడకంగఁజాణి

కలికాలమలదిదకం కాళుకోడ

నిరినిమాటాడువో! నీరజాక్షిండు!

హుంబరా ముగ్ధమాదా శిఖిండుఁ
జూంబతున్న విశాఖులమెక్కింతు
వని పల్కియు త్రరంబునకై ప నియవ
కనయుండు రోషధూమాక్షిండు మీది

70

కుంబుమఁజొరిఁ జొరిఁదఱుకుదు వామ
చరణంబుతోడ నక్షన్మలంబునను
నడచిన హరి! హరి! యనియిల్లమొగ్గి
నదియెఁ జొకామీక భక్తవర్ణండు
భాగవతునియెడఁ బడినయ్యవేటు
శ్రీగణపీయంబు చిత్తుభాకరము
గోపాంగవాకుచకుంభోభితామృ
తాపాన మత్తమధ్య ప్రదేశంబు
సురసుందరీరసోహూన కటాక్ష
నరపుష్పమాలికా వరణాంచితంబు
ముక్తికవాటంబు మునిజననివహ
నత్తంబు దోషవిరక్తంబు వడ్డు
వాసి లాక్షిక వదముద్రికా వి
శేషక తారకా చిత్రిత నభము

75

కలుముల చెలివన్నుగవ యమకరులు
పెరివెడికోట, మిమ్ములపూవగుప్పె
తలకడగంటి చూపులు విద్యుతోట
వలపులకెల్లఁ దావలమగుచోట
నరస జాతినియారస్థిలమునఁ దగిలి
నరమ భక్తునిదాధ త్రుతిఫలించినది-
గమనదలేదు పాణువికంటికవుడు
వ్రణత పాలకుడై న పొందురంగండు
కలిమలదూరుండు గర్వాతిమాన
మలిస మానసులను మున్నించునేమి!

80

నందికపాపనందయరుద్దులైన
 పందకులకుఁ గావఁబడునో! రంగండు!
 ధరణిపైన వకుఁడై యెరఁగివహుడు
 ధరణిరజోబద్ధతమఁడై వ వాడు
 గళమున నడఁగు పీఠెలుగుగలాడు
 పొలంబుక్రొవ్వేడిమూయగువాడు
 చీలిన యెడనుండి జిమ్మర క్తంపు
 జాలుతో వికలలోచనములనిండి
 పారు గప్పిటితో భక్త వర్యుండు
 వీరసుండయిలేచి నిలిచి హస్తములు
 నిజలతఁబంబుననిలిపి మ్రొక్కివసు
 గుటిలవర్తనుఁ డర్చుకుఁడు పెద్దనవ్వి
 మఱులెఁబందరికి ధర్మంబునునిలిపి
 విరుడుగట్టిన యట్టి నెఱవాదివోలె
 మాలెత కాంతినమందితమూర్తి
 మాలెత యథు లేవమంటని పొలఁతి
 మాలెత విరిగుత్తి మధ్యయంటనిది
 మాలెత మాలనిమనువు పుణ్యంబు
 మాలెత యానంద మూత సౌధమ్ము
 మాలెత, పతి జీవమనాకాన్తగ్రగణ్య
 మాలెతమాలని మనసులోఁ దలఁపు
 మాలెత మాలని మనుగడమెలఁపు
 మాలని తలఁపుల మలపెడు తావి
 మాలని ప్రాణంబు మాలనిక్రోవి
 మాలని మనసు పంటల యూటజావి
 మాలని బ్రదుకులో మలయుకొల్పిని
 మాలెత, విప్రదుర్మదముచెయ్యమ్ము
 బోలపీడ్చిందియు మొనసాకితివ్

85

90

95

బావి పాణివిడిటిబోయద యేన
 మోసని కోపంబునరిగించికొన్న
 దెంత వండినదోర! యంతి జీవికము!
 అంతట భర్తృపేవాయత్తచిత్త
 మానినీతిలకంబు మతిఁదూఱవగచి
 పూనిచేసనది బాధావివారణము
 పాణిఁదాపయిన్నిజేరి పాలమున
 గీరునామమ్ముఁదీరిచి తెల్ల
 మడుగు దోవతులు సంక్రమమునఁగట్టి
 పడుమునఁజై పంచెకొడవుగఁజాట్టి
 యడుగులఁ బొగరుట్టివడఁ జిఱువవ్వ
 దడఁబడవాతెఱుపైనిఁ జెక్కులను
 మకరకుండల కాంతిమలయఁ, గందోయి
 పెకహృదయమియ్యవిద్ధివపూలఁబోయి
 తెలిసందెముల్బ్రోవు తెగఁజెఱయంగు
 కలిమల ప్రణలాంధకారజాప్తుండు
 దేవాలయముపేరి దేవునియొడుకుఁ
 గావరంబులుగూడుగట్టివ యట్లు
 బుడిబుడిమొక్కిఁజానఁడు నిల్పియుండ
 నుడురాఁకోటిరునొడయఁబొవఁడు
 కొలివల్కుఁమొదవులవలెంచువాఁడు
 కలముల చెలికవఁ ఫలమైనవాఁడు
 ముగురు మూర్తులకును మూలమోవాఁడు
 జగములన్నియును బొజ్జనుగలవాఁడు
 బొడగనరావట్టి పడవడివాఁడు
 బొడనూపిమావక యడఁగెడువాఁడు
 వలఁన యట్లులై వలపించువాఁడు
 తలఁచిన యట్లులుండి తలఁచనివాడు

800

5

10

నియతికి లోబడి నెగడెడువాడు
 నియతినయి వృష్టి నియమిండువాడు
 వరదై వతం బైన పాండురంగండు
 వరముక్తిడుండై న వందరీశ్వరుడు
 భవుమూర్తియైనట్టి పాండురంగండు
 వవిధారికాయస్సు వందరీశ్వరుడు
 భాగవతులవేల్పు వందరీశ్వరుడు
 వాగతీతుండై న పాండురంగండు—
 పావకాలువునంట వందరీశ్వరుడు
 పాపాటవీపన్నా పాండురంగండు—
 పాబుని గర్వంబు భంగింపఁదలంచి
 వీరభక్తునికీర్తి వెలయింపనెంచి—
 తడయకయొక యద్భుతము సేసెనపుడు—
 బడి బడి రంగని వక్షంబునుండి
 ధారలుగట్టి రక్తాశోకపుష్ప
 ధోరణి రక్తముబాటె నేత్రములఁ
 గారెఁ బాష్పములు ముక్తావ్రతములు
 బేరెడయందుఁ బూజారి పాదంబు
 తమ్ము గుర్తులును నద్దంబునఁబోలె
 గమ్ములఁ బడియె ముచ్చురుడై న యర్చ
 కుని యంతరక్షియుఁ గొనకొని విరిసె
 వనజంబు ప్రాభాతమునయందుఁబోలె
 విందిరావతియాన తెరురేది జగతి
 తుందిలదర్శుండఁ—మంద వర్తనఁడు
 దివిరి వీక్షించెనా దృశ్యంబు తోడఁ
 గవిసె భయమ్ము దఃఖమ్మాశ్రమింఁ
 గనుల చీకటివిచ్చెఁ గావర మణఁగె
 మనసులో నుడికె వెచ్చనిచంత—తనువు

15

20

గంపంచెఁ గంఠంబు గడ్గదమయ్యె
 శంపాలతా వహనమ్ములవోలి

25

నిలిపి కొనంగను దలముగాకుండఁ
 దలబోన మెదలెఁ జింతలు దీనుఁడగుచు

నివీరిచూపులు జూచి తెకతెక నుదితి
 మొత్తమునఁగళలేని భూమీసురుండు

సేయంగనేమి యుపాయంబులేక
 సేయైతి యెల్లైతి దీతనందరను—

అంతరింతలనున్న యర్చకశ్రేణి
 స్వాంతముల్ సంత్రమాన క్రముల్లాంగఁ
 బఱుగిడివచ్చి చూచిరి శోభర క్ర
 తరవరిపురిత వక్షఃదౌవాని—

30

రెండు గన్ముల నీరునిండినవానిఁ
 బాండురంగని భక్త పారితాతమ్ము—

వరికించి వదనంబు వఱువట్లువార
 తరతర కాయమ్ము తల్లడమంద

కనులు ముట్టులుగ్రమ్మ మనసులభయము
 దెఱఁగొన వెరవేది వీఱుడులగుచు

నిలవ్రాయుచును న్నేశ్వఁదలగోకి కొనుచుఁ
 బలవలనై యర్చకులు నిర్వియంధఁ

దాను భక్తుని యెడఁదన్నివ దుడుతు
 మానవంబుననిర్వి-మదముడిందినది

35

యతిదురాగ్రహాద్ధృఃతాయర్చకునకు—
 వశశీర్షుఁడగుచు రంగని పాదములకు

నిలువెల్ల యునిమై నిలచినవానిఁ
 దలరి వక్రాస్తావ దగ్ధుఁడౌవాని

మొగమెల్ల స్రుతులు మూఁగినవాని
 వగవటూర్పులఁగందు వాఁకెఱవాని—

గగమెల్లఁజాట్లు గాదదికంటవాని
నిలువెల్లఁ జెమ్ముట లోలసనాని—
దీన దీనమ్ము లొద్దక్కలు వఱు
యానతికై గాచినట్టి పూజారి
గుఱిచి వల్కెనుమధా గుఱుబంధురంబు
వరత త్వమైవట్టి పండరీశ్వరుఁడు
వలుకు రత్తికాంత లలనా దృగంత
ములఁబోలి కనులలో నెలయరక్తినుము—

40

ఓచి గర్వగ్రంధి! యోచివికంఠి!
కాదుఱ్ఱ నిస్సృంధి! కర్మచండాని!
వరమ భాగవత శీఘరుడై నవానిఁ
బరమసా త్త్వికుని కాంతిరసాధియాపుఁ
గడతాతివాఁడని కావరమూని
యడుగునఁదన్నివ యవరాధపలము
ననుభవించెదవు వీవక్షరక్షరము—
మనుషంగ నేర రమయ్యలు నిన్ను
జాకపరాధ మొవర్చిన నైవ
సోఁకదు హృదయంబు వీకమద్యుక్తు
కాదించు నెవ్వండు ఫాలాక్షుడైన
వేదించువానిని భీకరరీతి—

45

పూనిభ క్తావనమున కున్నె దీక్ష
బూనిన నాదై నయొక్క నిట్టూర్పు
ప్రళయ కాలావల న్వాంఠలఁబోలి
యలనర్వముమఁ గాల్చునిది నిక్కువంబు
వినలేదో! దుర్వాసముని పరిభవము!
వినలేదో! కరివిఁగాచిన యట్టిగాధ
పొమ్ము! దౌకామిశపుణ్యుని వద ర
జమ్మునుదీర్చి ఫాలమ్మువ వాని

50

కుంహర్ని "దశేర్పికోమ్ము జన్మమ్ము
చుండి, దై యిచ్చోట మనదవేల!
యనినల్ గ్రా వేటదిన్నటుల విట్టలికి
మూర్ఖుకుండుమై సునలంగఁ దమవు
మిదల శిష్యు గొన్నమాడ్కి దయ్యంబు
శిరమినఁ దాండవించెడు బోల్కిఁ గనులఁ

55

జీకట్రొక్కని చెల్లునఁ బెద్ద
యాతిగొన్నట్టు లాత్రావ్యాణుండు
దారి దొంగనిలేక దడయఁ యుంబక
పొరులెల్లరును సంక్రమన హరులు
పీడి భయమ్ము ద్రోహఁడఁగ వాని
తోడఁ బారిరి నావ వీడి వేగమున—

ఆ యర్చకుండుట్టు లతిరయంబునను
బోయి బాదకు దప్ప మూలుమనున్న
వానిధరాశేణు పరిహాసరంబు
మేను దాల్చినవాని-దీనంబులైన

60

కడఁదమ్ములందునఁ గళలేని వానిఁ
దనదైన నతిమౌళిక తలమున శీర్ష
ముంచి వండినవాని నూర్చెడు వానిఁ
వందనుజాతి నుదృవ మొందనైన
నిత్యముక్తుల తల నిలచిన వానిఁ
నిత్యరూపుని యెదనింజారు వానిఁ
గుం మొగ్గలను బోయి కమచూపు లెనఁగ
మునరంగ రంగ గోవురమునుజూచు
వాని రంగుని నామ భజనంబు తోడఁ
త్రాణముల్బట్టివ వాని నదృక్తు
వీక్షించి నదురవే వమో యందు
నాజ్ఞానంబునఁ జరజాంతికంబందు

65

పాఁగి యెఱుగిన నర్పకులెల్లఁ దోడ
 మూగిఁ మ్రొక్కెనులోన ముందుగాలేచి
 వరమ భక్తుఁడు దండవడి తలవంచి
 హరిహరీ! యెంతట యవచారమయ్యె!
 ధరణిఁబుట్టిన త్రయాశనులై నయెట్టి
 వరత త్త్వ విదులు ఘోషురులు దండంబు
 నెట్లంగఁ జెల్లనే అట్లు మానిరికి!
 నెట్లన శిరము అందింపఁ గారాదో!
 నావయిఁ బగయెయున్న! మహాదురంత
 పాపంబు నాకలపై నెత్తనేల?
 నదిగించి కొనఁగందు హాలాహరింబు
 నదిగింబుకొనలేన యవని దేవుచి
 యవమానభరము బ్రహ్మాత్మమై గాల్చుఁ
 బనిఁబోలె పంకగర్భంబులు జెఱుచు
 వని పలవించెడు సంకల్పజాఁబి
 వినమితములులై న విప్రులు వలికి
 రవదుద్ధ చాపల్య! యవవర్గై క్య
 నవమల్లికాచామ! నాట్యసంరంభ
 పరిణామా భక్తి భావావేశపూర
 భరిత జీవిత! పూత భావతాగ్ర
 నర! రంగనాథ చంద్రాద నయ్య
 పరిమళవాత శిర! మాలవాడ
 వన నవచారంబు నవతాదీహాని
 అనగఱసీయుండవనెదము నిమ్మ!
 నవనీ మరుంయేల! యఖిల దేవతలు
 తవిలి యర్చింపగఁ దగినవినుమ్ము
 భవదీయపాదముల్ పొందురంగంటె
 యవకుడై నీటక్తి కాకలిగొనియె

70

75

80

నెంతవృణ్యుడవోయి! యందిరాజాని
 ప్వాంతమ్ములో నిల్చి పండితోయతివి
 అఖిల శాస్త్రార్థ సద్ధాంతములైని
 యఖిల వేదమ్ముల సంగడికెక్కి
 మతిమందులై తిమి మదముగనప్ప
 గతిదప్ప జ్ఞానంబు కడగావలెక
 గడువులోవలల గదలకుండగనె
 బొడగంటివీవు నాపూర్ణపురుషుని
 నెంత ధన్యుడవోయి! యెంత ధన్యుడవు!
 యెంతకట్టడిరోగ మీ యథిమావ
 నువవీ మరులమన్న యాగ్రహమూని
 యవమావ మొనరించి యలయించినాము
 నిన్నుభక్త్యానేక వివిధమానసుని
 నిన్ను మానవ వర్ణపీయబాహు
 నిన్ను బ్రహ్మాండ్రాది నిఖిలసంపేయ్య
 నిన్నుఁ బండరీ పురీనిఖిల కుంకుమము
 నిన్ను పాత్త్రిక భావ వివిధజీవితుని
 నిన్ను రంగుడు ప్రేమ నిందినబరణి—
 నెంత పాపులమోయి! యెంతపాపులము!
 యంతమ్ము లేని మాయఘముడవాయ
 నేమొ జీవితమెల్ల నిందిరావమణు
 ప్రేమకుణావ్యూతై నామభాగ్యులము—
 క్షమియింప వలెమమ్ము శాస్త్రదుర్గర్వ
 తిమిర వష్టలమ తుందిరి పావనృత్తు
 లను జ్ఞానలవహీనులను జాతిదంభ
 మువలోఁగి యవరాధమువఁ గ్రుంగినాము—
 చెప్పనే వలె వీవు శ్రీవతితోడ
 నొప్పించవలె మమ్ము నొకకంటఁజూడ..

88

90

విలుచు చున్నాడాయ్య విర్రలేశ్వరుడు
 గొలిపించి కొడుకొక్కఁ గూరియున్నాడు
 నిన్ను దన్నినతన్ను నిలిలేశ్వరుడు
 గొన్నాడుఁ నీపైనిఁ గూర్చియెంతటిదో!
 చిమ్మనగ్రోవిత్తోఁ జిమ్మివయట్లు
 గ్రమ్ముకొన్నది రుదిరమ్ము పక్షమున
 గనులలో జలములుగారువగడ్డై
 మనసులో వాడెంత మథనమ్మువడెనో!
 రావయ్య! తీర్తువు రంగని యలఁత
 పావన విర్రలేశ్వర పాదభక్తి!
 వరమ భాగవత కావ్యత భాగ్యబంధు
 ధరణి సతీహార తరళంబి రమ్ము
 రమ్ముందుఁ జీరు వర్చకులవాక్యంబు
 లిమ్ముగా నాలించి యుద్ధతీజంబు
 దనఁజూడుఁగొన్న రంగవికూర్మి నెంచి
 మనము విప్పిమ వమ్మదమువఁదోఁగఁ
 దనఁజూడుఁ గొన్న రంగవి బాధ దలంచి
 మనసులో దుఃఖమున్న తమైరేగఁ
 గనులఁగప్పట్లునఖంపవలాప్స
 గణముల మఖము దుఃఖమ్ముమగలియ
 శరమువోలిత వరానరీభోవ భక్తు
 ఎఱుదనఁ జారిరి భీమలర్చకులు
 కాంతిదేవత భర్తృపరణరాజీవ
 చింతనాభాస నిర్జిత భాహ్యవృత్తి
 యాచోకామికుని యర్థాంగ లక్ష్మి
 చూచెనాభుని తెన్నుఁజూపులకందు
 మేరకు విరిమల్లె బాదులుదీర్చి
 కోరిలేవట్టి దీరచిత్తమువఁ

86

900

5

బాండ్లరంగిని గుడిఁబడతి వీక్షించి
దండంబు పెట్టివఁ దడయక గురిపెఁ
గోటివేల్పుల శతకోట దీపెనలు—
గాటంపు వేదవ గదలింప హృదయ

10

మామెయఁ బాణిన యార్థకుండు
ప్రేమైకనిధి రంగవిభునిగృహదుట
నిలదినఁ బెదవిపై మెలచెను వప్పు
ఫలితావ తాదఁదౌ పాండ్లరంగనికి—

మొనఁబ యాగలునోలె మునరిరి జనము

గనులున్న వున్నెంబు గాంధుట కొఱకు

అంత భాగవతుండు హస్తముల్తోడ్చి

వంతలోఁగూరినఁ బలుకుచలించఁ

బలికె వీగతి భక్తిభావ బంధుడుడు

జలనిధితై నమేరలు గలనోయి

రంగ! వీదయకు మేరలు లేవునుమ్ము!

చెంగలిందును వర్షజీవులపైవ—

నాయూర్పువేడిలో నలిగవదెల్పు

వీ యెడ నాచిగొంటివిగదా! దేవ!

యెంత నిరే తుకమెంత చల్లనిది!

యెంత గంభీరమోయీ! భవత్కరుణ!

యేలగల్గినదోయి! యందిరావమణ!

మాలవానికి వింతనుమత! నాపైని

వేల నింపెదనోయి! యెంత మిక్కుటము

జాలి లజ్జాభరాద్వాదితమౌదు

భూమిలోనికిఁ గ్రుంగిబోవునాళరము

పొవ్వున! భరియింపలే వీ మహానంద

మీయెడ ప్రేమనేమో! యనివిందు

నా యెడలోశోక్తి! నాయెంబవేల్పు!

16

21

నాకంటిరో తా! నామరోధనము
 నొకలొనియున్నత తానొకరి!
 నాకోరికలనీను! నావరంధాను!
 నాకుఁగాఁ బుట్టిన నారాయణుండ!
 నానోటిలోచూట! నాసేయునేత!
 నానామధురవృత్తి! నానావతార!
 యేలఁ జేసెదవోయి! యంతయాగడిము
 లేలఁజూపెదవోయి! యన్ని వింతలను!
 గమలలోఁగప్పిరు గార్చుటయేమి!
 వననిధిస్వప్నమేనవానిజాప్న
 ములనిల్చఁగలుగువారలు గలరోయి!
 జలజాననాదినిర్ణయకోటివెరు
 గప్పిరుదుడుదు నావన్న కరణ్యుఁ
 డెన్ననాతఁడె గంటఁ గప్పిరువెట్టు
 నెవ్వరు తగువారలింకనోచార్చ!
 నెవ్వరమ్మున నిల్చు నీ స్వప్న తండ్రి!
 నిలువరా రక్తమ్ము నీరేణవేత్ర!
 నిలువరా జగములఁగళలతాకరమ!
 పాలింపరా! మమ్ము వందరినాథ
 యాలింపరా! పల్కుఁబడిలలోకే!
 దీనావనప్రతాదీన చారిత్ర!
 మౌనిమానవగుహామహాకహర్వక్ష!
 వనకాది భక్త మండన దివ్యనామ!
 వినతాతనయ వక్షపీఠీనకామ!
 గోపగోపిమహః కుట్టులమరళి!
 తాపింప మధుర ఎంఠాఁపీతకోశ!
 యనివల్కు భక్తుని వినయమాలింది
 కమలలో వెన్నెల కాంతులువిచ్చి—

20

30

35

ప్రత్యక్షదైవంబు పొందురంగండు
ప్రీత్యతిశయమ్ము తొల్పిలఁ బల్కినాఁడు

వివేచిం బాఠములు చాచి
ఘనమైన పీఠక్రింది లోఁగియున్న
పలుకుచున్నాను నావలకులువిన్న
తులువలెనను మోక్షఫలమొందు భంగి
నినుము వరుసనీది నెను నువర్ణ
తనుజెందువట్లు నజ్జనకాంధవమునఁ

40

దరియింతు మోరాచుదిశిశువులును—
వరచు భాగవత శ్రీమదైవ నిన్ను
గారిండుకతవ దుష్కరమైన ముక్తి
వీరికిఁగలిగెఁ బూజారలకెల్ల
వసుతానవరిష్టాతులై వట్టిదాన—
వనకననందనాద్యనిమిషమౌని

వద్యకుఁడౌ వీకు మోక్షము నందియింటె!
వదనులత్వత్కటాక్షము బ్రవరించి
పొందువను భక్తివంతునుబట్టి
యోవును సంసారమూర్ఖతరింప—

45

వారీలలాచు గంభీరవాగ్మ్యుత్తి—
దీరతావృద మోక్షసారమూర్తి మతి—
తైవల్యముమగూడఁగంబఁజూడనిది
తావకచరణ విద్యావార్ద్ర హృదయ
మానవులేమి! యమర్షులు దలలఁ
బూసంగఁ దగివయ్యుకచిత్త తెలఁగు
వీరవస్తువఁ బంపి వీరుఁడైనక్ష
వీతాన్నిఁదీయుక్తి వీరకలమ్ము
భవదర్శ తనువు శీవమ్ము క్త నిజము—
భవదీయనుతులు విష్ణువులనాదు

50

దరియంత్రు క్రమముగాఁదవివిమద్యక్తి—
 వరమహాశయై నభావత్కృతీ!
 బ్రహ్మమొసర్ప నే, వన్నితీవిధము—
 సుకముండు మదివంత చోద్యంబుగాఁగఁ
 బేరెదలోనుండి గాఢరు రక్త
 పూరంబు నిలిచిన, భూసురులెల్లఁ
 గలగని నటులొకక్షణమునిచ్చుండి
 కలకలలాడఁ మోముల వింతకాంతి
 అయ్యయో కారముల్ ననిపి భక్త
 భయనివారకుడైన పాండు రంగునికి—
 పురజమలెల్ల వంతురమునఁగూడి
 వరమ భాగవత శీఘరుడైనయట్టి
 యాచాకామీకునియంప్రలు తెరఁగి
 ప్రాచీన నవకాది భక్తనంభూత
 గణపీయఁదని వాని గుణములుబొగడి
 కలుఁతుల మేల్పంతి నతిజీవయైన
 వానియెల్లారి నభ్యర్చించి ప్రీతి
 పూని తోడైచ్చిరి పురమనకపుడు—
 నందరి పురిలోన వాసంబుగూరె
 పాండురంగునియందె భావమొప్పారె
 భక్తిజీవనుడైన భక్తవర్యునకు—
 రక్తితో భర్తనాదించుదుండె
 నాచాకామీకుని యర్థాంగలక్ష్మి
 యావరణందె నెయ్యియై తెరిగాఁగ—
 పాఠులెల్లరును గర్వంబు బోడ్రోలి
 వారిజాక్షిండు భక్తివకుడన్న యొంక
 గమనించి విజ్ఞానకల్పవృక్షంబు
 నమల చరిత్రుఁడొనాచాకామీకు

55

60

సేవించి కల్యాణుడొకఁ బోంది
 లేవానికదిఁగంటఁబెంగుడొకఁము
 లేవానిపాదము లింద్రది సురలు
 లాచింత్ర హృదయదీపమును బోలి
 యావిటలుని కన్ననన్యమోదైవ
 మీనలుచఁజూచి నెందును లేదు—

85

పాండురంగ! యందుఁ బల్కినఁజాలు
 అందితమజ్జానగాఢతాననము—

పాండురంగనినామభజనంబు పావ
 శుండనియ్యలపజ్జాలావిభము—

పాండురంగని నామ భజనంబు ముక్తి
 భందార మానందవారిది వానిఁ

70

దలఁచెడువాని కోర్కెలు డీఱుపేమి!
 గలుగునదైవకమోక్షనందుడొ—

పరమచౌతామీకువరికంబు నెవ్వ
 రరుదారఁ బరియంతురట్టిప్రణ్యులకు

నావిటలేశ్వరుం డఖిలసంత్రాత
 పావననామందు భవరోగహరుడు

పాండురంగండు దివ్యానందవార్తి
 యందగా నిలిచి నిత్యము రక్షించు—

శ్రీకరంబఖిలవశీకరం బమ్మత
 శీకరభరికంబు చి త్రజయై

75

కావనాంబరసరిత్రాజమానేందు

పావన శ్యాత్స్ను యౌవందరినాథ

నామంబుగమల నలుపుగా మెలుపు

కామితములు దియ్యఁగాఁత భక్తులకు

ననియట్లు నైష్ఠవజననదాన క్త

విషయభూషణుడేత, విజ్ఞానిదేత

కరిసకపోవాటికా కల్పస్పృష్ట
 కరమరణ్వికాశ్వతగోత్రుడేత—
 పాత్రమాప స్తంబసూత్రునిచేత
 మిత్రవాతునిచేత, మిఘులయత్నమున
 లలితశరీష సే కలమైవదారః
 జెలువమరంగ రచింపంగఁబడిన
 వరమంబు పండరీ భాగవతమున
 గరముదెన్నాడు చౌకామీళుచరిత
 భావబంధురమౌదు శ్రీనత్సదారి
 పేవానునక్తుల జీవనంబగుదు—

80

(చౌకామీళుని కథ సమాప్తము)

నామదేవ చరిత్రము

పండరీభాగవతము

(నామదేవ చరిత్రము)

తనబొడ బ్రహ్మాదులును గానినాక
 తనయంతవాఁడుఁ దానున్నవాఁడు—
 తానందఱికినైనఁ దవకెప్పరేని
 యేవాఁడు నేరీతి లేనట్టివాఁడు—
 తనయందు నఖిలంబు దానఖిలమునఁ
 జెనగొప్పు నెందున్న విధిలేనివాఁడు—
 రూపనామక్రియాదీపతుండైన
 రూపనామక్రియారోపణాహ్వయండు—
 అట్టిదిట్టి దలండు నెట్లువచిండు
 దిట్టలులేనట్టి తీరుగలాఁడు—
 భక్తైకవకుఁడౌట భవబంధములను
 రక్తిజేకొన్న యర్చనతారుండు—
 విదితగోపాంగనా ప్రేమవాఙ్మయము
 విదుశేఖరధ్యాన విశ్రుతమహాము—
 పుండరీకుని భాగ్యమండపంబందుఁ
 గొండగా నిలిచిన గోపాలమూర్తి—
 కలికియశోదకుఁ గతకారివిడ్డ
 తొలివల్కు తొట్లలో నలి వింతళువు—
 పాండురంగఁడు రీల పండినరూపు
 పండువై నెలకొన్న పండరి యందు—
 సరసితోదరదయా శరణచిత్తుండు
 సరధర్మసరధర్మ పాతికానేక

వావల్యుడ్రాంత సాత్త్వికదృష్టి—
కావల్యురవాతుండు కామివీరవత
వంచనాత్మిగమతి వైష్ణవోత్తముడు—
దాంతల్యవిముఖుండు - సత్కుఞ్జాపరిత

దీవతేశవాఽదైతకీలకలావుఁ
దీవతశిందివ దయపీతుండుదనకు

దయచేసినట్టి కూద్రత్వమేదాని
భయనివారకుఁడైన పండరీశ్వరుని

15

యదుగులు గొలువంగనని తృప్తపడుదు
పెడఘోకలుడిచిన వివరంగంధిలుఁడు—

కాంతంబుదనకుఁ బుష్పనిబందుగగుట
మంతులాడెడు వాత్తిమాత్రోపశీవు

లైన విప్రులకన్న నక్యత్తముండు—
తానన్న వాసుదేవాఽమ భావంబు

నెఱుపు గుణాదాయి నిందుల్లిల్లాని
తరముగా పయిందు దామాశియనెడు

పరమభక్తుఁడు నిరంతరము గోవింద
పరమనామము దనప్రాణమ్ముగాఁగ—

20

గదచెను కాలమ్ము గలుగలేదొక్క
కొడుకైనవారికిఁ గోర్కెల మొదవు—

దామాశి యెడకిది తగనికొఱంత
యై మానసంబును నలమటపఱవ—

పలుమాఱు పవపెవ్విర్లుచెంతఁగోర్కె
వలియందు కాలంబువచ్చెఁ జెంగటికి—

కలలోనఁ బాండురంగఁడు చివ్వుకూక
టలవాఁడు వెయినామములవాఁడు - పెడఁద

కన్నులవాఁడు చిక్కని వవ్వలఁడు—
మిన్నంతవాఁడైన మిక్కిలిభక్తిఁ

25

దనువువారలయెడ దర్పణంబుండు
 నణఁగెడు నిభమట్టులణకమావాఁడు—
 నిరుకళంబుగ్గమ్రోయెని గమఁసూపురము
 లరుదెంచి దామాజీ నభివీక్షసేసి
 పలికెనోయీ! వీరుఁ గలిగిన కొఱత
 పలియిందుకాలమ్ము వచ్చెనీనాఁడు—
 కులదీపకుండైన కొడుకుఁగోరితివి
 కులమునకేగాదు కుతలంబుకై
 వెలుఁగునిచ్చెడువాని వేలదేవతలు
 గొలిచెడునట్టి బోకలుగలవాని—
 నిద్రితిబో సూనునింతైనవెనుక
 ఎద్దుపాటిగ తొలువిటిచేరమేమి!
 వ్రత్యుషమన చంద్రభాగ ౫ బోమ్ము
 మత్స్యవహతమై నమరులు ఎద్దిందు—
 కమలంబుపై సూక్ష్మకమలంబనంగ
 రమణీయమొకటి యార్ద్రంబైనకు ౨౩
 దేలియాడుచువచ్చుఁ దీరై నవాసఁ
 జాలపావఁడొకండు వనశించియుండు
 నిదురకన్నులు యోగనిద్రయేగాని
 యది లోకనమామైనట్టిదిగాదు
 వాఁడుద్ధవాంశ నంభవుఁడు లోకంపుఁ
 గీడులు యోగుల క్రీగాలిసంఘ
 నేర్చునే! కోరికల్ దీర్చునే వారి!
 నర్చిస్వయాపులకంటునే! కనఁట!
 నామామృతము వాని భామంబు దివ్య
 పామోదికంబుల నవరిసొవాని
 వలుకులచే పురాణాగ్ధంబు బలిప
 వలుకులచెలి క్రొత్త భంగిమల్ నేర్చు—

80

85

వట్టిన తాళముల్వదలక వలుకఁ
బట్టిన కవితలెప్పొటనిల్చకయ్య—

40

వదిఁ జేర్చియున్న నా పదములు - కీన
ప్రదులక భావంబుల దవదగాక

పదబంధములు దామె పడఁజాణియడుక
పృథులార్థములు గండ్లమెదిలుదురాఁగఁ

బలుకఁబోవాఁడు రిక్కలఁ బోయిపొట
లెఱుంగుచి భక్తులకలము పొలించి

నామదేవుఁడువాఁడు నామనన్నివ్వ
శ్రీమహితంబుగాఁ జింతించి వడస

వట్టి భాగ్యమ్ము నేయాఱుత్రోవలను
బట్టి చిత్కులఁబడి భంగమ్ము నొందు

45

సార్థభాగి నామనరణి బోధించి

జాధిదొలించెడు ప్రథమూనుదాన

నామదేవుండు మన్నామంబువాల్చి

యీ మహాజనముల మాతమునూఁపించి

యరయ నిరాకారఁడైన దైవమ్ము

కరుణసాకారుఁడై తిరిగెడు దాన

నామదేవుండు మన్నామ నిర్దాన

సీమాతిగంజైన చిత్కులతోడఁ

దననీడ సోకిన తావులనెల్లఁ

బ్రహ్మంబు పండించి భాంబుదాన

50

నామదేవుఁడటంచేఁ బ్రేమతోఁ నిలిచి

యాముద్దులాచి భాగ్యముగాఁగఁ దలఁచి

సెందుము పుణ్యమునీనించి కొమ్మొయి!

పంచాక్ష గురునొక్క పాపనిఁజేసి

యని వర్కి బోయిన నజ్జీయినిచ్చి

తనునెల్ల గరుపాఱు దామాజి లేది

తనబోటి నెచ్చరించి - నితాంతకరుణ
వసువడ రంగండు పలికినయట్టి
తెలుగెల్లఁజెప్ప - చెచ్చెఱరమ్ముపొడ
మరుదారపీఠె గంధాంధ పేదండ

55

యానమందరముగా నలవమారుకము
దాని యనుదుఁబల్కి నతితోడనడువ
బరమపూతము చంద్రభాగనుచేరి
నెఱవాణ కన్నుల వీక్షింపుయండ

నల్లంత దూరంబు నందుండివచ్చె
నల్ల నల్లనఁ బత్తిమై తన పూర్వ
పుణ్యమూల్ గరకట్టి పొడకట్టివట్టు
గణ్యమైనట్టి ముక్తాశ్రితమొకటి
యాకు క్తి లోపల నుపమాతకనుల
చేళల దృగ్విభావిసరంబుతోడ

60

నెడనెడ నలఁతిగాఁ బొడము చిర్చగవు
తొడనైన తొగరు ముద్దులమొనితోడ
పాలస్థలమ్ముపైఁబడివంత యొఱపు
పాలించు క్రమరక వ్రాతంబుతోడ
బంధుజీవకరాగ బాంధవ్యములను
నందించి కొనుగండ చకచకద్యుతుల
మనాయంతయును మాటుచుఁగినచేళ
గ్రహతారకలు దేవగణము బ్రహ్మాదు
లడబొడగనరాక యాతనచేళఁ

గడలిలోఁ దానొక్కకనుగందువోలెఁ
బవళించి యుండెడి పరమాత్మురేక
నవనాతుండై న క్త్రమందులొలు
బొటవేలితోఁగూర్చి బొలుబొందుకువ
నటుగాంచి యానందమై హృదయమ్ము

65

కమదోయముద్వాన్నక మనయమగుచు
 తనునెల్లఁ బులకదుర్దినమౌచు జీవ
 నంబు భార్యార్థ సాహ్వాన్యమై కంటి
 నంబు జోదరుడై వయసుకంప బొడవు
 నదెవచ్చె నదెవచ్చె నవ్యయానంద
 వడము మానుషమైన భంగిదానమచు
 దామాజీ' నంతోష తరళితాపాంగ
 దామసుందరుఁడౌచు దత్తరం వడఁగ
 నటుతాఁగు చిటుతాఁగు వలలపై వచ్చెఁ
 గఱికికృతశ్రుతి కంజాజీకరుణ—
 దగ్గరించిన శుక్తి దామాజీ పౌలఁతి
 దిగ్గునలేచి మాతృప్రేమయునికి
 వసుమిట్టలను పాలుజల్లించు, గమలు
 దనుపార మెఱపులై సునముగాముదము
 కరములుదాచి - యాకసుగందునాచి
 యురమున హత్తించి యూర్పులునించి
 దనుమొనవ కృష్ణుననుజేర్చ కండు
 కమదోయదెఱచి చిక్కఁగఁజూచి యంద్ర
 వీలముల్ జల్లించి లోలాక్షియెడఁద
 పాలు ద్రావఁగఁజొచ్చె భక్తసంతాన
 పరిపాలనాచార వందరీనాథ
 వరమ కృపాదత్త భక్తిపీయాష
 పానంబుచే జీతపాయనియుట్లు
 దానెంత దొడ్డదో తల్లిప్రేమమ్ము!
 అకలిదీరివ యున్నెవ - చంద్రు
 రేకల కనుగలంచొ కమ్మగవలు
 మూసలుదురుతుడు ముప్పేటలగురు
 దూసప్రేమతోఁదోయజాతాక్షి

70

75

80

యాచెంప యాచెంప వంటుచుసారె
 తాడుచు దుంబించుచు నెడందహాత్తి
 కొనుచుఁ బాడుచునున్న కోమలిఁజూచి
 తనవోసు ధన్యమై దాహాతి నాను
 దేవా! యటంచును దీయఁగొనిల్చి
 తావమ్ము నమ్మొదవరవళంబగుచుఁ
 బాండురంగవిగూర్చి భక్తి వందించి
 తందిరిసుతు కొక్కతని ముద్దువెట్టె—
 ననవుపుణ్యములు చన్నచివ్వెవంగఁ అలఘు
 జనవునమతుఁడైనన సాయుజ్యునిఁజము
 పూనఁగనింటికిఁదెచ్చి పుణ్యులొనకరు
 లెనక మెక్కఁగనున్న యెడఁగుమారుండు—
 తనతండ్రి శ్రీరంగదాముఁడేకాక
 తనకు నెక్కడి తండ్రియనుమాడ్కినవు—
 కమలోదరునిమూర్తి కన్నులఁగట్టి
 యనిడినగతి యూరకేవిలోకిండు—
 శ్రీవభక్త్యమ్మకమ్ము చేత్రమ్మరించి
 పాపదు కరణిహస్తములారగించు—
 శ్రీకాంతభజన బ్రహ్మేశానన్ధ
 దాకిరందాన దానిఁబంగండు—
 కలగవియజ్ఞాన కలిలంబుద్రోసి
 చెలఁగియాడెడఁగఁగి జేతులాడిండు—
 మాయానుబంధంబు మఱిమఱిదమ్ము
 దాయఁగా లీలఁగా - చరణంబులార్చు—
 వనజనేత్రునిఁబావచ్చివ తనకు
 దినమెట్లు గడచువంచను భంగిమలుకు
 పరమకృపామూర్తి వందరీశ్వరుఁడు
 పరువడి బాపించు పగిదివారించు—

85

80

85

తగని మాయలలోఁగి పొగియులోకమ్ము
 మెగిఁజూచి దుఃఖించు పొలుపునవేర్చు—
 అడియండ ననివంగి హరిపాదములను
 బడుగతిధరణిపైఁబడి తోరగిల్లు—
 నిలపెని ముఖఁగై న నలినాతీత క్తి
 తలయెత్తువడుపునఁ దాదలయెత్తు—
 సవకాదులకునైన నర్పేకుజాడ
 కననిట్టిదని తెల్పుగతిదోఁగియారు—
 హరితత్తు నద్వాననావీనప్రక్తి
 నెఱినిట్టిదని తెల్పునియతిఁగూర్చుండు
 పరమ వైష్ణవతతి ప్రాథమార్గమ్ము
 గరకట్టినట్లుగాఁ గడఁగి నిల్చుండ
 శరణాగతిని వీడినెఱి క్రోవలెల్ల
 వరయనిట్లని తప్పుటగులుచెట్టు
 వాక్కుల కందని వానివర్ణించు
 షక్తి యిదని తొక్కువలెఁబలు నలుకు
 మాయలోఁ గ్రీడించుమా నాథుడెయిది
 పాయక సూచించు భంగిఁజెరారు
 నంతనినోదంపు టాటప్రాయమ్ము
 నంతరింపఁగ పేవ నమకూడిరాఁగ
 తనకోడివారి నందఱఁజీరి కమల
 మెనయంగ బాష్పముబ్బుదుగాఁ జాడి—
 కాళముల్లట్టించి తైత్తయ్యునుమరు
 రీతితో వర్తించు బాలోద్ధవుండు
 ఒకసారి కమ్మల నొసరఁగూర్చున్న
 సకలేశ్వరుని యాపుజాఱునో! యందు
 వడిగ తెప్పలుముచి బంధముద్రోసి
 కరునిష్ఠఁ గూర్చుండి కరఁగులోలోన

100

5

నొకసారి దప్పుగా నున్నట్లు కొరి
చికమకలనుగూరి చేయిత్తిరి

10

నొకసారి ధవుడంట నొయ్యారమొలుతు
చికిలినప్పులతోడ, ఎగిల్లు రమణ
పరువున, వేవేనా భావంబలాది
యెడయెల్లఁ దనలోనె నుడినుడిమతు
నొకసారి బురుతని నోదార్పుకల్లి
ప్రకటించు భావముల్ పదిలంపవంగ
రార! పందరికాత! రార! నాకంద్రి

రార! నాయూర్చి యంచొరాటమొందు
నామదేవుడు నాడు, కామకంబిల్లు
కామధేనువుగాఁగఁగడవద్రొప్పినది

15

రంగనాథుని దయాభంగిచేపందుఁ
జెంగలింపఁగటక్తి చేయిత్తి మొక్కి
జనకుండు శ్రీకుయశమ్ము గీర్తింపఁ
గనుబారఁ దానాఁడుఁ గరములుదట్టి
తనకంద్రి చేతుదట్టి నర్తింపఁ—
దనువు పెన్నెలఁ బోలుకానమ్ములార్చి
పలికెడు నాకుప్రబంధముల్ పలుకు
పలుకెల్ల విరవాది వగిడిగా విరియ
జనకుండు విష్ణువూజలోనర్చునపుడు

దనవునఁ గూర్చుండి దవులు భావించు

20

విధులేఖర ద్యావ నిధియైనయట్టి
మధుసూదనునిమందు మలయుదీపముల
తోడుగా నానందతుందిల దృఢ
జోడించి యొకపేయి జోళ్తులునిల్చు
జమిలి హస్తమ్ముల శంఖచక్రములు
రమణయమైనెల్ల రంగభాముపతుఁ

తొనఁగఁ దానమ్ములు పొనరించునపుడ
 పశ్చిమై పృథ్వీయమ్ము పరివలఁజాఁ
 వకరితరంగిణీ జలములుబొంగి
 యొకటిగఁ గురింప యొరిచుదోపంచ

25

తాంబూలగుడ్డు నుండరకుంకజనకు
 పాపాపనోదవ ప్రవణ పాదునకు
 పండరీశ్వరునకు భక్తి వత్తోడ్ది
 తండిరి కుసుమమూర్తీ దలకొచ్చినపుడు

తనకరంబుల కాంతిదిట్టాచీ పూవు
 లోనర నల్లంబుల యోజఁబొల్పార
 వందిందుఁ బుష్పంబు లానందబాష్ప
 పందోహములు తేనెజాలయిపాఱ

వందిందుఁ బ్రేమమ్ము వందడింపంగ
 నందనందనునకు, నారాయణునకు

30

నామదేవుడు - తండ్రి బామాణి కాంతి
 సీనులై కనులు విశించి యుబ్బొంగ
 నరిగెఁగారింబిట్టలా కుటుంబమున
 తరమరలేవట్టి యావందముననె

వదియగునేడు సంప్రాప్తించె భక్తి
 వదిమును కలుగొట్టు నామదేవునకు
 నొక్కనాఁడొక కార్యమొదవి బామాణి
 ప్రక్క నల్లయ కేగవలిప వచ్చుటయు

నాటి పూజా విధానమ్ములో లోటు
 వాటిల్లనో! యేమో! పండరీశ్వరున
 కనితోచి నామదేవుని శేరఁబలిచి
 నెనయనముద్రాది వినవోయి కొడుక!

35

వనిగలెపినాడు - చల్లెకుఁబోడు
 వనతోదరుని పూజవరున దప్పెరునో!

నాయన్న! నామదేవా! యింటిదైవ
మామెరా! వండరిరాయండు వాని

పూజదప్పననాఁడు పుణ్యంబువొలయు

నేజాడనైవ నీవీ ప్రొడ్డుపూజ

నవరింపవలయు నీవలిపెడుపూజ

భవబంధ హరునకుఁ బొందురంగనికి

40

మానేయునుతికన్న మన్నవకెక్కు

నీ చిత్తమందున నిలిచియున్నాఁడు

కడలేని బంగారుగనిగాఁగవాఁడు

కొడుక! మాతరుల కోటిపుణ్యంబు

లోడఁగూడి యాయంబు బుడుకవై నాఁడ

వొడికంబు నీ చేతియొక్క పుష్పమ్ము

తలపైనిఁబడినంత కిలకిల నవ్వి

వెలయఁజారాఁడు విర్గలుని విగ్రహము

వోయినచెదనందు ముంగురుల్లడవి

యోయన నిల్లారి కొకమాట చెప్ప

45

వోయిన నేటికా పురుషోత్తమనకు

నాయుధ్వుపూజలకై యెవనేమి

బ్రహ్మపైసో! యందుఁ బట్టంగరాని

వ్రతుడంబు నింజార భక్తి భాగ్యమ్ము

నామదేవుండు తానమ్మువేదీర్చి

తా మాతృదేవికిఁ దమిడిఁజొక్కి

జనకుపాదములు నిక్కరఁదోచుదలఁచి

యెనలేని వద్మక్తి యేఁబైపాఱ

నడతెంచె శ్రీ జగన్నాధునిదరికి

బుడిబుడినడలతోఁ బుడమిసంతకమ

50

స్థలపద్మములచాలు జల్లిందికొనుదు—

బలబలమనిరాలఁ జిజ్జిపులందు

నానందవళతః గట్టాణీముత్తేమలు—
 మానసంబనురాగమత్తపైతౌఁగ—
 తెరువుజూచెడు దేవసురభి చెంగటికిఁ
 దఱికోడ వత్సంబు బరుగిడునట్లు—
 కాచియండివ ప్రాణకాంతునిదరికి
 నేచివతమి - వచ్చునెలనాఁగకరణి—
 ఆసక్తిగొని యంద్రియమ్ములు విషయ
 వానవలకులోఁగి పఱచెడునట్లు—
 ఉడుగుతెరలెత్తు సుత్సాహశక్తి
 బడి - కార్యవిజయంబు వడిఁబోవునట్లు—
 తన చెన్నుపైఁగన్న మనమును నిలిపి
 చనుదెంచు వాచుదేవుని జూచి కోర్కి
 వదె వచ్చె విదె వచ్చెనని శీర్షమైత్తి
 యెదురు పొంగులు వోయెనిదిరాజాని—
 నాచుదేవుఁడు భక్తిపీఠ సాయుజ్య
 పీఠంతిదారు పీఠంతభూష
 పులకప్రణాళికా శ్వాత్తమందు—
 దళితామవై కృతు ధ్యానంబొనర్చి
 యంతుపట్టఁగరాకయలరుచిసన్మూర్తి
 వంతలోన ప్రతీకమందావహించి—
 వకలంబు దానుగాఁ జరియించునట్టి
 యకలంకరూపున కానసంబొనఁగి
 క్షీరవరాశి పీఠీశయ్యఁబండు
 నారవిశేత్రున కర్ణమంబులిద్ది—
 ద్యునదీజవనహేతు ఘనవదాబ్జావళు
 ప్రణయశీతలముగాఁ జాద్యంబుజరం—
 మోసింద్రదిగవహిమయశరీరువకు
 మేనవల్చున్నట్లుఁ దానమ్ములాగ్ని—

55

60

65

కాలాధ్వములకుఁ జిక్కనిదై వసువకుఁ
 బాలసుర్వులవంటి చేలమట్గట్టి
 తనసేవ మనుజుండవమైనహరికిఁ
 బనువడఁదీరు లాభరణముల్ గూర్చి
 బలదీబాచరణ లాజ్ఞబింద్రకోశ
 దులకించునట్టి కౌస్తుభమున్నవాని
 కనురూపధవునిపై వట్టాక్షితున్న
 యనురాగమట్టి భందనములలంది—
 కలుముల చేలిహుచకములపైవాఁడు
 లలితాంఘ్రులకు నక్షతలు నమర్పించి
 మనవై జయంతికా కలికవక్షివకుఁ—
 దనుపారువిరుల పూజనమలోనర్చి—
 వరమర్చి దివ్యహస్త్యద్రవ్యగంధ
 భరితదేహానకు ధూపమ్మ లర్పించి—
 వరమపూరుపునిజవలఁకులఁగాంతి
 పరిజడ్డములగు దీనమ్ములు గూర్చి—
 నానుదేవుఁడు ముందు నైవేద్యముంచి
 శ్రీమబాతాకార! ఎందుగంభీర!
 రావోయి! నవకాదిభావనామూర్తి!
 పావనకరకీర్తి! పండరీనాథ!
 యెడుబినుంచిన పానుమదముతోఁగ్రోలి
 యెడపుల్కరింపుల వింపుమాటాడి
 నైవేద్యమువఁజవి నాకు వర్తింది
 బోనయ్యఁగాని సొంపులు జిల్కరింది
 యని చీరి పిల్చిన వట్టనాథుండు
 దనతెంత మదిలోనఁ దత్తరంబున్న
 వాని సుధాపీఠానానవాక్కు—
 లానెడు తమకంబులగల్గించివసు

70

75

గడలిరాకున్న నాకలిలేదో! పీఠ
మధురంబుగాలేనో! మాయంతిపాలు
మీగడల్ జాలవో! మ్రింగుదు వడవో!
త్రాగుటపోలదో! కండవక్కెరలు
దబ్బువో! వాసన దక్కెవో! నేటి
కక్కట! మాపేన లడుకఁగాలేదో!
యేల మేలంబు నాపాలి దైవతమ!
జాలమ్ము సేయంగ వమయమా! దివ్య

80

గోకులవాసనీ గోపికరాని
శాకనీకలనిన దాక్షిణ్య కనక
కంకణ హస్త పంగతిలేక దుగ్ధ
మంకిరివడునో! కృష్ణ! నాదునేస్త
మింతమన్నింపరా! యంతకే మఱి
పంతగించిన గోపకాంతలు వారి
ప్యాంకమ్ములిగురింపఁ బలుకాడి నీదు
రెంతఁజేర్చిననాటి చేతలు మఱి
తివో! రూపునూజిన తీరుమారెడినో!
యవికృతమైనట్టి యానందభరము
తిరముగా నీతోన దివ్యవైఖండ
పరిసరమ్ములనున్న వానివీరునికీ
బంపితివొక్క నెవంబుతో ప్వామి!
పంపునొడలఁ దాల్చి వచ్చినానిటకు
వచ్చిన నాపైని వర్షించుటులవో!
యొచ్చెనదయ శాక యెడనాటుగూర్చి
శ్రుంగించుటులవో! పీకో! వాకో! నింద
శృంగారజలది! యొచింపునుమ్మింత
పాలుద్రానెడులోన నై కుంఠవన
లాలిత భక్తకులమ్ము పీడింతఁ

85

90

దూలెడు నంచరావో! వెన్నయదియు

శ్రీలాలితాకార! చిక్కనాఘార!

యటులై న నాకథయేమిరా! యెట్టి

కక్షకి దెందముతోడఁ గలమ్మునీర్తు

95

నేదియైతై వ నీవిప్పుడు వచ్చి

యాదరముంచి పయ్యునుగ్రోలి

వీసలెనా పూజవృత్తాంబునిండ

రావోయి! మమ్మనోరాజ్యధందార!

యనిమఱివీరిన నరవిందనేత్రుఁ

డను పమంబను రాగమాగుణ్యుగోవఁగ

హృదయంబులో విస్తరించిన కరుణ

కడలాడఁ దెగఁబీటు కమ్మలయందఁ

గమలజాకర్ణలా కల్పమోపేదవి

రమణీయ మందహాసము ఎసాళింప

200

నిలలస్థలంబుపై నీలాలకములు

నటించునఁ గ్రొంగ్రొత్త నాట్యభంగిమలు

ఆటవంద్రురోని ఒప్పకమ్మనోలెఁ

గరమొప్పుఁ బడనై న కమ్మరిబొట్టు

దఱుకుఁ గెంపులతోడ దొరయు వల్లరున

పరగింపవీరేఱి వ్రతనంతతులు

బటువుతా బ్రహ్మాండ భాండముల్లాల్చి

పుటపుటనై యున్న తొట్టదొనంక

వెడఁదబొక్కిలివాఁడు వేకారి, లచ్చి

పడుచు గుర్చులపై ని పవళించువాఁడు

గరుసువోఁకలవాఁడు కడుమించువురుల

తొడపుతోఁ జూడమెప్పెరు మోమువాఁడు

కలికి రేకలవాఁడు మాళదివృద్ధంబు

గలిగి కన్దన్నెడు కానుగలాఁడు

నెలమించునొక యింద్రసింహువోలి
 పరిణతంబైన శ్రీవత్సంబువాడు
 యాతానులంబి యాహా! పుట్టజేసి
 తోజాగానటియించుతో మాలవాడు
 కప్పలకు ప్రేక్షన పునపక్షమందఁ
 దనుకు కొస్తుభకాంతి తతిగలువాడు
 నిలమేనుంటాండు నిల్చికొన్నట్లు
 రీతిగా విప్లుండు మ్రోలనిల్పుందీ
 చిక్కనిపాలు గుటుక్కునఁద్రావి
 యక్కటికంబుననా తక్కువము
 నిమిరిపోయిన సుదానిష్ఠుండియైన
 తమరేక్షణునితాకు కలయంతతనువు
 పులకలు మొలించుఁ దెలిగమ్మలందు
 జలజలరాంబంగ వమ్మోదబాపు
 ములు ప్రయస్కర్పచే జులకించు చెలియ
 పొలుపున నాచుదేవుడు గొంతతడవు
 లలితలజ్జాభంగములఁ దొప్పదోగి
 గరుపారుమేనునఁ గరములు మోర్చి
 నరస శోదరునకు పాష్టాంగ మెఱుగి
 లేవ గుణాబాయి దానచ్చి, చూచి
 నై వేద్యమేమయ్యెరా! వత్స! యన్న
 త్రావిన వాఁడమ్మ! దామోదరుండు
 మోచిపైవదె చూడు మునదుకొప్పట్టి
 నుమమీగడలతాచి, తనవె యాబొజ్జ
 కనువిందులొపరించె గారవంబాని!
 యాకలిదీక్షినదమ్మ! నాస్సామి!
 కేకట నింక న ర్తిందు, దైదయ్య
 యానుదు సొందర్యంబులులుక

10

16

20

వేదాది మరతతుర్ వేదాదివిసంగ—
 వనివల్క నా తల్లి యెప్పురంబంది
 మనమున నమ్మకయును నమ్మకుండ
 లేకయు మరియూడి సాకారభక్తి
 యాకమారుని పూజ యాత్మనాథువకు
 వినిపించ, మోదమ్ము వేదరెక్తింప
 వనువడి కోర్కెలు చరవకుద్రొక్క,—
 నా శిష్యు! నా ప్రియ! నా వంగదంబు
 శేషంబ! నా నోము దీర్చిన తోట!
 నిత్య సూర్యులలోన నిలిచినవాడ!
 ప్రీత్యుతియ తృప్త వేదోండతుంద!
 నా భావనాచంద్ర! నా భక్తివలయ!
 నా భద్రములపేటి! నా నామదేవ!
 ఆ పాండురంగని జానరా! మాకు
 నీ పుట్టువునమాల్చి నిఖిలపాపమ్ము
 లక్షలండు, నిమిషండు నా విశంతుండు
 కలకీర్తకృతి, కలితతాపం
 గుర్చవిద్యురితాలకుండు, రూపుగొన్న
 స్వర్ణందళంగార మున్నమాపింద్ర
 చిరకవస్థలిలాంబుధర దివ్యమూర్తి
 వరభాగ్యమైవట్టి వందరీనాథుఁ
 డని తలఁచోతగా కడపంపురూపు
 కనుదోయి బండఁగాంచిన యదిలేదు
 జనకుమాటకు నీయకొనియె వుత్తండు
 వనతోదరుని దైవవరదర్శనంబు
 విప్పంతునని శ్రీకుండెంతగాఁదవకు
 గుప్పట నొదిగెనో! తప్పనిభక్తిఁ
 బట్టిన భక్తుల పాలిడింగరుండు,

25

30

35

కట్టిన వెల్లాపు కమలనేత్రుండు
 మునుదినమున యందు మధుసూదనునకు
 పరువంబుబెఁగొన వర్ణముద్దిరి
 పవకాదివిజయవృత్తిరోటూష
 లనువమాంఘ్రులకు బాద్యంబులందించి
 ఆ వైపు నీ వైపు నార్ద్ర మౌనునను
 భావమ్మునంబు దీపములు వెల్గించి
 జన్మజన్మమునకు నర్వేళ! నీవే
 మన్మనఃపతియని మలరులు నాన్చి
 ఇదె నాడుతీవనమిదె తవమ్ముండు
 మది చెమ్మగిల్లతోమాలియసాతి,
 నర్వేళ వర్షత్రచరితముల్వోలు
 వర్షవాననల ధూచమ్ములర్పించి
 నై వేద్యముంచి, యా నామదేవుండు
 భావించి చీతన పండరీశ్వరుఁడు
 నడుమున చేతులు నలుపైన మోవఁ
 తొడిఁగుడు నవ్వులు విడుదకన్దోయి
 బెరసన వత్కపా ఖరమౌచునించి
 పరపుడనైతి నీ భక్తికిఁ, చెమ్ము
 నై వేద్యమన్నంత, నామదేవుండు
 నేవిందికొమ్ము, తండ్రి విశ్వవిశ్వ
 పమ్మోహనాకాడు! సాత్వికాచార
 పమ్మితసాత్వక సాన్నిధ్యమూర్తి!
 ననివల్క, బామాజీ యరస యేమేని
 కమవడకుండిన కళవళపరుడు
 నే మాయజేసతి విందిరాజాని
 నామాంసపుంగండ్ల కీమాద్గి-నమడు,
 నానఱచిన యట్టులఱచిన, తండ్రి

40

45

కీవంత బోకార్పనేవలెనంచు
 నామదేవుడు హరిమోముపై చూడ్కి
 సోమించి నిలువంగ స్రుక్కుచుటితె
 క్రుతి పతికమన! విక్రతమైరిదమన!
 ప్రతిలోక భండార! వాక్పరిష్కార!
 నా తండ్రి కనుదోయి చేతమ్ముగూడ
 శీతలంబొవరింపరా! తావకిన
 మగు దరిసెనమిద్ది - నిగమగంధములు
 పగటించు చిన్నారి నగపులు చిలికి
 యని నేడ నతయహస్థాల్లిరాముండు
 కనుగనమెలుగులు కడలనై త్రలులు
 గొమ్మరుహన నంకరితమైమోచి
 కామసీయమ్ముల కరవోలి వెలుంగ
 పచియించె నీ గతి వాగ్దేవి పుణ్య
 నివయుంలు ముక్కారు వింపన యట్లు
 నామదేవా! భక్తిసందనారామ!
 నామదేవా! ముక్తి సీమంతదామ!
 యీనాటివా! మవ యిద్దరి పొత్తు
 లేనాటివా! కలియేది ధర్మంబు
 మునుగురునడ, విన్ను పుడమి కంపితిరి
 ప్రస్థమరణాన దూర్వహములై నట్టి
 పదకవితలుగట్టి ప్రజల నాకట్టి
 యదయ మృధర్మమ్ము నడ్డగించుటకు
 నో యుద్ధవా! నీకు నొనరినపున్నె
 మే యెల్లజుకుమ బ్రాహ్మణునా! యేమి
 రామాశి కిపురు మద్దర్శనప్రాప్తి
 ప్రామిస యంతఃకౌపురుసే! యంతెంతో
 తడవున్నదోయి! యేకరముగ జూడ

50

55

80

నెడనూది కొల్చి పొదిందుఁగాకేమి
 పండరీశ్వరుని యాభాషణంబులకు
 నిందు గన్నులయందు వినిచి కప్పియ
 నాచుదేవుఁడువల్లె నా స్వామి! కరుణ
 యే మేనదాల్చి యీ టూముకి దిగివ
 దని, భక్తవరులెల్ల రగ్గింపఁ, దెలిప
 మనముననొకసారి మూచియే కాని
 పొందిరంగా! యన్న వరమపొవులకు
 పండపై నిలిచి తాపాపనోదనము
 నొనరించు నీవు, నా జనకుపై నివుడు
 కనికర ముజ్జగించిన నిధంబేము!
 గర్వదవాహన! నేడు గణదితివేము!
 వరవినాయకునుండి వక్షపాకమ్ము
 నా తండ్రి కనుగప్ప నాకు గొల్పిడివ
 చేతమ్మురంజిల్లనా! తాత తాత!
 వీరుచిక్కెన్న నిక్కంపుభక్తి
 సామానకంబుగ సాదించునేని
 భాగవత వ్యాహపాదరేణువులు
 భాగదేయంబుగా భాదించునేని
 పర భక్తవదన భక్త పాదజలమ్ము
 సురసరిత్రుగ్గగోలి పొక్కెదనేని
 భగవంతుకంటెను భాగవతులను
 ద్విగుణిత భక్తి సేవించునయేని
 పలుమాటలేటికి పండరీనాథ!
 తలయట్లు పలుకయుద్దవృందనయేని
 నీవు నాగురులకు నెమ్మితో కరుణ
 గావించిపోవలె కటకటం పడక
 యిక తాళలేదయ్య యిందిరాజాని!

65

70

75

ప్రకటతారుణ్యంబు పండరీశ్వరుఁడు
 చాలింపు మద్దనా! పైరణవిరిసె
 తోలనిపంకమ్ము లేల! భక్తులకు
 వరపుడమోయను పండరీశ్వరుఁడు
 ఎరికింపనిమ్ము నీ గురువులు నమ్ము
 నన్నంత, మవసెల్ల నానందమగుదు
 కన్నులు బాష్ప ముక్తాతతుల్ గురియు
 రావమ్ము నాకల్లి! రమ్ము నాకండ్రి!
 దేవాదిదేవుండు భావనామయుఁడు
 భవ బంధముల మాల్చు ప్రభుడురంగండు
 భవభావనాకాశ దివనకరుండు
 నిలిచికొన్నారు కాఁగొలువిచ్చి తడవు
 నిలువంగలేడమ్ము లలికపాదములు
 కందును నావాని కందంపుగనులు
 గందుడుగాత! మీకాంక్షలు దీర!
 ననివీరె నాభక్తుఁ డవ్వడుగనిరి
 అననియు అనకుండు సర్వవేదముల
 కారారమగువాని - నమరపై యాత్య
 నాభమ్ములగు వరణమ్ములవాని
 కరునరికంఠై న పరుమునయందు
 నిడికొన్న చేతులయింపులవాని
 చేకటవాని విచ్చిన తమ్ముడోయి
 రాకొట్టు విస్తరి నేత్రమ్ములవాని
 నేత్ర పాత్రములందు నిండిజాల్వారు
 భాత్రాదులును గోరు దయగలవాని
 గీలునామము వాని పీఠేడుఅగము
 లాజిది వెలయించు తీరులవాని-
 కణిపంక బొమ్ముల యొలుపులవాని

80

85

90

పురుడై వ మొనరి రావోగులవాని
 నెఱుఁగులుదు నిగనిగలు చిట్టింది
 గరువుపైఁబడు వలకలగుంపువాని
 నెఱుఁగించెము వాని, పీఠుడొలంతు
 కనులారకుడ్రవా కల్పంబువాని
 కని పులకాంకుర కలితులై యేమి
 యనలేక చిత్రమ్ములై నిల్చినంతఁ
 దెఱ్ఱెయి! యుద్ధవా! తీయనిపాలు
 నమ్ముదంపడపిపు చవులెంది గ్రోరి
 పోయెడనని పర్కి పుండరీకాక్షఁ
 దాయాత్తవడి వలహస్తమ్ముపాద
 వాచుదేవుండు దుగ్ధామృతంబొసఁగె
 రామావతారమ్ములో మచ్చలేని
 పాత్తిక భక్తితో శబరి వేదాంత
 తత్త్వమ్మునకు వలకతి నిచ్చినట్లు
 చక్షుర్యగంబు వాత్సల్యంపు భక్తి
 వక్షమైవ యశోద పాలిచ్చినట్లు
 తమ వాధుఁగ్రోరి తరుణివై దర్పు
 తనయ యచ్చంబై వ మనుచ్చినట్లు
 కాదప్ప లోకమ్ము తలఁపునలేని
 రాధ పర్వవ్యమర్చుఁ సేసినట్లు
 కాదుగమనుగ్రోరి - యాదిదేవుండు
 పాథువాదముసేసి చల్లగావర్చి
 యిక పోయివత్తువా? యిత్తువా! పెలపు
 వకల జీవవ్రాత సంజీవకరణి!
 యనిపర్కి మఱుగైన, వపుడు దాహజి
 తనయునక్కన జేర్చి తనువునే మఱి
 పిపు జిక్కినదాచ వాదంశమెల్లఁ

85

800

5

బావనమైవదో భక్తిభంబార!
 యొక యన్వయమణవం దొక వైష్ణవుండు
 నకల పుణ్యమునండి జన్మించినప్పు
 దలునేడు తరములు నిటు నేడుతరము
 లటమటదొలంగి మోక్షనందమొంద
 తండిరినేగాను తండ్రి వీరెవరు
 పాండురంగనిదైన ప్రకటనావమ్మ
 పనురు నగ్గించిన నొడలవంచి
 విసయంబుపేసె నద్విమతుడౌ సుతుండు
 నామదేవుడు భక్తి వీమంతభూష
 శ్రీమనోదాముని జింతించిపారు
 వదములు వేలకు, భారతీ మంద
 మృదుహానములవంటి వదములుగూర్చి
 అత్రూరు ననురాగమాత్మలో మెలంగి
 శక్రవందితు వాడు నత్యభావమున
 నాభిష్టు భక్తి హృదంతరం వారి
 కోర్కెల్లగాఁ దత్త్వసూక్తులు వలుకు
 హరిసూను బాంధవ్య మార్ద్రమైకోచి
 వరమేశ్వరునితోడి వాచినర్ణిందు
 ఆకృష్టతానైన యట్లు భావించి
 యాకులవడి ఎల్లు నాక్రొశమంది
 స్వాతాజితీప్రేమ దవులెంచి కోవ
 పాత్రమ్ముపేయు పొలాగ్గమ్ములాది
 వల్లవీలావంతు పారాది విరహ
 వల్లకీ మ్రోయించు బాష్పరుద్ధమ్ము
 వేలులక్షలుగాగ వినిపించె భక్తు
 డా రీషమతి సుధావ్యంది గీతమ్ము
 లా పాటలకుఁజిక్కి హరి, నామదేవు

10

15

నోపండు నిముసమ్ము సుజ్జగిందుటకు
 వారిపేస వజ్రాసమది యత్తమిల్లు
 వడునున, దిన్నఁగా బాల్యమ్ముతాఱె
 దనుజారి నామామృతమ్ముచే శాంతి
 దనికెడునటు కండ్ల తళతళల్లోచె
 వై రాగ్యమున ముక్తివాండునట్లు
 తీరై న వవ్వలఁజేరె క్రొత్తకును
 హరి రక్షయిప్పట్టి సరుమదివోరె
 యురము వానాటికి విరివియైతోచె,
 శరణాగతుని నిత్యసంతోషమట్లు
 గరువులపై క్రొత్తకాంతి లాంచె
 పరతత్తు నిత్యసౌభాగ్యమ్మువోరె
 కరమొజువుల మోవిలానిదోతెంచె,
 పనిపేయవచ్చిన పడిగావువోరె
 నవవిల్లుదంజిక వక్కుచు వచ్చె
 నామదేవుని భావనది క్రొత్తహంస
 యై, మృదుశృంగార మావిర్పనించె
 పరరూపదై వమ్ము వామదేవునకు
 పరువమేతెంచెనం చెఱిఁగెను తండ్రి
 యనుకూల బంధవ్యమరం బామాజి
 తనయు తెండిలిచేపె తని పూవుబోలు
 భార్య రాధాబాయి భర్తతోఁ జెందె
 వార్య నమ్ముతమైన యట్టి సౌఖ్యమ్ము
 లానమ్మదములోక్క- యర్పకుండఁగుడు
 వాంచె ఖూమిపై, సంశపావమఁడు
 మనుమండు గణగ బామాజిమిన్నంపె
 ననకారుబోరె గుణాబాయి మనసు
 అచ్చుకట్టిన యట్లు లలడునే తండ్రి

20

25

80

కష్టముగావని, రా తాతగారు
 కాదు రాధాదేవి కన్నులు ముక్కు
 నాదర్శమునయట్లుల నె గుణావాయి
 పొలంతి భర్తను జూచెదెలిగన్నులందు
 తలమాపు చిలునవ్వు తని సొమ్ముగాఁగ
 నాదేవదేవునే యడిగి చెప్పెదను
 నాదేలి యని వల్కె భక్తుండు తండ్రి
 వదిదినములు వానిపైని రెన్నాళ్ళు
 లదెయిదెయనఁ జెల్లెవఱగడెనో
 కరముచేతుకనాడు కరజోత్సవమ్ము
 జరిగింప దామాణి పంజరపడియె
 నిప్పచ్చరపుదేవి నిచ్చలు నిలిచి
 ముచ్చటలాడెడి నద్రోటితెనరు
 వత్తురు బందుగులో? భక్తులన్నంత
 తత్తలవడు మోక్షదాముండుగాక
 దామాణి తులసికా దామజోళి
 రాముడొ శ్రీ పాండురంగనిఁజేరి
 సాష్టాంగపడి దీనజన కృపావార్తి
 కష్టత్రాణంబున! కలిలాఁకియార!
 మరుదధీశ్వర! నాదుమనుమని నామ
 కరణమైనాడు సాక్షాత్కారమొనఁగి
 నాయంటి నిచ్చుమన్నంబు భుజించి
 మాయి సుంగునుమదుల్ మలయదీవింది
 రావలెననియన్నఁ గ్రాల్గమల్గులవు
 త్రోవులుగా వియ్యకొనియె రంగండు
 నడిబొడ్డుదాపైన నామదేవాడు
 లదిబత్తి కన్నుల నాక్కల నియవ
 వెదురు మాచుచునుండ నెదుటను నిల్చె

85

40

45

నదమలముని తవస్సామ్రాజ్యమూర్తి
 శరణాగతులయింట బరగు బందరువు
 తెలుగంట నేమంటిరివ కరువు
 గోపీజనమ్ముల కూర్చిగండరువు
 శావధూరమోక్షదకల్పకరువు
 లలిత పీఠాంబరైల్ల ఎక దేహుండు
 పరియత మంజులొప్పాన బాహుండు
 ఘమఘమాయిత దివ్యకుసుమ సంగ్రాహిత
 కమపీయమాలికా కలితనక్షిండు
 అంధితానైత్రకజ్జల చారుగండ
 తలగళప్పుంగారకరణ హాసుండు
 కరుణాపరిష్కార కల్యాణరార
 పరకటాక్షరపి భరిత దిక్కుండు
 మదకలాప కలాపమండనాత్యంత
 మధరాంత కలాప మహాపీయమూర్తి
 యవ్వరు శ్రీరంగఁడను రాగమొనర
 గుచ్చన నానంద గుచ్ఛఁజిర్నగవు
 నామదేవుని జూచి నామనోధనము!
 యేమి? పీ తలఁపు నా తెజఃగింపు మన్న
 మనపెల్ల వెన్నయై కమలెల్ల భక్తి
 పీనరార నామదేవుఁడువల్లె దేవ!
 వీవట్టి నర్మిలి నేపేరఁ బిలువఁ
 జేవదునో! మేలు చెప్పుచుంటు
 నారాయణుండ ' నెనంది వర్ధవవు
 బారులుగా నవ్వ పొందురంగండు
 నారాయణుండను నామాక్షరములు
 చేరలహర్షమ్ము చెవులలోఁబోయ
 నామదేవుఁడు గళ సీమయర్ధమ్ము

50

55

80

గా, మఱిమఱి వల్కె గఱుపాఱమేమ
 ప్రామునుల్ పేయ ప్రవర్గ వోమమ్ము
 లామోదమునజేరి యానెడునట్లు
 పాండురంగండు పానడియె నన్నంబు
 వండిన వికములు వర్ణించి కొనుడు
 తమ్ములంబొనగఁ జిత్తమ్మునరాగ
 మిమ్ముద్గ్గిఁ గ్రమ్మెనా నెలమి తత్తుండు
 పోయివ త్తునె? యందుఁ బుండరీకాక్షఁ
 డాయెడ చిలువనన్వ నానవుతోవ
 కుప్పలువడె చంద్రగోళి గట్టించి
 నవ్వరుసునవెల్ల నై నవి కొన్ని,
 నంజకెంతాయ నివ్వలమైన యట్లు
 రంజించు చీనాంబరంబులు కొన్ని
 కనుబాటుఁ జొరయు చిక్కని యవరంతి
 వనితనంబున్నట్టి వత్తముల్ కొన్ని
 పులుగడిగిన ముత్తెముల వంజలములు
 తలతలమని మిందు జిలుగులుకొన్ని,
 మాయూరంబు నచ్చాయముల్గొన్ని,
 కాయజుక తుండకాంతముల్గొన్ని
 కోళాద్రు వర్ణముల్గొన్ని వాల్వానా
 పేళంబుదికతి ప్పీతముల్గొన్ని,
 యీ కరణిని వారి నెలమి మన్నించి
 యాకులిత స్వాంతుఁడైనట్టి వామ
 దేవుని కయినట్టి దీవించి, దేవ
 దేవుండు మఱుగైన, తేజమ్ము దరిగి
 గృహమెల్ల దీవమార్చిన యట్లులైన
 మహామున కేతెంచి మధునూదనుండు
 తనపాదభక్తి తద్దయపీత యేల

65

70

75

మనసును మణిగించు మాయదా మౌనఁగె
 కలుష సంహరు ధర్మై గావలఁగాక
 వలువలి వేటికిఁ బదటికే యనుచు
 వారి వారినిఁ బిల్చి వసనంబు లొనఁగె
 నారాయణ వరుండు నామదేవుండు
 కోకలిచ్చెడినట్టి కొడుకునుబట్టి
 యాకట్టినది తల్లి యతఁడు దాచెనునా?
 కోకలుగావమ్మ తూర్కినాకలి!
 కోకంబులివి, నందమానుషై తలఁపు
 మాలిచి యొలుకలు గూలిచి ధర్మైఁ
 దూలిచి సంసార మాలిన్యమందు
 దేలిండు, నిచ్చులు దెప్పయై నిలిచి
 పాలితామరమూర్తి - పాండురంగండు
 మనపాల నెలకొన, మంబుల్లి యేల
 వనటకు మూలమ్ము భాగ్యముగ్గోర
 పొడపొడమనివర్కి నదనంబుఁజేరి
 కదలని దయ్యంబు గదలించినట్లు
 వలువలు కడఁజేసి పండరీనాథ!
 తలఁపుగన్గొన నొక్క తటవటపేసి
 పోయితివో! వీడు మోవమేగంటి
 నాయుల్లమున వీడు నలువైన యాపు
 దక్క - నే కోర్కెయు నెక్కొనలేడు
 నిక్కంపుఁ బంకంబు వీతోడు ననుచు
 పదములు బెడగార - భావముల్లార
 మృదురాగములు దీర మేర్పిగాఁ జాడె,
 నారాయణా! యన నామదేవుండు
 చాచనేత్రమ్ములు పారించి చూచు,
 నారాయణా! యన నామదేవుండు

80

85

శ్రీనింకలాడుదు నిలకి నవ్వు

నారాయణా యన నామదేవుండు

80

బోరులెట్టిన పాన, బోరుపాలిండు

నారాయణా యన నామదేవుండు

చీరిన యట్టులై చెంతదాఁ జేరు

నారాయణా యన నామదేవుండు

నారాయణా యను నుకంపు శకువు

నారాయణుని దయగూర్చిన విడ్డ

నారాయణుగ నెంచె నామదేవుండు,

నవరనంబులు గుప్ప నామదేవుండు

ప్రవణుండుగా పదబంధంబులల్లి

వింకపింతగ స్వామి విల్పెడు నవ్వుడు,

80

కాంతముఖుండై న కందునుజూచి

పాఁజుగా వ్రలోడి, భక్తి గమ్మల

నారాయణా! యంచుఁ జీరెడునవ్వుడు,

తన నశియైవ రాదాబాయి కనులఁ

దనికిన శృంగార తత్సరతలమ

జేరి పరీక్షించి - చిద్రూపమెంచి

నారాయణా యంచు ననిదివ యవ్వుడు,

గృహదైవతమ్మున - దుటఁ గూర్చుండి

యిహనుభవమ్ములనెల్లఁ దృణముగాఁ జూచి

పూరేకులై యెదపూజలు దీర్చి

400

నారాయణా యంచునను పూనినవ్వుడు.

నారదారులు భక్తిధీరులు మింఁట

బారులుగానిల్చి ప్రస్తుతింపుదురు

నామదేవుండు భక్తివందన వనము

నామదేవుండు హరి వమ్మునఁబంటు

గదనఁ గాలమ్ము, నిష్కరుణమ్ము ముదిమి

యోదతాకి దాహాశి కెక్కిపచ్చినది
కహాకహమను నవ్వు కన్నులది దొలుక
విహరించినది - యంట నీదశితమ్ము
నామదేవుడు దివ్యనామ సారాయ

5

తా మిత న క్షుద్రెయ్యది విచారినఁ
దాకోడ నీయింటి కాయింటికీ

వాకొనుచున్నది వనట తెన్నెతలు,

పెరిచోటఁ బుట్టక కలవై న వేమె?

పొరపడి యుప్పుటఁ బుట్టినవారు

పీడు పెంగలిపిద్దఁ జూడెందుఁ గలదు!

తాదగా నొకనాడు చచ్చుగా కందు

నపుడు గుణాబాయి, యాత్మతాఁజూచి

యపుటానముగ బుట్టినట్టి యో కొరుక!

కలరు తక్తులు భూమి కంతాశీఁ గొలుతు

10

రలవి యెఱింగి నీయట్లు దేవగలు

తాళిగట్టిన తార్య తలఁపులు మార్చి

తాలవండ్రునిఁ జోలు వట్టి జోవిడిచి

యిటు గురువులచెంత దొఱంగి యున్నాడ

వరపతులై వట్టి తక్తులులేరు

ఇటు నిహం బటువరం బెంచి సాధించు

వటు బుద్ధులగువారు బ్రాహ్మిణీమి?

పండరీశ్వరువతుఁ బరమబుద్ధులెవ

పండరాజీవ చేను, నిండనంసార

మొప్పరికించుకీ? తప్పవడిమి!!

15

యిప్పుడమికి నీవు, గొప్ప తక్తుఁడవు

వరధర్మ మొక్కటిఁ బట్టిన యంత

పెరిధర్మములనెల్ల విడువంగ వగునో!

ద్రుమదలుఁ పుత్రులు, శాంధవుల్ చెలులు

తమతమ కర్మంబు దగిలించి కొన్న
వదలని బంధమ్ము లదవదం వడివ
వీరలదురే రిత్త వలుకులేగాక
ఎచ్చివాడా! జన్మమిచ్చినవాడె

యచ్చంబు కాపురంబిచ్చినవాడు

దీని సాధించిన దేవదేవుండ.

20

యేనాటికోరాక! యేడకుఁబోవు!

నన్నవప్రములకు వలఁబడి వడుచు,

కన్నులఁ దడిపెట్టు కాపురం బగుచు

నారాయణా! యేమి గోరాయణుండు

వీఁటి! చాలింపు పెరివేసమ్ము

లని - మందలించిన - యాత్మను గొఱవి

గొని చూచినటులైనఁ గోకొల్ల లగుచు

కనుల వీకులు గార కంఠంబైన

తనువుతో పొందురంగని యాలయంబు

జేరుచు వలగొని చెలువైన పొగ

25

గొలువఁబడు కటిజేరిన హస్త

ములు మేల్మిలుగ్గులు వలకల సొగసు

లలవడగట్టిన యట్టి పండ్రి

చేలమ్ము నెమలించెము వక్షమందు

వ్రేలాడు వూమాలి, విరవాది వగవు

వకవకలాడెడి మకరకుండలము,

లోకయందముల దీని యుర్విపై నిలచి

నటులున్న విభజించి, యోడలమోప

కవికీ కృతక్రుతి కాంత పాదముల

దివిజంగులు క్రచ్చు దీర్చు జాషముల

30

వవళుళింపఁగఁజేసి యఖిషేకమార్చి

వలచి కోరినయట్టి వారికి వీక

వలదన్న వానికా! పసుదపై బ్రతుకు!!
 కవచమూలములై హా కమ్మలు నిన్నుఁ
 గనుకంటి, ధనమెట్లు గండునో! స్వామి?
 ఆపాక మధురమ్ములైన సుఖమ్ము
 లా! పుట్టువొందినయట్టి వలమ్ము
 లా! పొత్తిముల చవివాత్మలో మఱిగి
 నానవిత్రి యజ్ఞ మీసుదోల్కాడ
 వనిలేని భౌతిక వాదమ్ముపేయ

35

జనపీ జనకులెవ్వరని నాట! నిచ్చ
 లము పీకు నాకున్న లంకెయేగాక!
 ప్రమితి వ్యరూప! వైరాగ్య ప్రదీప!
 ఒక పొత్తి నాకిచ్చి యొకపుత్రు నిచ్చి
 వికట బంధమ్ముల విగియించి - నీవు
 కనుమఱుగై బోవు కైలాసమాడి
 కనునేల పేగింప నారాయణుండ!
 నాతల్లి చరితిన పీతి తానొనా!

ద్రాక్షి యత్తైవదోఁ బలుకక, యేల
 వలనని సాలగింపులు! శేర్పిడెప్పు
 మల, యామె వాదమ్ము లంపర్చికొందు
 కాడేవి చంపార కాలువ్యమార్చి
 నీ దాసునిగఁజూచి నిక్కమ్ముఁబ్రోవు
 మని విహారోక్తులనాడెన - కనులఁ
 దనపారు కడుఁ దిత్తడిఁబోలఁజూచి
 చరితే పీ విధమున పొందురంగండు—
 కుండిన! ననుచుతి ఫలితకవంఠ!
 భక్తి కల్పానకావత్తు! కామాది
 న క్తంబరాఽప్రాప్య! నా నానుడేవ!
 యీ వొక బగుతుండ, వేను పి స్వామి

40

నీ వాదములు క్రొత్త లెవరి నేర్పించి
 నామదేవునకును నారాయణునకు—
 ఏను దూరెడి వందులేమి విక్రమ్ము,
 తాను నిర్గుణుడైన బాహుదరుండు
 నామరూపాకృతి నామదేవుండు
 తానగుణుడైన శ్రీకుండు వాన
 నా బాహ్యత క్షయంబు నామదేవుండు—
 జల్లిమాటల నెవ్వరల్లి రోగిని—
 చెల్లి! నీకును నాకుఁబెల్లినే! పొరపు
 నామదేవా! నీవు నన్ను వీడకుర!
 యేమైన తానంత యెడబాటు నేను
 తాళలేనుర! భక్త తతిలేక - బ్రదుకఁ
 బోలదు నాకు గానానీషమూర్తి!
 యని పల్కు రంగని యాచనంబుండు—
 వసువడుదైన్య భావమ్ము వీక్షించి
 యనుచుడియైవగ, 'పెన్ని జన్మమ్ము
 అనుభవించిన యింతవనకు తై కొనిన
 వరకమ్మువందున్న ననియునునమ్ము
 వరరూప! విన్ను నేమిఁబగలేను
 మోక్షసౌఖ్యంబైన మూఁడు కానులకు
 లక్షించ నీ భక్తి లాభంబునుండు—
 నిది నాకు సత్తపం నిది నాకు నెలపు
 యిది నా ప్రతిజ్ఞ యియ్యదియె నా యునురు
 కొగించెను స్వామి కరికరాకార
 భాగంపములఁజేర్చి భక్తకోటిరు
 నా రుక్మితీదీవి, వేరనివాని
 నీ రీతి పంచివ నేలండు పవ్వ—
 యిది, నామదేవుని యిసుగు నాకరికి

50

55

కవికటంపడి తల్లిగాణియైబెట్టఁ
 తాలిమినేది రాదాబాయి యత్తఁ
 బోల వీడింది నీ పుత్రుని గట్టి
 కొన్న దానికిఁ జూడు! క్షుద్రైన లేక
 సన్నలవలె మేము బ్రదుకంగవలసె
 పుత్రులఁగవనేమి పుణ్యంబు వారిఁ
 బాతులఁ జేయంగవలెగాక, సుకము
 లకు, దేవుఁడందు ప్రేలాడుదు బ్రదుకు
 వెకరికి పుత్రులు పెండ్లాము నేల?
 నా గొంతు గోసరి నా తల్లిదండ్రు
 రీ గండకత్తెర నిజికించి మెడకు,
 పరమ పాత్రివ్రత్య పద్మతులెల్ల
 జరగెడువారికి జరగునేకాని—
 మావంటివారికే తై వరీఁబెల్ల!!
 వావదూకులు తాము వరులకు బోధ
 పేతురు ధర్మముల్ నేతులుబ్బంగ
 నా తెన్నులనుదాచు యమపరించెదరొ!
 పొందురంగా! యందు బసవివఁ గూడు
 దండకు వచ్చువా! తనివిడిజంగ
 తాలి స్వమును బెట్టఁ దేలంగవచ్చు
 వాలాయముగ వీటిపైని వింధ్యమ్ము
 రీ వల్కు, ల తుల భక్తాపాయనోద
 నోపాయ రీలానివోడుఁదైవట్టి
 శ్రీ పొందురంగని చెవులలోఁ బడియె—
 నావన్న రక్షకుండల్లన నగియె—
 గరుఁడుని దానొక్క తురగమ్ము జేసి
 యరిది ప్రామతులఁ గళ్యణులుగాఁజేసి
 బిత్తి యెఱుకలంక వమ్మెలు చేసి

66

70

హస్తిన నై రాగ్యమది జీమజేసి
 దీరభాగవత నత్కార వృత్తంబు
 తారవత్తముల తలకుచ్చుజేసి
 పరమపాత్యక హృదాభరణమౌళాంతి
 పురత ప్రసవద్రుది, మొగముట్టు జేసి
 నెమరి కన్నులపాగ నెత్తిపై వెలుగ
 కమనీయమైన చిక్కంటి నామమున
 మూలగోది చెఱంగు పుడమిని జూఱు

75

పొంది పైవంచె నేల జీరాద
 శ్రీకుండు కేశవపెట్టి దానగుచు—
 నా పైంధవ పురశ్శులమరంగబట్టి
 కరవంకఱమ్మున కనవద్దవారి

తెఱంగుచు వినయంబు పొరిబర్వ, నామ
 దేవుడవ్ భక్తుండు దీక్షితుండతిది

80

పేవలనని విందు మా వికలాళ
 యుని గేహ మెక్కడో! యొకసారి చూపు
 ద నిసారె యడుగుదు నల్ల రాంగ
 వారు పక్కన నవ్వి నేరడోకాక—

కోరిక నరుదెంచె కోమటిపెట్టి
 యిది యొక లాభమంచెద నెంచెనేమి?

యదవదలయ్యినో యయ్యచునీష
 నామదేవుని యంట నా కూడు! వాడు
 సోమారయై, గుడిఁ జాటుచునుండు
 చేతిలో చిటికెలు, ప్రాతకంబూర

85

యే కఱిజూచిన నేల వదలు
 భళిరె! పక్కని గేఘ - త్రావించె నేఁడు
 తలమున్న దినుసులే! దామారుజాండు,
 యీ పెట్టియును నెదురెక్కిందినాఁడు

ప్రాసంగు విత్తులపంటి నామాలు—
 యరువురు బగ్గుతులే! యింకేమి కొదువ?
 కలపుదీరిగ నేరు కలదు భోజనము
 వాడతెల్ల నటించు పరిహాసమాడి—
 కూడిన పసుతోడి కోమటిసెట్టి
 ఆ కనంబుడునున్నయదె! నామదేవు
 శ్రీకరంబగు గృహసీమ! పొవ్వున్న
 అయతంబగు కన్నుదోయి! దొడవు
 నై యుల్లులు నవ్వు నంతలో మలం
 శ్రీకరంబగు గృహసీమ పొవ్వుంచు
 వాకు దప్పని యట్టివారు వర్మితిరి
 మీ మాట వితయోనె! నామదేవునకు
 లేమియున్నది గల్గినే! మదుద్విమని
 యమగులనునింటి మాతని కింక
 వనువడికుండెడి భాగ్యమ్ము లేవి?
 యని వల్కుచునె యల్ల నా యల్ల దరిం
 యనిమిష నా దాదులగు మనస్సులకు—
 నలుగడె చిక్కని యంఘ్రులు మోల—
 కరుణాపరీష్కార శాంత గంధీర
 ములు చూపులల్లన బొలయింది లోని
 కలనటవై కొన్న యశిఘ్రులమయ్యె!
 దూరదేశమునుండి తోకెంచి నాము—
 మా రాక గమనించి పడికించు భంగి
 యాదరింతువటన్న యానతో నివుడు—
 శ్రీరామచరణ వీరేణ భృంగంబి
 పండరీశ్వర బాహుప్రాణ! పై రాగ్య
 దండితవిషయ! విశాంత నద్భుక్తి
 చీవదీ ప్రపవహ్ను! పాపాపహర!

90

95

500

కావళమూర! మోక్షరసావతార!
 కవితుల కలహంస! గాయత్రోత్తంస!
 నవనీతమానస! నా నామదేవ!
 రమ్మంతుఁ జీతిన ప్రావల్య యింట
 గ్రమ్మివ పేదరికమ్ము నూచింప
 తన కలికొప్పు రాధాదేవి వచ్చి
 మనమనుత్సాహమై మంద్రకంఠమున
 మగవారు లేరింట యా యత్తగార
 లగవుపై నెడటికో యరిగినారయ్య!
 పోయిరందర సంతఁ బోవక పెట్టి
 యోయమ్ము! నడవలో నొక్కింత ప్రొద్దు
 గూరుచుండుము మేము వారితలోనఁ
 దారదుదెంచిన తీఱుమాయాన
 లని విక్రమించిన నా యింటి కోడ
 లనువుదప్పి నటించువట నిల్వకేగె,
 నారద వీణానినాద పీయూష
 చాదుధానా పరిష్కృత పాదుండు—
 శివజటామండలి శ్రీఘోషాత
 చనితలోకత్రయ పాదనదుండు—
 వ్రదుదిర క్షేమాబ్ధి రాహుళాయమాణ
 ఖరనికాదర సంక గహవదావాగ్ని
 నిరతిశయధ్యాన నిర్మితవేద
 పురుష భాషగ్రాహ, పురువిలాసుండు
 వాగంగనాతనః ఫలపాదుశబ్ద
 భాగంబ్రవలయ విశ్వాణరమ్ముండు
 వందరీశ్వరుండు రవ్వంతపీఠుండి
 యెండవారిసదమ్ము! యింతి! మా గౌంతు
 వరస కృపామూర్తి! జలమిన్ని యెవఁగి

5

10

15

యరస రక్షింపవమ్మా! యందు నాచ్చె
 నా యార్చులను విని యందజయాస
 తోయంబు గొవితెచ్చి తొరగాఁగ నిలువ
 జలమందికొనుచు నా వర్షేశ్వరుండు
 ఫలితావతారుండు వలికె నీ రీతి—
 నామదేవునివంటి నాధుని బడస
 భూమి మూర్తయైన పున్నెంపుఁజ్రోవ!
 నామదేవుఁడనంగ నేమనుకొంటి?
 వామనున్మృదుదుర్ద వాంఛఁజండమ్మ!
 కలియుగమ్మున రమాకాంతుని రీతి
 వెలయింప నేతెంచె నిలువియ్యసేసి
 మాకును వారికి మనసులు తనువు
 లేకమై యున్నంత - పితము పవిత్ర!
 పేరు శ్రవణాట్టి పెద్ద భేషార—
 మారసపోదమి యనుఁగు నటించు
 వరుగు దెంచితిమి, దెప్పరమైనలేని—
 యజ్ఞమెను కాపురంబందు విన్నార,
 మందుకే గొంత ద్రవ్యంబు దెచ్చితిమి,
 నందియవడకమ్మ! పదమలాచార!
 తై కొనవమ్మ! నీ కాంతునింజెన
 వాకొనకమ్మ! దెప్పరములుగాఁగ
 వెలవెలి యొడమికి వెలి యేమిత్తలి!
 జలజనాకుని భక్తి వత్సమౌదనము
 లని వల్క చేటంతయై వక్త్రసీమ
 వనకాక్షి యా సొమ్ము భద్రంబుసేసి
 వప్పును నియ్యంబు నిప్పుడఁ దెత్తు
 గొప్పవారధుడేర కొఱసేయరాదు,
 దయసేసి యొక గడె తానుంపుండు

20

25

అయిపోవు కను గిడినంతలో పంట
 యనిపోవఁబోఁ దల్లి! యన్నియు పచ్చె
 పనివి నెడనుటంచు బలికి శేషపుండు
 తిరిగిపోయిన భక్త పరివార దుఃఖ
 పరిహారకుండైన పండరీశ్వరుఁడె
 తాపచ్చెనని యెంచి తరుణి యుప్పొంగి
 తానించి మ్రొక్కి వివణిశేగి పంయ
 నెల్ల సంవారమ్ము లింటిలోఁ జేర్చి—
 యెల్లమ్ము హర్ష సంపుల్లమైయుండ—
 నచట గుఱాకాయ యటనిట దిరిగి—
 ప్రచుర నిశ్వాపరూప్రస్వన్నమూర్తి,
 పరుష వాక్యాదాన విరసంబులైన
 యొరపు వీర్యము గొంచు - నింటితెంచు
 చున్నది, దారిలో శోభితంబైన
 వన్నగ తల్పుండు పండరీనాథుఁ
 కోవెల దిలకించి - కొడు కిటనుండు
 దేవదేవుని యిలు దీర్చెడు కొడుకు—
 వానిఁ దోకొనిపోవవలెనంచు పచ్చి—
 మానిని, యా గరుత్మద్వాహు నెడుట
 నింది తంబుర మీటు చలఘు గీతముల
 నిలుపైని వాగ్దేవి నెఱియించుచున్న
 వామదేవుని గాంచి నారాయణుండ
 స్వామియన్ చింతతో నకలమ్ము మఱచి
 యున్నట్టి వాని, రాగోన్నతమతుల
 తెన్నుండు దెలియంగ నింట్ల మౌవాని
 వెడద కన్నులతోడ విత్తైక్యక జనకు
 నొడలు పానము పేయుచున్నట్టివాని
 వాయుమృతాపార మాతలి దీర్పుఁ

80

85

40

గాయంబు కాంతమై కనునట్టువాని
 నలనల్ల నాట్యము లాడెడువాని
 కలుద్రాచినట్టులు కాంత బావార్ద్ర
 మగు పరిష్కంగంబు లప్పిన ముగుద
 మగువ పోలిక నొమలించిన మనసు
 నయి, తనలోఁ దాన, హర్ష హర్షముగ
 నెయిది, యేమేమి భావించెడు వాని
 నామదేవుని గాంచి యీ మత్తులొ
 మా మీది మనసును మలలించినట్టి
 మాయలపుట్ట రమానాథుఁడనుచు
 నా యింటి రంగని నభిషిక్షనే
 దూతెవిట్టులు, కండ్లగారు నీరము
 లారంగ విభుని పాద్యమును దీర్చ
 వననీకచోర! ఆమ్నాయ విహార!
 భవనై రి! యవిదిత భావనా చారి!
 పంక నిశ్చంకుండ! పారదాకిండ!
 నంకుమకుండ! ఖిజాచావల్య పత్రి!
 మా కుమారుని మాకుఁ గాకుండఁజేసి
 వీకుఁదాసునిఁగాఁగ నిలిసి కొన్నావు
 పెంచితివో! నీవు పెద్దజేసితివో!
 వంచక! యెట్లునీ పారువ తెమ్ము!
 వీతియున్నదె నీకు? నీ భక్తులెల్ల
 వీతిమంతుఁడవందు నింగి కెత్తెదరు!!
 అంకింతురెవ్వ యిదారుఁ డీవనుచు
 పొంకంబుగా, లంచ మంకింపకుండ
 నెవరికే మిద్దితి? విందిదాశాని!
 యవకుఁడై కచ్చిన యాకుదేలువకుఁ
 గరుణించి కందురు, కమ్ముని యటుకు

45

50

55

లరివెట్ట కుండంగ వాదరించి తివ్వో?
 భ్రాతృవంపన జేసి వచ్చినవాని
 చాతపోలిక దువ్వి దగ్గరదీసి
 నైరీపీరులబలా బాములు దెలిసి
 యారావణుని హత మార్చి మోసమున
 నన్నజంపించిన యందుకై, విప్రు
 మన్నట్లు తమ్మున కవని విచ్చితివి
 ద్రువునిఁ గణేంద్రుని - ద్రోవని గాచి
 తివో! వారి నిష్ఠరాధ్యవసాయమనామ
 పరకంఠనిగఁజేయ, వందించలేక
 కరుణ జూపించుటే గాక నిర్భదయ
 రక్షకుండను కీర్తి రజ్జాలేకాని
 శిక్షించుటయె కాని రక్షింపలేవు
 నినునిమ్మి గృహములు నియంతులు వదలి
 గుణపీను వచ్చిన గోవకాంతలకు
 నిచ్చిన దవయశంబె కాక వారి
 మువ్వట దీర్చితో! ములు చిలమేటి!
 పరదార ధవముల కుంగించుకులును -
 కఱిబి చూపులతోడఁ గల్లలాడుకులు
 వదకులఁ జంపుట - తొడుకు వధించు
 బడుగడుగున మాటలటమరించుకులు
 పిప్పట్టుకోఁబుట్టి నిలచిన గుణము
 లో పందరీశ్వర! యో నిరాచార!
 యని యిట్లు చూడెడు నాకల్లఁ జూచి
 పనజాక్షిఁడనె యేల పరువంబుగాఁగ
 ననుచెట్ట చేపెడు! నామదేవునకు
 వనిక! వీపై ప్రేమ బంధమ్ములున్నఁ
 దొడుకొని పోవమ్మ! మరువఁ బెక్కెల!

60

65

70

పడఁతి! నిశ్చయముగా బాంధవ్యవిషయము
 వాఁడు నా పుత్రుండు, వాఁడు మీ సుతుఁడు
 గాఁడు బాంధ్యంబిది గడఁచెనే! కాని
 మద్భక్తి సుమదామ మహాకవశుండు
 మద్భక్త పరనామ మనన దశుండు
 మన్ముఖోల్లాస భూమస్తేమవృత్తి
 చిన్మయ రూపుండు, చియాయనంపు
 కోరికలకుఁ జిక్కి కొఱఁకల స్రుక్తి-
 పారుకాదెడు కాలు బందెలై బోవు
 వారికి వాఁడొక్క పీఠడికాని
 దీరుండువాఁడు - పాశారంబు ముక్తి
 పారంబు! విజ్ఞాన పార, మాచార
 తీరంబు కంటి కర్పూరంబు నాకు
 పరిసక్తమైనట్టి పలము పృంథము
 దొఱఁగెడువట్లు చేతో హరియైన
 నా భక్తిచే బందినది వాని హృదయ
 మీ భవచిం తలనెల్ల మార్చిపది—
 నామదేవునకును నాకున్నయంటు
 నేమింప నాటిది నేటిది గాదు—
 అది నిరుపాధికం బది సదాకవము—
 అది నేం తపములనై వ యంటనిది—
 శోపాధికము మీది మా! బాంధవంబు—
 యీ పూట వర్తిల్లి రేవు బోవువది,—
 యటు లొక వాచితై యటునుటం పడుట
 కదకట! కొఱ గాని కార్యంబుకల్లి!
 చలికె గుణబాదు” కలబుద్ధి యెల్ల
 నొలుక బోవతివయ్య! యోవిరళయ్య!
 రాజా ధర్మము దప్పి రక్క-మం దగుదు

70

80

తేజాన జనములఁ దివిరి నెంటాడి—
 వారి పర్యవ్వం బవారణ దోచి—
 కాఱియల్ బెట్టెడి కై వడి మాకు
 నేడు గడై వట్టి యిసుగు గన్గంబ
 పొడి దొణంగును బంటుగాఁ దోచి—
 తివి, తలి దండ్రుల నవకులఁ జేసి
 తివి యింట దానిద్ర్య దేవి నెక్కొల్చి
 తివి, చిఱువప్పుకో జన జవలారు
 వవిదిఁ దానెక్కి రావలిన వాని—
 మనుమని బ్రదుకెల్ల మాల్పితి వాఁడు
 కనులలోఁ బ్రాణంబులను నిల్పికొనియె,
 పీతి యేదీ! పీకపీతియే గాక,
 భాతుర్యములు వల్కి జనము ముంచెదవు
 నాననేదివ వాఁడ! దీవరక్షణఁడ
 వై న చిక్కమ్ముగా మానుండి వాని
 దేలు సేన దాన, వీధులఁ బడితి—
 మేరీతి రక్షించి తిప్పుడు మమ్ము
 మేముదీనులు గామె! మామేని యుమరు
 బ్రాము, నాకటి మంట వల్పుమో! పీకు
 నావేళమునఁ జిక్కి యూడెద వమ్ము!
 పావని! యని నవ్వె పొందురంగండు
 నామదేవుని వంటి నందను బడసి
 భామిని! పీకీట్లుఁ బలుకఁగ రాదు—
 శత జన్మపుణ్య నంపయములు వండి
 యతిలోక నైర్మల్య పతివై న దాన
 దామాజివంటి భర్తను జెట్టవట్టి
 టూమికిఁ దొడవుగాఁ టొజులొందు దాన!
 నా మానవత్వఁ దావి నా యూర్పుక్రోచి

90

95

నామదేవుని వంటి వందమ నొనఁగి
 యాశీర్వదించినానమ్మ కష్టమ్ము
 వీనమ్ము దోచిన పేదరందెదవు!
 గడచుచున్నదియెట్లొ కాపురం, బేమి
 తొడబడివది బండి దోరగిల్లివదె?
 సంపదలశ్రంఖలఁ జందలలమ్ము
 నింపాదిగా నిల్చునే! నిచ్చేలములే?
 ఓడమి గల్గుటలెల్ల నువకృతి గాడు—
 యెడఁద పశుత్వమ్ము లెవఁగించు గాని—
 నేయిద్రావను ద్రావ నాయతంబగుదు
 నాయగ్నిమణి నాల్క-లాల్పెడు భంగి
 ననుభవింతుకొలం దినం గదతల్లి
 మనసు భోగములకై ముల్లడి గొనును—
 దేవతాంతరములు త్రైవిధి కములు
 నాచితమే నేను నవనిత హృదయ!
 నతత లక్ష్మీ నమాశ్రితుడైన నేను
 పతితులై పోదురో! భక్తులకుండు—
 దప దాన్యముల విప్ల దాసులకెప్పుడు
 వనిత! కైవల్య పంచదలితు గాని—
 ననుశరణులుగా నమ్మి తక్కుఁబరి
 మనసున వమ్మని - మధ్య క్త వరులు
 మకవృ మత్తాసోలఁ జాతువ యేని
 యిత నాదుయశ మేమి హితబుద్ధియేమి!
 శాకాయ లవణాయ! సర్వ దేవతలు
 నేఁకఁబగై పల్క మివ్వంగ గలరె?
 అవునరావృత్తియై నట్టి మోక్షమ్ము
 కృపసీయ నమ్ము మ్రుక్కు-దిభోగములకు
 'రుజొందురె? పరిభరిత పృథ్వమ్ము

800

5

10

వాడుకొందురె తల్లి! వంట కట్టెలకు!
నై కఱివ్వుముల వృణ్యంబులఁ జేసి
యాకళించిన యట్టి యనితర భక్తి
మప్పు భోగములకై మార్గఁబొందియో?
కప్పురమ్మును బెట్టి యుప్పు చేసెనుచు!
అని యాడు నావల్కులఱుమని వినుచు—

15

వన జాతగేహని వద్ద కేతెంచి
వీధి వదెప్పవె నిజవాదకోడఁ
గావించినది పాఠి గాదందుఁ దల్లి!
ముల్లోకములనేలు మొదటి బాంసత్య
మల్లవో? యిటు ధర్మమటమరించుటలే?
అఖిల కల్యాణ గుణాశ్రయందనుచు

ముఖసుఖమ్ముగఁ బెచ్చు మునివికాయములు,
మావట్టి హృదయమ్ము మార్చి యీ చేయు

20

కావట్టు వతురత కల్యాణ గుణమే
హరిదంతయౌవనాభరణమైనట్టి
చిరక్తి ర్ని గల్గిన చెలువునిగన్న
గేస్తులాల! యిట్టి కత్తుగూర్చుట ప్ర
శస్తగాదని కండ్ల జంకింపఁగదవె!
యని మొఱవెట్టిన నా జగన్మాత
కనుదోయి విన్నదు గండరు వనఁగ
ముల గుణానాయ మాధవు చెంత

కరుదెంచి కంటిపీ రఁజగులు వాఱ
నిట్టూర్పు పొగవెగల్గింప ధమ్మిల్ల
మట్టిట్టులై, తేనె తుట్టె గదల్చి
వట్టుగా వందను మా వ్రమ్మువట్టి
చేటకొఱవి! యేమి చిక్కువఱుచు
నీ కొయ్య చెంత వేగింతువు బ్రదుకు,

25

నీ కిలు వాకిలి గాకపోయినదో
 పెంచిన గురువులు పెంపారలై రో?
 కొంచెమయ్యెనో? కట్టి కొన్నట్టి పొలంతి
 కొడుకు గానిట్లదో! అడుడవో! జోగి
 వో! దిగ్గద్రావ నీ పూర్వబంధములు
 చాలుచాలిక నిండ్ర జాలమ్ములందు
 మేలిమివాఁడు నుమ్మి! నిర్లబుండు—
 తెలిగమ్మగవల పైగలతోనె జగము
 లలయించి యెలయించి కలిగించువాఁడు
 ఆకండ్ల యెఱువుల కగ్గమై గాదె?
 యాకలి దప్పుల నణచుట మునులు!
 కరుణలేనట్టి యా కనుల జాగునె
 నలుపుడ మోచి పొందునందరులు—
 ఆ జగన్మోహనమైన యాకార
 మా జగా చిఱునవ్వు, లాకటి హస్త
 ములసొంపు, వంచన లైలయనివారి
 కలఁపులాకటి యూర్పుల నేర్చుకొఱకొ!
 కమలనాథుండు మర్కటకంబు వాని
 మమక లేటికి! బుద్ధిమాలినవాఁడ!
 పంచరీకుండు తెల్వి పొరినోయి తపము
 వండించి పైకుంఠ భవనంబునుండి
 తెచ్చి నెక్కొల్పె నీచిచ్చు నజ్ఞుల
 కిచ్చ నిర్మడలువోయెను నాటిఁగోలె
 నందు నేర్చుడు - తత్తవంచకి కాంతి
 కందుక! యొకసారి కనికరంబుంచి
 నంపరా! మా వాని - పట్టిని, పడఁతిఁ
 అంపినద్యునుగాని - పొన్నిద్యమునకు!
 పరమజాంధవైత పంచరీశ్వరుండు

80

85

40

పరుపంబుదై నట్టి భాషణంబులకుఁ
గలఁగి యానామదేవుల కయ్యనట్టి
యొలయపీఠము తల్లి కొవ్వనసేసి
పొమ్ము నీ సుతునకు బుద్ధులు గలుప
నెమ్మది జీవించ నిమ్మఁడఁ బలుక
నామె యాద్యుక లోప - నరిగె గీమునకు

నామదేవుఁడు రంగవాదైక దమఁడు
యంటికొడలు కాన మెలమినిదీర్చి-

45

కంటలే నగవు రేకలు గుప్తరించి
కూనిరాగములతో గోవిందఁబాడు
చానన మెల్ల నానందమై వంట
సేయుచున్నది - నచ్చు జీవితేశ్వరుని
నాయక - దనయత్త నల్లంకఁ గాంచి
యెదురేగి తొడితెచ్చి యెన్నుండులేని

మధురోవచార సంభ్రమములు నెఱవ
క్రొత్తలు వుట్టెనే! కోడలిదైన

చిత్తమందని యత్త చిత్తమందది
దామంబుఁజొచ్చి పదార్థంబులెల్లఁ

50

దామతామైపుట్టి తదవాచనట్లు
లేపట్టుఁగాంచిన నెక్కు తొక్కుఁడుగ

నేపార, రంగనిదిది దయయందు
ఊరబనడిన హర్షోద్రిక్తకోడ

లారదంబున వంటలన్నియుఁదీర్చి
యత్తమామలఁ నిర్మి యాత్మజానిర్మి

ముత్తైపునగవు మోమునఁ జిందులాడ
నామదేవులఁ నిర్మ, నామనిర్మాన

సీమాతిగా మోద చిద్రూపుఁ డకఁడు
యెన్నుండు లేని యా యంపు, తప్తూడ

55

వన్నాతికిని గల్గినట్టి కారణము
 తలఁపునఁ దట్టక తాను భుజించి
 వలువలు వికమల భావించు, యింట
 పరివారికావృత్తిఁ బరఁగెడునట్టి
 పరమపూరుషుడైన పండిత్యరుని
 బ్రయ జనాదాయ నివృత్తింప, నామె
 క్రియగాఁగ రంగుండు తెకవ పెట్టి
 గా వచ్చి జలమాని కనకంబులిచ్చి
 రావంతముడిప నై షడితెప్ప
 నామదేవుఁడు రంగనాథుని దయకుఁ
 గై మోడ్చి- నాకేల కనకముల్ స్వామి!
 గ్రుడ్డికి దీపమ్ము కొఱయొనె! చెవిటి
 పద్మకు సంగిక భంగులర్హంతె!
 విన్నొకనిని దర్ప నిఖిల విశ్వంబు
 మన్నింప నజకాసు మాత్రమ్ముదేవ!
 యందు రాదా దేవిగాంచి, యో పడఁతి!
 పందికపై తివే! భాగ్యమ్మువలన
 యేవి! యో కనకమ్ము లిక్కడఁదెమ్ము!!
 త్రోవఁబ్రాలివిగాక! త్రోవ బాలివియో?
 యని నల్క నాయక యాత్మనాయకుఁడు
 కనక మెల్లను రావ మొనరించునంచు
 గుఱుతింది కొంతదాపరికమ్ముపేసి
 కజకుఁ జూపులఁ గొంత కనకంబు వివ్వ
 వారివీరినిఁ బిల్చి పిరేజనాథుఁ
 దీ రూపమున వచ్చె నింకేమియనుచు
 హేమమ్ములనుబంది గామిడియొడమి
 యేమాడ్కిఁ జూచిన నిద్దియే యనుచు
 పొందురంగని రూపు భావంబునందు

80

85

నిందిందికొని భక్తి నినుపారఁబాదె
 దినములు చనె నామదేవునిపాట
 అనుదినంబును వేలతై పదరించె
 నంత నొక్కదిన నవటకే తెంచె
 శాంతిభూపారంబు జ్ఞానదేవుండు
 గుణమణినిపయ రోహణ ధరాధరము
 పణితవ్య చరితుండు ప్రణల మాయాంధ
 తారనిర్మూలన తమ చరణండు
 సారసోదరునియం శవ్యరూపుండు
 యెఱుక యాకారమై బరతెంచునట్టి
 తెఱఁగై న యాజ్ఞాన దేవులఁజూచి
 యెదురెగుడెంచి దుర్విధి దలంగించు
 వదనరోరుహములఁ బాద్యంబు లొనఁగి
 యా పీఠములు గంగ కనుగులంబనుడ
 దానాని పొరి కిరవలమునఁ దాల్చి
 పాదయుగంబులఁ బడి లేవకున్న
 సాదరమ్ముగనెత్తి జ్ఞానదేవుండు
 వరిరంభణముపేట భక్తకోటిర!
 వరమపొత్తికమ్మారీ! నందరీనాద
 చరణాబ్జనిగదితాళయ! నామదేవ!
 వనిమితియేది! ఏ భాగ్యంబునకును
 వరివరించెను నీకు భక్తి సుఖమ్ము
 నిరవద్య చరితుండ! నీ పితామహులు
 నీవు పుట్టిన దాన నిఖిల పాపమ్ము
 లావురువరి యూర్చి యస్తమింప గను
 ప్రణాత సాయుజ్య పౌభాగ్యంబులంది
 మునుకొని, నినుఁగూర్చి పొగడుచున్నారు—
 ఒక నైష్ఠవుఁడు పుట్ట నొక యక్షుడాయ

70

75

80

మరలునమై ముక్తి నందుచే త్రాఁతి—
 యదియుండనిమ్ము నేకాంతమ్మునందు
 మది మదిగదియిందు మాటలు కొన్ని
 నాదంగవలం నాయాగమనంబు
 తూడునే నమయంబు గూడిమాటాడ
 వనఁగ ధన్యోఽయ్య మిమ్మావ దీశంగ
 పెనగొను భక్తి పేవింతుకంటె
 మాద్యులకు నింక - మహామన్య మేమి?
 బోదమట్లున్నా వుణ్ణని కరము—
 వట్టి పుల్కలు మేన నెట్టికొనంగ
 తొట్టు హర్షంబున దూరమ్మువోయి—
 యొక శీతల చ్చాయ నొనరఁగూర్చుండి—
 వికలం కనులు - సొంపిల్లు హాసమువ
 జ్ఞానదేవుడు వర్కె, మేమి చేకొన్న
 శ్రీనాథ భక్తి భావా! నామదేవ!
 యిన్నాళ్ళనుండియో యెడఁద వికోర్కె—
 యున్న దీనాటికి నొనరె లగ్నమ్ము
 నీవు నేమనుగూడి నిఖిల తీర్థములు
 పేవింది యటవట తెలుపుగాఁ గొలుపు
 దీనివ యర్చన శారముల్ కనుల
 కోరిక దీరంగ కొల్పరావలయు—
 విదియాశమా కోర్కె, ప్రదులంగవీక
 మదిగూర్చవలెనన్న మనపెల్లఁగ్రుంగి
 కదికటం పడి! దేవ! కాదిది నాకు
 నెఱుఁజూడ పండ్లరి యే నాడుపారి
 కథల తీర్థమ్ములక్కాయ భూమి
 ముఖవంద్ర చంద్రికా పూరిత భక్త—
 నికరుఁడై దాక్షిణ్య నిలయుఁడై నేత్ర

85

90

95

వికసిత కారుణ్య విభ్రముండగుచు
కటిమండలంబునఁ గరములు చేర్చి—
యటుకపై నిలచిన యీ వుండరీక
వరదుఁడే యెల్ల దైవతములు నాకు—
నరయభూపై కుంఠమైన యీ వండ
రీ నివాసము మాని శ్రీరంగనాథ
మానిత పాదపద్మమ్ములు మాని
యొక నిషేషంబై న యుర్విపైఁబడక
నకుటిలమూర్తి నాకగ్గలం బయ్యె!
శయపద్మములనున్న జలముఁబోఁద్రోసి
నియతిమేనున్నకై వేకారినటులు
పెరటనుండిన కల్ప వృక్షమ్ముఁ ద్రోచి—
పెఱవృక్షములఁ జూడ మురిసిన యట్లు
తనుపారుసును వనంకముఁబోవవిడిచి—
తనితావులకు వేఱు దలచినయట్లు
వరశరచ్చంద్రికా స్ఫురితంబు వదలి
తిరిగిన యటు, రిత్త దీవియ కొఱకు—
పండరీశ్వరుఁడు నా పాలిటనుండ
నొండు దేవతలకై యొగ్గుట యుఱవె!
స్వామి! నా నర్పణు పొందురంగండు
నా మేను, నా యాత్మ నా జీవన్ము
లావర్త మూర్తికే శేషంబుగాని
వీనంబు నితరుల శేషంబుగాదు—
జ్ఞానదేవా! నర్వ శక్తి యజ్ఞాని
దీను, ననరుణించి తికమక లెంచి—
తైలధారయుఁబోలెఁ దఱగక నొకట
పాల బుగ్గలవాని పండరీశ్వరుని
నిరతంబు దరిందు నిరధికమైన

700

5

10

వరమై పల్కామథవము గల్గంగ
 దీవించవలెనందు దిగ్గవలెచి
 భావార్థముగఁ బాద వసజంబులంబి
 జ్ఞానదేవుండు విజ్ఞాన కల్పము
 పాణియుగంబుల పండితీనాథు
 ననుగ్రేవ నానుదేవునినైతి కమలః
 గనికరమే పాదఁగనులలోఁ జూచి—
 యోనామదేవ! నిత్యోన్నత భావ!
 యోనామదేవ! భక్త్యానంద పావ
 నాకార! తెలిపెదే! మాకు నీకొదలు,

15

శ్రీకాంతుఁడే నిల్చి చెప్పంగనైన
 వమ్ముతింతువా? మాదు నహవానమునకు—

రమ్మురమ్ముం దుత్తరమవతునైవ—
 జాగక - యవ్వాని హస్తంబు పట్టి
 పేగంబి శ్రీకుశలైతేరి యందు
 వలగొని తైమోర్చి బలిపీఠమనకు
 పలికావతారంబు వందశీర్షరుఁడు
 కటి కటమ్మున పొంపు గట్టహస్తమ్ము
 లిటుకపైనిలది యక్కటి కంపు కన్న
 రము జూర్చునెడఁద నేత్రమ్ములతోడ

20

కమనీయతకఁబరాకాష్ఠగా వెలం
 పట్టి పన్నిడితేరి నిట్లు వాయంగ
 గట్టవ రూపమ్ముఁ గమ్ములఁ బ్రాచి
 జ్ఞాన దేవుండు విజ్ఞాన దీపమ్ము
 జ్ఞాన దేవుండు నిష్కామ్యతానంద
 జ్ఞాన దేవుండు భాషా వరభోగి
 జ్ఞాన దేవుఁడు విష్ణు పాకార మూర్తి
 విధివిహితమ్ముగా విభునిఁ బూజించి

25

ప్రథితవేదములకు వాసగాఁ బొగడి —
 స్వమనోరథమ్ము విజ్ఞానన పేయ
 నవి.తాదరమ్మున నానించి నమిత
 వరమేఁగుఁడైన శ్రీవాసుండు వనితె
 నరుదయ్యె జ్ఞానదేవా! నీవుగూడ
 తీర్థయాత్రలకునై తీవరం పడఁట
 తీర్థమ్ములెల్ల నిన్ తిరియు గారవము
 నీవు నైకుంఠమ్ము - నీవు కైవల్య
 మీవు మా రూపంబు నీవు ప్రాముసుల
 కెల్లను తలకట్టు నెల్ల యోగముల
 కెల్ల సాధనలకు - శృంగాటకమ్ము —
 విధుఁడు గైవల్యమ్ము పెదకుదుఁబోవు
 విధమును మూర్ఖుండు విపుల తేజమున
 కంగవించెడువల్ల భంగురజ్ఞాన
 మంగళమూర్తి నీ మదికి నీ కోర్కె
 యన జ్ఞానదేవుండు హస్తముల్బోధి —
 కమలండు మనమందు విసయంబు దోలుక
 శ్రీవాస! మీరన్న శ్రీ సూక్తి నిజము
 గానర్పు నైన భక్త్యమ్ముత తూపార
 మీ నామదేవుండు హృదయంగమంబు
 లైన యాకవి పాటలవరతంబు
 వినుచు నాయాచోట్లఁ గనుచు మీ మూర్తి
 వసుభవించెద భక్తి, నాచవి యెట్టి
 దో! యోగంగఁగఁబోలదో! మూఁకుఁడీర్పు
 డీ! యంత కోర్కెయం చెంతయో వేద
 చందరీనాథుండు బంధు నంతతికి
 పండిన పెరటి కల్పకమౌట - మూఁబు
 వలుకంగ నేరక కలఁకయంతయును —

80

85

లేలగంగఁ (దోచి - తాదప్య) మేలుగతి
 దనియికించను దీపదీపమ్ము 40
 గా వసుస్వార్థ మ్ములై వట్టి తనదు —
 చరణపంకజములే బరికించునాని—
 దరిజేర్చి భక్తి నుండరుని శ్రీనామ
 దేవుని ప్రేమ సుధావశక్షమగఁ
 దాపిక్షసేసి నిద్దంబుగఁగొగి
 లించి లే నగవుల మంచి తోమాల
 లించితమ్ముగ వక్షమందుఁగీలించి—
 ఈ జ్ఞానదేవుల నెవరను కొంటి?
 వజ్రానమున, వత్స! యననికి దిగిన
 యోజుక యాతఁడు నీడు పరివయంబునకు 45
 పరితాపవడుట నీ భాగదేయంబు
 బొమ్ము సుమ్ముకనితో - తోవుచే గాదు
 నెమ్మది కెక్కంగ నియతితోఁ గొలిది—
 యాః పరీమళ మౌదలదాల్చు—
 మా ఎద్ది సామాన్యమని యెంచరాడు
 వర్షదేశమ్ముల వర్షకాలముల
 మర్షకుమమ్ము! మన్మానసాధార!
 నిను వీరియందుట - నిజముగా మాకు
 దిన దినంబొక యుగమ్మునకు ననుమ్ము
 యీ యున్న వైభవంబిట్టి మందిరము 50
 నీ యాలా వైకుంఠ మితవు పండరియొ
 తక్కు భక్తుల బొగడ్తలు భోజితవయ
 తక్కిర వలుతులు - పనినింపు నీడు
 పదకవితలు లేని వగదీర్చలేవు—
 సుధుర భావావేశ మృదిత నేత్రాబ్జ
 వాదామ వంధామ! వా నామదేవ!

నా దైవ్యమలనెంచి నన్ను మన్నించి
వరగువర మొయి! తిరిగి - నా యూర్పు!
హరి యిట్లు చిరవియోగాఽక్షతప్తండు
నామదేవునకవి జ్ఞానదేవులను

55

ప్రేమముబొంగ నిరీక్షణపేస
వచియించె నీవు సర్వజ్ఞాఽదవోయి!
ప్రదుర కాంత్యానంద పారదృక్పథపు
కలుగుట లేకుంట యెలరుట వనట

నలయుట లనెడు భావానేతములకు
నీ హృదయంబున నెలపు భూస్యంబు
నా హృదయగ్రంది నామదేవుండు
శివవర్తనుడు లోకసద్గురుగారు

వశిగాఁడు సర్వభావవివంది వాఁడు
తల్లి పోలిక నేవిధంబున నోమి
యెల్లంబు వలగక యుండ మా దరికిఁ
వెచ్చి చేర్చెదో! నిన్ను నచ్చివంపెదము

60

వచ్చరిత్రుఁడ యందు జలజలరాల
కనునీరు నామదేవుని కయ్యవట్టి
నెనరున జ్ఞానదేవున కొప్పగించి
చెప్పవమాటయే చెప్పును శౌరి

మొప్పురి గొనుప్రేమ ముగ్ధుడై నట్లు
నామదేవుండంత దామాఁజిరి

శ్రీ మహితుని యాజ్ఞచెప్ప నవిశ్రీ
మూర్ఖుని తన భార్యకూటంబు వలికి
మారయావుండు గుహారుఁ జాందించి
మఱివత్తునని చల్కి- మనసున భక్తి
గరమొప్పు నానాఁడు జ్ఞానదేవులకు
నాతిభ్యమునుదీర్చి, హరిగూర్చి పాడి

65

ప్రాకన్యమయమందు పండరీభూష
చంద్రభాగను జేరి, జ్ఞానదేవుండ
కంద్రచిత్తుడు శాను, శానముల్ దీర్చి
యావిర్రలేకువ కథివందవంబు

గావించి మంత్రపంకల్పమ్ముజేసి
వయనమ్మొనర్చిరి, వారు విర్రలుఁడు
జయమౌను మీకని సాగనంపంగ
వారు కన్పడునంత మేరకు స్వామి

70

దారిపైఁ జూపుల తలద్రిప్పలేదు
వాచదేవుఁడు లేని దేమిగా బట్ట
దామనన్వతి విర్రలాధీశ్వరునకు
శ్రీ రుక్మిణీదేవి చెలువొప్పవచ్చె

వారిజాణిని చెంతకారాధ్యమూర్తి
వచ్చిన ప్రేయఁ బలుకరించుదు
ముచ్చటాడఁడు, నేఁడు మూగయైనఁడు
కలియుగదై వంబు కలదలనెల్లఁ

75

వలనొప్పగావించు పండరీశ్వరుఁడు
చిలువప్పు ముత్తెముల్ చెంగవిమోచి
కలవై విడుద యూర్పు మణిపులఁగంది
యరయికలేవట్టి యలకలు గాలి

వరివరిపోకలై వరిమళంబుదిగి,
దిగజాణు చెమ్ముట సొగసు యందములు
వెగడులై , కనుటొమల్పేరణంబుదిగి,
వలుమాలు నిలజాణుజిలుఁగు దుప్పటము,
పొలనంబులుదీనోయి భువివల్లటిల్లి,
యలుగదె కొకవింత యందమ్ము జూపు
వరఃఖండిఖండ ముఖద్రిన్ద్రనోయి
వరికంపునడుముపై వెలయు హస్తములు

80

నిలచి - నిర్వగలేకవలె నిలియండి
యందెల్లెవట్టి భాషాంగనా వీణ
క్రందెవ కుటుంబ కష్టపముల్ వీగి
కలికి కన్నుల జాలు గట్టివ బాష్ప
ములనున్న విర్రలుఁ బోల పీడించి
యచ్చెలువడి, చెందమలమటగుంది
యచ్చపలాపి యల్లనియె దేవేశ!
యోగిశ్వరేశ్వర! యోగవియోగ

85

భోగవిహీన! సంపూర్ణ పంచితన్వ
యన! నిత్యానంది! దావల్య రహిత!
కోపులు మాకిలి క్రొత్తలై తోచె
సలమటలనుట బ్రహ్మానందమునకు
తెలియంగ వలనొనో! దీనికారణము!

కారణ మింతేమి గలదు నీ తెలుఁగ
నేరని యది యందు నీరజాక్షుండు
వలితెనిట్లు నాకు ప్రాణ మిత్తుండు
కలిమియు కలిదండ్రు, లెలనాగ మతుండు
చెలికొండ్రు సర్వంబు వలదని నన్న

80

తలఁపున నిదికొన్న ధన్యమావసుండు
వామదేవుండు లేడు వాపారి కళిల
మా మమ్మయె వాడలేమి సర్వంబు
లేనట్లులేనది జ్ఞాన దేవుండు
వానినెట్లు మూచునో! ననవంటి
యా హృదయము నెట్లులాసంద హుచు
నో! హితములు వల్కునో! సంచులెఱిగి,
వాని విశేషంబు భావంబు నాచి
యావఁగరాని యెఱ్ఱె, వేద గుడుపు
పరమ భక్తుండై వవాడు మున్నెవ్వ

86

దెఱుంగడు నాతోడి విరహంబు చేడు
 మ్రొంగెడు వటులెట్లు మ్రొంగుదునో! దీని
 నంగను! దుర్లంభ్యుమై పచ్చె నెడరు
 ఆకాల మీకాల మనిలేని, నిత్య
 లోకాళితై నాలోకింప తల్లి
 పేలునునేన, మద్విమల భక్తై పు
 మారుచుదప్పు ప్రేమామృతంబులను
 నామదేవుండు నా కామని కంటి
 కామెత, వాని భక్తార్థగ్రంథున
 మన సంబంధాక్షి రుక్మిణి రంగనాథు!
 వివ కన వింత నీపేడికల్ మాకు
 నశిల భూతమ్ముల యాత్మల నింది
 నకల వేళలఁ బ్రహ్లాదన పేయనట్టి
 యాత్మ స్వరూపుండవైన నీతెవ్వ
 లాత్మభిన్నులు నట్టి యక్కిలిగాక!
 కలఁడులేదని నీడు కడగాన లేక
 వెలవెలఁబోవును విపుల కామ్రములు
 దేవేళ! యా జ్ఞానదేవునియందు
 తావింపఁగా నామదేవునియందు
 నాయందు దేవసంతానమ్ములందు
 నీయునికియె దన్న నిజమయ్యేది?
 యటులుండ యెడబాటులంటిన నోరె
 కలకటం వదుట, యేకై వడి?" యన్న
 ప్రచుదను వీక్షించి పండరీబాళు
 దమర సంప్రార్థ్య కల్యాణ పాదుండు
 నదియందె నిజము! నీ నలుకు నామాక్షి!
 యదలికజ్ఞాన లాజంఘ్రవి నీవు
 నేనరూపుండనై న - నిత్యభక్తులకు

800

5

మానసోల్లాసంబుమది నివృణించి
 చెలంగు నాచిధ శ్రేత్రంబులందు
 కొలుదువు దీర్ఘసు గుణంబుల బాని - దివ్య
 మంగళ గాత్రంబు మన్నించి కనులఁ
 దొంగలించెడు దయతో నందమూని
 ఆదివ్య తిరువతులందున్న భక్తు
 లాదరువులు నాకు పల్లనే వారి
 కెడలేక యుండు, నీ హృదయ బంధంబు
 కడుకొను పూవును గంపునుంటోలే,
 అట్టి భక్తులలోన నగ్రగణ్యుండు
 నట్టేఱు భక్తికి నామదేవుండు —
 వాని వియోగమే వగిది నహంతు!!
 దీనదీనంబులు దృక్కులు బంబు
 నాపైపు వత్సంబు గోపును వదలు
 కైవడి కప్పితులై వలకాడు
 నొడలయి వెనుదిగ్గి కడగి చూచుచును —
 యెడగ్రమ్ముకొనుచును నేగిన వాని
 కాయంబు నారెండు కన్నులవేలు
 పాయదు యిక నేమి బట్టు నామదికి!
 రెండు కన్నుల వీరు నిండించె భక్త
 భండారమైనట్టి పాండురంగుడు
 వడతి రుక్మిత యవృథాదరదగించె
 కడుశీతలములై న మరువులు వలికి
 యటజ్ఞాన దేవుతో వరుగుచున్నట్టి
 నటదుష్ట జాపుండు నామదేవుండు
 వలుమాలు తలమల్చి వందరి వరయు
 జలజాక్షిఁడరుదెంచు జాడకై వలచి,
 యదియావలై న మగ్గుడుపు నిట్టార్చి -

10

15

20

గౌడగును దనలోనె కోముముఖాని —
 వచ్చునంచని ఎల్లు వచ్చువాడేని
 వచ్చియుండరె యంచు వడినిమ్మరించు
 పీచె నాకల్లయు పీచె నా తండ్రి
 పీచె నా కళిలమం చావంతయేని
 యనుకల వచ్చునియట్టివన్ వదలి
 తన్వాయమిదియంచు నా క్రోశవరును
 పలుమాలు భూమిపైఁ బడుచునులేడుఁ
 బలవరించును గతంబులు - ప్రేమ తెర్వు
 లో యంబుజోదర! యో కృపాజలది!
 యో యచిదిత వృత్తి! యో పాండురంగ
 కటికటి హస్త! భక్తక్రీత! నేటి
 కీటులైతివేచుని యెంతయే నజుడు
 తల్లిని విడిచిన ఎల్లనివోలె
 నల్లనో! మది దప్ప నాచుదేవుండు
 జ్ఞానదేవుండు నిష్కలుప్త రునుండు
 జ్ఞానదేవుండు యోగ గాంధీర్యవార్ది
 జ్ఞానదేవుండు ఉభయ కరభరణుండు
 జ్ఞానదేవుండు విష్ణు పాకారమూర్తి
 నాచుదేవుని జూచి వాయనా! యేల
 నీచూర్కి వెతగుండ నీవిశ్వమెల్ల
 పాండురంగఁడుగాని వస్తువున్నదియె||
 పండిరీపురిలోనె వాచుదేవుండు
 పయించు వనెడు నీ ప్రాంతి దొలంది
 ప్రళయిత పావుండు పండిరీశ్వరుండు
 పకలంబునందుండు పాక్షాత్కరించి
 యతడువు వద్దంబు వందునుఁ లోలె
 నను - యనుభవము నీ కన్బుటకొఱకె

25

80

85

వనిగట్టుకొని వచ్చితిని నామదేవ
కన్నులుగాక లోగన్నులు దెబ్బ
యన్న! చూడుము! హృదయంబున - బాండు
రంగడున్నాడు, చిద్రంగుడై - లోక
భంగులఁ జిక్కక భద్రం కరుండు
తననాభియందె చిక్కని తావినుంచి

40

కొని - శంఖరము తావికని - పాణిపట్టు
తన మేన యవ్వనంబును దొడ్ తొడవు
మొవయ్యకొల్లంటి సొమ్ముల కేగిపట్టు
పెరటి కల్పనగంబు కరువంచి బయ్య

పెంపెం యావులు వేడినయట్లు
యెదలోని రంగని పడలి బాహ్యముల
కదనపడకుట మోహంధకారంబు
లనిన యోదలమొడ్చి హస్తయగమ్ము
చునని చేసెను భక్త మందారమాల!

తమవంశవారికిఁ దగిన మార్గములు
మముబొంట్ల కెట్లు నంప్రాప్తించు దేన!
మీరు యోగారూఢు తీరు భావించు

లారంగనాథుని నీ రూపుగాఁగ
నాకఁడంతర్యామియై యుండు మీకు
నాకఁ డర్చనతారాంగుండు మాకు
నాతండు ద్వంద్వతి గాభ్యుండు మీకు
నాతండు ప్రేమానవేళుండు మాకు
నా పాలికా పండరీ పట్టణమున

కోపుల నెలవైన కోవెలియందు
దివ్యమంగళగాత్ర దీపితకోడ
నవ్యయౌవనందంబు లాచటింపుచును
అఖిల కల్యాణ గుణాకరుండగుదు

45

50

నిశితాశలను దీర్చి నెలవేరు వారి,
 బాసంక వీసంక సేవించుచుండ
 నావేళులు పనకాదికమునులు,
 శ్రీ దుష్టిబేదేవి వీసంకచుందు
 జేరిచి లాలింపఁ జివురుపాదములు,
 నారదహృది పీఠారంకుండు

నారాయణా! యందు నలుపుగాఁ బాద,
 పుండరీకాది నత్కుప్పేటిక య
 ఖండమోక్షనిశ్చిర తాదాత్మ్యండు—
 భీమరదీతర వృదుచుండవమున
 కోమలికమలకుఁ గొనదివ్వెయగుచు
 కటికబంబున పాస్తకమలముల్ జేర్చి—
 కుటిలాలకల ముద్దు గురియ న కృమన
 తొంగరితెప్పల దొంగ చూపులను
 దొంగరింపఁగఁబాని తోడ్కొడ నఖిల
 చేతనమ్ముల యెదర్ చిరకాలముగను
 బ్రాతియో వై కుంఠదముమ ఁదలి
 కాదికొన్నట్టి తెక్కలి కర్తివారు
 వాడవియగునట్టి వలపులవారు
 వాఁడెనా పాలిటి వలకారి, నన్ను
 నాడించు దైవ మర్చానకాదుండు
 ఆ వరదైవ దివ్యాంబు వద్యమ్ము
 లే బ్రొద్దుమానక యీ హృదయమున
 నిలుచునట్లుగ నేనువలె నమగ్రహము
 కలుగదు బ్రదుకట్లు గానట్టివారు
 కద్దర్యనమ్ముచు, తక్కిన్ద్రనమ్ము
 కద్దివ్య నిర్భావ తత్త్వతయను
 నాకు భారకమును, నాకు పోషకము

55

60

65

నాకు భోగ్యంబు నే భోగఁ జూచినను
జ్ఞానదేవునకు నీ వహుఁ ముగ్ధములు
వీమల కప్పుతంపు వికమయ్యె మరులు,
వారు తీర్థములాడి రాదాధమక్షలు
వారు దర్శించిరి వరదైవతములు
వారు తీర్థములాడ వారి పవిత్ర
మై రిక్తసావమ్ము లయ్యె టో! నదులు
వారు దర్శించిన వరదైవతము ల
వారి భాగ్యంబులకు ప్రమదమందినవి
ఁనతాతి భావుండ తిహ్యగవృత్తి
యవగణితేంద్రియం దవ్వంఁగఁ దెలివి
యోగనిష్ఠులుఁడు పద్యోముక్తివాఁ!|
భాగవతులలోనఁ బ్రథమగణ్యుండు
పండరీశ్వర భాగ్యవలము దర్శితి
బందిన తపము, వాగ్దనితాపవిత్ర
తాపాది, రసభరవ్యాభ్యాత్పమూర్తి
యాపన్న బాంధవుం దాజ్ఞానదేవు
దెడనెడఁబొందించె వాతమితంబుగను
తడవు మాటలనె, యద్యాత్మ తిత్త్వంబు,
లోక్మనఁ దిమ్ముల నెక్కటిగాఁగ
వక్త్రమలోదరు నత్యంతరత్తి
బాడుదు నెడనెడ వాడుదు, మారు
వీడుదు, బాష్పమూర్ గూడ నేత్రముల
నొత్తిలి వీరుదు, నొల్లబోవుదును
మత్తిలియండిన మాడ్కి, ముష్కత్తు
తైవడి, మరురథత్వావేళమునకుఁ
దావలమగు నామదేవు వీక్షించి
యల్లన పడతెంచి, యక్షిగోళముల

70

75

మెల్లమై వాత్సల్యముల్లంబు దినియే
గరవద్యమునఁదాకి పరవఁకఁ జేర్చి

80

భరమునిమిఁ తల్లి శిశుభాషణములు
విస వలచిన తంగి విక్రత జ్ఞాన
వస నిది నామదేవుని జూచి వత్స,
పరమాద్భుతము వీరు భక్తి భావమ్ము
దారా ప్రసాదమ్ము తన్మయత్వమ్ము,
దక్కనేలితి వీవు దక్కని వాని,

నెక్కటి మునులకఁ జిక్కని వాని—
నే మంత్రమునఁ, గొల్పిరింది రాజాని

నే మార్గమున భక్తి యిట్లు బ్రాప్తిందె
మనవానములనో? నిత్యోదక స్నాన

85

జన నిరతులనో! పూజా వద్దతులనో?
పారాయణులమునో! బహుశ్రుతంబులనో?

పరునంబులైన తపంబులతోనో?
భూరి ప్రదక్షిణంబులతోనో! దీన

వారముందుటతోనో! పాయసాన్నములు
సానదనిదుటనో! దర్శనతోనో!

చేవద్ద వితములు చెప్పు మటన్న
తలకల మని నవ్వి తరములు మోర్చి—

తలనంది యతని పాదమ్ములదెంత
వెలివెలి పూజల విష్టుండు చిక్కు

80

నె!! లిమ్మదైన తమల నేమంబులవిద్వ—
యమరాగమమనది యాత్మలో లేక

చనిక పాతివ్రత్య వద్దతి బయల
వెలచిన యంతన గరఁగునే ధవుఁడు?

మునువంగ భరమైన మగని రూపమ్ము
తమగవ ప్రేలాడ మనమున ప్రేలి

తనుదాన మునిన తరుణి క్రొత్తడి త
 వమ్ము నాళంకించునా మనోధవుడు
 నెమ్మి పైపై పమల్ నొనకయున్న
 నారీతి హృదయమ్ము నవవరతమ్ము
 శ్రీరంగనికి నిచ్చి జీవించువాని
 కీలయపానమ్ము తీల దానములు
 కేలెఱుంగని వారి పోలికలాక
 మనసద్బుటననేమి మనసు పీనిదియో
 వనజనాభునకు సర్పము పేయుటకు
 మనసు వానిదిగాన ఇదిగల్గినపుడె
 తనవానితో జేరె దానిచ్చుపేమి!
 అంబుజోదరుని పాదాబంబులందు
 నింబుగా హృదయమర్పించు కొలుకు
 జతనంబువలయునో! కావన వీల్బుటకు
 తతితోడ నన్నంబు తనియనామటకు
 నిదురించుటకు మకమొదలిన నేళ
 ముదమందుటకు దుఃఖమునను గుందుటకు
 పనియె యత్నమ్ము వ్యభావమ్ముగాక!
 తన జీవనమువింద దామోదరుండు
 ప్రేమ ఎంతానన స్వీకరూపుండు
 దీపమ్ముగాఁ గొల్వ దీర్చియుండంగ
 వెలచింతకు వింక వెలయుండెడినో!
 మొహమాటకు మది స్ఫురణంబుగండో!
 కలవింక విహంగమ్ము గాత్రమ్ముమునిచి
 వలనైన పొటనీనంటైన యెట్లు
 మనువును తనువును ముని భక్తుండు
 తన ప్రాణనాథు చేతలఁ జిక్కి పొగయు
 కాముకుఁ దెచ్చోటఁ గలయ దిద్దినను

85

900

5

కామివీ యావదంతామత్తుడైన
 పొలుపున బోధియే నెలపుననున్న
 మొలనున్న ధనమునే దలఁచెడరీతి
 చెలువంపు పొలిమేర లలఘువుల్ తిరము
 లల శ్రీనివాసు దివ్యాంబు యుగ్మములు
 ముఖవంగ నేరఁడు పరమ భక్తుండు,
 తఱి, జీవనంబిది కరుణింపనైన
 తదిమిక్కొట్టివనైన చారాధరంబు
 గుఱిది ప్రేగెడు వానకోయిల భంగి
 వరునమాడిననైన వందింపనైన
 కనుమఱుగైన నిక్కటా లుందివను
 తనుగా దలండు నూకొనకున్న గదిరి
 నను, అట్టుచేసిన, ధనములుగొన్న
 తనువడిగిన మానములచివనైన
 పరమాత్ముఁ బొక్కఁడే పరబంధునముడు
 తిరమైన భక్తి సాధించు భక్తుండు
 పడవడిగిన పుష్పనమితి వర్చించు
 వదురున, పుష్పనంపదలు గాంక్షింప
 పంపముదయమిచ్చు నవిది వాఁడగు
 నంపన కిసుమడి పలచి యర్చింప
 ముఱియేమిసేయు దెవ్వరమైన భక్తి
 పరనకుండై యింటి వత్సంబుగాక
 పరమాత్మపై భక్తిఁ బట్టంగ నొకరు
 పరికించి, బోధించి తెఱఱివ్వవలెనొ
 నవనంతము వర్చివడి యుండు, రసము
 లివతళింపఁగఁబాడు మిఁకపండు నెవరు
 గొనకొని బోధింతు, కోకిలాంగనను
 తన మనోవిభుఁడు, కోటను గొట్టబాని

10

15

20

కోటకల్పలఁబోలు కుఱుముడిరైక
మీటివంతన యుల్లముఱుడి క్రొత్త
చదురులు నెఱపెడి ముదిత తెవ్వారు
మదిలోనఁ గూర్చుండి మరులు నేర్పెదరు?

అల్లంత దవ్వలనంబ గవ్వడివ
త్రుళ్ళింతలిడి ముందు దూకుచు బఱును
తర్లకంబెవరిచేతను బోధికమ్ము!
వర్ణించరావట్టి బంధమ్ముగాక!!

25

యను, మంటు రాతికి నెగసన భంగి
వనయంబు హరియందు నావిష్టమైన
మనసు నెవ్వరలు మఱింపఁ గలరు!!!
వనితలో! మఱులో! క్రోవగరాని బండు
గులో! నెచ్చెయలో! జనకులో! తల్లులో! వ
కల భాగ్యములో! పెంపు గల్గిన యశఁమో!
తానాడ లేక మార్గంగిటు పైని
పానలు వెలయించు భంగి, నెడంద

గట్టలే, కికరుల బట్టుచేసెదరు
కట్టిన హృదయంబు కలఁగునే! యెప్పుడు?
వారేమి పేకురు! వారి ఋతాను
పారంబు వచ్చిరి తీరిన యంత!

30

చెప్పకయేబోదు, రెప్పుడో కోర
కిప్పుడు ప్రాప్తించిరే! యేటిమాట
భక్తి భావన కొక్క వద్దతియేమి!
భక్తియే వద్దతి భక్తియే పలము!
ఈతనేర్వఁగఱువ నీదుట యొకటె
రీతియైనట్లు, వర్షేష్వరు భక్తి
ప్రాప్తంపరెనన్న భక్తిపేయటయే
యుక్తమౌ మార్గంబు నుల్లంబెగురువు,

35

తనకుఁదోచిన యట్లు దానులాఠించు
తన హృదయము మ్రుచ్చిలినవాని గాదు
కూడదంచని పల్కు కోమలి వినునో!
దూడఁజూచినయంత ద్రొక్కిఁగ్గు లాడి
తమనెల్ల ప్రేమయై తాఁదూట నిచ్చు
కనులు దీవమ్ములై క్రమ్మివ ప్రేమ
మ యొక్క నియమంబు పాటించి కొనునో!
తనరెత్తు నమరతి గలదో! తాకిందు

మీదన్న భావమ్ము, మూఢు భక్తి
లేదులేళంబేని మీదు క్రిందవుట!

40

తలరవ్వనిద నాయకలు వారి భావ
ములు పలు తెలుగులఁ బొగడును జగము
వారి భావములెల్ల భక్తుండు క్షణము
పరమేశ్వరునిఁ గూర్చి వదెడు నవస్థ
వేయింబఁ బోలవు! విదితమ్ములగునె!
యో యవస్థలు చవు, లమ భూతిలేక!

తనవాని ననుసరించినను తావాని
ననుసరించగఁ జేసినను, నభిపారి

కాభిఖ్యయింతికి, జామెయేయగుది
వాఁభిపారిక, దివంబందువ ర్తించ

45

జారాదివికమల, ప్రతి విమేషాఁడ
పారిక భక్తుండు చర్చింపజేడ

మొక్కఁచే, తావానితురుకునే గాని
యొక్కమలాంబు నభివరించంగ

జేయండు క్రుతినతి సేమంత భూష
లాయదుగులు నొచ్చుననెడు తావమున,

నిది భక్తివంథ జాకిదియ ముక్తమ్ము
కుదిరిన జీవనం బదికివయునురు

గంగాది నకల తరంగిణీ చయము
 ప్రాంగణమున చంద్రభాగయే నాకు,
 నకల వృత్తాక్షత్ర సంభారతవము
 ప్రకటమౌ పండరీ వానమే నాకు
 నకల కామ్రపురాణ సంపయాభ్యాస
 మకలుష హరికీర్తనానందన క్రి నాకు
 తెరలని యుపవాస దీక్షలు చక్ర
 ధరనివేదిత ప్రసాదమ్ములే నాకు
 న్యాసముల్ తవదముల్ వాయు జపము
 లా సర్వయాపు పాదాంబుజే నాకు
 నవటి వృక్షమ్ములే యవ్యయానంద
 ప్రదుర భాగవతులు, నవటి విహంగ
 కలకలములే వృత్తాకథలు నా స్వామి
 లలితిరూపముజూచి పులకలుబాచి
 మనువును తనువును మునుదే ముక్తి
 కనుగన జలమూర - గాఢద్యమూర
 నాకటివేళల నలపై నవేళ
 దీకొని వెలువారు దిట్టినవేళ
 కులముచెడినవేళ కొలుములువేళ
 చలపాదులకుఁ జిక్కిరింపవేళ
 నాటి నడువేళ నంకిలివేళ
 హైరపాపములకు గురియైనవేళ
 సంకెలఁ బడువేళ - చంపుటకొలుకు
 వంతకాండ్రొకటియై యుద్ధినవేళ
 వాని నామామృత మూనుచు మరణము
 మైనను - పరియించుటదియ నా తత్త్వ
 జ్ఞానదేవుడు రసాస్వాదవయోధి
 ప్రాణ పదంబైన నామదేవుని ని

50

55

60

వర్గసుందరమైన సభ్యామృత ముని
రర్గకమ్ముగ భుజార్గళములన్ బొదివె
ప్రతిదివం బీతీ భగవంతుగఱిది
ప్రతిలేని వికముల భాసింది కొనుదు

85

సాధు సమ్మతమైన జ్ఞానవాదముల
మాదులీ సురభి నుహవీయ భక్తి
వాదమ్ములను వెదప్రచుదమ్మునొందు
వాదరమ్మున నప్పటప్పట నున్న
యోగుల భక్త్యైకభోగుల వీక
లాగుల కర్మనిష్ఠాగుజోత్తరుల
త్యాగుల, పేదవిద్యా గరిష్ఠుల, న
దాగతుల, బుధుల, కతమమ్ముల పురు
షోత్తములను కాపు విత్తముల - ను
పాత్ర ఎద్దులఁజేరి వల్కులాడుదును
తీర్థమ్ములాడుదు దివ్యరూపముల
నర్థి దర్శించుదు వటనఁది దిరిగి
కరినగరంబున కరుదేర జనులు
వరునయై భక్తికి వడగెత్తినట్లు
వాచదేవుని దివ్య నాదామృతమ్ము
చే మదిపేడుకై - చేరి కొల్పినను
యమువలో వారి దివ్యావేశములు
తములై న కనులలో దారలు గురియ
మొద భాష్యమ్ము, లా పురిని కొల్లెవ
శ్రీధరుమూర్తిఁ గీర్తించెను వాచ
దేవుండు, తోర్తోడ భావముల్ పొరల
భావాను గుణముగా భాషబొంగార
యతు, లలంకారమ్ము లభిమాత్ర రక్తి
వతుకంగ, దాక వివ్యానముల్ పొదల

70

75

కుద్ది ప్రయోగ ప్రసద్ది రసాను
బద్ధక నక్షర ప్రకర రమ్యతయ
బొడలంగ విద్ధివ బాగుత్తులట్లు
బొడిగొన్నవిరవాది బొట్లంబు లబలు
కులుకు కస్తురివీణ గోసవగిది
తెలికప్పరపు గ్రోవి తెరచిన భంగి

80

జివ్వది వక్కణి నడలించినట్లు
చువ్వంపు నవ్వల బువ్వినయట్లు
పులుగడిగిన ము తెములవోలె - తాము
గలిం మాటాడిన కరణి నమమ్ము
లై న నమానమ్ము లంతలంతలను —
దేనె తెట్టెలువోలె దేనిగానడుక

ప్రతి దినమ్మునుగూడ వందరినాడు —
వకులిక కీర్తనానందంబు చెల్లె—

వా బాలగోపాల మా కీర్తనోత్స
వాబద్ధ హృదయలై యనునరింపంగ,
వారాజ్యమేలెడు నతఁడు తురుష్కుఁ
దేహావమునఁ గొల్పి పీఠఁదొక్కండె,
యనెడు సుజ్ఞానంబు నబయనినాఁడు —
కనులు గప్పిన యహంకారంబువాఁడు
మాయ బొమ్మలుచేసి చుడుగులు గట్టి
తీయతీయని వివేదికములు దించు

85

దైతక్కలాడుదు కూతలువెట్లు
నేకరిత్రోవలే! యీ భక్తియంచు
పరియాచక మొవర్చు పాటిగలాడు
పురిని కోలాహలంబును విదారింది
యెవ్వరో క్రొత్తగానే తెంది రిద్దు
రవ్వారి నొక్కని హంహలియెంచు—

90

విని, రోషతామ్రాక్ష వివృతములుండు
 గనియెడ దీనిలోఁగల్గ నిలుండు
 లని, నానుదేవుఁడొక్కఁడై శబ్ద
 వసజాతములతోడ వానుదేవునకు
 తైంకర్య మొనరించు కడకేగుదెంచి —
 హంకరించి జనంబు కింకిరిపాటు
 నిలువెల్ల నగుదు ముఖులు వొంగ నాన
 దలఁగి పాటలు వాడి, తైతక్కలాఁడ
 చూతురేమంచు చివ్వుఁజూచుఁ జూచి—
 చేతులు జూచి ఎచ్చిచి చెయ్యలెల్ల
 చాలింపును ని కర్మశముగాగ భక్తి
 దేలెడు నానాదేవు గద్దించి —
 పరివేషితై వడి పాదుషా! యోరి!
 చిరించేతలు పాలు చెవిగోసవట్టి
 మేక తెలుగున మిక్కిలి మిడుక —
 నాకలి దవ్వులుగాక దైవంబు
 వడ్డువా! గిడ్డువా! ప్రజలను మోస
 వుద్దగా, వక్కవి బూమి గట్టితివి
 కన్నయ్యో - చెన్నయ్యో పన్నయ్యోయనుచు
 తిన్నవి వదములు తీర్చిపాడెదవు
 వదముల పొంకమే భగవంతు మనసు
 గదలించునేమి! పై గంబరు మాట
 యల్లాకు నొకయావ మనిలేదు మాకు
 తెల్లంబు, గావేని ముల్లాల వరుగు
 మన్న, వరమాంతుఁడైన భక్తుండు
 కన్నుల మ్రొక్కి శ్రీకాంతు కీర్తనము
 సర్వశక్తము ప్రజాపయము నాకట్టి
 నిర్వహించుటగాదు నిక్కు నాకలికి

85

1000

8

మెదుకులు గడియంప నొదిగించి కొన్న
వడకంబుగాడు! మా వందరీశ్వరుని
వడము పట్టిన నవనిధులు ముంగిటనె
వడిలంబుగా నిల్చి వడిగాపు గాడు —
నక్షరాక్షరమున నక్షిణము కి
వక్షమొనర్చుచు వని దీర్చుచుండు
నమ్మతవార్ధులు మేన నామేదితములు
తమిదీర వాకలి దప్పలు మూర్ఖు

పాండు రంగా! యున్నవాని తాగ్యములు
కొండిక భవదుండు గొల్చునా యేమి?
వందరీశ్వరులెంత భవ్య వైభవము
పండునే! రాజన్య భవనంబులందు—

10

రాజాజాలై న తరాజాలుగాక
వీరజాతి నెదిర్చి నిలువంగ గలరె!
వందెంబు నరుమిదే! వందరీశ్వరుని -
యందెల పొక్షిగా నాస్వామి భజన
దీర్పరానిదియైన దీర్చువటందు —
నేర్పడనావేళ మేది తాంప

పాడుసా, రోషవంధ్రమితాక్షి! దగుడు
వాదివచ్చించి నీ వందె మొప్పుతిమి
తీర్పరానిదియైన దీర్చువటందు
నేర్పడ నీవె తాంపితి గాదె!

15

ఇదే! తీర్పు మమమందు నెక్కడే నొక్క-
మొదవును దెప్పించి - గడుమురుబట్టి
తలగొట్టి కీర్తనా వలమెల్ల నడచి
వలదూతముగాగ ప్రత్యక్షమైన
కార్యదవలె, గళావము నొలిపించి
యూర్జిపై బలించి 'యోరి భక్తుడే!

యీ పరువును బ్రదికిందికివేని
 వీపాది లాదిని నిక్కమున్నట్లు 20
 తప్పన నీ గోవు తలగొట్టినట్లే
 తప్పక నినుబట్టి తల గొట్టువాడ
 వెంతవేటిలోన నీ కార్య మొనరు
 పంతంబు గట్టివ బరిజోగి చెప్పు —
 మనుడు గోపాత్యకు శత్రువడంకి
 కనుదోయి కన్నీటి కాలువలగుచు
 పంతంబు గట్టివ పాడుసా, భక్త
 పంతారకుండైన స్వామి శ్రీ పాండు
 రంగఁ డీ మొదవున బ్రదికించు నుమ్ము
 భంగిగా, నాదుగు పగలులలోన 25
 నిది తప్ప దీనార్థులకిన మొదలి
 కుధరముల్ క్రుంగిన గోవతి యలకు
 రాలిన, దిక్కుంజరములు వ్రాలిన వి
 పులాక్షుడగుచు వీశ్వరుడు సోలినను
 నిక్క మిమాట న్నఁ తెక్కువ నవ్వి
 యుక్కు శరీరంబు, జల్లముల్ కలలు
 నైనట్టి బంటుల నటఁ నాపు వెట్టి
 భూవాధుఁడాగారమునకుఁ బోవుడును
 నామదేవుడు భక్తిపీఠ, వైరాగ్య
 భూమి, పందరినాకు పున్నెంపు బ్రోవు— 30
 జ్ఞానదేవుల పాదకంఠాకములకు
 మానిత కాలిసకా నతంబుగను
 మున్నెమ్మొనర్చి, నిన్మన్న పనున్
 శస్త్రమంగళమైన శయకుశయము
 పై మంచి దీనింప ప్రమదంబు వెంది-
 తపకింక రంగండు దక్కినదియు

వన్నెలనక జలంబనక రవంత
కమ్మమూయక ప్రతిక్షణ విజృంభితము
హా భక్తి భరుదొడు నలకామదేను

వీ భువిపాలు పొరించిన యట్లు

35

కూలంబుదెగి సుధాకూపారమూర్తి

జాలంబుతో ధరాస్థలిద్గివట్లు

నూలు వనంతము లోక్కఱేపారి

బారుగా ధరణిపైఁ బ్రసరించినట్లు

ఆ మూడు మూర్తుల యతి వలనైన

కామతస్ఫురతనూ గంధముల్ భువికి

దిగజారివట్లులు దీప్త భావములు

నెగడంగ మడులు వెన్నెలలు జారిన

వండరీశ్వరుడైన బాడఁబొడంగ

వండజవాహనుండా మహాభక్తు

40

ఎలుపులు చెవులలోఁ జిలుక శీవీయలు

నిలువంగనేరక వలుమారు వయన

పై నాల్గదివముల యవధి నీడింప

మానసంబెట్లులో మఱింది కొవఁగ,

నిట నామదేవుఁడుత్కంఠమైన భక్తి

ఘటియింప స్పృదుల రాగమ్ములతోడ

వదకవికలు జెల్లె ప్రజలు మోదమున

వదమదమై - మదులదికిన బొమ్మ

లటులు - కామును గూడ హస్తములట్టి

కటికరమండరుఁగంజాజ్ఞబాడ

45

నర్యమండుదయించి యస్తంబువందె

పర్యస్తమయ్యెను వానరం బొకటి—

వశువు బ్రదుకలేదు - వండరీశ్వరుఁడు

ప్రవృత్తురకరుణతో భాంపలేదు—

నామదేవుడు భక్తిదామండు, కీర్త
 నామోదములు వంచె హరిదంగవలతు
 జనులెల్ల మరులు నిక్కలములై పోడి
 రనవధికమ్ముగా నా కీర్తనములు
 నామదేవుని ఎల్లుతో మాధవునకు
 నేమరిల్ల గఱాడు, హృదయంబుపాల
 పొంగులై యున్నది బోవుదమన్న
 భంగించుచున్న దీప్రతివ, తానొక్క
 కడవిలువఁగలేక కటకటంచడుచు
 వెడఁద కమ్ముల వీరువెట్టికొన్నాఁడు—
 కడచె రెండవదినంబుడువీధి దినక
 రుఁడు తెంపులను బోలు రోదులఁజల్లె—
 మూఁదవదినమును ముగియంగవచ్చె—
 మూఁడుబో పిరేయి ముగిసిన మృత్యు
 వని ప్రజలెల్లరు నమకంప బూని
 కొనకొని తమలోన గునగునల్పవ—
 సారవిధారుండు సాత్వికాకారుఁ
 డారూఢ వైష్ణవాభ్యర్థిత తత్త్వఁ
 దతిపేల కాంతిదాంత్యాది నదుజని
 రతికయలేతోవిదికమరచున్న
 రవకక్షభక్తి సంక్రమండు నేత్రాంత
 రవిరళావంద బాష్పాదీనమూర్తి
 కనుసీయ మగుప్రేమ కరగట్టవట్లు
 విమలనిష్కట రూపు నమకూరివట్లు
 దృఢనిక్కయము గండరించినయట్లు
 కడిదికవము ముద్ద గట్టికొన్నట్లు
 తొడరి గండవుగారి నడి పీచివట్లు
 దడబడు పదములఁ దతిగొన్నచులై

50

55

80

గుత్తులనోలు కొంగ్రొత్త భావమ్ము
 లత్తు కొనంగ భాషంగ నా తపము—
 లవసుళించిన యట్లు లాజ్మేకు గుఱిది—
 యివతళం పులప్రేమ నెంతేవి విలువ—
 తొలి దిక్కు జనరాలు తలిమంబు విడిచి—
 తలిగించి మునుగు దిక్కులు నూచినంత
 వలగొన్న కాంతులై వావరాదిపుడు
 రుశ రుశద్దంటితా కలితమై నస్త
 మోట్లాట హేషాచి మూర్ఖ దాకాంత
 హట్టమై వరచుటి ధట్ట రుక్మట్ట
 వర్మాస్త గగనమై ఐరగుళకాంగ
 వర్కంబునెక్కి దీప్రమ్ము రాజనము
 కమదోయి వలరింపఁ గంఠమ్ము జాచి—
 వనజ భవాండంబుఁ బాటపీఠిండు
 పేళకు గళవనమాలికా గంధ
 జాలమ్ము దిశం నాసారమై ముంప
 హరివీల రుచి జాలకామ బద్ధములు
 నెఱుఁబడిన కురుల్ వరవక్కు లాడ
 హరిత కార్వండుదుర్ హరిదంతరములఁ
 ఐరగింది - వినింప భరము వర్తించ—
 మొసలి వాగదబోగు లెనఁగిండు రుడల
 నవలనలై వీస, వప్రమండలము—
 పాటుకెందిన యట్టి పాండురంగండు
 దారున నాహుండమ్ములు పొచి—
 యువగూహవ మొవర్చి యో నామదేవ!
 యవపాడి గానొక్క యవధి నేర్పఱచి—
 నెంతవర్చితివి - నన్నెంత నర్చితివి—
 చింతతోనే మేమ చిక్కిపోయివది—

85

70

75

ఒక్క జీవమునకు మనురు లిచ్చుటకు
వక్కజముగ నాలు గహములువలెనొ!
యొకమాట చాలదో? యున్నురుమనురు
తికమక గుడిచితి దినములన్నియును —

అనిజ్ఞాన దేవుల నభిషేకసే—

కొనకొని వ్రన్నించె కుళలమ్ము స్వామి!

ప్రణయాధినేతయౌ పండరీనాథు

ననుపమం, తారూప, మన్మథసున్న

జనులకుఁ దోవలే దనముఁదొనకనిఁ

గనుగొనుటన్న పైకవుఁ బున్నెమేమి!

అంతటిలో వచ్చెనా తురుష్కుండు—

చెంత మల్లగణంబు చేరిసేవింప

కరమున కరవాడి అద్గంబు మెలయ

నలుకుదుగాక యీనాథు పీఠుచ్చు

దొరతెనటందు, వాతెల సుశృంగోనఁగ

వరభయంకరమైన విరసహాసంబు,

వాఁడు చూచుచునుండ వసుధపైనున్న

తొడుకులోఁ బ్రాణమూర్ తోడ్తోడగూడ

పరిలమ్ము రక్తమ్ము నలుపేళ్ళగములు

బలుబొమిలెలు - నాంత్రములు పదిగాగ

తొలినున్న రీతివ నెలకొని యంద

ముల గమలై నట్టి తెలిగండ్ల తోడ

ముద్దుటయైనట్టి మామృతో, నరిగ

నచ్చుదీర్చిన యట్లు లలునందురునకు

కలకలలాడు శృంగములతో ముక్తి

చెలుపు పేదికబోలు పలికంబుతోడ

నతురుదదులఁబోలు కరణమ్ము లమర

ప్రతిలేచి నాల్గప్రా బలుకులఁ బోలు

80

85

వలుదవమ్మలతోడ వలకొప్ప ధరణి
పొలవంబు నెఱువట్టులు దేనువగుచు—

90

ముందట నెలకొన్న మొదవును జూచి
క్రందుగాఁజెరయు నక్కఱమున సారె
సారె బిక్షించి నందియం బెడలి
తీతిగర్వము దెందమాటటం పలువ
నికనేమిసేయునో! యీ భక్తుడనెఱు
వికటంపు వెఱుపు నిల్వెల్లమ గ్రమ్ము—

నాలుక తడియార నా కప్పుపైచు
దీరి మిమ్ముగారించిన తులువ

నని కావమిచ్చక యనుకంపఁజూడుఁ
డనుచు నా యర్చుర యంఘ్రులఁజొరల

95

నగి, నామదేవుండు నారాయణుండు
విగత రాగద్వేషఁ దగఱిత కాంతి

పరిధి దీచేస పాపంబు దలఁపఁ
డరికట్టి యికనైన నానాదికమ్ము

లల్లము భజియింపుమని మందరించి—
చల్లగా నుజియొక్క-పొరి యక్క-నమ

జేరిదికొని భక్తు, కృంగార దామ
మారంగవతిఁ పెరిపినిచ్చెపు పోవ

వరునమై నిరతంబు ప్రణలు పేవివ
మురహరు బాదురు మొనయు భక్తులకు—

1100

తెరువులు సూపుడు శిర్థంబులాడు
దరునంబుతోడుత నటఁగొన్ని నాళ్ళు

గడపి యాపైఁ గాళికాపురిఁజేరి
మృదువకు గాదిలి - యుడు రాజనేత్ర

చరణ వంకేరుహ జాతమ్ము మాధ్వి
యరుదారు దివనకరాస్వయవ్యవేరి

యశమైన యట్టి దివ్యా పగనాడి
 యనమ బాణుని మదం బణదిన వాని
 త్రిపురనారీరతిశ్రీ భంగ భంగ
 కులత హంకార సంజీభిత దిక్పక్ర,
 దారుకాశారు పీహరి కై లేండు
 తూరిమియల్లుని గోరివరము
 లిద్వకెక్కుడుగాఁగ నిచ్చెడు వాని
 నవ్వుపు నైవ్వు హరి త త్వవేత్త
 తారక బ్రహ్మ విద్యా రహస్యజ్ఞ
 తారకాకమన, మందర జటాటాటు
 తాళా విశ్వేశ్వరగర్భ మ్రొక్కి
 యావర్ష మంగళ, నా వికలాక్ష
 వినుతింది - యటుదురి విష్ణుశుఁగొలిది
 వినత దేవద్రాకు విశ్వవిఖ్యాతు
 దరపక్రధరు ధరాధర ఫణావటల
 పరచంద్రకాలితా పర్యంక టోగి
 పక్షమనాకృతి దై వ్యజయంతివి
 లక్షణ సౌందర్య చక్షుః ప్రసన్ను
 లక్ష్మీపదాన్తాతలాగ్గరసాంక
 పక్షులికద్యుతి ప్రచయంసపీరు
 విందు మాధవుని పేవింది సీయాశ
 తుందిల శబ్దముల్ దొట్టిలఁగాడి
 యాత్తిర్ణ మీతీర్థమనుదుఁ గొన్నాళ్ళు
 నాతలంబునయందె యధిపనుచివను
 తాళాపురిలోనఁ గలఁదొక్కరుండు
 వాననా దూరుండు భక్తివిష్యుంది
 తారక బ్రహ్మ విద్యారంభుండు
 దీర రామానంద దేశిక చరణ

5

10

15

ధూళి పరిష్కృత మౌళి, భాగవత
 పాళిపదాయత్ర భవ్యజీవముఁడు
 పేరు కవీరు దోహ రసోన్మాది
 శ్రీరఘునంద్ర మాశ్రిత కుటీకలుఁడు
 ననువార్త చెవిఁబడ నా మహామహాని
 కనిపించికొని వాని ఘననిష్ఠఁజూచి —
 బోవలెనను బుద్ధి వౌడను - యావీధి
 నీవీధి గాలించి - యెల్లరనడిగి
 కొనపేటలో నొక్కగొందిలో మినుకు
 మినుకు మంచును నిర్వచుని కితంపడెడు
 కొఱచివ్వె పెల్లెడి కుటీనొండుఁజూచి—
 యరస తారకనామ పరిమళ భరిత
 మగుటయు, లేమిచే నవకమైనట్టి
 దగుటయుఁ దలచోను యతని నివాస
 మందెక్కాదగునని యెవ్వరో! యయ్య!
 నందిత మగుణుండు నామాచార్యఁ
 దాకవీరులఁ జూచి యానంద భరము
 నాకంఠ పరిపూర్తి సందనద్వితమి
 యతని యిల్లదియౌనె, యవ్వుంత - భాగ
 వతులెవ్వరోవచ్చి వాకిలి నిలిచి —
 రని పల్కినది భార్య ద్వాననిష్ఠుండు
 కనుగనఁ జూచి - వేగమ్మున వచ్చి —
 వారి పాదములకు వలగొని దార
 వీరమ్ములం దివ్వనిష్ఠతోఁ గడిగి
 పైనున్న చీరచీనరమునఁ దుడిచి
 యానిన భక్తితో నొదలవంది
 దయపేయఁడని పల్కితా తెల్పుమాని —
 శయగతమ్ములు! పిదగ్గ క్షులయ్యును న

20

25

30

నాదరించిన యట్టి బోధైక పూర్ణు
దాదాశరణి చిద్రితాలోచనాని

రంతర దంతురీ తాంతరుండగుట

దించా విరహాతుండు జీవులఁబ్రోవ

నవనికే తెంచిన యాతుకాంక్షలు

భవనికాయందొక్క ప్రాణావలంబి

యథావసంవఁగఁజేసి యంఘ్రులఁబట్టు

చిది భాగ్యపాకల్య మిది నాకు ముక్తి

35

యాది రామసేవ యయ్యది ఛానమనుచు

మదిమది ముప్పొంగి మగువనుఁ జూచి

పరమేశ్వరుఁడు బంపె భాగవతులను

పరమేశ్వరుఁడెవచ్చె భాగవతులుగ

నేనైన నున్నదే యింటిలో"నన్న

నామె, యసుంగులకంటెను లోనఁగి

వరుకొనఁ బెట్టిన దడలుచున్నారు

బుడుతలు కరువులఁ బొగరాజాదుండ

నేమియుండును చింత! నేమి లేదన్న

రామాత, కమగవ యార్ద్రాంబుగాఁగ

40

సరిలెమ్ము జిటికెలో దిరిగి వచ్చెదను

కరముచోలిక పాదసంవాహనమ్ము

నలుపు చుండు ముకున్న - తాయ యేమందు

దలఁచెనో! తన భర్త! యలఁజిడి జిక్కు

వనియెంచెనో! నేనె యంగడికేగి

కొనితిత్తు వనిపోయె కోమలహృదయ,

యోగివడెగాని యెవ్వరిచ్చెదరు?

త్యాగమ్ముగా వదాంములు! భాగవతు

లై నవారికినేమి? నూరియెనేమి!

ప్రాణావదము మువర్తము తులములకు,

45

వదిరేయియపుట జే హారమ్యు నిలిచి
వది యెన్నియంగడు అప్పుడే మూస
రొక్క కోమటి మాత్ర మున్నరొక్కంబు
లెక్కించుచుండె చా నిక్క పేరుటకు
నతని యంగడిపేరి - యడిగిన దతివ
బ్రతికితి మీనాడు భాగ్యవంతుండ!
మూసరంగడులెల్ల మూయకుంచితివి
మూలుదప్పించు కోవమైనట్లు
పెట్టి! వేకువతోనఁ జెల్లింతు పైక
పెట్టెన - వియ్యంబువిమ్ము, భాగవతు

50

లబఁగాది కొన్నారలా కటప్రగ్గి
కటకటం చడకు, దీ కాను బోనివ్వ
వదులును గన్నెత్తి యతివ వీక్షించి
మనసున మదమందు మరులు లేరేవ
దుర్బర దారిద్ర్య దూతంబగుచు,
నిర్బర దారిద్ర్య నిగడితనేత్ర
మన్నాతి గాత్రంబు వందును, నంద
మన్నది గనించి, యా కమ్మ గువకు
నానా తెలుకు సొక్కి, యల్లన వగుదు
భావంబు దెలుపుచు బలికెనా శ్రేష్ఠ

55

వేగనట్టి యీ వేగలో పచ్చి
దారి చాతురితోడ జాలమల్లదవు
అడుగువారికి నెల్ల నవ్వులనివ్వ
గుడినెత్తుకొనిపోక, గుడురునా! జేర
మదికొనిమాట యేజాక్షి! మాసాయ
మదియొకరైన - నీయది మరియొక్క
రైన నొప్పెరు మాటయపుగాని - మమ్మె
బాసఁద్రోయగ, వెళ్లిబొమ్మలా? మేము

యంకకు - నెవ్వతె వీవు! కాదా
యంకలింతలజేరి యందంబులాడె
దన్న , వీయారరా మార్చికబుద్ధి
పన్నుకగుణుడు కావ్వకత్తిరి, నిత్య
భాగవతార్చనా పరుడు కవీరు
భాగదేయంబు శ్రీ వారణాసిని-

80

యోగంగరే మీరలా పరమపవిత్రు
నెఱుంగకుండిననేమి! యెల్లదునెల్ల
వారిని దెలియంగ పళమౌనా! ధర్మ
దార నేవారికి, తడవు నేయకుడు

ప్రారిండు, నేకువపైకి మొప్పుంతు
జాలిఁబడుచుమంద్రు, పల్వేకుభక్తు
లన్నంక, పకపకమనినవ్వి - మేలె!
యన్నుపకౌను దానా! తెలివల్వ

85

కమ్మలదాన! నీకాంతుండు బగుతు
దెన్న భక్తులుగాని దెవ్వరీ ధరణి
బ్రదుకంగ నేరని ప్రతియొక్కవాడు
కొడదీర్చికొనుటకు - గోచినిగట్టి

పంగనామమునెట్టి, బెంగుమందాడ
పంగులేనట్టి మామంటి వారెల్ల
వీరిని బ్రదికింపఁ గూరుచున్నారో!

కూరునే! యిట్టి పల్కులకోడఁ బమలు
అరమరలేల! నాయాత్మ దెల్పెదను
నెరవేర్తు వందునా! ముఱుమాట పలికి,
ముఱుమాట లేకున్న విరవాదిషూలు
విరిసిన యటలుకొకపరి కమ్మలార్చి
వమ్మతిఁ దెల్పినఁ జాలు నియ్యంబు
కమ్మని దేడలు - కాయగూరలును -

70

యొక్కరేమి! యక్కఱయున్న వన్నియును
 నికరంబుగా వ్రాలు వీయంబు నివృద్ధు-
 కోమటిమది బెవగొప్పు దుక్కింత
 యా మానినీమణి కర్థమైకనులు
 చెమ్మలై దిగమ్రుంగి యమ్మలికమ్ము
 వమ్మిన దుష్కాంత, వాడచెప్పంగ
 విందునుగా కని - వందీయంబేల
 దెందంబు నందున్న తీరెదో వలుకు!
 మనినంత! వికవికలై మొగంతెల్ల
 మనసులో నున్నట్టి మాట నాలుకకు
 దెప్పించు వెలుపు - గా దేని యోయంతి
 యిప్పటి వెలుగరే! యెవలై వ ఊడమి!
 చల్లకువద్ది దాచంగనేల ముంత
 వల్లవాదరి! విను! బ్రహ్మశివీనామ
 వీపైని మా కోర్కె- దీవు తీర్చితినీ
 యాపైని, రిక్తవియ్యంబేమి! ప్రాణ
 ములె వీని యున్నంత వెలవెలఁబోయి-
 తలఁచి, నలందురీ తలచి, శ్రీశాస
 నీ నాధ! యిదియేమి కీడు దెచ్చితిని!
 మానుడునా! లేక - పూనుడునా! య
 పెందుకు మమ్ముఁ బరీక్షింతువోయి!
 మందెమేలము పేలో! మా స్వామి! యంచు,
 దలబోస భాగవతుల యాకలెంచి -
 మలమూత్రమలకుండ - మయి, దీనిదుష్టుఁ
 దాంబో! భాగవతార్చకంబుగను-
 నాల్లగాకన్న, యీసు జివింది-
 ధవుఁడుగేపొదికిదె వమ్ము - వాని
 ప్రవినులమైనట్టి వంతమ్ము దీర్చు

76

80

85

శే! పతివ్రతలకు హెచ్చైన ధర్మ
మీపట్ల జంతుకు లేలందు, దోచి —
ధర్మస్వరూపుండు ధర్మవిప్రునిత
దుర్మద రాక్షసస్త్రిను కంఠండు
పరనతి హృదయతాప గ్రంధి శౌర్య
పరిజ్ఞానారాపణ ప్రాణనిహంత

90

శరణాగతత్రాణ చణండు దుర్గర్వ
భరిత కాకాసుర ప్రాణాపహర
చటులఘ్రుకుటి యేకజాయావ్రతుండు
వటుధనుష్కరుఁడయి వగలును రేల
ముంగల వెనుకల పొరువులఁ దనకు!
జెంగట నిలిచి రక్షింప, శ్రుక్కిరులు
దన్నేమిపేయదురప్ప నిశ్చయము
పెన్నిదివోలె హృద్విధి బాంది —

‘వలె’ యన్నది దానవైశ్య శీతరుని —
యొక్కెల్ల పులకల యుద్ధావమయ్యె
పంకవాపడఁతి యీశయ్యె! పదార్థ
మింతలోఁ జనుదెంతు నేకటఁదీర్తు
వనుడును బోయనవనితదా మరల
జనుదెంచునే? యను పంకయం బొదవి —

91

వచ్చుట గిచ్చుట వానిగా దబల!
వచ్చుగొట్టుదు మాకు వగడు బేహార!
మిచ్చుదే మాయెద దప్పఁబోకార్చి
తెప్పనఁ బొమ్మన్న - దీనదీనముగ
వాని వీక్షించుచు భక్తశోభరులు
ప్రాణపదమ్ములు భగవంతువను —

120

వారట శాకలి భవతులఁ జిక్క
గా రమియందుదో వారిదలంచి —

యురియాడి నాచిత్త ము తలంపడఁగ
 దొరకునే! చవులు! తొందరకాద! మనసు
 జకలేని రతము పాపాణు చుంబనము
 వ్రతము చెదెనె పొమ్ము! వలదె సుకమ్ము!
 తెలికమ్ము గవలలోఁ బొలవంబు మెలయు—
 నలఁతి నవ్వలతోడ వల్లన దా—
 యారణంబులతోడి యుంబులంబు వలపు
 దేరఁగ వరనంపు తీరులఁ బలికి
 యెడమేని నెత్తాచి సుడియంగఁజైతి
 నెడఁచాల్చి యంతలో నెయ్యుచుపోలి
 నెలమిచెల్వముల సొమ్ములుగాఁగ కోర్కె—
 తలపొల మెయ్యంగ - దా నమ్ముతించి
 చక్కమైన వనితతో రవకేళిగాఁగ
 పొనఁగునే! మెలరతంబుల మనస్సులము
 మాట తప్పనునేను మాయంటి దైవ
 మోటుచుట్టు నయంపఁ దొక తడవైన
 నొకమాట యొకపొత్తి యొకవాణమతవి
 కళలంకమూర్తి ధర్మావళాదుండు
 మా దాళరధితోడు మరివత్తు లేదు
 లేదమ్ము మమ్ము బంపింపుఁ దనంగ—
 పెద్ద పెనంగిన విరసంబెగాక
 పిద్దింబునే కోర్కె, చెలువుల మనసు
 కరగించి కలయుచు కామతత్వంబు
 తొరయేటి కనితోచి, తొయ్యలి నేఁడు
 దప్పిపోయిన రేపు దప్పిపోయెడునొ!!
 యెప్పుడో యొకసారి - మినుకు దీర
 కయిపోవువా! యెన్న గట్టదైర్యమున
 న్మయమానుడై పొత్తి వరగరా, పొమ్ము”

5

10

15

ఓంఘ్రప్రాలోఽనగిన సతివ నేత్రాంత
 రంచితబాష్పయై, హరివదాం భోజ
 విన్యస్త చిత్తయై, వేగంబ వచ్చి
 ధమ్యలమైతిమి శాపకాల్పనకు
 దైవంబుకృపసేవె - తడవయ్యెనేమి!
 సేవకింకిరి తడవేయ నటించు
 జలమాడి పంబకంబులు దీర్చు - మేన
 నలరుతారకమంత్రమైన కవీరు
 గాంధీర్యళరధికి కంచి గాంధీర్య
 సంభేదనోత్తంగ శరధికి, భక్త
 నిరవధి - కాఠణ్య - నిదితాంబునకు
 సురరాజభీతిదామరరాజకంఠ
 పంటావళవ్రాత బంటాకథసుర
 కుంఠితరాంకృతి జీభితదిక్కునకు
 ధర్మకరకునకు ధర్మరూపునకు—
 ధర్మవిద్రోహిసం తానదావాగ్ని
 కాలామవంద్రువ కర్పణపేస—
 పారవశ్యమునొంద భక్తితో మనసు
 హరిరూపులై నట్టి యతిధుల కతివ
 నరగున వర్ధింప వరసఁ గూర్చుండి—
 వ్యజవంబు వీడుదు - బ్రహ్మరూపులరు
 నిజమిది, దానుచి - నిర్వృతికొఱకు
 నెంతదూరమురాఁగ నిట్టగిందితిరొ!
 నంతోనమేగాని జన్మదర్శిద్రుఁ
 దీదేహి మీకు వంత్పల్లగా సేవ
 లాదకుఁ జెల్లించ నవకుఁదై వారు
 పండిన వానిలోపల జంతుఁదొలఁచి
 దండిగా భుజియించి దయ్యబ్రోవవలయు

20

21

నని యువచారణు లాడుచునుండె
 వనిత వడ్డనపేయ వలుమాణులడిగి—
 వారు భుజించిన వడుకలువఱచి—
 చారిపాదము లొత్తు చూరును, బేరు
 లడుగ పండరిలోని యా రంగనాథుఁ
 నడవడి వర్ణించె నానుదేవుండు
 అతిధులు నిద్రింప నాకలి వవయు
 నుతుల కన్నమువెప్పె, కోతనాచార!
 అప్పుడు దెలిసిన దతివ నాధునకు
 నప్పాలసుండు వైక్యఁ డడిగిన వితము
 తన ప్రతిజ్ఞయు విని, తడవేలయుచిద!
 మన గృహంబునకు వచ్చిన భాగవతుల
 యాకలి దీర్చిన యనఘుండు వాఁడు
 పోతున్న చోనంబు - పోవనేవలయు
 మానావమానముల్ మంచిపెట్టరలు
 మానిని! మమజాల మనసులు కల్ప
 వలు పేకొన్నవి, వరుండు శ్రీహరిని
 దెలియుట తలచుట - తులలేని ధర్మ
 మఖిల ధర్మములకు నా హరిప్రితి
 వికరమౌవలయు! తన్నియతి దప్పినను
 వకియ! ధర్మము గజప్పినమ్ము తెలివ్
 పికటాబపి జ్యోత్స్న! విన్మియు రిత్త
 జలది, తరంగిణిల్ గలిసిన వనియు
 జలదియైనట్లు లిశ్వరుగూర్చి వలువు
 కర్మంబులందు, నధర్మంబులై న
 ధర్మంబులయగు - ఏ తత్త్వంబు కడది
 కలిక! ధర్మములుగా గవవడి కొన్ని
 యలమున ధర్మమ్ములై తుదినోయ —

80

85

40

బయలి ధర్మమ్ములై ప్రస్తుతాధర్మ
మయములౌ గొన్ని సమ్యక్విశేష —

ఏది ధర్మమో! భువి నేది యధర్మ

మో! దెవ్వరము దెల్పవేడులకైన

45

కాన శ్రీరాముడొక్కండె సత్యమ్ము

వానికి పెఱయెల్ల, పరికింపకల్ల

యకపొమ్ము, నైశ్యుని యచ్చ బండించి

సుతముగ వఱిరమ్ము కోటనారా!

యనుచుండ మేఘమ్ములా కాళమందు

పనికి, గర్జాభీల నైయాత్యమమర

వఱుగొని గురియంగ వధములందెల్ల

ఋరదయై పోయిన పోవంగలేదు

పొలఁతి యొంటిగఁ దాను పోయవనైన

వలమిన జంబాల మంఘ్రులకంటి

50-

తలయెల్లఁదడిసి, టోక్తకు సుఖభోగ

మలవడునే! యవ్వయనుమానమెనఁగి

కాన భార్యనుగొని తరలంగఁ దలఁచి

మానిని కిరముపై మాపుడు పృథ్వి

మొక్కటిగప్ప కా, మధ్వవాండుడును —

చిక్కని చీకటి చిటికినవాడ

లందు సీతాజాని ముందు జనంగ

క్రందుగా రేగిన కమ్మలకాచి

తరలఁగవీరు, సుందరలామవంద్ర

చరణవిష్టర మనస్పాత్తికమూర్తి,

55

తరలఁగవీరు సీతాభవాద

మరవనేత్రవ్రహ్మవచ్చవారి,

తరలఁగవీరయోధ్యావతిధ్యావ

భరితరోమాండ విస్ఫురితదేహాండు,

తరలఁగవీరు నై రాత్రుక్రతుంక
 పరిమళిత కవిత్వపాటవళి,
 పయనించి, పయనించి వాడలు గడిచి
 రయమున గృహిణి మార్గంబు సూచింప
 నాయంగడివిచ్చి, యల్లనమ్రొక్కి-
 యోయి! మహాపుణ్య! యొక్కంక తడవు
 జరగె మదోనమ్ము పైవఁగా వలయు,
 వరమ భాగవతులు వారు నిద్రించు
 పటతును రావల్ల పడలేదు మాకు!
 వరమూర్తి! మార్చె వ ప్రకము దీర్చితివి
 ఇదె నాడుభార్య! నీ యిచ్చ దీర్గం
 మదనశేఖరిదేలు మదవదం పడకు
 తనువులు, ధనములు మనుగడలెల్ల
 తనుపారు తృప్తి సొందర్య రామునకు.
 రామచంద్రునకు పర్యుజ పేయుకంటె
 నే మార్గమునఁ జూడ నేదిపుణ్యంబు!
 యేనిందయుండి మీ యుర్వరక్షి
 శేనెవ్వ లేకుండ, నీక్షించుచుందు
 వరమ భాగవత పేవాపుణ్యమూర్తి
 కరుణింపు మనుడును - కాపురుషునకుఁ
 గన్నులఁ గప్పిన కామంబు విరిపె
 మన్నతమతి యబ్బె, బోవెల్ల! యనఁగ
 నే పూర్వజనికృతం వింక యుండినదో!
 పాపంబు వెన్నెంబు భంగంబునొంది
 ప్రబల పశ్చాత్తాప పన్నాగాల్పంగ
 వభయ మీవలె నాకు, నభయం బులుందు
 తలమోది కొనుదు నాతల్లి పాదముల
 కింజాగ్రమ్రొక్కి, కన్నుల గర్జనపి

60

65

70

వరమ పాతివ్రత్య పాకసేవధికి
దురిత మెందితినమ్మ! ధరణీవనిత్రీ!
నానంకమెల్లను నరకభూషణుడన
ద్రోపంగబూనితీ, ద్రోహునించి
యీ శిరస్థలమున నిడుము నీపాద
మాసాదీతంబగు నఖిలమంగళము

నిన్నట్లు బలికిన చెన్నటి నోరు
చెన్నటి యంతింతఃకీలునో యేమె!

75

నిన్నట్లు చూచిన చెన్నటికండ్లు
ప్రన్నటి గుంతలు వడివోవునేమె!
నిన్నట్లు లెందిన చెన్నటి మనసు
క్రన్నన వెలిమిడిగాఁబోవునేమె!

నన్ను రక్షింపనే! నా కల్లి! యనుచు
కప్పిటికోనన గడిగి పాదమ్ము

లా కబీరునివైన యదుగుల తెలుగి
మీ కులంబున బంట మీ యంటి లెంగి

మీ నీడ సోకిన బానిసకొడుక

మీనెగుల్నను గాల్చు, మీ కృపాదృష్టి

80

నా పాపములు గూల్చు, నన్ను రక్షించి—

నా వరుసవృణ్ములోపి మన్నించి

కడతేర్చవలె కిన్ముగ జేసికొందు

నడవదులెంతక నాయన్నలనుచు

వినయంబుపేస వని కబీరుండు

కమదోయి దొనకంగఁ గారుణ్యదృష్టి

నకలగుడుండు దాకరతియేగాఁక

యొకని కొక్కఁడు గురుండువర్ణరంగుడె!

యశఁడు దయాపూర్ణుడతని కొక్కనికీ

నతికపానమఁడన్న ప్రభుగలెనోయి!

85

వానికంటెను దయావాసకంబైన
దానామదైనవకం బాసుడియందు
కతకోటియమృతంపు జలధులుగలవు
కతకోటి కైవల్య హింసామర్గలవు
ఒక పాపమేమిటి? యుద్ధినిగలుగు
నకలపాపంబుల నొకప్రక్కవెట్టి—
మరియొకపై వునా మంబును దూచ
భరమోను నామంపుబలము, శ్రీరామ
శ్రీరామ! యనువాని మేరలెన్నుటకు
నేరండనలువైన నిటలాక్షఁడైన
మోటు పక్కాత్తప మెరగరివోలె
కడుసుపాపమ్మును గాల్చిమేనది
యని వానిలేవనెత్తి నితాంకమైన
యనుకంప దోషంగ, నత్కునఁజేర్చి—
యింక బోయివచ్చెద మేమారకోయి!
యకలంకమైన రామా! యన్న ధనము!
అనివల్కి, నా వల్కులం దత్తమిల్లె
పునయోగి వరులపాధనలోని తెలివి
యా కనీరుని యమృతాలింగనమ్ము
యాకృపానిది బోధయందలి తీసి
యానాటిలోఁ దెగివట్టి ప్రాక్కర్మ
మానసంబును రామమయము గాలింప
నంగడివిడిచి, భార్యాదికబంధ
భంగంబుసేసి, తీవ్రంబైన భక్తి
సాదించి యాశ్రేష్ఠ బాధావిముక్తి
మై ధర్మవమ్మిక మనవర్గమందె,
పరమపాత్త్వముల దీవనలన్న నిజము
మఱుగై న చిల్లరమాటలా! యేమి?
మఱునాటి మేకువగురుసేవసేయ

80

85

1800

నరుదెంచినట్టి యా యంగడిపెట్టి
 తనకక పెప్పన త్యాగపాదోది
 పెనఁగొన్న యెఱుక, కవీరందు నామ
 దేవుండునున్ జ్ఞాన దేవుఁడగ్గించి
 భావార్థముగ బాహుబంధమ్ము జేర్చి
 యా వత్తివ్రత వద్గతావళినెన్ని
 మీపాల రఘువరుండే ప్రొద్దుగలఁడు
 యొకనాటి దేమని యూదిపచింప
 వికసతములుండై, కవీరు మ వ్రమ్ము
 వంది వందిచె, వచ్చాగవత వ్ర
 వంద పాదార్చనా బలమందు బలికి,
 యూదిన మేకాంతమందు మువ్వెరును
 శ్రీధవు గూర్చి చర్చించెడు వేళ
 వారిరువురి పూర్వభవములు వారు
 వారాయణుని దైవ కోరికతోన
 పుడమి బుట్టివ విధంబును వారుపైని
 నడువంగవలెనన వడువును జ్ఞాన
 దేవుండు దలపింప, దిగ్గనలేది
 యావిష్టు పాదంబులంటి - రిక్తురును,
 ముఱునాడు తామిక్క దరలెడమమడు
 వెరవుదోవంగఁ గవీరుతోఁ జెప్ప
 యాతని భార్యకు, నపరాధమతికి
 నతివేరి మగురుయ నాకిప్పు తొనఁగి
 జనకు వీరికి - జగంబున కీర్తిగొనెడు
 తనయు తమాలు ముద్దాడి - దీవించి
 పోవుడు జ్ఞానదేవుఁడు - నామదేవు
 దైవతంబైన చిద్ద మూర్తి 'వంద్ర
 భాగామనోహరు పార్థకళాంగ

5

10

భాగదేయము భక్తభండారమైన
పండరీనాథుని వర్ణించి చెప్ప

దండిభక్తుడ! పీపు తద్దర్శనంబు

15

నొనరింపరమ్మట నున్నారు, భక్తు

లనువచువర్తమ' లిప్పుఁ గవీరు

ధన్వోష్ణ పూతమంత్రంబట్లు మాకు

మాన్యంబు మీయాన వఱువకేతెంతు

వరంబ యీ కార్తికమందు నుత్తాన

హరివాసరమునకు - హరిగౌల్వనమచు

నొడఁబడి దారయు బదిరాగ దవ్వె

నదచి యాయాద్యురి యధుగులతెఱఁగి

పాఁగవంపఁగ బోయి రాగఁజోత్తరలు

పాగు యాపులకోడ చఱిలకందు

20

మేరకు వవ్వారిదారులే చూచి

కారు కన్నీట కవీరు గీమునకు

దానచ్చె గృహమెల్ల భావుకనామ

దేవసత్పద కవితా వాసకమ్ము,

జ్ఞానదేవుండును నామదేవుండు

పీనెక్కినట్టి త్రినేతలో నాడి

ధర్మావతర వికర్తన పంశక్తి

శర్మదంబు, నయోధ్య వరయువ్వనాడి,

నిత్యయౌవన కృష్ణ నిభృత విలాస

చైత్యమ్ముయమునలో జలములగ్రంఘి

25

ద్వారక దరించి వదునాటువేలి

వీరజాజిల నిత్యజారున తెఱఁగి

తక్కుతీర్థమ్ములఁ దానమ్ములాడి

యక్కడి మూర్తుల వగ్గించి పాడి

పయనించుచుండ మార్వారుదేశమున

భయమొదవించెడు వనములో నొకట
 నడచుచునుండివ నామదేవునకు
 బెడిదంపు దాహమై, ఎరువలుగట్టి
 నాలుక కనుచూపు నేలలో నెవలఁ
 గ్రోలపీరమ్ము చేతురకయున్న
 హరిహరీ! యనుచుఁ దూగాడు పాదముల
 నజీముఱి చీకటులై న నేత్రముల
 తటమటలై న గాత్రమ్ముతో, నిట్లు
 కటకటంపడి యొక్కొకడఁ గూరుచుండి
 పండరీశ్వర! యిట్టి వనమున కీడ్చి
 చంద శాస్త్రిర కరచయమనఁజూచి
 వన్ను జంపింతువో! నాకంద్రి యనుచుఁ
 గన్నులపి రోడఁగలవరించుదును
 వల్లంకమేరలో నగములనుండి
 వల్లంబులోనికిఁ బరుచును లేచు
 చున్నట్టి చక్షులఁజూచి బిట్టిభము-
 లన్నట్టి తలఁపున వాణ్ణానదేవుఁ
 డన్న! దూరమ్మున నది! నరోవరము
 దివ్యఁగ రమ్మన్న మున్నటలేని,
 కాసార మదియెట్లు గలిగి నటంచు
 వాయొ పండరీశ్వరు డయయంచు
 నటకేగి యాచిన, నంబువుర్ పర్వ
 కటకంబునందున్న కైచడిచోవ
 మీరు ద్రావెడు నాన నిలుపునఁగూల
 తోరన నేర్చుచుఁ బండరీశాఖ!
 కరుణాదరిద్ర! నిష్కంఠులై నర్ప
 భరమలపీఠ వర్పణ సేసి బ్రదుకు
 భక్తుల నేర్పించి, బ్రహ్మపి త్తెడవ

80

3

40

ప్రాక్షన కర్మాను ణవమన్న మునుఁగు
 దగిలింతు పీచేయు దానంబులకు
 తగవరి! జీవి స్వతంత్రుండుగాఁడు.
 పరతంత్రుఁడగువాని ప్రాక్షన కర్మ
 మరయునే విధమున సంబంధవలఁతి!
 పద్వేంద్రియంబుల సాక్షాత్కరించి
 పర్వతోగముల రవంబులు గురుతు
 నని పేరె చర్మితి, పట్టిచో జీవి
 తన కర్మములకునుఁ దానెట్లు బాధ్యుఁ
 డని వితర్కించినంబుతోడరున
 కనుకంపముమ్ముడువై తోన, తోన
 పరలో! పీరు దెప్పరముగ నునికి
 దొరలంగఁజేసెన, పరమ హర్షమున
 దోపటద్రావి యేతులఁ బల్కెనాను
 నాకుత్సమ్ములు నారాయణుండ!
 తలఁపకుమని చాల తల్లిడించినను
 కలకలమని నవ్వి జ్ఞానదేవుండు
 నామదేవా! పీతు దామోదరుండు
 కామితంబులఁ గూర్చు కల్పవృక్షంబు
 పరపుడమోపె నీ తక్కికి వాఁడు
 తిరముగానని నామదేవు నగ్గించె
 నావరం విప్పటికట్టులే పాఱు
 చాఱగా నామదేవయశంబనంగ,
 నటమండి కడలి మహాదేవ మస్త
 తటవర్త సక్రియా ధన్యతారుణ్య
 పతియైన గంగలో మతవడ మునిగి
 ప్రతిపదమ్మును తపోభరమైన తుపావ
 గోత్రంబునకు నేటి కోళ్ళు చెల్లించి.

45

50

55

దాశ్యతాయత్తు శేదారేకుఁ గొలిచి
నైమికాదులు నూచి - నడచుచు నాంధ్ర
భూమి బ్రవేశించఁ జొదిగొనివీడె,
పాపనోదార గోదావరీవలిం

శ్రీవాగ మామోద జటిలవాయువులు
ఆయా వలమ్ముల, హరు, మహాజాతుఁ

బాయచి భక్తితో బ్రణామించి నడచి—

మదిరారసోక్తాల చుట్టి కాడునుఁడు

మదదిగళవరసీనుఁడనీహృదయ

పశ్యతోచుఁడు భావస్పిగ్ధభక్తి

పశ్యుండు, క్రుతిపరామృత్యవర్తమండు

శ్రీశైలవనములఁ జిందుక్తొత్తేనే

నా పదీరగలేదొ! యౌఘళంబొందు

నామదేవుని కవితామాధ్వ్యగ్రోలె

వేమారుఁబొగడుచు వేవేలరుచులు,

అటనుండినని గరుడానవాసీను

కటు దృష్టు, కహకహశ్కర్కరాకారు

వ్రణలదైతేయ దుర్దర్శాంధకార

కలశవవ్యగ్ర శ్యాగ్రశ్చాగ్రహాసు

పరకేనరిమతింది మణియనుగణ్ణ

పరమస్థలంబుల భక్తివందించి

వేదమ్ములేశిలై, దెవదెవల

గాదిరిప్రాముమల్, కాల్యాలై పట్టి

శేషీపలమునకు శిరములువంచి,

యానతో వరద హస్తాళిరామునకుఁ

దరమైవ పదకవితామాలలే

మఱివులై వులకలు కలుగుదు మ్రొక్కి-

యెప్పుడు భక్తుల కన్యగులంబుగను

60

65

ముచ్చటలాడి మెప్పులు గొని దివ్య
 పై కుంఠమైనఁ దద్వానకమవసు
 లేక తానములుగా నిద్దయొత్తి
 కటనుండి కదలి దివ్యావగ ముక్తి
 కటకమైనట్టి యా కావేరిగ్రుంకి
 శివరాత్రిదగ్గఱ భవ్యుడు పేంజేసి
 ననకమొప్పెరు నాగరాధ పురంబు
 పతు వచ్చి యచ్చట నాగభూషణుని
 వికనత్కనికా పీడణంబులను
 బూజించి - కీర్తనమ్ములు పేయుటన్న
 వోణగా పీవార్త యూర్జిత్రాకి
 వదులు వందలుగాగఁ బ్రణయింతుకొనుచు
 వదటునఁ బ్రహదంబు వట్టుగాఁద్రావ
 నా యూరి విప్రులకది కమ్ములెర్ర
 నై, యుడుకుచునుండి, రవనరంబునకు
 నానాఁడు శివరాత్రి యాపురియొల్ల
 బోనమ్ము ఎక్కినఁ బోయెడునట్లు
 తదఁబలులు ముదునట్లు తదఁబలులు పూస
 లఁబువృత్తునోయన యంగమ్మువార
 లందఱు నామదేవా నీతమగుడు
 క్రందెనఁచుఁగ్రోలఁ గాఁకొవంగ
 ప్రారంభమయ్యె కీర్తన పాండురంగ
 దేరాఁముగనాడె నెడుటనేనిలది—
 ప్రతివదంబునయందు బరవత్తుక్రొక్క
 ప్రతిలేనిభక్తి మవర్ణులగ్గింప
 తలఁపు తామరనుండి చిరికినకేసె
 లలరణవములు దేవాంగనల్లరఁగ
 నామదేవునివోట వత్తిం చెవాణి
 పావిత్ర్యవిధికిఁ గై వనమైన యట్లు

70

75

80

ఆ వద కవితలయందముల్సాది—
 యాపనోపములాది రచ్చరల్ దివిని—
 వగువారు తూగువారగువనువారు
 నెగిరెడువారు, విట్టుగ నేర్చువారు,
 కరతాళములు దట్టి కరగెడువారు—
 ధరఁబడి పొర్లువారనువనునట్టి
 ఖరమయి కడిదిగా నఱచెడువారు
 కరడులై పురికలు కాయంబులందు,
 నోరాచ! యో కృష్ణ! యో ప్రాప్తపేజ్జి
 చారాధరాకార! మేరుగంధీర!

85

యని పలచించువారై రి అనమ్ము
 పెనుకొని కీర్తనల్ పేరురైతింప,
 వదమటికొండపై వ్రాలె మూర్ఖుండు
 పుడమిపై నెల్లఁ గెంపులుపొలుఁబల్లి
 యప్పు డర్చుకులు సంధాకాలపూజ
 నప్పుకునతికిపేయంగ నేరెంచి—
 అరియంబెల్ల మర్త్యమయంబు కీర్త
 నాలాపమయమౌదు నందతినడుమ
 చుక్కలలోన నెఱుంగఁబోలి శాంత
 దృక్కుల భువిఁ బివిత్రీకరించుచును—
 చేతఁ దంబఱుఁబట్టి చిఱుకల మ్రోత
 లూకలై వదమరి, కొక్కొక్కమాట
 యర్చు కట్టిన వరమానందమట్టు
 లిచ్చంపుసుధవోలె నాత్మలఁ దనువ
 నవరనమయి అగన్మాదు సంపేవ
 జ నరమ్మగాఁ దీర్చనమయమ్ముగలిగె
 నిది జాఱనిదీచిన నెఱులందు, దాచు
 వదమదంబుగ దూకుచాఱుగా నడుక

86

85

వంకీ రసముపేయు సాత్త్వికభక్తి
 వంశేక, మాశ్రీకు వర్షస్వమైవ
 నావదేవుని వెన్న జ్ఞానమార్గము
 టూమికి వచ్చిన బొలుపువ నడరు
 జ్ఞానదేవుని జూచి కక్క-ఎంపుచును
 మానవప్రియ వమావిష్టమగురు
 కన్నుంగవలు పేడికాయలై పొంగఁ
 గ్రన్నున దర్పించి, గద్దించిరిట్లు
 చాలులెండోయి! మీ భవటవదాలు
 పేలుపుగాలు విచ్చేసినారు

1400

కొఱమాలు రాగముల్ తూతలు, పెరి
 కరము త్రిప్పుదులును, కన్నులార్చుటలు
 సాళగింపులు మూతిదాపులు, ఎచ్చి
 తాళమ్ము రీప్రతాతతి బేలుపుచ్చు
 టలు, రిత్తరిత్త తేకలతోనె ముక్తి
 గలిగెడు వచ్చె వై లావమందు
 నూదిమోపెరు నంకతోపైవ దొరకు
 నా! దినమును ముక్తులొ నారికోడ!
 నా వండరిని నేర్పినట్టి విద్వైలమఁ
 జూపించి యిచ్చుటఁ జొక్కంపునత్తి
 వజ్రదగ్ధవయలు జయలుసేనను
 మొలులులై వీరు వమ్మిరయేని! మేము
 నెఱివప్పు, మెప్పుంగనేర్తుమే! యివట
 పరికరింపనియట్టివన్నలే! చొప్పు
 దప్పున దేకిపందమ్ములు శర్వుఁ
 దొప్పునా! యెల్లమయందు శంకరుఁడు,
 మదిగట్టివాము మా మార్గమ్ము విడచి
 యెడయుండు, మైలయు మడుగుజోవదలి

5

10

భజనమేరిటి పెరిపాటల భక్తి
 రజరికిచ్చిటఁజేరునె గౌరవమ్ము
 లనినను పొందురంగాదీనమైన
 మనసుతో లోకమ్ము మఱచినయట్టి
 నామదేవుండు తన్నామనంకీర్త
 నామత్తులైన జనమ్ములుగదల
 కుండిన విప్రులు కొఱకొఱలాడి
 రంజానుకులు! భక్తి రసకులువోలె
 ఎరివిలి నాట్యముల్ సేయుచున్నార
 తలముగా, దిప్పుడుద్ధతి యూరిప్రజలు
 వారిపాటలకమ్మి చేరినారిండు
 దారుననెడురింప దక్షిణ తగ్గు
 వని గొణుగుచు, పామమునన - కార్యమ్ము
 వసువడ పొదింపవలెనందు నెంది
 యో నామదేవుండ! యో జ్ఞానదేవ!
 పీనుల విందయ్యెలే! నాగనాథు
 నకును మీ పాటలు వికల వర్త
 మెక తొట్ట నానంద, మిదె భాగ్యమమచు
 పెన్నెల కన్నులు విశ్వేశ్వరుండు
 క్రన్నవ మీవై సె గాంచుచున్నాడు
 మీ నాట్యములకును మీ పాటలకును
 నానలు బోఁడ్రోప మేనులు మఱచి
 మీవెంటఁ బడినట్టి మావారి వనక
 తీవరమ్ముగ మిమ్ము దిట్టుట మేలొ!
 కాదిండు మీ భాగ్య కాలమ్ము, గాని-
 యానిన ప్రేమ వంద్యాకాలమౌను
 సేయించు కోర్కెతోఁ జేరెడు భక్తు
 రీయలు కటమున నిడుముడిఁ బరుచు

15

20

21

లాఁబడికిఁబోయి! యాడఁడు పాఁబడి
 దాం నాకిఁ బాటలనిశ్చయంబేని
 యామెగిరినిగనుచు నక్కఱవఁచుచు
 నామదేశమును నదినిఁ జూచుచు,
 నటులకాకండు బ్రాహ్మణులను మ్రొక్కి
 యునుండి గదలి భక్త్యావేశి యాల
 యంపునకృపాగ మందునఁజేరి
 యంపులేతరువులై యిగిరిందినట్లు
 శ్రుతితోడఁజేర్చి ప్రస్తుతముగా తాళ
 గతులు మద్దెలమోత లతులికంబులుగ
 నజ్జలు మీరంగ నంబుయుగ్గుముల
 నజ్జగా గజ్జయల్ మానజ్జలి వయత
 వరిరంభము నేయునవిది, శక్తియు
 లఱుదార, మఱపెత్తి, హరిఁగూర్చి పాడ
 నా పాటలకు సౌక్తి యమ్మెగంబగుచు
 పాపాపనోదుండు, భవఁడు సంకోశ
 వులకితుండై వురే! వురే యండఁ బి గది
 కలఁగఁడఁ దొడఁగిన తారుమరించి
 యెప్పరికిందిన నప్పొలులకును
 తెన్నున విద్వింపె విప్రులొలవుడు
 కులసీనులార! ఎద్దిల మదులార!
 మలయుక్త మతులార! మక్కురువులకు
 నెగ్గనరిందిన నేటికిఁపూజ!
 ఎగ్గల బాటునఁ జేయుఁటేగాక
 కాలుసేతులు గల్గి రీలఁబారాడు
 పాలాజ్జలే హరిభక్తులకుండుఁ
 జిదివి యెఱుంగరో! నజ్జమలయక
 మదివెట్టరో! కండమాంద్యము గ్రమ్మె

30

35

40

నో! జాతియన్నది యెడలికిలంతే
 యో! జడమతులార! యెల్లంపుగుణమో!!
 జనన మైశ్వర్యంబు, భవమును, విద్య
 యనునవహంకారమునకు సొలములు
 హరి యడించిన కృతాదురుడు నర్వేళు
 దరిపించ నర్హులో! దార, ద్రివారు!
 కడిదిమన్నరులార! కానరో! కాక
 యెడఁదకుద్దముగాక, బుడిబుడివూఁ
 లొనరించ-తిలమాత్ర మున్నదే గుణము!
 కనుఁగవచ్చు దక్క-నఁజూడుఁ దళఁడు
 నరమాత్రుఁడేయోనో! నామదేవుండు
 భరణికిఁ దిగిన యుద్ధవుయావు వాఁడు,
 జ్ఞానదేవుండు విక్రంబుగా విష్ణు
 వీనేల తవమునఁ బాను జన్మించె
 పొందు! ప్రల్లదులార! భూసురవ్యాఘ
 భందులార! వారి పాదములగిగి
 జలమాది - ప్రార్థించి శాంతులఁజేసి
 తొలుపుండు మీయనుంబులు బోవకున్న
 విమ్ము మీనుతులను మీ బండుగులను
 చిమ్ముచిగ్గికి బూది పేయిండువనిన
 వదవద వదకుడు తడియారినోట
 కడుఁ జీకటులు గ్రమ్మి కన్నులయందుఁ
 బదరంగగుండె, లెంపలు మేకొనుదు
 వదఁడు వదండని పఱుగులు పెట్టి
 యా నామదేవుని యంఘ్రులు దాకి
 జ్ఞానదేవుని పాదకమలమ్ములంటి
 యో నామదేవ! భక్త్యున్నతభావ!
 జానదేవా! విరుణావందనూప!

45

50

వశువులపైతిమి బ్రహ్మ వర్తితిమి
 వశవతి కోపంబు వ్రళయగ్ని బోల్కి
 మమ్ము ముట్టిన, దింక మమ్ముద్దరించి
 నెమ్మిఁ జూడకయున్న నిన్వ లేమన్న
 వారికి వందించి పార్వతీ విభు న
 వారిగాఁ బ్రార్థించి బ్రహ్మాటలంబు
 నిలిపిరి భక్తులు, నింగిపైనుండి
 జలజలమని రాలె తెలిపూలవాన,
 ఆనాటినుండి భక్తావనవరుఁడు
 గాన వినోదుఁడు కాలకంధరుఁడు
 నాగభూషణుఁడైన నాగనాధుఁడు
 తీగె పాఁగఁగ నామదేవుల కీర్తి
 యరయఁ బల్కిమ ముఖుండై నిల్చి భక్త
 వరులకంకిలి మాల్చి మోయుచున్నాఁడు
 మఱికొన్ని దినము లా తరుణేందుధరుని
 నరన నంకిర్తనా చారంబు వలిపి
 యతుల వళ్యాత్తన మతులైన విన
 తతులకు జ్ఞాననేత్రమ్ములు దెఱచి
 ఆయురసున్న భక్తాద్వైత కదలు
 బాయంగ సంసార పారమ్ము జేర్చు
 మహిత భాగవతధర్మమ్ము బోధించి
 యవాతసంశయమున హతులైనవారి
 నితకర్మమ్మున వతులుగాఁజేసి
 నందవృన్దెడ ఎద్దకీర్తులు సూసి
 నాగనాధునిపాద వలిసమ్ములంటి
 యాగుఱ్ఱుగొనుభక్తి నావతికడను
 వందరిపురికినై వయవంబుగట్టఁ
 బాండురంగనిఁజూడఁ బడయుదునమరు

55

60

80

వామదేవునిమేను నందినరామ
 మామని శాగమ పొంద్రానందవళ
 వటు చూచునాస్వామి యటు వల్కుదేను
 పొటమరింపంగ వేడ్క బాన్సుకొగిటను
 రంగులు నేను పక్త్రంబు ద్రిప్పనను
 పొంగెనో పొలయల్కు బోలబందు
 నాకబోలముదాకి నన్నెలయందు
 నాకప్పలోలిమే నైకుంఠమగును
 తరుగినియట్టి దింకావతువులను
 పరవళమై మేను వరుగిడుదన్న
 వామదేవునిఁజూచి జ్ఞానదేవుండు
 యేమోయి! చట్టితివిందీతెర్వలను
 తింకనైతివిమేము తీర్థవృద్ధులము
 నంకటమౌను నీ నరిగాంగ నడవ
 తొందర లేదులే! తోయజనాథుఁ
 దిందయుండును నీకునై యేరుసాచి
 మెల్లనఁజనుచుని మేలులులారు
 మల్లెలుపూయ కన్నది మోచిపైని
 వామదేవుఁడు పాదు నలూఁజుగొలిచి
 సామోదితములతో నరియైన కవిక
 లెందెట్లుబండిన క్రందుగాఁదేనె
 తిందుకవిక వాని తీవనంబయ్యె
 నా కవిజానీతామని ప్రేమ
 పాకవరాకాష్ఠ పాండురంగండు,
 తెరువులఁ దగిలెడు పురులందు దివ్య
 హరినామకీర్తన, లరవిరుల్ చల్లి
 యదృఢపృథువున్న యవఘట - పాత్రి
 కద్యపులను భక్తగణములఁ జూచి

70

75

80

నడువంగ నడువంగఁ బొడకొనెనుట
 వడికట్టు ముక్తికి ఎండరీపు ము
 పండరీపురములో లొంగు భక్త
 మండలీప్రాణమ్ము ముఖతగోష్ఠిరము
 పండరీపురమన్న - భట్టలకెల్ల
 గండరించిన యట్టి కైవల్యవచనము
 పునులు మహర్షులు కందేర్చికుర్చి
 పనిపడనిల్చిన భవ్యతనమ్ము—

85

ననకాదిమునుల వాంఛాభూమి నార
 దునిచుహతికి, గొంతుననోవుచోటు
 సొంతాయనియలొ వైష్ణవదుల
 పైతిరివాల్చేర వర్ధిలనగము
 వాసుదేవుండనువారమ్ము భక్తి
 భానురులకు వెంట బడివచ్చుచోటు
 పండరీపురము గన్నదీనంత మేన
 పొందు మల్లెలుపూది, పొలపంలుమెఱయు
 కనులలో నానంద కనులముల్ విరిసి
 తన ప్రాణనాధునిదరికి నేకించు
 వనిత చిత్తములోని, నగలునకంటె
 వినుమడిగావయ్యె నెనువనగలు
 వాసుదేవునకు వెన్నెగడరమౌనె!
 తామవికార సంకలితచిత్తులకు
 జీవేశ్వరులకున్న పాపనప్రేమ—
 లేవికంటెలొప్పు దీగిరించుననుచు
 కరములు ముకుళించి గండముల్ పూచి—
 ధరణిపైబడి మరాత్పర! నమోవాక
 మని పారెపారె పాష్టాంగమ్ముపేసె—
 పనిదినప్రేమల వాసుదేవుండు

90

95

తావ, శ్రీవండరీదాముడై నట్టి
 జ్ఞానేక పవధికి జ్ఞానదేవునకు
 తనకన్న మేలుగా పనజాడెదలంప
 బనియేమి! లోకశిక్షణకుఁగా, నేను
 మును, నడవుటెగాక మొనుయాకండు
 తమపు భూమినిసోక దండమ్మువెచ్చె—
 నివ్వడు గాదప్పు డిందిరానాడు
 తెప్పలుగా హర్షమువృత్తిలంగ
 దరింపనలెనని - తారుణ్యదర్శ
 భరితంభరమల్ల సరనయంకార
 పారంగరాగమై, పారపారావ
 పూరితంబై, పారపారాపార
 పారవచనర కింజల్క కర్ణమిత
 వారియౌవర చంద్రభాగలో నాడి
 హరికి ర్తనము సేయఁబాత్మఁ జొక్కుదును
 పొరిగోవురవ్వారమునకు వందింది
 బలిపీఠమున కర్థిఁ దలవంది మీ
 జలదమ్ము కాచిపేతులు దాల్చినట్లు
 కొమరారు ప్రాణల్కు కొనల క్రొత్తావి
 గమగమల్నిందు చిక్కని యూర్పులగుడు
 అదె వడ్డు విదెనయ్య ననుచు తన్నుర్చి
 యెదురుతెమ్ములు సూచు విందిరారవణా
 గని, మూర్చనచ్చిన కరణిపై వ్రాల
 కనులలో పీఠముల్ గాచ్చయఁ జాడు
 రంగఁడు, శౌగంధ వ్రాచిన వాని
 ముంగురుల్ నిమిరి, క్రమ్ము కరుష్ట బాష్ప
 ములు మీటి, కంఠకన్నులుపేర్చి చూచి
 వలుసూరు, గౌగిలింతలఁ గరఁగించి

1500

6

10

యెన్నుండు నమవీడి యెఱుంగని వాఁడ!
 విన్నాళ్ళు లెట్లు వేగించితివోయి!
 పిచ్చు లేనిది నాకు నిజకడలేని
 భావమై కన్నులఁ బట్టదు నిదుర
 జ్ఞానదేవుల మైతి పామాన్యమైన
 దా! నీదుభాగ దేయంబు ఫలంబు!
 ననుడును స్వామి! నీ యానతి యందు
 పని వినుటేగాని వనలును లేదు
 నీ రూపమే కండ్ల నిలిచిన దోయి!
 నీ రూపమయ్యెను నిఖిలంబు జగతి
 నీ విరహాపుఁ జిద్దు నిలుపున గాల్చు
 ప్రోవులై వాగులై పొంగి వచ్చినవి
 పడకవికలు, భవద్యక్తి సౌరభము
 వెదజల్లు మొల్లలు, విశ్వేశ! కాని
 యమృతమ్ము గుడిగట్టివట్లన్న - దుఃఖ
 శమమైన నీదు సర్వాన్వయాపమ్ము
 కనుల ముందుబలేక కలఁగుటలేదు
 యని యందు! తఱుమొక్క యగ్నికుండమ్ము
 ణదకయై నామదేవేఁడు బిమ్మరించె
 నిరువాలు గమ్ముల పీరమ్మునించి,
 నామదేవుని, భక్తి పీనుఁకినీని
 కామకాంక్షలు కర్మగట్టిన రూపు
 నామదేవుని దివ్యవాదాననకారు
 నామదేవుని ముక్తి నగరిపీఠంబు
 మొలక వచ్చు ముత్తెములతోడఁగావి
 వలుతెఱ మురిపించఁ బలికె విష్ణుండు
 నామదేవా! గ్రోత్తవా! మనకున్న
 ప్రేమబంధమ్ములు విశ్వ విశ్రుతము

15

20

పెడఁజాటు లందున్న కడిపి ప్రేమమ్ము
 రొడగూడియుండిన నుండవునుమ్ము 26
 భక్తితాల్మమునాకు బహుశమ్ముగాన
 భక్తి విరహాభావవర్ధితం బగుట,
 భ్రమర గీతమ్ములు, రసవరాయణము
 అమృతవేణి కలంబు కన్నాచొ కావో!
 పరమభక్తులకెట్లు భరమె మాధవుని
 విరహంబు, భక్తు మిహంబుగల్గు
 భగవంతునకు నిర్ఘ్నఁబడిన మనసు
 మగతఁజిక్కిన నొక్కమామైన నాడి
 యెఱుంగ రుక్మిణీతోడ, వెరవరిచలుకొ!
 సరసనేయందె, విదారించవోయి! — 30
 యునని జ్ఞానదేవుల నభిషేక్షింపే
 తనుపారనప్పై చిద్వ ముదైవమూర్తి
 నామదేవుఁడు భక్తితో మోళించె
 నా మధుసూదను నర్థాంగి, రుక్మి
 ణీదేవి, కామాత బోధింపదేని
 శ్రీపరుసకుఁగల్గినే దయాస్ఫూర్తి!
 హరివల్క్రే నామదేవా! బోయారమ్ము!
 పరసవతంసమ్ము జ్ఞానదేవులకు
 దీర్ఘమాతిద్యమ్ము తెఱవకు నెగులు
 దేర్పము సుతుని ముద్దిడికొమ్ము, కల్గి
 పీపై నె ప్రాణముల్ నిలికొప్పదియు
 నాపెనునికముగా నాడుమునలుకు,
 ధరణి ప్రేమములు, రిత్తకు రిత్తగావు
 జరగు బ్రహ్మవంద పుష్కరాదరు
 లవిరొల్కములుగాని యంతకు ణీవి
 తవి మహాసంస్కార మాపహించెడును

బోయిరమ్మండు విష్ణుగల వత్సమం
తోయజనాటఁ దొత్తుగ నొత్తొనుడు
గళసీమవన్నట్ట తలంకాచాను
మలరచ నవ్వాని గళముగ నేయ

40

శ్రీ రుక్మిణీదేవి, చిఱునప్పు లొలం
వారిజాక్షినిరీలఁ బరికింపుదండె
వారవోయినతోన వారిజాంబకుఁడు
దీరమందరముగాదారతో ననియె

చెలువ! శీర్షమ్ములు వేవిందివచ్చె
నలుపుగా మనవాఁడు నామదేవుండు
దానికుద్వాఁన దీర్చకయున్న
వానియాచ్రతము వత్సలవంతమగునె!
వాఁడు నిస్సృఁడు, వాఁడు బట్టనదేవుఁ
దాదకాదకఁగ్గులు యాదవావ్యయుఁడు.
మాకింక తెరువేది మనికి తం బలమె,
మాకన్న నద్దిరా! మాయలవాఁడ!

45

కల్పకల్పమ్ములు కాపురిందినను
నల్లెరు మాపై నె జాజుల లింక
పెరివారిదిడుకువే! విడిముడిలెని
దొరకయినట్టివ తెలువలొమాకు
మాత్రమెక్కడ నర్చు మఱులు భర్తములు
సొత్తాజితులవేడ ననుకూరునేమె
యని కావికమ్మల నలమంగనగపు
నవజనాదుని పదద్యయమంటి స్వామి!
వింకలాడెదపు నీవికములు జ్ఞాన
వంతులనైనను, క్రమియింపఁజేయు
మరరాజ్యరమ భవచ్చరణంపుహాళి
మరరాజు వీయింటి వరిచారకుండు

50

గొడగు వట్టెడువాడు గుహ్యకేవ్వరుడు
 మృదుడు పీమెగుసొలఁబడినవారణుడు
 పిచ్చునిస్సృజఁదవాట నిక్కమేయైన
 తావింపనిక భాగ్యవంతులెవ్వరు
 మాగువానియొగ మాయావృతుండ
 వై గణుతింపంగ నఖిలభూతముల
 యంతతాత్మల నిర్మి యఖిలభోగముల
 వంతరానుభవంబు నలిపెడుదాన
 పిచ్చు నిస్సృజవు పియభుక్కుడవు
 పిచ్చుగానిదియేమి? నిఖిలశత్రుడవు!
 తానిమ్ము! నీ కిచ్చగలుగుట యేమి!
 పూనిక యది దప్పిపోవుట యేమి?
 యనుదును కన్నుల వల్లార్చి నగవు
 మొసఁపవాతెఱి ముత్తెముల్ పూచి
 పండరీశ్వరుడనె పడఁతి! యాయుద్ధ
 వుండెగా నాచుడెవుండొచు వొడపె
 వానినుహత్యంబు పనఁపనాదు
 లేనైననెఱుంగ, నింకేటికివాడు
 గగనంబు కడవల గగనమెఱుంగ
 దగఁజితమూర్త్య మాయాశక్తినేన
 యెఱుంగను భక్తిలో నెంతటివలమొ
 యెఱుంగఁడు భక్తుఁడింకొరులెఱుంగుదురె!
 నిరపేక్షుడై - నిత్యనిర్మలండగుచు
 పరమకాంతుండు - నిర్వైరుండునగుచు
 నమదర్శమందునై, నకతంబునన్న
 తమిఁబి, నెదలోన్దాల్చి జీవించు
 వానియంఘ్రుల ధూళిఁబడునప్పుయావ
 వానిపేటొనర్చి, బ్రదికెడునాన

55

60

65

యనునరింతుమవాని! నన్నువాని విధి
 కనుగూర్చులేక నా మనసునపేలు
 తలఁపులులేక శ్రీ దామవై తుంర
 మలవాని కలుపుల కల్పంబుసాటి,
 పరమభక్తులకన్న పండరీకునకుఁ
 బరికింప ప్రయమైన వస్తువులేదు
 నామదేవుడింకలో మఱివచ్చె
 స్సామి చెంతకు భక్తి భరనిత్యళికువు
 వానిపీడించి వీవ్రతము ముగించి
 పూని యుద్యాననమ్ముమఁజేయవలదె
 ధనములు కొఱయైనఁ దమకున్నకొలఁది
 నొనరింపఁదగుఁగాక నొల్లఁబో ధర్మ
 మనుటదికంటె! నీకంత లేవడియె!
 కనుకని పీఠాపుగానెడు తల్లి!
 తమ్మునిదారంపు కొమ్ముగాదోయి!
 లెమ్ము! పండరిలోన బీరార్థముర్వి
 దిరుగువేదమ్ములు తరుగనివిష్ట
 వెఱఁగుగావగులు వ్రేల్చెరువారు
 నాఱుకాఠ్రమ్ముల వాకళిందిన గ
 బీరబుద్ధులు సోమపీఠులు, వాఱ
 పేయం బొనర్చిన విక్రతశ్లోకు
 లాయతి బ్రహ్మల నడకిందువారు
 పరమకర్క శతవీభర శీర్షదేహు
 లరుదారు మంత్రమయాత్ములు కడిమి
 బహుపురశ్చరణ తత్పరులు, వ్యధర్మ
 వివాతబుద్ధులు ధరణీసురుల్ గలరు
 వారి నాహ్వానించి బహుభోజనముల
 భూరిదక్షిణలఁ దృప్తులఁజేసి కాక

70

75

80

వ్రతము వఫలమౌనె! భక్తుండవోయి!
 యితకరిగాఁ దక్కునేలివలంబు
 పరవభక్తులకును పొందురంగుండు
 పొరమాటలేటికి? పొదము నేవత్తు
 నీవెంట విప్రుండనై నేదరాసు
 లావిప్రవరుల నాహ్వానించుకొంటు
 వని పూని చలికి లీలావతారుండు
 ఊములోఁదానొక్క జగతీసురండు
 గానయి నుడుటిపైఁ గమ్మునితావు
 లీసత్త్రింధ్రముల్ వీనులఁగుండ
 లమ్ములు నిడుపుజందెమ్ములు చంద
 నమ్ము వక్షముననం నమ్ములయందు,
 గళమునఁ దులసి మాలలు వానితోడ
 వలముతావుల సోగరై న గొజ్జగుల
 దామముల్ చకవత్తవళ చంద్రికల
 చేమిందు నై దుకచ్చెలకట్టు హాసు
 యొనవరిఱియిద్ద యుత్తరీయంపు
 వనలు పెన్నెఱిగుంపు నెఁనగెడు కచ్చు—
 కరమునఁ బూవుల సురటి యొప్పార
 నిడుకళంబుగ నవ్వె - నెఱిమిందు నిలిచి
 పొందయ్యె వేనమ్ము పోదమేయన్న
 కందమ్ములానంద తుందిలమ్ములుగఁ
 తొరగని నామదేవుం దాన యన్న
 వడఁజారి వచ్చెను భక్త చయమ్ము
 భవునంభభవుఁడు నివర్తి దేవుండు
 తవులలాటాక్షమ్ము దాచినవాఁడు
 వనతానమండు సోపాన దేవుండు
 తనువునొక్కమొగం ॥ చార్మివవాఁడు

85

80

యోగ మామోగతో మర్వరంబగు
 తాగై కపిందీ ముల్తాయ బంగ
 దేవుండు యోగనం దీక్ష బుద్ధి
 భాషకుండా ఎన్న భాగవతుండు
 హరచేవాదైవతి వరహరిభక్తుఁ
 దరిదిమానియైన యాశుర్యదాసు
 కుమ్మరి బగుతుండు గోరా మవస్వ
 క్రమివ యర్పిలి రాశాభిదుండు
 వరమనిశ్చానమ్ము వరసంహ మేధ
 మెఱయు భక్తుఁడు చొకామీక వంశముఁడు
 అంబుతోదరుని ప్రేయసు జనాబాయి
 నంది జగన్మిత్రనాగ నాదుండు
 లలిత ప్రమాద మాతా సేవతోన
 జలజాతి నేరిన సావంతమాలి
 మణియుఁ దక్కిన భక్తు లిరిది శ్రీధరుఁడు
 వరగున విప్ర చేషము గల్గెననుచు,
 శేరిన తనవారిఁ జెంతకఁ దిరిది
 వారివారికిదగు భంగి లాలించి
 తాను ఖూమినుదుండైన కారణము
 ప్రాణాయములు వారి కాహరి దెల్పె
 అప్పుడు నివర్తిదేవాదులో పెద్ద
 లవరాజికుది వెంట పవరంజి వడగ
 లను బూదినదువంగ వసుగలో భక్తు
 లను వరింపఁగ కీర్తనానందవతులు
 నామదేవుఁడునట్లు నడుమ శ్రీరామ
 నామామృతము బండ, వలుగడలండు
 పొంగె నాయుత్సవం, బాగదేవ
 తాగణ వ్యాకులి తాంబరం బగుచు

95

1800

5

పాఠుడై నడచెడు పాండురంగండు
వాఁడ ప్రతి గృహపతిఁజేఁబోయి
తిలనంబు భక్తి సంకలితుడై యెల్ల
ఎరితాపతారుండు పండరీశ్వరుని

10

నన్నిదిలో నుండు సంతర్పణమ్ము
మన్నించి మమ్ము - భామా పుత్ర మిత్ర
సహతంబుగావి నన్నిధిసేసి
బహుమతి సేయంగవలె నందఁ బఱతు

కారణమే మన్న, గాదిరి తనకు
నారాయణు నిరంక నామదేవుండు
శీర్షయాత్రలుసేసి తిరిగి వచ్చుటను
సార్థకమ్ముగ న్రతా పరణముద్యావ
నము సేయనెంచి మమరులు మీరు

మము గృతార్థులసేసి మనుషుడం దనును

15

ప్రధిరాను భావుండు పండరీశ్వరుండు
క్రతురూపులగు విప్రగణము పీడించి
తనపేరనంతుండు తాను విప్రుండ
ననె, జాతి ధర్మ వేలాఁతీక పృత్తి

యూరీతి విప్రుల నెల్లరఁ బిలిచి
వారిజాక్షిండు - భక్తవంశ పరమండు
కోనెలఁజేరి యా కొండరి మీర

లావనభములకు నలుగుండఁబయి
సెలవిచ్చి, సప్తవర్షములవకు విప్ర
కులములతోనన్న పలుకులు చెప్పె

20

నామదేవుని యింట నామసంకీర్త
నామోదములు గుప్పుచునె నాటికేయి
తెలతెలవాడె దిక్కులఁ దెల్వినేరె
పురుగులు, నుదీతేనియల విందు వేసె,

ము తెఱంగులఁగూపె మత్తకుక్కుటము
లెత్తిక మెడలతో వీండవై నుండి
మలయ మారుతములు మువిసి గండ
తలములు ఎరింగె దాక్షిణ్యపుత్తి
రుడుమల నున్న ప్రావిరుజ్జగింది
తిరదర్పణమలలో తానినాతెల

25

మొలకఁబోయి వెంపులఁ జూచి నుచు
కుమారులవోయి క్రొత్త కోడలఁడు,
విడిసిన నెత్తమిట్ట తెలువల చుట్టు
తిరిగి యటల్వంత యెఱువులు సూపె
సరసు రసకుండై న వండరీశ్వరుడు
తిలుగనితమి టోజతనయ నాకట్టి
కురుకొత్తిగించుచు, గొనరి చుంపించి
విరవాది పూసెఱ్ఱ విడలేక విడిచె,
లోకబాంధవుఁడు త్రిలోకవేత్రంబు
కోకముత్సంధాయ గొఱ్ఱగుల్జరై

30

గగనమాణిక్యమ్ము నిగమఘోరహమ
జగదగదంకార వరణనదారి
నామదేవాదులు నారాయణునకుఁ
బ్రేమంపుఁ జాట్టముల్ వీమలవిందు
సేయరాగములతో చెలువుఁదాఁముల,
తో, యతులదుక చేతోహరులగుచు
పదికవిత్వమ్ములు వాడుచువ్వురు
పదనెక్క-గోపురద్వారమ్మునందు
నింతలో సర్పకు లెలమినేతెంచి
యంతర్ముఖులు భక్తులందఱతెఱంగి
తలుపులు దెఱచివ మొలకవవ్వలను
జిలుకుచువులఁ గటాక్షించె శ్రీధరుఁడు,

35

తలయంబె నామదేవులకు జన్మాది
 గలిపిన నూనెతోఁగలికి రుక్మిణీయు,
 నత్యథామాదేవి జలములువోపె
 నతున్నతము తపంబగునిదీయనుదు
 వారతుల్యట్టి రజ్జావ్యలు దక్కు
 వార, లాపండరీశ్వరుఁగూర్చివతులు
 వురుదీోతముఁడు స్వయమ్ముగ వప్తమాల్య
 పరికరములనిచ్చె - భక్తశీలదన
 కీ నామదేవున కెవ్వరించు
 మౌనులు, సురలు పేమాదుఁ గీర్తింప
 పొందురంగని పాదభజనలో భక్త
 మండలియొందంగ మహాహ్వాచయ్యె!
 వచ్చిరివిప్రులు పందలు పేలు
 మచ్చిక టుణియింప మాకమ్మ నాల్క-
 త్రుప్పరులైరువందు దోరలై యాన
 విప్పగిల్గినబొట్టి లప్పరించుదును,
 అలోన బ్రాహ్మణుండై యున్న చక్రి
 పాలమ్మునంది తత్పాదముల్కుట్టి
 జలములఁగడిగి యమ్ములఁ దడియొత్తి
 తెరిచి, అంతులుగాఁగఁ దీర్చించి రుక్మి
 ణీదేవి వీక్షింప - నిరుదఁగన్పులహ
 క్రోదిగా నవ్వలు పుష్పకోడి ముత్తె
 ములముగ్గుదీర్చిన నెలపులయందు
 తలిమముల్ మోచాపుదములు పేయించి
 యిఁకరందు పద్దన కింతులంపు
 వికచాంబురుహనేత్రవీక్షణతోన
 నవ్వరలెల్లరు, నాపాల తడలి
 వచ్చిన బాంధవ్య బంధంబు గుఱిచి

40

45

50

పోలే నాక్షణమున వాలోక జాల
 జాల కమ్మల విప్రచయము డాలించి
 వెలయు మధ్యమలోక లలవల కరణి
 చలువ నవ్వులతోడ నాడెక్కరించి
 జలజవాని తలంపులతోన తెట్టు
 వలుగాగ బెరిగిన బహువదార్థములు
 వర్ధింపఁదొడఁగిరి నానోరస్థ
 లోదీన మృదగకులొయ్యారములుగ,
 ఎన్నఁగఁదావుల యన్నములు నూలుగాయ,
 లనుపై న చచ్చకు, లంబకుల్ చారు
 ఎలుసులు గమగమల్ వలచు క్రొన్నేయి
 బలం వంకలు గట్ట ప్రతివారి ముందు
 నరీపెలు గారెలు వవుగులు, లర్హు
 కరిణికాయలు దొడ్డ ఖండమందెగలు
 కుడుములు పూర్వపు కుడుము, అద్దెవలు
 ముడిగొను నప్పాలు పొడి తెల్లమండు
 తొరటివ యవుగులు వరమాన్మములును
 వరివరి విధముల భిక్ష్యవంకతులు
 నొడికఁపుఁగూరలు, నొలుపు పప్పులును
 గడు మడురమ్మ చొక్కమైవ పెరుగు
 వారి కటాక్షముల్ వారివ యమ్మత
 భారలు మందాక్ష దంతుర మంద
 హానముల్ వలున్మత్యక్కుడా భోగ
 మాంస దర్పముల్ మాంసల జపన
 మండల జల్పక మణిపేళలా వ్ర
 దండ విక్రమములు సాభోగ కటివి
 తర్దికల్ గమచు, చి, త్రజ శరాసార
 మర్దిత హృదయులై మఱచి నేత్రమ్ము

55

60

లాహోవఁ ద్రావుదునా శంక పూర్తి
సాసద విప్రులు సారెసారెకును

65

వనజదళాక్షిండు బ్రతివారిఁజేరి
మనమున కించిన మధుర భోజ్యములు

పరితృప్తుగాఁదిని, కరుణింప వలయు
శరణుంటిమని యున చారముల్వలకు
నాపరాత్పరునకు వాఙ్మానమూర్తి
కపాణులకు నెక్కడెక్కడి సాటి!

లోక క్షిరసము యాకమలాక్షిఁ
దీక్షివరుల నటి యందుచేగాక
భూసురులు తరలా వీరశనం బంది
యాననంబులువిడ, వంశ్రులు గడిగి

70

తజ్జలమ్ములు శిరస్థలమువఁజల్లె
వజ్జల నిలుచున్న - భక్తులందఱకు
హరి, పురుషోత్తమండా నలలములు
శిరమునఁదాల్చె సుబ్బరవోవసురులు

చందనమును పూలు వరన తాంబూల
మందర కొనఁగి మంత్రాక్షరలిచ్చి
నామదేవాదులతో ముందు నిలిచి
యామధు సూదనుండొ దలవంచి
వారు దీనించిన వరమ లాగ్యమ్ము
మీరుదెంచుట మిక్కిలి వెలిగె

75

నామదేవుని పుట్టు నమి వదదస్వ
యామృతసేవ చే నంచు నగ్గించి
భూరి దక్షిణలవేఁ బొందించి తృప్తి
వారట విశ్రమింపఁగ నామదేవ
సోపాన దేవ, పీఠోపా నివర్త
లావణ్యులైన గోరాని కుంభారు

రావోరామీశాను లంకకృష్ణాల్ ఓక్తి
 వాచవిగ్రోలిప వనితలై నట్టి
 యాజనానాయ మున్నగునాడు దనుకు
 పాటమైకట్టుగా వరసేజనేతి
 తెలనఁ గూర్చుండిన క్రిగండ్ల నగపు
 వెలంది వెన్నెలఁగాయ పేల్పుదిచ్చరలు
 వడ్డింప వరఁబూర్తి వండరినాఁ
 డద్దపాకులుగాఁగ నఖిలలోకములు
 రమతోడఁ గ్రీడించు రాంకృష్ణూర్తి
 ప్రచుదమువ్వెత్తుగా భర్తలనోట
 నిరుదన యెంగిలి గురుడు నుచ్చిష్ట
 మొడగూడెనేడు ముకోత్సవంబుచుడు

80

నామదేవా! భక్తివందనామా!
 నామదేవా! రచనా సార్వభౌమా!
 యేది! వీనోటిలో నిడుకొన్న కంఠ
 మాదరమార నాకం దివ్యవోయి
 జ్ఞానదేవా! వీకు నాకును భేద
 మేనాడులేదు యేదీ వీడు కంఠ

85

మారగించెద వధ్వరాగ్నిహోతంబు
 సారమికమ్మువ సాద్రవ్యమట్టు
 లోయ! విసర్తివాదా! యూరకుంపి
 వా! యదె! కొమ్మోయ! యన్నంబు మేల్పి
 నలుకాడమేమి కుంభార! గైకొమ్ము
 నలుదోయ! గ్రుచ్చిన భక్త్యంబు దీని
 నన్న చొకా మీళ! సున్నకున్నావు?
 తిన్నదందిమ్ము సంకృప్తిగాఁ గురుకు
 నో! నానానా! మూల ముక్త్య
 మైంగుకోరుత నట్లుంటివేమి?

90

తెంపుల పలుగాట లింపైన ఎడన
 నంపవే! భుజియింతు నాకలిగొంటి
 ననిపారె బలుకుదు నారగిండును
 మునిపంజః గొణికిన భోజ్యముల్ భక్త
 కులముల కిడుచు వెక్కువల నవ్వెడును
 జలజాక్షుడుండిన చాపకూడైన
 యాచిందుఁజూచి వ్రాహ్మణులు, కష్టపై
 గావించి కన్నులు కడకటం పడుచు
 మాదిగ యొక్కడు కుమ్మరియొక్క డొక్క
 డేదికులమొ చెప్పగాదనువాడు
 పరునెత్తి నచ్చిన పడతి యొక్కర్తు
 పరువు వీడిన, వీరి భక్తులటందు
 వారి యెంగిలిదాను, వారు తనెంగి
 లారగిండుచుఁ గులా చారముల్ గూలఁ
 ద్రోసనా, రేటి విప్రులు వీరు, నిగ్గు
 దీను యట్టి మాదింగుడగాక
 వీని మాటలు నమ్మి నేడ గంధిలము
 లైన మాకులముల నాలి బుద్ధితిమి
 పవియైన తిండి యాళలు చూప, కులము
 లవియంది, మాతెల్వ లాలంబువేసె
 వీరు దుర్మార్గుండు వీని గృహంబు
 కూడు, వీడిచ్చిన మాదలు కలుష
 ములు, పాన దైవంబు నిలిచి మాపాల
 నిలుపున గూర్చె నన్నిత్య లన్నియును
 సేరనంతుండందుఁ జెడగఁ బవవి
 మేరుమానిన నోలె మెలమెల్ల డాప
 మాకొంపలను గూర్చె మాయలపుట్ట
 యీ కళ్యణమువోననేది తెర్వంచు

85

1700

5

తిమలోనఁ దామ వితర్కించుచున్న
గమలోదరుఁడు వారితై వడి జూచి
తన్నవంబుల నన్న తలఁపుటావించి
చిన్నయందానంద కింపి ప్థకుండు
విమల భక్తులదై న పెద్దతకమ్ము
తమిదీరఁ జూచింగఁ దామగఁ బూని
చేసవ తెఱఁగొట చిఱునవ్వు పెదవి
కోసలఁ దొలుక విప్రులఁ జేరివలికె

10

దాసుని యెడ నేమి తప్పు దోచివదో
భూమర వరులకు, పుల్ల పద్మమల
వలెఁగలకలలాడు వదన వింజములు
జీలగు నవ్వలనేది చిన్నచోయనవి
అనుమానమేల మాయఁడు! లాకులమె
వసుకంగి మీలోని వారమే కాక!
మనసులో నున్నది మాటతోఁ జెప్ప
మనువుండమమ్ము మీ మన్ననల్ గురిం
యను హరి వాక్యంబు లాలించి యాడు
కొననేమి యున్నది? కలమున తెల్ల
గడ్డలి గొంటివి! కద్రో! విప్రుండు
పద్మగా భూదల వంక్తి భుజించి
టలు, వారి యెంగిలి కలరుచు గుడ్డు
టలు తన యుద్దిష్టములు వారి కొనఁగు
టలు దావకూడయ్యె కలవంగ విందు,
తెలవరినంత కండలు గొట్టు కొనుచు
బ్రదుకువీ కుమ్మరి వరమ భక్తుండె!
వదరినంతనె పెర్రి పాటలు ఎగ్గు
దొఱఁగి, యాదీన యంత, తొల్లిలి కమ్ము
లఱముల వంతన యయ్యెవా, నామ

15

20

దేవుండు కుతునితో దీప్తిన వాడు!
కావరంజన వాడు గజదిన కూటి
వంపివ్వ గుడిచితి వా చొకామీకుఁ
దెండలివాఁడొగాడి యూరి వాడె!

కడజాతి కొయ్య వీక్షణముననైన
వడిగఁ దానము పేయవ ల్లివాడదీ
లా! వాని యెంగిలి? నీ వాయ దెంచి
పావన మునిదింటి వీవ ర్తనములు
పాఠులవే? నీవు బ్రాహ్మణుం డనుచు
నేరిమి చూటాడి - నీ యంబ మమ్ము

25

గుడించి, మానివ గూర్చితి వేరి?
యొడిగట్టి తీయఘంబుడుగక పేయ
వీరితి జూచిన వీతులంజేమి?
యారని యరగలి యైయున్నదోయి!

వలితెదు కాస్తార్థ వాకంబుగమ
నలిపెదు పేవలా దార పూతముగ

నిన్నియుండియు వీకు నియమంబు లేక
యున్నట్టి దాన నాయున్న పన్నియును
వెలిమిడిలోనీయు వేల్చిగావయ్యె,

కలిమిగలిగినంతఁగావలమూచి

80

యవ్వపద్మినయట్లు వచ్చిగాడిదుగ
మెచ్చు నా ధర్మంబు! మీదదై వంబు!

వేదానుసరణంబు వినధర్మంబు
కాదందువో! చరి - కల్లలే యౌనా

ప్రామినుకులు పెన్ను పర్థధర్మమ్ము
లామేర వడవుడు యదిగాదొ తగవు!

అనుడు వప్పరమేకుడంకింది కిరము
కనులార్చి , వాఁకిగరములు మొగిచి

కాంచె వోవిప్రవలూర! ధృ
ఘోషితిలాహ! మీ బుద్ధులు తప్ప
దలఁకురే! యొక్కొక్కరినొకరులే వేద
మరి నాకళించిన నెచ్చెవారును

35

వీల్లెప్పెప్పు వేదవ్యాసుని ధర్మ
మల్లెతమ్ముగా నొనరించుట
బుద్ధులు పెడత్రోవఁ బొరలుచేగాక!
ఎద్దంట! మీరు పెప్పవ ధర్మ

మదియు ధర్మంబె కాదిన్నచెవ్వరు
మనించుచూడ సామాన్య విశేష

ధర్మంబులని రెంటి తప్పకఁబో
మర్మజ్ఞుడైన యాహ్మయివారఁపఁడు

40

సామాన్యధర్మంబు సామాన్యండుఁ
దామాన్యమౌను శ్రద్ధాగుంతుకమ్ము

మరి విశేషమ్ము ధర్మము విశేష
నరుండుఁజెల్లు నిబ్బరమఁజూడ

వెలయు సంస్కారమ్ము భేదకధర్మ
మెలచి మీఁడు విశిష్టఁడితఁడు సామాన్యఁ

దని నిర్ణయించుట కా నిర్ణయమ్ము
నినితీయు జదువును, వృద్ధోపదేశ

నమ్ము, తపోబుద్ధి నెమ్మది కున్ది
నెమ్మి నాత్మికవర్తనమ్మునుగలుగు

45

పలఁకు లొనర్తురు పలవనిభంగి
పలుకుదు రొరలహంబావరూపులు

నామదేవుఁడు భక్తిపీఠ సామాన్య
గామతినెందుట కడిదిసావంబు

కులము దేహమునకుఁ గలహీనుడైన
జలజాతీ భక్తుండు, కలమునమీటి

యహరహమాత్మనిధ్యాన క్రుత్వంక
నివాతచిత్తుఁడు కాంతపీఠది వాచు
దేవుఁడే హీనుండుగావుటయేని
యీ వసుమతి శ్రావ్యులింకి నెవ్వారు?

50

నైష్ఠవాగ్రతః, భక్తివల్లభ్యనుక్షుఁడు
ముష్ణద్విషయ శిరోమోఘనవృత్తి
వహపంక్తికినివాఁడు పరిపీఠదేని
యిహమన పరిపీఠటింక నెవ్వారు?

వనశాశో భక్తులవాఁడు మీ తెలుగ
ననువొనె? దెలిపెద నాంకింపుండు

అధమకుర్కుర వలలాశ్రయోగాక
మధుమైరి భక్తుండు మతి భక్తిబిని

విప్రునికన్నను వేయిరెట్లదితుఁ
దప్రయంజైన్ నియ్యది మోనిమతము,

55

వరముభక్తులయందు వాత్సల్యభరము
పురుషోత్తముని పూజఁబూర్ణమౌరతియు

నొరులొనర్చెడు పూజ నొనరుముప్పదియు
దరదరుకొఱకునై దంభ, రావాత్మ

మా హరికథలయం దత్యంతరక్తి
శ్రీహరిపేరితో చెలరేగి మేన

మొలకలై నిలిచిన పులకపయంబు,
నలుపుగానిప్పులు నామణపంబు

కామనంకలితమ్ముగాని నదృక్తి
యీమాడ్కి నెదిమిది హితవద్ధకులను

80

నెగదెడుమేఘుడే యగుగాక! వాఁడు
జగతీసురునికంటె పర్యభాసుఁడు,
వాఁడు మోసిండుండు, వాఁడు వండితుండు
వాఁడు శ్రీమంతుండు వాఁడు నన్యఁ

ఉద్భవమును లంఘించియుండి
 ముచ్చపినములు దామన్నజేయొత్తు!
 కథలెందులందున నామొదలై నిలిచి
 సుఖదామలకెందు గాగియకయన్న
 వాడొక్కడేగాక - వందలకలహి?
 వాడ బాధ్యుఁడు ద్వంద్వబాసనంబుత్తి
 ఆత్మ యుబ్బవ్వంబు నాత్మయేనన్న
 దాత్మ విడులు మీరలాళంకయేని
 తిన్న తిన్న కరీర వేషముతోన
 తిన్నమోనేయొత్తు! నెడకొయ్యలార!
 నరములు నడులును జలఘ్ని తిన్న
 పరజీవనందిన దాన జలము భిక్షులై!
 తిరుర నొక మూర్ఖుఁడదప్పించినను
 మూర్ఖులు వలువురే! సూరులు మీఁక
 దెలిసినదేగద! తెలియని భంగి
 కలగర్వమునఁజిక్కి కొల్లలాడెదరు
 వినయవిద్యాశీల విత్తములై
 మనవిప్రకందము కరియందు గోవు
 నందు - కుర్కురమందు నధమపండాలు
 నందు భేదంబెంచ నట్టిదల్ నంది
 తులు, మీ రలా వండితులరొ? నైతంది
 తుల! నేనవాత్రువ్వ వలయునే చెప్పుద!
 నేదాన భేదము లెంచక వర్ష
 సాధువులై యున్న సమదృష్టవరులు
 సమదర్శనముగానుఁ జెప్పించనాత్మ
 నమరనిచ్చలు వార, లాత్మ సంస్థతులు
 ఈ పుట్టువున యంద, నదృశుల్ నొక
 భూపణ్ణులు పొమ్మందుకనుతులు

85

70

76

ముకుట తెలియదో! కలహీనుడందు
 పులుమేన నామదేవుని పల్కినట్టి
 యవధులు మీరలయ్యాత్మ సంఘతులో?
 యవగుణుల్ మీరలనాత్మ ఎఱుకులో!
 అనివల్కు హరిజూది యాలంబువేసె
 వినుడంబు చదువులు వెలఁ దెచ్చెడివు
 మేముగూడమ గొన్ని మేరి ధర్మములు
 దీమార్కి జవరింప నేర్తుముఁము
 శాస్త్రమన్నదిలోకవజ్జవు జీర్ణ
 పితృమ్మువలెదాని పదలంగ దిగునె!
 విధి విశేషంబులు వింగడించినది
 నదమల శాస్త్రమా చక్కటిఁజొని
 కామకారునకు ముఖంబె భూంబు,
 ప్రాముసు లందిన పరగతియేద!
 కావున శాస్త్రంబు గణది - తద్భావ
 భావుకుండయి వృద్ధవృత్తసమ్మతముగి
 నరువంగవలెగాక తొడిగిడి నేను
 నుడివినదే మేల్మి నడయను వాని
 ననునరించునె లోకమందమైనట్లు
 మణిఁబెంకు బొచ్చెయ్యున్మార్కి ధర్మంబు
 దూఁచి ఎరికితి, వాసుదేవుండె
 బోషకుండోయి! తత్పూతధర్మమున
 కదికానిదంచన నా హరిగూడ
 ముదిదప్పెనని యన్నమాడ్కియోగాదో!
 తర్కించనదిగాదో! దైవమాషణము!
 శర్కరిలమ్ము వాదాప్రీతియేల,
 హీనకుఁడైన యీ నామదేవుఁ
 దూనిన నదృక్తి నొక్క విశిష్టఁ

80

85

80

డ దుపు, మోకెట్టు లైన మాతమ్ము
 నందుగొందుల వెంట పండదీగఁగ
 ఎదిలేని నాదెల్ల భట్టదే యగుచు
 మదిసంఘ జుట్టి నామాన్మ వ్రతమ్ము
 నింక కాన్మేల! దుష్టాపరింతు
 జంప కొక్కొక్కదే, సవకుండ ననఁదొ!
 కర్మా ముఁబంధ పంఠితుండుగాని
 శర్మవయ్యులు పతి కాని యేనుమ్ము
 తానధవాదార్యుడి ల్రత వ్రమ్ము
 దీప్తధర్మమున కీ తీరుగాఁజూడ
 నాకవికిని ధర్మ మర్థి మన్నించు
 పేత కర్మము లోక క్షితార్థంబు
 గావున యుద్ధిష్ట కలలమ్మువోవ
 నావిష్కృతమ్ముగాన, నను ధర్మమ్ము
 పంపగవ్యము నీవు వర్తించు పతి
 త్రుంపంగనేరమీ తొడయందుఁ బయక
 కడగండ్ల జిలువవ్వై తొడవుగా మడినె
 సురువులఁ దలఁపుల కడమైన వెలుగు
 రానిందు, మీకోర్కె గాదనఁగలనె!
 ప్రాణనమలు నాకు భవ్య భూసురులు
 యెల్లగ్రహంతు మీ యుల్లంబు లలరి
 ఎల్లవికములుగాఁ బంపగవ్యంబు
 తమరెల్ల నేటివికముగానె దేవు
 మముఁగృహ జూచి సుష్మందిరంబుననె
 యాతిద్యవహము పేయఁగవలె పంతు
 నా కలంపును మెచ్చి యట్లకా కంతు
 దీనెనలిచ్చి భూ దేవులు వోవ—
 పాపనరూపుండు పండరీనాథు

95

1800

భాదరంబున భక్తులందఱు జూచి
 వేదముల చదివియు వేదార్థ మనన
 పేయక, కులకృత ఒక్కఁ జగన్
 మే యెడఁజాయక యెవ్వరినైన
 దూలఁజూచు బుద్ధి దూరి యాకాలు
 పాలగొఱ్ఱలుగాఁగ బడలి ఏకైకదరు
 పరిమళ ద్రవ్యముల్ భరియించు వశువు
 పరిమళం తెఱుగునే? .. పాఱుఁడై వుట్టి
 మంత్రముల్ మోసన మాత్ర నీజన్మ
 తంత్రమ్ము దప్పెడు దారిగన్నరునె
 వెలివెలి చదువుల వేదపూరుషుడు—
 తెలుపునేవర్మంబు దేవపుంగవుడు! 5
 భాగవతోద్భవ వరమొత్సవమ్ము
 యాగయోగప్రకా ద్యనిలపత్నుఁడ
 చలము తత్ఫలముల బలిమిచేగాదె
 బలకొని, యిటు వెల్గు వందరిశ్వరుడు!—
 పానలేటికి తేవు పాఱుల తెల్ల
 జ్ఞాననేత్రం నిద్రి పాజ్ఞ తక్కించి
 భక్తుల మహామతుఁ బడగె త్రబోదు
 నక్కంక మాళ్పర్య మందంగ సురలు
 పొందు రంగందన్న పొరారుదైవ
 మొందేల! మాట రీయర్థరయందు 10
 పొండవ్వలార! యెప్పుడు నీడవోలె
 మందుడు మీవెంట నొప్పరికింప
 కని చల్క, భక్తి వీరాగ్రణుల్ వాని
 యనుమతి గొని కాళ్ళ కొదలల్పించి
 పేరు రమ్మున నెడ జేరిచి, గంధ
 పొర శీతల పరిష్కరంగంబు వంది

యునికి వట్టుల నేగి, యుల్లంబులందు
 వనజాతనేత్రుని బాంబి కొనుచు
 నాల్గులంబు నా హరిని దెన్ని
 యాలోల మకులకు, వర్తికోఁ బలుకు
 చంకంత కాచుచు వతిలోక పుత్రి
 నాంతర్ముఖుని మోదమందుచునుండ,
 నామదేవుని యింట నాట్యవృత్తులాడె
 పామరకుత్తుక్తి బాషాదేవి ప్రాకృ
 తావతారం బూది యడుగడువందు,
 శ్రీవాసు నెమ్మేను చెవరించుచుండ,
 వద కవికారన స్లావితుల్ మౌను
 లది తవం బనిచేరి యంకించుచుండ
 ముదలైరి మేని కస్తురివోది తమము
 హరిదంతకరంబుల నల నల్లవిరిపె
 కడలి కన్నియ వాలుగండ్ల చిర్మగవు
 తొడతెనోయన, దెల్పుదోచె వల్గదల
 శ్రీరంగవతి తులసి మాల్యగంధ
 పూరమ్మువలె, వాయుపులఁదోచెఁబావి
 పూత్రకతాయాక బోలరాగమ్ము
 బాతి తూర్పున నేచెఁబాటల కాంతి
 హరి ధర్మవంతున వలరెడు భక్త
 వరులమోములు నోలె వనజముల్ విరిపె
 గరువేడ్కిఁగెందమ్ముఁ దొడలి చుంబించి
 నడియుదు నెలుగించె పొక్కి తుమ్మెదలు
 దివవవారణ రాజదేహ మాతామ
 వవిత్పరా వడ్డుకోచ్చె మున్నురిఁదోచె,
 పాండురంగ ద్వారభరిత వడ్పుక్త
 మండలి కీర్తనా మధుమల్ చెలఁగె

20

25

30

ద్వానిమల్ చెందిన ఎండరిశ్వరఁడు
 దీరవార్షక మేఘ దీప్తతనుండు
 లలితేంద్రి చాఁచిలాఁగి ఎంప
 వలయ నర్తన కిళా భ్రువతలో కుండు
 కామాక్షివర్షి, గుంజామాలికాఽభి
 రామ చూడాపాళ రాసక్కమూర్తి
 తిమలానియా నేల కజ్జలా కల్ప
 రవణీయ వింవాధర స్ఫురద్రూప
 మకర కండల విరానికర చంద్రకళ
 విశదగండస్థలీ విస్మేరవర్షి
 త్రిశూ తిటిరా రాజక్కరద్య
 యశ్వార్థ చంద్ర విశ్వాన సుందరఁడు,
 కమలాననాది వీజ వుష్పః
 'మనీయ శ్రుతి గ్రంథ కరపాద కలఁడు
 కొఁబివ్వ ననాఁడ తొలిసాదివోలె
 తలమొలఁ జూడక దండదీఁబాణి
 పరమ భక్తులు నేత్ర పాత్రిమల్ నిండ
 పరమేశ్వరని రూపు పానంబుపేయ
 రానోయి నావదేవా! వెఱఁగులకు
 తావలంబగు నేటి భావాఽభిరామ
 నాటకంబున కీవె నాయకాగ్రణివి
 చాటిన నున్నావె? సావంత మారి!
 కన్యంపరా కండ్ల కళపులు దీఱ
 వనది గంధీర! నివర్తి నాదుండ!
 యొకరేయి గడవె విన్నోరస తాఁచి
 మొకమైనఁ జూంపవకట! యిదేమి?
 ఓయి! సోపావ దేవా యత్యమ్మతము
 గా, యశస్వి! నిగూఁగ బల్కరాదో!

35

40

45

జ్ఞానచేవా! వేద వర్ణాను చర్చి
 కానిధి! నాపై ని కమల గొన్నావా!
 సువాసి! నేయి యెవ్వరిఁ గొల్పితోయి!
 గిడుగునో! కన్నా! క్రిక్కిరింప భక్తి
 కడిజాతివాది! చొకామీశ! పాణి
 లదిగివ నేజాతి యందువో! యేమో!
 యేకుండ మందిదో! యేది చూశ్యుండో!!
 మీఁ దెల్లంబోయి! నిజము కుంభార!
 ఆడుగులో నడుగుగా నడచెదవేమో!
 యడిగుదాన! జనా! క్రొత్తవలపో!
 ఏమమ్మ! నక్కబాయా! రేయి యెల్ల
 మామిది మనసుంక మణింప వైతి
 వనియిట్లు భక్తుల కాదర శీత
 లనిభృత దృష్టానుల్లాసంబు గూర్చి
 మిచ్చటించుచు నుండ, మొగసాలయందు,
 తెచ్చెర విప్రులు జేరినిర్మివను
 కనుగీటివంతలోనవ విప్రవేష
 మోవరంగ నన్నివ వనజోదరుండు
 వారిదాయఁగ వచ్చి వరుసకు వచ్చు
 తీరున, కొడుకా దీవ మావసులు
 చేరిన వడుపు నీక్షించి, చిర్మగవు
 పారాదఁ జెదవిపై, పొంమ్మువందు
 గిరవుటమ్మొదిగించి కరువడి మొక్కె-
 హరి సర్వదర్శ రాహున్య రత్నాఽబ్ధి
 పాణులతోఁ జంద్ర భాగకు నేగి
 సారన కింజల్క నమ్మర్చితమ్ము
 వారి ముదింగి, వర్షామనిబర్హ
 తారభద్ర గుంధితాఽబ్ధి ధామండు

50

55

60

తనచేసిన యనుమ్యు దలఁగించి కొఱకు
రణదళు నివయ భారవరా ప్రమతులు,
కర్మబంధితులు దుర్గర్వితుల్ జన్మ
మర్మాఽవిదులు, కామ మాంసలితా
యలు, ముఢాపేదార్జ కలిగిన వ్యగ్రు
లరిరి భూసురులు పెల్లఱది సంకల్ప
మను తెన్న తలవంచి ముగ్ధుండువోలె
వనతోదరుఁడు గొనె పంప గవ్వంబు
నిఖిలాఽత్మ యాపి, నిఖిల ప్రమాణ
శిఖరాఽవిదికగుణ శిరికి, మాన

85

మేది! యవజ్జకానేది! యభిష్ట
మేది! దూష్టంచేది, దృఢగర్భ్యు, లవని
మరులు తమకు దృష్టకౌరయంబు కొఱకు
బొరవడిరే కాని - పుణ్య దూషకులు
హరి పురుషోత్తమండంతకు, నవని
మరులతో గూడ భాసుర నవార్థముగ
తామందు చెడనెడ నీవర్షికాన
భూషక నేత్రాంతముగ వవ్వెలాడు
చలిరి, భక్తులు ముందు వమ్మక సంపేక
ములుపేయ, తంబూర లెలుగైతి పాడ
ప్రతి పదమ్మున యందు ప్రకల్పగ్రవులక
తతిఁబాల్చి, వసుమతి తత్తఱంపడఁగ
నవిదిత రూపులై యత్రంబు పండు
తెనగట్టకొని నిల్వ - తేవతల్ మునులు
నది గోపురముల పనలు, మిన్నలమి
యనలు గొన్నట్టి దేవాఽన వధమ్ము
నేరి, కూర్చున్నంతలో, రళ్ళిమారి
నీరపూవులఁ బొత్తుగూరు మయాఱ

70

75

మాలికల్ బరస దిబ్బండలం బందు
 దా రీల గగన మద్వింబువ విజయ,
 బంతులు దీర్చి రంభా గండపాళి
 వంతుకువచ్చు రంభా వక్రమలను
 కాల్యమ్మములువెట్ట నద్యోఘృతంపు
 కుల్యలకోఁబాటు కుదలికు దమల
 దుంకిళ్ళతోడ జేతో జాత దింది
 మనతీర్థ్య కంకణ మధుర నాదముల
 వలుకు, పాగడపు బంధుల జతుదనము
 మలపుల, మెట్టదామరల వృష్టంప,
 తది నవ్వులను నేర్పు తరుణులు తేనె
 మడుపుల వర్షింప వుడమి శేషేలు
 గళదఘ్నముగఁదిని కరములు గడుగ
 జలజోదరుఁడు, దక్షిణలఁ దృష్టంప
 ముల నెప్పటి యట్ల వరను భాగవతు
 లిలువంక గూర్చుండ నిచ్చతోఁ గదగి
 వారియద్విష్టంబు లారగించుచును
 నాకిఁ దనవేత వక్రదవ్టంబు
 గుడుపుడు, ఐక్కురి కొనరు చూపులను
 నడచివియలు నోలె నలుగడల్ బలు
 తిలకింప, విప్రులు కలుపంప వదన
 ములు, గునగునోయ పొగులును కడకు
 తెగియంది యేమోయ! దిమ్మరి! నీకు
 నగవు పాలయ్యె నామ్నాయ ధర్మంబు
 వంపగవ్య ముగ్రోలి, వందింది మమ్ము
 ముంది, యదే వని మొదలు వెట్టితివి
 యనుడును, కిలకిల యై మొగంబెల్ల
 ప్రణక క్రయ మూర్తి పరితే శ్రీరాముఁ

80

85

డున్నాడులాచ! మీకున్నదేగాని
 చిన్నయమూర్తికిఁ జేరునే కనటు!
 ధరణి గోదూపంబు ధరియించి యెవని
 చరణపీఠేన సంస్కర్షంబు కొఱుకు
 చిడిముడి పడునో! యాకడలేని నెలుఁగు!
 కడు కొని నిలిచె చక్కఁగఁజూడుఁ డనివ
 నావాక్య బలమేమో! యందఱి మదుల
 నానటిల్లగ భక్తి యానైష్ఠిక జూడ
 దరిపెనం విచ్చె, వేదాంత వేద్యుండు
 బరమసూరులు గొల్చు పండరీశ్వరుఁడు
 క్రందైవ యట్టి వైరాగ్య మఖమ్మో!
 ముందట నిలిచిన ముఖ్యనవద్య
 యుప్పురాని పాఠ మో! యని మిష మౌని
 విపుల గీతానంద విసుక పౌరాగ్య
 మో! వ ప్రకటి మహోన్నత మంత్ర
 వాఁ తానుష్ఠాన వాల్మీకీభరమో!
 మేనంది నిలుచుని ద్యావ రసమ్మో!
 అనిగమముల పుణ్యము మూర్తమైన
 పొలుపొ! యానామదేవుని ప్రేమభక్తి
 కలవడ నంగముల్ మొలిచిన వితమో!
 యన, ముందు నిలిపిన యానరమాత్య
 గనుగొననేరక కకుభంబులెల్ల
 నొక్కచీ వెలుగుఁగాఁ విక్కటిల్లినను
 చిక్కదోనక భయా దీన మానసులు
 పడువడ నడకుచుఁ దడఁబడ నుడులు
 పుడమి వేల్పులు కండ్లఁ దొడివిడు బాన్పు
 ములను నబ్రహ్మజ్ఞాము వధించి - వేద
 నలఁ గ్రంగి, ముందట, నారాయణంబు

80

90

1800

నా రుణంబు వలంచి యేటువై వృసాహ
దారకమ్మ వృసంబా తాపీమమ్మ
రావతాని, ఉదర్శము మహా
సామతి వారి, కలివంతారము

5

మొదలు గాగల మంత్రముల పెచ్చరించి
వదమలఁబడిన శాస్త్ర కరణ్ణ
దా రూపమును విడి యుతలో విప్రు
దై రదశ్చర హాసభాతులు

కోచిన, వేదవిద్యలచిత గర్వ
కోచనీయులు మహా కున్న నిష్ఠాచి
రూపిత హృదయులు తావంబు నొంది
మా పావములు పోవు మార్గములేమి!

ఆత్మస్వయాపుని నశిలదర్శిని చి
దాత్మని పామాన్యఁడంద భావించి,
తొరవడి పెరిగి దూచించి బొగరు
బొరల ప్రాయశ్చిత్తమువలన దార్పితమి
యనుచుఁ బశ్చాత్తాపమున గ్రుంగు పాము
లను గూర్చి కేళపుండను కంఠఁబలికె

10

వో విప్రవరులార! యోవదాదార
భావితులార! మీ పావంబు దొలఁగె
మనసు పశ్చాత్తాపమును బొందు శతవ
ఘన పావములనైన కనఱులనైన
దొలఁగింపఁ జాలిన తోరంపు వండు
నొలయు పశ్చాత్తాప మొక్కటే గాదె!

15

యని యాడి నాచుడేవుని జీవి ప్రేమ
దనుపార పీడించి తలలురుతుడును

ఓయ నాప్రాణంబు యోయ విర్యాణ
దాయ దయావేళ! యోయ భక్తార్థ్య

హృదయ! యనారక హృత్ప్రీత నంబు
 తదర రథాంగ ముద్రా భద్రమూర్తి!
 కవితా వసంత! కైతవజమ్బ! జగతి
 నివతళింవంగ భక్త హృదయ సౌరభము
 వినయసుందరుడనై, విప్రులపాద
 వనజంబులకు మ్రొక్కుచుని యానవెట్టి
 యామాటతో నతందవని సాష్టాంగ
 మై మోకరిలివ, యాదివిజయ
 దరణీ సురులఁబల్కి దయబెట్టవలయు
 తిరముగానీ నామదేవునిపైని
 వీడు నా సేవది వీడనా యునుదు,
 వీడు నద్యక్తికి వీడద్యవుండ
 వరముండు భక్తి కింకరుఁ డన్యమాట
 యొలుగరో! కాకి, మీ రెల్ల వేదముల
 తొలియాకు గాదో! యావలుకు, వేదముల
 మలచిన సారంబు మనసులఁ బట్టి
 యలవోక లోకంబు వండుఁ జరించు
 కులపావములు భక్తి కలితులులేక
 పరమేశ్వరుడె లేడు బ్రాహ్మణులార!
 ధరణీ యీ భక్తుల చరణ ముద్రికలు
 తనువందు సోకిన శావులనెల్ల
 కనులార్చి, పులకలంగ రంగుచునుండు
 భక్తుడే జాతిలోఁ బ్రభవించనేమి
 వ్యక్తంబుగా వాడు వాసుదేవుండు
 పంకమ్ములోనన వద్యమ్ము పుట్టు
 పొంక పుంజు దా పురుగులఁ బుట్టు
 గులకరాలను రత్నములు ప్రభవించు
 చిలిపి యీగలను దీవులదేన దేలు

20

25

30

గుల్లలో జన్మించు గొప్ప ముత్తెమ్ము
 ఎల్లమై జన్మించు షేర్మి జవ్వాది
 కులగర్వ మున్నుం గెలిపెలి నిష్ట
 పలి...న యది గతి ప్నానంబుగాక
 యెఱుకకు మార్గంబె! యెఱుకలో గాక
 పెత్తనోపలను జన్మ మరణముల్ దెగునె!
 అటు సూడు దెఱుకయే యాకారమైవ
 పటు బుద్ధియతఁడు శిశిపావ దేవుండు
 వానివ్రక్కవనున్న వాఁడు నివర్తి
 జ్ఞాన మార్గము వాని కాలిపెందెరము,
 జ్ఞానదేవుఁడు వీఁడు శర్వాది సునులు
 గావని యెఱుకకు ఖనియైనవాఁడు
 ఈ జగన్నిత్రుండు పూజపీయుండు
 రాజయోగాంబుది రవతుందిలుండు
 సావంతుఁ డుద్వాఁడు, సావంతుఁ డవఁగ
 నాపై జయంతమ్ము భావనాతుఁడు,
 కలము మాదిగగాని గుణములజాత
 కలిపావనుండు చౌకా వీరుఁడతఁడు
 వీఁడు గోరా భక్త విసుక వత్కిర్తి
 యాడుదు వీనింబి సహరహంబేసు
 సరమ భక్తులు వీరు వందరిశ్వరుండు
 సరవుండు వీరికి సలదిను వీరి
 చరణరేణువులకై శిరమున బూవు
 యరయంగ నుద్విష్ట మనుట యేసాటి
 బగుతులదొనఁగెన్ను పాపంబునకును
 మిగిలిన పాపంబు మేదిని లేదు
 వారునేవొట తత్పరిత వంబున్న
 వారి జాతిని వస్తుఁబరితపించుటయే

35

40

45

యను హరి వచనముల్ విని వివ్రవరులు
 కనులలో బాష్పముల్ గాఱి మాదోవగు
 మన్నింపవయ్య! రమానాథ! వేద
 వన్నముల్ మోసతి మెన్నగర్థము
 వరకు మోసవయ్యట్లు, జల్పజీవులము
 వురదీ తమా! వేద వురుఘండుగూడ
 పరిభూతుడయ్యెమావదనముల్ పెంచి
 పరమాణు వాదిగా బ్రహ్మ వర్ణలక
 మరయ నర్హము మాయామయం బనుచు
 పరమాత్ముడొకఁడు దవ్వక నిత్యుడంచు
 కలిగిన యీ వృష్టి కనుగల్గి చూడ
 వలుదూవములనున్న బ్రహ్మాంబులందు
 నెన్నిచెప్పను వేదమన్ని లోవిడిచి
 యున్నత కులగర్వ మొకఁఁ బట్టితిమి,
 స్వామి! నిర్దే తుక జాయమానంబు
 ముపైల దొలఁచె - నీ మహాశాసన కంప
 జ్ఞానదీపం విచ్చినావు భాగవత
 మానసములు దూల మా చేసినట్టి
 యుచితయములు ముక్తికయ్యె మార్గము
 లివునవు! దము రాచనట్టి వారలకె
 తావుల నొనఁగుఁ జందనపుఁ గాఢము
 నీ విమలాత్మల కీర్త్యలు లేవు,
 తావములేవు చిదానందు నిమ్న
 మాపాల గలిగెడు మాడ్కిగావించి
 రీత క్త వంతతిన్నఁదే గాని
 జ్ఞోతంబు గలిగిందు కొఁయఁజుట్లు
 నీ నామ నిష్కలో నిలువెల్లఁ గరగి
 మానసములు, తక్కు, మఱచెడకట్లు

50

55

స్వకాలస్మృత వర్ణ భావముల
 నన్వేషి! పీటాపై అవకట్ట నట్లు
 కులగర్వమును బుద్ధుల యెడల మా యెఱుక
 వలఁబ మాయల తెచ్చి వ పని యట్లు
 కరణాగతియే మాకు ఎచ్చు మగది
 మెఱుకు దర్మపు తర్కములఁ బోగనట్లు
 తిట్టి లన్నంతనే - వారి పాదములు
 చక్రితో వేరింప నమకట్టునట్లు
 మమ గటాక్షింపము - మన్నించి -యందు
 దమకలంఛింప దరటి దేవులకు
 దామోదరుండనే ధన్యులై తిరి మ
 దామక తమము నేరత్త మిల్లె -
 జ్ఞానదేవునిజేరి - పంతత వేవ
 బూని - యా మహనీయు పూర్ణకటాక్ష
 మునకుఁ బాత్రులైన మెనున మాయ
 తనుదాన విరిస - చిత్తముల వారూపు
 హత్తి సారూప్యము నందంగనట్లు
 యత్తైరపునఁ దక్క నిక లే దటంప
 జ్ఞానదేవుఁడు కలా త్తమ్ములుమోడ్చి
 తాను వందించె - వేదాంత వేద్యునకు
 కడగంటి దూపులు కడల రక్తంపు
 నడదీపములుగాఁగ వారాయణుడు
 మఱియొకసారి యా ధరణి సురులను
 బరికించి ఒలునవ్వ పెఱుకును దేర్చి
 కమమఱుగైన - చొక్కంటైన బత్తి
 తనువుల మనములఁ దట్టుడు మండ
 జ్ఞానదేవుని పాదకమల రజంబు
 బూని కరమ్ములఁ బొరలాడువార

80

85

70

నయె వర్వము దీర్చు నెవనిధుల
 మదలగై కొనఁ జేయు మెదలినై పంఱు
 ప్రతివాపరింబొక్కొండుగయయ్యె
 ప్రతిల్లి రచనాదురా గంగయయ్యె
 నిటలుండ మందర క ఓలంకయి
 కటహస్తు సర్వలోకై క ప్రళయ
 పాండురంగని భావభక్తిదై గెలిచి
 యండనిల్వంగఁ జేసవట్టి కుంభారఁ
 దొకనాఁడు భక్తులకు ల్లంఱు దనియ
 వికసంప వృన్దేయ విందుపేయంగఁ
 దలబొస వివయంబు దిలకొనఁ నిలువ
 నెమిని న్నమ లియ్యకొనంగ
 నామదేవుండు ఎడరినిభావన
 రామమైనట్టి యర్చనకాలం బె
 పాండురంగంపన్న భావంబుపూని
 యండవదలిరాని యట్టివాఁ డగుట
 గోరా యవటికేగి కుర్మితోఁ నిలువఁ
 బోరామి భావింది, యోమి వరుని
 యెడలాటనకు మల్కి యెట్టును నిలుక
 నొడవిడకుండిన మదిపె రంగండు
 నామదేవా! భక్తిసీమ! కంభారఁ
 ప్రేమంబుఁ జెల్లంపఁ బ్రియము మా మదికిఁ
 బొమ్ము! రావచ్చును లెమ్ము! శ్రీమముగ
 కమ్మని వీడెన కవికా ప్రసంగ
 ములఁ గళఁ గూర్చుము, మొనస భక్తులకు
 వెలవోలు పిచ్చలేనిది - భక్త బృంద
 మదియేమి సొబగు! నాయన! హాసవల్లి
 మదికిందునే! మధ్యమజలేని దేహి?

90

95

2000

లెమ్మ న్న కనుల వీరమ్మలై యెడఁద
 నుమ్మలి కిమ్ములై యుమ్మ ఎద్దులై
 గొగిటఁ దనిం చొక్కనవ్వ నవ్వ
 నాఁగనంపనఁ బోయె శాంతిఁ దొఱంగి,
 వరమపూరుఁడున్న వందరీపురికి
 తరదోకి యనువలై ఖిలుఁగటనుండు
 నచ్చోట కుంభారు నానాన మగట
 నవ్వలంబునఁజేరి రత్తిల భక్తులును
 హరిహరార్చయ నాది వరహరి భక్తు
 డరిది తెల్పికి నెల్లయెన విసోఁ
 వేల్పులు నొగరు నిచ్చుత్తి నాధుండు
 జల్పవపేటంబు జ్ఞాన వాధుండు
 వరమశాంతండు సోపానదేవుండు
 నరయావయో తెల్వి నాగనాధుండు
 అతివయో యోగమాయాం శంబు యోగి
 తతి తలపూవు, ముక్తానాయ, మాలి
 కాపేసతో లోకకాంతు మెప్పుంది
 భావంబునేరివ పావంతమాలి
 క్రొత్తడికనపు నమ్మనాయ వలవి
 దుత్తయో చిత్తమ్ము తోయజాననకు
 పావదమిచ్చి తన్నాహం బంధనపు
 తావుల నిలువెల్ల తనివనయెట్టి
 నానము తెంబు అనానాయ, భక్తి
 మేనైన యాచోకామీతుండు తెల్వి
 కడలియెనట్టి రాకా నజ్జనుండు
 పుడమి అన్నముగొన్న పుణ్యుఁడుద్రవుఁడు
 వందరీవాత వద్దవఱ వర్ణమ్ము
 దండవాయది భక్తుఁ డభిలేశ్వరునకు

5

10

15

నామదేవుడు, రమానాథ నామాఽలి
 రాసునంతకన్నతి నామదేవుడు
 ముటియుఁ దక్కిన ఏక పరుల్లెఁగూడి
 నరం జోదిగూర్చి చర్చి మృత్యు
 తమ తమ యెనుటవ తతియెప్పుడును, ని
 గమనము, నామదేవమధుర కివిత
 లను జోక్కి, భాష్యమాలా రమణీయ
 తనువులతోడ నంతంతఁ జొద్దడును,
 ఒక్కరి చేతుల నొక్కరుఁబాని
 చిక్కని గతుల రాంబులాడుచును
 ఎరమేళ్లరుచిగూర్చి ఎవవును నవ్వు
 చరయుచు లేడని యంతలంబడును
 నోరింతప్రొద్దు నిట్టొన్నాడమందఁ
 దారుడు జన్మపార్థకముగాఁ గడం
 యూపైని భుజియించి యలనోక, కామ
 శ్రీ పునిలీలఁ జర్చించుచున్నంత
 జ్ఞానదేవుడు రమానాథుని పాటి,
 యానవంబున మాయనలఁతిసోనంబు
 ప్రక్కనమన్న కుంభారు నీక్షించి,
 యొక్కరణి వదించె, నెలమి గుంభాంగ
 నోయి! కుంభార! నీ వుద్దించువాఁడ
 వాయుబలపునకు వతఁడు ఎటమ్ము
 లమరించుఁ బంపభూతముల సాయమున
 పనురింతువీవునేకైక మృత్యావ్య
 మున, పసువులలేని పీచ్యంబె కాక
 పనతానమనకు పీకును భేదమేమి
 పరువగాఁగూర్చుండి రరుదైవ భక్తు
 లరం యాపుటములయందు నవక్య

20

25

పుటపేటా! పెన్నుము, కచ్చికంఠుగమ
 కటకటంపడకు, నిక్కంఠున తెవరి 80
 భయమేమి యనుడు కుంభారుండు నుడుట
 కయగవపేర్చి నిక్కంఠు వలుకుట
 వెలుపు తెందుటగాదు ధరణి నంసార
 నరణికి సరిపోవు సామాన్యనుటము
 తారతమ్యము పెన్న నేరుడుగాని
 నేరుడునే! భక్త నికరంఠు వాని
 నిదమిత్తమనితెల్పు, నీలెంకయైత
 నదమల జ్ఞాన విశ్రాంతి కల్పు
 కమ జ్ఞానదేవులు మము గోరిరట్టై
 క్రమమౌన! ముందువెన్నెనూడఁ, బాండు 85
 రంగని యానకు ప్రతిగల్గినై వ
 నంగవినఁగఁ తెల్లవా! మీదుముదల
 ననుడు కుంభారుండు నా భక్తగణము
 ననువడఁదనతట్టు వలకచేఁగొట్టు
 దునుఁ బోయిపోయి నెక్కొనిన పుల్కలను
 కనుపును మఱచి శ్రీధామ నామాను
 వంధానముననున్న సొత్తికలు జన్మ
 బంధాతిగుని, తట్టు వలకచేఁ గొట్టి
 నానుదేవుని నిది నాకుఁ జూడంగ
 పొన్నమి! యిన్నిటిలో, నవత్వమటంఠు
 గాఁదోచెవని తేల్చి కడగి చెప్పినను
 బోధస్వరూపుండు, ముక్తి శృంగాట
 *ము, జ్ఞానదేవుండు కలకల వచ్చి
 ప్రచుదంఠుగలిగె కుంభార! నిక్కంఠు
 వరికిరి, పీ యున్నవానిలో నిదియె
 వలువాదులేల! యువత్వమౌ పుటమ

బంధు పెండియునప్ప, నాయున్న భక్త
నంచయమకనిని పై పై యబంధు
కరములదట్టె పెక్కువసుగా కవి
అటకంటఁ జూచుదు నా నామదేవు

45

నంతముకాకాయ యవిరళమౌగ
తంతస్యమానరుక్తతి కమనీయ
చఱిఁ నరిష్కార నరగునలేది
వక్షంబుపేస కుంభారని, పేలు!

మేలు! నిక్కంబుగాఁదేలిదితోయి!
నీలాగు చెప్పంగ నెవ్వరునేర

రీనామ దేవుండు, మాచాపు అనకి
మానిత రావాన్య మధునెల్లఁ దాన
గ్రోలివ యలులెంతో! నీలిగి నడుచు

50

నాలింపఁగా నింద రతని నిజమ్ము
నేటికి బయలయ్యె వీరజేషణుండు
నీటు పొలలతోన - నియమింపఁబడునా!

యమదుఁ జెల్లఁగి వచ్చ నక్కిది భక్తు
లనయంబునగిది - కయంబులు దట్టి
ధరణి సర్వంబు వీళ్లర విభూతిగమ
దరించి, ప్రాణి మాతమునకు దొనఁగు

నాచరింపని యట్టి యవములు కరుణ
కాచార్యు లొత్తు లాపైష్టవోత్త
ముడు, నామదేవుని యెడఁదఱు నెగులు
బొడమింపఁ జేతురే! పూర్ణాను కంప

55

వాని వాతమ్మును భావించి, లేని
రైవ నేరము, బూని యనుబయ్యోక,
యీ పరిహాసకం బెదగ్రుమ్ము నాది
తూపుగా, నిట్టూర్పు దొంతరల్ మలయ

కమల పీఠము గ్రమ్ము గంబంపఁ దనువు
 మనసెల్ల వడియలై మానాథు దరికి
 వడఁబాటి నామదేవుఁడు పెకలొలుకు
 విడఁదలొ నూర్చులై విజయంబువండు
 గ్రమ్మిన చెమటలై తాయమందెల్లఁ
 బిడ్డి నవజకులై వందరినాథి
 పాదద్వయంబులఁబడి లేవకున్న
 నాదావతారండు నారాయణండు
 పరమర్షి యజ్ఞప పాగంధిరిమ్ము
 పరఃనాఁత్వంతిక భావ మహమ్ము
 హైషణరీ నేత్రకోట భాషాచి
 శేష తాత్పర్యమ్ము శ్రీరమ్యమైన
 పెదవిపైఁ జిలువపువ్వ ప్రదురింగ, ముక్తి
 మదనశీ మేఖలా మాణిక్య కాంతి
 నాయనా! నామదేవా! యేని యిట్లు
 పాయఁబాటుగ నోర్చువనటఁ జిక్కెదవు!
 నానంటి దైవంబు మీ వెన్నుగావ
 నేవగ పీఠిక యిడుగడ గూర్చె!
 చెప్పరా! నా తండ్రి! దెప్పరమైన
 నొప్పురి కింవక నూర్చు నీవగవు!
 వనురును, పరులైన నలమనం జేరి!
 దివదీనంబును బిరు తీరులే గాదె!
 లొకిక మాయా ప్రలావముల్ మదికిఁ
 బాకునె! నీపాద తాత్పర్యమికి!
 పీఠంక వారుగా నెగరుదు నెఱుక
 శ్రోపలు దఱచిన బొడ్డవారలుగ
 యశము చేకొన్న భక్తాగ్రణుల్ మనసు
 తలగాటు వలచినఁ గలఁగొను గాఁక

60

65

70

యనుచు గుంభారు గృహంబందుభక్త
 గణము బరీక్షింపఁగా జ్ఞానదేవు
 దడిగినవికము నయ్యాజ్ఞా నాలింప
 నొడిగట్టి కుమ్మరి యొక్కొక్కరుని, బ
 రీక్షించి గుణముల నొన్ని చెప్పుచు, వ
 రక్షితుండగు దన్నరీక్షించి యదియ
 యన్ని ఘటంబుల నవరి పక్షంబు
 నన్నట్టి జాడయు, వానైవి జ్ఞాన
 దేవుండు వన్నివ రీవియు భక్తు
 లాచరువన చేతులల్లార్చి గేరి
 కొట్టినవడు, వాడ తూతుడు, నాన
 తట్టు పడంగ ముక్తాబాయిలేది
 పలికిన దరుసులు భక్త బృందము
 తలలార్చి, యంకించి, నలిచిన గేరి
 పూసఁబ్రచ్చిన రీతి, పొనఁగంగ దెల్చి
 మానరంబుగ నేర్వ మడు మదహంత
 యశనిలేవఁగనెత్తి యౌదలఁబడిరి
 పతుర భాషలను హాసంబు పుట్టించి
 మించు నర్మిలిఁ గొగిలించి క్రొల్లముల
 యంచులతోఁ గటాక్షించి యిట్లనియె,
 యున్నట్టి పక్షంబు నొప్పుగాఁ బలికె
 పన్నకందేమి! కుంభార భక్తుండు
 జ్ఞానదేవుండు దయాకరి! నేరంబు
 లానంగ నకఁడేమియలఁకులవాడె!
 తెల్లవల్ల ముక్తాబాయి కంట
 లాపెరింది పుండు తావుల మన్నె!
 తక్కు భావతులు, తారు పూతాత్మ
 లెక్కటి భక్తి నాకిక్కినవారు

75

80

85

జగముఖిలమ్ము పిళ్ళవ విభూతిగమ
 దగఁజూచి మానమ్ము దెగఁజూచి, యెల్ల
 ప్రాణుల సుతిమునే వాంఛించువారు!
 దీనదయాపరుల్ దేవ పద్మితులు,
 వారి బుద్ధులయందుఁ బంక లేకమ్ము
 దూఱివే! సూర్యుని త్రోవఁదప్పనిను
 వారు నిన్నవమాన పఱుతురే! వాతము
 గోరిపేసిన యట్టి కుఱుపేతగాని
 నామదేవా! భక్తిలో మేటివైతి
 వామాటతేమి! సదాచార్యసేవ
 లేనిది గలుగదు, దానెంతవడిన
 జ్ఞానమ్ము, దాని పొప్పుల్యమ్ము లేక
 దారా ప్రపాత సంస్కార కల్పకము
 తీయదు సుమ్ము! సంసారంపుఁ దగులు
 మొదలును తుదలేని - వృట్టువుల్ దావు
 లదయంబులివి ముడు, లందు దప్పందు,
 మరకాఁడు గురువను నెఱకాఁ జొకందె
 యరస సదాచార్య నా రహస్యంబు
 దెలియంగ వల నీవు వెలితి లేకుండ
 కలకొని నిత్య సేవలగుదుఁ దన్ని
 యీ కొఱ దీర్చుట కీ భక్తగణము
 వీరుఁ గల్పించె వీ నెగుల ని యన్న
 నామదేవుఁడు వల్లె నా స్వామి! పరుల
 చే, మక్కి హృదయమ్ము చేరంగ చెంత
 వీవును వారికే నెరవుగా నాడ
 నావిధి కేమని - దేవురించెదము!
 నాని త్రవ్వఁగఁ తోవఁబడి నట్టులయ్యె
 వానిరి మూతముల్ పండరీనాథ!

80

85

2100

జ్ఞానదేవాదులకై వ పేరైతి
 మానాభి వీకునుఁ గానట్టి వాఁడ
 నై తినో! యింక నా కార్యు లెవ్వారు
 చేకమ్ము వడదేర్చ శీతల ఫణితి!
 గని విలంబించిన, నా నామదేవు
 కినుగవ దుడిచి శ్రీకాంతుండు వలికె
 నాలింపవోయి! నన్నుగత కాంతి
 బాలికుండవు వోలె బాంబుఁ దగదు,
 పూపునకును, దాని కానికి లేద
 మేనిధి లేనట్టులించుక లేడు.
 మనలోన నెడము, ముమ్మాటికి నిజము
 మననరి! వీవేల మల్లది గొనెడు!
 కాని, పదార్థాద్య కరుణచేఁ గలుగు
 జ్ఞానమ్ము నేనివ్వజాలను నుమ్ము,
 పొందుకంగఁడు వాకు స్వాధీన మింక
 నొందుగురుండేటి కొప్పురటించు
 పలఁతిగాఁ జూడకు, మార్దాద్య మేవ
 పలియందుమే లనుభవమాత్ర పేద్య
 మదియొల్ల యోజితం కవ్వలిగట్టు,
 వదనై వ వింగారు పన్నలో తప్త
 మయ్యును, వెలిగార మంటింపకున్న
 నెమ్మోజుఁ గడగని, యాదుగా వీవు
 వాతెంత వాఁడనై వడిచుదునున్న
 చేతూర దాత్మకు జీవన, మతుల
 గురుమేవ లేక . పద్మరంధ్ర బ్రహ్మంబు
 గురుండు త్రిమూర్తులకును తొలి వేల్పు
 దైవంబు గోపింప, దయగల్గు గురుండు
 దైవకోపంబును దప్పించఁ జాలు,

5

10

గురుఁడు కోపించిన హరి హరారుణుమే
 గురుదేవుఁ గాదని కొనియాడ లేదు
 గురుసేవయే భువి వరిది తనంబు
 గురుసేవ ముక్తికి గురుతై న దారి
 రవివంశ మందు శ్రీరాముఁడ నగుచు
 నవతరించిన యవ్వ, దవ్వశిష్టులకు,
 యదువంశమందుఁ గృష్ణావ తారమున
 పదమల గుణులై న సాందీపనులకు,
 వేసేన సేయబ యెఱుంగవే! దాన
 నే నముపాస్యత లేనఁగెను నాకు
 నంసార బంధ నం నక్తియుఁ గర్మ
 పంసరణం బునీశ్వరునకు లేవు—
 గాన వద్గురు సేవ - జ్ఞాన వ్యభూవ
 మైవట్టి నాకు ననావశ్యకంబు
 ధరణిఁబెద్దలు నోవు తెరువులఁ దక్కు
 నరులు పర్తింతు, రీన్యాయంబుఁ దలఁచి
 నలిపితి లోక శిక్షార్థమై, వద్గు
 దులసేవ, మాయను దొలఁచునంతనము
 జ్ఞాన దేవాదులఁబందమౌ జ్ఞాన
 మూఁకుట, గురుసేవ వొనరించు కతన -
 వదిలేవి నాఁడు మోక్షార్థం ద నగుట
 బదిరుండు వినుట - నద్వక్తి కాపార!
 యీ పాట లీ యాట లెన్నియొందినను
 నోవవు నిర్వాణ మురవుగ నివ్వ
 వారింపు చలుకు, నదాదాఁకుఁ జేరి
 పారింపు కై వల్య భివ్యసుఖంబు
 నన, నానుదేవుఁ దక్లనియె గోవింద!
 తనుదన వైభవ దర్శించులై న

15

20

25

పుడవులుగాక యీ పుడమిపై జ్ఞాన
భరితులు నదురు వరులు పట్టుదురె!
పొనఁగఁగొంపటియందు బూడిదగాక
య నదృశంతై వట్టి యట్లుంబు గలుగు
నే! యట్టి నదురు లెన్నరో! వారి
నేయుపాయంబున నే జేరవలెనో!

30

కృపని చృగించి యీచే యావతిమ్ము
కనటంబు లేక, నిక్కము పెన్ను పీతుఁడ
వీపె కాకెవ్వర లింక నాకన్న
నానన జోదరుండనియె భక్తునకు
వివనోయ! వీరొ! యను నొక్కపురుషు

డనువను జ్ఞాన దుర్గాది! యీ యూర
నాగనాభస్వామి, నా జను శిష్యుని
యూగార ముండందు నది యూరియల
ఘనుఁడు! రమావ్య వ ర్రమఁ దాక, లేల
ముమలకుఁగీర్తి భూమలకుఁ గాక!

35

తై వల్య మకని చెంగట దా వాని
పేదించి పొందు మాఁకీర్తి యనిన
నానుదేవ్యుఁడు రమానాథుని వరణ
వీమ, నొడల వంచి చిత్తమ్ము గ్రమ్ము
నెడనాటు నెగులు, దానింటికి వచ్చి
బుడుతని లాలించి పొలఁతి భూషించి -

తల్లినిఁదేర్చి శ్రీధామని యాన
వల్లనఁ దెలిసి కానామె నొప్పించి
ముఖనాఁడు శ్రీరంగఁ దెఱఁగించివట్టి
తెలుపును బట్టి తత్పురి దాటి నడచి
యోరంత నోయిన, నొక జీర్ణమైన
గోరీకు కోపెల గమలంప నందుఁ

40

జొఱఁబారి చూడఁ గ్రీక్కిరిసిన తమము
 నెఱుంగున యొక మూల నిడురించుచుండె
 శతవృద్ధఁ డొక్కఁడు జడలైన కురులు
 పతిత ధూళి ధరావవాములు గాగ
 నెప్పు లేర్పడిన యమ్మతో, వెలుఁగుఁ
 జమ్మెరు వెడఁద పాలమ్మతో మేన
 నిలువని యట్టి ప్రావసవతో భంగ
 ములుచేని వంద్రమ్మ పరషోత్తమండ
 అశీర్ణ దళమి నిజాఁఘ్రులు దెంతఁ
 దేజరిల్లెడు చంద్ర దీప్త కిరీటు
 కరుషాకమైన లింగమ్ముపై దాని
 యొడలెఱుంగని నిద్రనున్న పీఠింది
 నామదేవుడు నాగనాథునిపైన
 పీ మంపు పేతలి దెక్కడి పీఠి
 యాజడ ప్రాయుండు - వాత గురుండంచు
 పిడఁగు బంపె దానెన్ని శవుండు
 తానిమ్ము! చూచెదఁక కంచు నోర్చి
 బూని యాయెయ్య యో పుత్యాత్మకుండ!
 యిదియేమి నిద్దుర! యీశ్వరుపై నె
 వదములు జూచి, భూ భాగమ్ము లేదె!
 కనుదెయ్యనుంచు, విగ్గరగాఁగ - కర్ణ
 మున నోరు పెట్టియార్చినఁ గొంతపడితి
 పతఁడు గనవచ్చి యల్లనవచ్చి
 ప్రతిలేని భక్తుండ! దాగాయెనోయి!
 యూరెల్లవదలి యెవ్వారు మాదరికి
 లారంచు పీ పాడు ప్రవారిలోఁ గునుక
 నిచ్చటికిని వచ్చి రచ్చ చేసెదవు
 కచ్చగట్టినయట్లుఁ గావంగ పీఠ

45

50

55

మేలువాడా! వయసు దూరి బలస్య
 మాలి కాటికిదోవ వేగమైనట్టి
 మాతోడిదేమయ్య! మాత్సర్యభరము!
 చేతస్య నొప్పంటి వేతులఁబోయి—
 పదములు లింగమ్ముపైఁ దెన్చి నశని
 తెడుగనికిన్క- వీ శేల? దూడంగ
 భరమయ్యెనేని, మా పదములుదీసి
 పెరచోటనెట్టుము! తరుణితో నన్న
 నామదేవుఁడు కృపాస్వలకలత్తుండు
 ప్రేమమ్ముతోఁదీసి వెఱచోటఁబెట్టె
 నడుగులు, తోడన - బొడమెనందొక్క-
 యుడు రాజధరమూర్తి యొందుచోఁగున
 వఱియొక్క- లింగమ్ము, వెఱగుబూన్పుడును
 వెఱచోటనుందిన, వేతొక్క-లింగ
 మై, యెచ్చెచ్చెచ్చున సంప్రదులునెట్టి
 పాయకలింగోద్భవం బచ్చటగుడు,
 శిలలెల్లలింగమ్ము, లలరవాకికల్
 చెలువైనలింగముల్ లలిమొల్చినట్టి
 గడ్డిబోనలును లింగమ్ములు - బయల
 నొద్దిన పుట్టులు నుర్రీతిములును—
 లింగముల్ తనవైన యంగమ్ములెల్ల
 నంగజూరుదాపు లింగమ్ములగుడు
 విశ్వరూపము సూచ వెఱంగు- వఱి య
 నశ్వర చైతన్య నావృద్ధఁ జూడ
 వశఁడు లింగాకారమైయున్న దుఃఖ
 మతివేలమై కంఠకానినిగండ
 పదము తొలంగి, తత్పదముల నంటి
 దురుకుతన మొనర్చి, ద్రోహియైనాను

60

65

70

నా తప్పు పైపుము, నాగనాదా! కృ
 పాతరంగిక భావ! పార్వతీరమణ
 యనిమిట్టు వాటొవ, నావృద్ధు వచ్చి
 కనుగల్గిచూచిన గలవిశ్వమందు
 దై వంతు గానిది, తడవినలేదు
 భావంతు వనాక, ద్వంద్వపరా వ్ర
 మై మతి, భేద మిథ్యా కల్పవమ్ము
 తో మనుగడనెల్లఁ దూలఁ బుచ్చెడును
 వందరీశ్వరుఁడు నీ భావంపుఁ జెడుగు
 ఖండింపఁ దలఁచి యిక్కడికంపె నిమ్ము
 వీరేశనేత్రుని నియమంతు పూని
 చాతు భక్తి ప్రితు, జ్ఞానిఁగఁ జేతు
 నామదేవా! యన్న నామదేవునకు
 దామమ్ములయ్యె ముద్వాష్పవంతతులు
 ఆ దినంతున నుండి యతినిష్ఠతోడ
 పాదంపఁ జొచ్చె నిచ్చలు గురుసేవ
 యనెడు తవమ్ము హృదబ్జ వద్భక్తి
 తన తోడువీడగా, దళితాఘోరైవ
 నామదేవుఁడు, నాగనాదుని రూపు
 కామిత కల్పవృక్షంతు నీ సోవి,
 వలుతుల చేతల భావనంబాద
 ముల వసుక్షణమును తోడింప నెఱుక
 కలుగు నీ అగమెల్ల కందిగంఠీరుఁ
 దల పొందురంగని యంశమేగాని-
 యవ్యంబులేదని - యా నడుచుండు
 మానోక్తముఁడు పెక్కు-మాఱులు తెన్ను
 చెప్పిన యర్థమ్ము చేతలఁజూపు
 విన్నమోహ గ్రంధి వివత కిప్పునకు,

75

80

నామదేవుడుపాడు నారాయణునకుఁ
గా మృదుకవితలు, కనులపీఠోడి
తలనార్చి గురుఁడు తత్కవికలు నిదు
నెలకొల్పి, జ్ఞానవాదల వత్సగంధ
ములు పొందుదంగండు తలమొల నెఱుంగ
కలవారిముందు నాట్యమ్ములు పేయ,
ప్రతిపదార్థమ్మును నండరీశ్వరుని
యతులిత రూపమై యానందభరము
కందదమ్ముమ్ముగా కళలో తగ్గిల్ల
కుంఠిభవన్మాయ గోవిందుగుఱిఁచి
ననువఁబూపులు నాఁడు నామదేవుండు
ప్రణతభక్తుఁడు, రంగవతి వానినెఱిఁ
వెంటనె దిరిగిన వీక్షింపఁడతఁడు
కంటి నీకలు, నిక్కము పొమ్ముటందు
కరములు దట్టి వర్ణుఁడు, దమ్యంధ
వరసతి ముఱువందు నగ్గించి వఱు
నప్పుడప్పుడు మాయ గప్పిన తెరువు
దప్పనీయక చూచుఁదామ వద్దుఁడు
వీరితి దిష్టంబు చేరువగాఁగ
పీఠజానన ముఖ నిఖిల సువర్ణ
జుఱుపాది పేరారువట్టి జ్ఞానమ్ము
గురుదేవు కరుణచే కరణదరంబు
గానై న వీసోని కైవల్య వార్ది
మానిత కిమ్యది మాళిపై హస్త
ముంచి ప్రేమమున దీచింది, నత్పూజ్య
నందయంబులు వండి సొరించి కొంటి
వెఱుక కృతార్థుండ వింక - కైవల్య
మణిచేతిలోనిది, యజ్ఞాన దేవు

85

90

95

కరుణ వాకొనఁగె నఖండ మోక్షాన
 మరయ భరణిమన్న వారిహిఁ డతఁడు
 ఎరమగురుఁడు నీకు భక్తితో వారి
 చరణముల్ సేవించి తరియింపు మింకఁ
 బొమ్మం దుఁ బలికిన నెప్పుతో నడుగుఁ
 దమ్ముల తెఱఁగి గృహమ్మును జేరె
 నానాది సుందీయఁ నఖిం విశ్వమ్ము
 ప్రాణ దనందై న పండరీశ్వరుని
 యాకారముగఁ దోస నఖిల చేతనము
 లాశృపామూర్తి దివ్యాంశముల్ గాగ
 బొలఁతి శ్రీధామండుఁ, బాడుకండు రంగఁ
 దడలకల్ల మా, నాథుఁ దక్కునక్కఱుల
 వారెల్ల పండరీశ్వరులు, జంతువులు
 నీరశోదర రూపు పాణి పక్షియను
 విద్యేరు పూవులు నీదెరు గాలి
 యెచ్చొటనేది నీక్షించిసోపాండు
 రంగమ యిందైన ప్రతి వేళ ముందు
 చెంగలింపఁగ రమార్చిత పాదతఱఁడు
 అర్చన తారంభునందె వేంచేయ
 నర్చిస్వరూపుండు హరియన్న మాట
 దొలఁగి తద్విరహంబు దలఁగి, యానంద
 పురికితమై మేను, పూర్వంబు నట్లు
 కోవెలకేగక యేవేళ భక్త
 పాపన గోవుల బ్రహ్మ పాడుచును
 ప్రతిభక్త ముఖమందు పండరీశ్వరుని
 ప్రతి లేని రూపు దర్శన మొనర్చుచును
 యీ యొలుకట నెల్ల నిదియె కాకండు
 పాయక జ్ఞానదేవ పదంబు బాకు

2200

5

10

చును దమ్ముమాలిన యనువున నున్న
వనుదెంచి యొకట శ్రవ్యతామండు
నామదేవా! గురునాథుల కిడఁ
వీచు... జిల్కరించిన దా యొక
రాపై తివేలి దర్శనమువలె న
మరి విభవమ్ముల మఱచితి వేమి?

16

యని ఒలువచ్చిన యంధ్రుల నం...
వనిచిన యెడఁ బల్కి నామదేవుండు
విశ్వస్వరూప! యనశ్వర నంది
దద్వర మాత్ర వేద్య విలాస! తొల్లి
నరయుడు నిమ్ను నీమరదీ తటస్థ
నరగోపురస్థిత భర్మదేవాల

యాంత స్థితనిగాఁగ వర్చనశార
కాంత వ్యరూపుగా, కమలాధినాథ!

కలకలమున యెండఁ గరముల బూన్చి
యటుకపై నిల్చిన యాపి నర్హస్వ

20

వనుతిలం పుండట నదోక్ష వదలి
క్షణ... గడలిరా జాలక యుంటి

వీచనువునఁజేసి నెనవెను నద్గు
రూపనిష్ఠలైన యుత్తమ జ్ఞాన
దీపంబు దలఁగె నేధిండు వజ్రాన
పాపంబునెడు నొక్క బహుళ తమమ్ము

జీవేళ! చేతనాచేతనంబులను

వీచ గవ్వదె ఒప్పు, నిత్యతమ్ముగాఁగ
నెన్న నేనెదోపుట మమ్మును వీడు
నన్నిది నే యున్న చందము తోచె
నేమి వదించిన హృద్య మౌవీడు
నామమే వదియించివట్లు లాంచె

25

నేది భావించిన నీ యెడయందు
 నాదట నీ కలం పైనట్లు లయ్యె
 వరయ వీసోదాన దంఢ్ర వద్దుములు
 దరి జూపె జాకింకఁ గొఱలేదు స్వామి!
 కావక విరహంబు దాచనలమ్ము
 గా నేధపెట్టుట కడచెనో తేద!
 గాని యొక్కటి గలదు నాకోర్కె-
 దానిఁ గృపావృత్తి దయసేయవయ్య!
 ఆత్మవంతుల లోన నభ్యర్చితుఁడు పృ
 థాత్మజం డన్నట్లు లతి భవలంబు
 హృదయంబు దీనిని గురియంపఁ గడిది
 మెదలు గాలిని గట్టు మెయినరీ నిండ్రి
 యములకు దానుండనయనట్టి నాకు
 క్రమమున నిలుదనే! కవలంపు యిద్ది
 యది నిల్వకున్నచో నమరునే యెఱుక?
 పదిపేల తెరువులఁ జారాడ నైన
 స్వామి! నద్గురు కృపాసంపాదితమ్ము
 కాను రోదకమైన జ్ఞాన దీపంబు
 వమర భావక్క మో నమకంపనేత
 వమం కాంతుల వెల్గు నట్లుదీనించి
 వసుగృతార్థుని జేయు మని కలనంప
 వనజనాకుఁడు నవ్వె, వాఱెఱగును
 నా నామదేవుని హస్తమ్ము వట్టి
 తానిట్లనియె భక్త తతితోడ, వల్కు-
 డీ నామదేవుని నింక నవక్క
 మైన ముఖంబును వనునార లుండు
 లా, యందు వచ్చుర్తు లాహ్లాదకుండి
 తాయత చక్షుస్కులంకిండు చుండ

30

35

40

నామదేవుడు భక్తి జ్ఞాన దేవులకుఁ
దా మోక్షవంతె బోధిగురూత్తమనకు,
కడచెడి నవ్వులు గమలాది నాథు
నడుగు దమ్ములవై ప యందమ్మలకు

వదరచవలతోడ, భావాభిరామ
నవివోలనెడఁదతో, నామదేవునకు

ఒకనాడు సదృశు నొందిగాఁ బలిచి
వికసల్ల నెమ్మోము విశ్వయాత్రుండు

అచార్యకృపఁ బ్రాప్తమై న జ్ఞానమ్ము
లేచాయనున్నవం చిచ్చక మాడ

తలవంచి, యోదేవ! తలఁగక యుమ్మ
దలనదాచుకొని యనుకంప నన్న

మిన్నకుందెను స్వామి, మీదొక్క నాఁడు
వన్నుగాఁదానొక్క భవకమై, వారి

మల్లార్చుచును వీధులందుఁ జాట్టుచును
నల్లన భక్తులనునుకొన్న వారి

యందుల దూరుడ నేదేవీదాక

దండంబు గొనివారు - తఱియి వచ్చుచును

జాబుడు నటనఁజూచుచు, చొంగ

గారు నాలుక తోడ గవళిం కొనుచు

నంతంక మొలుగుచు పలికిడి యైవ

గంతరించు క్రొత్త గాన్నించుఁ దన్ను

వాడకుక్కలు వెంటఁబడి కర్వరాఁగ

నూడని బాతులు, నొగి వచ్చి వచ్చి

యా నామదేవు గృహమ్మున దూరి

జ్ఞానైక నిధియైన నామదేవుండు

రొట్టెఁదినుచునున్న - నెట్లన నెగిరి

తట్లన, వద్దని దాదట్లు కొనుచుఁ

45

50

బాణిన గురుకృపా పరిణమగు ను
దారమౌ నెఱుకజేఁ దచ్చునకంబు
పండరీశ్వరుని రూపంబుగాఁ దోప
నిండు భక్తుఁడు లేచి నెఱులేని రొట్టె
నేరీతిఁబిందువో? యిందిరా జాని!

55

పాఱకు మయ్య! నాపై నెవరుంచి
యిదె! ఘృతం బిందును ఘృత పాత్రబాని
ఘ్రీలిన కురులతో వెన్నఁ బాఱుదుమ
నగుచును జనులెల్ల - నామదేవునకు
వెగఱుగా నిడులొత్తి వెట్లకె ట్లనది
పరికింపరండంచుఁ, బడఁబారి రాఁగ
బరువడి కునకంబు బడిపాఱుతెంచి

60

నామదేవుఁడు, పురీ సీమనుదాట
నా మనుజులు సంతకంత విద్విన్నప
అలంప యదివోలె నాకుర్కురమ్ము
నిలిచిన నద్దాని నెవరువఁదాకి

బుజ్జగించుచు ఘృతమ్మున ముంచిరొట్టె
నజ్జగిలము నోటి కందించు చిట్టు
లోరంత ప్రొద్దువ్వు, మన్నట్టుబుండి
సారమేయంబింద్ర జాలమ్ము వోలె

మాయమై యెదుట మన్నాదమ్మువెంచు
నాయకమ్ముగు కన్నుదోయి గలాడు

65

నలికమౌ నరుమున నిలిప యట్టి
చెలువమౌ కరములచే కల్లవాఁడు
అలకల సందుల యందుండి గ్రమ్ము
సొలపుల తెక్కల చూపుల వాఁడు
పొందు రంగఁడు విద్వి, భక్తకోటిర!
అంది జాజ్ఞాన దుర్గమవన! యెట్లు

బంటివో జాడంగ మల్లంబు వుట్టి
 పెంటవ సికొక్క వింత నూపితిని
 గురుకరుణా పరిస్ఫురితమౌ తెలివి
 తిరమయ్యే పీయందు, డీతెనానెగులు
 పోయి వచ్చెదనన్న బురుష్తోత్తమువకు
 నాయెడ వందించె నవను భక్తుండు
 కడచెను కాంమ్ము గార్తీ కమ్ము
 బొడతెంచె వికల్పాల్ల వుంజి సింజరిత
 జలము, నవ్వుదల లలిత పరాగ
 విలులితమారుతమ్ముల తోడ, జలధ
 రాంగనా మణిత విభ్రమముల తోడ
 తుంగేజు వనపాలి కాంగ విన్యాన
 వాసత కలకంఠ భూపత గాన
 మానరమదనమై - మధురంపు వేళ
 చేరి కుదైకాదగిని వామదేవుఁ
 తారవి నేత్రుని యండ, కీర్తనము
 పేయరు మండిన, యోయి యానాఁడు
 మాయంబు భుజియంపుఁమని శ్రీకుండనివ
 హరి వానరము నేఁడు దురితంబుగారె!
 యరయత భుజియంవ - పశ్చత్తమెట్లు
 లగముల పత్రంబు లందు శ్రీకుంబు
 వగయెట్లు, నర్వదేవతల నీవెట్లు
 లటుల ప్రతమలందు హరి వానరమ్ము
 కటకి కృతక్రంతి కడిదియౌ తపము
 ఈనాఁడు భుజియంవనిక నెన్ని జన్మ
 లై నను విమతేరు వానలు గలవె!
 క్షమియంపుచున్న శ్రీకాంతుండు పెదవి
 గమించిన పవ్వలై, గారవిందివకు

70

75

80

మఱికొన్ని నాశ్శేగ, మధుమాదమండు
 వరస తక్కుదియెడ కాపు గౌరవము
 లేపాటివో! జూడనెంచి, తానొక్క-
 కావరై జీర్ణ చీవరములు గట్టి
 తలపఱకఁగ పాదములు తొట్టిరింగ
 నిలువెల్ల చర్మము పలువట్లు దూల
 వలు తెలుగులులేని వదనము, మిత్తి
 యలఁతి నవ్వలు నవ్వివట్లు భాసవ
 పట్టిపోయిన కాపులట్టి నేత్రముల
 పట్టిటు వారాడ వలఁతి జీవము
 నామదేవుని యింటి వడవలో నిలిచి -
 యో మహామతి! వమాభ్యోక్తలా! దీనుఁ
 డను, బ్రాహ్మణుండను కనికరంబుంచి,
 నమగాచికొనపె యన్నము పెట్టి? యమడు
 నజిదివ, వెనవచ్చి యా విప్రవరణ
 వరసజములు శీత జలములఁ గడిగి
 వేందేవు పేయించి, పీనన పీచి
 మంచి మాటలనాడి - మత్తిగ నొనఁగి
 కరములు మొగిచి, యేకాదశి నేఁడు
 వరకాలవాల మన్నంబును దినుట
 జరదులు తాళజాలరయేచి వండ్ల
 నరికట్లు దాకలి యన్న - ముక్కోవ
 కాదొట, విప్రుండు కటకటం వరుసఁ
 కాదై న ధర్మమూల్ లవరించి, యన్న
 మింత పెట్టఁగలేక యెగుర గొప్పెడవు
 లంఘలు దీర్చి - వేదాంతముల్వారికి,
 బ్రదికినగాదె! ధర్మములు, ప్రాణములు
 కదలించు ధర్మంబు, పడఁటి గాదె!

85

90

95

అన్నంబు వెట్టిక యాగడించినను
 కన్నులు మూతు మీ కడవలో వీటఁ
 దన్నదు బ్రహ్మ హత్యా దోషమనుదు
 నప్పొలుండగ్గి నిల్వై శశించినను
 రంగండు దలఁచిన భంగిగా నిమ్ము
 భంగంబు నొందిన వరధర్మ మనుదు
 నామదేవుడనె నా మహీనురుఁడు
 పామమ్మువీడి క్రచ్చర శపించుదును
 వైవస్వతునకు నొప్పందమున్నట్లు
 దావీదె ననువులు ధరణిపై దొఱఁగి
 యవతామవత్తనై యాకలి గొన్న
 భువిజనుల్ వీడట! వుణ్ణుండు పాఱుఁ
 జాడఁజూడఁగఁ జంపె నోడక, వీని
 పాడుట లాడుటల్ వగటకే యందు
 క్రంతల నిలిచి, వ్యాఖ్యానముల్ నలువ
 దొంతరలుగఁ గండఁ దొలక నాశ్చర్యములు
 నాపాఱు నెత్తి కొంచఁఖిల తాగవతు
 లాపాటఁ దనవెంట వంటుడు లాఁగ
 మననమ్ము పేరి రమాజానికేది
 మనటు గల్పించితి మనుగడ కింక
 వీధిప్రకోడన నింకును గాక
 జీవమ్ము లనుచును, జీచ్చు రగిల్చి
 తామను మంటలోఁ దడయక వడిన
 మానివీ మఱి భర్త మరణ వ్రయత్న
 మును జూచి, నామదేవుని ధర్మపత్ని
 గొనకొని, తామను గూడఁ జీచ్చుఱుక
 యవుడు హహాహర మంటరంబంటి
 కృష్ణఁ జూడవేయి లక్ష్మీనాథి యందు

2800

5

10

భుల్లార్చిన చలజ్వాలా బహు
 ముక్తమోవన్నా తానవుడ చల్లారి
 లలిత పీతాంబర కలిత కవీర
 కలవినివాత కరద్వయ విరాజితఁడు
 సురమోళి మందార నుందరోదర
 తరసుగంధ నిబంధ చరణవన్ముండు
 ప్రతి ముహూర్తప్రసంగ భద్రోత్తరీయ
 ప్రతి కర్మసాధన వ్యగ్రమాననుఁడు—
 కమూరికానక కర్ణమిత ప్ర
 శస్త్ర వక్షోరకప్త శిఖరికమూర్తి
 శతశస్పహస్రశస్పందియగుచ్చ
 యుతమణి కుండలాన్విత శ్రుతిద్యయఁడు
 లలితకపోలఖరశితాచలన్ము
 దులహన చంద్రికాకులిత దిక్కుండు,
 సారంగనాదకా నమ్మర్తమృదిత
 చాచకుంతల భృంగ పంగళాంకుఁడు
 చకడక త్పించగుచ్చ విరాజితేశ
 నికరోద్గ్రధితుమౌక్తిక కలాపమూర్తి
 పాండురంగఁడు కౌచి, భక్తుని లలిత
 గండముల్ మువించి కౌగిలె తొడివి
 బావురే! పైరాగ్య తాపతాపార!
 బావురే! ధర్మనిర్వహణైక దీర!
 భళిభళి! నదృక్తి భర్మభండార!
 కలిమలతార సంజ్ఞానాచార!
 అకాంక్ష యౌవనవారసక్తి—ర్తి!
 పేశలగుణ వాసితానమమూర్తి!
 నా యుద్ధవా! యుద్ధవా! యెంతవాఁడ
 నోయి! నదృక్తుల కుత్తంసముగను

15

20

చరితంబొనర్పితి, చలియింపకుండ
 దిరమౌనుగాళి నద్దురు కృపాపాత్ర
 మైన యఖండ బ్రహ్మకార సంవి
 దానందమని మోళినాశీఘ్నినిపె
 భాగవతవ్రాత బహుజయకార
 మా గుణ్మగ్నానె గగనాంతరంబందు
 నామదేవుడు కన్నుచామరల్పిలిపె
 నా మురళీధరు నడుగులయందు
 జ్ఞానదేవుడుమోవిఁగమలందునగవు
 లైనగధయఁజూచె, నానంద జలధి
 నామదేవుడు సుధానదులు నాజించె
 భూమి సత్కలితల బొడలైన భక్తి
 వారియానచే వచ్చినట్టి యుద్ధవుడు
 హరియానచే నందెనానందవదని
 నని యిట్లు విష్ణు భక్తాదీపమాద
 వనఁపరాగ సంవాతమోళి
 తలిచేత, రసనమున్మల కావ్యస్వరస
 ఫలితప్రభవుచేత బహువాఙ్మయప్ర
 సర్థ మహాకవి కుద్ధసద్గ్రంథ
 కుద్ధాంత నందరద్యుద్ధిచే రసన
 శంపదహృదయుచే శక్వదాశా
 సంవిత్సృహన కృష్ణముఖారవింద
 విగళిత పేద్యాంకరగతిచే భక్తి
 నిగడితమతిచేత నిరతపంజ్ర
 పావనాష్టాక్షరీ వరమంత్రదత్త
 భావనానంద నిష్క్రియాహాపలిత
 గురుకృపారసుచేత విరచింపఁబడిన
 వరమంబు వందరిభాగవతమున

20

30

35

విదినామదేవుని నడమలదరిక
 మిది భక్తికాసార మిది పాండురంగ
 విమలయశోజ్యోతి విస్తరించిన వ
 భము భవబంధ వంశాంత ముముక్షు
 జన శాంతిదము, ముక్తికనపాయమైన
 మననంబు, పాండురంగని శరీరమ్ము
 ఉత్తల విష్ణుపాదోద్భవ రిక్త
 రిక్తులారు త్రివేణి, తృతమహాపావ
 ములనెల్ల బోధార్థు వెలసేనిమందు
 వెలయును మోక్షవంద్రులతోడిదగుదు

40

48

గోరాకుంభారు కథ

పండరీభాగవతము

(గోరాకుంబారు కథ)

శ్రీకామివీ కుచార్చిత పాదకమలుఁ
 రాకృతిగొన్న బ్రహ్మానంద భరమ—
 సనకాది హృదయ కాంక్షనదీజలధి
 ప్రణకాచనీనేత్ర వంకజమహమ—
 కలిమలజ్వలదేకగతివయోధరమ
 లలితవంశీరాగలావ్య పీయూష
 నరస—విరలమూర్తి సాక్షాత్కరించి
 భరియించు చుండెడి వందరిపురిఁ
 బరగు దూరమునందుఁ బలియ యొకటి
 తరదోకి యనుపేరఁ దనరచునుండు
 నలరు గోరా" యను వఖిధాన మొనరఁ
 గురివాత వృత్తియౌ కుమ్మరియొక్కఁ
 దండున పూర్వభాగ్యములు ఫలించి
 క్రందుకొన్నది చిత్తకంఠంబు వాని
 కావితలేకుని యడుగులయెందు—
 భావింపఁడు పురాణ భావార్థములను
 దఱచి చూడఁడు ప్రస్తావ త్రయమ్ము
 పరికింపఁడు ప్రమాణ వాక్యమ్ములెల్ల
 శోధించి వివృండు కుద్దమ్ముగాఁగ
 బాధాంత తర్క శీవప్రగ్రంధులెల్ల
 నదియేమి చిత్రమో! యప్రయత్నముగఁ
 జరుపుల మర్మంబు చదివినాఁదత్తు
 చదువేల! యాజన్మ సంస్కార భరము
 పొదలు కారణాని పుణ్యమూర్తులకు!

5

10

వారిమాటలయందె వర్ణిల్లు శ్రుతులు
వారి వల్కులఁజొంగి పొరువత్యమ్ము—

వారిదేష్టితములు పరపురాణములు
వారి చూపులు లోక భద్రరూపములు

వారిపుట్టువులు దుష్వారనంపార
వీరవమాన వోన్నేయ వరములు—

16

వారి దివ్యకథాను వాచనంబులను
కొనియే యెడ మెచ్చి స్వయముగాఁ జేయ

నట! యాకఁ గొడువేమి యట్టివృణ్ణులకు
కటల శాస్త్రార్థముల్ కొల్లలునేర్చి

వనిలేని కుత్సిత వాదముల్ ద్రవి—
మనము కృతాన ధూమమ్ముమఱోలఁ

గనులలో గర్వంబు కరుడు గట్టంగ
తనపుట్టుకయే వసుధకు మండనంబు

గానెంచి, దైవంబుగాఁ దన్నుఁ దలంచి—
కానవచ్చినవారి గర్వించి చూచి—

20

పరనిండయే యొక ప్రతముగాఁబాని—
యజ్ఞకాసు బోలని యట్టి మెప్పులకు

మురిసి మావపుల సంబోధించి - వారి
కరుణచేఁగొన్న సౌఖ్యంబులుగూడిచి—

యోగారికా వాచ నెత్తుచుఁదిరిగి
భోగంబురోగమై పురులు దూలగను

బరదూరులై పోవు పండితమ్ముమ్ము
లరయుదు రెట్లు బ్రహ్మవందవదని!

అతఁడు గుణాతిక్యఁడతఁ దప్రమేయుఁ
దతఁడవని తనప్రాప్తంబుద్ధి

25

యతఁడు పురాణ వాక్యార్థక లక్ష్య
మతఁడు నైగమ వీధి కామల బోధి

అతఁడు నిష్ఠాత్మక మతఁడు సామిత్వ
మతఁడు పందరినాఁడు సంకాప తాదుఁ
దవజితక్రోధుఁ దహంకారహూమ్యుఁ
దవిచారి భాగవతాచార శీలి—

జ్ఞానాగ్నికుండపక్షస్మృత బౌతి
కానేకదావల్యుఁ దభిషందవీయ

పందరినాఁడు దివ్యవదాన్తభక్తి
మండితుఁడఖిల సమ్మాన్యవర్తనుఁడు—

30

దశాఘుఁ, దువకార తత్పరబుద్ధి
కలివీయఁతుఁడు కుంభకారభక్తుఁడు
జ్ఞానస్వయాపూర్ణై పంసారమందుఁ
దాను పర్తియ కతన, బంధవయము

లంబలేదతనికి సజ్జనత్రంబు
పంఱునే సలిలంబు లజ్జాజితభక్తి
పూతులింద్రియములఁబ్రుంగి చిక్కుదురె

అతని యిల్లాలును పతియన్న శిష్యుని
ప్రతిగాగ నర్పించు భావంబుగలది—

35

సతతోపవాసకృపాంగి - స్వభర్తృ
చరణదూశ్యంకి తార్ప్య విటాల - ప్రేమ
పరిణతమూర్తి, బంధురనీల వక్ర

చూర్ణకుంఠలశోభి మందరవక్త్ర
కర్ణమూలాయాత కమవీయనేత్ర—

సంచిత దివ్యవిజ్ఞానాత్మ వివయ
కుందితాపాంగ, యాకుంభకారువకుఁ

గాఁగ ధరావృతి కవతరి చివది
త్యాగలక్ష్మి యవంగఁ దద్దయఁ బ్రీతిఁ

బలిపేసవీయఁబే ప్రతముగా నదవుఁ
బలికన్నులనె దన భావమర్పించుఁ—

40

బలికొఱకె దాను బ్రతుకు రంగనికిఁ
 బలికిని భేదమావనితకు లేదు—
 కలదువారలకు కొఱకెగ్రంధి యొక్క—
 కలకల వప్పులు మొలచెడుశువు—
 వాని కమ్మలయందే భావించుకొందు
 రానరినాని దివ్యవ్యయవమ్ము—
 వానిచేతలఁజూచి పర్ణించుకొందు
 రానిగమాత్ము జాల్యపరీత్రములను—
 వాడన్న వారికిఁ బట్టియేగాదు
 వాడు పండరిలోని పొందురంగందె—
 వాడు జాల జాతవగ్నకృష్ణుండు
 వేదొక్క గుడిసెలో నెలకొన్నవాడు
 ఈశి వాత్సల్య పూరితమతులు
 చారదర్శితులు బాగు జంపతులు
 భరియందు చున్నారు కాళ్ళకానంద
 పరిపూర్ణకొక్క దివ్యము పావనమ్ము—
 దిఱవెన్నెలల చల్లదించివయట్లు
 విరులపై నెరిగాలి మఱివయట్లు
 శేనెలు సోవలై దిగజారివట్లు
 లావందమే రూపమై నిల్చినట్లు
 లందమే బొందుగా నమరివయట్టి
 చందమై - పావని సరస ముఖాద్వి
 మందు వప్పులు నాల్క మాదివయపురు
 గండురు ఎత్తులు గమ్మలనెవ్వ
 తమలోను దాముగాఁ, దల్లి మనమ్ము
 త్రమియించు వాత్సల్య రవసరిపుతము
 జనకుని మానసాంబలమలదాశి
 చమనొక్కపారి యీ శక్తిహృత్క—

45

50

మతఁడు భావించిన నాత్మ భావించఁ
దతఁడు సూచిన హృదయంబుతోఁ జూడ
దనుభవించిన నైన నాత్మలగింవఁ
దు నియతేంద్రియఁడువడునె బంధనముల!

55

మానినిహృదయమహానసుమమ్ము
వానిచేతోవృత్తి వజ్రకర్కశము
మగున చిత్తమ్ముప్రేమమువఁ గోమలము
మగని చేతము తర్ల చులిపంబుగాడు
జగమెల్లఁజేమింప సాధ్యదీంతించు
మగఁడుదాసీనుఁడై మలయుదుమందు
పంపార చక్రంబు పత్యంబు నతికి
సంసారభరము తుష్కము మిత్య నతికి

80

జగదేక రూపుగా సాధ్యబాజించు
వగదారి నిర్గుణఁడందుభావించు
ధన్వంతు నిభిష్ణు భర్తమలిరువురును—
గవగూడికొని రొక్క శావురంజుండు
వామనే బ్రాహ్మేఁడమనరించెడునో?
కామినిఁబతియె యాకర్షించుకొనునో?
వారిరువురి భావ బంధమ్ములదుతు
మారయాండు గుమారుఁడొక్కఁడుఁడు—

తరళనేత్రముల మందానిలమట్లు
బరుగిదముగ్ధభావమ్ములు తూప
తననైపు జూచిన దంద్రిచిత్తమువఁ
గనులించు పగులమై కంజాజీమూర్తి—
యలకపచ్చివనేక నజీయమొగిచి
చిలిపి నవ్వులులేక - చేతులుగట్టి
నలుకకతూర్పున్న బాబుని జూచి
మీలఁతి భావంబులో పలదిర్గుణఁడుగ

85

భాసుండుబుడై ప పండరీనాథుఁ
 దానమయములందు నతఁడు షోభిండు
 వచ్చుడు జనని యత్కృత్యమొందు—
 నవ్వగిదిని బాలునందగా నిలిది
 యాదీంచుచున్న వాఁడవైక వృత్తి
 కూడికూడని యొక శ్రోత నాటకము!—
 అలకలనొత్తి కుంతలములు దువ్వి
 చెలువంబుగాఁగొండె ఎగమే నిళ్ళ
 ముడిచి, గోర్వెచ్చని ముద్దులుపెట్టి
 జడదీర్చి వచ్చనినంపెగల్లాటిమి
 కందమ్ములందునఁ గాటుకదిద్ది
 యందములైజగెడు నలిక వట్టంబు
 నందు జిత్రకమిడి యమరాగ మొనర
 నందిక జేర్చుక్కఁబొందుగాఁ దీర్చి—
 కలగండ దర్పణంబులనోష్ణచిలుక
 తలమలఁజిట్టి చుక్కలుగడియించి—
 నందితి తాయతుర్ వవరించికూర్చి
 కందమ్ము యడుగుల గణైలుగట్టి
 యాచెంప నాచెంప నెత్తిముద్దాడి
 యాచపలాఁగి కుదాగ్రంబులుబిడి
 గోరువెచ్చని పాలు గురియుచునుండ
 రాఁగి నాకృష్ణమ్ము! రమ్మంభురెండు
 గరములు దాచి ముక్కజగదలాడ
 కరమార్చి నీలి లొంగరమట్లు ద్రిప్పి
 గిరిగింత వెట్టి నవ్వలను దెప్పించి
 కలకల నవ్వెలోఁ గర్పూరమట్లు
 గరగెడునప్పుడు కామిని వైపు
 పరవ కటాక్షదీక్షామలఁజూచు

70

75

80

వతి ఎగుకోవింక పరుగులువోయి
 నతి ఏనలోసనే కాంతించికొనును—
 కరులు జిక్కువడంగఁ గూకటల్ చెదర
 నరవిరి గమ్మలయందఁ గజ్జలము
 మాలి మోమునగాంతిదూలి ఎన్నుదిని
 ధూళి పరివృత ధూసరాంగముల
 బూడిద బుప్పన్న వోలికఁబిల్లి
 వాఁడు కాజారులోఁ బరుగిడునన్న
 కన్నతల్లి మనమ్ముకంది పెంబఁబడి
 యన్న! రమ్మంచు నాహ్వనించు నేళ
 జనకుండు మధురహావ్యయ్యరికంబు
 కనుచూపు జల్లివ కామిని యెదను
 హస్తించికొను హృదయాంతర జ్యోతి
 దత్తరపాటు మత్తలపాటు గడర—
 నన్న! యక్క! యెఱుంగునందఱజీతి
 యెన్నున బ్రేమమాటాదించుచుండు—
 విరిచివఁ బలుకండు - పలికెవయేని
 యెరివల్ల నాకఁడు నలువల్పు నలుకు—
 నకఁడు కూటసునకాత్మలో పెదకు
 నతివనగుటచూప కాత్మలోగరఁగు—
 చిరిగిన వప్తంబు నలుకొఱితిండి
 యలుకొఱి నిద్రయు నై ననేమాయె
 వారు తృప్తానంగ పర్జిలగుట
 వారు మహారాజ్యవట్టవైభవలు—
 కుమ్మరి కులవృత్తిఁగుండలు జేసి
 యిమ్ముగానెత్తి పైకెత్తికొన్నంక
 ముదిత కుమారు వీవునఁగట్టికొనుచు
 పదమల పాపిత్యపంచదవోలి

85

86

85

పడుగులో పడుగులనిమను వెన్నపులు
 యడజడిలేని తుప్పాంకరంగమన
 పతి పాండురంగని భవ్యగీతముల
 మతియింప నతివముక్కత వదినెను
 పడఁతిసూడిగములు స్వనియింపతులును
 పడకంగ సాత్త్విక భావమల్పిమ్ముఁ
 దనువుకంపన మొంద తలపులు బూయి
 వెనువెంట బాదును విన్నవారెల్ల
 నిడువెండ్రు కలుపెట్టిరిచెదరింక
 పడుగుఁగనేమున్న దాదుదృష్టంబు
 పండరి పురిఁజేరి వాడల తెట్టి
 కుండలన్నియు నన్ని కొన్నంతఁ గాని
 పూవుతెట్టలుగొని పోదురురంగ
 దేవాలయమునకు దేవియఁదాను
 నమవరణమ్ముల సౌందర్యములుక
 రమణీయ హస్తతలములు గజీర
 మున వికసంపంగ ముగ్ధవిరీల
 తనువు లావణ్య పీఠవను పదించఁ
 గలిగి గన్నులయందుఁ గరుణదొలంకఁ
 గళరెల్లదామగా నిలదినాని
 లావణ్యలక్ష్మి విలాసమౌవాని
 భావణకోటిరూపముగలవాని
 సనకారి ముని మనోధనము విర్రలుని
 గమలలో గొగిరించిన యంతలోనె
 ముఖుడు లక్ష్మి నే ముఖుడుమేను
 ముఖుడు లోకమ్ము ముఖుడుమదులు
 కొనితెచ్చినట్టియా కుసుమమాలికలు
 వనజాదుని పాదవనజంబులందు

100

5

10

వైచి కొంగ్రొత్తపై భవమావలించి
 వాచయమాపిక భావపొగంధ్య
 భరితరూపుండై న పొందురంగనిక
 కరయగంబులు మోడ్చి కనుగవమోడ్చి
 తారదండమువెట్టిఁ దరుణి గుమారు
 చేరంగ మూర్తికిఁజేయ మోడ్చిండు
 వదవడి నామదేవారికభక్త
 వదవనిర్గతమనా మధురగీతములు
 దలబోస తలబోస తడవకుఁదాడి
 యాటేకొండ్రు రేయికిగుటుంబమ్ము
 పందరినాథ దివ్యవరణాం బుజము
 లండ వారికి నెల్లయవనరంబులను
 కలలలో పొందురంగని వైభవమ్మె
 దలఁతురు మేల్కొన్న తరుణంబులందు
 గొలుతురు వాని నలలితరూపమ్ము
 బలుకుదురతని దివ్యమ్మువామమ్ము
 కలకంఠ నతివోలెగామినివాడ
 జలధరమును వోలె శబ్దించు వతఁడు
 నా నలుకులగ్రోలి యతివ నిల్వెల్ల
 నీ నవ్యతమువోలె వినుదును బులక
 లమ్ముది తమగాంచి యార్ద్రాక్షిఁడగుచు
 నెమ్మికై నదీవాఁడు వృత్తమ్ము పేయ
 దవపితరుల గనుంగొని బాలకువకుఁ
 గనుల విరమ్మదకాంతులు దూయ
 తరదోకిలోని యందఱుయందు హర్ష
 వరవశములు దమవసులను మును
 నొకవాఁడు ప్రత్యక్ష వికటవీరేఱ
 వికర దూకిపాళి వీరంద్రికాంగుఁ

15

20

దలన నమీరకుఁ దపసిమ్మదూరు
 కలమునకెగఁ బ్రాకు తరుణంబునందు
 హరినామ చింతనాకుడుఁడై నవాఁడు
 పరమభక్తులకొజ్జలంతి యోవాఁడు
 భవబంధనము లేడ బాసనవాఁడు
 కవచికాంతి నిష్కలున్ మానసుఁడు
 స్థండిలకాయ మితాహారభోక్త
 పాంతురంగ వియోగబాధఁనజీష్టు
 బాకుంభకారకుఁ డజ్జీలు విప్ప
 శ్రీకాంతు రూపంబు జీ క్రింబునందు
 నిలుపుదుఁ దనయెడ నలిపవృత్తాల
 పరియంబునలెనున్న పనిక హస్తంబు
 దెనులించునంతలోఁ దెలివి నొందినది
 కమలదళాక్షి చిక్కనిక నుల్లిప్ప
 పరమము పీండ్ర కానపకంబుచేత
 ధరణికి దిగిన యుద్ధరలేమనోలె
 నిలువెల్లవందమే నెలపుకొనంగఁ
 దెలివప్పుల ధరకుక్తిక నల్లలాడఁ
 గుడిపంటిలోఁబాటు గుడివెరువల్లె
 నడుకొన్న బాటుని పదపంబునందె
 యున్న కదంబు ప్రేమోహుననుగురు
 వెన్నెలపాటు ప్రవిండుచునుండ
 కచ్చినంపెగల సొలంగుల బుడికి
 పుచ్చికొన్నట్టి చూపుల వాడుబాది
 ముక్కర గడలాడ ముగుదరసార్థ
 వాక్కులతోనాడెఁబరియాచ కమ్ము
 తానట! యెవఁడు భక్తగ్రేవయందు
 మానినీ హృదయపమ్మర్థదూరగుఁడు

25

0

85

యల్లారి కనుగప్పయేగెడవంట
గొల్లగొట్టెడు నాన గోవిందుభక్తి
చాణేయ భక్తి వర్ణమ్ము తాగమ్ము
గాణేయనతియవి, కావడోగాక!

40

తానట! యొకనాడు తరుణి కటాక్ష
దీనుడై గోల్కెను దీర్చినాడంట
యావంద గర్భయై యతివగప్పడట
మావాత్త నిలుడైన మామ నొక్కనిని
యన్నియందినను యోగీశ్వరుడంట
గన్నులుగవ్వు తెక్కలి మొవగాడు
తనత్రోవ తనదట! తరుణునికొరుకు
గనడట! వారేమిగావలె సుమ్ము!

వరమాత్ముడిట్టి విఘ్నరభక్తిమెచ్చి
కరుణించునేమి! నిక్కముపెన్ను" తన్న

45

దాని గ్రహించి మందముగాగవచ్చి
కాననే ప్రత్యక్షకాలమ్ము వరమ
పూతమ్మురంగని పూజనమ్మునకు
వాతి! లెమ్మన్న మందలనముగను
ఎల్లనినోట దీవించుకునమ్ము
వల్లనదెమరింది - యలకలనొత్తి
జోకొట్టె - యదిపిగ్గ చూపులొనల
వాకట్టజూడని యట్లుగానాడు

బరికింది యావక పాటలాదరము
నరనిరి తెలివవ్వలా గుఱ్ఱుగొనంగ
గుదియందికొమ పూన్కి వదనయైత
మదినొక చాయగా వదువ్వలోమంది

50

మీసకే తనక్రమ తూజీరమట్టి
వేవలి యురియాడగా నలివేటి

శరము పండును నమస్కృతిసేసె పుణ్య
 పరిణతమూర్తికి ప్రాణనాథునకు,
 పాలంబునందు విర్బరమోక్షసౌఖ్య
 మూలమ్ముధరియించెఁ బూతరణమ్ము
 పరితెడు కోయిల పాదలోఁ గలిపి
 పయకఁదొడఁగిరి దండతు లిరువురును
 తమనీయ తమము శ్రీకాంతువామమ్ము
 చెమరింపఁ దొడఁగెను చిఱుగాలిపీఠలు
 చెమరించి రిరువురు శ్రీనిశేతనుని
 రమణీయభుజన సాంద్రా వందనకత,
 తలలన ల్లాల్చె డీపెలు మెలమెల్ల
 దలలనల్లాల్చి రీ డ్యానకత్తురులు
 కుముదముల్ ముకుళింపఁగోరిననేత్ర
 కుముదముల్ మొగిచిరి విమలదంపతులు..

55

తెలివిపేరివది చిక్కులయందు తూర్పు
 మలయేనునకుముఖ మండపంబిల్లు
 పరభ సాయాత వాపర రమాచరణ
 పరిగళి తమ్ము ప్రభావతాంత
 రావళాము పద్మరాగసూపురము
 వానెల్లెఁగమలిచి వాద వింబమ్ము
 పంకజ శేనర ప్రతివముల్ సాంద్ర
 కుంకుమోపమములు కుంకుమితంబి

60

చి కటాక్షంతూర నిభములు చక్ర
 వాకరాగోదేత పరిష్టువులు . ప
 యోగిని పరన ముఖోల్లాసముల్ ద్వి
 జాశీర దత్త సంధ్యార్థమాహాత్మ్య
 పరిణద్రకాంతులు బ్రహ్మభూయములు
 ధరణి జీవముల చైతన్యభూసములు

65

ప్రసరించినవి బాలభానుకరమ్ము,
 లెనలారు వేడుక నిందినరాక్షి
 దినవతి యావతి గొవి యంటియందు
 బనులుదీర్చుగ బాని చనివడిగాని
 మనమున రంగని మధురవామంబు
 కనులలో భక్తిరేఖయు మాయలేదు
 విగళితేంద్రియ వృత్తి విమల సంస్కారుఁ
 డగణిత జ్ఞాపకమోర్కుండు పాండు

70

రంగవిఘ్నకుండు - వంగవిదూరుఁ
 డంగీకృత తితిజుఁ డత్యంతకాంతి
 పరిజానా పరివేషభాసురమూర్తి
 కరమరుదగు కుంభకారభక్తుండు
 నరమూత వడిసట్టి యజ్ఞలతోడ
 బరుగులునెట్లు బాష్పమ్ములతోడఁ
 జరియించుచున్న హస్తమ్ములతోడ
 మొలకలై నిలిచిన పులకలతోడ

నలసాలనంబుగా నంగంబులుగ
 నల్లనల్లలేది కార్యమ్ములుదీర్చి
 యతసినదృష్టదేహ ప్రళాంకురు
 నతమోని మానసావంధప్రసారు
 బహుపురాణవికాయ భావైకపారు
 మూత శ్రుత్యంగనామణి పరిష్కారు
 యాదవీమధురత్రపా ద్విగగండ
 తేదారపులక లక్ష్మీజలధరము
 నామదేవాది మహామహాద్విత
 కామరసాకర తరుణి బంధరము
 జ్ఞానేశ్వరీగంధ నరవకల్లార
 మాన వరాగమ్ము, కుద్ధవత్సమ్ము

75

80

శరీయగ మాచిన్య కతకవలమ్ము
 కళగ్గులు పొందురంగని రూపుమదిని
 కొలువుదీర్చుగ, భండములుసేయ పొంటె
 వులకాకులిక తీర్థభూతదేహుండు
 మన్ను ద్రోక్కుచునుండె, మహనీయమూర్తి
 మన్నుద్రోక్కుచి గూడ వన్నెరెచ్చివది
 వానికి మరి యాత్మవంతులకే వి
 దానమ్ము! గౌరవాదానమ్ముగూడు!
 నమదృష్టతోడఁ గాంచన లోష్ఠములను
 గమనించు ఖటఁడు ముఖమ్ముడుఃఖమ్ము
 పేలుపేలుగను భావించునా! యేమి?
 కొరినిద్యావ విష్ణుతుండు - గరళ
 వద్యకంబులైన శుష్కములు సౌఖ్యములు
 మదిగోరునే! విష్ణుమధురగుణాను
 వాదనానందలవంబుతో నరియె
 సౌదామినీలతా వసలనై ధవము!
 వారుగోరివ విభవములకఁగొలుయె
 వారికుటీరంబు ద్వారంబులందె
 యష్టపద్ధతు నిర్వి హస్తముల్కొగిది
 పాష్టాంగవదును వాల్మీకితీక్షణులు
 వారుకోరరు, వారు గోరినయేని
 కోరుదు రాకొరిగుణ తీర్తనమ్ము
 కున్నురియెదలోన గోటిదేనువులు
 దిమ్మినవావంద శిరదుగ్ధములు
 అనుకరించివది సంధ్యాంతరిక్షము
 ననురాగతుందిలయో వానిమనసు
 తారతారత్న వంతానంబునాను
 దారభావమ్ములు తరళించివదియ

85

90

ప్రతియయ్యెనందనారామమ్ముతోడ
 తతపులకా పూరితమువానిమేను
 రంగ! రంగ! యన్న ప్రత్యక్షరమన
 జెంగలించినది విచ్చిన యెలవపున్య
 గళమెల్ల గద్దడాకలికమై - వెడలు
 పలుకెల్ల నవ్వులావార్లమై వెడఁద
 కనులెల్ల జీవనకలితముల్గాగ
 దనునెల్లచూపును మనమెల్ల జడత
 గవికొనంగ హృత్కంఠంబులొన
 దివిరి ప్రకాశించు దీపంబుగనురు
 ననజాననాది దివ్యాభిరాంక్షితము
 ననుననులై న బ్రహ్మనందమఖము
 ననుభవించుచునుండె నాకులాండు
 ప్రణతయౌవన శిఖరంకారమైన
 ధరణికిదిగిన నిర్భరపుష్పమైన
 పరమపావిత్ర్య రూపంబైన నాని
 పడతికినింటిలోఁ బదిదీరలేదు
 పడుకొన్నబురుగుండు ప్రాణాశమధుర
 శతపత్రములబోలు పజ్జులువిప్ప
 వికతపాండ్లలి విభ్రామూన
 చూరకుంకల కోత బోగలై మౌగ్య
 పూర్ణంబులైన చూపులకాంతి యంటి
 కొకవింక వెలుగివ్వ వోషవిసంచి
 జికిలివపులపాట చిందులాడంగ
 దనకపైచుటనున్న దండ్రునిజూచి
 దనకరంబులజూచి దరియంగవేగె,
 నమృతమే రూపెత్తివటులున్నలాలు
 కనుపియరూపంబు గనలేదుకంద్రె

80

200

5

కనుమీలికములుగావించి చిత్త
వనజంబు విర్ధల పాదార్పణంబు
గావించి సర్వలోకంబును మజిది
భావతిగమ్ము వనస్థసుఖాని

10

దను దానెఱుచు చాత్వారముఁడగుదు
ననుభవించుచునుండె నమరదుప్రాప్య
మతిదుర్లభంబు బ్రహ్మవందనుఁబును,
బ్రతిపివాఱ్ఱాన కారణమున బాద
యగుము మన్మోక్తుచు మప్పదేగాని
యగువదవాతని యత్నమాచంక,
బాలండు దరింపుతొలహ స్తములు
బీలదాచుదు గొగిలించె మారువేలు

వచ్చుతకీతలమైన యాస్పర్శగూడ
గమనించఁ దాతండ్రి గమ్ములువిప్పఁ
దాతని వర్షేంద్రియమ్ములు రంగ
పూత నిద్యాన సంపూర్ణమత్తములు,
గళమెండినది బంకండుకు ఎలిది
ఎలిది తల్లికిఁగూడ వివరదలేదు
తరుణి చిత్తమ్ము మాధవకీర్తిగాన
వరవళమై దమ్ముమఱివయ్యదియు
వంకందువకు చేతివట్టుజారినది
వనవశిమంటిలోఁ బడినాఁడు తండ్రి

15

ద్రొక్కుచున్నాఁడు నిష్ఠులభ క్షిపరిది,
యక్కఱునడిసారల భిలదేవతలు
యెన్నఁడుగంటిమే యీ భక్తిభరము
గన్నారపది దమకరములనెత్తి
జయజయకారముల్ వలుపుచున్నాడు
జయజయకార సంసత్తగర్భమ్ము

20

అమల దిశాంగన లతికుతుకమున
గ్రహముగావిచ్చె గ్రహములు నేత్రములు
జలదాంగనలు సూర్యసౌందర్యరేఖ
లొలికించినవి మింటియోరలయందు—

కల్పవృక్షము కిరణంపంజోవర్షి
కల్పించినది చుమకాయమానములు—

25

సురవీధులన్నియు బురదయైపోవ
సురనై చికియు బయోభరముచేసినది
సురగంగ కంకణ మృరితముల్ రేగ
కరమర్థి తారంగ కరములనెత్తి
యానందనాట్యమ్ము లాచరించినది
ఈనాకమునకన్న నిలయెంతబుణ్య
వతియని దేవతావనిక లభిస్తు
మతినిండ నబ్బురమంది వీక్షించి
రగణిత పుణ్యభాగ్యమ్ముదృశ్యమ్ము
నిగమనానంత నవీకోకిలమ్ము

30

పందరినాకుడే బ్రహ్మ యానంద
తాండనమాడె నాతరుణంబునందు
బురుగుని యువయవంబులనుండి దొరగి
గడుకొని బారుర క్తమ్ముతో నెనయు
దాన, మృత్తిక హర్షిదాగోరమయ్యె
వాని పాదమ్ములు నాని యాంత్రిక
ముణాజాట్టుకొన లతాస్థితమైన కరుల
వలెనున్నయని ఎల్లవాని మేధస్సు—
కరము లంఘ్రులును వక్షమ్ముదరమ్ము
కురువులు కోమల కుంకలంబులును
కమ్ములు తెక్కిల్లు కమనీయ తమవు
మన్నులోఁబడి రూపమానియినవి,

35

పండరీ నాథుని పరమభక్తుండు
పండరీనాథు యాపాంతరమైన
కున్నుడి, మీలికాజ్జిండు బుల్కలెగయ
నెమ్మనమానంద నిభృతమై దూగ
పలుకుచు మన్నాడు పండరీశ్వరుని
కలిమలిహారము విష్ణులుషనామమ్ము

నాడుచున్నాడు భావావేశమెసల
యాడునాట్యమ్మున కలఁతయేలేదు
పలుకు నామము నకుఁబరితృప్తులేదు
కలిమొదమున కానకట్టయేలేదు
అవంత లేదు బాహ్యజ్ఞానభరము
భావాతిగ్ఘ్నత పరిమగ్నఁ డతఁడు
వానియెల్లాలింటివసులను దీర్చి
సూనుండు లేచెనో చూకముగాక

యనివచ్చినది శయ్యయందువలేడు
తనకప్పప్పియ్యో తనవృదుకంటె,
తల్లిమనంబులోఁదత్తరసాకు
మొల్లమైనది యెందు బోయెనో కాక
నాకండ్రి! నాకండు! నామనోధనము!
నాకసూతాకుండు! నాహృదయాళ!

అరనిమునము గృహమందాడు కొనఁడు
వరునెత్తుగమ్ములు బ్రమియింపఁజేసి
కాళ్లవచ్చివ బెడ్డ కష్టంబుమమ్ము
యిల్లిల్లు దిరుగాడ నివృడేనేర్చె
దయసేయరా! యెందుదాగితోకాక
కయిసే య లార! నాకమ్ములు బండఁ
వచ్చుబెల్లమ్ముపొనడుదువుగాని
చెప్పరా! యెచ్చొటఁజేరితోస్వామి!

40

45

50

రాచ నాకోరిక! రాచ నాతండ్రి!
 రాచ నాజీవన రమణీ య దీప!
 రాచ! నామోదనర్హంకం జలధి!
 రాచ! నామానన రత్నభండార!
 యని పవనవుచు వీరులన్నియు వెదకి
 గనుపద్ద యమ్మలక్కల విచారింప
 నందుగొందులుజూచి జితగాంధ్రసదీగి
 యెందుగానక కోకమేరూపుగొన్న
 తై వదీ దనువెల్ల (గంపంబువుట్టి
 భావమ్ము ముడియంగ నిదిములు జెదరఁ
 గన్నులగప్పీరు గాలువగట్టి
 నున్నమితావ్యయై యొక్కశీ^{శీ}
 నోయించు నార్పుచు నురముదాచించు
 బాయత ధూళికా వ్యాకీర్ణఫాల
 తలమును స్వేదవంకిలములంగములు
 కలిత గడ్గదరుద్ద కంఠరవమ్ము
 వడలుచీరయు, వడంతెరు కొనుగలిగి
 పడుదును లేదుచు బావురునునుచు
 దిరిగిపచ్చెరుదాని, దీపవిగ్ల నిను
 బరికించి వల్లెలో వలిజనులెల్ల
 దలరెడునట్టిదెందములతో గార్య
 ములనేది బొమ్మలు మూగలు నోరె
 వెనువెంటవడచిరి వెలఁదిసూసుండు
 జనినహేతువున వికృతమై వన్నె
 దరిగిన గృహమును దరిం ప్రాజేకు
 బరికించెలోకిక భావవిహారు
 పారవిచారు నిష్కంఠయాచారు
 దూరవికారు - దిరూతాంధకారు

55

80

బరికించి - చదనంబు పలునట్లువారఁ
దరకాఁగి యాగతిఁ దలరుదుఁబలికె

65

పలుకన్! నాతోడ బ్రాజోపీష
జీయకన్ నాయెడఁ జిక్కఁజురువు
బండరినాకుఁడే బగదాయ యగుదు
నింజారు కనుగొందు నీర్చికొన్నాఁడు
మనగూడిలో పిట్టచూయమైపోయె
మనయంటి దీవంబు మలఁగిపోయినది
మన తపో భాగ్యంబుమా పోయినది
మనప్రాణ సర్వస్వ మంతరించినది
మనహృదయగ్రంథ మనభక్తిఫలము
మనసాంధురంగఁడే మనకింకలేఁడు

70

యేబొదలో దూరి యెటనున్నవాఁడొ
యేసామువంటికొనెనున యచియె
యేబావి బొట్టలో నిడుకొన్నయచియె
నాబాబునెవ్వరు నాకునిచ్చెదరు?
ఆకలికై యెంత యలవరించెడినొ
నా కందదెంతగాన పసిపోయెడినొ
యాకన్నులనుకొంతులంతఘోసేమె?
యాకంఠమున దీప యనురదోయేమె

బ్రదుకునా నాశంధ్రి బంగారుకొండ
చదముల కిణకిణకర్వణనముట్కర

75

చచ్చునా? - మరల నా బాహుబంధమున
కర్పంపు పున్నెంబులమరిన యట్లు
చిక్కునాశ్రుతులకు చిక్కుచివాని
చిక్కుంపు పరము నానీడ నాబిడ్డ
నిలుదున్న జనములు మీరు గాగరగి
చలించి రెల్లరు బావురునుమరు

వదయునిపోలిక నశలువ్వి
మదతి నూరాచ్చయ జూడఁడుగూడ
గోరా , హృదయమెల్ల గుమిలిపోయినది
పీరజాక్షికి విధిపడెన నవ్వుక

80

వదములు గడ్డిగొఱబ్బి బందించి
కదలిందినది - యామె గరములకంచె
కొన్నవి బ్రేవులు గొమరునిరము
చెన్నేది మంటిలోఁ జిక్కినదనువు—
కరములా కాంతకు గడ్డివారివని
యూరమెల్ల గుతకుత యుడికిపోయినది
సోగకన్నుల వెట్టిచూపు నిల్చినది
మూగగొంతుక బాష్పములు గలఁదినవి
తలఁగోటి వజ్రాయుధమ్ములు పగిలి
దలఁపులఁ గోటిమరులు చెక్కుచూచి
చెవులలోఁ గోటిగరితములురేగి
యవయవమ్ముల గోటియసాతకులెవ్వరికి
యంతర్హృదినిగోటి యగ్నికై లములు
దంతురికాముల్ దగ్గనికిటిలి

81

హా యని లలితాంగి యాకాశమెల్ల
హా ' యని బదులివ్వ యొకసారియూచి
వడినది ఋషుల కావమ్ముచేఁబుడమి
బడినట్టి యవ్వరః ప్రమదయుటోలి
నక్కడ విరిచిన యవ్వలుగొండ
రక్కటికంబున నావపలాక్షి
కువరారములు నల్చి - దువిడయుడేరె,
నవగత కల్మషుఁడరవిందవాత
చరణ సంస్కరణైక చండరీకమ్ము
వరమనైష్ఠవ కిరో భవ్యరత్నమ్ము

82

నాకంభ కారకుడజ్ఞులవిప్పె
నాకలకంఠి హాహాకారములకు

బరికించె భక్తుండు బరమ కోకంబు

బరిగొన వెరవేది పలవిందునట్టి

దరకాక్షి దుఃఖ నంత వ్రయోదాని

బరిచుట్టనిలిచిన పల్ల జనంబు

85

చూచినవెంటనే సుదతి యెడంద

నాచిన వేదన యతిశయింపంగ

కరయుగమ్ములుదాని గమ్ములయందు

బరపళ్ళుద్రొక్కు బాష్పములకోనిలిచి

దనయేక పుత్రనంతాన దుఃఖమున

దనవివేకము మాయ దైర్యమ్ము దలఁగి

బలికె వీరక్తికై బానినిగూడ

బలిగొంటి వింక నా ప్రాణంబుగూడ

గొందునో? కొనవోయి క్రూరకర్ముండ

కందును మంటిలోఁ గలిపిత్రొక్కితివి

800

విన్నేమియనగందు వీరతలెల్ల

మన్నించు గట్టి మధుసూదనుండు

వాడునిందార్తుండు వాడునిర్దయుఁడు

వాడెనాబాని బలిగోరినాడు

కరుణాకరుండందు గల్గిరినరుడు

మెరస దాల్చినయంత మేలేమిగలడు?

కరుణాకరుండు నిక్కంబుననేని

బొరిగొనువేనాడు పుత్రుని, భృంగి

సనికరేచ్చులమోచు ననవరతంబు

దననామ భజనంబు దగిలిచేయుటకు

5

పలమిచ్చెనీనాడు నాండురంగండు

గులపరమండగు గొడుగును ద్రుంచి”

యమ దాదుణం దైన్యశివవాక్యములు
వినికుంభకారుండు లేదవులు వణకఁ
గనులలోఁగరుణ తూగడఁగాఁ బలికె
వనజాక్షి! మాయా వివశమాననమన

పెంఁగ నేరదునుమ్ము విజ్ఞానకళిక
కలదు లేదను వృధాకల్పనంబులకు
మఱిగి జన్మంబుని మరణంబులందు
నరులు గల్పించుకొన్నదిగాక - యాత్మ

10

బుట్టినే! చచ్చినే! పూటోడియేల
వట్టికై యీరీతి భ్రాంతి బొందెదవు
ఆత్మవాదుల మతంబనుసరింపక య
వాత్మవాదులబోల్కి నాతి యెందులకు

భావించె దా వట్టి ప్రభువింపలేదు
జాపనులేదు నిష్కంఠయంద్రి
మెఱఁత! యాత్మయ నిత్యమేయనుకొమ్ము
నిలుపుదువే నీవు నియతీఁలోగి

జచ్చుదు పుట్టుడఁ జక్రంబు రీతి
గ్రహరీతియగు నీ కష్టజీవులను
తన తన కర్మాను గుణముగా జీవి
జనియించు వర్తిలు - నమయునునుమ్ము

15

లేదు సంబంధంబు లేకమాత్రమ్ము
నేదవాదులు బుద్ధావిధమిదియంతి?
యచ్చిన రంగఁడే బుచ్చుకొన్నాఁడు
త్వచ్చిత్తమనకు సంజానమింకేల?

వృద్ధింగవచ్చును భువి కోటిపార్లు
పుట్టినే విభువదాంబులముల భక్తి
మనకర్మనండి సంప్రాప్తించినట్టి
వనజాక్షిభక్తిని వనిత యెందులకు

20

వలఁతిగోల్కెల జిక్కియడ్డగించెదవు
 తలఁగకఁజేసెద దైవదూషణము,
 పూని యనే కాదములు జేసవట్టి
 మానిత తవమొక్కమారు మాధవుని
 నిందింప దగ్గమై నియవదు సుమ్ము
 తొందరపడి యేలకొయ్యలి! మోర
 నరకదుఃఖముల తాకరమవయ్యెదవు?
 బరివరి విధముల బ్రహ్మసూత్రదేవు
 యెవ్వని మహాను గీర్తింపను బూని
 క్రొవ్వటి క్రుతులు వాక్రువ్వగానుడిగె
 నేవానిరూపు బ్రహ్మకాదులెల్ల
 భావించి భావించి బరితున్ననొంద
 రేవాని భరణంబులిందిరాకాంత
 సావన స్తనముల భరియించిపోంగు
 నేవారు మత్స్యద్యనేకావతార
 భావియై జగములఁ బరిరక్షసేయు
 వాని, యౌవన మత్తవల్లవీ హృదయ
 మావనీ రాజిత మహాతపిలాను
 వాని తాండవ నవరశరీరు
 వానియోగిశ్వరేశ్వరుని రంగునిని
 మానిని! వామనో మందపంబుందు
 బూని చొక్కెడునట్టి పుణ్యకాలమున
 మామని చావొక్క సుద్ధిగాఁబవని
 ద్యావంబు తెలిపితిఁ, దనయుఁడు గలుగ
 వచ్చుమగానంత భాగ్యమేయున్న
 వచ్చునే మరల గోవర్ధనధారి
 చరణవీరేణ సంస్కరణైక వీరు
 వరపశచిత్తమౌ భవ్యయోగమ్ము '

25

80

వసువతిదై వ వాక్యము లాలింది
వనితగన్ములపీరు పరద బారివది
కొందరు దనులోన గొందరి పడిరి
మందుండనుడు గొంతమీల వొంది
రన్వాయమని కొందరాకోశమిది
ఈశ్వర్యదృక్కులతోడఁ బూరి కొంద

35

రిట్టి చేతలు భూమినెందును గలవి
పుట్టక పుట్టక పుట్టెనే భక్తి
వీనిపుట్టెనే పట్టి వెంగలిగాక
మానుని జంతు తుచ్చులకేనే భక్తి
యని కొంద రంకించి రాక్షసములు
వినలేదా! రంగని ప్రీతికై యెడద

40

గరముల జీర్ని దాఁగంగఁ జోయ్య
వరము బాగవత సావంతుని భక్తి
త్యాగంబుచే నమ్ముత త్వంబు నొందఁ
గాగోరు భక్తుల కదలెల్ల నిట్టి
పేగాక మరిపేరు విధములుగలవే!
భోగరూపులైన పురుషులకిచ్చి

మతికంటునేయని మణికొందరనిరి
మతికెక్కెనని కొంతమంది గర్హించి
రీతి యటనున్న వారెల్లవారు
చారివారికి దోచు భంగులవనిరి

45

దలకొక్క పుర్రెయొక దలకొక్క మాట
తలమె యీ విధిక వాదమ్ములు దీర్చు!
సుదతి యెడందను ఈలమ్మువోరె
గదలించె భర్త విజ్ఞానబోధనము
పతిజీనయైవ యావడతి పవిత్ర
మతి నేక పుత్ర దుర్మరణకోకమ్ము

గ్రుయించినది గనుల పైఱవాఱ
 ప్రసభ గడ్గద భరాత్రాంత మౌనెఱుగు
 చరియం మృదువలాశమ్మునువోరె
 కళవళవడి, మోచి కంపవమొంద
 చరితె నాకోర్కెలు బంగారుమేడ
 లలిత మద్భాగ్య కుల్యాదివ్యవహర
 మజ్జీవన నిశాంత మాణిక్యదీప
 మజ్జిగా నెలకొన్నయట్టి నాభక్తి
 నావరమానంద నందినవనము
 నాపుణ్యనందయ నలివగంధమ్ము
 నాడువెన్నెల విత్తు నాప్రేమలలిత
 నాచుప్రాణంబైన నాంగిమూర్తి
 నా పంపాచని నాదికొన్నావు
 నా పుణ్యదీపంబు నార్పిమేతివి
 యప్పుతకుందిలమైన యట్టి నాజీవి
 తమున కోకొన్నిది దలిగొర్చినావు
 పంక కోమల మదాకాపాత్రయందు
 గరళ విందుపుంసు గలిపిమేతివి
 యెటులుట్టి బోయెనో! యెలదీగెయెడఁద
 బొటమరిందిన యట్టిపూంబెగాని
 కళలేని తీగెయే కడకు విల్చినది
 మలయనాయువు మాయమైవదేగాని
 కడువలాలన సౌఖ్యతరళదిత్రము
 మృదుకంటకవలాశ వృతదేహయ్యు
 పరమమృత చూతవని మిగిలివది
 పరమప్రయంబైన పారావతంబు
 శ్రమవడి దానెటు వ్రాలెనోగాని
 యమిత దీపముగులాయమె మిగిలివది

50

55

80

కమనీయ తరములు గాంతులుగలిగి
 క్రమవర్ధితము చిక్కఱము వాతక్తి
 నెనయు దీవము గొండనక్కెనేగని
 గుఱపీన మీక్షరకుటియె దక్కినది
 పొండరంగనిపేర భగవంతుపేర
 చండించి సూనుని జంకొన్నావు
 కన్నతల్లియెడందగవలు ప్రేమంపు
 దెమ్మలు వీకెట్లు దెలియవోప్పాము!
 యచ్చినరంగదే యేలెవబండు
 బద్ధునీతులు సులభముగ బెక్కిదవు?
 పుత్రుండు బచ్చెన బొమ్మయో! వాని
 గాత్రంబునందున గలుగదో యుసురు
 వసుకండు బోకార్చి భజనలోఁమునిగి
 యసుమంతయును మదివెరియకున్నావు
 వీయెడలాచట్టా! నిష్ఠుర వజ్ర
 మో! యదె భక్తికి పూర్వలంబో
 పొందురంగదె యంతపని చేసాఁడు
 అందిందినాఁడు నాకల్పవృక్షము
 తనపై వి నా భక్తి దక్కునై నదియో
 బనిబాని నాపాప బలిగొన్నవాఁడు
 కరుణాకరుండట! కల్లరిమాట!
 కరుణావిదూరుండు గమలావిహారి
 జనరాలి దైవదూషణముతో మనసు
 వివశమై ప్రేమమ్ము పెనమూరిబోవ
 కుంభకారుఁడు గమ్మగోవలయందు
 అపొంథింపఁగా గోవరేఖ—కరీర
 మాపాదమూలంబు బాకంపమొంది
 పొంపి! నానాని బండరినాకు

85

70

75

గలుపించి నిందింపఁగడఁగితివేమి?
 దలఁగు మివృటసుండి దోర్నాగ్యురాలి
 హరిదూషణము పేయవట్టి మొగమ్ము
 బిరికించు గతికి నోర్వగఁజాలవంచు
 తనచేతిలోఁ జక్రదండమ్ముతోడ
 వనితను మర్దించ వచ్చినయంత
 నలినాక్షి తనభర్త వడవడిజూచి
 వెలసెలనయి వేరు వెరవులేకున్న
 నన్ను ముట్టినను నా నలినాకునాన
 యన్న చా మాటతో నాకఁడు రుద్దుఁ
 దై — మంత్రనష్ట వీర్యంబైన యట్టి
 పీడునర్పము పోల్కి బిట్టగ లోశి
 దండమావలనై చిరుతార్కనైత
 ఖండిత భక్త వికారవిస్తారు
 నారదముఖపూత నాదావతారు
 ఘోర సంహారసంకుల నిజదాన
 వింధవిమోచన ప్రసాదవిలాస
 సంధికాంతక భావనాంబర తరణి
 శ్రుతి మూలాది క్త కు క్తిమోక్షికము
 వకమోని మానసానంద స్వయాపు
 నై క ఎద్దాంత లక్ష్మికమూలమ్ము
 శ్రీకామివీ కుదసీమవివోద
 తాండవ పృత్రార్థాంతై కరఎకు
 యోగీశ్వరేశ్వరు మనవివద్వోవ
 తాగృహ్యమాణుఁడౌ దక్షిణనేత
 పాండురంగనిమూర్తి భావించికోనుచు
 నుండెకమ్ములుమాచి యొకమూలయందు
 చేరిన జనులెట్లు — నెప్పనులేరు

80

85

90

వారివారికిదోరు భంగిని బలికి
 కొన్నారు—వాడెల్ల గుంభనిర్మాత
 యన్నువ దుఃఖమ్ము వతనిజాగుండె
 జేసిన సదశ, విదిత్రమిందేమి
 యానంస్కృతిసేబడి యిది బరమార్థ
 మనుకొని—సిరిగెడు మనిష జీవులకఁ
 గననొనె—యొన్నత్తు కరణి—కాంతుని
 భంగి—కాచమ్ము తాతిన ద్రిందు
 జంగమదైవమ్ము జ్ఞానిన ర్రనము,
 వతిన కరువుకోత యారనేలేదు
 వతని సమాధికి యంతమేలేదు
 ప్రతికృతివిధమున వాషాణములు
 మతియొల్ల రంగనంపురత్నైకమగ్న
 మైమగఁడుండంగ, మానిని విగళి
 తామరయొక్కటి కావేళమునను
 పతిదైవమును దిట్టనణచిన యథుము
 పతిదైవకళరణంబుఁ బందరివాడు
 వితగదూరిన యట్టివిధము జింతించి
 మతిసనుతానంబుమల్లదిగొనఁగ
 సకలసాపంబుల కాంతింపఁజేయ
 నొక హరిస్మరణమే యోపునటంచు
 బలియించుచున్నది బరమహృదయ
 మరవిరాజిత రుచి మూత దీపమ్ము
 రంగని నాను మంత్రమ్ము నంసార
 భంగుర సౌఖ్యదాపల్య రోదకము
 మగనికి దిండిపై మమకయేలేదు
 మగువకు భుజియింప మదిబుట్టలేదు
 అమ్మ! నా కాకలే యవ్వంబునెట్టి

95

400

రమ్మ ని ఎల్లునర్పకుండింకలేడు
 చిటుకనగానొక్క చీమయులేదు
 గుటియంతయును గయిజొన్నదిశాంతి
 యరుదెంచె సంధ్య శోతాంబర ముఖర
 సరవిహంగమరత్నవలయుముట్టిర
 తరదోకి భక్తుముప్పురమైనవిష్ణు
 జెరువంగవచ్చు నవ్వరకన్నెలి
 నతఁడు అలింపలేదా కుంభకారు
 నతిగూఢ తనదు నిష్ఠనుమానలేదు
 తీరణతేనెర మటాచురీరముట్టిర
 బరతెంచె పూర్వాద్రి భాగమునుండి
 హరి దనరాకచేనల్లరినాఁడి
 బరువెత్తఁదొడఁగఁ దిమిరగజులులు
 నడునెత్తిపై నిల్చి నలిపియఁడు
 గడిమిమై జగములఁగాల్చుచున్నాఁడు
 నాకుంభ కారుహృదంత రమందు
 శ్రీకరనిజదయా శీకరంబులను
 జిరికి, బావాతీత చిద్విలాసముల
 నలయక రంగఁడే యాడుచున్నాఁడు
 పరమపాతివ్రత్య భరిత కుమ్మరిత
 బిరదైవతధ్యాన నరంబోమునిఁగి
 తనువానదెలియదు దరిసెనులేయి
 కనువెలిగించు జుక్కలనీరఁగట్టి
 కనులువిప్పఁడు కుంభకారుండు ననిత
 గనుదోయి శోకపుష్పర విరుద్ధము
 మణిదెల్లవారెను - మధ్యాహ్నమయ్యె
 బరతెంచినది రాత్రి బ్రహ్మాక్షమయ్యె
 మగఁడవలనమాది మావనలేదు
 మగునవకు శాంతికామడ దూరమయ్యె

5

10

15

మూరియవ్వలువల్పు యువిదమ దీతి
యూరార్పణదౌదౌని దున్నది కాల
మెందల కీరితి యుగగునుగనీని
గొందలందెదవే కోమలి యేడ్వ
జల్పన కొమరుండు వచ్చునామేని?
జచ్చినవారితోఁ జానఁగొనె?

20

యమచు వానియన యర్చకుపోదె
వనితకు నేరుగాఁబట్టినదేమి?
యెన్నమగఁగిగూడ నొక్కసేపిరి
దన్నుగాదని మూగతనముగై కొనఁగ
నాపేదవారికి నర్థమేగాదు

వానెలఁదులు మాత నాకృర్యవివాత
హృదయలై పోదురు గృహమల గుఱిది
మదతి వ్రాతేళ్వరుఱాచును చూపు
కొనలలో నొక పేయిగోర్కెలుఱాగ
చుననులో వ్రేచుమున్న వ్రేమేరేగ
నిలవంతముగ నై న నిలికింపఁదలఁచు
నిలికింపఁదలఁచెను లాసమ్ముతోనె

25

నిలునెల్లలులకించు నీనపుష్పమ్ము
గళవందె కప్పీరు గడ్డలుఁబ్బ
నతనిపాదమ్ములవంఱఁగానెంచు
నతివపెట్టిన యొట్టు నాత్మలో నిలుచు
ధవుని గర్వశత క్తిదవయెద వ్రేలి
చివికిననెంచిపైఁ జిట్లునిట్టారు
మగఁగు మాటాడఁగు మగువమాటాడ
దగునెట్లుగాపుర, మంత బూటోడి
దనకు దానయి పమాదానంబుదెచ్చి
కొనిమాట లాడింపఁగోరెనుత ర్ర

30

వదిలాత్రి వెన్నెలయావరించివది
 వదలెల్ల చిలుగారి చిలువలదాకి
 గదలాడినది కోర్కెకాంతయెడంద
 వదనంబుపై లేని మదనుమదాల్చి
 గమదోయ నొక సోయగముదాల్చి దవడు
 దనువెల్లవింతపొందర్యమ్ములుకు
 విత్తరింపగ ఎగ్గు దత్తతంతుడు
 వత్తలోదరి ఎఱు నందకవచ్చి
 నిలచి నిల్వగలేక బుడగబాని
 చలుక గలేక విక్రమ పరితంబు
 చలుకు గొంతుకలోనె బారాడుదండ
 గలపీఠెబాడిన కరణి నాప్రాణ
 భవను! గన్నులువిచ్చి దమకంబుగురియ
 గనుగొనుటకునోచుగాలేదో! నేను
 మూఁడువాళ్ళాయె పీఠూపనకనులు
 గూడవిప్పవు! బల్కవేడబోడుమర!
 కలికి కోయిలగుంపు కంఠమ్ములైత్తి
 బులుకునున్నదిగాని ప్రాంతవృక్షమల
 పీఠాటలోడిని నేరదోస్వామి!
 నామీదకోపమా! నామన వృత్తి!
 దండింఁరానన్ను దప్పదోచినను,
 అంద అందములు నాయెంబొనర్చి
 నను పైతుగాని బ్రాణములకోనిలిం
 అనపి యతున్ననే సైవలేనోయి!
 మూఁడురాత్రులుగూడ మూఁడుకల్పమ్ము
 లై దప్పనామరా! యథాయమెవంగి
 బలికెదవో! లేదో! బలుకకయున్న
 వలపులతిలుక! నీపాదాంతికమున

86

40

45

వదలెదనోయి! జీవములు వ్యభక్త
వదనన్ని దినిమేమ వర్ణించుటభము
గలుగునో! నకతకాంతల కందుఁబట్టు
దలఁబాని యెదురుగా నిలిచినదాని

వరమ పాతివ్రత్య భరము రూపొంది
ధరణికి దిగివట్ల దదాదు దాని
గమల విందుగ విందుకొనిన తరావఁ
దన పాదములు దోయిగమచున్నదాని

50

నక్షత్రప్రేమదివ్యావతారంబు
వీక్షించెనాశండు జులివులెత్తి

ప్రావృడంతోడంబు భంగి వినిల
మై పగలుదిగిందు నాకనిదూపు
తొలఁప వంతటిలోనె తొలఁచిమేనెల్ల
బులకలే పులకలై పొంగిపోయినది
కుమ్మరి యంతఃకూర్మి దుల్కాడ
వమ్మలంతనుగాంచి యలిపేటి! నాకు

55

వీపైనిఁగోపమా! నివిదాసురాగ
రూపణ! యేల నిరూపంపుమిపుడు
మనయంబు దిరుగుదు మాయమైవన్న
తనయుని కొఱకేర్పు కల్గియొడంద
తలఁచికోపంతునో! ధ్వని! నేనొక్క
కిలగాను హృదయంబుగల మనుష్యుడను

యచ్చివన్నే యచ్చియిప్పుడు మరలఁ
బుచ్చికోన్నాడు నా పుత్రువంటండుఁ
గమలోదరునిపైవఁ గాకపేయుదునో!
వ్రమద! దన్గొలిచెడు భట్టలనెప్పుడు

60

మాయావిదూరుఁడేయనేజూచు
వాయురు క్రమంబు భాగ్యమ్ములు, బుత్ర

లను బంధములదగుల్కొనసీడు వాని
 బనివడి మెల్లగా వదలించునిజము
 కమలాక్షి! యదియనుగ్రహమని గాక
 భ్రమవడి కీడుగాఁబరికింపదగునె!
 మరణించినట్టి కొమరుపైన మఱివో!
 యతి ముఱినలుగంగ నరులు గారంబు
 ననునరింతురు దప్పదవకులై, మృత్యు
 ననునది జెప్పవచ్చునె? యేరికై న!
 కాన నేనెవ్వరిపైన కోపంబు
 బూనుదునే! యింక బూర్జెందువదన!
 అతివరో గడువు చిచ్చగలంపవీవు
 బతికపాపనుడై వ బంధరినాథు
 విక గదూరినగొంత వెకగల్గె నిజము
 మతికి వదెప్పుడో మఱిదినున్ను!
 నగగుండ కింక నెప్పుడీ భంగిఁగాంత
 ముగనిల్లు దీర్చుకొమ్ము పవిత్రహృదయ!
 యని పల్కెఁగునలయ దళాక్షి గన్నోపలఁ
 జెనగొవఁ గోర్కెలు విఘని యదంబు
 లంఘఁబోయిన వెన్న కల్లంకయొదిగి
 దంఱపుగదవె! విత్తరి! పాండురంగ
 బికి ద్రోహమా! చాలు వీకోడి బొత్తు
 పరియరో! వీవు నా పర్వేశ్వర
 నొట్టపెట్టితివిన్ను, యల్లంపునంబు
 నెట్లులోవర్తువే! యింక వీ జన్మ
 మందునవ్దాక బేరానలు మాను—
 మిందీవరాజిని దెందమ్మునందు—
 నరిగఁ బ్రతిఱింగి నలుపుమీవ్రతము
 పరమేశ్వరనిదయా భరమెంతబంది
 నదో! మన కామంబు నాశం బొనర్చె

85

70

75

నిదియొకసాకుగా వదిరాక్షి! యనుచు
 జీఱునవ్వేవవ్వేవ అత్తినున్నద్రుఁ
 బరమకాంతని జూల ఎదిరికి నంత
 చారలై యుదికి నిర్దష్టగమ్మలందు
 ఖాదిలాష్టమ్మలు తొరిపొరి తుంపము
 లను బుటమెగవె, వ్రహ్మవమైవచ్చి
 వనిత మొగంబును వాడపుసూచి
 యతిదండంకమలగు నాగమాగమ్మ
 వికత మాయలకు నివ్వెనదీ పరితె

కలికి! తుచ్చంబై వ కానుంబుపైని
 నిలిపితి మనము పెన్నెలలకఁ గలుగి—
 గరవర్తిఁ బాడమెల్లఁగొనిందిన—
 దరిం పెన్నెల వరాత్పరుని విభూతి
 పెలఁదిపెన్నెల వలె నిలగల సర్వ
 ములను వ్రేమించు మా పూర్ణపూరుని
 తనువులందును సుంత దారతవ్యంబు
 గనుంపఁ జేయక కల్యాణి! యవుడు
 దలకొనులాభ మదాని బోవిడిచి
 నలువుడురే తుచ్చ సంతానకాంత '
 నన్నంత మొగపెల్లఁ జిన్నచోయినది
 యమ్మల మిన్నకు, సదరంబుగంద
 నిట్టారుపుల వింక నిలచినలాభ
 పెట్టులు లేదని యింతి పెద్దిరిగి
 గనులు మోడ్చెను భర్తగంజాక్షి భజన,
 వనిత దృక్కులు మూతబడలేదు ముందు
 నిలిచికొన్నాడు వనివయట్టి శిశువు
 దలఁపుల పెదలెను దల్లికినాడు
 చిలికిన నవ్వెలు, పలికిన నలుకు

80

85

తెలియించివట్టి చేతలు, పట్టువడక
 వారివ పరుగులు - బాహువులైనవి
 శేరినవాగులు జీతంబునందు
 వలె గొరుకా! యని బాదియావట్లు
 చిలించినది కాని, వినలేదు భర్త
 వెడలిస పంకట విమలాక్షి నోట
 మరువులు మిరుగులు పెడఁదలోఁబెట్టిరి
 యోరి కృష్ణయ్య! వేకారి వేకారి
 మారుచిదోలు కుమారునొక్కరుని
 గన్నామరా! నాడు గమ్మలుగప్ప
 చిన్నయ్య గొన్నావు శ్రీ పాదములకు
 వరినాక్షి! పాపని ననునెడఁబావ
 వలదురా! ననుగూడఁ బై నం బొనర్చు
 మవటి కే వాఁడు మాయంబైనమౌతి
 వవల నర్జునులు ఊన్యంబైనదోయి!
 యంతవెన్నెలగాయనేమి! మా పావ
 నుంక నవ్విస దానోభ గల్గెడునో?
 నా పావ బ్రతికి చిప్పఁగి నవ్వియున్న
 నీపాడు అగమెల్ల నింతదుంక
 ముగఁజీకటుల గుంపుమూల యుండెడనో?
 గగళంబుపై మదాకరుఁడున్నవాఁడు
 గోటి చంద్రుల పెల్ల గూడిన గాని
 సాటివచ్చునె పావ చలువ వెన్నెలకు
 చందురుఁడా నీకు అకగాఁడు గాదో?
 కందు - వాఁడెట్టి లోకమ్ములయందు
 దిరుగాడు చుట్టాడో? తెలువరాసుంక
 వరుగెత్తి వరుగెత్తి భయమైనయలఁక
 మెయివచ్చినో? కాకపేలుకొన్నాడో?

80

85

50

యయిన పోయకవారి కుది చూడమర!
 అదియేమి! చంద్రవృక్ష! యగమయవృక్ష
 దవికండు! యయ్యలగట్టితివో?
 మార్చి పాకు మామపునె
 యూచరా! యల్లని నోదార్చి తండ్రి!
 దెలిసెలే నీ గుట్టు చలువలమామ!
 యలపాన నీ యంటి యండవడేడు,
 నీకు మా వానికి నెక్కడికోడు
 లాకల్కి వగవు నీ యందు జొప్పరునె!
 అకులానిచోట వలరుల వాడు
 పోకనిచోట - విరుద్ధ వాసలు
 దరుగనిచోట యే తరుణమందెన
 వరభృతంబులవల్కు పారాడుచోట
 ప్రతిరేణువును పాటరాడెడుచోట
 ప్రతిరిత లావ్యముల్పకటిందుచోట
 నకలసొందర్యంబు పంపిభవించి
 నకలకాలంబుల సాక్షిత్కరించి
 నకలదేశముల యాశలు చూపుగట్టి
 ప్రకటమైనిలిచిన భవ్యలోకమల
 గరుడపద్మబాహు గట్టినయట్టి
 మరుదిరంజిత మందరహర్మ్యమందు
 వెండిముత్తయములు ప్రేలాడగట్టి
 యలరులకెందూళియనువుగఁజిలికి
 కరుణనోహరములు కలలెల్ల నేను
 దురుకుసాపని తలగడగనవర్చి
 తెలుగంజీదానల దెలిసగవులనె
 గరమర్థితోఁ జొత్తికలుగాఁగఁబాచి
 యూర్వకదీర్చిన యుయ్యాలయందు

5

10

15

సర్వలోకేశ్వరి శాంతిదేవి
 బదుకొనబెట్టి యప్పుడపుడుమరులు
 గడుకొన జెక్కిలి గమ్ముగాగిన్
 దనగొంతులోని సౌందర్యమనెల్ల
 నొనగూర్చికొని పొడియూపుచునుండ
 నిదురబోవుచునుండు నిపుడు నాపాప
 నిదురబోవుచునుండు నెనరు దొర్లివి
 నిదురలో నాచింత వ్యాదయమ్ముపోకి
 కదలియేడ్చునో యేమి కండుగన్విప్పు
 చూచికోపమ్ము వీనునునిగాగ
 నాదిట్టి, శాంతివీ! నామనోజ్యోతి
 బసపుచుమన్నదింకను గాంత యపుడె
 వనజబంధుడు గొండపై నిక్కినాడు
 వసువడదోదిన మిమమానికంబు
 కనుగొని తెల్లవాణినదందు దెలిపె
 కువలయదళనేత్రి, కుంభకాయండు
 డవిగల్గు పండరీశ్వరపదధ్యాన
 మధుశబరికమా ర్తిద్రూగమ్మునెట్టి
 కదలనేలేడు శాంతావివర్ణుడు
 వదతియెట్టులొయింటి పనిదీర్చె నామె
 కడుగుగున నద్దదాడినయల్లె
 గవింబును విశ్రాంతికలిక దీక్షమున
 పవిత్రచేతులుదారు, వానికొగిరికి
 అన్నమువందనే యులుగులయ్యె
 యన్నులమిన్న, భాయామూర్తివోలె
 నదతెంచి పతిదేవునడుగులచెంత
 నిడుద యూర్పులతోడ నిలచి, పరించె
 తన్నిరేతులుచిన్ని తదవాయు - కన్ను

20

25

30

దమ్మలనేమికతమ్మన దెలువ
 పుర! స్వామి పాపండువోయిన మానె
 కలవై నదేని వీకనుమానుగూడ
 పాపండులేక దీనించేవట్టి
 యీపాడుగుడిసెలో నెట్టులోయగు
 చున్నాను - ప్రాణములన్నలఁబట్టి
 నన్ను బరిక్షింప వ్యాయసౌనేర!
 నాలుగుదినములన్నంబులేకిట్లు
 మూలగుర్చుండుచే పూన్చియో స్వామి!
 నా నల్లపూనలైననుజూచి యింకి
 మానిరావోయి! నమారీ నానాద!
 నా యోడుపెల్ల కన్నయ్యతోడతనె
 మాయమైనది యింక మనలేనునేను
 కనుదోయి విచ్చెనేగిమ్ముగాధపురు
 మనసుగంపించి యీమాటతోనపుడు
 జూపించెనంతట భక్తవర్ణుండు
 యోషనీక్షించి యయ్యో! నీరజాక్షి
 గడలిపోయిన యట్టి గాఢబ్రద్వి
 యెఁడదనుమ్ముజాబ్బ నెందులకిట్లు
 వరితావనదెదవే, వరమేనుఁదొకఁడె
 యరయ వత్సంబు దదవ్యంబుమిథ్య
 కలలోనఁ గలిగిన కందుగఱించె
 గలయందె యెందుకే యలవరించెదవు!
 బోయిన పాపండు పూటో! వచ్చు
 నే! యెంత బనివిన నీ యాత్మకాంతి
 తెదురుబయ్యెగాక శ్రీ కాంతభజన
 మదురరవంబున మరువవే తమవు
 వదె వత్సమైవట్టి యనుభవమందుఁ

36

48

45

గదనింప వీపాడు కష్టముల్కనను
 పన్నుంబు దివకేమి హరమె నాకలల!
 యన్న గదరు చింతనామృతసాన
 తుందిలోదగఁదెఱుఁ దోచకన్యంబు
 ముందుదఁటోలె పీమాడ్కి ముడితిని
 వదలొడి మేటికీ భ్రమ యందు మరువ
 మదిరాక్షి తమవు నమ్మద దంతురతము
 పయ్యె ధవుండు పీరాడుకు కొఱకు
 నయ్యువిడయె జల మంది యచ్చినది
 జలమంది కొనియెడి నమయంబునందు
 జలజాక్షి దాకందు, శరఁడు మగండు
 కడుపునిందుగ భర్త గుడిచినయంతఁ
 బదతుల మిన్నకుఁడువు నిండినది
 తాను భుజించి పల్లె నెనరెంతో
 వానిపై, చేతిపైఁ బడినదో! పిరు
 మరల నమాది విర్రగ్నుఁడైనాఁడు
 కరమరుదగు నుంభకారభక్తుండు
 పీరగంబను జూరె నువిద నంసార
 భారమేమియును గాఁబట్టని వాని
 దనపై ను నింక జూదనివాని భార్య
 యనుమాకుయే ముఱచిన వాని దనకు
 పై న వారెవరు లేరనునట్లై రంగఁ
 దేనిఖిలంబని యెంచినవాని
 దనమగుఁదేగాడో! తలఁపు మారివదా!
 పనితకు పీక్రాంత వర్తవమేమి
 తెలియనేలేదు, పంచలనావరించి
 తళతళ మెఱసె నేత్రములఁ గప్పిరు
 బలచిరింతటిలోప నెఱఁగెత్తి యెవరో

50

55

యలివేటి చనులఁ జక్కిరిగింతవొడచి
 బరువైతి బయటికిఁ జావండుగాడు
 వరభృతమ్మది తీపాటబాదీవది
 ఆ పాట యెదగ్రుమ్మినట్లునై - బహుళ
 తావంటతోడ వాత్సాకంఠకఁబు
 లతికయువోరె వల్లాదగాఁ దనువు
 నతినేలపైఁబడెఁ జావత్తుగన.
 గమనింపనేలేదు గాంతుండు దీని
 గమలాక్షి యంతలోఁ గమ్మలు దెలిచి
 తనపాటు నొరులు జూచిన భర్తదైవ
 మునునిండ పేడద రమభయంబునను
 వరగునలేచి సుందరిలోని కరిగె
 వరమపాతిప్రత్య భావై కణిప!
 బోనంబు జక్కుల బోనమై దీన
 దీవయై విలంబె తెలున యీ రీతి
 మఱచి బోయిన యాన తెలియించిమాంబు
 వరభృతమా! యెంతవని చేసినానె
 జూయతే కోయిలా! జూయబోకమ్మ
 తీయతేనియ బరువు మోయలేదమ్మ
 హృదయమ్ము నీ వృణ్యమే! కలవోలె
 బ్రతుకులో విన్నట్టి పావని గొంతు
 తలఁపులు తెదికింపవలదె! నీ యాన
 నలంబు కొందును ననుస్కారమ్ము నీకు
 పొడవె యొక క్రొత్తపాట యీ ది. ౩౭
 పీడిత హృదినెల్ల వెన్నెఁజెక్క
 లను మిప్పుకొని యుప్పుకొన నవస్థులు
 వనవిభూషణమ! నా తనయుఁడ. లేఁడు
 యెవ్వరిఁజూచి నీ వింటపై నిలిచి

80

86

70

మవ్వంపుఁ జాటఁ బ్రేమమున దాడెదవు
 కుంగుదులేఁడు నిక్కంబున వాఁడు
 పయించు పందన పనములోనేఁడు
 తావి పూవుల వెల్లఁ దరలిపోయినవి
 యా పెన్నెలల గుంపులన్ని చేరినవి
 పెల కన్నెలందరు చేరికొన్నారు
 మలయనమీరంబు నియతేగినది
 తలరుటాకలును సంతన కట్టెనెప్పుడో
 జిలుగు సంజలకాంతి యలవీడియేగె
 జలదేవతలు వెంటఁ జామరల్వన
 పలపటోయిరిలేరు పనదేవతలును
 గండు వీక్షించు భాగ్యము నోచికొన్న
 పందనా రామమ్మనకు ధరాదేవి
 కేమి దక్కినదింక యెల్లచెల్వంబు
 నామ మతాటూ నాచికొన్నాఁడు
 మీ కులపెద్దలు మేదినిఁగలుగు
 గోకిల లెలరుఁ గూడికొన్నారు
 తెలియలేదో వీకుఁ దెలివి మానదో!
 యలనెందు కున్నావె! యంకమ వికమ!
 బురుకఁడు లేఁడు పో! పో! వానిగోలు
 నది నిరంకర దుఃఖభారంబునకును
 దక్కినిల్చినయట్టి తల్లిశపమ్ము
 దక్క, స్మృతాన మౌధారుణి యందుఁ
 బదమటి సంక్రావ బరియె మారుక్యండు
 బదతి దుఃఖముమాడ భరమైనవోలె!
 జాదె, దృష్టులు విప్ప కూన్యదృక్కులమ
 వాచనలాక్షి గాఢాంధకారంబు
 గమికొన్నది యెల్ల కదలనాత్మీయ

75

80

85

మవు దుఃఖమే భువి వలముకొన్నట్లు
 కుటిలోన చిమ్మచీకటి యంతలేచి
 కుచిలకుంతల యొకగ్రుద్ది దీనమ్ము
 వెలిగించె మొసె చూలలోన నీరు
 చిలపావని మోము తలఁపువదోచి
 తలచుల్ని వీక్షించె భవునైపు మగున
 మలచి నిల్చిన యట్టి మ్రాచిబొమ్మతఁడు
 నా పావఁ డింటిలోనదయాడుచున్న
 వీ వగిదిని భర్త నేకాంతవంతు
 గనుగవమూల కూర్చొననిచ్చునేమి
 దనయుండులేని కతమ్మున నిల్లె
 పాడునడ్డదటంచుఁ బడతి నిట్టూర్చె
 నేడిగా వగతోడ పేరులు గొనుచు
 నానతి రైవంబి పానదవత్తు
 నా! పాండురంగని వంపలా! యొక
 మన పాండురంగండు మఱిగెను నాదె
 యనినది యర్థోక్తి వల్లె మ్రొంగినది
 కనులు విప్పె భవుండు గామిని యన్న
 మును బెట్ట నఱికిండ్రిని మూపె దృష్టి
 తలె దొల్చె తరుణి హృదయములోఁదోచె
 దలెదొల్చు నవ్వుడు - దన కొంగు వట్టి
 బుడి బుడి యేర్పులు ముద్దులు గురియ
 వడుగుల ద్రొక్కుచో నందెలు బలక
 సత్తనయుండు వెంటవంటిహతాన
 నెత్తుకొమ్మని చేతు లెత్తువాలకము,
 కలికింకేమి యాకలి దోచలేడు
 మలసి వేపెను దీనకలిక విల్వెల్లఁ
 జరియించుచుండ వెన్నెల బైట జేరె

80

85

890

వలుకరించిరి దుష్టుచక్కలవార
 లేమాటకును బదులివ్వదుగాంత
 జాముప్రొద్దెక్కెగా నంతై ప విద్రు
 టోన, దేమోయెంచి మూలుగునుండె
 నాపంసొక్కజా మయ్యె చాలోనె
 గ్రుళ్ళికొనుచునుండెఁ జెల్లుదునుండె
 నల్లవ మూడవ యామంబు వెక్కి
 వెక్కి యేడ్చుచునుండె వెన్నెలమాగె
 దిక్కుల భరమయ్యె దీర్ఘ రోదనము
 అవినిశ్చలరాత్ర్యంగనగూడ
 వీవెలంది యెడంద నెగయించునేడు
 వినితుపారచ్చరింబున వీరువెట్టి
 కనలేకవలె మొఱంగినది ప్రాణాత
 మయ్యె వీరజనమూహమ్ములువిచ్చెఁ
 గుయ్యిడెమింటఁబజ్జెలు దానఁదెలిస
 వాని గాంచిన యంత వనిత వక్త్రమున
 వాన కాకులుగట్టె బాప్పుజలంబు
 మొదలంబునఁజిన ముగ్ధవృక్షమ్ము
 ముదిత గుళాలున మూర్చ వోయినది
 తటకున లేచెనా తఁడు నతివృర్తి
 పుటియించునో యనుకాతరత్నమున
 నంబరమెల్ల నాహారమిచ్చెఁ
 పంచినయవ్వాని భక్తివీరతతు
 దేవతలెల్ల లజ్జాచితుందితులు
 భావతంత్రులుమీటి పాడుకొన్నాడు,
 నందరినాకుడే బాష్పమ్ములలను
 గుండెలు బెడరి దిగ్గన ప్రగ్గినాడు
 కాపాచుతిని భరావతిఁ బడినట్టి

5

10

15

పావరాకన్నియ పడగె త్తివట్లు
 దెన మూర్పునుదేటి - యజమేనునెత్తి
 గరమలపైనాని కరుణంబుగాఁగఁ
 చిలకించె ధవుని నిశ్చలముగా ఒకలు
 బలకించె నామె చూపులగమిఁజూచి
 దడియెడినట్టి దెదవులతో మడుఁ
 బడిన ముంగురులతోఁ బాలివచెక్కి
 కలతోడ బాష్పకల్లోలమాలాని
 కలితంబులై న కమ్మలఁదేటిచూడ
 నలవిగానట్టి యాయను మొగమందు
 విలిపె నిద్రలపుఁజూపులు ధవుఁడంతఁ
 బ్రేమమేకోకమ్ము పెలింపనదియె
 యా మహాదీయుని యక్షియుగంబు
 దడియయ్యె గొంతుక గడగడ పడక
 నుడివెనాకడు బొత్తిసొనర విడించి
 కరఁజామయీ! మనోహరి! యిది యేమి
 కొఱమాలు దుఃఖమ్ము కొడుకు లేడింక
 రాదునెస్కరుఁ బొందురంగని బాహు
 నీడ మందునఁజేరి నిద్రఁగొన్నాఁడు
 క్రొత్తదుఃఖము నీకు గ్రొత్తదీ మదికి
 హత్తదు - నేఁజెప్పునట్టి నత్యమ్ము
 గదు జెకుసుగనుండుగాని చావునకు
 నెడలేదుఁడలేదు - నెంతగుందివను
 మరలిరానెవ్వరు మరణ గహ్వరము
 దరింపవారలు - దవళాయతాక్షి!
 నీకున్న దుఃఖమ్మునాకు లేకుండునే
 నేకండు గుఱిది - కానీ మనయత్తు
 మేమి చెల్లని బానికేడ్చుటగూడ

20

25

కోమలి! వితగాతఁ గూడునేపలము
 ఇన్నాళ్ళు విలపించితేమి సాధించు
 కొన్నావు! మఱిదెచ్చికొన్నావొగోరుతు?
 ప్రకృతి నటించఁ జక్రమ్మునుఁ బోలి
 నకలాధినేత యాచ్యునుఁ దలఁబూని
 గమక ప్రాప్తించు ముఖమ్ము దుఃఖమ్ము
 మనమున కంటించుకొనక విజ్ఞాను
 లనవరతమ్ముమాయా శీతుఁడై న
 పనజాతు నిర్మల పాదవద్మరులు
 దలఁచుచు భవబంధముఁదాటిముక్తిఁ
 గలిగొందురు భౌతికానహాస్ర
 శకలిత చిత్తులీ - జన్మపక్రమ్ము
 వికలులై వాటంగ వెరవేది చుట్టు
 చుండదు - రాశలనెల్ల మ్రుందించి, నంద
 నందనుపై నిల్చు దెందమ్మునీవు
 పొఁఁఁఁ! లోకిత జవంబులకు నాచిత్త
 మల కలా కర్కశంబయితోడు నీవు
 వావిధంబునదల్చు నవనేలు గలదు!
 పావనజ్ఞానులు భవరోగములకు
 భేషజమిదియెప్పురి - తత్త్వమెంచి,
 యాషత్తు గోర్కెలకెలమిలోంగినను
 మనము నశంబు దప్పును - వాఁడుచెడును
 గనుగొనలేదు నిక్కంపై నరూపు
 తరుణిరో! మనపాపఁ దలపొకొనకు
 మఱచి పొమ్మికథ జరుగనియల్లె
 మనపాపఁదూడిన మంచిదే యయ్యో
 మనకింక సంపాదమమతయే దప్పి
 వీనాటికిని గింజలింటిలో లేవు

10

85

40

నానాదుదేహానా! వాగతియేమి
 యను తుచ్చదంతరి నఖిలకాలంబు
 మునిగిదలంపపు పూర్ణపూరుషుని
 రమణీ! పీ నరవృత్తారంబులేనాఁడు
 కనులేశ్వరున కర్పణముపేయఁ గలవా
 యానాటి, తే దుఃఖమందిదు నిన్ను
 గాని నేన'మ నహంకార ముష్ణంత
 నుతు - దుఃఖములు దప్పవు కనులైతిది
 నరిపూర్ణ హృదయంబు - నందరినాకు
 నరుగులఁ బెట్టివే! యగణాతులేలా
 పుడమిఁజూడు మఁతున్నిపుట్టియున్నవియొ
 బ్రాణులు నానికెల్లనుఁ జూపనాడు
 వానియాహారంబు పొందరంగండు
 బుట్టిందినట్టిదేవుఁడు బూరిమేనఁ
 గట్టడియే! యంతకదీ శిక్కుఁబోదో
 వగదక్కు నేడువనావ ప్రతంబు
 నొగిఁజేయ విధియించెనో! ఎరిపే.కుఁ
 దని, యంత ధవుఁడు మాటాడెను నేఁడు
 మనసు విచ్చియటందు - మానిని దుఃఖ
 మంతయు ముఖచె నాయను యమరాగ
 మెంతటిదో! రమాదీశ్వరుకెఱుక
 వలికెఁ బతివ్రత భర్తమఁ బుల్కు
 పులుకనఁ గనుఁగొని పున్నెంపుతోగి
 తెగఁగోప కొన్నావు తెంపుతో పీవు
 వగను రెచ్చిందు చావల్యంబులెల్ల
 నాకింక గోర్కెలు పళియింపలేదు
 నాకందుపై యాళ నలిగిపోలేదు
 గలుగు లోకంబెల్లఁ గలవలె గాంధఁ

45

50

55

గలవు నీమేమియు కష్టంబులేక
 నాకింక నట్టి జ్ఞానమ్మురాలేదు
 లోకంబు నక్యంబు నాకింకజేడ!
 ముసాస దూపులోఁ బండరీశ్వరుని
 యనద్యకమౌమూర్తి నభివీక్షఁజేసి
 కొలుచుటే నావంతు కొడుఁబ్లుదోవ
 నలరంగదే పోయిపట్లయ్యెనాకుఁ
 బుకందు వెన్నకు వచ్చునందాక
 వసము గాదోయి! భావము భక్తియందఁ
 బ్రథయాగ్నిఁబోలు తపంతైనఁజేసి
 కులదీపమైనట్టి కొడుకువందేక
 పోదువా! చూడుము - మురళీధరుండు
 నాదురవస్థఁ గ్రన్తన మాన్వితీరు
 ననయామె మాటల విసలేడు ధవుండు
 కనుగవ మూ చిక్కగఁ జొక్కినాఁడు
 మొదలఁ దోచెను వెలుంగదుకులు గాఁగ
 నదె యభివృద్ధమైనది రాఁగ రాఁగఁ
 గడకు దిక్కులనెల్లఁ గలయఁ బ్రాకినది
 కడు వెక్కినంబయి కనుగొనరాక
 నానెల్ల నరువన వణువు
 భావించనదియె దీవశాగా మారె
 నాదీనమీ యయ్యె వంతటిలోనె
 నేడ పూరుపురైన విర్రులుండుగను
 కలకల నవ్వెలు కందుగంబలయి
 వలుకంగ మొలనూలు జలినిలియాడి
 విరిచిన రంగఁడు విభిలగీర్వాణ
 కులపారి జాతంబు - కులుకుఁజూపులనుఁ
 జల్లించి యమృతంపు నెల్లవనించి

60

65

70

యల్ల న పీఠివనెఁ గులాఱవతు
 పరిపూర్ణ విజ్ఞాన! సరభూపమైతి
 పరియంచు నాదు పంకావతారంబ!
 యుజుషులైదు పీఠైవకవంబు
 పరిపూర్ణమైవది భవబంధవంబును
 గెలిచితి వింక నీమీలఁతి చావలన్
 కొలికిఁ దప్పంపుము - కొడుకుపైఁజింక
 దలకొని మమ్ములదడవంగ ముజె
 నలనల్ల తోడింపు మామెకు నెఱుక—
 నాయను గూడ నవ్యయమోక్ష వదము
 కాయంబు గానందుఁ గాని యెఱింక
 కాలంబు కడ కొంతకతనెల్లవలయు
 నానీల లవియెల్ల నాగూర్చువాఁడ!
 నీయొట్టు విడువకు నిర్దిద్రక్తి రి!
 తోయఁజ నేత్రి పంతున్దవి గుఱిచి
 రేవటినుండి నిర్లిప్తతాఘాతి
 మా ముండటివలె మమ్ముఁ ద్రొక్కుచుమఁ
 గాపురంబునఁజేయ గల్గించుకొమ్ము
 నావయి నీక్షేమ మరల రక్షింతు
 నీమాటలెల్లను నెవ్వడఁ జెప్పకుము
 కోమలితో నని శృంగుండు మాయ
 మయ్యె గోరా యు మహాస్పర్ధమొంది
 పయ్యనఁ గనుచిచ్చి పకియనీక్షించి
 చిఱునవ్వి నవ్వి న జిఱునవ్వులోన
 కఱుగిబోయెను - చావగాత్రంబులెల్లఁ
 దనకు దుఃఖమ్ము ప్రాప్తముగానియెల్లఁ
 ననఁజాక్షి యొక వింక చాలకంబుమర
 మెగుము నడము ద్రిప్పి - మగనితోఁబలికె

75

80

85

వగినావు రా నేడు నాకల్పజేడ!
 మఱియొకసారి నవ్వర! నీదునవ్వు
 పెరలలో నావగ గరగిపోవంగ
 వానేలువుల వంట నవ్వినాడివుడు
 జీవితాళి యెదావిఁ జిలికినదివుడు
 చూడరండో పనసుందరులార!
 నేడు నాయంత పెన్నెలవిందులాడె
 మగువ కావందమున్నాదమై పోయి
 నగవులే నగవులై మగఁడు దూగాడె,
 పడమర యనుకోటి పాలభాగమున
 కరునొప్పె భానుండు కాంత చిత్రకము
 తళుకుల పరసీమ వలరాజమాను
 కలకలనవ్వె - చల్వల చందమామ
 పాలపెన్నెలలందు తర్తముఖమ్ము
 బోంపీక్షించెఁబాఁబోడి వీక్షించె
 నానీక్షణమునకు వలనఁజేలేడు
 నాపెరిందికి ప్రేమ కంఠమేలేడు
 ఎంత హిందర్యమే! యీనాడు విభుని
 సంతోష పురికిత పరస వత్తమున
 చలువ పెన్నెల మన్ను హిందర్యమెల్ల
 వలువొప్పఁ గయిపేసె నానాని మొగమి
 యను భావములతోడ పరివయోదండఁ
 బెనఁగొనెముదము దీవెల పొగిపొగి
 నడురేయి యరుదెంచె వరివాఙ్మలఁ
 బొడమిన విడురమట్టులు తెక్కులాల్పై
 రమణివిఁ జూచి విరక్తుండు చాల చాల
 శ్రమవడినావు కావంతవిక్రాంతి
 నందు గమ్మల నిడురానెనీనాడు

80

85

పుందరి! యవ వింతసోయగమూని
 పొలతి చూపులు కెట్టువృథలనుఁబోలి
 కలయఁజాడెను కాంతు క్రమ ముఖమ్ము
 వలుకఁబోయెను జాల తలన్దిప్పెరవృథ
 చిరుకల కొలికి గమ్ముల విడఁదలఁచి
 యీ వెన్నెలలవాక వతివ బయందె
 నా వాలకముగాంబ హరించె ధవుఁడు
 మెలితెలు దిడిగవ పెరియేరువోరఁ
 జెరిగె యొయ్యారి పంపుల తోడి మేను—
 యున్నమితములైన యువిదకన్బామల
 చెన్ను నవ్వివ యెట్లుఁ జిత్రమైదోచె
 కలలలోన బుపాస గమలంచెనేమొ
 చెలువ వాతెఱపైనిఁ జిత్తిరి దొఁకె
 నెల బాఁడఁదమ్మకంఠు నిండించెనేమొ
 తలలెత్తి నిక్కెఁ జమ్ములదోయి వతికి
 నాకాంతఁ జూచి కామావేశమింత
 సోకదు వతి కెంత కుద్రమ్ము మవసు!
 వండువెన్నెలలోనఁ బలుకంగఁ దొడఁగె
 పొండుదంగవి మధాభరితవామంబు
 నాకులాదులు ద్రోద్రిమాకులలోని
 యాకులు పెనువెంట నలరిపాడివవి
 తెలతెలనైన వెన్నెల లందె యిట్టొ
 దెలతెలవయ్యె దిక్కులగుంపు జీదగు
 మొలగంట బులియంగ మొగముఁ జూపనది
 తొలికొండ చఱుల ప్రత్యూష వృథంద్రి,
 వలిగాలివీచెఁ బూవుల చెక్కులంటి
 యలరె ముత్తియములు దలియలపైవి
 సంతఁగులాలు డత్తమ రాగమమరఁ

700

5

10

జెంతఁబండిర కాంతఁజేతులు ఏటి
 పిలచిన ఎలుపు చక్కిలిగింతలోనె
 జలజాక్షి కనువిచ్చి చకితమై లేచె
 కాల్యమూల్ దీర్చి నిక్కంపు భక్తుండ
 కుల్యమ్ము నంపారతోయధనోక
 కమలాక్షి భజన శ్రీకారముఁజాడైఁ
 గ్రహముగా మన్నుఁద్రోతుడుఁ గులాబుండు,
 మదతి ఇందసనాథు మది నెందు కొనుదు
 వడి వడిగా నింటి వసులనుఁ దీర్చె
 మూతమైనట్టి గోమయ వానవల
 గృహలక్ష్మినవ్వెఁ దీర్చిన మ్రుగ్గుతోడఁ
 తెదరి బోవని మ్రుగ్గుఁజెల్వ చూచినది
 మదిలోనఁ జానండు మలనెనో! యేమె
 కనులయందులనీరు కదలి యాడినది
 తనపాపదున్నఁ జెట్టిన మ్రుగ్గుకెదికి
 కనులవండువుఁ జేయుగదయన్నదింత
 వనిత మొగమ్ము నిశ్వానదూచుమ్ము,
 వచ్చువ కన్నీరుఁ జిమ్మివేసవది
 యమ్ముగ్గు, తన మగండరయినో యనుదు
 ఇలవంకముగఁ బెదవుల వచ్చెదీర్చి
 తెలి కన్నుగనలఁ జూపుల బాగుగూర్చి
 కళి బొమ్మలందు ఇంకలు దీర్చి మదులుఁ
 ఇరమ పాతివ్రత్య భద్రదిహ్మాంబు
 కనుదీయమైన కంకుమరేణుదనర
 రమణి నిల్చినది - కులాబునియెదులు
 వకదెచ్చరించె మందాలన దృష్ట
 వతి - నెచ్చరించులోఁ జాయగాఁదోనె
 కలగందుచూపు చక్కిని వాలకమ్ము

15

20

కనుగొందె నామెమ్మమ్మ పైవమ్మ
 దఱిగిన వగవు మెత్తగఁ దెచ్చులోనఁ
 బరికింప వేరై న భావరిలే
 మన విషాదాచార్యుద్రివఁబునందొ
 యగగ నిట్టూర్పు వీరెను కూలుండు
 కలవందె యాయమ ధరణి వీక్షించెఁ
 దలనెత్తివారు మిమ్మలవంకఁజూచెఁ
 బలికె వంకట కన ప్రాణేశుతోడ
 నరినాక్షివారు గింజలులేన బండు
 వాడూరిలోఁబోయి వారిని వీరి
 వేడి కుండలనమ్మివేడిద్రుసనుదు
 మూడు నాళ్ళకు నరిపొవు లరైంబు
 చేదియ చేతికిచ్చెను దెచ్చి - దాన
 మొగమెల్ల విరిసెను ముగిసిన లచ్చి
 వగలునఁ దనయింటి వద్దకే వచ్చి
 కొలువు దీర్చినటు - బేదలయానలెంత
 లలితమ్మలెంత కోమలమైన కాంతి
 క్రమమూనాగఁ గులాబుని వృత్తి
 ప్రవదయుచింటిఁ బారాదఁగఁదొడఁగె
 వాని పుణ్యములు రూపమ్మై తీనట్లు
 కూన యొక్కటిలేని కొడువయేడక్కఁ
 దరకాక్షికితరంతయెలేదు దానిఁ
 బరమాత్మఁగొకఁడె దీర్చుఁగఁగలవాఁడు
 కలబోయ యెక్కించుఁ గలికి శ్రీకాంతు
 మలహరమైనట్టి మంత్రంబుగాని
 నలికించునేదియో ప్రబలమౌకాంక్ష
 కలయైన యా పవిత్రంబువాచమ్ము
 భావించ నేర్చునుభావ యాపంద

80

85

40

సేవధి రంగని శ్రీకరమూర్తి
 సంకటిలోనిల్చి వజ్రం యెదుటఁ
 గాంధారువమ్మయి కండునెమ్మొము
 ముఖసంగనెంచును మానివి కొడుకు
 ముఖమి రంగని సరవింద నేత్ర
 యొంకఁ బ్రయత్నింపవంత గాఢముగ
 పంకఁగూర్చుచు నిల్చి వాఁడెప్పుడీర్చి
 నాశ్రమించెను దేవునగులయందు
 నేత్రమంటన నిల్వనీక చిత్తమ్ము
 నొకనాటి మధ్యాహ్నమువిదయు వాఁడు
 వికలకముఖులయి పేదకఁబొద్దు
 గరువుడున్నారవ్వఁ గాంక, యెడంద
 ముడివడ్డకోర్కెతో ముట్టికొందునుర
 నాయెట్లునాపామి నాకు వెన్నుకును
 నీయరా! నేవోర్కనోయి నీచుడుకు
 నాయెట్లుగెకొని నాకీయకుండ
 మాయలమారివై ముగురున్నావే
 లేడు నాయెట్లుగాలినిఁ జేరిపోయె
 పాదముల్ ముట్టుడు ప్రపంచనకోయి
 యనినంతఁ జూచినట్లయ్యె భక్తునికి
 ఎనవెయ్యో తవ్వంగి! విఘ్నండు రంగండు
 నిమ్మఁగూడనుఁ గలఁ జెన్నుగానిది
 వన్నెచ్చరించి యీ నా వట్టు విడకఁ
 తొలించువట్లుఁ ద్రీపమ్ముగాఁ జెప్పె
 తాల! యెందులకుఁ జాపల్యంబునీకు
 పలదుము పండరీశ్వరుని యొండేమి
 పలము 'గోరక' మోక్షపదవి సిద్ధించు
 పనులోన పండుకొన్నది సుధామూర్తి

45

50

55

కననదె విన్నవాకం కృష్ణమూర్తి
 యూకొద్దెధవుఁ డేమి యున్నరించెడనొ
 యాకర్మియనెడు పేదాన గూడంగఁ
 బలికెను గాంక పైపై నేమియందొ
 చలవుల చిలుక! చెక్కులనవ్వ వందఁ
 గుడుకడు దోగారు కొనుచు నాయంక
 కలమువకేనచ్చెఁ దెలిపెనా! వచ్చి
 కలకలనవ్వె నవ్వల మనవాని
 వెలుగు పెన్నెలనవ్వ వింకలేతోచె
 వీదెవ్వఁడమ్మ! యీ విధముగావచ్చెఁ
 జూడగా నాపావ సొంఁగు లేననుచుఁ
 దిలకించితిని గళలవలచినమోము
 కలపైని నెమలి కన్నుల గుత్తిలేదు
 మనవాని బుగ్గలే మనవాని కనులె
 మనవాఁడె చారంగఁడనిపచ్చివాఁడు
 కడజిక్కితై మాట దొరలనేలేదు
 కరమూరు చున్నది కిన్నీటియూట
 వరికించెఁ గుమ్మరివాఁడు వామాక్షి
 నరునగా పెడలె నిక్కాన దూమములు
 మనసులో నెన్నియొడవలు రేగినవో!
 వనితఁజూడఁ జివాలున లేచిపోయె
 అప్పటినుండియు వాకని యెడఁద
 నువృత్తిలైను చింక యుచిడకుళాంతి
 గలిఁగెడు నట్టి మార్గంబేమి? యామె
 దలనదు రంగని దలననివ్వఁదును
 భరమైన కొరుకుమంచరమేమితేయ
 వెలుపేదిలోలోన నెఱియుచునుండె
 పరుడెంచెచ్చాతి నీవారకరుండు

80

85

కురుల మల్లెలబంతి కరజీఁజావట్టఁ
శూరుడున్నారప్ప కుంభకాదుఁడును

70

వారిజాక్షియు నింటిదై న వెన్నెలలు
పొల్కొల్కఁ జోసన వసుమతియందు

గారిపాడుచునుండఁ బూలపాటలను

తన భావలోకమే తనదిగానుండె

వనిత మౌనమ్మున - వాఁడంత దఱిప

వలుకవా! వాలోడఁ బడఁతుల మిన్న!

వలవనుఁ జిల్క - తెక్కలు విచ్చినట్లు

లని యెచ్చరింపన వల్లయతాక్షి

కనులెత్తిమాచెఁగ్రక్కన - నామెకండ్ల

మినుకులఁగొండలే మెదలి యాడినవి

75

వినువీధిలోనఁ దెల్లని మల్పులట్లు,

వఱలననే మగండు మహావియమూర్తి!

తరళ దృష్టలనె యుత్తర మిత్తువేమి

కలికి చూపులెగాదు కలకంఠమట్లుఁ

బలుకంగవలె మది వనఁబలు దొలఁగో

వనివంతలోనె వనాంతరంబందుఁ

బనవి వల్కినదొక్క పరిగళంబెత్తి

విరవాణి ఎకియుఁ దప్పరముతోఁగూర్చి

యరవింద నమన త్రోయన్నదూకొట్టె

భాషించెదప్పుడు కలిక చిత్తుడు

80

యొక్కల చాను! నీకుండిన యలఁక

మఱువనేలేదు సుందరపాండునంగ

చరణవంకఱ నమాశ్రయమనుఁగూడఁ

జేయనేలేదు చచ్చిననుతునెందో

రోయదున్నావు తిరుగ వచ్చుననుదు

వాడింకరాఁడు నీ వదనంబునందుఁ

గూడదు ప్రపదంబు క్రుత్తుచునిట్లై
గతియింతుపిచ్చు - శ్రీకాంతు నామమ్ము
మతిఁజేర్చకాకండు మమకలోఁజిక్కి
యేకాంతవాసంబు నిచ్చిండుచుండు
నో కరుణామయా! యోగులు మనసు
దళితేంద్ర పీలపాదమ్ములయందఁ
జరియింపకుండ నిమ్ముల నిల్చుకొలుతు—
పీకునేకాంతమే నిమగ్నమైన

85

కోక మూలంబుగాఁజొచ్చె, ననేక
జనననందిత వృత్తిపయములు పండి
కొనిన పీఠస్థంబు తూవత్తైఁగొంది
రంగుని పదలి వ్యర్థము చేసికొనుట
యంగన! చూడఁకన్యముగాదు నాకుఁ
బడ పుట్టినింటికిఁ బడుగురిలోన
మదిమన్ను చింతముష్కరముగాఁదోవ
దటఁగొచ్చినాళ్ళుండి యంతటవత్త
మిటకు - నన్నలయింపకే! చూచి చూచి
యనలేక నవలేక వసుచున్నవాడ
వినుము నావల్కున్న విభునిముఖమ్ము
దిలకించెఁ బొదులెత్తిరొలఁతి యాయతకుఁ
దళతళమెఱయు పెన్నెలయందు నృప్త
ముగఁదోచెఁగాంతుని ముఖమండలమున
నెగల కప్పునవంకమొగితుల గుంపు
మణుమాట వల్కుచెప్పరచుయ్యెనతికి

86

86

నది యని యూకొట్టెఁబరమ పతిప్ర
కలకు - నాకునికన్నదై నమొండెద్ది
తలమన్న బయ్యెక్రిందఁ బడివల్లయ్యె
'గోరావు' దృష్టై తునుకంగఁదొడఁగె

నీరజాక్షియుఁగూడ నిడుర గూరివది
 తొలికోడికూపె దిక్కుల నల్పుమాసెఁ
 దులసీనుగంధ బంధురములు చలువ
 గాలులువీడె మేల్కొండెఁగుమ్మరిక
 యాలోనఁ గుంభారుఁడజలవిప్పె
 మన్నుఁద్రొక్కుటతోడ మధురమైసాగె
 నన్నునినాజీరామామృతస్వరణ
 పడమటి దెనమొగ్గె భానుండు - నెండ
 పడతగ్గె నప్పడు వాండనిర్మాత
 యాదె భార్యనుఁజూచి యతివలమిన్న!
 నేఁడె ప్రయాణంబు నీవుట్టినింబ
 తలచంద్రుఁడంబర స్థలికెక్కినంత
 వలుపుడమచ్చుదే పొగుఁజై నమ్ము
 వడివడినింపిలో వలయు నేర్పాటు
 నడువ'వీ' యందును నరినాక్షి వల్లె
 యున్నదాయంబనే మున్నదిదాద
 మున్నదంతయు భక్తియొక్కపేదక్క!
 యున్నకుండలనెల్లనొక్కచోఁజేర్చి
 నన్నుమాకడులవి నరిగఁగఁదీర్చి
 కోమలి యింటిలో గుడ్డయు గుడును
 నేమూల కామూలకే మూలకుండ
 పేరిది తమతల్లిగారు తమింటి
 పేరనిచ్చిన చెక్కపెట్టెలో దాఁచె
 నిరుఁగు పొరుఁగు వారికెల్లనుఁజెప్పె
 వరకిల - తమయింటిపై పొకసారి
 చూచుచుండుడటంచుఁజూతు మన్నారొ!
 యాచేదియలు కమ్మలద్దంబు ద్రిప్పి
 రేమి! వారికినెల్ల ఏమెపై ద్వేష

800

5

10

మామరహరుని మాయామౌళి
 లిట్ట వట్టవలించు పెన్నరుచెప్ప
 దిట్టలు! రంగదే తెలియంగవలయు!
 నరుజాంతుడంతట న స్తమైపోయె
 మునిముఠి చీకటుల్ మెఱసెది క్షుణ్ణుల
 నెలబాటుఁడల్లన నింగిపైఁత్రాకె
 జలున వెన్నెల దిశాంశలమూలదాకె
 వప్పుడు కుంభారుఁడన్నంబు దిన్న
 వన్నదంతయు శిష్టహత్యంబు గుడిచె
 వదవడి యంటిలోఁ బులకముఁ దీర్చి
 వదిరాక్షి - గుడ్డలు వట్టవంబుగనుఁ
 జిలు మూటగట్టి చెచ్చెరవచ్చి ధవున
 కరులు దుల్కాడఁ బ్రయాణంబునెచ్చ
 రించిన - నతఁడు నరే' యని నమ్మ
 తించి - దుప్పటముమఁదీరుగాఁగన్పు
 కొని కణ్ణునొకటి చేతమఁబాసె దారిఁ
 జనునవ్వు దోడువరును ననువాన,
 తరుణియు నింటికిఁదాళమ్ముమే
 పెరవుతోఁ జిలుమూట పీవున గట్టు
 కొన్న దామూట చూడుకొని నందుగయ్యెఁ
 జన్నట్టి - కన్నయ్య కయినించునట్లు,
 నడచెను మధుర శ్రీవాతనామమ్ము
 మడుపుడు ముందువాఁడు వానివెంట
 ననుగమించెను తాన - యాభగీరతుని
 అనునరించెడు నమరావగవోలె
 నతఁడు భావించె వేదార్థమ్ము బోల్కి-
 నతివ వెలింగె స్మృత్యర్థమ్ము రీతి-
 లాండనిల్కాత మలుకు నామమ్ము

15

20

25

యందజయవాన శీయంబుగాఁజారు
 పతని కంఠమునందు వ్రతముల్పొలయు
 పతిగళమున వికపయములు వలుతు
 పదముల లయదట్ట భాండనిర్మాత,
 సుదతి చేతులఁదట్టి మాపుఁజాకమ్ము
 వెన్నెల విరిసినవేళ లోకంబు
 కమ్ములు మొగిలిన కాలంబునందుఁ
 బలుకుదున్నది గాలి తలలెత్తియాడి
 కలిమల హరణమ్ము కమలాక్షిపేరు
 వెక్కిడనేర్చెనో! యెపుడు నేర్చినదో!
 యక్కులాయని చెంత నపుడె నేర్చినది
 యా కుమ్మరికి దృష్టులఱి మూత వడిమి
 నా కల్పింకందమ్ము లార్ద్రమ్ములయ్యె
 పద పదమ్మునఁ గొంతు పడఁకె నాకనికిఁ
 బదపదమ్మునఁ బ్రేమ పందెనా కాంత
 కతని పాలిటి రంగఁ దగుణఁ దనాది
 యతిప పాలిటి రంగఁదయ్యె బాలుండు
 పడఁడు చుండిరి వారు గడదివదారి
 మెడనుల్ని చూడకఁ మిక్కిలి భక్తి
 మాగు బారెను చంద్రమండలం బంత
 లోగఱితయుఁ గులాయుధచేరినారు
 తమయూరి పొలిపేర తమయూరుఁజూది
 ప్రమదంబు తోడ నాప్రమదకుఁ గనులు
 తెలతెలవాటి తమ్ముల పోల్కివిచ్చె
 గిలకొట్టె మనసులోపల బాల్కలెల—
 లచ్చుడు దానొక యద్భుతకన్నె
 గుప్పలు దిప్పలొ కోర్కెలు మదిని,
 దెలిపవచ్చు విదని వాతెలు - పెనుదుఃఖ

- ములఁ గుంది కందని ముగ్ధజీవితము
వెలనవ్వలందు వెన్నెల తుప్పలాట 40
లలకలు నొనరిపై నదియొక్కకాల
మివుడు దా, దారిద్ర్యమే గొప్పరూప
మవగత కాంతి వ్యతాక్రాంత చిత్త
మూర్ఖుల జలైడ యొష్ఠంబు కోక
కూర్చావమై కళ గుందిన బ్రదుకు
చనిపోయినట్టి పుత్రునిఁగూర్చి యేడ్చు
నివని ఎల్లుట చెవుల్వినఁబడనట్టి
మధుసూదనుని గూర్చి యిది యొకకాల
మదనద యయ్యెను హృదయంబు నతికి
నింతలోఁ దమయింటి చెంతకి వచ్చి 45
రింతియు మగఁడును - నెదుట వీక్షించె
వీరక దళనేత్రి నిర్విరారముగ
నారు వెన్నెల లైట నతి సుఖనిద్ర
మునిగివ తవ తల్లి తనసుఖంబులనె
గనుచున్న దానినిఁ గలండుఁగూడ
వరులు దొలంక వమ్మ యందునామె
పరువిదె మాతృదేవత వమీనమున 50
కామె దిగ్గనిలేది యనిపిశ్శనే
ప్రేమమ్ము మీఱ రావే యంచుఁబొదివెఁ
గప్పగిలఁ దనకూతుఁ, గళ్యాణియంత
నవలోకన మొనర్చి యెల్లుని పేగఁ
దన పెనిమిటి లేనె దడయక యవుడు
కనుఁగవ వమ్మదా క్రాంతమ్ముగాఁగ
మామ యెల్లునిఁజూచి మంచమ్ముమీదఁ
ప్రేమతో నువవిచ్చనిఁజేసి
వయకఁ బోయెడులోనఁ బరిణయయోగ్య

జలజలోచన చారు పక్రవాకముల
 దులకించు పూవ పన్నులు గదలాడ
 నలనల్ల పటుపచ్చె నా కుంభకారు
 రెండవ కూతురు లీలాస్మితంబు
 మెండుకొనంగను మృదులోష్ఠమందుఁ
 దన యక్కఱ ప్రక్కఱుఁ జనుదెంచి చేతు
 లనుఁజూచి యేదెల్లఁడు చూత మనియె,
 నా మాటతో గుండె నడచివత్తునఁ
 గోమతి తలవంచి గోలుమటందు
 నేడువ దొడఁగె నా యేడుపె చెప్పె
 వాఁడెన్నఁడో - విష్ణువదనుండె ననుచు—
 తెల్లలి హృదయంబు శీర్షమైపోయెఁ
 దల్లి మనస్సులోఁ ద్రాచులు మలసె
 నందఱు నేడవ్వు హాహాకార మెను
 క్రందు కొన్నది ధరాకాశంబులందు
 విన్నాఁడు మామ యీ పేదనాగత
 కన్నుల బాష్ప ముల్గరదులుగట్ట
 విలంపఁ దొడఁగె, వీరలమధ్య నొకఁడె
 చలియింప నట్టి సుజ్ఞాని యెల్లందు
 దుట్టుప్రక్కలవారు చూచి రీగొడవఁ
 జాటుముట్టిరి యెంతఁ జూచిననొకఁడు
 మరణంబునకు దయాభర మింతలేదు
 వరమేళు నిచ్చ మార్చును పీలుగాదు—
 తల్లివల్కినో దెంత దంబవే! నీవు
 ఎల్లవానిని నింత పెద్దరోగమ్ము
 వచ్చినచో నొక్క వార్తయుఁజెప్ప
 వుచ్చలేనో! చెప్పి వుచ్చియే యున్న
 తెక్కలుగల్గి వ్రాలెడు వారు లేరొ!

55

60

85

యక్కటా! ఎల్లవి హతమార్చినట్టి
 తొగిలితోచచ్చి కాయగోల్పడ్డ
 తీగ పోలిక నిర్మితే బిడ్డ! యెటులఁ
 గనుఁగొందునే నిన్ను టనుచు కూతురునుఁ
 దవతల్లి యెడిలోవఁ దలఁజేర్చి యేడ్చు
 చున్న దేమంచు నిచ్చును ను త్రరము!
 న న్నులివాక్షితో నప్పుడు వనసేఁ
 తెలియ లో యక్క! యా చిన్నిపావండు
 నిలపైనిఁ బ్రదుకు వాడే గాఁడుతల్లి!
 యా నవ్వేపొరలేమి! యామాటలేమి!
 యానిగరవు చూపులందమేమమ్మ!
 మనుజు మాత్రుఁడె వాఁడమర్తుఁడే నిజమొ
 మనకు దక్కునె వాఁడు మందభాగ్యులకు
 బూచివచ్చె నటవ్వు బుడిబుడి బరచు
 నా చెల్వమే పావలందున్న దింక—
 నాఁడరా చిన్నయ్య! యాఁడరాకృష్ణ
 యాఁడరా నావాఁడ! యవ్వస్త మల్లు
 మలుమందు మొలమూలు వలుక పెన్నెరులు
 నలికంబుపై నాట్యమారుడు నుండ
 ననమయూరము నోలె వాఁడఁడు నవుడు
 కమ్మలున్న వారెల్లఁ గరగిపోవుదురు
 వాఁడు మాయంబయ్యె నేడింక నెవ్వ
 రాఁడెద రోర్వగా వతిభరమయ్యెఁ
 కావని తల్లికిఁ బలికె నో చెల్లె!
 నా పుణ్యఫలము చిన్నయ్య చేతలనుఁ
 గలది కమ్మలయందు నిలువకీ నీవు
 తలమువ్వులయ్యెను - కాళేనమ్మ!
 పోయిన గాథలు పోయిమ్ము మఱల

70

75

80

యూర్పుమంటల యనుభవంబులకుఁ
 గెదురే! తావంబు గదురు నాగుండె
 చెదరు వనంబేది జీవ వంశకము
 బ్రదులు ముఖవనిమ్ము ఎల్లవి సోదె
 బ్రదుక నిమ్మిక నమ్ము బట్టనుఁ గట్టి
 యని యంతలో దిక్కులనుఁ దెల్పుగూరె
 దినమణి పొడనూపు దిశజొత్తు మీరె
 నాదినవంతయు సంగలార్పుటయె
 లేపింటిలో కాంతి - లేళ్ళమ్ముగూడ
 మదదినమయ్యె నావరకు నొకింత
 పరితాప భరము మువ్వరకునుఁ దగ్గె
 మతిరెండు దినమల మఱిదిరి చింత
 తరళాక్షి చెల్లెలు తల్లియుఁగూడఁ
 గన్నతల్లి మొగావఁ గగ గూడలేదు
 చిన్న పాపని చింత యున్నట్టి మగఁడు
 తనుదాకఁ దనెడు చింత కరుణలేకఁ
 దనయునిఁ ద్రొక్కినేయను చింత తనకు
 నంతాన మింతనేదాయ యెన్నింత
 వంతతి లేనట్టి అన్యుంబు వ్యర్థ
 మనుచింత పోయినఁ దన ముకండుఁ
 గనుఁగొను మూర్ఖమే మనుచింత యన్ని
 చింతలే, యెవరితోఁ జెప్పమలేదు
 వంత మ్రింగనులేదు భామిని యొక
 మంచంబుఁబట్టు మన్నాదమే కొదువ,
 భండలాక్షి మనస్సు చచ్చినపాప
 వనకుయొక్కటె కాథవఱచెడు వండు
 అననియు సోదరి యనుకొన్నవారు
 కాని, వారికి - లోని తత యేమి యెఱుక

85

80

85

దీన దినములై న దృక్కులతోడ
 కోకమే యింఁజ గూర్చున్నటులున్న
 యాతూఁతు వీక్షించి యమ్మ వదించు
 నెన్నాళ్ళు చింతింప నేమిలాభమ్ము
 ఎన్నపాపం దింక వెనుకకు రాఁడు
 రాకల్ల! ప్రబల కర్మము బాట నెవరు
 నేకు కన్నంబును వీరును విడిచి
 పెద్దప్రాణము నిట్లు వెకఁబెట్టెఁ దగునె
 వద్దందు విద్దలేవరు - బంగవరును
 తక్కు దగ్గుత్తికఁ దల్లనిఁ జూచి
 క్రుశ్మియెడ్చును విద్ద తూఁతునుఁ గనుచు
 బాపురునుని మాతృదేవి కోకించు
 నేవారు పరిఁచేతు రీ హృదయములు
 దలె ముందుఁగూర్చును లలన - కప్పీరు
 పలవలగారు చెక్కులనంటి యమ్మ
 మిందదు తిప్పట్టులేమో నటించు
 నుందరి యంతలేదును చేయకదిగి
 ముఱల నేకాంతమే ముఱపురానట్టి
 మరుదిరాకారుని మానుని గుఱించి
 తలబోఁతయే బొమ్మవలె, బెనుమూగ
 పలెనుండుటయె మార్పు నలునంతలేదు
 మగఁడందమా! జ్ఞానమదిరా ప్రమత్తఁ
 డగ పడందెన్నఁడు పగపున నాతఁ
 డలిసింపేటి యూహలగూడు నుంత
 పల పంతకునుఁ దీరుబడి చిక్కఁబోదు
 రమణికి, నింక పైరణ దక్కునయ్యెఁ
 గమలాక్ష నిర్వాస కల్లోలములను
 ముద్దించి యాలోకమే యనుకొవవట్టి

800

5

తన దవునిగనంగ మననయ్యె నెవ్వ
 రంతలింతల లేని యట్టి యేకాంత
 మింతి చేరెను భర్తనెలమి దొలగె-
 బలుకఁడువాడు నిప్పులఁ బొరినట్లు
 లలివేణి మనసు బాధాక్రాంతమయ్యె
 బలవింపఁ దొడగె, గమ్మలమండి పాఱు
 జలములు పతిపాద జలజము ల్దగుగ
 నోటి మాటకుఁగూడ నోచుకోలేదొ!
 మాటాడ నేమిరా! మన్మథాకార!
 కొడుకునుఁ బోఁగొట్టుకొని నరకాపఁ
 బడిన వాపై నేమి పంతమ్ముపీకుఁ
 బాపఁడు లేక నేఁ బ్రదుక లేనోయి
 యీపాదు దేహంబు నిపుడె ద్యక్షింతు
 నాకుఁ గై వల్కమీనాఁడు కాఁబట్ట
 రాక్షాసయేర్పామి! యమృతత్వపద్ధి
 మఱల నాకనుగందు చిలు నవ్వెత్తోడఁ
 బరుగిడనేవలె బంగారుకొండ
 మనయింటిలో, నేమి మాటాడవేల!
 తనయు నొసంగరా దండి భక్తుండ!
 నలుకు పంతకు పరపడెదనీ నాడు
 పలుకనేవలెవందు - బహువిధంబులను
 విలంప వినుదుఁ జిత్త విచ్చివాడు
 చలనంబులేని పాషాణరూపుండు
 పలికెనుగోల! నీవర్తవంబునకఁ
 దెలుపవే యెద్దునో! తెలిగి నవ్వుడునో!
 కొమ్ము! నీవొకతి బోఁగొట్టు కొన్నావె
 యమ్మువాఁ బుపాప - నెందఱులేరొ
 యడిగిచూడవె - యెవైన నీయట్లుఁ

10

15

20

గొడుగునకైఁ ద్రవ్వకొని యెద్దివారొ
 ఎచ్చిఎల్లా! వచ్చి వెన్నుతుఁ దిరిగి
 వచ్చినవారలెవ్వరు గాఁగిఁగలరొ!
 యొక కథఁజెప్పెద నోర్పుతో వినుము
 ఒకల ఓతిని భర్తవంరక్ష సేయఁ
 బరమేశ్వరుఁడు బుద్ధతగవానుఁడగుచు
 నరుదారఁ దిరిగెడు వట్టి రోజొంది
 యొక్కనాడు సమాధిమండి యాతండు
 గ్రక్కునుఁ దెలుచెను కందోయి నెడుట
 నిందిన దొక్కతె నీవంటి యబల!
 జలవరి పూరిత విజలికగాత్రి
 తరయుగమ్మును మోర్చి కనకాంగి చెంత
 మరణించినట్టి తుమారుని శవము
 వదియుండె ధరణిపై - వాడును నీడుఁ
 గొడుకంతవాఁడె నీ కూర్చివంటియె
 యాకల్లి యమరాగ మవవతమ వ్రా
 చేకన్నరోజులు దిందింపఁ గరుణ
 వలెతె బుద్ధుడు మాత! వచ్చినయట్టి
 గెలవమేమి యటంచు, నిలకొగి మ్రొక్కి
 యాకల్కి దీవ దీవాన్యంబుతోడఁ
 నీకరణిని వదియించె షో ప్రభువా
 తొలిచూలి నాకిది వలపులవంట
 బలియయ్యెనేడు చేర్చుడి మృత్యువునకు
 నా ముపావ వెన్నుకు నిమ్మ తండ్రి!
 నీపేరుతోఁదిల్లు నింకనానని
 వరమ తవమ్మ లివ్వగలేనియట్టి
 వరములు గలవె! వాపావ నిమ్మంచు
 తాళ్ళవ్రేళ్ళనుఁబడి కడునిలపించుఁ

25

30

35

దల్లిని పీక్షించు దావ్య బుద్ధువకుఁ
 గనుఁదమ్ములను గిరికొనెను అలమ్ము
 వనిత! తాత్త్వికులకు మనసులులేవె!
 బదులిచ్చె బుద్ధుండు వలదు సంశయము
 బ్రదుకింతు నిప్పుడే - పావని శర్లి!
 కాని యొక్కపై క్రియ గలదు దానికిని
 వీని నిక్కదెయించి దాన! పీషేగి
 యేయింతు నేనాఁడు నెవ్వరుఁ జావ
 రాయంతుఁ బిడితెడు నానాదెమ్ము
 మఱియేమి వలదు తుమారుండు బ్రదుకుఁ
 ద్వరవదు మన్నంతఁ బరుగిదె నాపె
 పెరిది! నీవలెనామె వెళ్లికాగురిది,
 కలదె! దావన్నదె కలుగని యిల్లు?
 కట్టిన కడపెల్ల జాట్టినదామె
 దుట్టి దుట్టి వడంతి సొమ్మునోయనది
 గాని యానా చిక్కనలేదు నెవకుఁ
 దావడిగిన వచ్చె తనకు నుత్తరము
 మఱి వచ్చెను వ్యభాటిత యామాత
 చిలువవ్వ పెదవులఁ తెంగలింపంగఁ
 గడువడి నుడిసె బుద్ధుడు చెయఁజాచి
 వడఁతి! తెచ్చితివె యానాఁడు నామె
 కిరమె త్తనేలేదు ఎగ్గన వలిగి
 యరయుదున్నది తుమి నవరాధినివలె
 వప్పుడు భగవానుఁడనె 'శర్లి! దావుఁ
 దప్పించు కొననేరి తరముగాదమ్ము
 అననంబె యున్నచోఁ జావును గలదు
 మనమువ నెందుకీ మాడ్కిఁ గుందెదవు
 వందఱుఁ అచ్చెదరమ్ము! యేనాఁడొ

40

45

50

యందె - యూగెడు వారలెవ్వరులేదు
మరణంబునకు లేదు కరుణయొక్క
వరికింపదితఁడు పాపఁడు వృద్ధుఁడు
జననంబు మరణంబుఁజూపి తప్పించు
కొనగ నక్కంబుగాఁ గోరెదవేని
తెగువ వానలెల్లఁ దెగఁగోనికొప్పు
తగులవు జన్మబంధమల నటించు—

55

నామె హృదయకోశమల్ల విచ్చినది
ప్రేమస్వరూపుడౌ విభుని గర్భితుఁడు
దగ్ధంబౌనరై నంతవ వానలను
ముగ్ధ - నాటనుఁగోలె బుద్ధచైతన్యమున
భిక్షికి వ్రతమును స్వీకరించినది

యక్షయ నిర్వాణ మందినదామె
యరసతివో! దీని యర్థమన్నంతఁ
దరుణి మూతాకృతిఁ దరలిపోయినది
మరునటి దివమందు దరసవదామె

మరల జీవితనాథు మరియనే గొడవ
విసుగెత్తినది ప్రాణవిరువ కన్నాడు

60

ననముగాఁక వానలన పీయంబు
సుండు మందువో! లేదో! యొక్కటిఁజెన్న
మందజయాన యటించు నానాకృ
మునకామె యెడఁద గ్రుమ్మివ యటలయ్యె
వివయంబుకో కిరంబును పంచి మడిచె

జీవేళ! నన్నేమి చేయుచున్నావు
భావమే నిలువదు నరమేళుపైన
నన్నుఁదాకపువీవు నాయెట్లునుట్లు
కొన్నది యురిగాగ గొంతుకు, నిన్ను
భంగించ నాకేమి వ్రతవయా! చూడు

65

హింగి వచ్చెడు నాడు పూసవయమ్ము
విరికన్నె యేటికిఁ బరువంబుఁజిమ్ము
నరుదెంచి దుంబించునని మధువ్రతము—
వనలక్ష్మి యుత్సాహముననేల కులుకు
దనుపప్పుకొనునని తరుణ మాదపుడు—
నేల దుసినతి యెగురు ద్రుశ్శింక

జాలి గొన్నాఁడవి సాగరస్వామి
గగనేందీరకు వింత సొగసేల తుంగ
వగళిరంబు నెమ్మిగ ముద్దుగొనుట
కతివయేమని కోరు యౌననంబుననుఁ
బలిదై వ మనుభవించగ నిమ్ముటందు
అటులుండ నాస్వామి! యాళంద్రియముఁ
దలుకువ వెలుఁద్రుంతుఁ గటికతనాని
మాట సామెత తన్నమాటనుఁబట్టి
యాటలాడిన న్యాయంబేమి వీకు
వండుఁకొన్నారు వాఁడంత లోనలనె

మండరి! యెంతటి పోదెఁజెప్పితివె!
చన్నాతోఁ జెలులాట తగవంతు గుణివి
నిహ్నానించుట మాట నిలుకడ వేడ్య-
తై వనెవ్వఁడు వరమాత్ము నిందించు
చానితోఁ దీరును వాని తపస్సు
పర్యేకునకు నవదారం బొవర్చు
వోర్చు, నేమైన, నమ్మారకనేల
దీనపై కెదుక నాలోనేనులేను
వానియిచ్చయె - యంతవరకుఁ దెచ్చివడి
యెంతకష్టమెకాని యేమైనఁగాని
వంతంబు పదలము బాటు! నిన్దాక
వన్నాఁడు వేడురు గొప్పదికాంత

70

75

మిన్నవియుచు దలమీదఁ బడ్డట్లు
 నడలుచుఁ బరువైతి - యెటనుండి వచ్చి
 ఁడినది తనకల్ల బాహుబంధమునఁ
 నిలచినఁ బలుకడు నిలువదు నేడు
 జిలుకల కొలికి కమ్ములు వాదిపోయె
 మఱుదినంబందుండి మంతమువస్త్రై
 దరుణి తీవ్రవై న జ్వరముగాచివది
 తనువు నానాటికి దఱుగంగఁజొచ్చె
 దిసఁగ వన్నమువోదు దీర్ఘదాహంబు
 కనుల యందునె జీవకనిలచినది
 వనితకు లేదొక బ్రతుకుపై నాన
 గోరా తు నిది ప్రాణ గొడ్డమై పోయె
 నేరితి దోవ దింకేమైనఁగాని
 రంగఁదే గతియంచు రమణి మంచంబు
 చెంగఁబ దానుగాచికొనియె యుండె
 నయ్యది నరురేయి—య్యుడు చెల్లెలికి
 దొయ్యలి తల్లికి దూగువట్టివది
 కనుజెప్పలైతి చూచెను భవనైపు
 వనజాక్షి యేదియో చలుక మవ్వట్లు
 అక్కఁడు ముందుకు వంగె నలిపేణి పలికె
 బలిదేవ ! నేజొక్క పరిణయమైనఁ
 జేసికోరా ! నాదుఁ జిన్నికుమారుఁ
 దానతి కరువువందైన బనించి
 మన యిల్లు వరమపాపన మొనరించు
 ననుచుఁ దోడనె కమ్ములను పీరునిండె
 వనికకేర్చెడు వంత బలమైన లేడు
 మనమేమొ విట్టుగాలివది - తావమున
 నేమందు మత్తరమివ్వగా వలెనొ

80

86

90

యాచుగనికీఁ దోచ కటునిటునునికె
 వంతలో హృదయంబు వందుండి యెవరో
 కాంత! కానిమ్మని కరువడిఁబలికి
 రకఁడు దిగ్గుమఁ తెందె నన్నవారెవరో
 పతిత పాపమఁదై న పొందురంగందె!
 మగనికీ నిదియెల్ల మాయమై దోచె
 వగటా! యాశ్చర్యమో! మొగమునప్రేతె—
 వరధనుర్జ్ఞానాద పరివీతయెన
 హఁటి విధంబునఁ బరువెత్తివఁడు—
 నెల్ల చింతలు బాచు నేకాంతమునకు—
 నల్లనఁ గనుమూసె నపుడు పురంధ్ర
 తెంపాతెనింపఁ బమలు పొగుడుండెఁ
 తెలియలి కన్నన్న జీత వర్షిలఁతి—
 ఎరిచినదే చెలియలికీఁ గొండంత
 చలము కొందరగాఁగ నచ్చినదామె—
 చెయిఁజాచె నక్క - విచ్చిన చూపుతోడఁ
 గయికయిఁజేర్చి ప్రక్కనఁ గూరుచుండె
 'జ్వరమెంతఁ జేసినే పొరుదటంచు
 వరవాఱు గొనుడు పోదరి యామెమాట
 విని యెల్ల వచ్చెను వనిత - యద్దానఁ
 గనవడె మారు భావములు గుత్తులుగ—
 బామాట యామాటయైన దర్శిత
 వీచుంతివీచుఁ జెల్లిలిఁజాచి
 పలికె నేవచ్చుచో మెలఁత వీకెంతఁ
 గలదో ప్రేమము నేడు గనిపెట్టవలయు
 వాదొక కోర్కెయిప్పుది దానిదీర్తా!
 లేదా! తెల్పవెయిండు, వేమ, యందికొని
 నాకు వీకును భేదమే కొల్లలేదు

95

1000

5

ఏకోర్కె దీర్చుపే నాకోర్కెయక్క!

చెప్పవ ఏకేమి పేగలేదేని

తెప్పమ దేదియో చెలువారవిందు

నన్నిది, వెంటనే యక్కిమొగంబు

గొన్నది ముదముచేఁ గ్రొంగ్రొత్తవాంతి

చెనిలోన నాకోర్కెఁ తెప్పెదినందు

10

ధవళాక్షి తవదు పోదరి మస్తకంబుఁ

గరమొడ్డి యల్లదగ్గఱఁ దీసుకొనుదుఁ

తెరచేతఁ తెప్పిసెనిఁ తెరసన పురులు

వెనుకకు జోస చెప్పవది యామోట

తవనవ్వు పెంబునే దఱిగిపోయినది—

వివఁబడ లేదక్క! వినింపు మఱి

వనెచ్చె! తిరుగఁజెప్పమఁ బూసెనక్క

చెలియ! బావమఁ బెండ్లిజేసి కోసమ్ము!

తలకలనవ్వు గజ్జెల్లమోపె నతికి—

వ్రక్కలుబ్బు కొనంగఁ బదివది నవ్వు

16

నక్కఁ జెల్లెరి కొక్కచే నవ్వు

నవ్వులుగాదె యన్నది యక్క పాప

నివ్వగవలెనీవు నిజముగా ననుచుఁ

జిలువవ్వుదునె చేతఁజెయిమే—భగిని

వరువె తినది ఎగ్గు తఱుముకొనంగ

కొంతకు ముదము పెగ్గలమయిపోయె

గంతులు పేత మన్నంక యున్నాహ

మలము కొన్నది దేహమాద్యంతమవుదు

పులకరంబులుఁగొనె గులకరంబులను—

కమలు మూయగలేదు కవలేదు నిదుర

20

పెనఁగొన్న పెడుటనే ప్రేమంపుఁగలయి—

నరి క్రొత్త పెండ్లాము పరియాచకంబు

చిలునవ్వతో విని చిత్రంబు కరగి
 కౌగిలించెను తనకాంతుఁడు చెల్లె
 కౌగిలలోననే కరగిపోయినది—
 ముద్దులు పెరిపెట్టి సుద్దులు ప్రేమ
 లిద్దిన బాఁలు దీరిరించుటలు
 వదెవచ్చె - దిగవచ్చెనంతలో నొకఁడు
 త్రిదివసుండుండి ధాత్రికి—కప్రమూర్తి
 యెవ్వరయ్యెడియ్య! యెవ్వరమీది
 యెవ్వనాకముమాది - యెవ్వరుండనేను
 యెఱుగవే యింతలో మఱివుతాకివదో!
 తరుణి! నీ చిన్నారి తనయుండనేను
 మఱివద్యితివమ్మ! మమకతోనిలతి
 యరుదార వీర్యవ్రతై వాను కొడుకు
 వమ్మవు నాఁడు పెద్దమ్మవునేఁడు
 నమ్మవో! నమ్మ నన్నాఁడు సూనుండు
 లార! నా కన్నయ్య! రతనాల బరణి!
 లార! నా ప్రాణమా! రవ సాగరంబ!
 నాఁడు పోయిన నాఁడు నేఁడు వచ్చిడివి
 కూడిందరేదురా కొడుక! నివ్వడి
 పాడుఁబాతెను వాడనూదరా! తొగల
 తేఁడు పూయని యట్టిజేయ విదాన—
 వీవు లేనట్టి దానికి, నింకనూరఁ
 గావలసవయంతఁ గళగల్గె లెమ్ము—
 ఓంకంబుల గుంఫ! ఓయశిబాల!
 పాపఁడు పెనుకకు వచ్చినాఁడమ్మ!
 రండు రండిక సుధారాగముల్వాడి
 పొండు - జీవితముఁబున్నెముల్మొలవ
 వకవకమని వచ్చెఱామ మొగమ్ము

25

30

35

వికలంవ - నానవ్వు విన్నది తల్లి
 యెన్నాళ్ల తెన్నాళ్ల కింతవచ్చినది
 వున్నెంబు లెల్లనుఁ బొంగినయట్లు
 లవి యద్భుతానంద జనితమేగమున
 అనని - వేగముగా సాగి వచ్చినది
 యెందుకే నన్నెడ వేమియానంద
 మందితి పీవాఁడటంచుఁ బ్రార్థించె
 నేమి లేదన్నదా యెలనాగ కాని
 యేమి లేకేమి యా కోమలి హృదయ
 నందన వనిలోని మందార విటల
 నందోహములను వాననలు విచ్చినవి—
 మఱిరెందు మూఁడు నాళ్ళదిగిన యంత
 దరుణి, యొక్కదినానఁ, దల్లి నమీన
 ముననుండఁ గ్రామదూపులనెత్తియామెఁ
 గనినదా దృష్టులఁ గనవచ్చెనెమె
 మాటలాడెడుఁ గోర్కె మాతృదేవియునుఁ
 బోటి నెమ్మది తలంపును గ్రూయించి
 జలగుండుఁగొంత దగ్గఱియొ - ప్రేమమున
 గరములఁ దనతల్లి కంఠమ్ముఁ బెనచి
 దడిచూపుఁ గలువ ముత్తమ్ముల వామె
 యొడఁద భూషించుచు నెంనాఁగ వలికె
 వినవమ్ము! నా దగు విన్నవం బొకటి
 మనవిఁ జేతును పీఠ - మదిదాచలేను
 వేమందువో! తీర్చవేమో! నా హృదయ
 కామితమను కంఠఁ గలగుండువడుచు
 నాలోనె తలపోస వలయుచున్నాను
 తాళఁజాలనె! పంతఁదల్లి! నేనింక
 నెట్లుగాని ఏదీదేర్చవలయుఁ

40

45

జిట్టికోరిక - వాడు జీవముల్నిలువ
దలపుఁగల్గినయేనిఁ దప్పదునీకు—
నిలువును! నాచన్న విందుకాపురము
నిలిపి కొమ్మిల్లపై ని నీకన్నఁజూఁతుఁ
జెరియలు పమ్మతించినది నాకర్త
యనుమతిఁగొన్నాను నమరెవన్నియును
పవనాక్షి ఈ యనవలయు నీ వాకతి—
చాచనేటికి నింక దయతోడనీవు

50

నా చెరియరినిచ్చి వలువొప్పుదుండఁ—
బరిణయంబొనరింపవలె - వాఁడుదవున
కఱమరఁజేసిన యటలులైన దరజీ
నిలువ పమ్మాయందు నిలిడ బాష్పాంబు
కలిత వేత్తాల్లయై కడుదైవ్యమొంది
విలంబుఁ దనఁజూఁతు నీక్షించి మదిని
దలముగాకుండఁ జింతలు వేలుబెసఁగ
వేమాటఁ జెప్పకే యా మాతృమూర్తి
ప్రేమార్చ్య బాష్పముల్ విరిగొన్నఁ గమలఁ
గమఁగొనుదును లేచి కడువడిఁ అనియె
మనమున జికటారి మలంబట్లయ్యెఁ
గలికికా పోకతోఁ గందుమొగము
దిలకింతు ననునాన మలికితమయ్యెఁ
గడదెనా దివమెల్ల గనకాంగి యొక్క—
కడియైన పన్నంబు గురువనేలేడు
తవనాథుఁడొకపారి దరిపెనమివ్వఁ
దనయంబు నేకాంతమందు - రమిందుఁ
దనతల్లి యేమను కొనినదో గాని
తవ మాటకేమి యుత్తరము రాలేదు
తల్లి పమ్మతిలేకఁ దండ్రునినడుంగఁ

55

80

తెల్లదు తవకోర్కె ఎద్దింపఁబోదు—
 చెలియలే మనుసు పెద్దల జాటుల!
 వెలిబుచ్చినది తన వలపు తీరేము
 వడఁతి తెల్లుమ పేయఁ జాలువోలేదు
 యొడఁద యేయాళల తెడమీయలేదు
 తన తల్లి గనివచ్చు తరళ నేత్రముల
 నినుచు వీరంబులు నిర్భరప్రేమ
 వివళయౌ మాతృదేవియు విద్ద కలఁత
 వనలోకనమొనర్చి యలమఱఁగుండుఁ
 గాని చెప్పుదు తనకడచూలిఁ గుఱిది
 యేనిత్తు నివ్వ నంచే మాటగాని—
 ముఱుదినమంతట దరిపె నప్పంబు
 వరివడదయ్యెఁ గూఁతురికి నీగతికిఁ
 చాళ లేదింక నా తల్లి మనంబు
 గోల! యేటికె యిట్లు గ్రుక్కెదవూర
 కలసెద వలయింతువమ్మ! యందఱను—
 ఫలియింపఁజేతు నీ కలంకలెమ్ము—
 వచ్చవచ్చగనీవు - ముచ్చటగులుక
 వచ్చుంపు లక్ష్మీపై యలనల్లనింఱఁ
 జారాడ నేర్చినఁ బదిపేలు తల్లి!
 తీరెనే యమకొమ్ము తెఱవ నీకోర్కె
 యొకలెమ్ము మాయమ్మ! యిందిన యంత
 యొకకడిదినమందు నుద్వీగ్న హృదయ
 దఱిఁజేరవచ్చె చందనశీతలమ్ము
 కరమెత్తి ప్రేమ సుందరముగా జనని
 చాకిన యంతట నా విద్దకమ్మత
 శీకరములు మదిఁజింది వట్లయ్యె—
 వలఁత వర్షము మాయమైనది - కమల

85

70

75

నిలిచె నజీవుడై వీర్గినకందు —

గృహపతిఁ బ్రార్థించెఁ గేకొగ్గి నెలఁక
దుపాక కోరికఁదెల్పి తోడనె యతఁడు

నమ్మతించెను నెట్లు నమ్మతించుడు

నమ్మాధవుఁడు నర్వమాడించుదుండ!

అరిగి నేర్పాటులు పరిణయంబునకుఁ

80

దరుణి జ్వరమ్మునుఁ దానయితగ్గె

శీతల వైరాగ్యుల కృతావుండు

చేతస్సమాధాన ఎద్దిదిక్కుండు

జ్ఞానైకాని, కుంభకార భక్తుండు

తానేమో, తపమేసెనిగా, ముండెఁగాని

పట్టించికొనఁడు వల్పుంబును మదికి

నిట్టలంబుగదేగు నింటి సంబరము

పరిణయంబొనరించ వలయు దినమ్ము

నరుదెంచెఁజరునవ్వులై కుంభకారు

తొలిభార్య నేరుకఁ దొంగలించినది

85

పొలవంబు వెలయు గన్నులతోడిపొలఁతి

నరుగరుగుననామె కజ్జిలయందుఁ

బొడనూపెరాఁబోవు వృణ్ణదినంబు

లిఁకఁగొంతనేపులోపిదేరుఁజెండ్లి

వికసంపఁ జిరునవ్వు వెన్నెల చలువ

లడింగు బోదరి - యరుణహస్తములు

తడఁదఁ - భర్తకుఁదలఁజ్ఞానవోయు

దలఁజ్ఞాన బోసనంతవ నఁగుఁ జెండ్లి

దలముగాదెవరికిఁ దప్పించపై ని

విదప సూమడు గల్గుఁజిన్న చెల్లెలికి

80

నెడనున్న కోర్కెలై యొత్తివమ్మార్తి

కులగ పిల్లఁడువాఁడు, నిలువఁడెచ్చోటు

గలయఁగ్రుమ్మరు నెల్లెడలఁ జిక్కకుండ
 పడసాలలో వాడె ఐయటమవాడె
 నడువీధివాడె, యంగడియంటవాడె
 యనుకొన్నదీగతి, నంతలోపలనె
 కనులముందటనిల్చెఁగండు నమ్మోద
 పరపశ్చైవది పగటివేళలనె
 కరముపెనంగొనుఁగలలకు మడఁతి
 కనులయందుల నీలికాటుక దిద్ది
 పుననీలపీఠఁ జిక్కగ నానటించి
 జడమే బొక్కెమ్మునిది తావిశాయి
 ముడిచి గావరిబొట్టుముద్దుగాఁదీర్చి
 తటకు నెన్నుదుట బిత్తటిబొట్టువెట్టి
 చెలియలిఁగై పేపెఁ జెలువప్రేమమున
 వీరిదుక్కల మీర నీటుతో కర్త
 మూలముల్లాకుచూపులతోడఁ దీగె
 పలెనటునిటుఁదూగు ఐదుగుమధ్యమునఁ
 వెలది వెన్నెలదుల్పు వెలఁదినప్పులను
 జెఱఁజిక్కిరాల్చేని తెఱగున అవికె
 దెఱఁజిక్కి నక్కుమిత్తరపుఁజమ్మలను
 గిలుకు గిలుక్కందు నలుపుగాఁబలుకు
 పలుకున పలపుఁద్రాబలుకుఁజిమ్ము
 జలవట్టి యెదఁబట్టు పక్కిమెట్టియలఁ
 బలుమరునెలుగించు బాజుబందులను
 నిలువెల్లఁదొడకెడు నెలంగుతోడఁ
 గలకలలాడు ముక్కరతోడ సొగసు
 లమరినదానిని నతిపలమిన్న
 భ్రమర మానని నవప్రసవంబు చేతి
 తాకు సోకని యటికలిరు సంపేధ

85

1100

5

శోక మెఱుంగని శుద్ధరత్నమ్ము
 రుచిమాడఁబడనివాఁడే త ర్హృషణ్య
 నివయముల్లుగుదగా నిలచినయాపు
 సరిక్రొత్త పెండిఁగూఁతురిని జెల్లెలిని
 పరివరివీక్షించుటాను - యేమంతఁ
 బరువమ్ము జిమ్మునోదరివాలకమ్ము
 తరుణి యెరుంగదు తనమదిలోని
 యారని యాశలే యురిది కాంతులనుఁ
 గూరిమి చెల్లకీ గూడఁచువందు,
 దరిపెను లగ్నమంతట - దేవగణము
 పడికించె దివినుండి భక్తుని పెండి
 యున్ననల్వరు పెద్దలొక్కఁడోజేరి
 పన్నుగాఁదీర్చిరి పరిణయ మహము
 మరునాఁడు వింటనందఱుజేరి వేడ్క
 సరసంబులాడెడి సమయంబునందు -
 నొకయవిదితమైన యుద్విగ్నరేఖ
 మొకమంపఁ గమంపఁ బున్నెంపుఁబ్రోవు
 నల్లువి వీక్షించి యన్నాఁడు మాచు
 చెల్లెను పెండిలి చెలియలిసక్క
 నొకచెట్టునకె కట్టియందితి నోయి
 యొకతీరుగా సరయము భేదభావ
 మందక నిరువురి యందున వీవు
 ముందున, కింకనేమున్నదిమాకు
 వాన, మీకాపురమన్నివిధాల
 వాంకెక్కివవదే పదిపేల' టంచు
 నానల్కులకుఁ దత్తా ననెనల్లఁడెవరో
 పాపము! తను చట్టి పరికిందినట్లు
 మామమోదించె నమ్ముతికీ గొండంత

10

15

యామనుష్యవత్తై న యరమే మేఱు
నల్లుకై నట్టి యరమే మేఱు
నెల్లవన్నాగుంబులిందిరేకునివి,
అమృతంబుచేసింది నట్టి కుంభంబు

20

ప్రమదాకృతినిఁదాల్చి పారాదునట్లు
క్రొత్తజవ్వనమాము కొన్నట్టిభార్య
యుత్తమశీల! తన్నుద్వీక్షణేన
ధవుఁడనునానఁ జేతనల్లఁదిరుగ

ననశిత కాముడై నట్టియాతండు
పరికింపఁదేనియు శిరమెత్తి యామె
పురపురఁబొక్కినంబర మెల్లవిడచుఁ
జెలియలి యెడఁదలోఁజిందించెధవుఁడు

25

వలపుఁగ్రొత్తేనెలు వానానవులఁ
దొలిభార్య పుత్రుండు దొలిచూడుగలుగు

నిలువినపుఁగ్రొంజాపు కళికలనందు'
నవ్వినతనయక్క నాతి వీక్షించి

త్రవ్వినంగులై, తధ్యమ్మువలుకఁ
దడమాడి, చివ్వునఁదాటుఁదా వెంజుఁ
బడునక్క, నమ్మోదరావాఁతిరామ

చెప్పవే! నత్యమ్ము ఎగుల గిలకీ
కుప్పవోయవే! మదిఁగోటిరత్నాలు
ధవుఁడుదాకెనో! ప్రేమదట్టాడుకొనెనో

30

అవరనై యుండెనోనంబరములు! మ
దీయ భాగ్యమ్ముతోకెంచెడు నట్లు
లియింజుఁబావయెల నవ్వగలదో!
వలుకదే మాట చెల్లెలు, మూఁగవోలి
తలవంది, పొటప్రేరిధరణిపై వ్రాయు,
లక్ష్మణరమ్మువలలితాంగి, వలుక

సుజ్జగించిన దన్నయల్లమై యక్క-
వలుమారువంత నెవమ్ముల వరుగు
తెలిగండ్ర చూపులే వెలువయు త్తరము
బరిగె పీఠీ వానరములుగొన్ని

85

మఱువడ్డ మాటల మనసులకోనె
యరువుర కొక్కనాడే శాంతమందు
దరుణులు పొదించి, తల్లిపీఠీంచి
కూరిమికోఁ బెద్దకూతురువలికె

దీతెనే కడ పెండ్లి తీరెనుకోర్కె-
చెల్లనేరని ముద్దుఁజెల్లించి నాడు
మల్లము నమ్మోద వుల్లంబొనర్చి
నావమ్మ! నీ యాం బావంతయైనఁ

ద్రోవనేరను తల్లి! పావిత్ర్యవల్లి!
యన్ని దివంబులు నిచ్చట నెలమి

40

నున్నార మింక మాయూరు చేరంగ
ననుమతి యయ్యనే యమ్మతమయాత్మ!
వనిపాటు లేక మీ పైఁబడనెన్ని
దివంబులు బోఁపంతు! తినుచుఁగూర్చొన్న
జనయిత్ర! కొండలై ను నిల్వఁగలవె!
కలిగినవారమో! తె యాడ నోఁబ

గలదు భోజన మింకఁ దెలియనోనేను
తీగకుఁ గాఁడలే వ్రేగొను యందొ!

అగతి యిచ్చదేమి యంటినదమ్మ!
కాలుపేతులు మాకు గట్టిగా నున్న
నేలీలనైన తీవించెద మెవట
నుండిన పీకన్నయివిదలె గడవె

45

యొండొడకుము వంపుముమ్మలికమ్ము
దక్కి యాయూరేమి దగ్గఱ కాదొ

ప్రక్కనున్న దెగద రాకబోకలకుఁ
 గలదో కష్టము! చూడఁదలఁచిననెంత
 వలయు యత్నమ్ము రావచ్చునులెమ్ము
 మము సాగనంపుము మన్నించి యెవ్వఁ
 గమలనమ్మితన క్త్రి - కరుణార్ద్రహృదయ
 జనయితి దువాత్మ భాషణములు తనదు
 మనమునఁ దలబోస మణిమణి మెచ్చి
 తన భర్తకుమఁజెప్ప యనుమతిఁదీసి
 కొని యంత నిశ్చయించెను ప్రయాణమ్ము—
 ఒక పుణ్యదినమందువికరసిరేణ
 వికర నమ్మర్త గంధిలక రీదుండు
 మలయనమీదుండు, మదిమంథరమున
 మలనెడువేళ కుమ్మరి బయల్దేరె
 దనయూరి గుఱిచి యాకనినెన్కనిఱ్ఱు
 రనుగమించిరి పత్నీలనకప్రసముగ—
 నొడివారు చాల్చిన యొరపుతో ముగుద
 నడలతో మదులఁజేముడి తొలుకాద
 ననుపరించెడు తూతులను పీక్షసేసి
 జననియు, జనకుండు, చలువయై యెదలు
 తడికండ్ల విక విచ్చెదము తల్లూర!|
 పడి పడిఁబొండింకఁ దడవగు ననిరి
 వంతఁ వికరులకు ననమాన వినయ
 దంతురితములు చిత్తమ్ములతోడ
 నిరువురు తూతులు శిరములువంచి
 యరుదార గావించి రభివందనమ్ము
 లిలుపురి శిరముల నెలమి దీవెనల
 విరులనుఁ వికరులు కురియించి రప్పు
 దప్రతిమాన దివ్యజ్ఞాన కాంతి

50

55

80

దీప్తుండు గతభేదదృష్ట నిర్భావ
 మధుమత్తుఁడితర దుర్మావనవాక్య
 బధిరుఁడల్లాడు భక్తిభరితుఁడై వెట్టె
 దండంబు - మామకత్తకు వారి మదినిఁ
 బండరినాధు ధూపములుగాఁదలఁచి
 అల్లు - విజ్ఞాన సంపుట్టినీషించి
 యల్లనల్లనఁ బల్కెనప్పుడు మామ—
 పెలవు మాకిక - సాగవలయునుద్రోవ
 నిలువదీరదు బొందు నిరతంబు మీను
 ఖమ్ములే కాంక్షించి కలగుండువడెడు
 మమ్ము మర్వకుమయ్య నెమ్మనంబందు—
 నప్పుడప్పుడు పేమమమరంగ మాకుఁ
 తెప్పపుచ్చుచునుండు - చెవులందువుగ
 విసఁగందు - మిప్పుడు మా ప్రేవులుదీసి
 పెనవై చితిమి గళంబునవీకు నేమి
 చేసిననైన నీ చిత్తం బిబంబు
 భాసురమూర్తి కుంభారుండు కాంతి
 దలుకొత్తు చూపులఁ దవరవీక్షించి
 పలికె నిట్టురియందుఁ బాటించునమత
 నలరింతు నిజము దివ్యానంద మొనఁగి
 దలరకుఁడని యంతఁడాదు సంకృష్ట
 గని దువాతలతోడఁ గడపారాగ
 వెనుకకు మఱలెదమని చెప్పి సారె
 దలమల్చి చూచుచు దైన్యంబు గొప్ప
 దలివుల మగిడిరి తల్లియుఁదండ్రీ—
 నరువఁ దొఁడఁగెనంత నలివాక్షవదని
 గడిత చిత్తుఁడు కుంభకారభక్తుండు
 వానిసెక్కునుఁ బెద్దభార్య పవిత్ర

85

70

75

మానవ యటువెన్న- వదనసామ్రాజ్య
 వరశేతనంబునుఁ బురుడించు వెలఁది
 నరసక్రపా విభూషణ చిన్నభార్య
 యడుగుదుగునయందు వేతఁడుచ్చరించుఁ
 దడయక నిందిరాధన్ననినామమ్ము
 నాపదుదిగ్గమెనట్టి నామమ్ము
 కోమలు లిలుపురు కూర్చితోఁబాడు
 దుదు వారి పొటకుఁ దరువులనున్న
 వరవృష్టములుక్రపా భరితంబులగును—
 వీరితి మధుమగ్ధులారాధవైక
 ధీరదీక్షులు వానిదివ్యవ్యయవ
 మెదలలోఁ బొదలనమ్మదముఁ బొందుదునుఁ
 గదిసిరి - కమ యూరుగలి విరవాకులు
 వారిఁబాచిన యంత మూరిలోనున్న
 వారిజాక్షులు గుంపుఁ జేరినా రచకు—
 కమగీత నొకతే వ్రక్కననున్న యట్టి
 పనితనుఁగని, యామె కమల నవ్వినది
 నవ్వెగాదది త్రాడు నంజ ముప్పైలఁతి
 నవ్వెలలో ఎననాది చిట్లినది
 వరమేశ్వరుఁడు దయా భరితుఁడై పృష్ఠ
 కరుదార నొనఁగిన వరము, హాసంబు
 దానిలో రేఖగాఁ దవరుడునుండు
 వాని శేషం, బెవ్వఁడేని నిష్కలుష
 భావంబుతోనవ్వ - వాఁడెయనగవు
 లోపెలపెడుఁ - ఐరదూపు నర్పించి
 నట్టివాఁడటుపేయ నట్టిదులెల్లఁ
 గట్టడులై చెడఁగండురు నిజము
 పాడులోకంబు తత్త్వంబు సూహంస

80

85

దాడెడు - నున్న క్తమైన తాండవము
 కామదేనుపుపాలు కలువలజేసి
 యాచుని వెన్నెల యచ్చుకంపురొస
 నందనరామ మందార నాననలు
 చిందంగ, తెలఁకులశీతలకాంతి
 మలయంపఁదగినట్టి మధురహానములఁ
 జరికించి కోడెనాగుం దొడ్డవినము
 నవ్వెదరేమి యానందమో అనుల
 కన్నిధిఁజెలరేగి నవ్వులలందు—
 నొకతె గిరెను మరియొక్కతె చేయి
 నొకదాని మూతి ముందుకువచ్చె నొకతె
 గిరురించె నొక్కతె మొకము చిట్లించె
 వికట దృష్టులతోడ నొకతె వీక్షించె—
 నెందులకో వీరికింక విద్మర
 మిందరకేమి గావించిరివాడు
 కొఱగాని దేమి యక్కఱలేదు భక్త
 వరులహారక వచ్చి వడును వైరంబు
 వదియెల్లవాని మాయావిలాసంబు
 వదిలిండుఁ గడకు నీళ్లుదుదెయ్యముదుల
 దిన్నగా నిలుపేరి కొన్నారవాడు
 కన్నులఁ దడిగ్రమ్మె కందులేనట్టి
 యలుఁజూచి పెద్దదొనిల్లారి కతఁడు
 చలి యింపలేదు వీసంబై నగాని
 తొలుతటి వలెనెమరల మన్నుద్రొక్కు-
 తెలనంబుసాగె లక్ష్మీలబాతియింటఁ
 దిరుగాడఁ జొచ్చిరి తెలువలిర్వురును
 అరిగెఁ గొన్నాళ్లు దెప్పరమయ్యఁజిన్న
 భార్యకు మదనతాపము విజ్ఞాన

90

95

200

ధన్యుండు పతియొక్క తూరి గన్నెత్తి
 కనిపదిలేదు పల్కినది లే, దరులు
 పెనఁగొనఁ గొంపిపదిలే దేమి
 కర్మమో యనుబాధ కందిపోయినది
 నర్మగర్భము గాఁగ నాతికన్నోచులె
 యందించె నాయూహ నక్క, కామెతును
 గ్రండు కొన్నది చింత కడకొక్కనాఁడు
 చెలియలిసొంటిగాఁ బిలిచి - లేనగవు
 లలనల్లఁగంటి తెప్పల నప్పళించి
 కొనుయఁ జెల్లెలిచెక్కొనగోప మీటి
 పనిత యల్లడఁబల్కె - బ్రాయమే నేర్పు
 పలెనమ్మ! యన్ని యూహలు భేలమాడ్కిఁ
 దలకుదురే! యిట్టి చెలువంబు నడవి
 పాలుపేయగ పీట తోలునే! మగలు
 జారిఁగొందురె! చెల్వ! పమయమీకున్న
 నగవుల వడవుల నవలోకనముల
 విగువుల బ్రియురాండ్రు బ్రియులగరంచి
 కరమర్థి ముఖియంత్రుగాని నీమాడ్కి
 యుజిముటి నుందురే యనుదు నాలోనఁ
 భేరిన పగబొక్కసారిగాఁబొంగి
 విరేణముఖి కండ్లనిండెను పీరు
 కరుణాభరితయక్క! కడువడిపీర
 చెఱఁగున నానీటి తఱగలనొత్తి
 పవియంచె పీరేయ - భావై కవిపుణ
 ప్రచుర విలాస సంపదలు దట్టాడ
 దరిఁజేరి పీదుచిత్తమ్మెల్లఁగూడఁ
 దరక విపీల విపుర కటాక్షములఁ
 బూనిచి - చూడుము వానివై పునకు

6

10

15

వానరో! పీకోర్కె వనలమౌననుడుఁ
 గలకంఠి యారాత్రి కమపీయగ్రాతి
 వెలుపుగాదిదిన తిలకంబుతోడ
 నలతినవ్వులతోడ నవ్వుడవ్వునిక్కి-
 జలదరించెడునట్టి వనుదోయితోడ
 వడఁగు నడుముతోడ - నాలాఁగంగల్లఁ
 జొడమాపు చూపుకూపులతోడ, నెడుట
 నిలచినఁ - దలియెత్తినెలఁక నీశించి
 కలఁపునెఱింగి కన్నుఁగఱుపెఱాడు,
 నిదురించె నాయను నిట్టూర్పుగాడ్పు
 పెడఱి తనయక్క - పిచ్చనుఁగ్రుమ్మి
 తెలఱాడె మనసులో నిలువగలేడు
 కలఁక యధ్యుభయఁ గాంతుని దరి
 నిలచిన దాకండు - మెలఁక యలంక
 తెలిసి తెలియనట్లు మెలఁగుచున్నాడు
 ఇకఁగాదబంధుఁ బ్రీంచినదామె
 వికసితస్మితయై - చింతవాలకము
 గనులంప మెఱుఁగు ముక్కఱగదలాడఁ
 గమదూపులందు నిక్కపుర క్రిహదల
 నన్నుముట్టనబిందువానవెట్టితివి
 వన్నెకాఁడ! ఋణాను బంధమ్ముదీరి
 నది నీకు నాకు నావంతకోకిల
 మదిలోన కాని కుమారుండులేని
 కొఱఁక చిత్తము గ్రుచ్చుకొమచున్నదోయి
 పరిపూర్ణ యౌవన భరముతో, మధుర
 మమృత కుంభము పోదావట్టియామగున
 మమగాత్రమైన నీదూడ్కినికపు
 గలిగింపదో! దానికర్మంబుగూడ

20

25

30

బలినదో! యంతవరకొక్కసారి
 చూడ, వేగతి! యంతః జేడియకన్న
 వాడు మండ్యుత ఫలితవత్త్రుండు -
 వలన గంభీరంబులజ్జలనైతి
 యుదాని మొగమున నిలిపి తాండె
 తెలియని దానవే తెలువ! వీరింత
 వలుకంగ వలయునే! పరిపరితు
 రిలఁబడినట్టి జీవుల కర్మగణలు
 నిలువంగఁదరమగునే! మన శీల
 జేలవై యారీతి విభ్రాంతిమునుగ
 లోలాక్షి! విన్నునాలో! దప్పలేదు
 పరిణయంతైన తర్వాత మీతండ్రి
 పరిగఁగఁజూడు మిద్దలనందుఁబరితె
 నవునంటి నామాటనాత్మలోనున్న
 భువనేశ్వరుఁడె చెప్పెఁబానిక దాని
 కింకలేదు తిరుగు, వేయివిధాలనైన
 పకియ! వీరెల్లలి సంస్కర్మపేయఁ
 దగవోనో! నాకు, నిద్దలయందుజేద
 మగవడిదెట్లు - నేనంటినదాని!
 పండురుగుమఱున్న నలివేణితమవు
 జలదరిందినది - మిన్నుఁ టూమి. గూడఁ
 దిరిగినట్టె నది దిరదిరఁదిరిగి
 ధరణిపైఁబడినదా తెలువ యాలోన
 చెలియలు వచ్చిచూచె దురంతకోక
 దళితయై వన్నగ తరుణియువోలె
 నిలఁగ్రుంగి మేనెల్ల మెలికలువోవఁ
 బలుమఱు - మార్పుమంటలు గ్రక్కుదాని
 మొకమొల్లఁ గప్పిటిమొద్దయై హృదయ

85

40

45

మిఁకిఁదాళ లేదంచు నెత్తివాటంగఁ
 దనునెల్లఁజెవట చిత్తద్విగ్రహ్య - భరణీ
 జనుదెందినట్టి యా జలదేవతయనఁ
 గననగు దాని, నక్కము దోడనామె
 మనమెల్లఁగుమిలి పోయినది ధూతమున____
 వనలేదు నమభవింపనులేదు, ఒలిత
 వనశాక్షి పురిమిపైఁ బడినట్టియక్క
 శిరమును గ్రూయించి కుఱువునఁజేర్చి
 కుఱుమువీడ్వడుచుఁ జెన్నెఱులు నటించఁ
 దలనంది కనులఁజెక్కులఁ జెదవులను
 జలములు జాలల్లి వలవించఁ దొడఁగె____
 పటనుండి తొలఁగె నిరస్త పమస్త
 కటువికారుడు కుంభకారభక్తుండు
 నంతలింతల వారలదియేమటంచుఁ
 జెంతకుఁజేరి ప్రశ్నించరు భక్తి
 తెల్లమైనదటంచుఁ దీంద్రగాఁబలికి
 త్రుళ్ళితతోడఁ జేతులు ద్రిప్పినవ్వి
 రావకువులతెట్టులవ గతంబగును
 శ్రీపతి విరచించు చిద్విలాసములు!
 గడచె దినంబెల్లఁ గమల నేత్రలకు
 నెడఁదలు గడలించు నేడ్పులితోనె____
 భనుదెంచెను ప్రదోషసమయంబు - నెఱుసె
 విమపీడినెల్లడఁ బెల్లఁజీకటులు
 ప్రమదా విలోచన బాష్పనంకలము
 వమరంగ భుజియించె పన్నంబుమగఁడు
 భుజియించిరోలేదొ? పూఁబోలు లేమి
 భుజియంత్రు____ధూతమే భక్తివారలకు,
 పదియేమి పిత్రమో! యా కుంభకారు

50

55

వదనంబు నేటికి వాడుదేలివది!

కనుగొనలందుఁ జిక్కని ముత్తియమ్ము

80

లనునట్లు బాష్పమ్ములలమినిల్చినవి

యింకఁజూడఁగలేదు నిల్లాండ్రతీరు

తికమకలాదుడు దేవురిందును—

గడవడి నొక్కయేకాంతమోహిణి

దడవి కూర్చొనియె—బాధ వివశుండు

నిట్టూర్పు గాడ్పులు నిలిడమైరేగ

దట్టపు పగపు చిత్తమ్ము గ్రుమ్ముంగ

తలపులు తీగలై మెలికెలు చిరుఁగఁ

దలపోపె పీఠి దళిత చిత్తుండు—

85

ఇంక దళితనోయి యిందిరాజాని!

నకలేళ! తారకాక్షర గుహాహరిక!

యింగఁబరీక్షించిన నిలనాడు బ్రదుకె

యగుమ కృత్యంబు మాయాతితప్తతి!

అనులకునన్నుఁ బాషాణ స్వయావ

మునుఁజేసినావు నా పుణ్యముల్పండి

వచ్చిన భార్యల బ్రదుకెల్ల వదవి

విచ్చిన కెందమ్మి విదులఁజేసితివి—

నాయంటికొక దీనమైయుండినట్టి

యాయసుంగును గూడ వార్చిమేసితి

యేమి చేయుదువోయి! యింక మారమణి!

70

నామావనంబెల్ల పలిగి పోయినది

యిగ భరియింపను బ్రదుకెట్లులనైన

పగఁదీర్చి తీసికో! పండరీనాథ!

రాతినాతిగఁజేసి రక్షించినావు

పీతియే! ననుఁజేయ నిలుపుజ్ఞానిండ,

మనసున్నదే నాకు మగువా! యటండుఁ

బసవి చెప్పితిని నా భార్యకుఁగాని
 నమ్మదు, దానిని నమ్మనిచ్చితివా!
 నమ్మునెట్లు! నామనమ్మున్నదాని
 కిని గుఱుతేమిరా! పనజాయతాశీ
 చనినట్టి మతునికై పవటగుండంగ
 నొకసారి గాకున్న నొకసారియైవ

75

నకటా యటించు నప్పవనిచ్చినానా!
 తలమున్నులయ్యెను క్తలపాటు బ్రదుకఁ
 దలము గాదింకనెట్లులనై నఁ - తి త్త
 శాంతినొనంగు పేదాంత విహార!

వంతంబు నకునిల్చి భరియింప బ్రాంతి
 యునినంత హృదయంబు వందుండి యొకటి
 వివవచ్చె నాకు - 'వందినది నీకర్మ
 తడలేదు దైర్యంబు దలగతు - మొట్టు
 విడువకు మని దాని విన్నాఁడొలేదా!
 పవతెల్లనెట్లుపోయినదా! సంకోచ
 మువముఁ జెంగించెను తనువునే మఱది
 వండుకొన్నాఁడంతఁ బందరినాథ
 మండింక చిత్తుండు, మదినున్నవంత
 యంతరించిన నిద్రనందె నాతండు—

80

చింతాతిరేక నిర్జిత బుద్ధులై న
 పడకులేమీమి పంజాంబుకొనిరా
 యొడలెఱుంగక నిద్రనొందినయట్టి
 ప్రాణనాథున కిఱువక్కఱఁజేరి
 వానిపాణి యుగమ్ముఁబట్టి పేరెదల
 పదిమిఁకొన్నాడు మాయల మన్నుడుండు
 మదిరాజులను మొత్తమానరంబుగనుఁ
 గనువగలనుఁ జారతలు నుక్కుజాఱెఁ

85

దనువులఁ బాలకల దండదిరేగె—
 జనుమొనలుబ్బెఁ బందిన నవోద్రేక
 మున, తై కవిదెఁ దటుక్కునఁ గమల్దెఱుచె
 మగ దెవ్వరో నిద్రనగవడి దురుసు
 మగువల చెయిని సూటిగఁజెప్పినట్లు
 తన హస్త తలములు తడయకఁబట్టి
 చనులపై నిడికొగ్గు రానలఁజూచి
 తటుకున దెమరించి తన హస్తములను
 కటకటా! మీరెట్టి కట్టడికార్య
 మునకొడఁగట్టితిరనుచునె లేచి
 మనమున కోపంబు మల్లడి గొనఁగ
 బలవంతమున నగ వెలయించి - యంట
 నలుమూలలనుఁజూట్టి తళ తళరీను
 కొడవలెదెచ్చి యాహారావదార
 మడఁగంగఁ దగిన ప్రాయశ్చిత్తమనుచు
 రెండుచేతుల నప్పిలిపించి కొనియె
 బందరి నాకుని బాసకై వాఁడు
 కుండలతోఁదెచ్చి క్రుమ్మరించినటు
 నిందె - గేహమునిండ వినిడమైనల్ల
 వానికాబాధగాఁబట్టినేలేదు
 మానవ విష్ణుర మధ్యంబునందు
 శ్రీ పాండురంగుని జెలుపుగా నిలిపి
 పాపాప వోదనప్రపణ! నాయును
 ద్రోవరాయనుఁడు జేతులనెత్తి లోక
 పాపన వాక్కులఁ బ్రార్థించుచుండె
 చూచిరిబ్బారుగూడ మదతులు మదుల
 గ్రాచెడు వాకుంభకారుని చెయిది
 పకపకమనివచ్చు - చట్టనివచ్చు

90

95

1300

వెకలివచ్చెదనెల్ల పెకలించువచ్చు
 పెద్దయిల్లారికిఁ నిచ్చివట్టివదా!
 తద్దర్శనంబునఁ దలగనివచ్చు!
 వచ్చుతోడనే యేర్చువారంభమయ్యె
 తెచ్చుమంటని చావులేక పేనుది
 నిలువలేదింక నానెలఁతకేమేమి
 తలఁపులు దోచెనో! తలమోడుకొనుదుఁ
 బరువెత్తఁదోడఁగెను పండరిపురికిఁ
 దఱుముడున్నట్టులెవ్వరొ! పెన్నునిలది
 రచుతఁ వెన్నెంట బగోరా వారె వెర్రి
 ప్రమదంబుతో రక్తరంజితఘూర్తి!
 యాయుర్వృధి పరుగునందికోలేకఁ
 గాయంబు తూగంగఁ గమలదళాక్షి
 వెనువెంట వంటిపాఠెను చిన్నభార్య
 ఘనకరాచేచి కలంకదేహ
 దళితపర్వాళ బ్రోజ్జలదగ్గిరుండ
 తులిత హృదయ నిలఱిలధరహరి
 కదగుదృకలిత అమనభాగ బాష్ప
 నిదయ నీరంద్రితనేత్ర యధ్యూధ
 వదరుపల్లంబిని పొడించకొక్క
 యదఱునఁబోవునున్నది తనసుఖము
 తుడిచిపేనుయట్టి గోయఱనేత్ర
 వడుగుట కొఱకొన్వాయాన్వాయములను!
 తెలతెలవాఠె దిక్కులఁగాంతిగూఠె
 కలువలకందు లోకమ్ములవిందు
 జక్కవ కవలకాయ్యెక్కెడుమందు
 నిక్కు-కెందుమ్ములనిలిడకొతుకము
 గగనంబుకొడవు దిక్కుమినిరచుఱుఁ

5

10

15

దగవడెగమలా వ్వుడంతరిక్షమునఁ
దళతళమవివెల్గెఁ దరుణార్కరక్షింఁ
కలితంబులొడు రంగునిగుడిగోవు
రముల దీపండు వారణాశ్రమములు
ప్రమదమ్మునింధార భక్తులందఱునుఁ
జేరిరి వాకిలుఁ జిత్తుబాధారుఁ

గోరికలూరఁగనొమనానతోడ —
నామదేవుడు భక్తనలిన బాంధవుడు
నామదేవుడు దీన నవనీరదమ్ము
నామదేవుడు లోక నాయకఁబుడు
నామదేవుడు మోక్షకామినీధవుడు
నామదేవుడు విజ్ఞానసాగరము
నామదేవుడు రంగుని యరిగిపు
పొందురంగుని లెంక వందరీశ్వరుని
గుండె వందరినాథుఁగూరిమిఁకొడుకు
రంగండు జరియించుశృంగారవీధి,
రంగునినవ్వలు లొంగారచోటు
నామదేవుడు మహానందపూరితుడు

20

శ్రీమానిసిద్ధిత్త నేనధిమైవ
గోవిందునకు మేలుకొలుపులు నాద
భావంబు చిగురింప వచ్చియున్నాడు
వలుకునల్కును సురాభరితంబొనర్చి
వలుకుచున్నాడు ప్రాణలుకులకొనలి
మెలఁగు భావములెల్ల మిళితముల్లాగఁ
బలుకులచెలికిఁ జెక్కిలి పుల్కరింప
వరమపూతమ్ములభంగ గీతములు,
వరిపూర్ణ భక్తిభావమున మేన్మఱచి
యాడుచున్నాడు అయామసారముగ

25

బోడిమి తనకరంబు తట్టితట్టి,
చేరిననులెల్ల శ్రీకాంతభక్తి
పీరుని నదమలాచారుని నామ
దేవునిఁగమఁగొని - దేహమ్ములుకు

80

భావించి, తదభంగ భవ్యవర్ణమ్ము
లనువాడమొనరించి యాతనితోన
ఘనమోదకలితులై కరములుతట్టి
నర్తించునున్నాడ, నలివాతక్తిరి
క్తిర్రనారతులు గ్రీక్కిరింపవారు
వారదారులగు నన్నెములు దేవ
వారంబు - నభమును వారులుదీరి

85

యంతటఁజేరిన దానంపులోనఁ
జింతానరాదీన చిక్కఁబాష్ప
కర్ణమితాంగి శ్రీకామినీరమణ
దుర్దమ మాయావిదూరవివేక—
కడువడిగాఁ గుంభతారునివత్తి
వడివవి చెవులలోఁ బందరినాడు
నుతులు నహంపలేదతివయెడంద
యతవినిష్కరుణతో నంగలార్చినది
యొక్కఁజేసిరిగ హోయంబు నకల
దిక్కులు బదులివ్వఁ దీవిరియార్చినది
నరఁచ. బాగువతుల ఫణితులునమ్ము
కరుణావిదూరు రంగనిఁబూజింప
చెడినాము మీరింతఁజేయకుండయ్య
దుడుకురంగునామ దుగ్ధపానమ్ము
నాకన్నకొరుతును నామనోధనము
నాకోరికలవంట నాదికొన్నాఁడు
నాదైర్యమెల్లను న్నయిబోవ

40

నాధవుహస్తముల్లుఁగిందివాఁడు
 నాచెలియలి యోచనంబెల్ల మీఁ
 గాచిన పెన్నెలగాఁజేసినాడు
 నాయులుగూలిచి నామఖమెల్ల
 మాయంబుగావించి మర్మంబులేచి
 గోరివిధాన యీగుడిలోనఁజేరి
 మూలనక్కినవాఁడుఁడ్రుమ్మ నేవిరుతు
 వసుకొన్నవాఁడో! యేమయినఁగాదిమ్ము
 వనజోదరునిగుట్టు పైటికిఁదెచ్చదను
 నిటులఁబ్రాంచు నాయంతినిషించి
 తటుకుననెల్లరు దలఁగిరంకటఁ
 గలపెనాతలమునఁ గంజాక్షపాద
 కలితచిత్తుఁడు కుంభకారభక్తుండు—
 తాడుచున్నది రక్తపూరంబు - తెలియ
 నేరండుకుమ్మరి నిష్కరభక్తి
 మునిగి పూజారులు దనుదెంచియపుడు
 వనజాక్షునిదిర ద్వారంబుదెఱచి
 రాగమాపేయి! దివ్యజ్ఞానబోధ్య
 యాగస్వరూపుని - యోగప్రదీపు
 వచ్చిదానందు విశంకటభక్తి
 మధ్విత్తభక్తివిర్మలభావసౌధ
 శయనైకశిలు కాశ్వతుని - విజ్ఞాన
 మయుఁ జాండురంగనిమరులుదొలంకఁ
 గనుఁగొనెనోలేడో! సుననమ్మదంబు
 పెనఁగొన సురలెల్లఁ బిచ్చరింపంగ
 గళమెత్తిభజన విగ్రహగాఁగఁజేపె
 వలతయన్నదెలేచి నామదేవుండు
 తోదననసులు చేతులుదట్టికొనురుఁ

45

50

55

బాదిరి - పెన్ను, ప భంగిరీర్తనలు,
 అప్పుడుకుమ్మరి యానందభరము
 కుప్పకెప్పలుగాగ గొంతెత్తిపాడి
 కరములుదట్టఁజో గరములులెక్కడినీ!
 వజ్జికొన్నాఁడు దెప్పరమైనపు క్రి—
 కరములులేనట్టి కొంతకన్నడియె
 వరమపు క్రువకు, నెవ్వగదలకొనియె
 కలకటా! నేఁదుశ్రీతాంతునిభజన
 వటుపేయరాకుండ - మా స్త్రయగమ్ము
 దొంగితి నని - యెంతకరుణాకరుండో!
 పరమేశ్వరఁడు భక్తులౌవంశువండు
 తలపోత మీదముపే తడవుగానొవఁగె
 మొలంబునట్లుఁజేతులు, వానిఁజూచి
 యరుదొందినాఁడుకుమ్మరి గాఢమోద
 భరముననిలవెల్ల విరులుపూయంగ
 దడదడఁబరువెత్తి తడఁబార్కనేత్రు
 నడిగులఁబడినాఁడు మా స్త్రముల్మోగిది
 కన్నఁగొనెనీనింత కమలదళాక్షి
 కనులునమ్ముగలేదు గమకనిపాఠి
 ముట్టుకొన్నది కయంబులు గాత్రమందె
 పుట్టిసమీ! యింకఁబువ్వారఁజోడి
 మనసునిల్వగలేదు పవనాశిపాద
 పవనంబులందల్లె వ్రాలిపోయినది—
 యలనల్లనటఁజేరె తెలువంపులరజే—
 యలనకరీర ఎచ్చిలఁజ్జ కుంభ
 తారునిరెండవతలికి యాశ్చర్య
 పూరితయై పూర్ణపూరుషునెదుట
 విలసివడూరకొడలవంచి యేమి

80

85

70

నలువంగదోచక చంచలహృదయ—

నలుపుగావప్పుడు నారాయణుండు—

పలికెగుమ్మరి పెద్దభార్యను గణని

తలనెత్తిచూడుము - తలిరాకుటోడి

చలువనెన్నెల నివ్వ పొరు గుల్కంగ

నిలిచికొన్నాడు నీ నెవరులవంట

జిలిదిలివలుకుల చిన్నిపావండు

మెచ్చికొన్నాను నీ యర్పంబులెత్తి

కిచ్చుచున్నాను గతించినశిశువు

తై కొవనమ్మ! కరములపొది

కోకంబు విడువుము కుద్దవివార

నందేమామేటికి వర్వలోకంబు

లందుల్రుద్రుడైవట్టి నత్యమ్ము

చండరినాడుని తానించువారి

కుండగారాదెట్టి యుమ్మలికమ్ము

లనిపల్క- కరమెత్తి యంకగొరాంగి

చనణవాళునిఁజూడ వానకొగిలను

మలుపుల్లమని చిలు గజ్జెలుమోయ

చిలిపినవ్వలతోడఁ జెక్కులువూయఁ

గలకలమమదు మేళింపవ్వ పైడి

మొల్లతాడు వరుమున మురువుగుల్కాడ

కరములగొవలు కంకణములుమెరయ

నెలయఁగుంతలములు నిటలంబుపైవఁ

గనుదోయినెలమిమ్ము కాటుక పెనుగఁ

దనమహానందంబు - తనకోర్కెవంట

తనదుముద్దులగిత్తి - తన భక్తివలము

తనపొందురంగడు తనయుండు చేతు

లెత్తి తాచుడు మందె నెవగవ స్రేమ

7b

80

85

తత్తఃపంఖన లేచి తల్లి - బాలకుని
 గరములఁగొని విగ్గఁగొనించినది
 యరులువ నిలుపెల్లఁ గరగిపోయినది
 చిప్పకూకటిదువ్వి చిలుకంబువృధికి
 యెప్పు యెన్నిదిసంబులయ్యెరా! విష్ణు
 నెడఁబాసి నేటికిఁగడకుఁ శిక్కిరివి
 యడఁజడియెల్ల మాయంబయ్యె ననుచు
 జలజాక్షి సంకోష పురికిత యగుచుఁ
 దలఁపులు మఱచి మిమ్ములఁదేరియాడు
 కరణి - బొంగురమట్లు గిర గిర దిరిగె
 మరలెల్ల నమోద వరవతులగుచు
 కరతలమ్ములు మోడ్చి కిరములల్లార్చి
 కురియించి రంతఃః గ్రోవ్వినాన—
 వారదుండు వగతానందుండు బాష్ప
 పూర పూరితుఁడౌచుఁ బొగడంగ దొడఁగె
 విశ్రిం మహర్షులు - నివిడ ప్రమోద
 ముఖరిత ముఖులు - నిమ్ముల జయోకార
 ములు వర్షిరద్యాత్య తోదయాపునకు
 ఫలితావ తాదుండు - పాండురంగనికిఁ
 జేరిన జనులెల్ల చిక్కఁజాళ్పర్య
 నీరదిమగ్నులై నిడుగమలైట్టి
 కనుదుందీరీపింతఁ గలిసులావనాడు
 నమికమవర్షుండు నాచుదేవుండుఁ
 జిలువపెన్నెలలకు పైదోడులై న
 యలఁతినవ్వుల ముఖమందగింపంగఁ
 జనపుగుల్మఁగవచ్చి - ననజాక్షిపాద
 వనజంబులందువ న్రాలినవాని
 వరినరజ్జానంబు మఱచినవానిఁ

90

95

బరమ భక్తులకొజ్జ బంతియోవాని
 గోరాఁ గమంగొని కూర్చితొల్కాడ
 పారన ప్రతిమ హస్తములఁదాకి
 లేవన భక్తి విర్వేల బాష్పములు
 దీపందుఁ గమ్ముల తీర్చితో లేని
 నిలచినంతనే వాఁడె వీనుతుం డమరు
 బలికె మాధవుడు మత్పులగంది కొమరు
 నందింపబోయిన తెందంబుకలఁగి
 కందుఁగై కొనక శ్రీకాంతునిఁజూచి
 యారీతి విలపించె నారంగరంగ
 యేర మానవు డంద్రీ యింకఁబరిష్క
 పికందునాకేల! యాభార్యయేల!
 నా కంఠమునఁ జూట్టివానేల మాయ!
 తాళలేనిక మహోద్దామ! నాయోర్పు
 ప్రీతిసదోయ! పీశ్రీరామమునకఁ
 జేరిది కొమ్మందుఁ జిన్నయమూర్తి
 పీఠ నాథుండు నిరుపమజ్ఞాన
 పరిణత చిత్తుని భక్తుపీక్షించి
 పరమగుహ్యంబై న పైష్టవమాయఁ
 బరపెడుఁ జిరునవ్వువాఁడెకొనల
 నరుదారుమండంగ నమపమజ్ఞాన
 పేవది! పీకేలచింత నావసువుఁ
 గావింపు మాచంతఁగలుగదు గోఱఁత
 నిత్యము క్షుణ్ణమీరు - నిత్యవచిత్ర
 మత్కుడిర్లులు - పాపమల దూఱతములు
 భవనంబులోమంగఁబాని - నాయవ్వు
 నవతరించెదరు మీకవవర్గ సుఖము
 వందిగమగునె! నిష్కంకయమోయి!

1400

8

10

మందబుద్ధుల లోక మర్హులనెల్ల
 నమ్మత భారాపూర్వమైన నీ బోధఁ
 గ్రమముగాఁబూతులగావించి ఎదవ
 నత్తువులే నా నివాసంబునకును
 నుత్తమశీల యీ యువిద - యీ తాత
 నే, నన్ను గానెంచె యెలమిఁ శ్రేయించెఁ
 గాన - నీమెకఁగూడఁ గడఁగును ముక్తి____
 నీదిన్న భార్యను నిన్ను జేవట్టి
 నోదిన భాగ్యంబె బ్రోచును పొమ్ము
 వికలతమానుము వెలఁది మిన్నలను
 నీక విసగింపకు మీ యొట్టులెట్టి
 యన్ని యొట్టులు నేటి కంతరిందినవి
 నన్నుక గుణుల నీ సకీయలఁగూడి
 యనుభవింపుము ధర్మమైనట్టి సౌఖ్య
 మనినల్కి-ప్రకృయ వినుమితుఁడైన
 యాకుంభ కారుని యౌదలపైన
 శ్రీకామినీ క్రోడపీఠ కంఠమము
 దలకొన్నయట్టి హస్తంబుంచె, సంత
 నలువొప్పుఁగాక క్తనామదేవుండు
 కరములు దాచి విగ్గఁగొగిలించె
 ధరణీః దౌడపు కుమ్మరినిత్తుఁడైను,
 దివిదీటుకొన మ్రోపె దివిజ దుందుభులు
 దపులొలికించె నదృరల నాన్యములు
 చేరిన జనులల్లఁ జిష్టయానంద
 పూరితులై ____జన్మములఁ దరియించి
 రచ్చెరువేలఁ ప్రకృక్షదైవంబు
 నప్పరిత్రుల నేల కవతంబులూచి
 కొలువిచ్చియున్నాఁడు కలియుగంబందు

15

20

25

బలహీనులకు దిక్కు వండరీశ్వరుఁడు
 పొందురంగా యెందుఁ బల్కినఁజాలు
 నండనేయుండి సర్వావదత్వాపు
 వాని నాచుము భక్తభాగ్యహావమ్ము
 వాని నాచుము సర్వసావ మారకము
 వాని నాచుము శ్రుతి వ్రవవగంధమ్ము
 వాని నాచుము సుధావర్ష పూరితము
 వాని సేవింపెడు భక్తవర్మలకుఁ
 గాని కార్యములేదు కల్పవృక్షమ్ము
 కాచుదేనువు భక్తి కలిశంబులగుదు
 నామవాతుని నామ మనయంబు దలఁచు
 కలియఁగంబందు రంగఁడె దిక్కు వాని
 నలరిత నామంబె సౌఖ్యంకరంబు

80

(గోరాశంభాదు కథ సమాప్తము)

నరహరి చరిత్రము

పండురీ భాగవతము

నరహరి చరిత్రము

తరుణేందు ధరుని పాదంబులు దప్ప
 స్మరియింపదెన్నుండు సేదై పతముల—
 నలికనేత్రుని కళాకలనంబు దప్పఁ
 దలనందితర దై పతముల గాథలను—
 పంచాక్షరీమంత్ర పతనకత్పరుఁడు
 పంచకేంద్రియ దర్పవారణ మల్లుఁ
 దనుపను పుణ్య కర్మావక్తబుద్ధి
 ప్రణుతింపఁ దగువాఁడు భక్తవద్యుండు
 వీరమాహేశ్వ రాచారప్రతుండు
 దీరచిత్తుఁడు సమధీత విద్యుండు
 శివభక్తపద రఘుత్రిత మౌళి
 భవిష సంసర్గపాప దూరగుఁడు
 సదమలవృత్తి కంసలబిత్తుఁ దొకఁడు
 విధిజేసి పండరి వీటవసండు—

5

నరహరి యని వాని నామంబు నైక
 పురఃకూషణ విధావరిణతబుద్ధి,
 వీక్షింపదీంతడు, విర్త లేళ్ళరుని
 దక్షవిజేతృ భక్తం మన్యుడఁతఁడు
 పాండురంగని పాదభజనంబు విసఁడు.
 పండరినాడు రూపంబు గనండు

10

తారకమను కుహరా తారకోకిలము
 తారకప్రాణుండు తరుణేందు ధరుఁడు
 తరుణిందునేమి? శ్రీకరరామచంద్ర
 వరకాంబులు ముఱచిన యెట్టి

దురిమిల శివమనస్సరసీః భృంగ
 మరయండు శ్రీగంఠన్తే నమ హరుని
 నిరసంచువారల, నిఖిలవేదాంత
 పరిధిస్సరమ్మర్తి పాండురంగండు!
 హరిహరద్వైత భావానందవరులు
 దరియింతు జన్మబంధమ్ముల వలన—
 ప్రతి దినమ్మును చంద్రభాగ లో శ్రుతివి
 నాత భంగిఁ దానమ్మునిమ్ముగఁ దీర్చి—
 యొడలినిండుగ, బూది యొనరంగదిద్ది
 మడిగట్టి, దుద్రాక్షమాలలు దాల్చి
 చెలువంబుగాఁ గొండె ఎగవైచి కర్ణ
 ముల రుదురాక బోగులు చలియింప
 మర్రితార్జునదేవ మహితాయంబు
 వల్లవ చేరి విల్వార్చన చేసి
 వడ్డు నింటికిఁ బ్రతిమొచ్చి చూడంగ
 వచ్చంపు భక్తితో నంగమయ్యాగ
 అనందవాః పూరితాజ్ఞుండు పులిక
 లానిన దేహమై, యడుగడుగడు
 హరహరా! మురహరాభ్యర్చిత పరణ!
 తరుణ చంద్రకలాప, ధర్మికపాప
 తైవల్య కోటిర! కరుణాపటిర!
 భావుక భక్తహృద్యవజ్రాపార!
 గిరికామనోహర! గిరిక! యటంచు
 పురహరభక్త శిఖరుడై నవాడు,
 వానిశీవేశ్వరి, పతిహృదయంబు
 మానినీతిలకమ్ము, మన్మథవైరి
 చరణవిస్తానికవ్యవృత్తి, వాని
 పరమపుణ్యమ్ములు, పడసవరూప

15

20

25

మిట్టల శిశికందునే కాంతభక్తి
వట్టిన పుణ్యదంపతులకుఁ గొన్ని
నమములు గడఁచె, నిశ్చలమైన నిష్ఠ
క్రమముగాఁ బొందురంగనిఁ జేరె వీరి
కొలిచిన కొలుపు ప్రాణలుకుల కొనల
వెలుగు దీపంబై న విర్రలేళ్ళరుని
రూపాంతరంబై హరుండు నిక్కంటలు—
ఆనదుద్ధారకుండై న రంగండు

30

తనభక్తు నజ్ఞాన జనితమై మోక్ష
మునకు బాధకమైన మురపురహరుల
ద్వైతభావము నావఁదఱి వేచియుండె
నాతని యిచ్చకు నన్యభాత్వంబు
గలుగునే! మఱియట్లు గలుగునయేని
నిలుతురే బ్రహ్మాదినిఖిల దేవతలు!
పందరిపురి నొక్కఁబయ్య ప్రార్థించి
యుండె, పందరినాకు నొడికంటలుగాఁగ

దీనావన ప్రకాశీన దారిద్ర్య!
నానావివిధ లీల! నాదావతార!

35

నిన్నుఁ గొల్చెడు భక్తుడెన్నఁడుగాని
కన్నుల వీర్యబ్ధిఁ జన్నెయొందింపు!
పున్నామ పరకంటు బోఁగొట్టకొనఁగ
నెన్న సూనుఁడుగాడె హేతువు, వాఁడు
లేకున్నచో గతిలేదు జన్మకుమ
నాకొక్కఁసుకునిచ్చి నా పోడె దీర్చు
మీ కోర్కె దీర్చి తీవేని లోతే!
వీకొక్క నవమఱిచితమైనట్టి

మొల్లతాడు చేయింది మ్రొక్కుఁ జెల్లింతు
ఫలియింపఁజేయరా! పందరినాకు!"

40

యనుచు - రంగుడు తత్తా వని నాడు బయ్య
 జనకుడై నాడు చక్కని కుమారునకుఁ—
 గనులలోఁ దెలికాంతి గదలియాడంగ
 మనము హరించు నిర్మల హావలవము
 పెదవిపై మెదలాడ వదనంబుగమించి
 పొదివిన యలకలు ముద్దులు గురియ
 లలితశీష శేఖరములు చెక్కు
 రెలవిద్ది యరుణకాంతులఁ గ్రుమ్మరింప
 పండరినాదుని పరమాను కంప
 పండిత యట్లున్న బాబు వీక్షించి
 యమిత వమ్మోద కాలాక్రాంతునకును
 క్రమ విహీనములు వాక్యములు బాష్పాంబు
 భరితములగున్దులు వదములు చలన
 వరములు - పులక నందద్బాహు తనువు
 మనము పాంధ్రానంద మత్తంబు రంగ
 న్ముఖకు జీవనము పరిక్రీతమయ్యె—
 వడుగులఁ జీలుగజ్జెల్లలననులియ
 బుడి బుడి వడలఁ బావఁడు వడయాడ
 పాండురంగని దయాభరముగేహంబు
 మందనమైడుట్లు మార్కి-భావించి
 కిలకిలమనుచు నవ్వల బుడిచోరి
 ఛిలి పావండు ముద్దులు జారి బోవ
 నవ్విన యవ్వ, దానంద వందనుని
 మువ్వలు మ్రోగిన వన్వడి వినుచు,
 కరతాళములకనుగలముగఁ దరుణ
 దరణముల్నిర్మింప - కారద పద్మ
 పరిభవ కారియౌ వదనంబునందుఁ
 బరుగిడఁ జీలునవ్వ బాబుండు పాండు

45

50

రంగుని గుఱిచి యభంగముల్వాడి
 చెంగున నాట్యంబు చేసెడు పేజ
 తన యింటి దీపమై దయచేసనట్టి
 ననకాది ముని మనస్సంపేష్ట్యై న
 పేదపేద్యుండై న విరలేశయ్యుడు
 బోధవ్యరూపుడౌ పురుషోత్తముండు
 తనస్పృష్ట పిరికించి తానెనంతోష
 మున నాడుచున్న చొప్పున నమీక్షిండు,
 పతిజాడు తనకోర్కె ఫలియించె నేటి
 తని రెండు గమ్మల నిమిదు నీరములు—
 నీరంబులందాడు నిర్దరపుణ్య
 సారమ్ము సాత్వత, సత్తమహమ్ము
 పాండురంగుని రూపు భక్తజీవనము
 పాండురంగుని రూపుభవరోగహరము—
 సొగసులే పులకిండు మొగమెల్ల నైత్తి
 విగువుగా తడిముద్దు పెట్టికొన్నపుడు—
 అజివివీలములు కుంకలములనొత్తి
 చిలువని ముత్యాలు జిందించునపుడు—
 కలకల చలువ నవ్వులు విరియించి
 తెలిసులైలను దుఃఖాంతినిఁ జెందునపుడు
 వలపు నంపెగల తేకులఁబోలు కనులఁ
 బొలనంబుమెఱయుఁజూపులఁ జూపు గలిం
 చూచిన యవ్వుడు - సుమనోమనోర
 తాచితపేటి బ్రహ్మానంద వార్ధి
 దివ్యబృందావన దీప్తవరోహ
 మవ్యయ మోక్ష విద్యాదేశుండు
 మురళీవ్య వాయుతమూర్తి నద్భుత
 తరజై కయూనసాత్రంబు విర్భుజుడు

55

80

85

తననోము వంటగా దరిపెన మొవఁగె
వని పొంగుఁగోమటి యాపొంగులోనఁ
బడ వెత్తుఁ జిలుగారి పొరలవఁజోలి
పరమేశ్వరుని ప్రేమ బంధురాశిము—

70

తనసుతువకుఁ నభిధానంబొవర్చె
వజ్జిలాండు విర్ణయండు మచి వీరీతి
వానికోరిక మోక్షవదవికే మార్గ
మైనది రంగని యవ్యాజ కరుణ
వాని యిల్లాలును వాత్సల్యభక్తి
మాని పేవించె పుణ్యోజ్జ్వల మూర్తి—
ఫలియించినది కోర్కె - పొందురంగనికి
మొలకూలు చెల్లించవలయునో కాదో!

వారిని వీరి విచారించి బహు
వీర మాహేశ్వరాదారుని స్వర్ణ
కారుని దఱిసి కాంక్షనుఁ దెల్పినంత
మాటు దక్కి యర్థోక్తులలోనె

75

హరహరా యనిలేని యాలంబొనర్చి
హరభక్తువకు నిట్టులవమతి గూర్చ
వచ్చిన యీ పక్వప్రాయదెవ్వండు
చిహ్నరకంబు విచ్చిన మంటగముల
భస్మ సొక్కొత్తిపేయు పకువతి! వెగడ!
యనస్పద్విధుల తోడవా! తాల్మలేల!

ప్రాణలింగ నమర్చినా నిమ్మవృత్తి
ప్రాణములోవ్వయిననై వఁ దడవ్య

80

పేవలు పేయునే! చిత్తజాలాతి
భావింప నేర్చిన వరమ భక్తువకు
మదితెక్కునే! యవ్యమతి హీనకథలు
వదక వాదముసేయ వచ్చివానేర!

నందికేశ్వర పదాశించంబునందు
 దెందంబు సొగయునా నందంబులవము
 పోయినో తక్కుయఁ బూర్నిన భక్తి
 కూళి యెగుండెతోఁ గొనకొనవచ్చి
 నాపుర! రుద్రు కన్నను జగంబందు
 దైవంబు వేలువ్వుదా! ఏకబుద్ధి
 హరి విరించులు శివు సరిగావులనుచుఁ
 బరువడి వేదముల్యలుకుట లేదో
 వరమేఱ గర్వంబు పావంగఁ దలలు
 తఱగి పోవెనో లేదో యురగభూషణుఁడు
 హాలాహలపు చిహ్నులబరం తెల్లఁ
 గ్రోలంగ దివుర సురాళిఁ బ్రోవంగ
 వదలించి దాని హమ్ముని యాని జగము
 బ్రదికించినట్లె యాఫలాశ్చ కరుణ
 గోరని వారలెవ్వరుర! జడవి
 చారులు వీవంటి వారలు దక్క
 పకుపతి కరుణకు బాహ్యుడవైన
 పకుపా మహేశ్వరు ప్రతిపనుఁ జెలువఁ
 దలంచి వచ్చితివి నా తల యెత్తుదనము
 గొలిచిన శివుఁడప్పుఁ తలయెత్తిమాడ
 ననిరోష సంభృతుండయి యదలించ
 విని కన్నుగోనల తమవునయందు
 వినయంబు దొలుకంగ - విద్విత్తముండు
 వణిజుండు చిలువవ్యవృత్తియందు
 లనునిల్చి, నిట్లుల్ల వఁబెక్కిమ్ముదుల
 పతితులు — భవుసేవ భవరోగములనుఁ
 దొలచిన వృణామూర్తులు మీకు పీఠ
 నలుకఁగఁ బ్రాతె మావంటి మూర్ధులకు!

85

90

95

నేనేమియంటివంచెదఁ గ్రుక్కరోష
 మూనెదీ రా కిచ్చునిపైని దోషంబు
 నెందితినేమి! ముగ్ధుండు ధరుండు
 పంచాక్షరీమంత్ర పరదై వతంబు
 దైవంబు కాదంటినో! వక్రబుద్ధి
 కావరమూని తక్తవకారణము
 సేసితివో! దేవుఁడూచురజాతి
 గానఁబెట్టితివో! నిష్కారణమేల
 యరిగెదరయ్య! దివ్యావతారవతు
 మొలనూలు పేయించి - మ్రొక్కుఁజెల్లింపఁ
 దలఁచితి మిమ్ముల దఱిసనాకోర్కె
 తెలియఁజెప్పితిని - ప్రార్థించితిఁదమ్ము—
 కవకదాసుము పెక్కుఁడని దీవనేమి
 వివయంబు కొఱయయ్యె! విర్రలేకువతు
 మీసేవ గౌనఁగఁ గామింపఁగదాదో!
 యీవకలంబున శేరినవాఁడు
 దేవేంద్ర కోటిర దీధితిస్తోచు
 తానణ్ణనికవోప లవద విభ్రాణి
 పరమేష్ఠి భావనాంబర దివాకరుఁడు
 పరమదైవంబైత పాండురంగండు
 కమ యలంకృతులకుఁ దగఁడో! శంకరువ
 కుమకు, నే పరమాత్ముఁ డొరవడివాని
 నిందింపఁజెల్లువా! నిటలనేత్రుండు
 సందేహమేటి కంశమ్ము శ్రీహరిఁ
 తాండురంగని, కిదె వందెంబు పలుము
 పాండురంగనియందె తవమూర్తి దోచు
 కోపంతుటో! నేమి యాపించనేని
 నీపాదములు వట్టి నిటలంబువందు

100

6

10

ధరియింతు భూతి తత్కలంబు ను 'మ్మనుడు
వరణాడితమైన వర్పంబునోలె

మొగమెల్ల జేవురింపంగ మంటగ్రక్కి
భుగభుగ మనుడును పూర్వార మెగయ

కుంత తీవ్రంబు భూకుటి నుడివడగ
వపరాదునకు వల్లి హాయనియాద్ది

వలితె మాహేశ్వర భక్తుండు లత్తు

నిలువు మీ మాటలు నిలుపుము ప్రతిస

నిలువు మీ యలవేల్పు నిండు గౌరవము

వలుకు నెగ్గుబయల్ను వరహాసమేమి?

పొందురంగనియెందు భవమూర్తి చూప
కుండవీడను మఱియొందు మాటలను—

నీనుడి ఫలియందునేని నైష్ఠవము

నూనుడు తప్పదు నూనిబంబు

కానిమ్ము! వీచేయు కనకదామమ్ము

పూనిన విమువసే పురఃప్రీతిమండు

గజకృత్తి ధరియించి తరవడ్డుమండు

వజ్రకపాలమునూని యుజితనెమ్ములను

హారముల్దాల్చి చంద్రాభరణమ్ము

దీరిది చటులత్తార్తి యీకలోచ

వముతోడ హస్త సప్తద్వితీయం

ధమరులతోడ విట్టలముగఁదోది

కొలువిచ్చువండు నా కోమటి తనదు

వలుతుల మఱి యనువాదంబునీపె

వీరమాహేశ్వరా చారంబు గురునా!

వీరనైష్ఠవము సపార మీనాదె

శ్రీలింగవలనోయి! శ్రీలింగముగ

బాలరాజముల వనియేమి! తెమ్ము

15

20

తనకమ్ము, తెచ్చిన మణులు, చెక్కెదను
 పనిఁబూని కలుదుమీఱుట ప్రేమగను
 మణిచితి రంగని మధ్యప్రమాణ
 మెఱుంగను వీవు చెచ్చెఱఁదెచ్చి కొలత
 యచ్చినఁ దీరి యత్తు నీక్షణము—
 చివ్వుఱ కనుగల్గు శిష్యమూర్తి దక్క—
 పరికింప వ్యవధేవతలనేనందు
 నెఱుగుదునేతఱ! మఱుతువో! యేమె!
 నణచిన పందెంబు వత్సంబుగాఁగ
 నణకొని లేకుండవట్టులయున్న
 దనినల్కు బిడ్డు, తత్తాప్రది నవ్వి
 కనుగ్రేసఱుషఁ దృప్తి కనుంపఁమొక్కి—
 పందరినాకుని పాదపద్మముల
 యందనుఁజేరి దుఃఖాశ్రాంపిఁపగుడుఁ
 బరులచే దండింపఁబడిన బాఱుండు
 పరుషైతి తనతల్లి దరిఁజేరి పనవి
 పనవి యేర్పెడఁబంగి పఱిఱుండు రెండు
 కనులలోఁ గప్పిదు కావేరిగాఁగ,
 ననకారి మునిమనోధనములు గోప
 గణహృదయాహ్లాద కౌముదీర్వాత
 అంధకాంతక మానసార్థి భృంగములు
 ఎండుకన్యా మనశ్శీరవి మూర్తు
 అసురనాయక జీవహంతలు భక్త
 వసుదానపణములు వల్లవీమాన
 పశ్యతోహరములు పసుమతీమధుర
 తెక్యమండనములు కలికల్మషమ్ము
 ములు రంగవిధు పదంబులు కౌగిలింది
 విలంబించె - వీగతి వివశాత్పుడగుదు

25

80

85

వరమదుఃఖితులు మామొఱులొకింది

నెఱిదీర్చు ప్రభుఁడవు నీవుగాకున్న

నెవ్వరున్నారరా! యింకలోకో!

యెవ్వరినై న నీవే కటాక్షించి

40

యావద దొరికింపరా! పొందురంగ!

యావదుద్ధారకుండని పేరుమోస

కడగి భక్తగణంబె కావలై తేని

కడలేని కన్నీరు తుడువనై తేని

విలుచునా! నీకీర్తి నిర్మలమూర్తి!

తలమేదు నీ దౌర్బతవమును నన్ని

చేతి ప్రతివ నాచేసవ కావ

వినమంతైనఁ దప్పింపఁబోకోయి!

పొందురంగఁడు ఖిత్తవరతంత్రుడనెడు

నిందు వసూఖ్యను నిలుపుకొమ్మోయి!

45

హరవిరిందులకును వాదికారణము

వరదై వతమ్ము మా నందరినాథుఁ

డనెడు ప్రస్తవము తర్కంబుగాఁజూచి

కనులఁబెందువు గావింపుమోయి

యని మ్రొక్కి కన్నీట వడుగును కడిగి

వనజాక్ష మధ్యమ్ము పరిమాణముగొని

వీరమాహేశ్వరాచారవకాసఁగి

చేరె గృహఁమ్ము నిశ్చికముఁబండు—

కనకదాహము దీర్చెగంపలబిత్తు

చుటిగణమ్ములు పెక్కిమహాకమోరీతి

50

నెఱుంగఁజేతులు నెగడెను మింట

సురమందరీ వదకోపిలాక్ష ప్ర

సరణంబువలె కల్పితాని కాభాగ్ర

తరుణిసొలయ తతకాంతకాంతి

పరగినయటు లక్రభామిని లలిత
 చరణ తులాకోటి సంబద్ధకోటి
 మణిమరీచులు మింట మనరిసయట్లు,
 పజిజాండు నై కథావా విష్ణుహృదయః
 డయయల్ల వల్లన నడుగులు దూరి
 కయిమోడ్చి యాస్వర్ణకారుని దరిం
 నిలచివఁ చిఱునవ్వ మొలకలై పోవ
 మొల నూలుచెల్లించి మొగమున పొగరు
 కున్నతెవ్వులుగాఁగఁ గోమటిచూచి
 యొప్పుడు దర్శనంబిప్పుంతువన్న!
 యని లిట్లు నవ్విన - నా నవ్వుతోన
 మనమునత్రాచులు మలనవ్వునై న
 కమలారఁబారు పటంపన బాష్ప
 కణములు నారుక్మకారుని చరణ
 తలములు దడువంగఁ దలవంచి వినయ
 కలికమ్ము కాంతిరేఖా మండికమ్ము
 పలుకులో మపనిషద్భావంబు మ్రోయ
 పలికె పిగతి నన్న! భవరోగహారుడు
 పొందురంగఁడు మాళ్న వల్లవకాంతి
 మండికమురు జటా మధురమస్తమన—
 తారతాకమన మందర భూషణమున
 హరి వివీరి కంఠాబద్ధ మనుజ
 కీకన హార వికిరణ కాంతులను
 ప్రాకట ప్రమత గర్భార్పణీ పుల్లి
 తోల్లన వాసుకి పేల్లనంబులను
 మల్లికా విగదను మధురగాత్రమున
 నిచ్చుడ దర్శనంబిచ్చెడు పీఠ—
 తప్పదు నివిజ సంక్రాన హారకఁడు

65

80

85

భవమూర్తి నిక్కంటు వందరినాథఁ
 దవతంప గువ్వ ఎందాదిత మో
 యనుమాటతోన భక్త్యానేత మెనగి
 తనువు కంపంప నా కవతదామంటు
 గొని యాలయముఁజేరి కోరికలార
 విసతాతనయ ప్రాణవిఘ్నఁ జూచిహూది
 చూచి చూపులతోన సౌగం దెందమున
 వారా మగోదర వైభవఁడైన
 రంగవివదముల వ్రాలి దుఃఖంటు
 పొంగంగ గదగ్గఱుచు నెఱఁగు
 వెదల కందదుకుటై విజయకొనంగ
 వెడఁద మమ్మఱచుట్ట - నేచిన యూర్పు
 మంటలు తీవ్ర నిహ్మగములై వెదల
 కంటి పీఠురగ గండరువట్టు
 లోరంత ప్రొద్దుండి ఓయి! విరోహి!
 పోరాని పోకలఁ బోయితివంచు
 చేయఁగనిది నావ చేసతివంచు
 నాయందు దయఁపునామేమి తండ్రి!
 శ్రీకాంత! నానావ చెల్లించకున్న
 నీకు నాకుష్ఠఁగూడ నేటితోఁ దీరు
 బాంధవంబుని యజనలుకురోఁ దెలిసి
 బంధుర దుఃఖ వంశార్య మావంటు
 హృదయంటు వహ్నిపరీతమైనట్లు
 దెదరి, కల్లదవడి వివరుఁడై నిలచి
 నిలువని దుఃఖమ్ము నిలువంగలేక
 వలగి రంగవిదయ వాపైని నేరు
 తప్పనేమోయని తలరి, యుగ్లగునె
 తవ్వదంపని, లేని దైర్ఘ్యంబునాని

70

75

80

కరములు పడకంగఁ, గనకదామంబు
 పరమపూరుషుడై న పాండురంగనిఁ
 ధరియింపఁజేసిన ద్వ్యంగుశీమాన
 మరుడుగఁ దక్కువయైన, వీక్షించి
 తనువు కంఠంబ చింతాఞ్జరీతము
 మనము వాఙ్మచంక్రమణిమూలఁ జిక్కి
 వల్లదిల్లిన నవవల్లపంబువలె
 నల్లాడ, నిటలవర్మస్తమో చెమట
 యల్లన కాలువయై చెక్కులంట
 మల్లంబు గ్రుమ్మినయోని కలంగఁ—
 రోదనోచ్చాన ముక్రువరీత గర్భ
 మా దీనవాన లిప్తాపాంగ భరము
 పంతుదప్పువు కుగస్తమిత తేజమ్ము
 శంకా విమూఢ నిశ్చల తారకమ్ము
 కనుదోయి నిలవంది - కర్తవ్యమేది
 తన భవితవ్య నిర్దాక్షిణ్య వృత్తి
 దలచి రంగవిదయ తప్పునదేమి
 కలుషంబు లంటిన కారణంబుననా
 నన్నుఁ బరీక్షింతునా! విర్రబుండు
 నన్ను దూరముపేయునా! పాండురంగఁ
 డని యార్చి - నా పూజయందె లోపంబు
 గనవడెనో! యందు కరము చింతించి
 గుండెలోనెక దట్టుకొన్న దుఃఖమ్ము
 మండు నిష్కలయేటి మాడ్కిఁ బొంగంగ
 గళము వగులగు, విగ్గణగాగ వార్చి
 యలఁగూలి విలపించె నిట్టులాబిట్లు—
 వీమాయ దాటంగ నేనెంత వాఁడ
 శ్రీమానిసి మనస్సీవది! కృష్ణ!

85

80

హర విరిందులకు నూహ్యముగాని యట్టి
వరము గుహ్యంబైన భావత్కచరిత
మెఱుంగంగఁ దగునట్లు! యాకదరుణుడు
వరమపూరుష! నీడు భక్తులకింక
గతి యెవ్వరొయి! నిష్కరుణ చిత్తమన
వాకమేది నీవే వరీషింపఁ బాన—

85

లొక కడు విప్లవములఁ జిలికి
లోకే! నీవేవలొనైన కాంతి
యమభవింకమనిండు నానలపెండు
కొనిన నీ భక్తులకోర్కెలు క్రైంది
యెండఁగీరితిగా రించెదవోయి!

200

కొందలనడు సాధుకోటి కప్పిరు
యాదవీ నుధురాదరామృతా స్వాద
మేధుర రుచికన్న మిక్కిలియగునె?
హరిభక్తి వర్ణితలొ మూఢ జనులు
తరమిడి పెట్టు వాధలనెల్ల వోర్చి
యనమానములకోర్చి హావ్యంబులొర్చి
చవిలేని లొకక సంగతి కోర్చి
నీయండఁ జేరిన నీవు కన్గొనవు
మా యంతరంగమే మాడ్కి కాంతిండు!

5

తీరని యగ్నిచే దీపింపగును
భారాయమాణ శీవనమన యెండ
శ్రీకాంత! విదురచిప్పికమైనట్టి
నీ కటాక్షములేక నిర్వంగ గలమెయి!!
నా మనోధనమూర్తి! నా కంటి జ్యోతి!
నామోద రూపంబి నా ప్రాణఫలమ
నా కష్టముల పంట! నా యూర్పుగ్రోవి!
నా కల మృదు భావనాంబర చంద్రు!

నా మాతృదేవత! నా యదృష్టంబి!
 నా మాన మాణిక్య! నవరుచి ప్రబళ!
 యేలరా! నాపై ని నింత కోపంబు
 చాలురా! నాయోర్పు జర్జరితమ్ము
 పలుకరా! నాతోడ వండరినాథ—
 మొలనూరిలో రత్నములు చెక్కలేదో!
 చెక్కిన రత్నము చెలువుగాలేవో!
 చెక్కడమును నేర్చు చిక్కగాలేదో!
 చాలదో! రత్నసంపద ముకుందనము
 పోలదో! యేలరా! మూగతనంబు
 నా యెదనే గోతునా! ఖండములుగ
 చేయింతునా! వాని చెక్కిదామంటు
 నాయుష్ట తాప్సనంతాన రత్నములె
 మాయయ్య! చెలువుగా మాటించునేమి?
 ఏమి పీకోయ్యె దేవేళయటన్న
 కామితార్థములిచ్చు పునుమూర్తినుండి
 వాడుక మేమనిస్సన దీరవృత్తి
 తర్ల విసిన భక్త ప్రమోదమ్ము
 ఈ పల్లవకహన బామకీతలమ్ము
 పోషితామృత రస పూర్ణతాగుణము
 పరిమితాక్షరభావ పరిమళాసార
 పరిపూరిత దిగంత వలయమ్ము! పలుకు
 వెలువడె నీరితి వినవోయ! నేత్ర
 ములనుష్ట వాప్సముల్ పొంగులు వోవ
 నేల యేర్తువు? భక్తుడెడఁ గ్రుశ్శివంత
 జాలయ పాఠనా వరకచిత్తమ్ము,
 గోవు వెన్నుంబెడి కోడెవిధావ
 భావంబు దొంగిలి వరచిన ప్రయవి

10

15

20

పెనుపెంట మనమంటు పేదరుణిక్కి
చను, గతత్రవ, యధిసారికమాడ్కి
యనునరించెదిను భక్తానుమ్ము నేను—
మనసఱి కితవున్న మార్గఱి దూయ
మీనయై యుపవతి సూర్యమ్ముసూది
వాని రతంబులోపలి చవులెంది

25

తలపోయు వుంళ్ళరీ తరుణిమోహంబు
కొలదికి మిగులు భటలయెందు నాకుఁ
గల ప్రేమ నావాని కాంత కపోల
తలముల నిరెండ దాకి కందినను
నూయింపలేను నిక్కయముగ నేను
మూత దేవేంద్రాద్యమర కోటికన్న
గరుదుని కన్నను కమలఱికన్న
పరమప్రయంబు నా ప్రాణంబుకన్న
నాకు దగ్గఱివాఁడు నా భక్తవరుఁడు—
నేకాంత భక్తనమిజ్జ బుభుక్ష

30

దలకొనవాని తెన్నులు చూచిచూచి
కళవళవరు నాదు కన్నులు వాని
పూతాంబు దూళిని పూయంగఁ దలఁచి
యాతనవరును దేహము, వానితోడ
వలుకుటవలని తత్పరత వక్త్రమ్ము
కలగుండువరును నిష్కలుషమ్ము వాని
నానుమ్ము జనియందు ననువుతోఁ బొగులు
నామన మనిశమ్ము నాకును భక్త
వరునకు ద్వైవిధ్య భావమ్ములేదు
చరమేశ్వరుఁడె లేఁడు భక్తుఁడు లేక,
వన్నాశ్రయందివ నాభక్తు నెవఁడు
తన్నుల గర్వంబు గప్పకొందు

35

వానిపై నలుగుడు, వాని కిషింతుఁ
 గాని సంస్తుత్య మేకాంతమ్ము భక్తి
 లేక బాహ్యులార లివ్వడై యెన్ని
 బోకలఁబోయినఁ బట్టదువాకుఁ
 గరుణ, వద్భక్తి దీక్ష గురుడైన
 వరమ పూజ్యులమేలు బంతివో నిన్ను
 నేను పరీక్షింతునే! యేటి మాట!
 యా నిటలాత్త మహాభక్తుడైన
 కంసలబ్ధు - నిష్కారణునై
 పాంశులఁ దై వాఁడు భ్రమితుడై వాఁడు
 వాయందు గాన, నజ్ఞానంబు దీర్చి
 యోయన, నే వాని నుద్ధరిండుటకై
 వన్నితి, వింత యుపాయంబు బొమ్ము
 వన్నుగాభరణ దివ్య స్వరూపంబు
 వేద చూపంతు పీకల నీవంత
 నా నడుమునకును నవ్యదానుంబు
 వదులైన దనినొక్కి చలుకు మటన్న
 ముదితుడై వాఁడు నమోవాక మనుచు
 తలపంది, తత్సద కామరసముల
 కిలజాగి, మ్రొక్కి గ్రహించె మధ్యంబు
 కొలక క్రమ్ముట క్రొత్త కుకుకంబుమేన
 పులక నవ్యంబులఁ బూరింప మగిడె
 నండరినాథుని భవ్యరూపంబు
 రెండు కన్నులను నర్తింప భక్తుండు—
 మధుఘృష్ణురార్ద్ర వహ్మవ నంజాత
 మధురత మానంద మాధ్వీక మత్తు—
 దనిరళ పులక పుష్పాచిత దేహఁ
 దనదాత లలిత హాసాత్మక కేత

40

45

50

ల కబోల దీప మాలాయక కర్ణ
 వికర కుండల ప్రతినిమిత కాంతి—
 శ్రీనికేతన భద్ర ఎంహననాయ
 మాన నిటాల కడ్రు తరోర్వ పుండ్ర
 దపళిత నకల భక్తతతి చిత్తుండు—
 శివకేశవాద్వైత శీలుండు, రుక్మ
 కాదుని దఱికి కంకాళ భూషణుని
 కారుణ్యమునుఁగోరు కంవలఱత్తుఁ
 డల్లంక దూరంబునందె పీఠించి
 యల్లవ నగి, దక్కెనని చిట్టమిడిచి
 చిడిముడి పడుచున్న చిత్తదానలము
 గడవనేరక తన కన్నులయందు
 వనహాన్యభరము నాట్యములాడ పెదవి
 కనటాదరంబును గరళంబు దొలుక
 నెదురుగఁ జనుదెంచి యేమోయి అంద
 విడుకేటరు వియోగ పేదన నరిగి
 కాదుకొన్నాము పీ కరుణకుఁ దండ్రీ
 మాడవపుల మంభి మమ్ము నివారి
 తఱిఁబ్రోవకున్న దుస్తరభవ వార్ధి
 తరియింప నెయ్యది తరణిఁ విర్బలుఁడు
 గ్రూయించెనే కద! కనకదాసుమ్ము
 నహిమౌళి దర్శనంబున్ననే మాకు
 నబ్బకుండిన వైష్ణవాచరణంబు
 దబ్బరకద! శైవ తంత్రంబు స్వీక
 రింతువే కద! చంద్రభృద్గడ భక్తి
 మంతుఁడపై వీర మాహేశ్వరులను
 పేవింతువే కద! చేపన ప్రతిప
 ణావిననా! పత్మనాభ్యము దబ్బ

55

80

ఘోర రౌరవ బాధ గూరింగఁ దలఁతొ!
 యేర! వల్క-వటందు నెకవత్సమాధ
 నంఁతి నవ్వల పెరిగజ్జల కొక్క
 చెలువంబు ఘటియింపఁ, జేతిలో మన్న
 కపకదామము చూప కంసలబ్ధు
 మనము తీవ్రాశ్చర్య మగ్నుఁడౌమే—
 చలుకు వల్కన నిర్మి పొందురంగందె
 పలికింప—నీచూడ్కి భాసింపెవాడు
 నీ పచిందివదెల్ల నిజము! నా ప్రతిప
 పోవడు - సత్య సమూహము గాదు
 పొందురంగనిఁ గొల్చు భక్తుని బ్రతుకు
 పండిత పాద కంఠాత సేవనము
 భవ తరణంబు తద్భక్తులు ప్రచుత
 నివహంబుగాక వన్నే! మర్త్యులసగ
 మాహేశ్వరులపాద మధుర శీర్షంబు
 లాహరిగ నవీరితో జ్వలితములు
 శంకర భక్తభాషణము సమ్మోహ
 నంకట దావాగ్నిచయము! తదంబ్ర
 సంవర్క పుణ్యసంచయ వాసతము, ని
 రింప దుష్ప్రవృత్త రూపిపాళి నైక
 భవ్యతపః పరిపాకాయితంబు—
 సేవ్యుడౌ శంకరు సేవింపఁ గలిగి
 వాని చింతవయందె వర్తిండుకంటె
 మానవునకు నింక మహానీయమెద్ది!
 యావేళభరమున వన్నానె కాది
 మీవంటి భక్తుల మృదులాంబ్ర సేవ
 పావనతూతి సంభరణంబు! దేవ
 దేవ శంకరపద దీక్ష—నా పుణ్య

65

70

75

పలమదెంతటి దయాభరము నాపైని
 గలనో! నల్లరు జ్ఞాపకంబెరియించి
 పురికొల్పుచున్నావు! భూతేశ చరణ
 పరిపూజ నాచార భద్రనంగతికి
 నీనె నదురుడవై నిలచి, కాంచి
 నావు, నాపాలి దివ్యావతారుడవు—
 కంపల బిక్తుని కనుగోనలకవ
 తంపమైనది దృష్టరదహాశ రేఖ
 గమనించినాడు భక్తకుల మండనము
 విమలదయాభర వివశజీవసుడు
 వినయశస్త్రియి సంవిన్మూర్తివై కార్య
 దనయకలాదుని యవలేపభరము—
 మణివల్కెనో పీఠమాప్తేశ్వరుండ!
 హరిహరులకు భేదముజ్ఞాన కృతము
 పరమేశ్వరుడు గొల్పు పండరినాడు
 పరమేశ్వరుని గొల్పు పండరికుండు—
 పరమపూరుషుడైన పాండరంగండు
 పరదైవతము, అండపరకువు నకత
 నక్తులు కావి పుష్పంబుమఱియే—
 రిక్తవాదములతోకృతము—
 కిసమూర్తి నగుణమై చెలగినయపుడు
 భవనివారకుడైన పండరినాథు
 కలుముల చెలి చెలికాని విర్గలుని
 దలఁచు నిర్గుణునిగా కాను విర్గలుడు
 పరిపూర్ణ భావుడై తాంచినపుడు
 పరమేశు మదిలో నుపాించుచుండు
 నిలుపురకును యావ మెష్టంగలేడు
 నిలుపురు యావ నమేదితుల్నిజము

80

85

80

హరిహరు లిలుపురటన్నదే మిత్య
 హరియే హరుండు నా హరుడే హరియును
 ప్రళయకాలమునందు భయదంబుగాఁగ
 వెలరేగి జీవుల క్షించునపుడు
 హరుఁడంచు, ప్రాణినంహతుల నిర్మించు
 తరుణంబునందు విధాతయటించు
 ధరణి నర్వము దయార్ద్రమనమ్ముఁడగుచు
 భరించునపుడు విశ్వంభరుఁడనుచు
 నానావిధంబులు నామరూపములు
 గాని నర్వేకుఁడొక్కఁడె నిశ్చయము—
 వాడె నా తండ్రియో పాండురంగండు
 వాడె లోకమ్ముల పతితపాపనుఁడు
 వాడె పలున రథప్రాచీతవనుఁడు
 వాడె గోపీ మానవకృతోహరుఁడు
 వాడె క్రుతిస్మృతి ననముత్తగఁబము
 వాడె దీనావన ప్రత దీక్షితుండు
 నవాయంపలేదు కంఠల బత్తచిత్త
 మువాచుకుటావ్య దై నాభివర్ణనము
 దాలింపవోయి! ప్రజ్ఞావాదములను
 గోల! భట్టువిధాన కొఱమాలి పలికె
 దేది దామంబునందిమ్మున్న భక్తి
 మాధుర్య భృకంపమానంబు - కరము
 దాచి వివేకముద్రా ముద్రితములు
 పూదివ చిలునవ్యూహకలునెలయ—
 నొనగుటతోన దామోదరుచుధ్య
 మనదు నీచేసిన యట్టిదామంబు
 పడులైన దిదెకొమ్ము పట్టికెచ్చితిని
 మధునైరి చుధ్య ప్రమాణమ్ము మూల,

95

800

5

తొలిసారి పొరపాటు తోచినదేమో!
 చెలువమువక్షఁగూడ చెలువమో విరలు
 నాకృతి తోచినయంత చిత్తమ్ము
 నాకవశమ్ముగా నాట్యముసేయు
 నేనేమిసేయుదు నెంతకు దింపఁ
 జూనిన నిలువదు ముగ్ధకురంగ
 భవలమ్ము నా యీదొవంగు మన్నించి
 యువకృతి గావించు మురగ భూషణుఁడు
 సంకోషమొనఁబ దర్శనమిచ్చునీకు
 సంతాపముదుగు మేదకృతినై న
 వీసేన వీచేతనే పొందవలయు
 భాసురమూర్తియో పండరినాథుఁ
 డనిపించిన హృదయాంతరతాప
 విని గూహనైక ప్రవిష్టయత్నమ్ము—
 నలన నిశ్వాస ధూమ్యాశ్వామవర్ణ
 కలితమ్ము శశ్వద్వికారావ గుప్త
 తరతదంతర్గద్ధారికకృతక
 హర్షాపదాత విర్షాంకరభరము
 తిలతందులన్వాయదీప్తమ్ము పెదవి
 పెలపుల నెలనవ్వెదిత్తడి గురియ—
 మొలనూలుగొని, రేపుప్రొద్దవ రమ్ము
 చెలువుగ దీర్చియిచ్చెదనని వలుకఁ
 డలనంది భాగవతావతంసాయ!
 దళితపాపాయ శితకరకోటిర
 భరణతులాకోటి సౌమ్యచిత్తాయ
 పురుషోత్తమాయ వమోవమ యందు
 పుడిమిపై పాష్టాంగవటి దండమెఱిగి
 యడుగుడుగువ మాధవాను చింతవము

10

16

20

చెలగంగ గృహమునుఁజేరెనానిప్పు—
 నదికలోచన పదాష్టాశింద రంగ
 పల్లితాయత సర్వవాసనామయుఁడు
 తల్లి నప్పత్తి సంద్యాకాలపూజ
 పేపె కంవలలిత్తు కివువకు, నర్చ
 బాసురాంగదువకు, ప్రమథవాధువకు
 పొలిలిత ప్రకృష్ట వల్లవాకార
 జాటజాటువకు, దంపచ్చంద్రకిరణ
 పరిణాహ సంపదాపాదితాపాంగ
 తరుణావిప్పద్ధికి కందర్పదర్ప
 పొగరాదామ భీషణ కుంభసంభ
 వాగాధ కందరదగ్గినేత్రాంత
 రుద్యదంగా రచ్చవోష్పలద్వాన
 నద్యోవిజయమూరతాయత దిక్కు
 నకు తద్దిశావిస్వ నత్ర సకర్త
 వికలప్రసంగాద్ర పేయకోటిర
 క్షేపదుద్బంధనాన త హస్తునకు
 విశ్వేశ్వరునకును వివిధప్రకార
 తోష్టాయమాన క్రతుభుజో ఘమాన
 సేవ్యపూరునకును నిందిరామణ
 మావన ననవుల్ల మందారమూర్తి—
 కావత నైతికి - వఖిలై కగతికి—
 ప్రణతపాలకుఁడై న భవుమూర్తి చెన్ను
 కనుల యానలు దీరగాంచెరు నవురు
 తరుజేందు కరవికస్వర జటాపాళి
 కరవిరి దండల వలరించునవురు
 వరదైవతము, ఖండ వరకునామంబు
 వరమకౌతుకమునఁ బరియించునవురు—

25

80

అష్టమూర్తికి జగదవనైతరతికి
 శిష్టరీతుల సమస్కృతి సచ్చిసపుడు
 కమలనిండుగ పీరు కరములనిండ
 పెనుగొన్న రోమాండ పీరున్నివహము
 గళము నిండుగదైన్య గదదప్పర్తి
 కల శరీరమునిండ కంపమ్మువృద్ధై
 వీరమాహేశ్వరా చారణ కృతను
 గౌరీ పాదవంకజ లగ్నచిత్త
 వరమ పాతివ్రత్య భరితవిచార
 కిరములు మొగిచి - శంకరుడేటి చూచి
 యుద్ధించె తర్కమోక్షనంద వరము
 పార్థకి కృతనిజ అన్య తత్పత్ని—
 కదనంతరమ్ము శీతల చిత్తవృత్తి
 మదతి వర్ధింపగ తూలినిపీడి
 తంబైన యున్నంబు తనివిదీరంగ
 సాంబ నామావళి అన తత్పరతను
 భుజియించి, వడువార్గ భువనంబులందు
 గజకృత్తి వాసుడే మునుడైనదైన
 మనుషూన్కి చెల్లించు నడియాస పూని
 కనకమేళం చెక్కెగడగెనా విత్తు—
 వందరినాద దివ్యరహిమభూతి
 మండిత చిత్తుండు మధుర అమ్మండు
 నంతక బాష్పవర్ష స్పృశకాక్షి
 భాంతర దుఃఖకంపాయమానకనుఁ
 దననక శీర్ష భాష్టాదవి యుక్తఁ
 దవణిత గాఢ దర్పాంధ కాయంబు
 కాంతి న్యరూపుడ్రాంత గోవింద
 చింతనాభావ నిశ్చేయన వరిచి

85

40

45

పరమపైష్ఠవైద్యుడైన బిడ్డు, గృహంబు
 పరువడి చేరఁజో - బాబుండు లలిత
 పరితముల్ - ముగ్ధభావ ప్రేంభితములు
 కలమందహాన వికస్వర యావ
 ములు కౌతు కాక్రాంతములు క్రమనక్రమ
 తల నటహృత్కంఠంఠల బర్జితార
 మృదు విలేదన పరిశీన్న నిర్గమము
 లదర మాణిక్యదృటాసార గుంభి
 తములు - చూపుటవల్ల తదజారవింద
 కమనీయములు నదక్రమములు ముగిస
 చిలుగజ్జయల నవ్వే చిందులు మీర
 పరుగైత్తుకొని వచ్చి బాహువులైతి
 యాకలి కన్నుల నప్పండింప -
 లేక లేక తపః పరితము బాగ్యమ్ము
 గాఁగ అద్భించిన కందునుఁ జాచి
 యాగ నేరక కన్నులందు ప్రేమాశ్రు
 వులు దూకినవి మేనపురికలునిండి
 మొలకలైవని కరమ్ములు సారె సారె
 జరియించినవి మధాసారంబు నోలి
 నిలువెల్ల శాక్రమించిన ప్రేమవృత్తి
 అనకున కంఠ హస్తమ్ములు చాచి
 తనయు గ్రహించి కుంఠలములు బురుక
 కరములు జడములై కంఠమ్ము దైవ్య
 భరితమై నా స్వామి! వండరినాథ!
 యని పల్కఁజోయి పల్కఁచు నోరురాక
 తనమది లోననే తలఁచుకొన్నాడు
 పరమ భవ్యంబైన వాత్సల్య భక్తి
 పరిపాక మిట్టిదెవ్వరు నేర్చినారు? -

50

55

60

చిలువవృక్ష తొడవు బాల్చిన మోమునందు
 సరమ గంభీరతా భావంబు దోస
 విషయ సౌరభభార వీక్షణ వంక్తిః
 దనవాళు పాదముద్రల నీడలొలుక
 ననురాగ శబలితమైవట్టి చిత్త
 మునకు వశ్యము బ్రోచి వెట్టంగ—
 తరుణ సుందరమైన తవమోచియందు
 సరమ పాతివ్రత్య భంగిమలలర
 మలు మల్లమను మాడిగములు ప్రాణేశు
 నలలిత వాసుంబు అయిండుదండ—
 చెలగుడువపువ్వ మంజీరముల్లవకుఁ
 గల భాగ్యమునకు వ్యభాసముల్వలక
 పుడమికి దీగవ పేయ్యం గోవునోలె
 నడదుదు వచ్చు మందాకిని నోలె
 తనువు బాల్చిన సతీ ధర్మంబు నోలె
 వనజాక్షి—కోవటివానియల్లాలు
 నెదురేగుదించి ప్రాణేశ్వరు దివ్య
 వదనాళి పాలిమ్మపై మటియించి
 జలములఁ గడిగి తత్సలలము శీర్ష
 తలమున భక్తికర్పరకవఁ జల్లి
 కొని గంగకును కోటి గుణములు పొచ్చు
 తనవతి శీర్షపాదములావమించి
 మొక్కి నిల్చినను, విభుండింద యమచ
 నకుమారుని చేతికందివ్వ - కమ్మ
 లను కదంబుల వయస్సృణంబులులుక
 కొని వెంట నడువ, భక్తుడు వ్రవేసెంచెఁ
 దనయల్లు, హరినివేదన పూత మన్న
 మును భుజించెనొ లేదా పుణ్యంకరంబు

85

70

75

పొందు రంగవి నామభజనంబు చేత
 గండరించినది నకల మందిరమ్ము—
 నతియును కతియు నిక్కలమైన నిష్ఠ
 చతిక పావన మైన పండరి నాథు
 నామముల్ పొందున్నారంత పూర్వ
 కామివీ కుంకుమాంకమ్మును వోలె
 కమలినీ హృదయకాంక్ష దివ్యమహాము
 తిమిర ప్రమల్లోక దివ్యాంజనంబు
 ధేనుభాసుర తపోదీక్ష ఫలంబు
 భామండు దోచె నత్రంబునయందు—
 ప్పావన సంరక్షద్యను సానంబు దీర్చి,
 మానివీచుతే నప్రచుచు నైమై మ్రొక్క-
 పెలపుల కొనల విచ్చిన చిలునవ్వు
 మొలకల తోడుత, మురహరభక్తి
 రస్త ని దీవించి యా పొందురంగ
 హస్త నిష్ఠైక మోక్షనంద కాంక్షః
 డవగతే తరనిందితాభిలాషుండు—
 క్షుతాంకరిక క్రతు సంపయుః డతుల
 నామ పారాయణానంద మగ్నుండు
 భూమిః దోడనై న పుణ్యహరుఁడు
 కడువడి నడచుచు కంనలబత్తు
 కడన త్రొక్కినయంత, కల కల నవ్వి
 ప్రత్యుషకాల నిర్వర్తిత భూక
 వత్సపావన విల్వవల్లవ స్పర్శ
 వరమ వవిశ్రంబు పాణితలంబు
 నరమదినైత్తి యాహ్వానంబొనర్చి
 జాగరారుణ కటాక్షమ్ముల యందు
 పొగెడు ప్రోత హావ్యమ్ముతోఁబాది

80

85

90

పందరినాథ భావప్పుగ్ధక్తి
 తండార! భక్తిదర్పణభూక! నీయ
 కరుణకు నవకులై కాచికొన్నాము
 తరుణేందు కోటిరదర్శ నోత్సవము
 లీనాటికై న పేయింతువో! లేదో!
 దీనాన ప్రతాపివంబుగాదో
 శ్వాద్యక పువన జీవపమిదె పోయి
 మూడపునకును దామంబు తెల్లించి
 పొందురంగఁడు తాను వరదై వమేని
 దండీకుమూర్తి ధృవ మిష్కటించు
 పలుకుచుకున్న నా పలుకులయందు
 జలికిన విషము చూచియు రంగరాళు
 వచనంబులోని భావంబు మూలించి
 యదలుఁదై లేకనవ్వరంబునందు
 దొలుకాడ - నా కళాదుండిచ్చివట్టి
 మోంమూలు గ్రహయించి వున్నరంబుకు
 వసుగులొ కరముల వంజరిగూర్చి
 మనకేక పరణవంగక నాననాయ
 ప్రసూతస్వరూపియ, భక్తిప్రదాయ
 నమదిక జన్మనే శాంతిప్రదాయ
 పురుషాయ తుభ్యం వమోనమ యందు
 పరమవినితుఁడై పలికి నిర్ణయి
 దఱిఁజేరి పెదవుల దొరకొననూర్పు
 విరిదమ్మికమ్మల నెఱువ నీలఁ
 బదమూలు గడిగి భువన మాత్రయైన
 భుసూదనుని మనోమందిరమైన
 ౨౮ రుక్మిణీనతి కంజలివట్టి—
 రియించు కరముల శ్యామమందరుని

85

400

దరిజేరి మొలమాలు దరియింపజేయ
 వరుదారగా నొక్క యింగుళమంత
 విగువైన పీడించి భీతుడై మఱి
 నగధారి ఎత్త వచనంబులు దలంచి
 ఫలియింపనేరక భావంబునందె
 బలిసిన తన మ్రొక్కుబడి నూహసేసి—
 యురియాడ మానన మెక్కింత తడవు
 కర చరణంబులు గదలింపకుండి
 పలవలనై నట్టి పదనంబునూర్చు
 తలకొని వాడిన తరుణాధరంబు
 గదిగి జాల్మి వణంపన బాష్ప
 కలితార్ద్రములు కటాక్షములతోఁ బాండు
 రంగని పీడించి, రాజీవనేత్ర
 మంగళమయి దయామధురిమనీను
 నకలైత జనని నైష్ఠవి యోగమాయ
 యకలుష బ్రహ్మ విద్యామంత్రమూర్తి
 నల రుక్మిణీనతి నార్దుడై చూచి
 గళము చలింపంగ నిలువెల్ల నజక
 తరుణ రాజీవ సుందరములు దుఃఖ
 వరితప్త భక్త జీవాతువుల్ మోక్ష
 సేవధు లార్దుల చిత్తముల్ సొగియు
 తావులు లలిత పాదంబులు కొగి
 రించి యన్మజ్జానమేది కోకిండఁ
 బంద భూతన్ములు ప్రతివాద మీన
 తల్లి! పితై వసు దయ గల్గలేదా!
 ముల్లోకముల నేలు ముర సూదనుండు
 కరుణ దప్పెనదేమి కారణంబుననో
 పరళభావమున విదారినవమ్మ!

6

10

16

పీదయ లేకున్న పీరజనేత్రు
 పాధింపవచ్చునే! జనని! భావత్క-
 కరుణా కటాక్ష, కింకరుడు విష్ణుండు
 వరదేవతీపు - నిన్ను భావించుటందె
 పరవశమృత్యు దివ్యత్రయాయూర్తి
 హరవిరించాదుల కందనియట్టి
 భవదీయచుతుల వైభవము రాగాండు
 లవిసేతు లద్భుతే యతిసుతి సేయ
 జనకుని హృదయమీ శక్తినినంబు
 జనని చిత్తమృత్యు పుష్పనమాన మెనుడు
 జగములో వడుగురి సంభాషణములు
 వగులాటొనర్తుమే! నాయెడ నేడు—
 ధరణికు పుత్రకు వరయంగవచ్చు
 ధరణికుమాతయెం దరసనలేదు—
 నాదోష మేమని నాయెందు నేడు
 భేదంబు గల్గె సంవిన్నయీ! పాప
 మలినదిత్తులకు దుర్మావబద్ధులకు
 కొలదులే యభిముఖ! కోటిర్బుదములు
 నిక్కంపు దయ మాకు దిక్కుగాకున్న
 నెక్కడఁ బోయెదమే! జగద్ధాత్రి!
 వని యేడ్చి తనుదానె యాత్మ కాంతించి
 మనము గూడగఁదెచ్చి మాధవజూచి
 దీన దీనము క్షతాధిగత సంకోష
 భావమృత్యు, విష్ణుయభావ దుంబికము
 పెదవుల యందులు విరుదుకపోవ
 వదనదయగు పెట్టిహాసంబు చేసి
 తనలోనమే యున్నదనుకొని మఱి
 వనలాజీ కటి సూత్రవట్టి గ్రహించి

20

25

30

యలన నేత్రములతో—నధిగజాయాన
మలిన ముఖముతో మాధవ విరహ
చింతాపరాధిన చిత్తముతో - ని
రంతర ప్రకట తీవ్రతర విశ్వాన
శబరితాధరముతో స్వప్నము నోలె
నినిడ నిదాను నన్నిటా మధ్యాహ్న
భీకభీకము మందవాతము పోల్కి
నేతెంచె బిత్తుని యింటి వక్కటికి—

85

పరమభక్తుని దీన వదనంబుపైని
గిరికొన్న కోక వంకిలత - కళాదు

మొకమున నవ్వెగా మొనసు నింటించె
నొకరి యేడుపు మఱియొక్కరి నవ్వె
చిత్రముల్ మూనవ చిత్తప్రకృతులు!
నేత్రాంబలంబుల నిండిన కవట

వృత్తి, కోమటి మది వికలంబునీయె
బిత్తు బొమ్మలువంచి వల్కెడులోనె

40

కనుల సీరూరగఁ గరములు దాచి
తనకదామముఁ బాపఁ గంపలవాని
యానందమొక నిమిషార్థంబులోనె

మీసమై నిట్టూరుపై నిలిచినది,
వెక్కిరింపగఁ బోయి వెలికిలఁబడ్డ
చక్కటియై మనస్వస్థుంబునందు
బరువడి తనతోకపై నిలుచుండి

వరవక్కుద్రొక్క యర్జున మాత్సర్య,
మారయు తన్నులయందున తెలివ్వి
యారగాఁ జూడని యట్టులు చూచి
కళలుడి పోయి శుష్కంబై వ మొగము
వలవలనై యార బయలుమఁ బోలి—

45

పొడమి లేనట్లున్న పొడినవ్వు నవ్వి
 కడివోయినట్లు వాక్యమ్ములతోడ
 జరిగినదేమన్న, స్వర్ణదామంబు
 అరకరనేత్రుని కటిబంధమునకు
 నొక్క యంగుళమంతి నిక్కంబుగాను
 తక్కువైన యది మాత్రంబిది కొమ్ము
 కొలది తెచ్చినన్న కోపంబు పెదవి
 నెలపులనే యా చేతిని దాది
 వన్నగాఢరణునిపై దైవమొక్క
 టన్నదో! లేకున్నదో! నిర్ధరింప
 నలేనను నదియాచ పండరినాథు
 తఁచిన పూనిక తన హృదయంబు
 తడుమంగ గాంగేయదామంబు గొనుడు
 ముఖపాదు రమ్మని నెఱినెచ్చరించి
 హరళుభాకార నిత్యాన పీయాష
 పరిణతచిత్తుడు, బత్తుడేక్కాగ్ర
 తనుఁబాని కాంచనదామంబు చెక్కి
 పనిఁబాని మరువటి వాసరంబుననుఁ
 జనుడెం వివట్టి యా పరసజనేత్ర
 ప్రణతి శీలునకు నప్పవముపేయంగ
 వాకండు గొనిపోయి యఖిలై కగతికి
 ప్రీతితోడుత నమర్చించిన ముఖ
 ద్వ్యంగుళి మానంబు వడులైన నెగులు
 పొంగగనేడ్చి - యేమో విచిత్రంబు
 జరిగెడునందు నిశ్చయముగాఁదెలిసి
 తిరిగి కంసాలి డగ్గరి ప్రత్రయమువ
 వినమితుఁడై యెల్ల వృత్తముపెప్ప
 కనుదోయి భాష్యవంకరితముగాఁగ

60

65

80

కరములు ముతుగించి కంజాక్షభక్త
 వరుడు, ముగ్ధముగఁబ్రాప్తవసేపె—
 పరమేశ్వరైక జీవన! యెంతవక్కు
 చుచిన మొలమూలు - చంకజాతినకు
 పరిపీవదేమి యాశ్చర్యమో! వాని
 వరమ వనిత్ర రూపము నాకంఠఁ
 బిడివ తక్షణమ నాయెడ విన్నురింది
 బుడుతనై పోదును, బుద్ధివశంబు
 గాదు నాతెచ్చెడు కటిబంధమాన
 మాదరజీయమైనదియో! కాదేమో?
 వివరింపలేను, ఏసే యొక్కసారి
 భువనపాలకు పృథ్వీమూర్తి వీక్షించి
 వచ్చిన, వీదిక్కు వదలుకోకాదో!
 వచ్చిత్తతానంబు మానువోలేదో!
 దయసేయవన్న! భక్తకులకోటిర!
 నయపితాదార! దీనత్రాణవివళ
 ములు యభార్థంబు! మీటొంట్ల హృత్పద్య
 ములు భవదుపకృతిమొనస వాచించి
 భావక్కవరణ రణంబుగాఁబుట్టి
 సేవింతువను, పూజసేయు పుష్పంబు
 గానిలఁబుట్టి నిష్కలుష వానవల
 నేనుపదరియింతుఁ - జేతు వీణవృ
 మందె త్వచ్చరణ దాన్వంబు రమ్యవృత్తి!
 డెందంబు కలువఁ దీంద్రీంపంగ కిరము
 పందు వజ్రాఘాతమైనట్లు మిడిసి
 తుండుడుతువ తోకత్రోక్కిన త్రాడు
 నాకృతి చిరచిరలాఘవ, నిన్పు
 దాకన కోతివిధమున వెగిరి

86

70

కనుల రుణమ్మునుఁ గ్రక్కపీక్షించి
 కనువు కంపంపంగ దంతముల్గొఱికి
 కటకదిమ్మంత మత్కటముగ వణక
 నిటల దేశమ్ముననెఱయఁ తెమ్మటలు—
 వదకలంబున విటు వసుధ ధట్టించి
 యదయుఁడై పలికె నా హరభక్తుఁడవుడు
 భళిభళి, యెంతటి భక్తుండవోయి
 తెలిపెరెమ్మింక, నీ తెక్కరికనము
 లావలించిన ప్రేవులన్ని యెంచెదవు
 భావంబె యొకతీరు పలుకొక్కతీరు
 సంగిటబెల్లంబు నాక్కటోపనము
 దొంగ! నాప్రతమును దోడవచ్చితివి—
 కులకిఱుఁడై పచ్చి గొఱివై కూప
 చిలువపై - చడినమ్ము చెఱువనెంచితివో!
 చాటుదానింక లజ్జానంద్య పృత్తి
 కూళి నిసనుఁగొన్న పౌరపాపంబు—
 వీరకై నాచారవిధి దీక్షితుండు
 తారకా కమనసుందర విన్నదర్శ
 నై నంబు భరియిండువని యెంచినా నో?
 దీనునివలె తరి తీపులువర్కి—
 యెంతకు దిగితివోయీ! మొనగాదీ
 పంతుకు వచ్చితివా! మెప్పువచ్చు
 కదలురా! యంక నాగడవ ద్రొక్కతుము
 విధుతలఁ గూర్చిన విశ్వేతు భక్త
 పరునితో తగునని పరిహాసమాడఁ
 దరమౌనె! ఏకు వృధా ప్రయత్నండ
 యనుచు, గడ్డించి బొమ్మనుదుముఁ దరుమఁ
 దనయభాగ్యమువతుఁ దానుదీగనని

75

80

85

కాశీర్షు కొందు రంగని గుడిఁజేరి
తల్లివ వృత్తి పాదంబులు పెనివి
వడియుఁ బె, భక్తుని భావంబుదెలిసి
కడతీర్పు ప్రభువు - రంగఁడు దక్కఁయున్నె!!

80

ఖరకరుండంతట గగనమధ్యమున
ఖరకరంబులు విద్వి కవకవవెలిఁగె,
పండరినాథ దేవస్థాన శృంగ
మండితమృదు, హేమమయములు కలశ
ములు సూర్యకరజాలములఁదోగి క్రొత్త
కళల గన్నవి దిద్దజైవ క్త భక్త
జనముల సందడి కాంతించుతోనె
కవక ఘంటల కలకల నివాదములు
నిలచిన నర్చక నికరంబు సుంత
యంత గూరివ క్రాంతి నందంగఁగోరె

85

దిక్కామిదీ మణుల్లిగురుచునఁగ
దక్కఁగ మధ్యాహ్న శంఖంబుమ్రోపె,
కనులలో బాష్పమోల్ కాలువగట్ట
మనమున దుఃఖమువృత్తమై రేగఁ
దనమ్రొక్కుబడి వికళంబయ్యెననుచుఁ
జనవియేడ్చుపెగాని భావంబునందుఁ
దలఁపడకండు మధ్యాహ్నమయ్యెనని
తలఁపడు తనకుఁ తరళితాపాంగ

ములతోడ నెదురు తెమ్ములు మోదననుచు
తలఁపడు దుఃఖమేతము ద్రొక్కుచున్న
మనముతోఁ బావిత్ర్య చురుచిమపీను
తన బహుప్రాణంబు తరుణి! స్వకీయ
కుక్తశోషోత్పకబుద్ధియై మోద
రిక్తదృష్టులను, నిరీక్షించుననుచు,

500

నెంతలానోద్రేక మెంతటికాల్కి
 యెంతటి నన్నివ్వ, యెవ్వరికంటె
 కడిది భక్తుండు, జగంబులయందు,
 బడఁతి దైవంబై న తర్తరాకున్న
 కడునొచ్చి జాగేల గల్గెనోయనుడు
 నొడలెల్లనుద్వేగ ముప్పతిల్లంగఁ—
 దలఁచుందు రునది తవయునిఁ, దండ్రీ
 తలఁచి యేదెడఁచుని తతవాప్సర
 బులితనేత్రుని, భరణులక శరీరు
 కలిత భూకీపాళి కలికాలకుని
 యూరార్యవెరవేది యువిద నికంబ
 భారజాందీ కలకృతనమ్ము చెలఁగ
 వలసొలవములు రిమ్యమ్ములైన
 లలితముల్ పొదమ్ముద్రలు నందలముల
 యందె యడంగు ప్రేమామృతపార
 తుందిలములు హవిర్దాసు వచిత్ర
 ములు, మేక కటాక్షములు నిత్యకృత్తు
 దులిందు చిలువవ్వ దోవంగవపు
 లక్షిందె నాత్మవల్లభు తక్తిమయుని—
 లక్షింది జాషుమాలా వరిక్లిన్న
 గళ భర్తృభావ విఘ్నవిరోధి చిత్త—
 వలుకనేరక బొమ్మవగిది నిల్చుండె
 జనకుని గన్నంతకనయుండు కనుల
 బెనగొననానలై, ప్రీతి హస్తములు
 దాచి యేడ్చిన వరందాముని వరము
 పూచిన పొడవై వ పుత్రుని, హృదయ
 మున కత్తుకొని, చిన్నిముంగురుల్లడవి
 వనజాకునివై పుఁ బుంగందువై పుఁ

5

10

15

బలమారు చూచి తీవ్రంబైన దుఃఖ
 జలధి కట్టలు దూల సంక్రమింపంగఁ
 గావంగలేక గడ్డద కందుఁడగుచు
 తానంటి వివరించి పడకంగలేక
 నిలువె బాష్పములుగా నిలచినవాని
 తలము గానట్టి చిత్తశేషమనకు
 లోగి యంగములు లోలములాఁగఁ
 దుగెడు వాని నిర్దుత శల్కమనిఁ
 బతిఁజూచి, దీరతాన్నద చిత్తవృత్తి
 యతిన, కన్నులనె బాష్పంబువులన్
 శించి, శరంబు వంకించి యోదించి
 కించిద్దిలాన పక్రికృతమైన
 పదనంబులో, లేత పరియాచకంబు
 గదియంగఁ బలికె నెక్కడి చేతలివ్వి
 మధుసూదనునకు మీ మధ్య నిదేన
 యొదిగిన చెలిమి! నర్హోత్తమచిత్త
 గతినింతయవదుగా గ్రహించినారో!
 యతనికి భక్తుని యాచదఁబాపు
 సంతకఁ, గమ్మల కంటునే విడఁ
 మంత! వాడే దీర్ఘజూదును మ్రొక్కు-
 బడి! మనకేటికివంక! మానవున
 కొడఁగూడునెల్ల దైవోపాత్తమగుయఁ
 బోయినఁ బోవును పురుషుడు లెంటఁ
 బాయంగవలయు దొర్లలెమ్మునుండు
 రండు పోవుదము విడండు లోపలై
 పాండురంగఁడు మనభక్తి వాగవిరము
 వందుండి యెఱితి యవతలఁ బడునో!
 కందముగా కని, కంజాయతాక్షి

20

25

30

మునుమును వగవులు మెగమున నువిరి
 నులేని వాధు పక్షమ్మునఁ జింది
 యమ్మత సేవవము సేయఁగ లేవనైతి
 కొమరుని గ్రహించి కుటిలకటాక్ష
 చారు పాతంబుల శ్యామసుందరుని
 సేరెడఁ గ్రుచ్చి—యొప్పుకములు వాక్య
 తంగుల తర్జు భావము వల్లవింప
 నింగిత మెఱిగి భాసురదు గృహము
 చేరెఁ దోడుక నస్త కిరంబు సేరె
 వీరేఱ మిత్త్రుండు నెగడెను మింట
 సంజెంజాయలు చందీకారము
 మంజరి తాండవ మునినృపరుము
 లైన కటాక్ష వివ్యవముల్పలి—
 కాననై నది చంద్రకళ తూర్పునందు
 భయద భూశేషర పాదవిజేన
 రయగళితమ్ము నూర్వప్రేంభమాణ—
 మర్దదృశ్యము - జీలుబందియఁబోరి
 స్వర్ణపీ ధరగళ శ్యామలదీప్తి
 వుంజముల్ దిశలలోఁ బొలసనవనఁగఁ
 బుంజాకొప్పచి - లేకమొలక చీకటులు
 గజవైరి కనకశృంఖలకాంతి దిక్కు-
 లఁజెదిరి వచ్చియల్లనఁ జేరికొనఁగ
 వెలిగెనో యనదీవ కళికలు చెలఁగె
 వలపై ధమావకాంతులు వరవర్ణి
 చీకందనమములు - నిలయంబులందు
 ప్రాకట తక్కి వంద్రమ పుల్లచిత్తుఁ
 దవదాత తన్మ కాంత్యాలింగి తాంగుఁ
 దవగత శైవసద్ధాంత రహస్యఁ

88

40

దసగతేతర దర్శనాకాంక్షి - కైవ
 జనతంత్ర నిష్టాత్, పండితభక్త
 మహేశ్వరాల్పా సమధిగతమవాముఁ
 దీహ విపరీతు దిండియజేత
 యలికనేత్రునకు పాయంతాలపూజ
 నలిపి తద్దర్శనానమమహ్నాన
 ములు రెండు కన్నులి వెలివి కాపుములు
 తలముగాకెగడబట్టి తనువెల్లఁదడువఁ—
 గరములు చేర్చి వికస్వర పులక
 భరితమ్ము వార్డుకాత్ర వరాహతమ్ము
 హరిత సుందరమైన యవనీ తలమ్ము
 పరియగు - దేహమీషత్కంఠమగు—
 నెఱుఁగు నణంకగ నెడచరింపంగ
 వలుకు రావడగ నీవగిది వచించె
 జయతాండవోద్దండ జయదృశరుండ!
 జయమహాకాల! వీషణరమ్మరీల!
 జయనిటాలాక్ష! పంకానక దక్ష!
 జయపార్వతీనాథ! నకలైకనేత!
 త్వష్టిటాటాట వర్చితము మాధుర్య
 పటిత పండ్రతాస్యత్రైకైకహృష!
 భవదీయ దారుదానని వామతాగ
 మవనమితాన్యరసాస్వాద మధురీ
 మమ్ము! సురాసుర మంగళ ఫలము
 కమ్మవి కడగంటఁ గ్రాలెడు చూపు
 పులకాచిత ప్రస కలక వంరంభ
 మిళనస్సమహనమున్నేషనంపలన
 పరము దక్షిణ తమాతాగంట, హావ
 గరిమ దయారస కల్లోల సాంద్ర

45

50

55

మనవరతమ్ము తీయని కలలందు
 కనుమందు గాత, నాకన్నులయందె
 నిలుచుగావుత వల్ల పిడచవోలి
 ప్రళయకాలమున నర్వము గ్రసయించి
 యేటఁ దై యుండి యనేక ధాత్వంబుఁ
 జేకొనునపు నీ చిత్తమ్మునుండి
 వెలిగె నీవర్వంబు విష్టుండు విధుఁడు—
 భుజుభుజుమని పాదకటకముల్ మోయఁ
 బలికె నేదమ్ములు బహుళ శాస్త్రములు
 పలియించె నర్వదేవతల నోములును
 నీకన్నపురు మహాత్మాకర్మ మూర్తి
 నీకన్న బాహుళ్య నిరీతనీరదము
 నీకన్న దష్ట నన్నివాత స్ఫుట్యపును
 నీకన్న గతియొందు నిక్కంబులేదు
 నీకన్న కానుపు నివిదళోకంబు
 బోకార్చి, కన్నలముందు నిల్చుండి
 పలికింపవేమిరా! పార్వతీరమణ!
 చిలికింపరానపుష్ప చిఱుత వెన్నెలలు
 ఎంతవి నిన్నుఁ బ్రార్థింతురా! కంఠి
 యొంకని కలబోప యే దురా! జియ్య!
 యీ వియోగంబు హంపగాలేను
 దావాగ్ని కన్ననుదృఢము నీ వొక్క-
 నరి నన్నుఁజూచి ప్రపంచమ్మునందె
 పురుగుగాఁ బుట్టింపుము కలం లేదు
 కాని నీ యమ్ముత వీక్షణములేకన్న
 నీ నవ లండ దాత్రీశ్వర పదవి
 యున్పినలేదు నా కాపంత సుఖము
 దబ్బరగాడు! పత్వంబు నీతోడు

60

65

70

ఏవు వచ్చెడునాన నిలిచినోయి!
 ఏ వచ్చున్నట్లై నిటుపానమున
 కనలుచున్నవీ కనులు, ఏకోడఁ
 దనలోని కోటిచింతలు చెప్పకొనగఁ
 దహదహలాడుఁ జిత్తమ్ము! త్వత్పాద
 గ్రహణంబునకు నాడు కరములుమిడుతు

75

నెన్నడు ఏవు వీక్షింతునో! కాని
 నన్నతాన్యంబు, నీ చరణ వీరేణ
 ధూళికై వగఁగొన్నదో లింగమూర్తి
 చాలుమెలము మనఃజాలనో స్వామి!
 యని పల్కి తన వననాంబలమ్ముననుఁ
 గనులొత్తుకొని వీలకందరభక్తి

భరణుగ్నుచిత్త తత్ప్రసన్నప్రకాశ
 ఎరిణాపాతారకా పరితఃప్రభూర్జ
 వయనావకాళ! విసయనయదీప్తి
 మయ! తపభాగ్యంబు మూర్తిరెఱిచి

80

మదతి! గంగాంబు సంకోఠితజాటు
 నెదలోన నిల్చి పూజించితే యనినఁ
 తిలునవ్వు మొగముపై చిత్తడి గురియఁ
 బరిపూర్ణరేఖ వీశ్వరఁడు మద్యాన
 సదనంబు మగఁడుగా - సాక్షాత్కరించి
 ముదముతో నేనిచ్చు పూజలనంది
 కొనుచున్న వాఁడింక కొడువనాకేమి?
 యనె! నామె పతిభక్తియది యుద్ధిదోనో!!

హర నివేదితమైన యన్నంబు గుడిచి
 వరువుపై తన మేను వ్రార్చినయంత
 పండాక్షరీవ ప్రణవ చిత్తమ్ము
 వందించి నిద్దరవల్లె నానాడు

85

కలయది కలలోన జాలగతుండు
 తలవని తలఁపుగా దర్శనందిచ్చి
 యోయి మధ్యక్తి బావోద్రిక్త హృదయః!
 పీయూషాననము సన్నివాతలమ్ము
 పందరినాడుని భవ్యరూపమ్ము
 పండించు పి కోర్కె వాడుగా నేను
 నేనుగా వాడును నిశిత లోకమంబు
 పూని రక్షింతుము ముంతుము సుమ్ము
 తరలు ముగుడికిఁ బ్రాంతఃకాలమందు
 వరమ భక్తుండై వే బచ్చుని గుఱిచి
 పరుషమ్ములాడితి! ప్రభుభులకన్న
 పరతత్వమెఱిగిన బనసనికన్న
 నగరాజ సుతకన్న నా కన్నవాడు
 జగదధిపంద్యుండు—చక్రి పూజకుల
 విటు నటుఁ బలుకఁ జన్నే ! యంచఁ బలికి
 నటులై న, నలన నజ్ఞులు విప్పు
 వినిన భావమ్ము బుద్ధ్యోమ్ములగురుఁ
 గవగూడి పెనగ వికారంబు పెంచి
 యోచించి యోచించి యోరిమికంది
 వాచాతిగంబైన భవమూర్తి చెన్ను
 తలఁబోసి తలఁబోసి తద్దయనలరి
 పలికిన పలుకుల భాసంబు దలఁచి
 కలదని లేదని కడఁగి శంకించి
 కలయని నిజమని కళవళమంది
 జనరాల మేల్కొల్పి స్వప్న స్మృత్యంబు
 వివరించనెమ్మోము విరిపెనామెతును—
 కనిపించినాడే! పఠిభూషణుండు
 మనపూజ నేటికి చుదికెక్కి నేమొ

80

85

800

పాండురంగని కొక్కవరి పేవదీర్చి
 రండు చూతము విశారముణి కోటిరు
 నానతి గద! యున్న వర్ణోతులందె
 ప్రాణేతు కుడికంటఁ బరిధవిల్లివది
 లలిత కిసాల కల్పందై న జొత్తు,
 పులకరించినది సంపూర్ణరీర
 మునిసేజితకని భయంబుచేసెనొ!!
 మలయమ దుత వంగమముననోశాక
 విరిసెను దీకటల్ విరియఁగలేదు
 పరిపూర్ణములుగ దిగ్భాగంబులందు
 కంసలవాని హృత్కంఠాతమందు
 నంశమపాస్తంబు నంశానపాస్త
 మెనట్టి యజ్ఞావమట్లు, చంద్రుడు
 దీనుఁడై వాడు నలినాథులీధ
 గూడ కంసాలి చేకొనఁడేమియంచు
 వీడంబులను మెడల్పిక్కించి తూపె
 పులుగుల దశము లభూతపూర్వంబు
 నలరించునొక్క బ్రహ్మనంద భరము
 దరణాయధమ్ములు చైర్పిర్చి నాదముల
 వరమోక్కతో నిరానిరులు సేసవని
 విశ్వరక్షకుడై న విరలేకునకు,
 శశ్వత్ప్రసాద తాన్మున్నమైన
 హరి గడ్గద మండ్రధీరమ్మునై న
 యూరుణభక్తులొకొత్తర పాండు
 రంగ గీత ముతి, ప్రత్యాక్షనవన
 నంగ దీప్తి కృత సంచారమగుచు
 నెఱిగెల్లవారల విదురసేననది,
 వరమదైవంబై న పండరి నాథు

5

10

గుడిగి¹ శ్రరంబులఁ గొమరారుచున్న
వడగల కమరివ వుండిమెఱుంగు

15

చిఱుగంట లల్లవ చెలఁగి నవ్వినవి—

కడఁజా నిబద్ధ శంకరివాక వపన

పరిభాధ్యమాన హృత్పద్మండు, గూడ

తరదుర్మదుఁడు శోక దళితుఁ డాబత్తు

తలరి కింత ర్తవ్యతా మూఁడు దగుచు

మలవాడఁ దై వట్టి మల్లికార్జునిఁ

బూజించి తత్పాదముల వీరుగ్రోరి

యోజననేకతా యోజించికొనుచు

తడఁబడు పాదముద్రలతోడ గర్వ

ముడివోవుదాన దై వ్యోద్విగ్నమైన

మనముతో నరచచ్చి మ్లావ బాష్పములు

కొనగోట మీటుచుఁ గోమటియంటి

నడుగుపెట్టినయంత నాతండు లేచి

యడుగుల తెఱిగి పాష్టాంగమ్ముగాఁగ

యెంత గుడ్డుపష్టమో! యీ నాడు హరుఁడ

సంతామ కంపగృహమ్ముకే వచ్చి

దరిసెన మొనఁగెఁ, దత్తముగ నాభవము

తరియందె నందు పాదమ్ములు గడిగి

జలములు గ్రవాయించి నతియనుఁదాను

కులవర్ణమందగు కొమరుతో శోక

పెట్టించి మొగమెల్ల విసయంబుదోలుక

కట్టెడుటను నిల్చి కరములు మొగిచి

యాసతియేనున్న! నా విర్థలేకు

కానింపుము నేనె గ్రవాయంతుఁగొలత

మొలమాలుకని వ్యథాముఁతుఁడై వలుకఁ—

బలుకును దానిలో భావంబుగూడ

20

25

తెలిసి, తెలియనట్లు తిన్నగా నవ్వి
 కలవికన్నరములు కడగంటిచూపు
 కోపులు పరిఞాటు కొనువట్లు దారిఁ
 జూపనై వుండు భూవ్యవస్థుఁ
 దై వెనువెంటనే యభిగమియించెఁ—
 దీవెలు గొనుచున్న దృక్కులు నిటల
 పరిరంప్యమాణముల్ పల్లవసామ్య
 భరితోష్ఠ రుక్మిష్యక్తముల్ చూర్ణ
 కుంకలమ్ములు మీరకోమటి విద్ధఁ
 డంతఁ జింపకదాచు హస్తముల్సాది
 తరుణ మనోహరి చరణసీరేణ
 పరటాయితమ్ములు పాదాంగదములు
 వ్యనియింప వెనువెంటఁబడిన విల్లాలు
 తన మునిద్ద రోదనమును హృదయ
 భుజకంబు గెడఁగు దిక్కునుఁ ద్రేరేవ
 పతివెంటనే పిడవలె వడదినది
 యూరి వరెల్లరు నుల్లసపోయి
 చేరి యీ వార్తయే చెప్పకొన్నారు
 పరసఃసేత్రి, కంసలవాని భార్య
 తరుణార్క నేత్రుని దరిసందువేడ్క
 కలఁకొన్నది ప్రాణకాంతుని తోడ
 పరిమాననై క భావక్రాంతఁడైన
 పీఠై వుండు కనుల్నివ్వనేలేదు
 హర్యక్షరమ్ము పంపాక్షరీకవము
 విడువనేలేదు వావెండి ప్రాణేతు
 నడుగుల మూచివ యదియమలేదు
 రంగవిద్యాన సారపు మత్తఁడతఁడు
 త్వగత్పతంగాయక మదనకాయ

80

85

40

పారజ్ఞ విషమాక్ష పటపటద్వన్నా
 పూర, రుద్రధ్యాన భూషణుండితఁడు
 విశదభస్మ ప్రభాష్టేతుఁడతఁడు
 కృతఁడు పుండ్రాంక కీర్తించితుండు
 తులసకాదామ గంధిల కంఠుఁడతఁడు
 లలిత రుద్రాక్షమాలా రమ్యుఁడితఁడు
 హరిహరాభిష్టత్వమ మరిసయ్యలై
 హరిహర భక్తులకై కృతమివది
 వీక్షించరో! మరుద్విధులనుండి
 యజ్ఞుల మోదనాప్నోతి సురలు!
 వారేమి? రంగదే వరపతుఁడగుచు
 కాకుండుమునుకోటి కన్నుల తోడఁ
 గురియించినాడు దిక్కుమలుర్ కనుల
 విరియించి చూచిరి వింతదృశ్యము —
 కిరణ దళములు క్రిక్కిరియించి
 కరమర్ది దవలోనె కలకల విరివి
 తరుణత్రయామూర్తి తానె తెందమ్మి
 విరియెలు, పూజింపనేదియున్నాడు —
 తలల నలాధి ముద్రతి పనప్పకులు
 చిలికించినవి రస చిక్కణ మధువు
 లానంద వికలతమైపట్టి నేళ
 నానంద నందను నాలయమందు
 కనక మంటికలు మంగళము పొడినవి
 మనములు నమ్మోద మధురముల్లాగ
 దరిసనారియ్యరు తటిదంబగుడి
 సరమేశ్వరై కాంతభక్తునిఁ జూచి
 నవ్యుకొన్నాడు లోననె విఠ్ఠలందు
 నవ్యులే పువ్యులై నవి, విగ్రహమన

45

50

55

పంచరీనాథుని భద్రయాపంబు
 డండఁ జేరివ యంతఃకనువు విస్తృతము
 బయ్యన కీకావ త్తుది మేవ
 చియ్యనాల్కలు దాచి చెరలాడినదియు
 శ్రీ మనోహరు భక్తు చిత్తమునందు
 కాచుదేనువు పాటుకరుడు గట్టివని
 పవ్వని బునిదాయ భక్తునెడంద
 పచ్చినై త్తురు లొల్కి పాయవిచ్చినవి
 నందనందన భావనాబద్ధమతిని
 సందనారామంబు నిచ్చిబోయినది
 భోగిభూషణ పాదపూజకు హృదిని
 నాగులు తలలై తి నాట్యమాడినని—
 కోమటి కన్నుల క్రోవుల నిండ
 నామోద బాష్పంబు లాపద్దించినవి
 కంఠాలి మీలికాక్షమ్ములనుండి
 ప్రసవనూనమ్ము ఎల్పాతాపజలము
 కమలాక్షభ క్తశ్శేఖరుఁ డూరుజానకు
 ప్రమదమ్ముతోమేను పరవశించినది
 గోరీధవార్పనై కరతికి కోక
 భారంబుచేసేను పల్ల ట్లినినది,
 పలవుచే విర్గలు పరమభక్తునకు
 పులకలు నిలువెల్ల పూది బొంగినవి
 కలికకుగ్గురితావ మనకళాదనకు
 పులకలు కంఠకంబులుగ నిల్చినవి
 కంఠమ్ముమోద విక్ల బము కోమటికి,
 కంఠమ్ముచై న విక్ల బము బ త్తునకు,
 కలితోపరిణువుడు చాచకపోల
 తలప్రప్రపశ్లేష్టదకతి రూపతులును

80

85

7

నిశ్వాస మాలికా నిభృతులింబురును
 నశ్వర భవవాసనావి యుక్తులును
 వరమ భక్తుడైకభరితులింబురును
 వరమాత్మ పీక్షణ వరమావనులును
 గమనించె గోమటి కన్నులు విచ్చి
 కనులనాకుని దివ్యరమణీయ మూర్తి
 దోదినదనములు దొరికినయట్లు
 వాదాతిగము వై భవము దక్కివట్లు
 తన భాగ్యమెల్ల ముందఱ నిర్భివట్లు
 తన కలలెల్ల తథ్యములైన యట్లు
 కటితట విన్వస్త కరములతోడ
 విటుకపై నిలుచున్న యందిరా రమణ
 చరణమూర్ గమిచి విప్రస్థాగ్రముల
 ధరనౌరగిన తన ధవుని పీడించి
 కనులలో, గప్పిరు గ్రుక్కురు జాయ
 తనయుని దించి యాత వ్రదిత్రమున
 నలరుక్మిణీ స్రతి యడుగులదోయి
 దిరికించినది శోకచిక్కణాశ్రవులు
 బాలుండు ముగ్ధభావంబుతో నిండ్ర
 పీలకటాక్షమూర్ నించినవారు
 లాలితా కారుడౌ లక్ష్మీకుమేన,
 ప్రాలేయ కన్యకాప్రాణోదరణ
 వరిపూజనైక జీవనుడైన బతు
 తెరువరు కనులు హృద్యేశంబునందు
 పెనగొని యున్నవి వివిధభావములు
 వనితా కిరోమణి వానియిల్లాలు
 పేనించుచున్నది శ్రీనికేతునుని
 భావభవాంతకు భవ్యరూపమ్ము

75

80

చిన్నెలేమైనఁ దోచిన వేము! యామె
 తెన్నుజ్ఞానులశేఖి! యీ విభేదములు?
 అబ్బురబోయినా రర్చకులెల్ల
 గిబ్బ తత్తడి బత్తు కృపణదీక్షలకు
 నది నడివేళ, దేవాలయమందు
 గదిలకొన్నది కాంతి మంచికాద్యమలు
 నిలచెను భక్తులు నిలయాఖి ముఖ్య
 చలితులు కతివయ జనము లాశ్చర్య
 కలికులందే దిద్దుజ్జ కొతుకమున
 విలదిరి, వారిలోవల నొక్కఁడేని
 విగత సంస్కారుండు పెదకిన లేడు,
 అగతేతనై క కాంక్షలులికుండు
 వరమార్థ తత్వ దివ్యవ్యరూపంబు
 వరమథక్తుఁడు కొంతవడికినిఁ దెలిస
 కనులు విప్పని వాని కరిన పాపాఱ
 మునుఁబోలు కంపాలి మొనఁబిడించి
 కరుణాకుపులు జడికట్ట! నో యన్న!
 యరయని దేమి? దివ్యానంద భూమ
 పైన రంగని వెలువడెకటిరంబు
 మానుగాఁగొనుము ప్రమాణమంపనినఁ
 గరము దానగఁ బోయి కనులిఁజెయున్న
 వరపశత్వమునఁ జావల్యమ్ముగలిఁగి
 తెరుతువో యనెడు వందెయమున మునిఁగి
 వరమకై వుండు పంచ్యానమ్ము తోడఁ
 గనులు గట్టికొని, డగ్గరి కటిరంబు
 మునిఁజేర్చు ఋడికిన భుజిగోపపీఠ
 పణము కప్పించ, దిగ్బాంతుఁడై వాఁడు
 తమదానె నమ్ముకఁ, దరుణార్థ నేత్ర

85

90

95

నాపాద చూడంబు వంటిన నర్ప
 నూపురంబును గణనూతన కృత్తి
 వ్యక్త్యస్త పాద విన్యాసంబు, పారి
 తాత్యంత పీన భజార్గ యుగము
 గళవలక్కికన కమనీయహార
 ములు కపాల తరళమును తిగకన్ను
 జటిల జటాజూట జాహ్నవీ పూత
 తటవికసత చంద్రకరుణ సునుమ్ము
 భుజగమండల నైక పూర్ణార్కకోష్ఠ
 రణతగండస్థల త్రాణిష్ఠమూర్తి
 దోదిన నాశ్వర్య భూత వివేకుఁ
 దై చిత్రమట్టుల పాస్తచేష్ఠండు
 నిలుచుండి మదిలోన వలువలు గతులఁ
 దలబోసి, చంద్రావతంసుడే యనెడు
 భావంబు తిరవడి, బహుళ విషాద
 మావేశము గాఁగ వయ్యయో యిన్ని
 దినములు తర్థంబు తెలియనిదాన
 వివతసురాసుర విమలకోటిర
 మణిగణ దుంఖిత మహనీయ పాదు
 భణితి మండను నిన్నుఁ బండరినాథుఁ
 దని యెంచి, యవరాధుఁడై నాను తండ్రి!
 నను దయ మన్నించి నాయథంబులను
 శ్రమియింప వలయు నిష్కారణ బంధు!
 త్రమిత చిత్తుఁడనందు బాష్పజాష్టంబు
 లజ్జలు విప్పున, నా శ్రుంబుననె
 వశినాహనుఁడై న పాండురంగండు
 నమవరణముతో, కారడ వికవ
 కమలముఘమ్మతో, గణితటన్యస్త

700

5

10

కరములతో, పీకతోయ కాంతి
 హరిత మందర లలితాంగముతోడ
 కరుణా వికస్వర గండ ప్రదేశ
 వరీజిత తాపింక భాసురకాంతి
 చయముతో, పాదురజయత్న దీక్ష
 శయధృత మధుర పంకమ్ముతో మృదుల
 భరణ తులాకోటి సామముగ్గాన
 భరముతో, దదను రవప్రగ్రయజార
 ధర్వణ హస్తాంగదంబుల, లలిత
 సర్వమనోహరి సరసహాసమున
 దరిపెన మొనఁగినఁ దల్లడమొంది
 శిరమునల్లార్చి యిస్సీయని రోస
 తనువు తీవ్రదీప్త దళితమై తూఁగఁ
 గమలపై మూయుడఁ గరములు దాచి
 పుడికివ, మఱి యదే భుజగభూషణము
 నొడలిపై గజత్పత్తి నిడుంద ముక్కమ్ము
 వలమాన వికట కపాలహారమ్ము
 తలపై ని రేఖేడు, తధ్యమ్ముగాఁగ
 నడ్చు గ్రుద్దిన యట్టులమరినఁ జూచి
 మెచ్చి యజ్జీల విప్ల మృదుల మయూర
 ఎంక గుచ్ఛాపీడ పీనతై క్కుండు
 పంకక దూరపై భవుండు, గోపీ దృ
 గుత్సవ మంజా గుంజోద్భూతుండు
 వత్సవత్పలుండు దివ్యనిగమశాఖ
 కాభాగ వల్లవ చరణయుగ్మండు
 పౌఞ్కాయనిక విశ్వపరివృత్త
 సనకాదీంద్రియ చక్షరపీయూష
 కనదుదారస్మృత కలితుండు, విధృత

15

20

25

నవతుంకి వాననా మునుకుండు—
 శివమనో మందార జీవపుష్పము
 పాండురంగుడు దయాభరితుడై దోవ
 రెండు కన్నులుమూసి రేగినగాని
 హరహర యని మూఢమైవట్టి చిత్త
 మరియాడఁ గన్నుల నూరు బాష్పముల
 నిలచినఁ గంసారి, నిలిచ నిశ్వాస
 చరితానందోష్ఠ, పేష్టన్నైక భావ
 నరిహర మాన హృత్పద్మనిఁ జూచి
 మురహర భక్తుండు మొనస ప్రశ్నించు
 నంతి వజ్రానాంధ కాసురహంత
 నంతత భక్తరజై బద్ధ బుద్ధి
 ప్రత్యక్ష దైవము వందరి నాథుఁ
 డత్యంత మధుర వాక్యముల వీరితి
 పరితేను, భూతేశ భక్తుని గుఱిచి
 కలిసులా విషయ సంకల్పి గిరీశ
 చరణాకమితము యుష్మద్భద్రయంబు
 నిరవకాళమొ కాక నిమగ్నగనైవ
 నానంత యవకాళమబ్బురో! మాకు
 రాసచ్చువో! యుడు రాజధరుండు
 కోనగాడబ నమ్మ గూర్చి వీపేవ
 నోవఁడో! గ్రహాయంప నూకొట్టవేమి?
 యని తిన్నగా మేల మాడివఁ—గోల
 గొని ప్రేమబుల్లిన హైరతావమున
 నదరు శరీరంబు నల్లారు వెలుగు
 నదనదయైశక్తి యంగములలిగి
 కను డమ్ములను నిండి కవియువీకటులు
 మమము వీకటియు ముమ్మరముగఁ బెనఁగ

30

86

40

నిరిచె గళాదుండు నిండెను పులిక
 లలి వంకజాక్ష సేనాయత్త మతికి
 బియ్యన కావంద వరవళత్వమున
 తన్నవలాక్షి ముగ్ధులైన హరిణి
 వరువున నర్చెకుఁ పండరినాదు
 నెడఁద నల్లని చూపు నింపిసేనది
 మణివల్కె నాత్రిక మాయానిరోధ
 పరిపూర్ణ హృదయఁడౌ పాండురంగండు
 వరమార్థ భావనా పంధ్యలు, వాద
 పరిణత బుద్ధులు, వక్రప్రవృత్తు
 లత్యల్ప సంస్కారు లజ్ఞాన దక్ర
 వాత్సా విధూత తత్త్వజ్ఞానులైన
 కుటిలులు గర్భించు కొరమాలినట్టి
 నటనలు గాక యున్నదె మాకు మాకు
 భేదభేదంబు, వోభేల! పీవేల
 వాదంబులకుఁ జిక్కి ననమణిచెడెడు||
 హరిగీతలు విన్నులమనారు వారి
 వెరవుమాలిన వల్కె వినువారు మోర
 వరక కూపంబున నవయగుండుదురే?
 హరుఁడు నాయాత్మ సశ్యత్వాలు మదిని
 దివిరి వెల్గొందెడు దివ్యేను నేమ
 దివన తరుండ ద్వితీయుఁడై యున్న
 వివిధ శరీరఁడై వెలిగెడు భంగి
 నవని మర్దులకు శ్రేయస్కాముఁ డగుడు
 నానా విధంబుల నామరూపములఁ
 బాని వర్తింతుమ నేన! యీజ్ఞాన
 మలనడనట్టి వారందంగలేరు
 కలిగృహీతులు మోక్షకమనీయ నదని

46

50

నా కివాళమున కనన్యమౌ భక్తి

సేనదాన, పీ సేనల కలరి

55

నిమ్మద్దరించు పూనిక మదిఁబూని

పన్నితి నింత యుపాయమ్ము సుమ్ము,

అత్తి మహాముని యనఁముడు తొల్లి

పుత్రార్థియై తపంబునఁ జరియించి

నన్ను పొందిన నన్నున మేము

నన్నుగ మువ్వరు వ్రత్యక్షమైన

నచ్చెఱు నడుచు నేనాది విష్ణువున

కిచ్చగించిన, నెట్టులిచ్చు తొక్కసారె

మువ్వరు ననుకంపఁ బూని తిరనఁగ

నన్ని యో సువ్రత! నామ రూపములు

60

భిన్న రూపములై న బేలు పోయితిని

కన్నులు గాక, లోకమ్ములు దెలిచి

కనుమోయ! నత్యంబు గందువుగాని

గణతింప నొక్కఁజే గలదు దైవంబు

నిరుపాధికంబది, నిర్వికల్పంబు

నిరుపమానంబు వినిగ్గతాద్యంత

నీను లోకావనశీలమై భిన్న

నామరూపంబుల నైత్రవకార

ములవెల్గు కూటస్థ పురుషు నర్పించ

కలదు వందఱఁ గొల్వఁగలుగు భజమ్ము

65

వాసుదేవ వ్యరూపమునకు భక్తి

చేసితిఁగాదా! పీ చేసిన తపము

నరున మువ్వర కనువర్తించె సుమ్ము

వరమౌని! మాయంభవుల నీకుఁ

దోడ దత్తాత్రేయ దుర్వాన వంద్రు

రీడిత మకులు బన్నింతురు నత్య

మనివర మొనఁగితి నాయదంతంబు
 వివలేదొ! నీ వన్న, వీరకైపువకు
 మనమువిచ్చినది రమావతి కరుణ
 తనువెల్లఁ బులిక సంతానమ్ము విరిసె,
 పాండురంగనిఁ గొల్పు వరమ భక్తువకు
 వండు వెన్నెలకాంతి - వాని యిల్లాలు
 పుణ్యజీవిత మందుఁ బొంగిపోయినది
 గణ్యవివార యాకంపారి భార్య
 శ్రవణముల్ విద్ది యాశ్చర్య సంతోష
 వివళమై విన్నది విర్గలు వరుకు
 దిక్కులన్నిట నొక్క దివ్యనందేశ
 మక్కఱంబు గనిండి నొక్కవల్కినది,
 యలసాలనంబై న యమృత మారుతము
 జీరిలిరి యనువదించినది భావణము
 గగన మార్గమునుండి కడుపులై సురలు
 వగుమొగంబులఁ జూచినారు, ధర్మితి,
 ప్రముదితమతి దండ్రభాగావ్రవంతి
 గమనమ్ములో వింతకళలు చిమ్మినది,
 మల్లికార్జున శిరోమూల్యమౌ - గంగ
 యుల్లాసమున సుధనౌకఁబోసినది,
 గోరూప భరిణి క్షోణివచ్చితి
 శ్రీ రమ్యములు, చనుల్పేసి ఎండినది
 పుల్లకంత్రివ్వవ భూవరాహృదయ
 వల్లకు లొక్కకే భంగి మ్రోగినది
 తపముచే బ్రహ్మాంబు దర్శింపుమనెడు
 సువనిశ్చక్తుల యమృతోపమ వాక్కు—
 వీరకైపుని పుణ్య వీధి - విద్దినది
 వీరకైపుని కంటె వెలుఁగు విద్దినది

70

75

80

నవ్వచునున్నాడు వటరాజు వెన్ను
పువ్వుల యదలోని పొందబియ్యందు
వవ్వచునున్నాడు నందనందనుడు
మువ్వన్నె పులితోలు మునుగెరులదాగి
హరిహరులొక మూర్తి నై కళ్యాణుని పెంది
దరిసెన మొంగిరధ్యాత్మదామమలు

86

గళసేమ గద్గదాకలితమై వజ్ర
పులకలు తంగేడు పూలుగాఁబాయఁ
గనుల నానందమే కాలువగాఁగఁ
దనునెల్ల జడము చిత్తము రాగ పూర
పూరితమును గాఁగ ముఖములెల్ల
వీరశైవుడు భక్తి వివరణై కోటి
భవముల పుష్కలము వందివయట్లు
లవనీపతీ కుంకుమాంక చిహ్నములు

చండికానిటల కాసార పద్మములు
ఖండిత నిజభక్త కలషముల్ నిగను
వీధివిహారందు విర్రలు వదము
లాదర మేడురమగు యాద్యు డ్రావు
తైవడి చూచుదుఁ గరములు చేర్చి
భావము సంభ్రమ భ్రమితమై తూఁగ
వలికె నాయనరాధ భరము నూంది

90

కలిమల జువ్వని, గర్వాంధమతిని
కొలిపించి కొన్నదే కోటి దీపెనగు
తలమోనె! తండ్రి పీదయ యింతయవఁగ
భవమంతయును వృథా భ్రాంతిలో మునిగి
యవిపేక్షి నై న నాయుండు నీకెంత
మమకారమోయి! రమానాథ! నన్నుఁ
దమియిండు వీ తీయదనవు వేదవలు,

95

హరిహరి! శిష్యుడైన నాయందు
 కరుణ గొప్పతివి, నీ కరివ విచిత్ర
 శిష్య నా హృదయమే చీల్చివేసెనది—
 దక్షిణధ్వజ ధ్వంస! తాపకీనంబు
 పరిలిత దీర దర్శనముతోపాటు
 కలుపుకోరా వమ్ము! తైలానమువకు
 తాంబూలంబు వందానిత మౌళి!
 గోప గోపీ మహా కుటుంబ మరణ!
 తారతా కనున సుందర జటాశాలి
 తారక! చంద్రికాధనక శరీర!
 హరిహరరూప దివ్యానంద వార్తి
 పరిపూర్ణ విగ్రహ! భాగ్యైక ఫలము!
 యనిమతయించి - పాష్టాంగంబుగాఁగ
 విసమితుడైన ద్యోవీధిలోనుండి
 కురియించె నిర్జరకోటి ప్రమోద
 భరితమాశిర్వాద భద్రభాగ్యములు
 పండరినాథుని భాగ్యంపుమోని
 నిండె వెన్నెలతావు నినిదిన నవ్వు
 కోమటి భక్తుని కోర్కెలు పండి
 యామోదములు దిక్కులందుఁ బంచినవి
 నెఱిఁ బరస్పరమును నిందు శౌగంధం
 కరగిలీయరి బిడ్డు కంపలంబు
 మెలనూలు కట్టిరి ముత్తప్పివల్లితులు
 వినినాటి భక్తులు నడమనకతికి
 పరిలీయవది కాలస్పర్శవట్టంబొ
 చిలుగజ్జయలమోత చిందుదామంబొ—
 యాకళాదుని భార్యయద్యుని యువతి
 తోక కన్నుల విరి చూపులతోనె

800

6

10

కలిసికొన్నాడు నిష్కలుష భాంధవము,
 చిలిచూపులనవ్వ చిందలు ద్రోక్క-
 బుడిబుడి వడలతో ముందుకు వచ్చి
 బుడుతఁడు కంసాలి పుట్టంబుఁ బట్టి
 యొత్తి కొమ్ముని . చేతులెత్తుమన్నాఁడు
 మాత్తివయాళ్వర్య మంతరంగముల
 తెచ్చుగాఁ గన్నులనిఁ జింతలాఁడ
 నవ్వుంపు గండుర్వలైరి పూజరులు,
 కలకలమని గుడిగంటలుమోపే
 గలుగుమోదము వెళ్ళఁగ్రక్కెడు భంగి
 తరలెత్త క్షయగిమ్ము దత్తశివలులు
 దరలిరి, వెనువెంటఁ దరళాయతాశీ
 లవ్వారిపోయెడు నవ్వమ్ములంద.
 నవ్వారి, చివమితంబై న మస్తములు,
 కాలాంతరంబునఁ గల్పిషమారు
 శోలపమోక్షంబు నొందిరివారు
 నందేహమేరి! యీ పర్వలోకంబు
 లందు, విర్బలుఁడు, ప్రత్యక్షదైవమ్ము,
 వాని నామముకలి పావమారకము
 వానియాపము భక్తభావసందార
 మనియిట్లు, ప్రక్రయధనుచేత నైష్ఠ
 వతమస్తమచేత వండరినాథ
 దరణిరేణు వందరమాణ, భృంగ
 పరివారని భవర్షవాసనుచేత
 నైకభాషాపరిజ్ఞాన దుగ్ధాబ్ధి
 శీకరమ్ముదువదస్మీవనుచేత,
 ఘన గిరి తిర్మలగణ్యతాకార్య
 జననపవిత్రిత మనవంశజనన

15

20

చిరవృణ్య పరిణాహపదిమకుచేత
 నిరతకల్ప బ్రహ్మవిద్యాననవ్య
 నోరమతీర్తి కర్పూరునిదేత
 పారజీయగుణుండు, పండరీశ్వరుని
 కృతినాథుఁ గావించి, కీర్తింపఁబడిన
 ప్రతిలేని పండరీ భాగవతమ్ము
 శ్రీమనాథాచార్య, చిత్తవృద్ధులు
 సామంతరక్షకు, పర్వసురేంద్రు
 వై జయంతీమాలవలె, పర్వసేవ్య
 మై, జగమ్ములఁదాపులందిందుఁ గాఁత,

25

828

(నరహరి చరిత్రము సమాప్తము)

పండరీ భాగవతము సంపూర్ణము

మద్రాసు
క్రాంతి ప్రెస్,
12, ఫ్రాన్సిస్ జోసెఫ్ స్ట్రీట్,
మద్రాసు-1
